INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

MEMÒRIA

curs 1997-1998

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

MEMÒRIA

curs 1997-1998

This One
54A5-0K1-4YW9

Disseny de Maria Casassas

© Institut d'Estudis Catalans
Carrer del Carme, 47. 08001 Barcelona

Primera edició: gener de 1999
Tiratge: 1.000 exemplars

Compost per Víctor Igual, SL
Carrer de Còrsega, 237, baixos. 08036 Barcelona

Imprès a Altés, SL
Carrer del Cobalt, 160. 08907 L'Hospitalet de Llobregat

Dipòsit Legal: B. 50105-1998

ÍNDEX

Presentació 11

Estructura 13
Consell Permanent 15
Secció Històrico-Arqueològica 17
Secció de Ciències Biològiques 21
Secció de Ciències i Tecnologia 25
Secció Filològica 29
Secció de Filosofia i Ciències Socials 33
Societats filials 37
Estructura funcional 41
Estructura administrativa 42

Relacions institucionals 43
Representants de l'IEC en altres institucions 43
Representants de l'IEC en jurats de premis 51
Convenis 53
Altres relacions institucionals 55

Inauguració del curs 57
Lliçó inaugural 57
La sociologia com a perspectiva, *per Joan Estruch i Gibert* 57
Parlament del president 70
Parlament del ministre de Cultura del Govern d'Andorra 72

El Ple 75
Resum dels plens 75
Semblances 83
Esteve Terradas i Illa, *per Antoni Roca i Rosell* 83
Enric Prat de la Riba i Sarrà, *per Albert Balcells i González* 91
August Pi i Sunyer, *per Josep Carreras i Barnés* 100
Antoni M. Alcover i Sureda, *per Joan Veny i Clar* 108
Nous membres 117
Secció de Ciències Biològiques 117
Lluís Garcia i Sevilla 117
Francesc Asensi i Botet 118

Secció de Ciències i Tecnologia 120
Damià Barceló i Cullerés 120
Membres emèrits 122
Ramon Parés i Farràs 122
Octavi Fullat i Genís 123
Josep Vaquer i Timoner 125
Josep Perarnau i Espelt 125
Necrologies 127
Eusebi Colomer i Pous 129
Pere Alberch i Vié 133
Arcadi Garcia i Sanz 135
Pressupost 137
Debats 147
Els drets individuals i els drets col·lectius 147

Premis i borses d'estudi 149
Premis i borses d'estudi dictaminats 149
Acte de lliurament dels premis i les borses d'estudi 155
Parlament del president de l'Institut d'Estudis Catalans 155

Intervencions públiques del president 159
Parlaments 159
El Institut d'Estudis Catalans, 90 años (1907-1997) 159
Homenatge a Pompeu Fabra 162
L'*Obra completa* de Prat de la Riba 165
Articles publicats a la premsa 167
«Un nou pas cap a la normalització» 167
«Nostàlgics a la universitat?» 170
«"La llengua no es pacta; es defèn"»... usant-la! 172
«Prioritats polítiques» 174
«Fabra, preservació i ús sostenible de la llengua» 176
«L'Institut d'Estudis Catalans: de la foto fixa a la realitat canviant» 179
«L'Institut d'Estudis Catalans, reflexió a mig camí» 182

Secció Històrico-Arqueològica 185
Programes de recerca 191
Centre d'Art Romànic Català 191
Catalunya Carolíngia 195
Repertori de manuscrits catalans del segle XVI (1474-1620) 196
Recerca arqueològica a Guissona 197
Forma Orbis Romani (FOR) - Tabula Imperii Romani (TIR) 197
Repertori dels catàlegs d'exposicions individuals d'art a Barcelona (1900-1939) 198
Obra completa d'Enric Prat de la Riba 198
Corpus documental de les relacions internacionals de la Corona d'Aragó 199
Corpus de manuscrits il·luminats medievals de Catalunya (CMIMC) 199

Corpus Vitrearum Medii Aevi (CVMA) 200
Base de dades de monedes catalanes 202
Corpus d'argenteria catalana medieval: l'obrador de Girona 202
La cova de l'Arbreda i els altres jaciments paleolítics de Serinyà (el Pla de l'Estany) 202
Arnau de Vilanova, obres traduïdes al grec 203
Fonts municipals per a l'estudi del mercat urbà de cereals a Catalunya (segles XIV i XV) 204
Corpus Inscriptionum Latinarum II 204
Societats filials 207
Amics de l'Art Romànic 207
Societat Catalana d'Estudis Hebraics 211
Societat Catalana d'Estudis Històrics 214
Societat Catalana d'Estudis Litúrgics 216
Societat Catalana d'Estudis Numismàtics 218
Societat Catalana de Musicologia 221

Secció de Ciències Biològiques 225
Programes de recerca 228
Flora i cartografia de les plantes i la vegetació 228
Especificitat de teixit dels autoantígens perifèrics diana a les malalties autoimmunitàries endocrines 230
Estudis sobre la reproducció de paneroles, plaga de les nostres àrees urbanes (ecdisterorides i vitel·logenina en *Blattella germanica*) 230
La diversitat del genoma humà: manteniment d'un banc de recursos genètics 231
Estudi biològic de l'almesquera (*Galemys pyrenaicus Geoffroy*, 1811) (Insectivora, Talpidae) a Catalunya 232
Biodiversitat micològica de Catalunya (fase V) 233
Estratègia catalana per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica 235
Aspectes poblacionals i genètics rellevants per al desenvolupament de la biologia de la conservació a Catalunya 236
Diccionari de les Ciències Ambientals 238
Centre de Nutrició 238
Estudi comparatiu-evolutiu de les espècies d'interès biològic i pesquer a la costa catalana 239
Societats filials 240
Institució Catalana d'Estudis Agraris 240
Institució Catalana d'Història Natural 247
Societat Catalana de Biologia 252

Secció de Ciències i Tecnologia 267
Programes de recerca 270
Centre d'Estudis de Risc Tecnològic 270
Modelització de la dispersió atmosfèrica de virus 271
Grup de Física Matemàtica 271
Grup de Física de les Radiacions 272

La Farga Catalana ... 272
Grup d'Astrofísica ... 273
Grup d'Història de la Ciència i de la Tècnica ... 273
Aportacions catalanes en el camp de l'urbanisme i l'ordenació del territori en els darrers cent anys ... 274
Col·laboració amb centres de l'Acadèmia de Ciències de Rússia ... 275
Física i Geometria ... 276
Estudi i desenvolupament de microsensors per a l'estimulació elèctrica funcional 276
Diccionari de Geologia ... 277
Societats filials ... 279
Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació ... 279
Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica ... 281
Societat Catalana de Física ... 286
Societat Catalana de Matemàtiques ... 290
Societat Catalana de Química ... 296
Societat Catalana de Tecnologia ... 299

Secció Filològica ... 303
Programes de recerca ... 306
Observatori de Neologia ... 306
Atles Lingüístic del Domini Català ... 307
Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae (segles IX, X i XI) ... 308
Treballs de Sociolingüística. Tria de llengües, discurs i identitat entre joves de barris obrers a Barcelona ... 308
Gramàtica Catalana ... 311
Patronymica Romanica (PatRom) ... 312
Programa de Fonètica ESPRIT - Speech Maps/ACCOR ... 313
Diccionari del Català Contemporani (DCC) ... 314
LE-PAROLE (Preparatory Action for Linguistic Resources Organisation for Language Engineering) ... 316
La flexió verbal en els dialectes catalans ... 318
Edició del *Diccionari menorquí, espanyol, francès i llatí* d'Antoni Febrer i Cardona (Menorca, 1761-1841) ... 318
Oficines de la Secció Filològica ... 320
Oficina d'Onomàstica ... 320
Oficina de Consultes ... 322
Oficines Lexicogràfiques ... 324
Societats filials ... 329
Societat Catalana d'Estudis Clàssics ... 329
Societat Catalana de Llengua i Literatura ... 331

Secció de Filosofia i Ciències Socials ... 333
Programes de recerca ... 336
Arxiu de Textos Catalans Antics ... 336
Història de l'Educació Catalana ... 337

La integració lingüística i cultural dels immigrants a Catalunya 337
Diccionari Jurídic Català 338
El català en els mitjans de comunicació. Situació actual i perspectives 339
Societats filials 341
Societat Catalana d'Economia 341
Societat Catalana d'Estudis Jurídics 343
Societat Catalana d'Ordenació del Territori 345
Societat Catalana de Comunicació 347
Societat Catalana de Filosofia 349
Societat Catalana de Geografia 354
Societat Catalana de Pedagogia 358
Societat Catalana de Sociologia 360

Centres de l'Institut d'Estudis Catalans 361
Centre de Recerca Matemàtica 361
Centre de Referència en Enginyeria Lingüística 379

Laboratoris 383
Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè 383

Altres programes de treball 387
Reports de la recerca a Catalunya 387
Jornades científiques 388

Publicacions 391

PRESENTACIÓ

El llibre que el lector té a les mans conté un resum de la vida corporativa de l'Institut d'Estudis Catalans i de les activitats realitzades durant el curs 1997-1998 en compliment de la seva missió estatutària.

Pel que fa a l'activitat corporativa, aquesta MEMÒRIA aporta informació sobre la composició actual de l'Institut i dels seus òrgans de govern, sobre les seves relacions institucionals, sobre els diferents assumptes tractats en les reunions del Ple, que n'és l'òrgan de govern, i en les reunions de les diferents seccions, sobre els actes més importants duts a terme al llarg del curs i sobre els premis i les borses d'estudi atorgats. En aquests mots introductoris destacarem que l'Institut celebrà el dia 6 de juliol eleccions al Consell Permanent, que ha quedat format d'aquesta manera: Manuel Castellet i Solanas, president; Antoni Serra i Ramoneda, vicepresident; Josep Egozcue i Cuixart, tresorer; Carles Miralles i Solà, secretari general; Albert Balcells i González, president de la Secció Històrico-Arqueològica; Mercè Durfort i Coll, presidenta de la Secció de Ciències Biològiques; Manuel Ribas i Piera, president de la Secció de Ciències i Tecnologia; Joan A. Argenter i Giralt, president de la Secció Filològica, i Josep M. Muntaner i Pascual, president de la Secció de Filosofia i Ciències Socials. D'altra banda, durant aquest curs l'Institut ha elegit tres nous membres numeraris: els senyors Lluís Garcia Sevilla i Francesc Asensi i Botet, de la Secció de Ciències Biològiques, i el senyor Damià Barceló i Cullerés, de la Secció de Ciències i Tecnologia. En aquest mateix període l'Institut ha hagut de lamentar la defunció d'un membre emèrit, el senyor Eusebi Colomer i Pous, de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, i de dos membres corresponents, els senyors Arcadi Garcia i Sanz, de la mateixa Secció, i Pere Alberch i Vié, de la Secció de Ciències Biològiques. Amb això el Ple és constituït, en acabar aquest curs, per noranta-dos membres numeraris, quaranta membres emèrits i els vint-i-cinc presidents de les societats filials. El nombre de membres corresponents és cinquanta-sis.

En els plens, a més de les qüestions que s'hi debaten normalment, s'han continuat presentant semblances de membres antics de l'Institut. Aquest any s'han recordat les personalitats d'Esteve Terradas, d'August Pi i Sunyer, d'Antoni M. Alcover i del mateix creador de l'IEC, Enric Prat de la Riba. Així mateix, s'ha dedicat un ple extraordinari a la celebració del debat sobre *Els drets individuals i els drets col·lectius*, en el qual actuaren com a ponents els senyors Isidre Molas i Josep M. Terricabras.

Pel que fa al *Cartell de premis*, l'IEC ha lliurat aquest curs quinze premis, vuit premis per a estudiants i cinc borses d'estudi. D'altra banda, l'Institut ha enviat representants als jurats dels Premis Nacionals del Ministeri d'Educació i Cultura de Madrid; així mateix, cal esmentar que el president de l'Institut ha format part per primera vegada del jurat dels Premis Nacionals atorgats per la Generalitat de Catalunya.

Aquest curs l'IEC ha firmat convenis amb la Universitat de Perpinyà, l'Institut d'Estudis

Occitans i l'Institut d'Estudis Andorrans. També ha signat convenis específics amb les entitats següents: amb la Fundació La Caixa, per a la redacció del *Diccionari manual*; amb la Fundació Caixa d'Estalvis de Sabadell, per a l'organització de les Jornades Científiques sobre Pompeu Fabra; amb Enciclopèdia Catalana, per a la recomanació del seu *Gran diccionari de la llengua catalana*, i amb Autopistes de Catalunya (AUCAT), per a la realització d'un estudi arqueològic de la Cossetània oriental (Baix Penedès).

Entre els actes celebrats aquest curs, cal destacar la presentació del primer volum de l'*Obra completa* d'Enric Prat de la Riba, a cura dels senyors Josep M. Ainaud de Lasarte i Albert Balcells. L'acte fou presidit pel president de l'Institut i pel president de la Generalitat de Catalunya.

L'exposició commemorativa «Institut d'Estudis Catalans, 90 anys (1907-1997)» ha anat a Andorra, a l'Alguer i a Madrid, on s'instal·là a la Residència d'Estudiants. La seu de l'Institut l'han visitat el president de la Comissió de Cultura del Parlament Europeu, senyor Peter Pex; la ministra d'Educació i Cultura del Govern espanyol, senyora Esperanza Aguirre, i l'alcalde de Barcelona, senyor Joan Clos.

De les conferències i taules rodones organitzades per l'IEC, cal citar dos cicles: *Presents i futurs de les arts a Catalunya*, en què intervingueren els senyors Albert Ràfols-Casamada, Andreu Alfaro, Oriol Bohigas, Narcís Comadira, Xavier Montsalvatge, Carles Guinovart, Joan Guinjoan i Josep Soler, i *Ciència i cultura al llindar del segle XXI*, organitzat per les societats filials de l'Institut. És important esmentar també que l'IEC ha acollit aquest any la celebració del Novè Col·loqui de la Societat Catalana de Nord-amèrica (NACS).

En l'àmbit de la recerca, aquest curs cal destacar la celebració de les jornades científiques *Respostes al clonatge humà*, que comptaren amb un gran nombre d'assistents. També s'han fet les jornades sobre *La construcció d'Europa: estats, nacions i regions*. Pel que fa als *Reports de la recerca a Catalunya*, han aparegut els treballs corresponents a cinc àrees: *Les ciències socials: antropologia, ciència política, comunicació i sociologia*, *La lingüística i les ciències del llenguatge*, *Geologia*, *Matemàtiques* i *Història*.

Quant a la llengua, cal subratllar que s'ha fet la presentació pública del *Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana* pel seu director, senyor Joaquim Rafel, acte que comptà amb la presència del director general d'Ensenyament Superior del Ministeri d'Educació i Cultura, senyor Tomás García Cuenca, i del comissionat per a Universitats i Recerca de la Generalitat de Catalunya, senyor Joan Albaigés. Així mateix, els treballs de preparació de la gramàtica han fet un pas endavant i han continuat els treballs d'elaboració de la segona edició del *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC) i del *Diccionari del català contemporani* (DCC). També progressen el projecte del *Diccionari manual de la llengua catalana*, els treballs del *Patrom* i de l'*Atles lingüístic del domini català* i la publicació de l'*Arxiu de textos catalans antics*, que ha arribat al volum 16.

Pel que fa a publicacions, aquest curs han sortit a la llum, amb motiu del norantè aniversari de l'IEC, el *Directori dels membres de l'Institut d'Estudis Catalans, 1907-1997* i el *Catàleg de publicacions 1907-1997*. D'una altra banda, s'han publicat el *Diccionari de geologia*, dirigit pel senyor Oriol Riba, i el primer volum de l'*Obra completa* de Prat de la Riba, ja esmentat. En total, l'IEC ha publicat aquest curs una seixantena de títols, vint-i-set obres periòdiques i cinc treballs en col·laboració amb unes altres institucions.

El 1998 s'han iniciat les obres de restauració i rehabilitació de la Casa de Convalescència, seu de l'Institut d'Estudis Catalans. L'acte d'inici de les obres tingué lloc el dia 30 de juliol i és previst que tinguin una durada aproximada de dos anys.

ESTRUCTURA

L'Institut d'Estudis Catalans s'estructura en seccions, establertes segons grans unitats temàtiques de la ciència i la tecnologia. Les seccions s'encarreguen d'organitzar i desenvolupar la recerca i de programar activitats en llurs disciplines. Cada una de les seccions és formada per un màxim de vint-i-un membres numeraris, pels membres emèrits i pels presidents de les societats filials adscrites a la secció. L'Institut pot adscriure a cadascuna de les seccions un màxim de trenta membres corresponents.

Els òrgans de govern, gestió i representació de l'Institut d'Estudis Catalans són el Ple, constituït pels membres numeraris, pels emèrits i pels presidents de les societats filials; el Consell Permanent, que actua per delegació del Ple i exerceix el govern de la corporació, i el president, que és el representant nat de l'Institut, en presideix el Ple i el Consell Permanent i té cura de l'execució dels acords.

CONSELL PERMANENT

President:	MANUEL CASTELLET I SOLANAS
Vicepresident:	JOSEP CARRERAS I BARNÉS
Tresorer:	ANTONI SERRA I RAMONEDA
Secretari general:	JOAQUIM RAFEL I FONTANALS
Presidents de les seccions:	MANUEL MUNDÓ I MARCET (Secció Històrico-Arqueològica)
	MERCÈ DURFORT I COLL (Secció de Ciències Biològiques)
	MANUEL RIBAS I PIERA (Secció de Ciències i Tecnologia)
	JOAN A. ARGENTER I GIRALT (Secció Filològica)
	JOSEP M. MUNTANER I PASCUAL (Secció de Filosofia i Ciències Socials)

SECCIÓ HISTÒRICO-ARQUEOLÒGICA

Consell de Govern

President:	MANUEL MUNDÓ I MARCET
Vicepresident:	ALBERT BALCELLS I GONZÁLEZ
Tresorer:	XAVIER BARRAL I ALTET
Secretària:	M. TERESA FERRER I MALLOL

Membres

	Data de nomenament	*Especialitat*
MANUEL ARDIT I LUCAS	18.12.1992	Història moderna
ALBERT BALCELLS I GONZÁLEZ	21.11.1986	Història contemporània, social i política de Catalunya
XAVIER BARRAL I ALTET	18.12.1992	Història de l'art antic i medieval
NÚRIA DE DALMASES I BALAÑÀ	17.06.1996	Història de l'art medieval
EULÀLIA DURAN I GRAU	07.05.1990	Història i literatura catalana a l'època moderna
GREGORI ESTRADA I GAMISSANS	18.12.1992; emèrit des del 18.12.1993	Història de la música
M. TERESA FERRER I MALLOL	18.12.1992	Història medieval (baixa edat mitjana)
JOSEP M. FONT I RIUS	26.06.1970; emèrit des del 25.04.1988	Història del dret
FRANCESC FONTBONA I DE VALLESCAR	18.12.1992	Història de l'art modern

EMILI GIRALT I RAVENTÓS	19.12.1975; emèrit des del 01.04.1997	Història agrària
JOSEP GUITART I DURAN	07.05.1990	Arqueologia
ALBERT GUILLEM HAUF I VALLS	01.02.1991	Història de la literatura, edició de textos medievals i espiritualitat medieval
MARC MAYER I OLIVÉ	17.06.1996	Epigrafia, tradició clàssica i història antiga de Catalunya
CONCEPCIÓ MIR I CURCÓ	18.12.1992	Història sociopolítica contemporània
JOAQUIM MOLAS I BATLLORI	17.02.1978	Història de la literatura i crítica literària
MANUEL MUNDÓ I MARCET	26.11.1971; corresponent des del 25.02.1966, emèrit des del 29.06.1993	Història i literatura antiga i medieval damunt les fonts manuscrites
PERE DE PALOL I SALELLAS	14.04.1978; emèrit des del 25.01.1993	Arqueologia paleocristiana i medieval
ANTONI PLADEVALL I FONT	07.05.1990	Història eclesiàstica i història de l'art
ANTONI RIERA I MELIS	17.06.1996	Història medieval (baixa edat mitjana)
MANUEL RIU I RIU	07.05.1990	Història i arqueologia medieval
NARCÍS SOLER I MASFERRER	17.06.1996	Paleolític i història antiga
JOAN VERNET I GINÉS	14.04.1978; emèrit des del 31.07.1993	Història de l'islam i de la ciència àrab

Membres corresponents

GÉZA ALFÖLDI (Heidelberg)	16.12.1996
AGUSTÍ ALTISENT I ALTISENT (Poblet)	19.12.1975
JOSEP AMENGUAL I BATLE (Madrid)	13.02.1987
CEBRIÀ BARAUT I OBIOLS (Montserrat)	15.03.1974
MIQUEL BATLLORI I MUNNÉ (Roma)	09.06.1951
THOMAS N. BISSON (Harvard)	13.02.1987
PIERRE BONASSIE (Tolosa)	13.02.1987
DOLORS BRAMON I PLANAS (Banyoles)	17.06.1996
ROBERT I. BURNS (Los Angeles)	16.12.1996
MARCEL DURLIAT (Tolosa)	20.03.1964
GEORGES FABRE (Pau)	16.12.1996
PAUL FREEDMAN (Tennessee)	16.12.1996
JOCELYN N. HILLGARTH (Londres)	16.12.1996
GIOVANNI LILLIU (Càller)	00.00.1973
ENRIC LLOBREGAT I CONESA (Alacant)	13.02.1987

GABRIEL LLOMPART I MORAGUES (Palma)	13.02.1987
HENRY DE LUMLEY (París)	16.12.1996
JOSÉ LUIS MARTÍN RODRÍGUEZ (Salamanca)	16.12.1996
OLIMPIO MUSSO (Siena)	16.12.1996
ALEXANDRE OLIVAR I DAYDÍ (Montserrat)	06.07.1973
PERE PONSICH (Perpinyà)	06.07.1973
ROBERT B. TATE (Nottingham)	25.02.1966
PIERRE VILAR (París)	17.04.1961
JILL R. WEBSTER (Toronto)	16.12.1996
PHILIPPE WOLFF (Andorra)	20.03.1964
MICHEL ZIMMERMANN (Jouy-le-Moutier)	16.12.1996

SECCIÓ DE CIÈNCIES BIOLÒGIQUES

Consell de Govern

Presidenta:	MERCÈ DURFORT I COLL
Vicepresident:	JOSEP EGOZCUE I CUIXART
Tresorer:	JOANDOMÈNEC ROS I ARAGONÈS
Secretari:	XAVIER BELLÉS I ROS

Membres

	Data de nomenament	*Especialitat*
CARLES BAS I PEIRED	14.04.1978; emèrit des del 03.08.1992	Ecologia de recursos marins vius
XAVIER BELLÉS I ROS	23.10.1992	Entomologia
JAUME BERTRANPETIT I BUSQUETS	06.06.1994	Antropologia
ORIOL DE BOLÒS I CAPDEVILA	24.01.1964; emèrit des del 16.03.1994	Geobotànica
JOSEP CARRERAS I BARNÉS	17.09.1990	Bioquímica i biologia molecular
CREU CASAS I SICART	17.02.1978; emèrita des del 25.04.1988	Briologia
ORIOL CASASSAS I SIMÓ	11.01.1985; emèrit des del 01.09.1993	Sociomedicina
JOSEP M. DOMÈNECH I MATEU	11.01.1985	Embriologia humana
MERCÈ DURFORT I COLL	03.11.1989	Biologia cel·lular

Josep Egozcue i Cuixart	23.10.1992	Biologia cel·lular
Ramon Folch i Guillèn	17.03.1978	Ecologia vegetal i gestió ambiental
Màrius Foz i Sala	11.01.1985	Endocrinologia
Jesús A. García Sevilla	06.06.1994	Farmacologia
Francesc González i Sastre	06.06.1994	Bioquímica clínica i patologia molecular
Joaquim Gosálbez i Noguera	23.10.1992	Zoologia
Jordi Gras i Riera	11.01.1985; emèrit des del 05.06.1990	Immunologia
Ricard Guerrero i Moreno	06.06.1994	Microbiologia
Josep Laporte i Salas	17.02.1978; emèrit des del 18.03.1992	Farmacologia clínica
Jordi Lleonart i Aliberas	06.06.1994	Biologia pesquera
Xavier Llimona i Pagès	23.10.1992	Micologia
Ramon Margalef i López	07.07.1978; emèrit des del 16.05.1989	Ecologia
Ramon Parés i Farràs	23.10.1992; emèrit des del 01.12.1997	Microbiologia
Antoni Prevosti i Pelegrín	17.02.1978; emèrit des del 15.02.1989	Genètica i evolució
Joan Rodés i Teixidor	11.01.1985	Hepatologia
Joandomènec Ros i Aragonès	17.09.1990	Ecologia
Jordi Sans i Sabrafen	06.06.1994	Hematologia i oncologia
Josep Vigo i Bonada	17.03.1978	Geobotànica

Membres corresponents

Pere Alberch i Vié (Madrid)	21.11.1994 († 14.03.1998)
Gonzalo Halffter i Salas (Mèxic)	06.06.1994
Joan Massagué i Solé (Nova York)	06.06.1994
Federico Mayor Zaragoza (París)	09.06.1997
Àngel Pellicer i Garrido (Nova York)	22.05.1995

SECCIÓ DE CIÈNCIES I TECNOLOGIA

Consell de Govern

President:	MANUEL RIBAS I PIERA
Vicepresident:	SALVADOR REGUANT I SERRA
Tresorer:	JOAQUIM CASAL I FÀBREGA
Secretari:	DAVID JOU I MIRABENT

Membres

	Data de nomenament	*Especialitat*
JOAQUIM AGULLÓ I BATLLE	23.10.1992	Enginyeria mecànica
SALVADOR ALEGRET I SANROMÀ	17.09.1990	Química analítica
JOSEP AMAT I GIRBAU	17.09.1990	Informàtica industrial
HERIBERT BARRERA I COSTA	17.03.1978; emèrit des del 25.04.1988	Química teòrica
EDUARD BONET I GUINÓ	07.07.1978	Probabilitats, estadística, lògica i epistemologia
JOAQUIM CASAL I FÀBREGA	03.11.1989	Enginyeria química
ENRIC CASASSAS I SIMÓ	19.05.1972; emèrit des del 02.11.1990	Química de les solucions
MANUEL CASTELLET I SOLANAS	17.03.1978	Àlgebra i topologia
JOSEP CASTELLS I GUARDIOLA	14.04.1978; emèrit des del 27.05.1995	Química orgànica

Gabriel Ferraté i Pascual	07.07.1978	Automàtica
Manuel Font i Altaba	10.01.1986; emèrit des del 04.02.1992	Cristal·lografia
Enric Freixa i Pedrals	25.03.1983; emèrit des del 25.04.1988	Enginyeria de motors
Joan Girbau i Badó	17.09.1990	Geometria diferencial
Lluís Jofre i Roca	17.06.1996	Comunicacions
David Jou i Mirabent	03.11.1989	Termodinàmica
Ramon Lapiedra i Civera	27.06.1986	Física relativista
Jaume Pagès i Fita	23.10.1992	Enginyeria de sistemes
Jaume Porta i Casanelles	24.02.1997	Edafologia i química agrícola
Enric Ras i Oliva	17.02.1978; emèrit des del 25.04.1988	Enginyeria elèctrica
Salvador Reguant i Serra	10.01.1986	Geologia històrica i paleontologia
Oriol Riba i Arderiu	17.03.1978; emèrit des del 29.08.1993	Sedimentologia i estratigrafia
Manuel Ribas i Piera	07.07.1978; emèrit des del 16.05.1995	Urbanística
Pere Santanach i Prat	17.09.1990	Geologia estructural i tectònica
Francesc Serra i Mestres	17.09.1990	Microelectrònica
David Serrat i Congost	17.06.1996	Geologia i geomorfologia
Carles Solà i Ferrando	23.10.1992	Enginyeria química
Josep Vaquer i Timoner	07.07.1978; emèrit des del 01.07.1998	Geometria diferencial

Membres corresponents

Evarist Giné i Masdeu (Connecticut)	16.12.1996
Alfred Giner-Sorolla (Florida)	23.11.1992
Antoni Lloret i Orriols (París)	02.03.1992
Adélio Machado (Portugal)	23.11.1992
Norberto Piccinini (Torí)	06.06.1994
Lluís Antoni Santaló i Sors (Buenos Aires)	21.12.1977
Borís Pàvlovitx Sobolev (Moscou)	17.05.1992
Jaume Truyols i Santonja (Oviedo)	02.03.1992
Borís Konstantinòvitx Vainstein (Moscou)	06.06.1994
Iuri Nicolàievitx Verxinin (Moscou)	17.05.1992

SECCIÓ FILOLÒGICA

Consell de Govern

President:	JOAN A. ARGENTER I GIRALT
Vicepresident:	JOAN VENY I CLAR
Tresorer:	VICENT PITARCH I ALMELA
Secretari:	CARLES MIRALLES I SOLÀ

Membres

	Data de nomenament	*Especialitat*
M. ÀNGELS ANGLADA I D'ABADAL	21.05.1991	Escriptora
RAMON ARAMON I SERRA	01.05.1942; emèrit des del 25.04.1988	Filologia i lingüística
JOAN A. ARGENTER I GIRALT	03.11.1989	Lingüística i sociolingüística
ANTONI M. BADIA I MARGARIT	15.11.1968; emèrit des del 30.05.1990	Lingüística històrica i gramàtica
JOAN BASTARDAS I PARERA	19.05.1972; emèrit des del 04.02.1989	Filologia clàssica i romànica
PERE BOHIGAS I BALAGUER	13.06.1942; emèrit des del 25.04.1988	Filologia i literatura medieval
M. TERESA CABRÉ I CASTELLVÍ	03.11.1989	Lexicologia i lexicografia
JORDI CARBONELL I DE BALLESTER	19.05.1972; emèrit des del 23.04.1994	Història social de la llengua, història de la literatura i gramàtica

GERMÀ COLÓN I DOMÈNECH	07.06.1993; corresponent des del 25.02.1966	País Valencià / Filologia romànica
ANTONI FERRANDO I FRANCÈS	22.03.1985	Història de la llengua
JOSEP GIFREU I PINSACH	22.11.1993	Sociolingüística i polítiques de comunicació
JOAQUIM MALLAFRÈ I GAVALDÀ	21.05.1991	Traductor i escriptor
ISIDOR MARÍ I MAYANS	03.11.1989	Sociolingüística
JOAN MARTÍ I CASTELL	23.10.1992	Sociolingüística i història de la llengua
JOAN MIRALLES I MONSERRAT	14.06.1985	Història de la llengua, onomàstica i literatura popular
CARLES MIRALLES I SOLÀ	21.05.1991	Filologia clàssica
AINA MOLL I MARQUÈS	22.11.1993	Illes Balears / Lingüística
JOSEP MORAN I OCERINJAUREGUI	22.05.1995	Onomàstica i lingüística històrica
MANUEL PÉREZ SALDANYA	09.06.1997	Gramàtica
VICENT PITARCH I ALMELA	14.06.1985	Sociolingüística
LLUÍS B. POLANCO I ROIG	27.11.1989	Sociolingüística i lingüística
JOAQUIM RAFEL I FONTANALS	24.10.1984	Fonètica i lexicografia
JOSEP ROCA I PONS	03.11.1989; emèrit des del 03.11.1990	Gramàtica
JORDI SARSANEDAS I VIVES	21.05.1991; emèrit des del 02.09.1994	Escriptor
JOSEP VALLVERDÚ I AIXALÀ	21.05.1991; emèrit des del 09.07.1993	Escriptor
JOAN VENY I CLAR	17.11.1978	Dialectologia i història de la llengua

PERE VERDAGUER I JUANOLA	07.06.1993	Catalunya Nord / Lingüística i literatura

Membres corresponents

RAMON AMIGÓ I ANGLÈS (Reus)	06.06.1994
KÁLMÁN FALUBA (Budapest)	23.11.1992
JOSEPH GULSOY (Toronto)	06.06.1994
RITA LEJEUNE (Lieja)	29.04.1974
JOSÉ ANTONIO PASCUAL RODRÍGUEZ (Salamanca)	09.06.1997
PHILIP D. RASICO (Tennessee)	09.06.1997
BEATRICE SCHMID (Basilea)	09.06.1997
GIUSEPPE TAVANI (Roma)	23.11.1992
ARTHUR TERRY (Escòcia)	23.11.1992
ENRIC VALOR I VIVES (València)	24.10.1986
MARIÀ VILLANGÓMEZ I LLOBET (Eivissa)	21.05.1991
MAX W. WHEELER (Gran Bretanya)	09.06.1997

CURT WITTLIN (Canadà)	09.06.1997
MARIE-CLAIRE ZIMMERMANN (París)	09.06.1997

SECCIÓ DE FILOSOFIA I CIÈNCIES SOCIALS

Consell de Govern

President:	JOSEP M. MUNTANER I PASCUAL
Vicepresident:	JOAN VILÀ I VALENTÍ
Tresorer:	JOSEP GONZÁLEZ-AGÀPITO I GRANELL
Secretari:	PERE LLUÍS FONT

Membres

	Data de nomenament	*Especialitat*
ENRIC ARGULLOL I MURGADAS	01.02.1991	Dret administratiu
BARTOMEU BARCELÓ I PONS	01.02.1991	Geografia humana
JOAN BECAT I RAJAUT	15.11.1991	Geografia
JOSEP M. CASASÚS I GURI	07.05.1990	Teoria del periodisme
EUSEBI COLOMER I POUS	15.11.1968; emèrit des del 14.05.1993 († 27.11.1997)	Història de la filosofia
JOAN ESTRUCH I GIBERT	20.12.1995	Sociologia de la religió
LLUÍS FOLCH I CAMARASA	07.05.1990; emèrit des del 06.02.1993	Pedagogia terapèutica
OCTAVI FULLAT I GENÍS	20.12.1995; emèrit des del 12.01.1998	Filosofia de l'educació
CARLES A. GASÒLIBA I BÖHM	12.01.1979	Economia

Salvador Giner i de San Julián	22.05.1995	Sociologia
Josep González-Agàpito i Granell	15.11.1991	Teoria i història de l'educació
Enric Lluch i Martín	07.05.1990	Geografia
Pere Lluís i Font	07.05.1990	Història de la filosofia
Isidre Molas i Batllori	22.11.1993	Dret constitucional
Miquel de Moragas i Spà	07.05.1990	Teoria de la comunicació
Joaquim Muns i Albuixech	13.02.1987	Economia internacional
Josep M. Muntaner i Pascual	12.01.1979	Economia
Josep M. Perarnau i Espelt	07.05.1990; emèrit des del 08.07.1998	Filosofia
Josep M. Puig i Salellas	29.01.1988; emèrit des del 19.02.1994	Dret civil i mercantil
Encarna Roca i Trias	22.05.1995	Dret civil
Vicenç M. Rosselló i Verger	01.02.1991	Geografia física
Antoni Serra i Ramoneda	13.02.1987	Economia de l'empresa
Carlota Solé i Puig	07.05.1990	Sociologia de les migracions i de les organitzacions (empresarials), estructura i canvi social (modernització)
Josep M. Terricabras i Nogueras	22.05.1995	Filosofia
Joan Triadú i Font	12.01.1979; emèrit des del 30.07.1991	Pedagogia general

MARC-AURELI VILA I COMAPOSADA	29.01.1988; emèrit des del 29.01.1989	Geografia històrica
JOAN VILÀ I VALENTÍ	29.02.1990; emèrit des del 29.03.1995	Geografia regional i didàctica de la geografia

Membres corresponents

ARCADI GARCIA I SANZ (la Vall d'Uixó)	19.10.1973 († 30.07.1998)
ROBERT PRING-MILL (Oxford)	25.02.1966
JOAN VALLET DE GOYTISOLO (Barcelona)	00.00.1974

SOCIETATS FILIALS

Amics de l'Art Romànic

President:	JOAN F. CABESTANY I FORT
Vicepresidenta:	M. TERESA MATAS I BLANXART
Tresorera:	ÀNGELA MAJÓ I RAIS
Secretari:	DAVID DALMASES I PONS

Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació

Presidenta:	MERCÈ CENTRICH I SUREDA
Vicepresident:	ANDREU SÁNCHEZ I SORIANO
Tresorer:	RICARD ZARZUELO I AMAL
Secretària:	M. ANTÒNIA PLADELLORENS I IBARZ

Institució Catalana d'Estudis Agraris

President:	JOAN PERE VILÀ I HORS
Vicepresident:	RAMON LLETJÓS I CASTELLS
Tresorer:	JOSEP ARGEMÍ I RELAT
Secretari:	FRANCESC REGUANT I FOSAS

Institució Catalana d'Història Natural

President:	JOAQUIM MALUQUER I SOSTRES
Vicepresident:	JOSEP GERMAIN I OTZET
Tresorer:	FERRAN RODÀ I DE LLANZA
Secretari:	JOAQUIM M. NOGUÉS I CARULLA

Societat Catalana d'Economia

President:	JOSEP JANÉ I SOLÀ
Vicepresident:	PERE PUIG I BASTARD
Tresorer:	HUMBERT SANZ I GARCIA
Secretari:	JOSEP C. VERGÉS

Societat Catalana d'Estudis Clàssics

President:	MARC MAYER I OLIVÉ
Vicepresident:	JAUME PÒRTULAS I AMBRÓS
Tresorer:	JOSEP MARTÍNEZ GÁZQUEZ
Secretari:	XAVIER RIU I CAMPS

Societat Catalana d'Estudis Hebraics

President:	EDUARD FELIU I MABRES
Tresorer:	PERE CASANELLAS I BASSOLS
Secretari:	JORDI CASANOVAS I MIRÓ

Societat Catalana d'Estudis Històrics

President:	GASPAR FELIU I MONTFORT
Vicepresident:	GENER GONZALVÓ I BOU
Tresorer:	PERE MOLAS I RIBALTA
Secretària:	MÒNICA GONZÁLEZ I FERNÁNDEZ

Societat Catalana d'Estudis Jurídics

President:	JOSEP M. MAS I SOLENCH
Vicepresident:	RAMON F. POU I SERRADELL
Tresorer:	XAVIER GENOVER I HUGUET
Secretari:	JOSEP CRUANYES I TOR

Societat Catalana d'Estudis Litúrgics

President:	ALEXANDRE OLIVAR I DAYDÍ
Secretari:	RAFAEL M. BOFILL I FRANSÍ

Societat Catalana d'Estudis Numismàtics

President:	MIQUEL CRUSAFONT I SABATER
Vicepresident:	LEANDRE VILLARONGA I GARRIGA
Tresorer:	RAFAEL COMAS I EZEQUIEL
Secretària:	ANNA M. BALAGUER I PRUNÉS

Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica

President:	ANTONI ROCA I ROSELL
Vicepresident:	JON ARRIZABALAGA I VALBUENA
Tresorer:	CARLES PUIG I PLA
Secretari:	XAVIER ROQUÉ I RODRÍGUEZ

Societat Catalana d'Ordenació del Territori

President:	RICARD PIÉ I NINOT
Vicepresident:	ORIOL NEL·LO I COLOM
Tresorera:	ÀNGELS GIL-VERNET
Secretari:	ROBERT VERGÉS I FERNÁNDEZ

Societat Catalana de Biologia

President:	RAMON BARTRONS I BACH
Vicepresident 1r:	JAUME BERTRANPETIT I BUSQUETS
Vicepresident 2n:	LLUÍS CORNUDELLA I MIR
Tresorer:	ANTONI FERNÁNDEZ-TIBURCIO
Secretària general:	CRISTINA JUNYENT I RODRÍGUEZ

Societat Catalana de Comunicació

President:	Josep M. Martí i Martí
Vicepresident:	Imma Tubella i Casadevall
Tresorera:	Montserrat Bonet i Bagant
Secretari:	Antoni Esteve i Avilés

Societat Catalana de Filosofia

President:	Jordi Sales i Coderch
Vicepresident:	Jordi Ramírez i Asensio
Tresorer:	Robert Veciana Tormo
Secretària:	Maria Ramon Cubelles i Bartolomé

Societat Catalana de Física

President:	Antoni Giró i Roca
Vicepresident:	Ramon Vilaseca i Alavedra
Tresorer:	Ignasi Juvells i Prades
Secretari:	Agustí Poch i Parés

Societat Catalana de Geografia

President:	Vicenç Biete i Farré
Vicepresident:	Josep Oliveras i Samitier
Tresorera:	Montserrat Cuxart i Tremps
Secretari:	Enric Bertran i González

Societat Catalana de Llengua i Literatura

President:	August Bover i Font
Vicepresident:	Josep Massot i Muntaner
Tresorera:	Montserrat Alegre i Urgell
Secretari:	Joan Anton Rabella i Ribas

Societat Catalana de Matemàtiques

President:	Sebastià Xambó i Descamps
Vicepresident:	Joaquim Ortega i Aramburu
Tresorer:	Xavier Martínez i de Albéniz
Secretari:	Antoni Gomà i Nasarre

Societat Catalana de Musicologia

President:	Romà Escalas i Llimona
Vicepresidenta:	Montserrat Albet i Vila
Tresorer:	Sergi Casademunt i Fiol
Secretari:	Josep M. Gregori i Cifre

Societat Catalana de Pedagogia

President:	Jordi Galí i Herrera
Vicepresident:	Ricard Torrents i Bertrana
Tresorer:	Albert Sangrà i Morer
Secretari:	Josep M. Boixareu i Cortina

Societat Catalana de Química

Presidenta:	PILAR GONZÁLEZ I DUARTE
Tresorer:	JOAN SOLA I CASADEVALL
Secretari:	JOAN SUADES I ORTUÑO

Societat Catalana de Sociologia

President:	SEBASTIÀ SARASA I URDIOLA
Tresorer:	CARLES PRATS I MAESO
Secretari:	RAIMON BONAL I FALGÀS

Societat Catalana de Tecnologia

President:	ESTANISLAU TOMÀS I MORERA
Tresorer:	ORIOL IZARD I BADIA
Secretari:	MARC BARRACÓ I SERRA

ESTRUCTURA FUNCIONAL

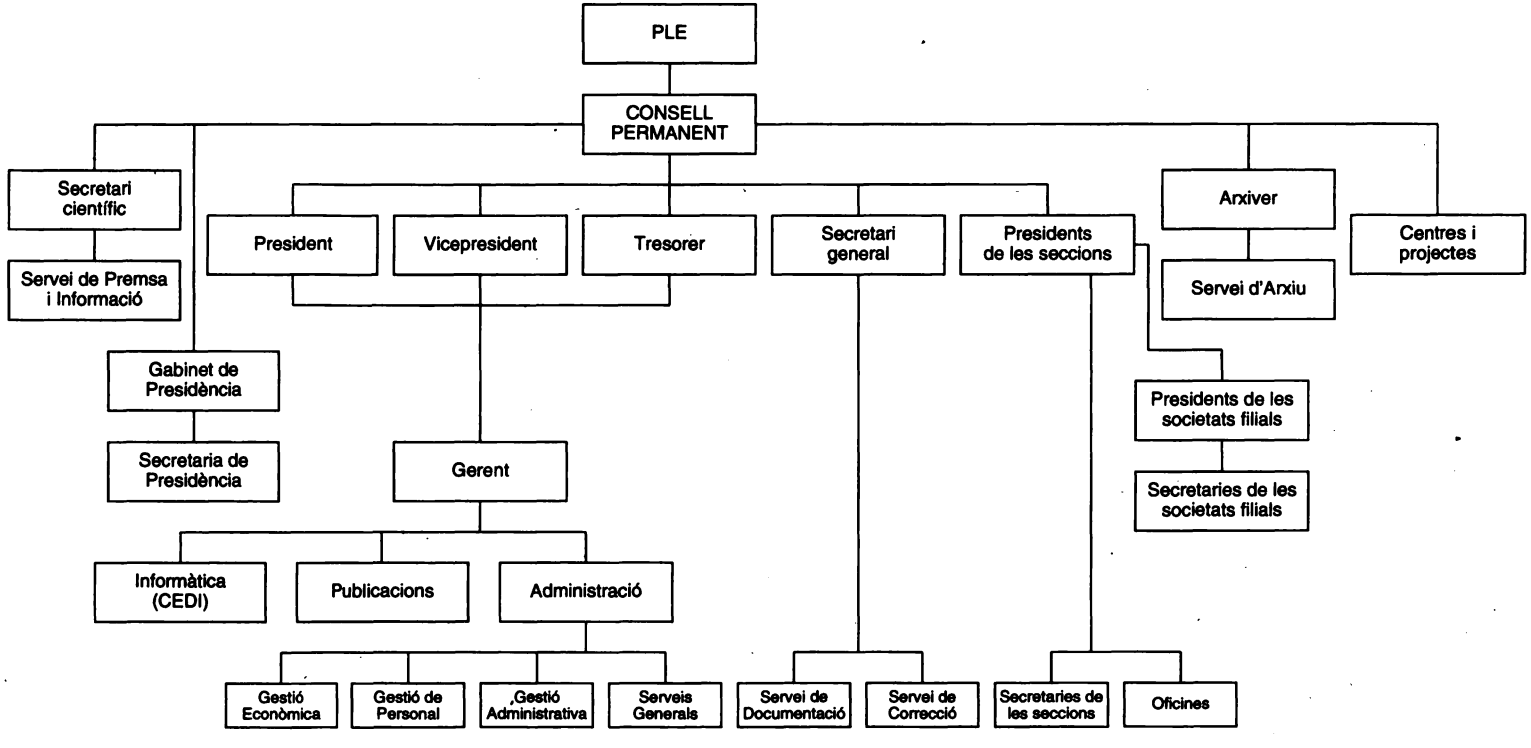

ESTRUCTURA ADMINISTRATIVA

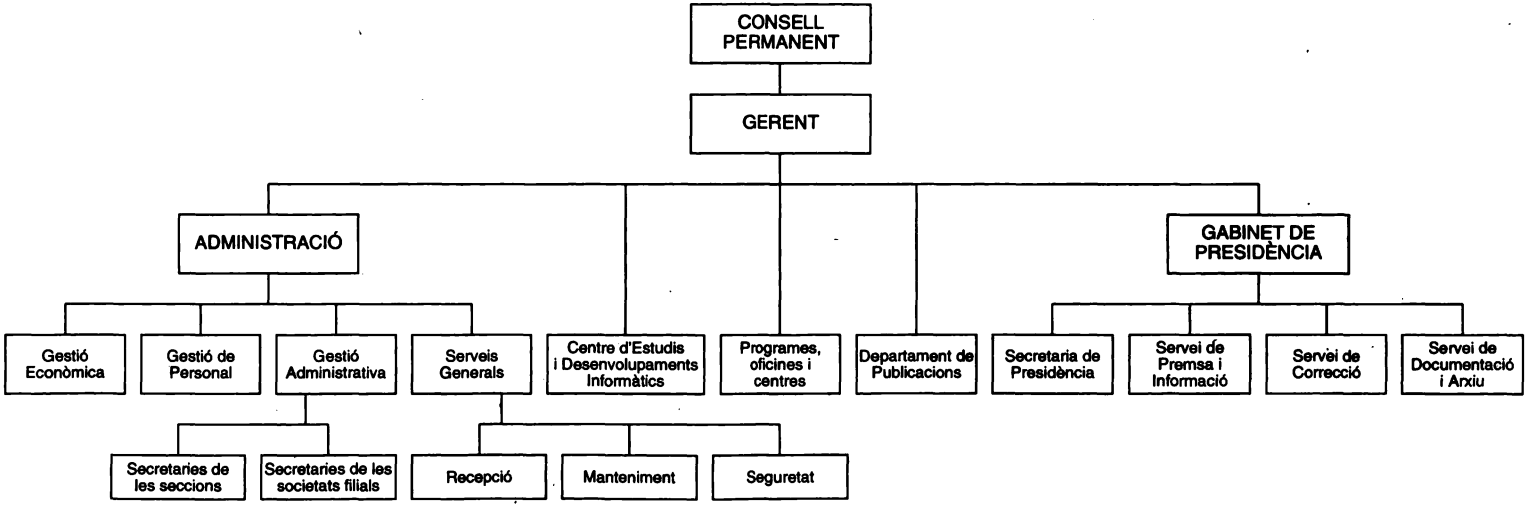

REPRESENTANTS DE L'IEC EN ALTRES INSTITUCIONS

INSTITUCIONS D'ÀMBIT INTERNACIONAL

Associació Internacional de Ciències Històriques

EULÀLIA DURAN I GRAU

Centre d'Estudis Catalans de la Universitat de París-Sorbona (París IV)

Consell d'Administració
MANUEL CASTELLET I SOLANAS (membre nat)

Unió Acadèmica Internacional (UAI)

RAMON ARAMON I SERRA (president d'honor)

Delegats
MANUEL MUNDÓ I MARCET (titular)
JOSEP GUITART I DURAN (adjunt)

INSTITUCIONS D'ÀMBIT ESTATAL

Biblioteca Nacional de Madrid

Reial Patronat
MANUEL CASTELLET I SOLANAS

Comité Español del Corpus Vasorum Antiquorum

PERE DE PALOL I SALELLAS

INSTITUCIONS D'ÀMBIT CATALÀ

Biblioteca de Catalunya

Consell Rector
Vicepresident: MANUEL CASTELLET I SOLANAS (membre nat)

Vocals
MANUEL MUNDÓ I MARCET
JOAN VILÀ I VALENTÍ

Biblioteca General d'Història de l'Art del Museu Nacional d'Art de Catalunya

Comissió d'Adquisicions
ANTONI PLADEVALL I FONT

Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF)

MANUEL CASTELLET I SOLANAS (membre nat)
JOANDOMÈNEC ROS I ARAGONÈS

Consorci del Centre de Terminologia (TERMCAT)

Consell de Direcció
MANUEL CASTELLET I SOLANAS
JOAN A. ARGENTER I GIRALT

Consell Supervisor
MARIA BOZZO I DURAN
ENRIC HERNÀNDEZ-ROIG
JOSEP MORAN I OCERINJAUREGUI

Comissió d'Urbanisme de Catalunya del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya

JOAN VILÀ I VALENTÍ

Comissió de Delimitació Territorial del Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya

JOSEP M. MUNTANER I PASCUAL

Comissió de Seguiment del Conveni entre la Generalitat de Catalunya i l'Institut d'Estudis Catalans

Membres nats
MANUEL CASTELLET I SOLANAS
JOSEP CARRERAS I BARNÉS
ANTONI SERRA I RAMONEDA
JOAQUIM RAFEL I FONTANALS

Comissió Assessora de Llenguatge Administratiu de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya

JOSEP M. MESTRES I SERRA

Comissió d'Assessorament i Seguiment del Pla de la Recerca de Catalunya

JOSEP ENRIC LLEBOT I RABAGLIATI

Consell Assessor de l'Àrea Protegida de les Illes Medes

MIQUEL ZABALA I LIMOUSIN

Consell de Caça de Catalunya del Servei de Protecció i Gestió de la Fauna de la Direcció General del Medi Natural del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya

JOAQUIM GOSÁLBEZ I NOGUERA

Consell de Pesca Continental del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya

CARLES BAS I PEIRED

Consell de Protecció de la Natura del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya

ORIOL DE BOLÒS I CAPDEVILA
RAMON FOLCH I GUILLÈN
RAMON MARGALEF I LÓPEZ
LLUÍS PALUZIÉ I MIR
ORIOL RIBA I ARDERIU

Consell Escolar de Catalunya del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya

JOSEP M. TERRICABRAS I NOGUERAS

Consell Social de la Llengua Catalana de la Generalitat de Catalunya

MANUEL CASTELLET I SOLANAS (vicepresident nat)
ANTONI M. BADIA I MARGARIT (vocal)

Consell Social de la Universitat Autònoma de Barcelona

FRANCESC FONTBONA I DE VALLESCAR

Consell Social de la Universitat de Barcelona

JORDI CARBONELL I DE BALLESTER

Consell Social de la Universitat Politècnica de Catalunya

JOSEP M. MUNTANER I PASCUAL

Consell Social de la Universitat Pompeu Fabra

M. TERESA FERRER I MALLOL

Consell Social de la Universitat de Lleida

JOAN PERE VILÀ I HORS

Consell Social de la Universitat Rovira i Virgili

JOSEP GUITART I DURAN

Consell Social de la Universitat de Girona

M. ÀNGELS ANGLADA I D'ABADAL

Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (CCRTV)

Consell Assessor
Vocals
CARLES MIRALLES I SOLÀ
MIQUEL DE MORAGAS I SPÀ
PERE LLUÍS FONT

Consell Assessor de la Televisió a Catalunya

SEBASTIÀ SERRANO I FARRERA
(Societat Catalana de Pedagogia)

Consell Assessor de les Comunitats Catalanes del Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya

JOSEP M. MUNTANER I PASCUAL

Institució de les Lletres Catalanes

Consell Assessor
JOAQUIM MOLAS I BATLLORI

Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA)

Consell Assessor
ENRIC CASASSAS I SIMÓ

Junta de Museus de Catalunya

Ple
Vocal
PERE DE PALOL I SALELLAS

Junta de Protecció de la Zona Volcànica de la Garrotxa

XAVIER BELLÉS I ROS
ORIOL RIBA I ARDERIU

Junta de Residus del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya

Consell Assessor
DAVID SERRAT I CONGOST

Laboratori General d'Assaigs i Investigacions de la Generalitat de Catalunya

Consell Assessor
FRANCESC GACIA I ESCAPA

Museu de Mineralogia Mollfulleda d'Arenys de Mar

Patronat
ORIOL RIBA I ARDERIU

Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici

Patronat
XAVIER LLIMONA I PAGÈS
JOANDOMÈNEC ROS I ARAGONÈS (suplent)

Parc Natural del Cadí-Moixeró

Junta Rectora
JOSEP VIGO I BONADA
XAVIER BELLÉS I ROS (suplent)

Patronat del Castell de Cardona

MANUEL MUNDÓ I MARCET

Patronat del Monestir de Poblet

MANUEL CASTELLET I SOLANAS

Patronat del Monestir de Santes Creus

JOAN F. CABESTANY I FORT

Patronat Siurana

MARC-AURELI VILA I COMAPOSADA

Seu Vella de Lleida

Patronat
JOAN F. CABESTANY I FORT

Universitat Catalana d'Estiu

Patronat
MANUEL CASTELLET I SOLANAS

Patronats de fundacions

Fundació Ferran Sunyer i Balaguer

Membres nats
MANUEL CASTELLET I SOLANAS
JOAQUIM RAFEL I FONTANALS
MANUEL RIBAS I PIERA
SEBASTIÀ XAMBÓ I DESCAMPS

Fundació Mercè Rodoreda

Membres nats
MANUEL CASTELLET I SOLANAS
JOSEP CARRERAS I BARNÉS
ANTONI SERRA I RAMONEDA
JOAQUIM RAFEL I FONTANALS
MANUEL MUNDÓ I MARCET
MERCÈ DURFORT I COLL
MANUEL RIBAS I PIERA
JOAN A. ARGENTER I GIRALT
JOSEP M. MUNTANER I PASCUAL

Membres electius
JOAQUIM MOLAS I BATLLORI
JORDI SARSANEDAS I VIVES
JOAN TRIADÚ I FONT

Fundació Noguera

Vacant

Fundació Pau Casals

MANUEL CASTELLET I SOLANAS (membre nat)

Fundació Llorenç Villalonga de l'Ajuntament de Binissalem

JOAQUIM MOLAS I BATLLORI

Fundació Narcís Monturiol

MANUEL CASTELLET I SOLANAS

Caixes d'estalvis

Caixa d'Estalvis de Sabadell

Consellers
FRANCESC SERRA I MESTRES
JOAQUIM RAFEL I FONTANALS (suplent)

Comissió d'Estudis de la Caixa d'Estalvis de Sabadell

MANUEL CASTELLET I SOLANAS

Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona

Conseller general
JOAN A. ARGENTER I GIRALT

Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconegudes (FOCIR)

SALVADOR ALEGRET I SANROMÀ

REPRESENTANTS DE L'IEC EN JURATS DE PREMIS

PREMIS D'ÀMBIT ESTATAL

Premios Nacionales 1997
(convocats pel Ministeri de Cultura)

Premio Nacional de las Letras Españolas

JOAQUIM MOLAS I BATLLORI

Premio Nacional de Literatura (poesia)

DAVID JOU I MIRABENT

Premio Nacional de Literatura (narrativa)

BIEL MESQUIDA

Premio Nacional de Literatura (assaig)

JOSEP M. TERRICABRAS I NOGUERAS

Premio Nacional de Literatura Infantil y Juvenil

JOSEP M. ALOY

Premio Nacional de Traducción

CARLES MIRALLES I SOLÀ

Premio Nacional de Teatro

JOSEP-LLUÍS SIRERA

PREMIS D'ÀMBIT CATALÀ

Premis CIRIT per fomentar l'esperit científic del jovent

MERCÈ DURFORT I COLL

CONVENIS

Durant el curs 1997-1998, l'Institut d'Estudis Catalans ha establert els convenis i els acords de col·laboració amb les institucions i les entitats següents:

Universitat de Perpinyà
Objectiu: Conveni marc.

Institut d'Estudis Occitans
Objectiu: Conveni marc.

Institut d'Estudis Andorrans
Objectiu: Acord marc.

Consell Comarcal de la Noguera
Objectiu: Creació del Centre d'Estudis Medievals Comtat d'Urgell.

Comissionat per a Universitats i Recerca
Objectiu: Contracte-programa per a la creació del Centre de Referència d'Enginyeria Lingüística (CREL).

Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya i Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya
Objectiu: Foment i creació d'una Associació Internacional de Professors de Català.

Fundació La Caixa
Objectiu: Redacció del *Diccionari manual de la llengua catalana.*

Fundació Caixa d'Estalvis de Sabadell
Objectiu: Organització de les Jornades Científiques sobre Pompeu Fabra.

Enciclopèdia Catalana, SA
Objectiu: Recomanació explícita del *Gran diccionari de la llengua catalana.*

Biblioteca de Catalunya
Objectiu: Cessió del fons Esteve Terrades.

Biblioteca de Catalunya
Objectiu: Intercanvi de publicacions.

Autopistes Catalanes (AUCAT)
Objectiu: Estudi del paisatge arquitectònic del Baix Penedès.

Universitat de Girona
Objectiu: Cessió del fons bibliogràfic de la Institució Catalana d'Història Natural a la biblioteca de la Facultat de Ciències Ambientals de la Universitat de Girona.

TERMCAT
Objectiu: Cessió de dades del *Diccionari de geologia*.

TERMCAT
Objectiu: Cessió de dades del *Diccionari de la llengua catalana*.

ALTRES RELACIONS INSTITUCIONALS

L'Institut d'Estudis Catalans (IEC) és membre de la Unió Acadèmica Internacional (UAI) des de 1922, poc temps després de la seva fundació. Representants de l'Institut han ocupat càrrecs en el consell directiu de la UAI; actualment, l'IEC hi exerceix la presidència d'honor i hi té dos delegats. A través de la UAI, ha participat i continua participant en les assemblees biennals del Consell Internacional de Filosofia i Ciències Humanes. L'Institut té en marxa actualment tres projectes de recerca que són part de projectes de la UAI: Corpus Vitrearum Medii Aevi, Tabula Imperii Romani - Forma Orbis Romani i Corpus Inscriptionum Latinarum.

L'Institut forma part també de l'Associació Internacional d'Arqueologia Clàssica, de l'Associació Internacional d'Estudis Bizantins, de la Comissió Internacional de Meteorologia, de l'Associació Internacional de Ciències Biològiques i de la TermNet Internacional, organitzada per Infoterm de Viena.

L'Institut d'Estudis Catalans forma part del Consorci del Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF), constituït pel Decret 300/1987, del 4 d'agost, integrat per la Generalitat de Catalunya (representada per l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries, pel Departament de Política Territorial i Obres Públiques, pel Departament de Medi Ambient i per la Comissió d'Investigació, de Recerca i d'Innovació Tecnològica), l'Institut d'Estudis Catalans, la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat de Barcelona.

El CREAF és un centre de recerca bàsica i orientada, de formació, d'assessorament i de difusió, que s'ocupa dels coneixements i de les eines metodològiques rellevants per a la millora del medi terrestre, natural i rural, principalment.

L'Institut d'Estudis Catalans forma part del Consorci del Centre de Terminologia per a la Llengua Catalana (TERMCAT), integrat per la Generalitat de Catalunya (Departament de Cultura), per l'Institut d'Estudis Catalans i pel Consorci per a la Normalització Lingüística, que té per objectiu la coordinació de la recerca, de la normalització i de la difusió de la terminologia.

LLIÇÓ INAUGURAL

El dia 22 de setembre de 1997 tingué lloc, a la Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans, la sessió d'inauguració del curs 1997-1998.

El discurs reglamentari fou a càrrec de l'Il·lm. Sr. Joan Estruch i Gibert, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, i dugué per títol *La sociologia com a perspectiva*. L'acte comptà també amb un discurs del president de l'Institut, Il·lm. Sr. Manuel Castellet i Solanas, i amb un parlament del ministre de Cultura d'Andorra, M. Il·ltre. Sr. Pere Canturri. Així mateix, el secretari general de l'Institut, Il·lm. Sr. Joaquim Rafel, féu una lectura del resum de la *Memòria del curs 1996-1997*.

Durant la sessió inaugural del curs s'interpretaren unes quantes peces musicals, que anaren a càrrec del grup vocal Enjòlit, format per Montserrat Benet, Mariona Castelar, Lluís Arguijo i Tomàs Maxé. Els membres d'Enjòlit interpretaren, al principi de l'acte, *Good news* i *Malenconia*; després de la lliçó inaugural, cantaren *Tot fent maletes* i, per acabar l'acte, interpretaren les peces *El rossinyol* i *I love coffee*.

Reproduïm a continuació el text dels discursos llegit per l'Il·lm. Sr. Joan Estruch, per l'Il·lm. Sr. Manuel Castellet i pel M. Il·ltre. Sr. Pere Canturri.

LA SOCIOLOGIA COM A PERSPECTIVA

1. Introducció

És ben sabut que un científic és aquell que en una cambra fosca cerca un gat negre amb els ulls tapats. Allò que constitueix la singularitat del científic social, i que el diferencia d'aquell que sovint hom tendeix a anomenar *el científic* a seques, és que amb els ulls tapats i dins la cambra fosca cerca un gat que no se sap ben bé si hi és o no hi és. Doncs bé, si mai es troben amb algú que en aquestes condicions, després d'uns instants de fer veure que busca el gat, diu que ja l'ha atrapat, no ho dubtin gens: és un sociòleg.

He de confessar que, per descriure la feina del sociòleg, prefereixo molt més una altra paràbola, que personalment em sembla més encertada, o com a mínim més desitjable. El sociòleg, ben igual d'altra banda que qualsevol científic, és com aquell individu que en una nit sense lluna mirava fixament el terra, mig ajupit al costat d'un fanal. Se li acosta algú, li pre-

gunta si té algun problema, i l'individu contesta que ha perdut les claus de casa i no les troba de cap manera. Al cap d'una estona més de cercar inútilment tots dos, el vianant li pregunta si està segur d'haver-les perdut precisament en aquell indret. «No pas», replica l'individu, «però com a mínim aquí m'hi veig».

Si la primera de les dues historietes podria servir-nos com a punt de partença per aproximar-nos a algunes ambigüitats fonamentals de la disciplina sociològica, la segona ens hauria d'ajudar a explicitar alguns dels trets bàsics més característics de la sociologia com a perspectiva. I aquest és, en definitiva, l'esquema entorn del qual giraran les observacions que miraré de fer a continuació.

2. Les ambigüitats de la sociologia

Per què el sociòleg és, en efecte, aquell que vol fer creure —i que de vegades fins i tot arriba a creure's ell mateix— que és capaç d'atrapar el gat tan bon punt es posa a cercar-lo? Bàsicament, perquè activa uns mecanismes de defensa que tendeix a considerar que li són necessaris, com a conseqüència de la peculiar posició que la seva disciplina ocupa avui en el món científic.

I quina és aquesta posició (o si més no quina és la meva percepció d'aquesta posició) de la sociologia? És el que voldria explicar en la primera part d'aquesta exposició, centrada —com deia— en un seguit d'observacions que al meu entendre posen de manifest algunes ambigüitats fonamentals que l'envolten.

En primer lloc, i a desgrat de contradir-me jo mateix després d'haver volgut començar a la manera britànica amb una mena d'acudit, és significatiu observar que pràcticament no existeixen acudits sobre sociòlegs.

Fixem-nos, en efecte, que per tal que es puguin fer acudits sobre un determinat tipus de personatge, o sobre una determinada activitat professional, cal que hi hagi un estereotip o un clixé fet sobre el personatge o sobre l'activitat en qüestió. L'acudit juga amb la complicitat tàcita que suposa el fet que, sense dir-ho, tothom coneix i comparteix l'estereotip: l'exageració del clixé, o bé la seva inesperada i sorprenent negació a través de l'acudit, és precisament allò que fa riure.

A casa nostra, posem per cas, fa quaranta anys eren molt menys abundants els acudits sobre psicòlegs que no pas avui; en canvi, eren més freqüents els acudits de capellans que no pas actualment. Vol dir que en el decurs d'aquest període la imatge popular de la figura del psicòleg ha anat cristal·litzant en un estereotip, mentre que per un altre cantó els clixés prefabricats sobre els capellans s'han anat difuminant gradualment: de capellans, avui n'hi ha menys, tenen menys poder, i hi ha qui opina que ni tan sols ells no saben ben bé per a què serveixen. D'acudits de metges, o de polítics, se n'explicaven aleshores i n'hi ha avui. D'acudits de sociòlegs, pràcticament mai no n'hi ha hagut.

Això significa que no hi ha una imatge clara del que és un sociòleg: no se sap gaire ni què fa, ni de què serveix allò que fa. La sociologia és una disciplina que s'ha posat relativament de moda, però és alhora una ciència de la qual es té una percepció més aviat borrosa. No es pot descartar del tot la possibilitat que hi hagi entre aquests dos elements una relació de causa a efecte: és a dir, que la sociologia estigui poc o molt de moda precisament perquè ningú no acaba de saber ben bé què és.

Relacionat amb aquest fet hi ha un segon factor a tenir en compte per entendre la peculiar posició que la sociologia ocupa actualment en el conjunt de les disciplines que es presenten com a ciències. Una noció que solen emprar els economistes ens ajudarà a explicar-ho. Es diu que un consumidor es troba en situació de «mercat informat» quan considera que disposa de criteris autònoms d'avaluació del producte, i en situació de «mercat no informat» en el cas contrari.

Imaginem, per exemple, el cas d'una persona que entra en una llibreria i fa una comanda d'un metre i mig de llibres. L'exemple no és inventat: un llibreter de Barcelona s'hi va trobar en una ocasió. Es tractava d'algú que acabava de comprar un moble nou per al televisor, la cadena d'alta fidelitat, etc., i el decorador li havia aconsellat que hi col·loqués uns quants llibres per fer bonic. Però ell, en llibres, no hi entenia, i li era ben igual una obra que una altra, sempre que al final aconseguís omplir el metre i mig d'espai que tenia lliure.

Òbviament, un membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans, això, no ho faria mai, perquè a l'hora de comprar llibres no li és indiferent el contingut de les obres: té uns criteris prou clars d'avaluació d'aquest contingut. Podria ser, en canvi, que els qui estem en situació de mercat informat a l'hora d'adquirir llibres, acabéssim comprant un aparell de televisió fixant-nos més en el color de la caixa o en el niquelat dels botons que no pas en les característiques tècniques de l'aparell. O bé que a l'hora de comprar un cotxe ens importés sobretot el color de la carrosseria o la tapisseria dels seients, i que, en canvi, no obríssim ni el capó del motor, perquè de tota manera no entenem res de vàlvules o de cilindres. Ras i curt: tots ens trobem en situació de mercat informat en determinades ocasions, i en situació de mercat no informat en d'altres.

Doncs bé, en la nostra societat la majoria de la població tendeix a considerar que està en situació de mercat no informat en aquells àmbits de la ciència o de la tècnica en els quals no té un coneixement d'expert. Si no sabem medicina, farem cas del diagnòstic del metge, i no ens passarà pel cap de dir que allò és tan sols la seva «opinió». Si se'ns fa malbé el cotxe i el mecànic afirma que ha localitzat l'avaria concreta, no li ho discutirem.

En canvi, en el terreny de la literatura, o de les arts, o de la religió, per exemple, la majoria de la població tendeix actualment a reaccionar com si disposés de criteris autònoms d'avaluació. Anem un dia a la Fundació Miró i escoltem els comentaris d'uns avis que, sense ser ni de bon tros experts en pintura, comparen una tela de Miró amb els gargots que fa el seu nét. Hi ha qui no sap un borrall de música i s'atreveix, en canvi, a jutjar la qualitat d'una peça musical. I avui generalment hom gosa opinar sobre una determinada doctrina religiosa sense haver estudiat mai teologia i sense tenir la més remota idea d'història de l'Església. Els anomenats «programes de debat» de les televisions proporcionen múltiples exemples d'aquestes situacions en les quals el públic es comporta com si es trobés en situació de mercat informat.

Doncs bé: la paradoxal situació de la sociologia s'explica pel fet que, a diferència de la majoria d'altres disciplines científiques, tendeix a ser considerada com una qüestió d'opinions, i gairebé de gustos: tothom es veu amb cor de dir-hi la seva, de manifestar el seu acord o el seu desacord amb les afirmacions del sociòleg. Com si, davant la sociologia, tothom es trobés en situació de mercat informat.

Dues són les raons principals que expliquen aquesta singularitat. D'una banda, el fet que en la majoria de les ocasions el sociòleg parla de realitats que per a gairebé tothom resulten «familiars». No estudia fenòmens desconeguts, ans al contrari: fenòmens que tothom co-

neix, realitats de les quals tothom té una certa experiència. El sociòleg parla de la família, o de la institució educativa, o de les característiques de la burocràcia: en definitiva, parla de la seva pròpia societat, que és alhora la societat d'aquells que el llegeixen o que l'escolten. I així, les mateixes persones que no gosarien piular si els expliqués l'organització de la vida familiar entre els pigmeus, o el funcionament d'un monestir budista tibetà, tendeixen a considerar que no fa altra cosa que expressar les seves opinions personals quan parla de realitats que els resulten properes i quotidianes.

En segon lloc, però, val a dir també que els sociòlegs hem estat en bona part responsables d'aquesta situació en la qual avui ens trobem. Perquè ben sovint hem accedit a aparèixer efectivament a través dels mitjans de comunicació com a gent que no feia altra cosa que això: opinar sobre qualsevol cosa, i no perquè l'haguéssim estudiada i analitzada prèviament, sinó perquè, com deia una vegada un il·lustre sociòleg nostrat, «jo sóc especialista en generalitats».

Amb el meu col·lega i amic Salvador Cardús, fa ja molts anys ho havíem formulat en aquests termes: «Per aquest camí, el sociòleg cerca el reconeixement social que li manca: a base de confirmar ell els clixés i els prejudicis que guien les percepcions culturals dels altres, adjudicant-los una patent de garantia científica, el sociòleg es veu recompensat per la confirmació de la seva identitat professional, el reconeixement de la "cientificitat" de la seva tasca. Resumint: em trobo (jo, sociòleg) que la societat no acaba d'admetre el caràcter "científic" de la meva feina; els diré que allò que ells consideren cert, és "científicament" cert. Delerosos com estan que els confirmin la certesa d'allò que per a ells és cert, i convençuts com estan de la relació íntima entre ciència i veritat, bé estaran disposats a admetre a canvi la cientificitat de la meva ciència si amb ella els confirmo la certesa de llurs certeses.»[1]

No existeix, doncs, una imatge estereotipada d'allò que és i fa un sociòleg. Ens trobem més aviat amb una barreja d'imatges diverses, totes elles relativament borroses i, sobretot, carregades d'ambigüitats.

D'aquestes imatges, una de les més difoses i persistents és aquella que associa la sociologia a alguna mena d'activitat filantròpica. El sociòleg és concebut com algú que es dedica a treballar amb gent, a favor de la gent, en pro dels altres. «És, aproximadament» —afirma Peter Berger—, «com una versió laica de mossèn progressista, o com un retrat força aproximat d'aquest mateix mossèn després d'haver penjat definitivament la sotana.»[2] Per cert que més de quatre quedarien ben esbalaïts si sabessin com abunden, entre els sociòlegs professionals del nostre país de més de quaranta anys, els antics seminaristes i els excapellans!

Però aquesta mena d'imatge té a veure sobretot amb les circumstàncies de la primera etapa d'institucionalització de la sociologia en les universitats nord-americanes. És sabut que la gran majoria de les universitats més conegudes dels Estats Units són privades, i inicialment moltes d'elles estaven vinculades a alguna de les grans denominacions eclesiàstiques. Quan el protestantisme lliberal nord-americà, molt preocupat pel que aleshores hom solia anomenar «les qüestions socials», decidí que convenia professionalitzar les persones que de mane-

1. Salvador CARDÚS i Joan ESTRUCH, *Les enquestes a la joventut de Catalunya*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Direcció General de Joventut, 1984, p. 65.

2. Peter BERGER, *Invitació a la sociologia: Una perspectiva humanística*, Barcelona, Herder, 1986, p. 14.

ra benèvola i voluntària s'ocupaven dels problemes relacionats amb la pobresa, la marginació, etc., va recórrer a la sociologia com un dels instruments més adequats per a la formació d'aquest personal. I així s'anà introduint l'ensenyament d'aquesta disciplina en un context en el qual hi havia, efectivament, la pretensió d'ajudar i de fer bé als altres.

Que la sociologia pugui ser posada al servei d'aitals finalitats, és indubtable. Es tracta, fins i tot, d'un propòsit lloable. L'ambigüitat rau, en aquest cas, en el fet que no es pot perdre, tanmateix, de vista que les informacions i els coneixements que la sociologia ens proporciona tant poden ser útils a qui es guia per aquestes pretensions filantròpiques com a qui tingui unes intencions oposades. En d'altres paraules, que no hi ha cap garantia que un bon sociòleg hagi de ser necessàriament una bona persona: empíricament es pot comprovar que no sempre és així.

Però si les ambigüitats de la connexió entre sociologia i filantropia provenen sobretot del desenvolupament original de la disciplina als Estats Units, l'ambigua associació entre sociologia i reforma social està bàsicament relacionada amb els orígens mateixos de la sociologia a l'Europa del segle XIX.

No és pas aquest el lloc adient per entrar en una exposició detallada d'aquests orígens, i de les raons per les quals sorgeix la sociologia en un àmbit geogràfic i en un marc històric molt concrets. Em limitaré aquí a una única observació, destinada a posar en relleu el perquè d'aquesta connexió entre la sociologia i la voluntat d'una reforma social.

En efecte, si entenem la sociologia com una reflexió sistemàtica sobre la societat i sobre el seu funcionament, hauríem de preguntar-nos quina mena de circumstàncies poden propiciar que sorgeixi aquest tipus de reflexió. I és que, en contra d'allò que tendim a donar per descomptat quan diem de nosaltres mateixos que som uns éssers que pensem, el cert és que habitualment ens aturem a pensar tan sols quan alguna cosa ens hi obliga. Ens posem a pensar quan se'ns presenta una dificultat, un obstacle; quan tenim al davant un problema que interromp el nostre anar fent rutinari i irreflexiu. Dit d'una altra manera: per tal que hi hagi una reflexió sobre la societat, cal que aquesta societat sigui problemàtica, que hagi esdevingut ella mateixa un problema.

I això és el que s'esdevé amb l'ensulsiada de l'Antic Règim. Com a conseqüència de les transformacions estructurals provocades per la revolució industrial, i del daltabaix de la Revolució Francesa, que n'és en certa manera la contrapartida en l'àmbit ideològic, tot un determinat tipus de societat s'esquerda, trontolla i desapareix. I si els canvis demogràfics i els processos d'industrialització i d'urbanització provoquen l'emergència d'un nou model d'estructuració de la societat, cal articular en el camp del pensament i de les idees un nou tipus de discurs que expliqui, que justifiqui, que legitimi les transformacions que s'han produït.

Així neix la sociologia, com a disciplina típicament moderna i típicament occidental. Afegim-hi el fet que en aquell moment històric ben sovint hom cerca en la ciència no sols una eina que ajudi a comprendre millor la realitat que ens envolta, ans també un instrument que digui què hem de pensar i com hem de viure, i tindrem explicada, d'una banda, la ideologia reformista de bona part d'aquesta sociologia inicial, i de l'altra, l'aparició de les figures dels grans «clàssics» de la disciplina. A França, Auguste Comte, que la bateja, i Émile Durkheim, que la consagra com a ciència al servei de la creació d'una nova moral, laica, que, substituint el paper que havien tingut les antigues tradicions religioses, garanteixi la cohesió social. I a Alemanya, Karl Marx, com a gran profeta de l'esdevenidor d'aquesta societat industrial capitalista, i Max Weber, com a primer dels clàssics de la sociologia que, trencant

amb aquesta concepció positivista de la ciència, desfà simultàniament el cordó umbilical que vinculava la sociologia a la reforma social.

I és que, en definitiva, aquí rau el nus de la qüestió: l'ambigüitat d'aquesta imatge de la sociologia associada a la reforma i a la millora de la societat es deriva del fet que la ciència és incapaç de dir-nos com haurien de ser les coses i es limita, tal com afirmava Max Weber, a ajudar-nos a comprendre millor com són, amb una mica més de lucidesa i una mica menys d'engany i d'autoengany.

De tota manera, si avui i aquí alguna imatge de la sociologia té unes certes probabilitats d'acabar quallant en un estereotip, és a dir, si d'alguna faceta de l'activitat del sociòleg és previsible que se'n puguin arribar a fer acudits, aquesta és, sens dubte, la del sociòleg com a realitzador d'enquestes.

Comencem per dir que en algunes ocasions les enquestes poden ser força útils: útils sobretot per als creadors i manipuladors de l'opinió pública, ja siguin publicitaris o bé polítics professionals, però útils també des d'un punt de vista científic. Tanmateix, un cop dit això, cal subratllar amb força quins són els límits de les enquestes, i quines són les ambigüitats a les quals dóna lloc el fet d'identificar la sociologia amb la realització d'enquestes.

En primer lloc, perquè les enquestes proporcionen senzillament un material poc o molt aprofitable, però en elles mateixes no expliquen encara res: per tal que parlin, que expliquin alguna cosa, han de ser interpretades, és a dir que els resultats s'han de situar en un marc de referència teòric, han de ser contrastats amb unes hipòtesis de treball prèvies, etc. Fer enquestes no és fer sociologia: és, en el millor dels casos, preparar el terreny per poder-ne fer.

En segon lloc, cal tenir en compte que hi ha moltes menes d'enquestes. Sense entrar en detalls tècnics que aquí no fan al cas, fixem-nos en la diferència que hi ha entre incloure en un qüestionari unes preguntes que cerquen unes dades objectives («quin any vas néixer?»), o bé dades de comportament («quantes vegades has anat al cinema els darrers quinze dies?», «qui vas votar en les darreres eleccions?»), o bé opinions («t'agrada el cinema?», «et consideres de dretes o d'esquerres?»). És evident que el grau de fiabilitat de les respostes, i també la possibilitat de comparar-les, de fer sumes i de treure'n percentatges, és extraordinàriament divers segons els casos. De les dades relatives a l'edat, se'n pot extreure una piràmide d'edats, útil i fiable malgrat que en ella mateixa encara no ens digui gran cosa, a banda d'oferir-nos una descripció d'una situació determinada en un moment concret. De la freqüència d'anades al cinema, podem obtenir-ne una certa idea d'un determinat aspecte del consum cultural. Però del percentatge de gent que diu que els agrada el cinema, no en traurem mai altra cosa que això: comprovar quanta gent diu que li agrada el cinema quan li preguntes si li agrada el cinema, sense saber exactament què vol dir quan diu que li agrada el cinema, i sense saber ni tan sols aproximadament si els qui diuen que els agrada el cinema volen dir el mateix quan ho diuen.

La major part dels problemes, de les dificultats i de les ambigüitats de l'ús de les enquestes en sociologia es deriven de les enquestes d'opinió, que són, d'altra banda, aquelles de les quals se solen fer ressò els mitjans de comunicació, i que són precisament les menys fiables i les que més es presten a manipulacions de tota mena.

Esquemàticament, les principals ambigüitats de les enquestes d'opinió són les següents:

a) Es parteix del pressupòsit que tothom té una opinió feta sobre qualsevol qüestió. La lògica més elemental ens hauria de fer adonar que, sobre moltíssims temes, no tenim cap opinió formada, perquè mai no ens hem aturat a pensar-hi seriosament. Políticament, un go-

vern pot sotmetre una qüestió a referèndum; però quan ho fa no busca pas conèixer científicament l'opinió de la població, sinó fer triomfar un determinat punt de vista. Per alguna cosa es duen a terme les campanyes prèvies a la votació.

b) Tot qüestionari d'enquesta suposa la imposició d'una certa problemàtica. Allò que es pregunta té a veure amb els interessos o les preocupacions de l'enquestador, més que no pas amb els de l'enquestat. I d'altra banda, també en aquest cas és evident que la manera de formular les preguntes condiciona les respostes.

c) L'obtenció dels resultats (addicions, percentatges, comparacions, etc.) pressuposa la necessitat de considerar que totes les respostes volen dir el mateix. Però moltes preguntes són tan genèriques que les respostes no són estrictament comparables. Ben sovint, tant el «sí» com el «no» poden voler dir coses molt diferents. Hi ha qui tendeix a contestar determinades preguntes des de plantejaments ètics, i hi ha qui ho fa de manera més estratègica. I les interpretacions de l'enquestador, lògicament, poden fer dir als resultats més o menys coses que les que es deriven de les respostes literals, sense coincidir necessàriament amb la interpretació que en faria el mateix enquestat.

d) Finalment, les enquestes d'opinió parteixen del pressupòsit que totes les opinions són equivalents. La filosofia de les consultes electorals —una persona, un vot— esdevé la filosofia implícita de les enquestes. Pesa el mateix, en el recompte electoral, el vot d'un pagès analfabet que el vot d'un catedràtic de ciència política; semblantment, en una enquesta d'opinió, es valora igual el que puguin afirmar sobre els anticonceptius una mare de família i una monja de clausura.

No s'acaben aquí les ambigüitats de les enquestes. Però amb aquestes breus observacions n'hi ha ben prou per entendre que, ni que en certes ocasions proporcionin informacions útils, la sociologia poc que podria anar gaire lluny si se n'hagués de refiar de manera prioritària, ja que seria, en el fons, una manera com una altra de fer veure que hem atrapat el gat negre de la nostra primera història.

3. Les principals característiques de la perspectiva sociològica

Anem, però, ara a la segona història, la de l'individu que no busca les claus sinó allí on el fanal li proporciona un mínim de llum per veure-hi. I a partir d'aquesta analogia, passem a considerar la sociologia com una determinada perspectiva o, si es vol, com una manera determinada d'interrogar-se sobre la realitat.

Parlar de la sociologia com a perspectiva implica prendre consciència del fet que no basta saber què és el que estem observant i analitzant, sinó que ens cal alhora saber des d'on ens ho mirem. Es poden fer moltes fotografies d'una catedral. Puc enfocar-la des de molts angles diferents, i puc emprar un teleobjectiu o un gran angular. Els resultats seran sempre, efectivament, fotografies de la catedral en qüestió, però no a totes es veurà el mateix ni de la mateixa manera. Semblantment, puc dedicar-me a analitzar el tema del nacionalisme, o els problemes dels nord-africans al Maresme, o la qüestió de la religiositat sectària. Però és evident que no es veu igual el tema del nacionalisme des de Burgos que des de Berga, des d'una caserna de Toledo o des del palau episcopal de Valladolid (excepte potser en el cas que el bisbe de Valladolid sigui fill d'un coronel de Toledo, cosa d'altra banda no impossible).

Adoptar la perspectiva sociològica vol dir, per tant:

a) prendre consciència d'aquesta diversitat de punts de vista,
b) saber constantment on està situat un mateix,
c) fer un esforç per tal d'anar més enllà d'una visió tan parcial i limitada, i
d) mirar d'entendre els altres punts de vista possibles.

Començar la caracterització de la perspectiva sociològica tot subratllant-ne la parcialitat no és simplement un exercici de modèstia, sinó de lucidesa. I això, per moltes raons: vegem-ne unes quantes.

En primer lloc, ja hem dit abans que la perspectiva sociològica era típicament occidental. La qual cosa significa que han existit i existeixen una colla de societats que funcionen, i que sovint funcionen prou bé, tot i prescindir tranquil·lament de la sociologia. És a dir que la primera idea a la qual un sociòleg s'ha d'acostumar és la idea que la seva perspectiva és vàlida, i fins i tot útil, però que no és la panacea universal, ni tan sols imprescindible.

En segon lloc, hauria de quedar clar que, en parlar de «parcialitat», no ens estem pas referint a aquella mena de problemes que sol plantejar l'arbitratge en el futbol. Al contrari, des d'aquest punt de vista, la perspectiva sociològica aspira més aviat a una imparcialitat exquisida, en el sentit que cerca, i que cerca apassionadament, assolir la màxima objectivitat: veure les coses tal com són, i entendre-les, independentment que siguin realment com a mi m'agradaria que fossin.

Parcialitat es contraposa aquí, per tant, no pas a *imparcialitat*, sinó a *globalitat*, o *totalitat*. És a dir que, com a perspectiva que és, la sociologia suposa un determinat punt de vista, però no l'únic possible. Ni necessàriament sempre el millor de tots els punts de vista.

D'altra banda, el reconeixement d'aquesta parcialitat del propi punt de vista equival a una reivindicació de la necessitat d'una aproximació pluridisciplinària als fenòmens que estudiem. Ben sovint els científics socials tendeixen a partir d'una curiosa concepció implícita segons la qual la realitat apareixeria fragmentada en una multiplicitat de parcel·les, cadascuna de les quals seria com una mena de vedat privat de caça. L'historiador, l'economista, el psicòleg, el sociòleg, es dedicarien a cultivar llur petita propietat, tot vigilant que ningú no els trepitgés el terreny que posseeixen en exclusiva. Aquesta concepció és radicalment falsa: hauríem de partir més aviat del pressupòsit exactament contrari. Historiadors, economistes, psicòlegs, antropòlegs i sociòlegs estudiem tots la mateixa realitat, única i comuna a tothom. Allò que ens diferencia és precisament l'angle en el qual estem situats a l'hora de contemplar aquesta realitat. És a dir, tenim perspectives diferents sobre una mateixa realitat. Per tant, la veiem des d'angles diferents. Ens formulem preguntes diferents davant d'aquesta realitat. Però en comptes de veure en l'altre un potencial invasor del meu territori, aprenc a veure-hi algú que, des de la seva perspectiva, aporta punts de vista complementaris del meu, perquè tot punt de vista és, per definició, parcial.

Podríem anar encara un xic més enllà en la consideració d'aquesta qüestió de la parcialitat. Ni que això costi d'acceptar avui en les nostres societats de devots adoradors de la ciència, la perspectiva sociològica és parcial pel fet mateix de ser una perspectiva científica. Amb una manca de lògica espaterrant, hi ha actualment una clara tendència a considerar que, vist que allò que diu la ciència és veritat, res del que es digui des de fora de la ciència no pot ser veritat. Caldria adonar-se, en canvi, que el coneixement científic no és sinó una de les múltiples formes de coneixement, al costat d'altres. També a través de la poesia puc accedir al coneixement. La música és una font de coneixement. El coneixement religiós és també coneixement, encara que no sigui coneixement científic. I hi ha igualment una forma de conei-

xement que és fonamental, i que és a més el que emprem més sovint, que és el coneixement assenyat i de sentit comú de la nostra vida de cada dia: aquell que em permet de saber com m'haig de comportar en una determinada situació, com he de circular per la carretera, o què he de fer per telefonar a Dinamarca. Totes aquestes coses que realment «sé fer» són coneixements que tinc, coneixements prou vàlids i en la majoria de les ocasions perfectament suficients, tot i que no siguin pas coneixements científics.

De tot el que fins aquí s'ha anat dient es desprèn, amb prou claredat, que la perspectiva sociològica és una perspectiva eminentment crítica. Però potser se'n podria desprendre igualment una segona constatació: i és que, en contra del més inveterat dels costums dels polítics professionals, i en contra també dels nostres hàbits com a ciutadans, la crítica tan sols és científicament vàlida (i potser es podria afegir que tan sols és èticament acceptable) quan comença per l'autocrítica. Per aquesta raó hem subratllat, com a primera de totes les característiques de la perspectiva sociològica, la de la seva parcialitat.

Un cop dit això, tanmateix, la perspectiva sociològica és efectivament una perspectiva crítica. I ho és en el sentit que no es conforma amb aquelles versions o explicacions de la realitat que semblen evidents a primera vista. Si abans dèiem que calia esforçar-se per tal de veure les coses tal com són, i no pas com ens agradaria que fossin, ara es tracta de recordar que les coses no són el que semblen, i que les aparences enganyen. Dit de manera un xic més rigorosa, tota realitat es presta a lectures diverses en la mesura que amaga sempre nivells diferents de significació. I una perspectiva crítica és la que procura tenir-los tots en compte.

En la vida social hi ha unes determinades definicions de la situació que tendeixen a imposar-se com a inqüestionables. Són les concepcions «oficials» de la realitat. Doncs bé, com a perspectiva crítica, diríem que la sociologia s'interessa tant per aquestes concepcions «oficials» com per les concepcions «no oficials» de la realitat. Perquè allò que cerca és mirar d'entendre quins grups, i en nom de quins interessos, malden per imposar com a oficials les seves concepcions de la realitat.

Suposem una persona que viatja en automòbil des de Perpinyà cap a Tarragona. En un determinat moment es troba en plena autopista un rètol que diu: «España»; i una mica més tard, un altre que diu: «Autopista del Nordeste». Efectivament, oficialment ha travessat una frontera, i es troba en aquella regió «entranyable» que fa dir a les sarsueles allò de «costas las de Levante, playas las de Lloret», i que fa venir a certs monarques ganes de recitar uns versos de Verdaguer mentre esquien a la Vall d'Aran. Però suposem també per un instant que el nostre viatger és un d'aquells eixelebrats que no combreguen amb aquestes concepcions oficials, i que se senten ciutadans d'una pàtria que va de Salses a Guardamar. Ni ha travessat cap frontera, ni entén a què ve això del «Nordeste»; posat a imaginar rètols a les carreteres, ell més aviat en col·locaria un pels volts de Fraga, que indiqués a l'automobilista que està penetrant en el «Far West».

Podríem cercar exemples arreu, i arreu ens trobaríem sempre el mateix: que en la vida social ens dediquem constantment a posar etiquetes, tant a les persones com a les coses. Els anglesos són introvertits, el sant pare és molt conservador, Catalunya és una nació, i el Barça és més que un club. Una de les regles d'or de la sociologia és aquella que ens fa adonar que el joc de posar etiquetes diu sempre molt més de l'etiquetador que no pas de l'etiquetat. La perspectiva crítica de la sociologia ens recorda que tota moneda té dues cares, i que tan interessant i instructiu és contemplar-ne una com l'altra, encara que habitualment una de les cares tendeixi a ser presentada com la cara «oficial».

En estreta vinculació amb el que acabem de dir sobre els diferents nivells de significació de la realitat social, podríem comparar una societat a un edifici arquitectònic, amb la seva estructura interna i la seva façana. La façana és allò que es veu a primera vista. És més, la façana té precisament la finalitat de ser vista, de fer bonic, i de passada de dissimular l'estructura interna de l'edifici. El mateix s'esdevé amb la societat: les definicions oficials de la realitat són per ser mostrades i per quedar bé, i tenen a més la funció d'emmascarar l'estructura interna de la societat. Tot i això, allò que manté dempeus tant els edificis com la societat són les estructures, i no pas les façanes.

En aquest sentit, el fet de parlar de la sociologia com a perspectiva desemmascaradora implica la voluntat deliberada i sistemàtica de mirar a través de les façanes, per descobrir quina és l'estructura interna de la societat.

Però aquest desemmascarament es pot contemplar també des d'una altra dimensió si comparem ara la societat, no ja amb un edifici, sinó amb un teatre, amb una immensa representació teatral en la qual nosaltres som els actors. Som, literalment, persones o personatges, és a dir, aquells que apareixen en l'escena d'una representació teatral. Però en aquesta representació som també normalment, no pas els grans protagonistes, sinó actors secundaris, d'aquells que en el primer acte surten disfressats de criat, en el segon de pagès i en el tercer de qualsevol altra cosa. És a dir que, en el decurs de la representació, interpretem simultàniament diversos papers, d'acord sempre amb el guió de l'obra.

Encarnar o interpretar un paper en una representació teatral: tant els francesos com els anglesos i els alemanys, d'això, en diuen literalment «jugar un rol». I aquest és exactament l'origen de la teoria dels rols en sociologia: en la representació teatral que és la nostra vida en societat, «juguem» diversos rols (familiars, professionals, etc.), sempre d'acord amb la pauta que ens marca el guió, i alhora amb aquell marge de llibertat interpretativa de què tot actor disposa.

D'altra banda, en el teatre clàssic els actors sortien a escena portant una careta, una màscara, per simbolitzar precisament que estaven representant un paper o un rol determinat. De tal manera que, etimològicament, la paraula *persona* designa no sols el personatge teatral, sinó concretament aquesta màscara d'actor. En aquest sentit, la sociologia és una perspectiva desemmascaradora en la mesura que és l'intent de comprendre quins són els papers o rols que interpretem tots plegats, i quines són les màscares o caretes amb les quals ens anem disfressant successivament al llarg d'aquesta representació que és la nostra vida en societat. Habitualment l'home del carrer contempla la representació assegut en una butaca. La sociologia ens convida a contemplar-la des d'una perspectiva diferent: entre bastidors, és a dir, allí on els actors es treuen la màscara.

Finalment, i com a conseqüència de tot plegat, la perspectiva sociològica se'ns presenta en definitiva com una perspectiva relativitzadora.

Què volem dir amb això? Que, a mesura que ens hi anem endinsant, moltes coses que habitualment tendíem a considerar com a inqüestionables deixen de ser-ho. Les evidències col·lectives s'esvaeixen, la seguretat esdevé inseguretat i les certeses es transformen en dubtes. Allò que se'ns apareixia com a absolut esdevé relatiu.

Això succeeix perquè la perspectiva sociològica ens obliga a refer en sentit invers el camí de la reificació. Si la reificació és, segons Marx, el procés pel qual l'home perd consciència del fet que és ell qui ha produït un món que acaba vivint com a quelcom diferent d'un producte humà, la perspectiva sociològica implica precisament la recuperació d'aquesta consciència.

«La reificació» —escriuen Berger i Luckmann— «és l'aprehensió dels fenòmens humans com si fossin coses, és a dir, en termes no humans o potser suprahumans. Es podria dir igualment que la reificació és l'aprehensió dels productes de l'activitat humana com si fossin quelcom més que productes humans: fets de la naturalesa, efectes d'unes lleis còsmiques o manifestacions d'una voluntat divina. La reificació significa que l'home és capaç d'oblidar la seva condició d'autor del món humà; i significa també, en segon lloc, que la consciència perd de vista la relació dialèctica existent entre el productor, que és l'home, i els seus productes. El món reificat és, per definició, un món deshumanitzat, que l'home viu com a facticitat que li és aliena: un *opus alienum* sobre el qual no té cap control, en comptes d'un *opus propium* fruit de la seva pròpia activitat productiva».[3]

Podríem dir, per tant, que la perspectiva sociològica és de fet una perspectiva desreificadora, i que això té com a conseqüència la sensació de relativitat, de desaparició de tot criteri de valor absolut. Històricament, tres factors principals han contribuït de manera decisiva a fer possible aquesta presa de consciència: la gradual acumulació de coneixements de la història comparada de les cultures i de les civilitzacions, les recerques d'etnòlegs i antropòlegs sobre les societats dites «primitives» i, en el si de la nostra mateixa societat occidental, la revolució operada per la psicoanàlisi freudiana amb la descoberta del paper de l'inconscient com a motor ocult de moltes de les nostres accions.

En efecte, la coneixença d'altres societats diferents de la nostra, i fins i tot la coneixença de la nostra mateixa societat en d'altres períodes històrics ens fan adonar que tots aquells fets, comportaments i actituds que a nosaltres ens semblen evidents, que considerem «normals» i «naturals», no són els «normals» i «naturals» en d'altres societats, ni tan sols ho han estat sempre en la nostra.

És «natural», direm per exemple, que els pares estimin els fills. Però sens dubte no es pot estimar els fills de la mateixa manera en el marc d'una organització de la vida familiar centrada en el model d'una parella estable amb un nombre reduït de fills, que quan es tenen una munió de fills amb tota una colla de mares —o de pares— diferents. Ni s'estima els fills de la mateixa manera en una època en què la reducció de les taxes de mortalitat infantil fa que la mort d'un nadó sigui viscuda com una desgràcia, que en un temps en què la meitat dels infants no arribaven als dos anys. Quan diem que és «natural» que els pares estimin els fills, estem pressuposant implícitament que pare biològic i pare social són una mateixa persona. Però hi ha societats nòmades africanes en les quals el pare biològic no conviu amb la tribu de la dona, i és el germà d'aquesta el qui socialment fa de pare de la criatura. Els exemples es podrien multiplicar, i allargar indefinidament. I allò que ens demostren és que el que inicialment podia semblar un principi absolut és de fet una construcció social, i que allò que espontàniament tendim a considerar «natural» és, en definitiva, social i cultural de cap a peus.

Sociològicament, caldria prohibir l'ús dels adjectius «natural» i «normal». O, com a mínim, si és que no ens sabem estar de fer-los servir, és imperatiu que els posem entre cometes cada vegada que fem referència a fets socials. Així, per exemple, és natural (sense cometes) que el sol surti cada dia, i fins i tot que surti per l'est. Però que el tren de dos quarts de nou circuli amb puntualitat, i fins i tot que s'aturi a l'estació, de «natural», no en té res.

3. Peter BERGER i Thomas LUCKMANN, *La construcció social de la realitat*, Barcelona, Herder, 1988, p. 129.

La perspectiva sociològica, doncs, ens fa adonar de la relativitat dels nostres comportaments. I del caràcter socialment construït i culturalment condicionat de les nostres idees. Quedaria aparentment tan sols un darrer reducte inviolable en el terreny dels nostres sentiments. I aquest és el reducte que Freud es va encarregar de desmuntar, tot mostrant que la vida social no està tan sols presidida per múltiples formes d'engany sinó també, i sobretot, d'autoengany.

Si el teatre de la societat és una farsa, solem dir-nos, ens queda almenys el consol de saber que un mateix no s'enganya. I ens construïm així el mite de la nostra autenticitat, de la nostra espontaneïtat i de la nostra sinceritat. Al cap i a la fi, decidim satisfets, com a mínim jo dic el que penso. Fins al dia que descobrim que les coses no són tan senzilles. Formulat en termes de paradoxa: no sols no és veritat que sempre dic el que penso, sinó que en general quan dic el que penso és perquè no penso el que dic, mentre que quan penso el que dic em guardo ben prou de dir el que penso.

4. Conclusió: les tres lliçons de la sociologia

A partir de tots els elements que hem anat veient, podríem concloure que l'adopció de la perspectiva sociològica ens ensenya tres grans lliçons. Per ventura són les úniques tres lliçons que la sociologia pot ensenyar-nos.

1) *Les coses són com són.* O, com solem dir col·loquialment, els fets són tossuts. Reconèixer que les coses són com són vol dir aprendre a fer la distinció entre el que les coses són i el que m'agradaria que fossin. Efectivament, en moltíssimes ocasions les coses no són com a mi m'agradaria que fossin. L'escola, la universitat o l'exèrcit; el govern, els partits polítics i la burocràcia; les desigualtats socials; la mort. Quan hi penso, m'adono que totes aquestes coses no són certament com a mi m'agradaria. I tanmateix, són com són. La sociologia em serveix aleshores per aconseguir una mica més de lucidesa i una mica menys d'engany. Per prendre consciència no sols de la facilitat amb la qual sovint ens deixem enganyar i manipular, sinó sobretot de l'extraordinària facilitat amb la qual tendim a autoenganyar-nos nosaltres mateixos.

2) *Les coses no són el que semblen.* Dit col·loquialment: les aparences enganyen. Per aprendre com són les coses, cal anar més enllà de les aparences. Més enllà de la pura façana de les coses. Interrogar-se, i deixar-se interrogar, per la realitat que ens envolta suposa una doble capacitat: la capacitat de meravellar-se, de deixar-se sorprendre i interpel·lar, i alhora la capacitat d'adoptar una actitud de sospita, de preguntar-se què s'amaga darrere l'aparença d'aquesta mateixa realitat. És a dir, la capacitat d'acostar-se a les coses amb simpatia, i simultàniament amb voluntat de desemmascarament. Sabent que la conseqüència d'això és la relativització. I sabent també que acceptar aquest caràcter relatiu (dels fets, i de la meva visió dels fets) és dur.

3) *Les coses podrien ser diferents.* Si ens quedéssim tan sols amb les dues afirmacions anteriors, desembocaríem en una posició terriblement conservadora, gairebé fatalista. Al cap i a la fi, si les coses són com són és perquè col·lectivament hem fet que fossin d'aquesta mane-

ra. Que el sol surti per l'est és un fet natural, sobre el qual no tenim cap control ni, per tant, cap responsabilitat. Però els fets socials (els rols, les institucions, etc.) no són d'ordre natural. I per conseqüent, en som col·lectivament responsables. Amb totes les nostres limitacions i amb tots els nostres condicionaments, podem tanmateix fer-hi alguna cosa. Sóc responsable d'allò que faig, i sóc responsable d'allò que deixo de fer. Sóc, en definitiva, allò que jo faig a partir del que els altres han fet de mi. I per aquesta raó la sociologia és alhora una forma de coneixement i una forma de consciència.

Una forma de coneixement i una forma de consciència que es podrien sintetitzar en les tres virtuts d'aquell vell —i bell— principi: tenir prou lucidesa per acceptar les coses que no puc canviar, prou coratge per intentar canviar les que calgui i prou saviesa per ser capaç de distingir sempre les unes de les altres.

Joan Estruch i Gibert
Membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials
de l'Institut d'Estudis Catalans

PARLAMENT DEL PRESIDENT

Good news, Bones notícies. Aquest cant, amb el qual hem encetat la sessió inaugural del curs acadèmic 1997-1998, desitjo (i espero) que sigui premonitori d'esdeveniments importants per a la llengua catalana en el conjunt del domini lingüístic català. Els signes són bons; esperem que les realitats també. Andorra i Catalunya estan immersos en el procés de discussió parlamentària de sengles projectes de llei de normalització lingüística, i el País Valencià ha iniciat, per un camí incert, el procés de reconeixement d'una institució que pugui ostentar l'autoritat lingüística.

Des d'un punt de vista jurídic, i atenint-nos a les competències normatives en matèria lingüística, la situació en els diversos països de llengua catalana és ben diferent.

A Andorra, la Constitució estableix que el català és l'únic idioma oficial. El Govern ha preparat una llei de política lingüística «que deurà ésser aprovada ben aviat» segons la qual el Govern ha de fer propostes i establir mecanismes, a fi d'afavorir la presència en l'estàndard oral i en els diccionaris de la varietat andorrana, prop de la institució encarregada d'establir i actualitzar la normativa —l'Institut d'Estudis Catalans. Estem convençuts —així ens ho va manifestar el senyor ministre de Cultura, aquí present, quan el vaig visitar el juliol passat acompanyat del president de la Secció Filològica— que, un cop aprovada la llei, posarem en marxa els mecanismes per donar compliment a aquest mandat legal.

A Catalunya, on el català és estatutàriament la llengua pròpia i una de les dues llengües oficials, l'Institut d'Estudis Catalans és reconegut com l'autoritat lingüística per una llei del Parlament de l'any 1991.

A les illes Balears, l'Estatut d'Autonomia estableix que el català és una de les dues llengües oficials i atorga a la Universitat de les Illes Balears la funció d'institució consultiva del Govern en matèria de llengua catalana. Aquesta funció, la Universitat l'ha exercida sempre seguint la normativa de l'Institut d'Estudis Catalans, fet que ha quedat explicitat en un conveni que vam signar recentment.

Al País Valencià, la situació és ben diferent. L'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana parla del «valencià» com un dels idiomes oficials de la comunitat. I, tot i que els sectors més fidels a la llengua han fet l'esforç de minimitzar les repercussions que pot tenir aquesta denominació —recordem la disposició addicional introduïda en els nostres Estatuts la primavera passada—, la dificultat principal rau en el fet que en el País Valencià no hi ha, ara per ara, cap institució a la qual sigui reconeguda la funció assessora i consultiva en matèria de llengua catalana. El camí que s'ha iniciat recentment és molt incert, però cal valorar positivament la voluntat de resoldre aquest problema lingüístic, tot i que haurem d'esperar a veure el resultat final per poder-ne fer una valoració global.

Com ha dit fa un moment el professor Estruch, «les coses són com són», i hem

d'«aprendre a fer la distinció entre el que les coses són i el que ens agradaria que fossin». No vull que ningú faci una interpretació pessimista o negativa d'aquestes paraules, sinó simplement realista, perquè —tot seguit torno a citar Joan Estruch quan ens ha anunciat la tercera gran lliçó que ens ensenya l'adopció de la perspectiva sociològica— «les coses podrien ser diferents». I, com que poden ser diferents, hem de lluitar perquè siguin diferents aquelles situacions que ara no ens satisfan. I em sembla que expresso el sentiment de tots els membres de l'Institut d'Estudis Catalans si afirmo que la situació actual de la llengua catalana en el conjunt del domini lingüístic no ens satisfà plenament, perquè partim d'un principi irrenunciable, la unitat de la llengua catalana, que comporta una cadena de dos principis més: una llengua ha de tenir una normativa lingüística unitària, i una normativa lingüística unitària requereix una única institució amb capacitat normativa. I a això, el català no hi pot renunciar.

Una normativa lingüística unitària ha de tenir en compte, sens dubte, les diverses modalitats i usos de la llengua, ha d'ésser sensible al lèxic i a la parla propis dels diferents territoris de les terres de llengua i cultura catalanes. I l'Institut d'Estudis Catalans ha estat, i és, sensible a aquests fets diferencials, a aquesta rica diversitat de la llengua, com ha demostrat amb el *Diccionari de la llengua catalana*. Una diversitat per la conservació i l'ús sostenible de la qual, com ja he dit altres vegades, cal lluitar. Però cal defensar-la des de la base dels tres principis irrenunciables que he esmentat: una única llengua, una normativa unitària i una única institució amb competència normativa.

Estic segur, senyor ministre, que ben aviat establirem amb el Govern d'Andorra els acords necessaris de col·laboració entre el seu país i l'Institut d'Estudis Catalans. Uns acords que no tenen cap raó per a limitar-se a la llengua, encara que aquest hagi estat el camp al qual m'he referit fins ara. L'Institut d'Estudis Catalans és un centre de catalanística i un institut de recerca, entès en el sentit més ampli i més modern d'aquests mots. En aquest Institut que estem bastint amb una visió de futur, obert a tots els països de parla catalana i integrat en la seva societat, hi caben tots els projectes i totes les col·laboracions de qualitat, amb el treball entusiasta dels membres de l'Institut, dels membres de les societats filials i de tots els col·laboradors. Perquè, com diu Miquel Martí i Pol, «Només perdura allò que bastim amb esforç / i creix en l'esperit dels homes i dels pobles / fins a esdevenir l'àmbit on tota veu ressona».

PARLAMENT DEL MINISTRE DE CULTURA DEL GOVERN D'ANDORRA

El *Manual Digest*, obra escrita per un andorrà al segle XVIII, ha estat la bíblia del país. És un compendi d'història, govern, usos i costums de les valls. Hi podem llegir:

> Andorra en lo espiritual, y en lo temporal, en lo Phisich, y natural, en lo idioma, en lo modo, y moda de vestir, en los costums y geni, son propia, Verdadera, y llegitima Cataluña [...] y per conseguent son sos naturals, propis, Verdaders, y llegitims Catalans [...].
>
> Una sola cosa hi ha en que no participan del Principat de Cataluña los Andorrans y sos Valls, que es en lo respectiu al Govern, al Civil y Criminal, al Politich, y Economich de dit Principat on no han participat mai.

Com podem veure, l'autor remarca la indubtable catalanitat dels andorrans i la seva independència política. Andorra ha estat sempre, i sense que s'hagi trencat mai el fil, un país de parla i cultura catalanes. Des de sempre, les sessions de les nostres institucions corporatives han estat en català i les actes s'han redactat en aquesta llengua, amb la qual els andorrans s'han entès. Ha estat la llengua de casa i del carrer. La justícia s'ha administrat en català, i en català s'han fet els sermons a l'església. I això, sempre. No hem tingut moments alts i baixos. Entre nosaltres mai no ha estat de moda emprar una llengua forastera, i tenim un passaport en català. I no ens ha estat fàcil.

Un exemple d'aquest fet és la història de l'ensenyament a Andorra. Cap a començaments de segle, França, benèvolament, comença a oferir l'ensenyança pagant els mestres. Espanya fa el mateix després de la Primera Guerra Mundial. La Generalitat de Catalunya acompleix un quant temps aquesta funció, represa novament per l'Estat espanyol després de la Guerra Civil. A poc a poc, els nens van aprendre a dir «señor maestro» o «monsieur». França i Espanya ens van aplicar els seus programes escolars, i així podíem aprendre a escriure en castellà o en francès i no saber-ho fer en català, en un país on tot s'escrivia en aquesta llengua.

Els nostres veïns rivalitzaven per tenir més alumnes a les seves escoles amb la finalitat de fer-nos profrancesos o proespanyols. Era el preu de la gratuïtat. Jo, de petit, havia recitat a l'escola la primera lliçó d'història de França, que comença dient «Nos ancêtres les gaulois», o havia après que «Mi bandera es roja y gualda». La colonització cultural, que s'agraïa per la instrucció que se'ns donava i per la possibilitat de gaudir de beques, passava desapercebuda. En canvi, era conscientment calculada pels nostres benefactors. Tot i això, continuàrem parlant català i escrivint-lo, encara que assassinéssim l'ortografia contínuament.

Aquesta Andorra catalana on es podien llegir rètols en català era el paradís retrobat per a molts catalans. Aquesta Andorra fou la que serví perquè Pompeu Fabra, evitant que hagués de fer-ho en francès o en castellà, pogués redactar-hi el seu testament en la llengua que havia donat sentit a la seva vida.

Per què fou possible tot això? Per la diferenciació que el *Manual Digest* fa d'Andorra. Perquè érem un país independent. Una nació. Un estat construït amb materials feudals que encara no ens havien homologat. El president Pujol, en el seu discurs amb motiu del norantè aniversari de l'IEC, en aquesta mateixa seu, va dir: «Primer s'ha de parlar d'identitat, després de diversitat i, finalment, de tolerància.»

Andorra té una identitat pròpia. És inqüestionable que, a partir del segle XI, quan el comte d'Urgell fa donació de les Valls d'Andorra al bisbe d'Urgell, aquestes valls esdevenen un tot independent. Els bisbes d'Urgell, pel Tractat dels Pariatges, el 1278, veuen la sobirania sobre Andorra compartida amb els comtes de Foix. A partir d'aquí, les valls andorranes assumeixen una neutralitat que esdevindrà una de les seves característiques definitòries i que els permetrà gaudir de set segles de pau.

La història d'Andorra seguirà camins diferents dels de la veïna Catalunya. I els camins del comtat de Foix, tot i conduir-nos a la Corona francesa, ens aïllaran de la seva trajectòria. Andorra tindrà la seva pròpia història. Irrellevant, si s'ha de mesurar amb conquestes, guerres o descobriments, però transcendent per la quotidianitat dels seus habitants. Tenim un territori delimitat per unes fronteres i tenim una població lliure que hi viu. Tenim la nostra història. Tenim una Constitució. Ara tenim també el nostre propi ensenyament. Tenim, doncs, la nostra pròpia identitat. Ara bé, també pertanyem a un fet cultural més ampli amb el qual compartim una llengua: els Països Catalans. Som un estat amb història pròpia que és independent des de temps remots, i som la diversitat als Països Catalans.

I aquesta Andorra, baluard de la catalanitat, a la qual la seva neutralitat i la seva pau han permès de ser un refugi per a tants perseguits per la incomprensió política, necessita ser vista amb tolerància. Fa poc s'ha publicat que el 80 % dels francesos no saben què és Andorra, tot i que compartim el mateix cap d'Estat. A Europa li ha costat molt comprendre Andorra. La nostra acceptació ha estat precedida de meticulosos estudis. Primer, des de la sorpresa de descobrir un país capaç de sobreviure amb una constitució feudal. Després, amb la incredulitat que el respecte als drets humans fos gairebé ancestral o que la darrera pena de mort fos executada a començaments dels anys quaranta. O de veure que elegim democràticament els governants i que hem estat capaços de solucionar els nostres problemes sense pegar-nos.

A algun parlamentari europeu li convindria haver llegit un text escrit per un jesuïta que a mitjan segle passat va trobar refugi a les nostres valls. Diu així:

> Després de haver passat per totas las alambicaciones modernas de las fronteras de Espanya y Fransa vas entrar lo 29 de setembre de 1835, a la vall de Andorra, en que no vas trobar cuadrillas armadas dels partits, ni de lladres, ni de soldats, ni gens d'armas, ni guardas, ni de capmanera de molestants; de conseguen no vas sufrir registres, ni escorcolls. Aquí no hi ha barreras, ni aduanas, ni bureus. No se han menester guias, cartas, ni passaport, tothom menja lo que pot, vesteix com vol, va y ve aon li acomoda, com y cuan li agrada sense haver de comunicarho a ningu; solament se reprimeix al criminal.

Els francesos, durant molts anys, ens han vist com un tros d'Espanya. Els espanyols de la dictadura, com un niu de rojos refugiats, contrabandistes i llibertins amistançats amb França. Però ens coneixen, els catalans? Jo crec que moltes vegades també es confonen. Ens veuen com un annex de Catalunya, o com uns catalans que ens hem deslligat i que hauríem de tornar a casa i deixar-nos estar de fronteres. Alguns, condescendents, ens accepten com

els intermediaris que hem fet possible que el català es parli a l'ONU o que s'introdueixi en els fòrums europeus. Uns altres, més exigents, ens volen com a trampolí. Hi ha qui per una enveja mal dissimulada ens ignora.

He de dir que també són nombrosos els que ens coneixen, i sortosament influeixen dins les institucions de Catalunya. El president Pujol n'és possiblement un dels més coneixedors; per això sempre parla d'Andorra amb extrema prudència, respectant la seva independència i com si volgués dir: «Deixeu fer els andorrans, que ja saben el que fan.»

La informació donada a través de la premsa de Catalunya demostra moltes vegades un coneixement superficial d'Andorra. Quantes vegades l'única imatge que s'ha volgut donar és la d'un carrer ple de botigues o la d'un país de contraban?... Catalunya ha de comprendre que Andorra és l'únic país on els nacionals estan en minoria enfront dels estrangers, i que la cultura i la llengua d'aquests nacionals també són minoritàries. Per pur egoisme, si més no, ens ha d'ajudar a mantenir-nos i a mantenir el país. I a la mala informació hi podríem afegir encara la manca d'informació. Els diaris de Catalunya parlen poc d'Andorra, i em refereixo a l'Andorra cultural i social, a l'Andorra positiva. Caldria cuidar Andorra. Tenir-la en compte. Conèixer-la millor, ajudar-la i comprendre-la, com a agraïment pel reducte català que a voltes ha estat i com l'aparador del món de la cultura catalana que podria ser.

L'IEC, com ha manifestat el seu president, ha de ser l'acadèmia de la llengua, l'institut de catalanística i un promotor i coordinador de recerca. Com a acadèmia de la llengua, el Projecte de llei del català elaborat pel meu Ministeri deixa les portes obertes a tot tipus de col·laboració. I les directrius establertes des de l'IEC són d'aplicació normal pel Servei de Política Lingüística del Govern d'Andorra; no tenim dubtes sobre la unitat de la llengua, com es pot veure a la nostra Constitució. He de dir, tanmateix, que la llei andorrana vol potenciar les variants pròpies del nostre país, que crec que fins ara no s'han tingut prou en compte i que serien aportacions enriquidores a la nostra llengua. Pensant en l'anunciada nova edició del *Diccionari*, que veurà la llum l'any 2000, s'hauria d'establir una relació encaminada a estudiar l'aportació que Andorra hi podria fer.

En resum, Andorra ha de continuar essent un estat amb fronteres que el facin diferenciable del conjunt dels Països Catalans, però al mateix temps, i com sempre, aquestes han de ser tan permeables que la cultura i la llengua compartida visquin en una simbiosi constant.

M. Il·ltre. Sr. Pere Canturri
Ministre de Cultura del Govern d'Andorra

RESUM DELS PLENS

El Ple és l'òrgan sobirà de l'Institut d'Estudis Catalans. És constituït pels membres numeraris, els emèrits i els presidents de les societats filials.

Durant el curs 1997-1998, el Ple es reuní vuit vegades. A continuació, presentem un breu resum de cada sessió.

Ple del dia 22 de setembre de 1997 (ordinari)

Assisteixen al Ple 49 membres i 11 presidents de societats filials.

El president, senyor Manuel Castellet, comunica que la Generalitat de Catalunya ha concedit la Creu de Sant Jordi als membres senyors Emili Giralt i Raventós, Joan Veny i Clar i Ramon Margalef i López i als membres corresponents senyors Giuseppe Tavani i Ramon Amigó i Anglès.

A continuació, el president comenta els aspectes més rellevants del pla d'actuació per al curs 1997-1998, entre els quals hi ha la publicació del *Directori dels membres de l'Institut d'Estudis Catalans, 1907-1997*, amb motiu del norantè aniversari de l'IEC; l'organització del cicle de conferències «Ciència i cultura al llindar del segle XXI» per les societats filials; l'inici de l'elaboració del *Diccionari manual de la llengua catalana* de l'Institut; la presentació dels *Reports de la recerca a Catalunya* iniciats durant l'any 1996 i d'alguns dels iniciats durant el 1997; l'organització d'un debat del Ple sobre *Els drets individuals i els drets col·lectius*, i l'inici de les obres de restauració i conservació de l'edifici de la Casa de Convalescència.

El president lliura les medalles de l'IEC als membres emèrits senyors Josep Castells i Guardiola, Lluís Folch i Camarasa, Enric Freixa i Pedrals, Josep Laporte i Salas, Pere de Palol i Salellas, Josep Maria Puig i Salellas, Enric Ras i Oliva, Oriol Riba i Arderiu i Marc-Aureli Vila i Comaposada, i senyora Creu Casas i Sicart.

Ple del dia 20 d'octubre de 1997 (ordinari)

Assisteixen al Ple 50 membres i 7 presidents de societats filials.

El president comenta alguns dels temes del seu informe, entre els quals hi ha els diferents acords del Consell Permanent; l'interès de la Residència d'Estudiants de Madrid de portar a la ciutat l'exposició «Institut d'Estudis Catalans, 90 anys (1907-1997)» i d'organitzar un cicle de dues conferències i una taula rodona sobre la cultura catalana; la proposta d'Enci-

clopèdia Catalana d'intensificar la col·laboració amb l'Institut, especialment pel que fa als projectes lexicogràfics; la concessió del Premi d'Assaig de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana al senyor Vicent Pitarch, membre de la Secció Filològica de l'IEC, i el reconeixement de la cooficialitat de la llengua catalana a Sardenya.

El secretari general, senyor Joaquim Rafel, presenta els afers de Secretaria següents: la ratificació del nomenament de la senyora Carlota Solé com a delegada de l'IEC a la Societat Catalana de Sociologia i la reelecció dels consells de govern de la Secció de Ciències Biològiques i de la Secció de Filosofia i Ciències Socials.

Es lliuren les medalles de l'IEC als membres que han passat a la categoria d'emèrits senyors Heribert Barrera i Costa, Carles Bas i Peired, Oriol Casassas i Simó, Manuel Font i Altaba, Joan Triadú i Font i Joan Vilà i Valentí.

El president presenta l'informe sobre la Llei d'usos lingüístics que s'està debatent al Parlament de Catalunya i explica les opinions i les accions que s'han demanat a l'IEC amb referència a aquesta Llei. Com a conseqüència dels suggeriments fets per l'Institut, en el text actual de la Llei es fa referència explícita a l'IEC en dues ocasions: una primera on es diu que correspon a l'IEC l'autoritat lingüística sobre la llengua catalana, i una segona en què es mencionen les competències de l'Institut en matèria de toponímia i onomàstica.

El senyor Manuel Mundó, president de la Secció Històrico-Arqueològica, presenta l'informe de les activitats dutes a terme per la Secció durant el darrer any.

El senyor Antoni Roca, president de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, fa la semblança d'Esteve Terradas, antic membre de l'Institut. (Vegeu el subapartat «Semblances», dins l'apartat «El Ple».)

Ple del dia 15 de desembre de 1997 (ordinari)

Assisteixen al Ple 53 membres i 10 presidents de societats filials.

El senyor Pere Lluís i Font, secretari de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, llegeix una breu nota necrològica del pare Eusebi Colomer, membre de la mateixa Secció, que morí el passat dia 27 de novembre. (Vegeu el subapartat «Necrologies», dins l'apartat «El Ple».)

El president comenta algun dels temes del seu informe, com el tancament del cicle de conferències *Ciència i cultura al llindar del segle XXI*, organitzat per les societats filials i coordinat per la senyora Mercè Durfort, que felicita per l'èxit de les jornades. El president fa referència també a la publicació del *Diccionari de geologia*, per la qual cosa felicita el senyor Oriol Riba, director de l'obra.

D'altra banda, el president explica que amb motiu del norantè aniversari del senyor Ramon Aramon i Serra, exsecretari general de l'Institut, el president de l'IEC, el president de la Secció Filològica, senyor Joan A. Argenter, i el senyor Jordi Carbonell, en nom de l'Institut, el van visitar a casa seva i li van lliurar un exemplar del llibre *Estudis de llengua i literatura*, publicat per la Secció Filològica en el seu honor.

El president també informa que el dia 14 de novembre el president de la Comissió de Cultura del Parlament Europeu, senyor Peter Pex, fou invitat a conèixer el punt de vista de l'IEC sobre la unitat de la llengua catalana. El senyor Pex es va reunir amb el president de l'Institut i alguns membres de la Secció Filològica, i va dinar a la seu de l'IEC juntament amb el president del Parlament de Catalunya i els eurodiputats catalans senyors Josep Verde Aldea i Antoni Gutiérrez i senyora Concepció Ferrer.

El president de l'Institut explica les línies generals de la rehabilitació de l'edifici de la

Casa de Convalescència i la iniciativa de comprar uns nous locals d'uns 750 m^2 d'una finca del carrer del Carme.

La senyora Mercè Durfort, presidenta de la Secció de Ciències Biològiques, presenta l'informe de les activitats dutes a terme per la Secció durant el darrer any.

El senyor Antoni Serra, tresorer de l'Institut, presenta el projecte de pressupost per al 1998, que s'aprova per assentiment dels assistents.

El senyor Albert Balcells, vicepresident de la Secció Històrico-Arqueològica, fa una semblança d'Enric Prat de la Riba, creador de l'IEC i antic membre de l'Institut. (Vegeu el subapartat «Semblances», dins l'apartat «El Ple».)

El secretari general, senyor Joaquim Rafel, demana la ratificació del Ple dels acords del Consell Permanent referents a l'aprovació dels convenis següents: amb l'Ajuntament de Barcelona, per a l'elaboració de l'avantprojecte i del projecte de restauració i rehabilitació de la Casa de Convalescència; amb el Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya, per a fer treballs de base per a l'elaboració de l'estratègia catalana per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica; amb el TERMCAT, per a la cessió de dades del *Diccionari de geologia* i del *Diccionari de la llengua catalana*; amb el Consell Comarcal de la Noguera, per a la creació de la Càtedra d'Estudis Medievals Ciutat d'Urgell, i amb la Biblioteca de Catalunya, per a la cessió del fons bibliogràfic Esteve Terradas i del fons d'intercanvi de l'IEC des del 1989 fins al 1997.

En el torn obert de paraules, el president anuncia que durant el mes de gener es presentaran els *Reports de la recerca a Catalunya* en els subàmbits següents: Tecnologies de la informació i de la comunicació; Antropologia, ciències polítiques i de la comunicació i sociologia; Lingüística, i Geologia.

Ple del dia 23 de febrer de 1998 (ordinari)

Assisteixen al Ple 46 membres i 12 presidents de societats filials.

Abans d'iniciar l'ordre del dia, el president recorda que avui es compleix el setanta-cinquè aniversari de la visita d'Albert Einstein a Barcelona, invitat per l'Institut d'Estudis Catalans.

El president comenta alguns dels temes del seu informe, com el conveni amb la Fundació La Caixa per a l'elaboració del *Diccionari manual de la llengua catalana* de l'IEC o el recorregut itinerant de l'exposició «Institut d'Estudis Catalans, 90 anys (1907-1997)», que també passarà per Madrid, on s'organitzarà una taula rodona en la qual l'Institut vol intentar que siguin presents alguns membres de l'IEC i de la Reial Acadèmia Espanyola.

El president informa que el dia 30 de gener es va fer un dinar amb representants d'institucions i d'entitats que patrocinen els projectes de recerca de l'Institut.

El president de l'Institut explica també que l'alcalde de Barcelona, senyor Joan Clos, va visitar la seu de l'IEC el dia 19 de febrer i va confirmar que l'Ajuntament de Barcelona es farà càrrec de les despeses d'elaboració del projecte; així mateix, l'alcalde va prendre el compromís de gestionar per mitjà de l'Agència del Paisatge Urbà el patrocini d'algunes actuacions de restauració de la façana i del claustre.

El president comenta que la gerent de l'IEC, senyora Mercè Boronat, manifestà la tardor passada el desig de jubilar-se anticipadament. El president informa que ha fet gestions per a procedir a la seva substitució, que es farà efectiva el dia 16 de març, i manifesta el seu agraïment personal i el del Ple a la senyora Boronat per la tasca realitzada al capdavant de l'administració de l'Institut durant els darrers quinze anys.

El president de la Secció de Ciències i Tecnologia, senyor Manuel Ribas, presenta l'informe de les activitats dutes a terme per la Secció durant el darrer any.

El tresorer de l'Institut, senyor Antoni Serra, presenta la liquidació del pressupost del 1997. La senyora Mercè Durfort, presidenta de la Secció de Ciències Biològiques, agraeix a la senyora Mercè Boronat la tasca que ha fet impulsant i vigilant el compliment del pressupost de la Secció. La liquidació del pressupost del 1997 s'aprova per assentiment dels assistents. (Vegeu el subapartat «Pressupost», dins l'apartat «El Ple».)

El senyor Josep Carreras, membre de la Secció de Ciències Biològiques, fa la semblança d'August Pi i Sunyer, antic membre de l'IEC. (Vegeu el subapartat «Semblances», dins l'apartat «El Ple».)

Dins l'apartat d'afers de Secretaria, el secretari general de l'Institut, senyor Joaquim Rafel, sol·licita al Ple la ratificació de l'acord del Consell Permanent del dia 22 de gener, segons el qual s'autoritza el president a renovar el crèdit amb la Caixa de Catalunya. El Ple ratifica també el conveni de cessió del fons bibliogràfic de la ICHN a la biblioteca de la Facultat de Ciències de la Universitat de Girona, l'acord de col·laboració amb la Fundació La Caixa per a l'elaboració del *Diccionari manual de la llengua catalana* de l'IEC i l'acord amb Autopistes de Catalunya (AUCAT) per a la realització de recerca arqueològica.

En el torn de precs i suggeriments, el president explica que el dia 11 de febrer s'inicià la preparació del debat *Els drets individuals i els drets col·lectius* amb dues conferències, pronunciades pels senyors Xavier Rubert de Ventós i Ferran Requejo. A partir d'aquest acte, els senyors Isidre Molas i Josep M. Terricabras elaboraran un document que les seccions estudiaran i que servirà de base per al debat que se celebrarà en el Ple de l'Institut el dia 18 de maig.

El president comenta també que, per iniciativa de la Secció de Ciències i Tecnologia, el dia 10 de març es presentarà a l'IEC el llibre *Mètode* d'Arquimedes, publicat per la Fundació Bernat Metge.

El senyor Antoni Roca, president de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, demana informació sobre la cessió del fons Terrades a la Biblioteca de Catalunya. El secretari general li respon que ha estat redactat un conveni específic que regula la cessió d'aquest fons i que en garanteix la unitat.

Ple del dia 30 de març de 1998 (ordinari)

Assisteixen al Ple 49 membres i 9 presidents de societats filials.

El president comenta alguns temes del seu informe, com la publicació de la *Memòria* del curs 1996-1997 de l'IEC, que s'ha lliurat a tots els membres assistents al Ple, i el nomenament, el dia 12 de març, del senyor Jordi Vinaixa i Serra com a nou gerent de l'Institut, en substitució de la senyora Mercè Boronat i Blanch, que ha deixat el càrrec per jubilació anticipada.

El president de la Secció Filològica, senyor Joan A. Argenter, presenta l'informe de les activitats dutes a terme per la Secció durant el darrer any.

El secretari general, senyor Joaquim Rafel, llegeix les parts més rellevants del document que conté la composició de les ponències i les propostes d'adjudicació dels premis i les borses d'estudi corresponents a la convocatòria del 1997. Intervenen els senyors Josep M. Terricabras, Manuel Mundó, Francesc Fontbona, Joaquim Casal, Josep Carreras, Josep M. Puig i Joan A. Argenter, que debaten el problema ocasionat pel fet que una mateixa obra ha rebut el Premi per a estudiants de la Societat Catalana d'Estudis Històrics i l'accèssit del

Premi per a estudiants de la Institució Catalana d'Estudis Agraris. S'acorda aprovar les propostes d'adjudicació del premis i de les borses d'estudi, però es proposa que en les bases dels premis per a l'any 1999 s'especifiqui la impossibilitat que una mateixa obra obtingui dos premis de l'Institut.

El senyor Salvador Alegret, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia, suggereix que s'hauria d'ampliar el nombre de borses d'estudi de la Generalitat de Catalunya. El president respon que l'any 1997 s'augmentà la dotació pressupostària per a les borses, però, en lloc d'incrementar el nombre de borses, s'optà per augmentar la dotació individual de cada borsa.

El senyor Oriol Casassas, membre emèrit de la Secció de Ciències Biològiques, presenta la candidatura a membres numeraris de la Secció dels senyors Lluís Garcia i Sevilla i Francesc Asensi i Botet.

El senyor Salvador Alegret presenta la candidatura a membre numerari de la Secció de Ciències i Tecnologia del senyor Damià Barceló i Cullerés.

El senyor Joan Veny, vicepresident de la Secció Filològica, presenta una semblança del senyor Antoni M. Alcover, antic membre de l'IEC. (Vegeu el subapartat «Semblances», dins l'apartat «El Ple».)

El president de l'Institut presenta els aspectes més importants del projecte de restauració i rehabilitació de la Casa de Convalescència, i demana l'aprovació del projecte i de les propostes de finançament presentades. El senyor Manuel Ribas, president de la Secció de Ciències i Tecnologia, destaca la precisió de l'informe presentat pel president i manifesta la reserva del seu vot, ja que encara no s'ha arribat al final de la història administrativa del projecte i els informes i els permisos que falten són fonamentals per a la viabilitat d'aquest. El senyor Josep M. Muntaner, president de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, manifesta que coincideix amb l'opinió del senyor Ribas i que, per tant, reserva el seu vot. El senyor Manuel Mundó, president de la Secció Històrico-Arqueològica, agraeix que s'hi hagin tingut en compte les observacions de la Secció, la qual ha emès un informe favorable al projecte. El Ple aprova la proposta del president.

El secretari general, senyor Joaquim Rafel, sol·licita al Ple la ratificació de l'acord de la Secció Històrico-Arqueològica de nomenar el senyor Manuel Mundó delegat de l'Institut a la Societat Catalana de Musicologia i l'obté.

El president informa que el dijous 2 d'abril s'inaugurarà a l'Alguer l'exposició «Institut d'Estudis Catalans (1907-1997), 90 anys» i que el dia 22 d'abril tindrà lloc l'acte de lliurament dels premis de l'Institut, que comptarà amb la presència de l'alcalde de l'Alguer, senyor Carles Sechi.

El senyor Salvador Alegret expressa la conveniència de millorar la difusió dels llibres de l'IEC utilitzant el web de l'Institut, i és informat de la impossibilitat de fer-ho per qüestions legals relacionades amb la xarxa Iris.

El president de la Secció Filològica, senyor Joan A. Argenter, informa sobre els projectes de la Secció per a commemorar el cinquantè aniversari de la mort de Pompeu Fabra.

El senyor Josep Carreras, vicepresident de l'Institut i membre de la Secció de Ciències Biològiques, anuncia la celebració de les Jornades sobre Respostes al Clonatge Humà, que tindran lloc els propers dies 20 i 21 d'abril.

El senyor Josep Perarnau, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, comenta la conveniència que l'Institut sigui present al carrer el dia de Sant Jordi, i el president diu que és previst que el Dia del Llibre l'IEC tingui un lloc de venda de llibres a la Rambla.

Ple del dia 18 de maig de 1998 (extraordinari)

Assisteixen al Ple 38 membres i 7 presidents de societats filials.

Es debat el tema *Els drets individuals i els drets col·lectius*. (Vegeu el subapartat «Debats», dins l'apartat «El Ple».)

Ple del dia 15 de juny de 1998 (ordinari)

Assisteixen al Ple 53 membres i 11 presidents de societats filials.

El president expressa la satisfacció del Ple de l'IEC per la concessió del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes al senyor Joaquim Molas, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, i felicita la dita Secció. També manifesta la felicitació del Ple a la senyora M. Àngels Anglada, membre de la Secció Filològica, pel fet que l'Ajuntament de Figueres ha decidit posar el seu nom a una escola pública d'ensenyament infantil i primari, i al senyor Gabriel Ferraté, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia, que ha estat guardonat amb la Medalla al Mèrit Científic de l'Ajuntament de Barcelona en la categoria d'or.

El president comenta algun dels temes del seu informe, entre els quals hi ha la inauguració de l'exposició «Institut d'Estudis Catalans, 90 anys (1907-1997)» a l'Alguer (Sardenya) i a la Residència d'Estudiants de Madrid; la firma d'un conveni entre l'Alguer i l'IEC; la visita a l'IEC de la ministra d'Educació i Cultura, Excma. Sra. Esperanza Aguirre; la celebració del Novè Col·loqui de la North American Catalan Society a la seu de l'IEC; l'anàlisi exhaustiva que el Consell Permanent féu sobre la polèmica del *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans als mitjans de comunicació; la presentació pública del Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana pel seu director, senyor Joaquim Rafel, acte que comptà amb la presència del director general d'Ensenyament Superior del Ministeri d'Educació i Cultura, senyor Tomás García Cuenca, i del comissionat per a Universitats i Recerca de la Generalitat de Catalunya, senyor Joan Albaigés, i la presentació del primer volum de l'*Obra completa* de Prat de la Riba, preparat pels senyors Albert Balcells i Josep M. Ainaud, acte al qual assistirà el president de la Generalitat de Catalunya, M. Hble. Sr. Jordi Pujol.

El secretari de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, senyor Pere Lluís i Font, presenta l'informe de les activitats de la Secció.

El secretari general de l'Institut, senyor Joaquim Rafel, explica el procediment que s'ha seguit per a la presentació de candidatures i el nomenament d'una comissió per a fer el seguiment del procés electoral. S'hi ha presentat una única candidatura, que serà votada en la sessió extraordinària del Ple del dia 6 de juliol. La candidatura la formen els membres següents: Manuel Castellet i Solanas per a president; Antoni Serra i Ramoneda per a vicepresident; Josep Egozcue i Cuixart per a tresorer, i Carles Miralles i Solà per a secretari general. A continuació, el candidat a president exposa les línies d'actuació que, en cas d'ésser elegida, la candidatura intentarà dur a terme durant els propers tres anys.

El secretari general informa del resultat de la votació dels membres proposats en el darrer Ple ordinari. Atès que tots els candidats superen el nombre de vots necessari, queden nomenats membres numeraris de l'Institut els senyors Lluís Garcia i Sevilla i Francesc Asensi i Botet (Secció de Ciències Biològiques) i el senyor Damià Barceló i Cullerés (Secció de Ciències i Tecnologia).

Dins l'apartat d'afers de Secretaria, s'informa de la nova composició del Consell de Govern de la Secció Històrico-Arqueològica, que ha quedat constituït de la manera següent: el

senyor Albert Balcells i González com a president; el senyor Manuel Mundó i Marcet com a vicepresident; el senyor Xavier Barral i Altet com a tresorer, i la senyora Maria Teresa Ferrer i Mallol com a secretària. També es comunica el nomenament dels senyors Josep Guitart i Duran i Salvador Alegret i Sanromà com a representants de l'IEC al Patronat del Monestir de Santes Creus i a la Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconegudes (FOCIR), respectivament, i la ratificació del senyor Francesc Fontbona i de Vallescar i de la senyora Maria Teresa Ferrer i Mallol com a membres representants del Consell Social de la Universitat Autònoma de Barcelona i de la Universitat Pompeu Fabra, respectivament.

Seguidament, se sotmeten a l'aprovació del Ple els convenis següents: el conveni entre l'IEC i la Fundació Caixa d'Estalvis de Sabadell per a l'organització de les Jornades Científiques sobre Pompeu Fabra; el conveni de col·laboració entre el Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya, el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i l'IEC; el conveni marc de cooperació entre l'IEC i la Universitat de Perpinyà, i el conveni marc entre l'IEC i l'Institut d'Estudis Andorrans. Tots els convenis són aprovats pel Ple.

Finalment, la senyora Mercè Durfort felicita el consistori de Sabadell per haver inaugurat una plaça en honor de Lluís Casassas i Simó, membre antic de l'Institut, i agraeix la gestió del senyor Josep Carreras al capdavant de la Comissió d'Investigació. El senyor Carreras mostra la seva satisfacció per la feina feta i explica quins són els motius que li impedeixen continuar formant part de l'equip directiu de l'Institut d'Estudis Catalans.

Ple del dia 6 de juliol de 1998 (extraordinari)

Assisteixen al Ple 57 membres i 10 presidents de societats filials.

Els membres de la comissió de seguiment electoral, senyors Oriol de Bolòs i Capdevila, Manuel Pérez Saldanya i Joaquim Rafel, secretari general de l'Institut d'Estudis Catalans, faran l'escrutini de les votacions per als càrrecs del Consell Permanent. Els senyors Marc-Aureli Vila i Comaposada i Pere Lluís i Font faran l'escrutini de les votacions per a la creació d'una delegació de l'IEC a la Universitat de Perpinyà.

Els membres del Ple procedeixen a votar la candidatura següent: Manuel Castellet i Solanas per al càrrec de president; Antoni Serra i Ramoneda per al càrrec de vicepresident; Josep Egozcue i Cuixart per al càrrec de tresorer, i Carles Miralles i Solà per al càrrec de secretari general. Atesos els resultats de la votació, la candidatura supera el mínim de vots necessari per a ésser elegida en primera volta. Per tant, el nou Consell Permanent, els membres del qual prendran possessió dels seus càrrecs a principis de setembre, queda constituït de la manera següent:

Manuel Castellet i Solanas	President
Antoni Serra i Ramoneda	Vicepresident
Josep Egozcue i Cuixart	Tresorer
Carles Miralles i Solà	Secretari general

El Consell Permanent, en la reunió tinguda el dia 11 de juny, acordà de proposar al Ple la creació d'una delegació de l'IEC a Perpinyà. La creació d'aquesta delegació forma part de les accions previstes en el conveni marc de cooperació entre l'IEC i la Universitat de Perpinyà que el Consell Permanent acordà també de proposar al Ple. Els membres del Ple han

votat la proposta en aquesta sessió. Atesos els resultats de la votació, queda aprovada la creació d'una delegació de l'Institut d'Estudis Catalans a la Universitat de Perpinyà.

El Ple aprova el conveni marc de cooperació entre l'Institut d'Estudis Catalans i l'Institut d'Estudis Occitans.

El president de la Secció Filològica, senyor Joan A. Argenter, presenta l'informe sobre el *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC). La intervenció del senyor Argenter es divideix en dues parts. En una primera part explica què van significar l'elaboració i la publicació del DIEC l'any 1995, i en la segona part de la seva intervenció exposa quina és la situació actual i com s'organitzen els treballs d'elaboració de la segona edició del diccionari i quins són els criteris que s'utilitzen per a dur-la a terme.

SEMBLANCES

El Consell Permanent de l'IEC acordà realitzar en cada Ple una semblança d'un membre dels primers temps de l'Institut per a contribuir a fer viva la història de la institució als membres actuals. A continuació, s'inclouen les semblances presentades pel senyor Antoni Roca i Rosell sobre Esteve Terradas; pel senyor Albert Balcells i González sobre Enric Prat de la Riba; pel senyor Josep Carreras i Barnés sobre August Pi i Sunyer, i pel senyor Joan Veny i Clar sobre Antoni M. Alcover.

Esteve Terradas i Illa
(15.9.1883 - 10.5.1950)

Esteve Terradas i Illa: cultura tècnica, física i matemàtica

per Antoni Roca i Rosell

Abans d'entrar en matèria, haig de dir que presentar aquesta semblança d'Esteve Terradas i Illa davant el Ple de l'Institut d'Estudis Catalans no és per a mi una tasca més, ans al contrari, té un significat personal molt especial. Els papers i la biblioteca privada de Barcelona d'Esteve Terradas, que els seus hereus donaren a l'Institut el 1977, foren el meu primer repte autèntic en el camp de la recerca, a través del qual em vaig formar com a historiador de la ciència i de la tècnica. Recordo sovint amb agraïment les persones que ho feren possible: els membres de la Junta i altres socis de la Secció de Física de la Societat Catalana de Ciències, després Societat Catalana de Física, entre els quals vull destacar Jordi Porta Jué, que morí el 1990, però que tots recordem molt i al qual voldria rendir homenatge, un cop més; i els responsables de l'Institut, primer el secretari general, Ramon Aramon i Serra, i, després, el president, Enric Casassas i Simó, que em donaren facilitats per a treballar a partir d'aquests papers i d'aquesta biblioteca.

Com he dit, els temes que la biografia i les aportacions de Terradas em plantejaren m'obriren pas a la disciplina —la història de la ciència i de la tècnica— i als col·legues, en una època en la qual un historiador de la ciència i de la tècnica es trobava a Barcelona en una marginació completa de les institucions acadèmiques que, com la Universitat, no eren capaces d'assumir-la dignament i, de fet, encara estan provant-ho! En contrast, en aquella època, a

l'Institut d'Estudis Catalans no vaig trobar sinó ànims per a emprendre el que semblava i era una aventura romàntica. La creació, el 1985, del Grup de Treball d'Història de la Ciència dins de l'Institut, que proposàrem Josep M. Camarasa i jo mateix, representà el primer aixopluc (gairebé institucional) per al meu treball.

Al final, he acabat publicant una vintena d'articles directament relacionats amb la figura de Terradas, un recull dels seus textos i un llibre sobre la seva biografia, dels quals dono referència al final.

Passo ara a la semblança d'Esteve Terradas. En una aproximació sumària com aquesta, no m'és possible tractar de molts aspectes de la seva trajectòria professional. Em limitaré a exposar els que he considerat que poden interessar més, i aquell a qui vingui de gust pot consultar uns altres aspectes en les referències que es troben al final.

Trobem Esteve Terradas entre els set membres que fundaren el 1911 la Secció de Ciències de l'Institut d'Estudis Catalans, la secció que tenia per missió reorientar la vida científica catalana. L'elecció de Terradas representava, més que cap de les altres, la voluntat de renovació de l'inspirador de l'Institut, Enric Prat de la Riba. Terradas era força jove, tenia vint-i-vuit anys (havia nascut a Barcelona —precisament al carrer del Carme, 30— el setembre de 1883), però, tot i la seva joventut, ja ocupava un lloc destacat en el món acadèmic barceloní de l'època. Quatre anys abans, el 1907, havia guanyat la Càtedra d'Acústica i Òptica, l'única càtedra de física superior a Barcelona.

Però Terradas no era un catedràtic més. Molts dels seus companys ja l'havien conegut d'estudiant, amb el seu afany d'aprendre les novetats científiques en matemàtiques i física, que estudiava en els articles o llibres originals gràcies al seu domini de l'alemany, entre alguns idiomes més. Havia après alemany com a resultat d'una circumstància familiar. Quan Esteve tenia dos anys, el seu pare va morir; un oncle clergue es va fer càrrec de la seva educació i el va enviar a Charlottenburg, Berlín, per a fer-hi els seus estudis primaris i secundaris, que completà a tretze anys. Tornat a Barcelona, preparà en dos anys totes les assignatures del batxillerat i, d'aquesta manera, ingressà a la Facultat de Ciències de la Universitat de Barcelona el 1898, amb quinze anys, l'edat, tot s'ha de dir, en la qual molts joves hi ingressaven.

El seu objectiu inicial era preparar l'ingrés a l'Escola d'Enginyers Industrials, però els seus professors de la Facultat el convenceren que les seves aptituds en física matemàtica li obrien un bon futur en el món del professorat universitari i, per consegüent, decidí completar la llicenciatura en ciències. El 1904 es graduà i l'any següent, a Madrid, obtingué dos doctorats, l'un en física i l'altre en matemàtiques. El 1909, essent professor a Barcelona, acabà els seus estudis d'enginyeria industrial.

Mites entorn de Terradas

La personalitat forta de Terradas ajudà a crear alguns mites entre els seus contemporanis. Entre aquests, destaquem el seu domini dels idiomes i una memòria prodigiosa.[1]

1. Una actitud potser prepotent fou, probablement, l'origen de la sospita que Terradas fou l'autor de la seva biografia que apareix a l'enciclopèdia Espasa. Thomas F. Glick posà en relleu el 1980 que, per les errades que hi apareixen, ell no en podia ser l'autor.

Com hem dit, passar la infància i l'adolescència a Alemanya permeté a Terradas de conèixer molt bé l'alemany, però dominà també més llengües: el francès, l'anglès, l'italià, i fins i tot declarà una vegada que sabia rus... Tot i que aquesta gran capacitat per als idiomes ha estat considerada molt singular per diversos comentaristes, val a dir que els contemporanis de Terradas tenien força interès per aprendre idiomes i que l'alemany, el francès i l'anglès eren llengües de cultura molt conegudes en els ambients científics i intel·lectuals catalans, uns ambients, això sí, força reduïts.

També des de l'època d'estudiant s'havia forjat un altre dels mites sobre Terradas: la seva gran memòria. La cultura universitària del canvi de segle la considerava com una gran facultat intel·lectual. De fet, el sistema universitari d'ensenyament i les oposicions a càtedra consagraven l'esforç memorístic i el posaven per davant d'unes altres capacitats. Esteve Terradas, tot ho indica, tenia efectivament una gran memòria que generà múltiples anècdotes sobre la seva capacitat de citar literalment passatges de tractats científics, fent indicació exacta de la pàgina i del paràgraf. Al mateix temps, també era capaç de recitar poemes de la literatura universal, molts cops en la seva versió original.

Un nou estil científic i professional

Terradas estava convençut que la ciència i la tècnica s'han de conèixer directament, en les fonts més properes al desenvolupament, més enllà del refugi del llibre de text o dels apunts, on tot està digerit (potser mal digerit) per un professor. Tenim testimoniatges que destaquen el fet que Terradas feia estudiar els seus alumnes directament en revistes científiques o en *handbooks* en anglès o en alemany. De fet, a la seva biblioteca, els llibres corresponents a la seva joventut posen de manifest que Terradas orientà els seus alumnes a treballar segons la seva pròpia experiència d'estudiant.

El 1908, Terradas acudí al Congrés Internacional de Matemàtics, a Roma. Sabem que això contribuí a consolidar la seva posició d'avantguarda en la física matemàtica: ell mateix explicà que en aquest congrés comprengué la rellevància dels estudis sobre la radiació i algunes de les seves conseqüències o desenvolupaments paral·lels, com la mecànica estadística o la teoria de la relativitat. En els anys següents, Terradas es convertí en un dels primers intèrprets espanyols de la nova física.

Al mateix temps, continuava desenvolupant el seu interès per l'enginyeria. Ho veiem, per exemple, en el fet que el mateix any 1908 es trobava entre els professors que proposaren la creació d'una escola d'electricitat aplicada, vinculada a la Facultat de Ciències, un projecte al qual les autoritats universitàries no donaren suport. Pocs anys després, el 1914, Terradas obtingué la plaça de professor d'automobilisme de l'Escola del Treball. El 1916, guanyant el concurs de director dels serveis telefònics de la Mancomunitat, Terradas fa un pas definitiu per a situar-se en el món de la tècnica.

Esteve Terradas era amic personal d'Enric Prat de la Riba, que l'havia nomenat conseller tècnic del Consell d'Investigacions Pedagògiques de la Diputació de Barcelona el 1913. Amb la responsabilitat del servei telefònic es posava al capdavant d'una de les iniciatives més emblemàtiques de la Mancomunitat. Per a un organisme sense gaires recursos propis i amb una imatge pública per aconseguir, un servei com el telefònic representava la difusió de l'entitat a molts racons de Catalunya, oferint un nou mitjà de comunicació. Poc temps després,

el 1918, el mateix Terradas organitzà l'Oficina de Ferrocarrils Secundaris. Tenint en compte que en la mateixa època havia estat nomenat director de l'Institut d'Electricitat i Mecànica Aplicades de la Universitat Industrial, podem veure que acumulava en les seves espatlles alguns dels projectes més destacats de la política tecnològica de la Mancomunitat.[2]

Els seus compromisos tecnològics no impediren que Terradas continués treballant en física i matemàtiques. Pel que fa a aquestes àrees, i com a membre de l'Institut, fou responsable dels Cursos Monogràfics d'Alts Estudis i d'Intercanvi organitzats pel Consell de Pedagogia a partir de 1915. Matemàtics i físics europeus de tant nivell com Tullio Levi-Civita o Hermann Weyl feren cursos a Barcelona convidats per Terradas. La visita d'Albert Einstein del febrer de 1923 també s'inclogué dins d'aquests cursos i fou resultat, en part, de les gestions de Terradas.

La línia de treball i les opcions professionals que Terradas prengué aquests anys havien de marcar profundament la seva trajectòria futura. En els anys successius, el podrem veure en contextos que eren potser antagònics amb el de la Mancomunitat, però desenvolupant-hi projectes semblants en el camp de la docència o de la recerca científica i tecnològica.

Amb el final de la Mancomunitat, comença una etapa en la qual la imatge política de Terradas quedarà marcada pel seu conservadorisme per «sobre» del seu catalanisme. L'abril del 1924, Terradas renuncià tots els seus càrrecs a la Mancomunitat agonitzant per incorporar-se a la ITT, la companyia nord-americana que va aconseguir el monopoli telefònic a Espanya amb la creació de la Companyia Telefònica Nacional d'Espanya, aprovada el maig del mateix any 1924.[3]

Un element que hem de tenir en compte és que havia simultaniejat els càrrecs públics i la docència amb activitats empresarials privades amb diferent intensitat. La direcció de la construcció del Metropolità Tranversal de Barcelona, entre 1923 i 1926, és una mostra d'això.

Quan Terradas abandonà la Mancomunitat, s'estava desenvolupant l'enfrontament entre els nous dirigents primoriveristes i els professors de la Universitat Industrial, més d'un centenar dels quals acabaren expulsats. Alguns companys de Terradas sembla que li retragueren no haver-se pronunciat a favor d'ells o, fins i tot, haver fet costat a les noves autoritats. Això és el que es pot deduir del que diu Alexandre Galí en la seva *Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya 1900-1936* en el llibre IV, dedicat a l'ensenyament industrial, on comenta amb admiració les contribucions de Terradas, però el denuncia pel seu col·laboracionisme. Galí i Terradas, ambdós políticament conservadors, es trobaren separats per l'opció i pel tipus diferents de compromís amb la qüestió catalana.

La vinculació de Terradas amb el règim de Primo de Rivera quedà simbolitzat pel seu nomenament *extraordinari* com a catedràtic d'Equacions Diferencials de la Universitat Central, de Madrid. Terradas vivia a Madrid des de 1927, i això propicià la proposta que aprovaren els organismes universitaris, les acadèmies i el Govern. El 1931, després de la proclamació de la República, aquest nomenament fou considerat irregular i Terradas fou destituït. S'atreví a presentar-se a unes oposicions a la mateixa plaça i suspengué.

Aquest episodi propicià el seu retorn a Barcelona. En efecte: gràcies a l'autonomia de la

2. La Mancomunitat coordinà els seus laboratoris el 1922 en el Laboratori General d'Assaigs i Condicionament. Terradas, que havia organitzat els de mecànica i els d'electrotècnia, en fou el primer director.

3. Terradas va ser director general de la Companyia Telefònica entre 1929 i 1930.

Universitat de Barcelona, Eduard Fontserè (que havia estat, primer, professor de Terradas, i després, company a la Facultat i a l'IEC), en deixar la Càtedra de Mecànica Racional per dirigir la de Geofísica, féu possible que Terradas tornés a Barcelona per ocupar-hi la càtedra que Fontserè deixava. La seva antiga Càtedra d'Acústica i Òptica ja era ocupada per un altre professor. Però, com que Terradas havia guanyat la Càtedra de Mecànica Racional de Saragossa l'any 1906, el mateix Ministeri que havia vist irregularitats en el seu nomenament durant la dictadura es prestà sense problemes a aquest nou nomenament.

De tota manera, Terradas continuà amb responsabilitats a Madrid. Entre les tasques docents que continuà, destaquem els cursos a l'Escola Superior Aerotècnica i els cursos d'estadística que explicà a la Facultat de Ciències i a la Facultat de Dret.

En el seu retorn a Barcelona, s'incorporà als treballs ordinaris de la Secció de Ciències. Una de les iniciatives principals va ser la creació del Centre d'Estudis Matemàtics, que inicialment havia de ser una col·laboració de l'Institut i de la Universitat. Els esdeveniments de 1934, amb la pèrdua de l'autonomia universitària, provocaren que el Centre iniciés els seus treballs sense la Universitat. El director del Centre el 1935 fou el jove Pere Pi Calleja, que acabava de tornar d'Alemanya.

El Centre d'Estudis Matemàtics ens permet destacar un dels aspectes més originals de la contribució de Terradas a la nostra cultura i al nostre món científic i tècnic. Terradas fou un dels primers catalans i, en tot cas, el més destacat a connectar amb l'avantguarda del desenvolupament de la física matemàtica i de les seves aplicacions a l'enginyeria, tant en el càlcul d'estructures de construcció com en l'aerodinàmica, però també en l'electrotècnia i en la telefonia.

El juliol de 1936, en esclatar la guerra, Terradas era al Congrés Internacional de Matemàtics, que se celebrava a Oslo. Tornà a Barcelona, però l'octubre del mateix any el rector de la Universitat l'autoritzà a anar en missió a l'Argentina. De fet, s'hi quedà i desenvolupà tasques a les universitats de Buenos Aires i de La Plata fins al 1941. Durant la guerra, no havent tornat, fou destituït com a catedràtic de Barcelona. El 1939 es presentà a l'ambaixador d'Espanya a l'Argentina, que representava el Govern de Franco, per fer constar la seva adhesió al nou règim, cosa que no havia fet abans tement per la vida de la seva família, que s'havia quedat a Barcelona.

Segons la proposta que li féu Julio Palacios,[4] en gira de promoció del règim de Franco a l'Argentina, fou nomenat catedràtic de Física Matemàtica de Madrid. No s'hi incorporà definitivament fins al 1941, retingut per compromisos, com ara el projecte d'aeroport terrestre i marítim[5] de La Plata.

Terradas pretenia compaginar les activitats a Espanya i a l'Argentina seguint l'exemple del seu amic Julio Rey Pastor, que ho feia des del 1921 i que també havia estat «fitxat» per les autoritats franquistes el 1939. L'esclat de la guerra mundial i els cops d'estat de Perón i dels militars argentins de 1943, que malmeteren la universitat argentina, bandejaren aquesta pretensió.

A Madrid, Terradas assumí la responsabilitat de reedificar la recerca en física dins de la Universitat de Madrid i del nou Consell Superior d'Investigacions Científiques. En aquest

4. En els primers anys de postguerra, Palacios semblava que assumiria el lideratge dels físics en el franquisme. Tanmateix, les seves posicions monàrquiques l'enfrontaren amb el règim i caigué aviat en desgràcia.

5. La part marítima era destinada al trànsit d'hidroavions.

sentit, el 1948 fou el president de la societat anònima Estudis i Patents d'Aliatges Especials (EPALE), que el Govern de Franco creà per mitjà d'un decret reservat amb vista a impulsar les recerques nuclears. Una part dels que hi intervingueren eren físics formats a la seva càtedra. La societat esdevingué la Junta d'Energia Nuclear poc després de la mort de Terradas.

Per altra banda, també li foren confiats la presidència i, en gran part, el disseny del nou centre de recerca i assaig en aeronàutica, l'Institut Nacional de Tècnica Aeronàutica (INTA),[6] centre al qual Terradas procurà donar un vessant de recerca. Assessorat inicialment per tècnics alemanys, buscà suport després a l'àrea nord-americana, dins la qual connectà amb Theodor von Kármán, físic d'origen hongarès format a Göttingen que emigrà als Estats Units, amb el qual establí relacions sòlides que possibilitaren a l'INTA molts recursos dels Estats Units.

D'una manera que podríem considerar simbòlica de la seva integració al món cultural espanyol, el 1946 entrà a la Reial Acadèmia Espanyola, que sempre reserva un lloc a un científic.

Tot i les seves responsabilitats de recerca, Terradas continuà actiu en el món tècnic i empresarial. D'aquest període podem destacar que dirigí la construcció de la central termoelèctrica de Ponferrada, dependent de l'INI.

Si ens fixem en l'estil de treball de Terradas al Madrid de la postguerra (i a Buenos Aires durant la nostra guerra), podem descobrir que continuà la mateixa línia que havia desenvolupat en la seva primera etapa barcelonina. A la Universitat, féu treballar els alumnes en la ciència viva; a l'INTA, féu com a la Universitat Industrial, és a dir, combinà l'assaig, la recerca i la docència amb les responsabilitats tècniques immediates del centre.

La imatge del Terradas de l'època franquista pot quedar matisada si tenim en compte elements privats que hem documentat. Per exemple, el seu rebuig dels ambients del Govern de Madrid, plens d'oportunisme i de favoritisme polític, cosa que afectava, per exemple, el deixeble principal de Terradas, el català Ramon Ortiz Fornaguera, la posició política del qual no era entre els «afectos». Ortiz acabà treballant al departament de reactors de la JEN, però mai no va poder accedir a la universitat abans de la seva mort prematura el 1974.

Un altre element és la correspondència que tingué amb el seu antic mestre Eduard Fontserè el 1948, quan aquest se li dirigí com a membre de la Secció de Ciències de l'Institut, poc temps després de la represa de les seves activitats. Les cartes de Terradas ens el mostren com un emigrat que s'enyora de la seva terra i que no té cap inconvenient a respondre a les qüestions que Fontserè li planteja, com un membre més de l'Institut. Quan el 1977 els descendents «localitzaren» l'Institut, tots tenien molt present que l'avi havia determinat que la seva biblioteca havia d'anar a parar a l'Institut d'Estudis Catalans.

El cas de Terradas és per mi un exemple força notable de les contradiccions de la professionalització de la ciència i de la tècnica. Fins al nostre segle, la debilitat de la comunitat científica catalana, particularment en el camp de les ciències físiques, era l'absència de *professionals* amb una formació de «punta». De fet, la professionalització de la recerca anava avançant al món en el canvi de segle perquè els estats i les empreses dels països industrialitzats comprenien que era força rendible impulsar la investigació i no haver d'esperar que els descobriments útils apareguessin del món dels inventors o dels científics vocacionals.

Terradas no va poder ésser un investigador, però sí que esdevingué un tècnic professio-

6. Més tard, el centre esdevingué Instituto Nacional de Tècnica *Aerospacial.*

nal al servei públic o privat. Hereu d'una tradició de més de cinquanta anys en el món de l'enginyeria catalana, la contribució de Terradas fou treballar a cavall entre la teoria i les aplicacions, fer veure que els coneixements físics matemàtics avançats tenen aplicacions útils.

En les convulsions que patí el nostre país, principalment la Guerra Civil (1936-1939), els *professionals* que pretengueren no prendre-hi partit acabaren fent-ho irremeiablement. El conservadorisme de Terradas es distingia del que podríem anomenar *franquisme ideològic*, però optà per emmotllar-s'hi. Aquesta opció el situà en el món de les complicitats i dels clar-obscurs de l'Espanya franquista i n'ha enterbolit la figura.

Comentaris historiogràfics

La personalitat d'Esteve Terradas ha despertat un cert interès en el món de la ciència i de la tècnica en diferents ocasions. En morir el 1950, mentre ocupava llocs d'alta responsabilitat científica i tècnica del règim franquista, els seus antics col·legues generaren una literatura d'homenatge. El to hagiogràfic de moltes de les intervencions no oculta, però, una certa reivindicació de la maduresa científica i tècnica del moment, amb la figura de Terradas com a excusa.

Uns quants anys després, en l'època de recuperació de les llibertats democràtiques, els estudis sobre Terradas s'han d'emmarcar en el context de la primera comunitat científica plena de la història de Catalunya, forjada a partir dels anys setanta a la universitat. Per aquest col·lectiu, Terradas és una peça imprescindible per a entendre els seus orígens, tot i el distanciament produït no solament pel pas dels anys, sinó també pel canvi de situació política i econòmica i per la nova conjuntura internacional.

Referències bibliogràfiques principals

Cinquanta anys de ciència i tècnica a Catalunya: Entorn l'activitat científica d'E. Terradas (1883-1950) [27 i 28 de setembre de 1984]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1987. [Amb contribucions d'Antoni Roca Rosell, Guillermo Lusa, Thomas F. Glick, Leonardo Villena, Isabel Serrà i Jaume Rosell, entre altres]

Discursos pronunciados en la sesión necrológica en honor del Excmo. Sr. D. Esteban Terradas e Illa. Madrid: Real Academia de Ciencias Exactas, Físicas y Naturales, 1951. [Amb aportacions d'Enric de Rafael Verhulst, Julio Palacios, Francesc Planell Riera, Felipe Lafita Babio i Julio Rey Pastor]

ORTIZ, Eduardo; ROCA ROSELL, Antoni; SÁNCHEZ RON, José Manuel. «Ciencia y técnica en Argentina y España (1943-1949), a través de la correspondencia de Julio Rey Pastor y Esteban Terradas». *Llull*, vol. 12 (1989), p. 33-150.

ROCA ROSELL, Antoni [ed.]. *Esteban Terradas*. Madrid: Fundación Banco Exterior de España, 1991. (Biblioteca de la Ciencia Española; 3)

ROCA ROSELL, Antoni. «Esteve Terradas i Illa. Barcelona, 1883 - Madrid, 1950. La física tècnica». A: CAMARASA, J. M.; ROCA ROSELL, Antoni [dir.]. *Ciència i tècnica als Països Catalans: Una aproximació biogràfica*. Barcelona: Fundació Catalana per a la Recerca, 1995, p. 1177-1207.

ROCA ROSELL, Antoni; GLICK, Thomas F. «Esteve Terradas (1883-1950) i Tullio Levi-Civita (1873-1941): una correspondència». *Dynamis*, vol. 2 (1982), p. 387-402.

ROCA ROSELL, Antoni; SÁNCHEZ RON, José Manuel. «La vuelta de Esteban Terradas a España». *Llull*, vol. 6, núm. 10-11 (1984), p. 105-142.

— *Esteban Terradas. Ciencia y técnica en la España contemporánea*. Barcelona: INTA / Ediciones del Serbal, 1990. (Libros del Buen Andar; 25)

SOLER I MÒDENA, Rosa. *Catàleg del fons bibliogràfic Esteve Terradas*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1994. [Amb escrits d'Enric Casassas i Antoni Roca Rosell]

ENRIC PRAT DE LA RIBA I SARRÀ
(29.11.1870 - 1.8.1917)

Enric Prat de la Riba i l'Institut d'Estudis Catalans

per Albert Balcells i González

Circumstàncies preliminars

Parlar de Prat de la Riba i l'Institut d'Estudis Catalans equival a analitzar la idea que el fundador de la institució tenia del paper que aquesta havia de desenvolupar en el projecte nacional català. Josep Pijoan i Antoni Rubió i Lluch foren els dissenyadors de la nova institució, però Prat en fou el fundador com a president de la Diputació de Barcelona, quan només feia dos mesos que havia arribat al càrrec gràcies als vots dels diputats de Solidaritat Catalana, la coalició que havia sortit victoriosa en les darreres eleccions. És en el context d'aquest moviment que cal situar la creació de l'IEC.

Prat de la Riba arribà al càrrec amb un projecte clarament formulat de federació de les quatre diputacions provincials catalanes, la Mancomunitat de Catalunya, concebuda com a via preautonòmica. Només en aquest horitzó era plausible que una simple diputació provincial creés una institució que tan sols tenia sentit en un context més ampli i ambiciós de renacionalització cultural com era l'Institut d'Estudis Catalans.

Els entrebancs posats a la línia gradualista i possibilista de Prat de la Riba i del seu partit feren que la Mancomunitat s'hagués d'esperar encara set anys per a constituir-se, i que més tard no aconseguís cap dels traspassos previstos de serveis i recursos fiscals, i encara menys un estatut d'autonomia com el que la Mancomunitat va reclamar quan acabà la Primera Guerra Mundial. Però aleshores Prat de la Riba ja havia mort, quan només tenia quaranta-set anys. No conegué, doncs, les darreres frustracions polítiques esmentades. Cal dir que, malgrat tot, la Mancomunitat i la seva obra representaren un pas endavant irreversible en la conscienciació nacional catalana.

En el preàmbul de l'acord de creació de l'Institut d'Estudis Catalans, Prat de la Riba declarava que aquest responia a «les exigències de l'opinió pública», i que aquesta opinió demanava «el restabliment i l'organització de tot el que es refereix a la cultura genuïnament catalana». Però l'opinió catalana, malgrat la victòria de Solidaritat, no reclamava la creació d'aquella institució, la qual s'anticipava al grau efectiu de consciència nacional dels catalans d'aquell moment i pretenia contribuir a desenvolupar-la. En canvi, la importància de les publicacions dels primers anys de l'Institut demostra que el grau de maduresa dels estudis històrics garantia que l'empresa no quedaria en un simple miratge propagandístic.

Prat de la Riba era un polític amb experiència sobre el que era una institució d'alta cul-

tura, i a més era un estudiós amb una formació sòlida i uns coneixements molt amplis en els àmbits juridicopolític, social i històric. L'any 1905, quan encara es considerava un home d'estudi més que un polític, escrivia:

> Els que dintre una Catalunya lliure, en la quietud ignorada dels arxius i les biblioteques brodaríem tranquil·lament els nous ideals, els ideals de les generacions futures, en la Catalunya d'avui, doblats tots de polítics, hem d'aplicar de seguida les idees que elaborem, i les elaborem tot lluitant, en plena febre de combat, sempre al carrer i a la plaça pública com els homes de les democràcies hel·lèniques.

Precedents i context de la fundació de l'IEC

Dos anys després d'haver-se llicenciat en dret el 1893, Prat de la Riba va ingressar a l'Acadèmia de Legislació i Jurisprudència de Barcelona i esdevingué un dels tres redactors de la *Revista Jurídica de Cataluña* des de la seva aparició el 1895. L'Acadèmia premià el 1896 la seva tesi doctoral, *Ley jurídica de la industria*, cinc anys abans que l'Acadèmia de Ciències Morals i Polítiques de Madrid guardonés el treball de Prat de la Riba *Los jurados mixtos para dirimir las diferencias entre patronos y obreros y para prevenir o remediar las huelgas*. El curs 1898 fou elegit bibliotecari arxiver de junta de l'Acadèmia de Legislació i Jurisprudència de Barcelona. Acabava de deixar la secretaria electa de l'Ateneu Barcelonès que havia ocupat en el curs 1896-1897, que va ser el segon després de la conquesta de l'Ateneu pels catalanistes.

Segons Alexandre Galí, Prat de la Riba fou nomenat per la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona l'any 1901, però mai no figurà entre els seus membres. La seva dedicació a la lluita política i a la direcció del nou diari *La Veu de Catalunya* era sens dubte absorbent, i no li deixava temps per a preparar un discurs d'ingrés digne del crèdit intel·lectual que ja tenia. Però, quan es té en compte que unes altres figures menys atrafegades i més erudites com Jaume Massó i Torrents, Narcís Oller, Ferran Agulló i Raimon Casellas tampoc no respongueren en aquells mateixos anys a l'atenció de l'Acadèmia de nomenar-los, s'arriba a la conclusió que els motius de rebuig de Prat de la Riba podien ser menys conjunturals.

No mancaven a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona de finals del segle XIX i començaments del segle XX figures eminents identificades amb un coneixement de la història, la geografia i la literatura de Catalunya des de paràmetres moderns i nacionalitzadors. Només cal esmentar Josep Balari i Jovany, Antoni Aulèstia i Pijoan, Francesc Carreras i Candi, Antoni Rubió i Lluch i el mateix secretari de l'Acadèmia de Bones Lletres, Joaquim Miret i Sans, futur membre de l'IEC. Però tot indica que els treballs d'aquelles personalitats els feien al marge de l'Acadèmia i no pas per impuls d'aquesta, malgrat que Miret i Sans tractava amb gran dificultat de modernitzar i catalanitzar la institució pel que fa a la llengua. Com la Reial Acadèmia de Ciències i Arts, la de Bones Lletres procedia del segle XVIII i vivia en la pobresa, fent la sensació, com diu Alexandre Galí, que totes dues no tenien més perquè no necessitaven més. Totes dues estaven instal·lades en un isolament poc gratificant. I encara l'Acadèmia de Ciències, amb l'Observatori Astronòmic i el Servei Horari, tenia una projecció pública superior, alhora que comptava amb les rendes de la planta baixa del seu edifici. A l'Acadèmia de Ciències no la inquietà l'aparició de la Institució Catalana d'Història Natural, més tard vinculada a l'IEC, del qual fou la primera societat filial.

La Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona no havia aconseguit un dels seus objectius prioritaris, escriure una història de Catalunya, i encara menys des de paràmetres nacionals. No superava les vacil·lacions i l'escepticisme de la major part de la primera generació de la Renaixença envers la viabilitat del català com a llengua d'erudició i de ciència. A començament del segle XX la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona s'aferrava al castellà com a llengua oficial, i a la vegada pretenia ser la legisladora exclusiva de la parla catalana.

Tampoc no podien correspondre al projecte d'un centre d'investigació com el que tenien al pensament Prat de la Riba i el seu equip ni l'Ateneu Barcelonès, tot i el seu gran prestigi en aquell moment, ni l'Acadèmia de Legislació i Jurisprudència, que era més aviat una *société savante* dedicada al debat i no tenia *numerus clausus*. De la Universitat de Barcelona, la Universitat de l'Estat espanyol a Barcelona, Prat de la Riba en tenia un concepte molt crític, com la resta dels intel·lectuals catalanistes. El Primer Congrés Universitari Català no havia aconseguit l'any 1903 que la Universitat acollís l'ensenyament del dret, la llengua, la literatura i la història propis, de manera que això obligà a crear els Estudis Universitaris Catalans al marge de la universitat oficial. Ja l'any 1896 havia escrit Prat de la Riba a la *Revista Jurídica de Cataluña* que les universitats «no son más que oficinas de la ciencia». El 1910 deia davant la Diputació de Barcelona:

> Res podem fer directament per la Universitat. La legislació ha fet de la Universitat espanyola un conglomerat d'oficines administratives expendidores de patents de monopoli per a l'exercici de determinades professions, amb un caràcter uniforme en tot el país, sense vida pròpia, sense individualitat ni caràcter.

En una entrevista concedida el juny de 1916 al diari de Madrid *La Tribuna*, el periodista li digué: «No falta quien asegura que el Institut d'Estudis Catalans quiere ser una contra-Universidad.» Prat de la Riba respongué:

> La Universidad y nuestro Instituto son círculos de acción totalmente distintos. La primera es un mero instrumento de difusión, mientras que el Instituto lo es de creación. Nos proponemos crear investigadores. Es ridículo fiar en el hombre excepcional, que por su condición de genio rompe todo molde y se erige en investigador. Es indispensable que las futuras generaciones de investigadores se encuentren con una tradición que se transmita sin esfuerzo de unas a otras.

En qualsevol cas, Prat de la Riba es considerava obligat en el preàmbul del dictamen de creació de l'IEC a justificar que es creés una entitat nova al costat de les existents:

> El primer dubte que s'ha presentat ha estat sobre si convenia augmentar el personal i la consignació dels actuals organismes científics ampliant la seva esfera d'acció, o si era millor crear un organisme nou que precisament per ser nou estigués més obligat a demostrar la seva activitat i li fossin més naturals fecundes iniciatives.

La resposta resultava òbvia. Pocs anys després, Prat de la Riba considerava inoperant el concepte d'acadèmia com a cos de celebritats que rebien l'honor de l'ingrés, quan generalment el descens de les forces i de les il·lusions de l'individu redueixen l'empenta per a empreses

ambicioses. Prat de la Riba volia una comissió de treball, un equip de promotors de la recerca, un centre d'investigació, no pas un simple cos d'individualitats preclares.

Però que Prat cregués que les institucions existents no eren aptes per a les noves necessitats no vol pas dir que no estigués obligat a reclutar-hi els membres de l'IEC. Dels primers quinze membres de la Secció Històrico-Arqueològica i de la Secció de Ciències, només cinc no havien estat abans acadèmics o catedràtics o totes dues coses alhora. Així, resulta que quatre eren catedràtics de la Universitat de Barcelona, quatre eren membres de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, un ho era a més de l'Acadèmia de Legislació i Jurisprudència de Barcelona, tres ho eren de l'Acadèmia de Medicina i dos de la de Ciències. Quant a la Filològica, un cop deixats de banda els literats, dels quatre primers lingüistes, un, Lluís Segalà, era catedràtic de la Universitat de Barcelona. Pompeu Fabra no entra en el recompte perquè era catedràtic de Química de l'Escola d'Enginyers de Bilbao abans de fer-se càrrec de la Càtedra de Llengua Catalana que per a ell va crear la Diputació de Barcelona.

Unes altres institucions semblants nascudes a la mateixa època

Cal advertir que la creació de l'IEC no responia únicament a la desatenció de la cultura i de la llengua catalanes per l'Estat espanyol, sinó que era paral·lela al naixement d'unes altres institucions similars en uns altres països. Prat de la Riba, en el preàmbul de l'acord de creació de l'IEC, menciona el cas de l'Escola d'Alts Estudis, creada per la República Francesa al costat de les antigues acadèmies.

Sis mesos abans de la creació de l'IEC a Barcelona, es creà per decret a Madrid la Junta d'Ampliació d'Estudis i Investigacions Científiques, que depenia del Ministeri d'Instrucció Pública. Tres anys després, una de les creacions de la Junta fou el Centre d'Estudis Històrics, constituït per un decret del 18 de març de 1910, amb una finalitat similar a la del primer nucli de l'IEC. Per tant, al costat i amb independència de l'Acadèmia de la Llengua i de l'Acadèmia de la Història, i al marge de la Universitat, que aleshores tenia la categoria d'Universitat Central, apareixia a Madrid, tres anys després del naixement de l'IEC, el Centre d'Estudis Històrics, que fou l'origen del que els vencedors de 1939 transformaren —amb prèvia depuració política— en el Consell Superior d'Investigacions Científiques.

L'any 1911 Prat de la Riba, en el preàmbul de l'acord d'ampliació de l'Institut amb la creació de les seccions Filològica i de Ciències, s'enorgullia del fet que l'exemple de l'IEC hagués estat imitat per l'Estat a Madrid. De seguida, per mitjà de Josep Pijoan, secretari de l'IEC, s'establiren relacions entre el Centre d'Estudis Històrics i l'IEC, i aquest col·laborà en la fundació de l'Escola Espanyola d'Arqueologia i Història de Roma, confiada a Pijoan, que deixà així la secretaria de l'IEC i no tornà mai més a residir a Catalunya.

Reglament i estructura inicials

Si l'IEC havia de ser un centre de recerca, els seus membres havien de rebre retribució per la seva labor, i aquesta era una diferència cabdal en comparació de les antigues acadèmies barcelonines i un motiu de crítica i d'incomprensió. L'Institut tenia la seva seu al mateix Palau de la Generalitat, com a organisme de la Diputació. Els seus membres cobraven vint-i-cinc

pessetes per sessió, però no podien cobrar més de quatre dietes mensuals. Per la redacció dels informes que se'ls encarregaven, percebien vint-i-cinc pessetes per cada deu planes, i una pesseta per cada full que passés de deu. La còpia de documents antics era retribuïda amb cinc pessetes per plana i les obres de crítica o d'investigació es pagaven a vuit pessetes per pàgina. Encara l'any 1922 el president de la Diputació de Barcelona, Joan Vallès i Pujals, havia de defensar de les crítiques aquelles retribucions per les tasques de l'IEC.

El 1911, en l'acord de creació de les dues noves seccions, Prat de la Riba parlava d'Institut de la Llengua i d'Institut de Ciències. Tots tres instituts estarien, segons Prat, relligats per dalt, com ho estaven des del 1795 les cinc grans acadèmies franceses per l'Institut de França. L'estructura confederal es plasmava en el fet que la presidència de l'Institut era ocupada quadrimestralment, de manera rotativa, pels presidents de les tres seccions —Històrico-Arqueològica, Filològica i de Ciències—, si bé hi havia un secretari general permanent. Mentre ocupà aquest lloc Eugeni d'Ors, el càrrec de secretari general prengué una rellevància notable. Semblava el veritable poder executiu de l'Institut fins a la defenestració de Xènius el 1920. En qualsevol cas, cal destacar que s'hi mantingué l'estructura de tres institucions acadèmiques amb un pressupost independent, federades sense perdre la seva autonomia respectiva.

L'ambició de Prat de la Riba i del seu equip era palesa. Prat declarava el 1910:

> Tots avui estem convençuts que la instauració dels Jocs Florals és el punt de partida d'un període de restauració, de renovació, de redempció interior de la llengua catalana. Doncs jo estic fermament convençut que la creació de l'Institut d'Estudis Catalans senyala el començament d'un altre període: el de la internacionalització de la llengua catalana, el de la consagració de la llengua catalana com a instrument de canvi en la vida científica universal. Enfortim, doncs, aquesta acció, i completem-la fent que al costat de les Seccions Històrica i Filològica ocupi el seu lloc la Secció de Ciències [...]. Així contribuirem al mateix temps, d'una manera positiva, a deslliurar-nos de la tutela estrangera, a no ser ja més exclusivament com som ara, clients importadors de la ciència que fan altres pobles, sinó creadors de ciència, i la ciència, bé ho sabeu prou, és honor, és riquesa, és superioritat i predomini dels pobles.

Prat comprenia clarament que per mitjà de l'Institut s'havien d'acomplir el reconeixement internacional de la cultura catalana i la identificació exterior de la comunitat científica catalana com a independent de l'espanyola.

No era fàcil conjugar en una obra comuna personalitats diverses i de vegades divergents, designades precisament en funció d'una pluralitat de tendències. Prat de la Riba deia a mossèn Alcover per carta l'abril del 1912:

> Tal com és la Secció, jo l'he feta, i els que la formen, amb una sola excepció, la d'en Guimerà, jo els he triat, com vaig triar també, amb una o dues excepcions només, els de les altres seccions.

Aparent o real, consta la resistència de Prat de la Riba l'any 1907 al nomenament de Pere Coromines pel seu passat esquerranista, però cal no oblidar que Prat de la Riba era president de la Diputació gràcies als vots dels republicans catalanistes i un pluralisme mínim li era imposat per la mateixa composició de la gran coalició. En resposta a la demanda de mossèn Al-

cover, que volia dividir la Secció Filològica en dues seccions, una de literats i una altra de filòlegs, per tal de superar les discrepàncies entre ell i Pompeu Fabra, Prat de la Riba, tot oposant-se a la proposta, li escrivia a Mallorca el 1912 en la mateixa carta ja esmentada:

> Lo que hi ha d'especial entre nosaltres no és pas la composició, sinó la indisciplina i falta de costum en el treball en tota mena d'actuacions col·lectives. Però això no és una característica dels homes de la Secció Filològica, encara que puguin tenir-ho en major grau, sinó que és propi de tots els catalans; i en la secció antiga, qual èxit i fecunditat són innegables, vaig veure els primers mesos les mateixes dificultats per agermanar-se i saber-se fer càrrec que l'obra social o col·lectiva implicà un esperit de transacció, una noció de la relativitat de totes les coses, un sentiment de la perspectiva dels diferents valors d'aquestes, que no poden adquirir sense esforç ni sacrifici els homes plens de dogmatisme i d'absolutisme que dóna el costum de treballar sol.

L'Institut i el poder regional català

Com deia irònicament Antoni Rubió i Lluch, l'Institut era el negociat de cultura de Prat de la Riba. Ell l'havia creat i ell n'havia nomenat els primers membres. L'època de màxima rellevància social de l'IEC fou aquella en què tingué el paper no únicament d'organisme assessor, sinó també de planificador de la política cultural de la Diputació i de la Mancomunitat en matèria de recerca, arxius, biblioteques i intercanvi científic amb la resta d'Europa. La col·laboració institucional entre l'IEC i el Consell de Pedagogia és molt significativa, perquè aquest no tenia la dimensió acadèmica del primer, només tenia la dimensió tècnica. Al marge de la seva categoria acadèmica, l'IEC era un organisme de l'administració de la Mancomunitat. Orientava i supervisava alguns dels seus serveis, i havia de patir les mateixes vicissituds que la corporació de la qual depenia.

El moment en què el suport de l'autoritat política era clarament més imprescindible per a l'èxit d'una empresa de l'Institut fou el de la publicació de les *Normes ortogràfiques*. Prat de la Riba va escriure un memorable article a *La Veu de Catalunya* on demanava que per patriotisme tothom renunciés als seus hàbits i a les seves preferències en funció d'una unificació ortogràfia que era imprescindible per a garantir el futur de la nostra llengua com a idioma culte. Tot i això, no s'aconseguí que ni el Consistori dels Jocs Florals ni l'Acadèmia de Bones Lletres deposessin la seva oposició a les normes de l'Institut, i calgué esperar l'època de la Generalitat republicana.

El suport de la presidència de la Diputació, primer, i de la Mancomunitat, després, i la implicació de l'Institut en els serveis que crearen aquells organismes donaven gran relleu i incidència exterior a la tasca de l'Institut, però no deixava de plantejar-se la qüestió de l'autonomia de l'IEC.

El marge d'autonomia amb què comptava l'IEC va ser percebut de manera diferent pels diversos membres. Per exemple, Pere Coromines no considerà que la seva pertinença a l'IEC fos cap impediment per a encapçalar el 1910 el partit catalanista oposat i rival del de Prat de la Riba, un partit que sotmeté el president de la Diputació a una crítica severa. En canvi, Miquel dels Sants Oliver considerà incompatibles el servei a la institució fundada per Prat i la fidelitat a Antoni Maura quan Prat de la Riba i la Lliga Regionalista s'allunyaren d'aquell el 1913. Com indica Alexandre Galí, Antoni Rubió i Lluch acabà cedint la pre-

sidència de la Secció Històrico-Arqueològica a Josep Puig i Cadafalch, perquè aquest manava més que ell, com a home de confiança de Prat de la Riba en la política cultural primer i com a president de la Mancomunitat després.

En aquell Institut reduït, amb vuit membres primer i vint-i-quatre després, l'autoritat de Prat de la Riba, com a fundador i com a dirigent polític, havia de pesar molt. Massa i tot. Així, Rafael Olivar Bertrand, biògraf de Prat de la Riba, explica una anècdota significativa, obtinguda gràcies al testimoniatge de Ferran Soldevila. Un dia, Prat, presidint la reunió de la Secció Històrico-Arqueològica, féu sortir de la sala el secretari redactor, Francesc Martorell, per proposar-ne el nomenament com a membre adjunt de la Secció. Martorell no resultava simpàtic a la majoria dels membres perquè tenia un tracte un xic insolent i, enmig d'un silenci glacial, només Puig i Cadafalch respongué unes poques paraules d'aprovació. En Prat féu entrar immediatament Martorell i li digué en veu ben alta: «Ha estat nomenat membre de l'Institut per unanimitat.»

En un cercle petit com aquell resulta explicable que, quan Eugeni d'Ors va ser destituït sorollosament com a director general d'Instrucció Pública de la Mancomunitat per Puig i Cadafalch, fos a continuació destituït com a secretari general de l'IEC i pràcticament exclòs de la institució. Però això significa una clara dependència de l'entitat acadèmica envers el poder polític, un fet negatiu. Per cert, cal no oblidar que tant Antoni M. Alcover com Eugeni d'Ors no desertaren: hom els féu fora. La seva evolució posterior no ha de fer oblidar que primer van ser exclosos de l'Institut.

Testimoniatges de les relacions entre Prat de la Riba i l'Institut

Devem els testimoniatges més emotius de la relació de Prat de la Riba amb l'Institut a alguns dels qui aleshores n'eren secretaris redactors i becaris de la Secció Històrico-Arqueològica, dels qui foren membres de l'anomenada «Generació de l'Institut» o «Generació de 1917», segons Jaume Vicens i Vives.

Jordi Rubió i Balaguer, que era aleshores un dels macips de l'Institut, com els definia Rubió i Lluch, recordava així les visites freqüents de Prat de la Riba:

> Els macips el rebien i li explicaven la feina que feien. Gaziel deia que eren com els aprenents dels Mestres Cantaires de Wagner, llavors tan estimat pels joves. El president somreia escoltant les seves il·lusions i assabentant-se de les tasques que els membres de l'Institut els havien encomanat. Uns treballaven en història del dret, uns altres a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, n'hi havia uns que mostraven al president els llibres nous i les revistes rebudes de l'estranger per compra o en intercanvi, o els manuscrits i incunables que aprenien a catalogar. Més enllà, en un laboratori encabit en uns recambrons damunt de la capella de Sant Jordi, netejaven la ceràmica ibèrica sortida de les excavacions que iniciava la Secció Arqueològica de l'Institut. El benèvol somriure del president era el major estímul per als macips [...]. Tots, un dia o altre, els cridava Prat de la Riba. Volia que li expliquessin el treball que tenien en el camp que havien escollit, fidel a l'esperit que els mestres, quan ho eren de debò, els havien inculcat [...]. Els qui van respirar aquell aire i en sentiren la influència són els qui poden gloriejar-se de pertànyer a la generació feta per Prat de la Riba, tant si eren vells com joves o de mitjana edat.

Aquest fragment apareix al recull de textos de Jordi Rubió titulat *Mestres, companys i amics.*

Un altre secretari redactor, Agustí Calvet, *Gaziel*, un dels pocs que no continuaren la tasca iniciada a l'Institut, ens ha deixat aquest altre testimoniatge al llibre *Tots els camins duen a Roma*. Gaziel recordava que Prat de la Riba «hi venia sovint, tant com li'n deixaven lleure els seus quefers immensos. Era com un d'aquells governants medievals, amics i protectors de la saviesa, que de tant en tant anaven a cercar repòs i alè, després de les batalles, a l'ombra d'un claustre silenciós o en la pau industriosa de l'escriptori d'un monestir allunyat del món. L'Institut, per a ell, tenia d'una cosa i de l'altra. A penes se li presentava una avinentesa, s'escapolia de la Mancomunitat, sobretot a darrera hora del matí o al caient de la tarda. Els serveis del govern, els diputats, els visitants de nota, el cercaven debades: s'havia fos tot d'una. I era que, fent-se precedir d'un ordenança fidel, abandonava de sobte el despatx presidencial, creuava el Pati dels Tarongers, s'enfilava per una escaleta interior i es feia obrir, entre replà i replà, una porteta mig secreta que donava al lloc més amagat de l'Institut, per on es passava a la seva Sala Daurada [...]. L'home es retirava i Prat anava de dret a asseure's vora aquell finestral.

»Moltes vegades, en haver entrat jo a la cambra per algun quefer del servei, me l'havia trobat allí, sense poder esbrinar si acabava d'entrar-hi o si feia estona que hi era. Així que em veia, m'adreçava un senyal amistós, perquè m'hi apropés, i llavors em demanava detalls de la feina que l'Institut duia entre mans, de les publicacions que preparava, dels llibres nous comprats, de les revistes rebudes, de les visites que ens feien molts savis estrangers i de la copiosa correspondència d'informació i d'intercanvi que sosteníem. Era incansable a preguntar, i per les respostes que jo li feia i les mostres de tota mena que de l'activitat cultural li donava, el veia fruir intensament [...]. Altres dies, després de parlar amb mi una llarga estona, com de costum, jo m'adonava que ell perdia de mica en mica el fil de la conversa i s'anava abstraient, com endut per un somni. Llavors jo el deixava sol [...]. Sovint, quan jo tornava a veure si volia quelcom, ja no hi era. Se n'havia anat silenciosament, com havia vingut.»

L'Institut i Prat de la Riba, després

L'any 1917 l'Institut va elegir Prat de la Riba membre de la Secció de Ciències. Prat de la Riba no era un home de ciència. I, si no hagués estat el formulador de la primera síntesi ideològica nacionalista catalana, el nomenament s'hauria d'interpretar únicament com un signe de gratitud i gentilesa dels membres de l'Institut que ell abans havia nomenat. No sembla que hi hagués en aquell moment consciència que la salut sempre fràgil de Prat de la Riba empitjorava gradualment i que no era llunyana la mort, que se l'endugué el primer d'agost de 1917.

Dos mesos després, la Diputació de Barcelona, per unanimitat —fins i tot amb els vots dels lerrouxistes—, acordà encarregar a l'Institut d'Estudis Catalans l'edició de l'obra completa de Prat de la Riba. Al llarg dels vuitanta anys que ens separen de la mort de Prat de la Riba, els catalans s'han hagut de conformar amb les reedicions de *La nacionalitat catalana* i amb la publicació d'algunes seleccions d'articles i discursos. I cal reconèixer que ni les unes ni les altres s'han degut a l'Institut.

L'Institut va publicar el 1923 una excel·lent *Miscel·lània Prat de la Riba*, però sense cap text relacionat amb ell. El 1974 publicà un llibre d'Enric Jardí, *Les doctrines jurídiques, po-*

lítiques i socials d'Enric Prat de la Riba, treball fet amb una borsa d'estudis concedida pel mateix Institut.

Malgrat les dues dictadures, no hi ha dubte que s'ha comptat amb temps més que suficient per a portar a terme l'encàrrec del 1917. Per què no ha estat així? Segurament pel desig de presentar el pensament de Prat de la Riba com a perenne en la seva totalitat, quan unes veritables obres completes havien d'evidenciar que una part dels seus escrits havia caducat.

Però els clàssics ho són malgrat ser en part inactuals. Més encara, si fossin totalment actuals, no serien clàssics. Renunciar a fer una edició política i fer-ne una d'històrica no equival a fer caure del pedestal Prat de la Riba, sinó que és l'única manera de poder utilitzar el seu pensament com un dels elements per a elaborar un projecte nacional català per al segle XXI.

Esperem que això quedarà demostrat amb la publicació l'any vinent per l'Institut del primer dels tres volums de l'obra completa de Prat de la Riba, a cura de Josep M. Ainaud i de qui us parla, de manera que l'Institut haurà satisfet aleshores el deute contret amb el seu fundador i haurà complert l'encàrrec que se li féu fa vuitanta anys.

AUGUST PI I SUNYER
(12.8.1879 - 12.1.1965)

August Pi i Sunyer
per Josep Carreras i Barnés

Introducció

L'any 1911, quatre anys després d'haver estat creat l'Institut d'Estudis Catalans per Enric Prat de la Riba, en fou ampliada l'organització amb la creació de dues noves seccions, a més de la Secció Històrico-Arqueològica: la Secció de Ciències i la de Filologia. Els membres de la Secció de Ciències eren un filòsof (Eugeni d'Ors), un economista (Pere Coromines), un matemàtic (Esteve Terradas), un zoòleg (Josep Maria Bofill i Pichot), un ginecòleg (Miquel Àngel Fargas), un biòleg (Ramon Turró) i un fisiòleg (August Pi i Sunyer).

Avui, per encàrrec del Consell Permanent, em pertoca fer la semblança biogràfica d'August Pi i Sunyer. Els he de confessar que la tasca m'hauria resultat molt difícil si no existís una abundant bibliografia, que esmento al final del treball escrit i de la qual he seleccionat les dades, les opinions i els documents gràfics que abreujadament els presento. A fi d'ajustar-me al temps concedit, limitaré els meus comentaris als anys de Pi i Sunyer a Catalunya, abans del forçat exili, i em referiré, fonamentalment, a les seves activitats més relacionades amb l'Institut d'Estudis Catalans.

Doctor en medicina

August Pi i Sunyer nasqué a Barcelona el dia 12 d'agost de 1879, en el si d'una família d'ascendència empordanesa. El seu pare, Jaume Pi i Sunyer, metge eminent i professor de patologia general a la Facultat de Medicina, és considerat com un dels creadors de la medicina científica catalana. En morir aquest, jove encara, August Pi i Sunyer, que cursava els estudis de medicina, tenia només disset anys; però havia estat ja fortament influenciat per l'exemple i l'ensenyament paterns. D'altra banda, ja havia establert coneixença amb un altre home excepcional, gran amic del seu pare, que seria, successivament, el seu inspirador, mestre i col·laborador: Ramon Turró. Obtingut el grau de llicenciat l'any 1899, a vint anys no complerts, August Pi i Sunyer es doctorà l'any següent a la Universitat de Madrid. L'any 1901 es va casar amb Carme Bayo i Puig, que fou la seva companya durant més de seixanta anys de matrimoni.

Catedràtic de Fisiologia

Malgrat la seva vocació predominantment científica i docent, Pi i Sunyer es va dedicar a l'exercici professional de la medicina des del moment de la seva graduació, obligat per diferents circumstàncies personals, en bona part econòmiques; però la seva gran capacitat de treball li va permetre realitzar, al mateix temps, recerca científica, sota la direcció de Turró, al Laboratori Bacteriològic Municipal de Barcelona, i treballar, a partir de 1902, com a professor auxiliar de la Càtedra de Fisiologia de la Facultat de Medicina, regentada pel professor Ramon Coll i Pujol. Decidit a encarrilar les seves activitats cap a la investigació científica i la docència universitària, August Pi i Sunyer va opositar a càtedra i, al segon intent, l'any 1904, va guanyar la plaça de catedràtic de Fisiologia de la Facultat de Medicina de Sevilla. Amb el pretext d'acabar les investigacions en curs al Laboratori Municipal, obtingué del Ministeri l'adscripció a la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona durant els cursos 1905-1906 i 1906-1907. Però, en ésser desestimada una nova petició de pròrroga, a principis de 1908, Pi i Sunyer va renunciar a la Càtedra de Sevilla per quedar-se definitivament a Barcelona, on ocupà la Càtedra de Fisiologia General, de caràcter purament honorari, creada per a ell al Laboratori Municipal per l'Ajuntament de Barcelona, a petició de l'Associació Catalana d'Estudiants. Així, Pi i Sunyer va poder prosseguir la seva tasca d'investigació i va portar a terme, al mateix temps, una funció docent en estreta col·laboració amb la Càtedra de Fisiologia de la Facultat de Medicina.

Els cursos impartits per Pi i Sunyer al Laboratori Municipal, amb abundància de pràctiques experimentals amb animals, eren considerats com una ampliació dels de la Càtedra de Fisiologia i estaven adscrits a la Facultat. Com ha assenyalat Barbany, en aquests cursos es formaren la majoria dels que més tard integrarien l'Institut de Fisiologia i protagonitzarien el floriment de la investigació fisiològica catalana. L'any 1914, August Pi i Sunyer fou nomenat professor auxiliar interí de fisiologia i es reincorporà oficialment a la Facultat de Medicina. Un any més tard, en jubilar-se el catedràtic titular, Pi i Sunyer obtingué per concurs la Càtedra de Fisiologia i el reingrés a l'escalafó de catedràtics. Mentrestant, Pi i Sunyer havia ingressat com a membre numerari a la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona, l'any 1910, i a l'Institut d'Estudis Catalans, com a membre de la Secció de Ciències, l'any 1911.

Acadèmic

August Pi i Sunyer havia estat nomenat acadèmic corresponent nacional de la Reial Acadèmia de Medicina l'any 1901, tot just doctorat. Elegit acadèmic numerari l'any 1910, fou escollit vicepresident de l'Acadèmia l'any 1927 i, havent mort prematurament el seu president, n'ocupà la presidència fins a l'any 1935. La influència de Pi i Sunyer a l'Acadèmia fou decisiva, i es traduí en un notable increment de les activitats de la docta corporació. En ésser nomenat president Pi i Sunyer, la Reial Acadèmia ocupava l'edifici vell i petit d'un convent desamortitzat del carrer dels Banys Nous. Pi i Sunyer n'aconseguí el trasllat, l'any 1929, a l'edifici construït en temps de Carles III per al Reial Col·legi de Cirurgia, i ocupat fins a l'any 1907 per la Facultat de Medicina. La restauració fou molt costosa, i si va poder arribar a bon fi va ésser, en gran part, a causa de la gestió personal de Pi i Sunyer.

Societat de Biologia

Pel que fa a l'actuació d'August Pi i Sunyer en relació amb l'Institut d'Estudis Catalans, cal ressaltar la creació de la Societat de Biologia de Barcelona i de l'Institut de Fisiologia de Barcelona.

Com assenyala Oriol Casassas, la diversitat dels camps de coneixement conreats pels membres de la Secció de Ciències de l'IEC feia impossible aprofundir en un tema concret. Per això, i a fi de complementar el camp d'acció de l'Institut, es va iniciar la creació de societats filials, la primera de les quals va ésser la Societat de Biologia de Barcelona, que tingué August Pi i Sunyer com a principal promotor i com a primer president. A més d'un nombre limitat de socis numeraris, la Societat comprenia socis honoraris, entre els quals es trobaven Enric Prat de la Riba i Santiago Ramon i Cajal, i socis agregats i corresponsals, entre els quals hi havia nombrosos científics espanyols i prestigiosos professors estrangers.

El 14 de desembre de 1912 la Societat de Biologia de Barcelona es va reunir per primera vegada al Laboratori Bacteriològic Municipal. S'iniciaren així les seves sessions periòdiques, generalment vuit per any, celebrades alternativament en els mateixos llocs de treball dels membres de la Societat. Aquestes sessions arribarien a constituir un lloc de reunió i d'interacció per als científics catalans dedicats a la recerca biològica i, com ressalta Santiago Vidal i Sivilla, són el primer testimoniatge d'activitats d'investigació fisiològica a tot l'Estat espanyol. Durant la dictadura de Primo de Rivera, l'activitat científica de la Societat de Biologia de Barcelona es mantingué, bé que molt minvada. La Guerra Civil no arribà a anul·lar del tot les seves activitats: durant els anys 1936-1938 tingueren lloc sis sessions científiques, i l'any 1938 se celebrà solemnement el vint-i-cinquè aniversari de la Societat, amb la presència del professor Juan Negrín, primer soci corresponsal i aleshores president del Consell de Ministres del Govern de la República, i amb l'adhesió de més de vuitanta científics de fora de Barcelona, la gran majoria estrangers.

A fi de difondre les comunicacions presentades a les sessions científiques, la Societat de Biologia de Barcelona va iniciar l'any 1913 la publicació, inicialment anual, dels *Treballs de la Societat de Biologia*. L'any 1917 hi hagué el projecte de publicar en francès un butlletí amb resums de les comunicacions dels *Treballs*; però la incorporació de la Societat de Biologia de Barcelona al Grup de les Sociétés de Biologie ja va donar la possibilitat d'incloure resums de les comunicacions en els *Comptes Rendus* publicats a París.

D'altra banda, la Societat va organitzar diferents cursos que varen permetre que actuessin com a professors a Barcelona eminents personalitats d'altres parts d'Espanya i de l'estranger, i que possibilitaren que gairebé tota la producció científica de l'època fos coneguda i debatuda. Entre les activitats de la Societat de Biologia de Barcelona cal esmentar, també, la participació en l'organització del Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, de la sisena edició del qual, celebrada l'any 1930, August Pi i Sunyer fou president.

L'Institut de Fisiologia

Quan Pi i Sunyer va passar a ocupar la Càtedra de Fisiologia de la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona, va iniciar la renovació dels seus laboratoris; però els recursos de la Universitat eren molt escassos. La situació va canviar radicalment a conseqüència de la

decisió de la Mancomunitat de Catalunya de dur a terme el projecte de la Diputació de Barcelona de crear un laboratori superior de biologia vinculat a la Càtedra de Fisiologia de la Facultat de Medicina, amb el nom d'Institut de Fisiologia. Com a inici d'aquest Institut, el mes de juliol de 1920 el Consell Permanent de la Mancomunitat va fundar, sota el patronatge de l'Institut d'Estudis Catalans, un seminari-laboratori de fisiologia que es va instal·lar en locals de la Facultat de Medicina annexos a la Càtedra de Fisiologia. La institució, que sota la direcció d'August Pi i Sunyer es va inaugurar oficialment el dia 11 d'abril de 1921, va rebre l'autorització per usar la denominació Institut de Fisiologia en les seves relacions externes, mentre no es creés definitivament aquest organisme. L'Institut, que va incorporar els col·laboradors de Pi i Sunyer, va permetre aprofitar i potenciar les instal·lacions del Laboratori de Fisiologia de la Facultat de Medicina. L'ajut econòmic de la Mancomunitat permeté la contractació de personal auxiliar i subaltern, la constitució d'una excel·lent biblioteca i l'adquisició de l'instrumental i del material necessaris per a la recerca. L'Institut de Fisiologia va reunir, en seccions especialitzades, el personal de la Càtedra de Fisiologia, professors d'altres càtedres i el personal de serveis de l'Hospital Universitari. Aplegà, des d'un començament, una dotzena d'investigadors, si bé és cert que la majoria d'ells es veien obligats a combinar la recerca amb l'exercici de la pràctica mèdica.

La dictadura de Primo de Rivera, amb la suspensió de la Mancomunitat, va frenar el normal desenvolupament de l'Institut de Fisiologia, encara que aquest, per la seva doble dependència institucional, es va ressentir menys que d'altres organitzacions, com la Societat de Biologia de Barcelona. Amb la instauració de la Generalitat de Catalunya i la consecució de l'autonomia universitària, l'Institut de Fisiologia va experimentar un gran impuls, i la quantitat i qualitat de la seva producció científica va assolir el màxim nivell. A part de diversos temes puntuals, van constituir les línies mestres de recerca: el metabolisme dels glúcids, la fisiologia del cor, la funció renal, la fisiopatologia respiratòria, la fisiopatologia de l'aparell digestiu, l'acció de l'anestèsia i la cirurgia experimental. La producció científica de l'Institut de Fisiologia es troba publicada en els *Treballs de la Societat de Biologia de Barcelona*, en les *Actes dels congressos de metges i biòlegs de llengua catalana* i en altres revistes científiques catalanes, així com en prestigioses revistes de fisiologia del moment, en castellà, francès, alemany i anglès. La versió en castellà dels treballs publicats entre els anys 1921 i 1930 es va reunir en tres volums de la col·lecció «Publicaciones del Instituto de Fisiología de Barcelona».

La projecció a l'estranger de la variada i extensa activitat científica de l'Institut de Fisiologia, que va determinar un alt grau de reconeixement internacional, es va produir a conseqüència de la publicació d'articles en revistes internacionals, de la participació activa als congressos internacionals de fisiologia, de les estades a l'estranger d'investigadors de l'Institut, del pas de no pocs investigadors estrangers per l'Institut per donar-hi lliçons i conferències, i de les relacions personals mantingudes per Pi i Sunyer i pels seus col·laboradors amb fisiòlegs de tot el món.

Pel que fa a l'aspecte docent, a l'Institut de Fisiologia, sota la direcció d'August Pi i Sunyer, s'agruparen els ensenyaments de fisiologia general i de fisiologia humana amb els d'altres matèries relacionades, com la física mèdica, la bioquímica i la farmacologia. Com comenta amb detall Santiago Vidal i Sivilla, Pi i Sunyer va introduir la bioquímica i la física mèdica com a noves disciplines del currículum de medicina, en un nou pla d'estudis modèlic en què els ensenyaments eren donats d'una manera viva i amb pràctiques que reflectien les activitats de recerca de l'Institut de Fisiologia.

El mateix Pi i Sunyer fou un professor excel·lent. Ha escrit Vidal i Sivilla, un dels seus alumnes de medicina que més tard va assolir la Càtedra de Fisiologia: «Per la seva capacitat de síntesi, pels seus originals punts de vista i pel seu domini de la bibliografia, Pi i Sunyer reunia molt bones condicions per a donar conferències i lliçons brillants. Les diverses activitats es combinaren en ell molt íntimament [...]. Quan investigava, al mateix temps ensenyava, i en les seves explicacions docents es transllueïa sempre l'investigador.» Pel que fa a la seva capacitat de formar professors, cal esmentar que quatre dels seus deixebles —Jesús Bellido, Santiago Pi i Sunyer, Josep Puche i Jaume Pi i Sunyer i Bayo— foren catedràtics de Fisiologia a les universitats espanyoles en un temps en què, com ha ressaltat Corbella, només hi havia deu facultats de medicina.

En resum, el conjunt constituït per la Càtedra de Fisiologia i l'Institut de Fisiologia fou un fet excepcional dins de la Universitat que va constituir un exemple viu per a tothom del que podia esdevenir la Facultat de Medicina i tota la Universitat si es trencaven les normes inhibidores del centralisme i s'obrien les portes a l'exterior. Malauradament, a partir de l'any 1936 les circumstàncies del país varen determinar una disminució progressiva de les activitats de l'Institut de Fisiologia, fins que a la darreria del 1938 deixà d'existir.

L'autonomia universitària

En aquesta breu ressenya de l'obra d'August Pi i Sunyer, no podem deixar de comentar la seva participació en importants projectes i realitzacions de política universitària, a conseqüència de l'entusiasme que sentia per servir alhora la investigació i la docència. Una de les grans preocupacions de Pi i Sunyer fou la universitat. Pi i Sunyer va realitzar una gran tasca en pro de la renovació de la universitat i va tenir una actuació constant contra el marasme que hi imperava i contra les seves desfasades estructures. August Pi i Sunyer fou president del Segon Congrés Universitari Català, celebrat l'any 1918, en el qual, amb la participació d'una selecta representació del professorat universitari i d'altres intel·lectuals de fora de la universitat, al costat d'estudiants, es va elaborar un projecte d'estatut d'autonomia universitària. Quan l'any 1919 el ministre d'Instrucció Pública, Cèsar Silió, va decretar que les universitats elaboressin un projecte de règim autonòmic, en el Claustre General que es reuní a Barcelona Pi i Sunyer presentà, com a vot particular, el projecte d'estatuts que havia resultat del Congrés Universitari. El projecte va ser rebutjat per una gran majoria i, en dimitir el ministre Silió, tot quedà com sempre. Però, l'any 1931, amb l'esdeveniment de la II República, la Generalitat de Catalunya va constituir un comissionat que havia de regir la universitat i preparar-ne la reestructuració. August Pi i Sunyer va formar part d'aquest Comissionat, que va redactar un projecte d'estatuts de la Universitat de Barcelona derivat del que havia sortit del II Congrés Universitari Català. El projecte, enllestit el maig de 1931, no es va aplicar fins que, assolit l'Estatut d'autonomia de Catalunya, l'any 1933 es va crear, per regir la Universitat Autònoma de Barcelona, un patronat presidit per Pompeu Fabra i del qual August Pi i Sunyer formava part. En poc més d'un any, la Universitat fou estructurada segons els criteris pedagògics més exigents i d'acord amb la realitat i les aspiracions de Catalunya. S'obriren les portes a institucions i a persones de gran prestigi; es va incrementar el professorat i es varen crear nous tipus de professors; s'establiren proves d'ingrés i es varen racionalitzar els cursos i les proves d'aptitud; foren millorats els locals i dinamitzades les instal·lacions. Mal-

auradament, l'any 1934 es varen interrompre les tasques del Patronat i, fins al febrer de 1936, amb el triomf de les esquerres a les eleccions generals, si bé la Universitat no deixà d'ésser autònoma, fou regida per un comissari del Govern de Madrid. Cap a la fi de la Universitat Autònoma, August Pi i Sunyer va exercir transitòriament les funcions de rector, en ocasió de l'absència del rector Bosch i Gimpera.

Altres activitats

Diguem, finalment, que August Pi i Sunyer fou un home molt lligat a la societat catalana. La seva consciència nacional i cívica el portà a desenvolupar una considerable activitat política, i va ésser diputat a les Corts Generals espanyoles per la candidatura republicana a la circumscripció de Figueres durant les legislatures 1916, 1918 i 1920. S'interessà, també, per la música i per l'esport; va ésser president de l'Associació de Música de Càmera de Barcelona, i l'any 1918 fou nomenat president del Comitè Olímpic Espanyol.

L'exili

L'any 1939 va suposar el desmantellament de l'obra de Pi i Sunyer a Catalunya. L'Institut de Fisiologia fou abandonat, els seus locals dividits i la biblioteca escampada i en part destruïda. Pràcticament tots els que hi treballaven varen haver d'exiliar-se. Quan li faltaven pocs mesos per als seixanta anys, August Pi i Sunyer hagué de marxar a l'exili amb tota la família. Va establir-se inicialment a París, i d'allí va passar ben aviat a Caracas per incorporar-se a la Facultat de Medicina de la Universitat Central de Veneçuela, com a professor titular de fisiologia i amb l'encàrrec de fundar-hi un institut de fisiologia experimental. L'obra de Pi i Sunyer a Veneçuela fou extraordinària; similar a la que abans havia desenvolupat a Barcelona. Per ella, Pi i Sunyer fou valorat com un dels grans científics del país i va rebre distincions, entre les quals el Premi Kalinga, atorgat per la UNESCO l'any 1955, que rebé a París en presència del president de la Generalitat de Catalunya a l'exili, Josep Tarradellas.

L'any 1956, amb motiu d'un viatge amb vaixell a Europa, August Pi i Sunyer va passar per Barcelona; no va baixar a terra, però alguns amics van poder saludar-lo. Ja malalt, l'any 1959 féu una curta estada a Catalunya, en ocasió de la qual va presidir una sessió de la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona. La va repetir l'any 1960, però aquesta va ésser l'última ocasió en què va trepitjar terra catalana. August Pi i Sunyer va morir el 12 de gener de 1965 a Mèxic, on havia passat els darrers anys.

El record

La memòria d'August Pi i Sunyer ha restat present en les institucions catalanes. L'any de la seva mort, la Societat Catalana de Biologia i l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears varen celebrar sessions necrològiques. L'any 1966, la Societat Catalana de Biologia li va dedicar un recull de treballs, síntesi de la seva obra i de l'obra de la seva escola de Barcelona. L'any 1979 l'Institut d'Estudis Catalans, junt amb d'altres institucions ca-

talanes, celebrà diverses sessions commemoratives del seu naixement. Dos instituts de recerca de Barcelona porten el seu nom. El mateix IEC li ha dedicat una de les sales nobles, i la que fou la seva Facultat de Medicina li ha dedicat una aula, i també una medalla i una conferència commemoratives. A l'altra banda de l'Atlàntic, Veneçuela, en celebrar el centenari del seu naixement, va emetre un segell de correus amb la seva efígie, que així s'ha difós per tot el món.

Bibliografia

AGUADÉ, J. «L'Institut de Fisiologia». *Butll. Sind. Med. Cat*, núm. 104 (1929), p. 6-9, i núm. 106 (1929), p. 9-12.

— «Laboratori Microbiològic Municipal». *Butll. Sind. Med. Cat.*, núm. 108 (1929), p. 3-6; núm. 109 (1929), p. 10-12; núm. 111 (1929), p. 26-28; núm. 113 (1929), p. 16-19, i núm. 115 (1929) p. 19-21.

ALSINA, J. «Augusto Pi y Suñer». *Anal. Med. Cir.*, vol. 45 (1965), p. 211-215.

— «August Pi i Sunyer, universitari, humanista, ciutadà». A: *Centenari de la naixença d'August Pi i Sunyer*. Barcelona: Elite-Grafic, 1979, p. 85-100.

— «La Facultat de Medicina de la Universitat Autònoma». A: *Commemoració del 50è aniversari de la Universitat Autònoma de Barcelona de 1933*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1983, p. 39-47.

— «La Facultat de Medicina de la Universitat Autònoma del 1933». *Rev. R. Acad. Med. Barcelona*, vol. 2 (1987), p. 29-32.

BARBANY, J. R. «L'Institut de Fisiologia, promoció de la recerca». A: *Centenari de la naixença d'August Pi i Sunyer*. Barcelona: Elite-Grafic, 1979, p. 103-111.

BARBANY, J. R; GRANADOS, E. «La recerca en la medicina bàsica durant la Mancomunitat i la Generalitat». A: *La recerca als Països Catalans*. Barcelona: Congrés de Cultura Catalana, 1978, p. 51-75.

BELLIDO, J. M. «Vint-i-cinc anys de vida anecdòtica de la Societat de Biologia». *Med. Cat.*, vol. VI (1938), p. 171-180.

BENAIGES, B.; BOFILL, J.; CARRASCO, R. «Dades biogràfiques». A: *August Pi i Sunyer. Homenatge del Centre Català de Caracas*. Caracas: Centre Català, 1965, p. 11-28.

BROGGI, M. «Antecedents i tendències que portaren a la Universitat Autònoma». A: *I Congr. Int. Hist. Med. Cat.* Vol. IV. Barcelona: Scientia, 1971, p. 224-230.

— «La gestació de la Universitat Autònoma». A: *Centenari de la naixença d'August Pi i Sunyer*. Barcelona: Elite-Grafic, 1979, p. 151-161.

CASASSAS, O. «La creació i l'activitat de la Societat de Biologia de Barcelona». A: *Centenari de la naixença d'August Pi i Sunyer*. Barcelona: Elite-Grafic, 1979, p. 15-33.

— «Els setanta-cinc anys de la Societat de Biologia». *Treb. Soc. Cat. Biol.*, vol. 41 (1990), p. 95-100.

COLOMINES, J. «La Societat Catalana de Biologia: un instrument de cultura». A: *I Congr. Int. Hist. Med. Cat.* Vol. IV. Barcelona: Scientia, 1971, p. 355-361.

CÓNILL, V. «Augusto Pi y Suñer». *Anal. Med. Cir.*, vol. 45 (1965), p. 218-220.

CORBELLA, J. «August Pi i Sunyer (1879-1965). La seva biografia». A: *Centenari de la naixença d'August Pi i Sunyer*. Barcelona: Elite-Grafic, 1979, p. 137-150.

— «La fisiologia. L'Institut de Fisiologia«. A: *Història de la Facultat de Medicina de Barcelona 1843-1985*. Barcelona: Fundació Uriach, 1996, p. 214-221.

DANÓN, J. «Los orígenes de la Sociedad de Biologia de Barcelona». *Med. Hist.*, núm. 65 (1977), p. 3-4.

DOMINGO, P. «Iniciació científica del mestre August Pi i Sunyer». A: *Homenatge al doctor August Pi i Sunyer*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana de Biologia, 1965, p. 3-10.

— «L'obra científica d'August Pi i Sunyer». A: *Centenari de la naixença d'August Pi i Sunyer*. Barcelona: Elite-Grafic, 1979, p. 63-71.

GALÍ, A. «Seminari-laboratori de Fisiologia, després Institut de Fisiologia». A: *Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya 1900-1936*. Llibre IX: *Ensenyament Universitari*. Barcelona: Fundació A. G., 1983, p. 289-297.

— «Societat de Biologia». A: *Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya 1900-1936*. Llibre XVI: *Acadèmies i societats científiques*. Barcelona: Fundació A. G., 1986, p. 376-385.

— «Secció de Ciències». A: *Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya 1900-1936*. Llibre XVII: *Institut d'Estudis Catalans*. Barcelona: Fundació A. G., 1986, p. 151- 175.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *L'Institut d'Estudis Catalans (1907-1997)*. Barcelona: IEC, 1997.

MANCOMUNITAT DE CATALUNYA. «Seminari-laboratori de Fisiologia». A: *L'obra realitzada*. Barcelona, 1923, p. 211-213.

MARAGALL, J. «August Pi i Sunyer, patró de la Universitat Autònoma». A: *Centenari de la naixença d'August Pi i Sunyer*. Barcelona: Elite-Grafic, 1979, p. 125-133.

ORIOL, A. «August Pi i Sunyer, home». A: *August Pi i Sunyer: L'home i l'obra*. Barcelona: Societat Catalana de Biologia, 1966, p. 13-32.

PI I SUNYER, A. «Vint anys de Societat de Biologia». *Treb. Soc. Biol.*, vol. 14 (1932), p. 363-378.

PI I SUNYER, J. «L'Escola de Pi i Sunyer, ací i a Veneçuela». A: *Centenari de la naixença d'August Pi i Sunyer*. Barcelona: Elite-Grafic, 1979, p. 35-45.

RODRÍGUEZ, B. «August Pi i Sunyer, acadèmic». A: *Centenari de la naixença d'August Pi i Sunyer*. Barcelona: Elite-Grafic, 1979, p. 163-172.

SAYÉ, L. «Augusto Pi y Suñer». *Anal. Med. Cir.*, vol. 45 (1965), p. 215-217.

SOCIETAT DE BIOLOGIA DE BARCELONA. «Llista dels socis de la Societat de Biologia de Barcelona». *Treb. Soc. Biol.*, any I (1913), p. 9-11.

TRUETA, J. «August Pi i Sunyer, metge de capçalera i mestre». A: *August Pi i Sunyer: L'home i l'obra*. Barcelona: Societat Catalana de Biologia, 1966, p. 217-225.

VIDAL I SIVILLA, S. «August Pi i Sunyer, professor». A: *Homenatge al doctor August Pi i Sunyer*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana de Biologia, 1965, p. 11-25.

— «La doctrina i l'obra de Pi i Sunyer, com a fisiòleg, en el seu moment». A: *Centenari de la naixença d'August Pi i Sunyer*. Barcelona: Elite-Grafic, 1979, p. 113-123.

VILARDELL, J.; RODRÍGUEZ, B. «August Pi i Sunyer, professional de la medicina». A: *Centenari de la naixença d'August Pi i Sunyer*. Barcelona: Elite-Grafic, 1979, p. 29-34.

ANTONI M. ALCOVER I SUREDA
(2.2.1862 - 8.1.1932)

Antoni M. Alcover
per Joan Veny i Clar

Les Balears han donat en aquests dos segles figures de gran relleu en el camp de la filologia. Antoni M. Alcover hi ocupa un lloc destacat, tot brillant amb llum pròpia. Una personalitat polivalent, atractiva, singular, a voltes desconcertant, peça decisiva en el desenvolupament de la nostra cultura i en especial en l'estudi, la defensa i la valoració de la nostra llengua al llarg de la present centúria. Rondallaire, arquitecte, escriptor, filòleg, jerarca de la diòcesi mallorquina, historiador, promotor cultural, amador abrandat de la llengua i el seu més gran difusor i apologista. Al llarg d'aquesta semblança, abordaré aquestes facetes relacionades amb la llengua.[1]

Primerament voldria subratllar la seva producció com a folklorista. Alcover és autor d'un dels grans aplecs de rondalles projectats dins el folklore mundial, traduït a l'anglès, l'alemany, el francès. Per Grimalt, una «obra magistral de la narrativa de tots els temps»; per J. M. Llompart, «una prosa que és gairebé un miracle que mai no es repetirà». A diferència de l'espontaneïtat de les rondalles recollides per l'arxiduc, les d'Alcover es basen en diverses versions que, passades pel seu prisma estilístic, són objecte de recreació molt particular, esponjades amb el seu llenguatge característic, únic, pintoresc, vivaç, acolorit, tributari de les formes i dels continguts assimilats en la seva infància i adolescència transcorregudes a la possessió de Santa Cirga (Manacor), on havia nascut el 1862. Les recull per «salvar-les del naufragi» davant l'ultratge de l'oblit. Les històries de la literatura catalana, com ha notat Grimalt, no es fan pràcticament ressò d'aquesta magna obra, que abraça vint-i-quatre volums, a l'inrevés del que han fet els milers de lectors que s'hi han abocat i han fruït amb les històries i facècies d'en Joanet de l'Onso, n'Elienoreta o en Pere de sa Favera. Si comptem totes les edicions, han sortit de la impremta vora el mig milió d'exemplars de tots els volums, xifra que il·lustra un fet molt positiu: les *Rondaies d'en Jordi des Recó* —aquest era el seu pseudònim— han estat —i encara són— l'únic contacte que han tingut amb la llengua escrita pròpia els mallorquins i balears, que s'han sentit identificats amb la varietat mallorquina saborosa, agresta, enjogassada, alegre, que campa en aquests inigualables productes alcoverians. Ara bé, des del punt de vista dialectològic, atès que les rondalles foren aplegades de boca d'informadors procedents de tota la geografia de l'illa, no s'ha de considerar que corresponguin lingüísticament al parlar manacorí, com han interpretat alguns dialectòlegs.

1. Aquest text ha estat millorat gràcies a la lectura que n'han fet els bons amics Joan Bastardas i Parera i Josep Massot i Muntaner.

Aquesta vena d'escriptor li venia de jove. Estudiant al Seminari de Palma, enviava setmanalment cartes rimades al seu oncle Pere Josep (que després fou soci del Congrés de la Llengua), on s'endevinava la gràcia expressiva del rondallaire i escriptor. Contemporàniament a la seva activitat de folklorista, i també de polemista, com veurem, Alcover treballa en les *Contarelles* (publicades el 1885), on mostra els seus dots de narrador —no tan alts com els de rondallaire— del món rural i de la seva gent, que tan bé coneixia, dots un xic mediatitzats per la fal·lera moralitzadora que l'anima constantment.

Aquestes qualitats d'escriptor van arrenglerar aviat la seva ploma al servei de certs ideals i va brillar aviat com a polemista ardorós, com un vertader «home de combat», com el titllà el seu deixeble i continuador Francesc de B. Moll. I així la seva artilleria va obrir foc en forma de *ventim*, *mormes*, *betcollades*, *cebaiols*, *closcades*, *mansiules* i tots els sinònims que vulgueu contra els «mestissos», liberals conservadors, i a favor dels integristes seguidors de Sardà i Salvany, contra els anticlericals i en defensa de la Inquisició, contra els demolidors de monuments històrics, contra l'espectacle deplorable dels toros, contra Gabriel Alomar, que havia parlat malament del rei En Jaume, en una primera fase, contra els anticatalanistes, etc.; i, en el camp de la llengua, contra Menéndez Pidal, arran d'un article seu sobre el bilingüisme a Catalunya (1902) —una peça de més de tres-centes pàgines en la preparació de la qual invertí vuit mesos—, o contra Josep Nebot, que defensava el valencià com a llengua diferenciada del català. Si hagués viscut en el nostre temps, el canonge mallorquí hauria tingut moltes ocasions d'esmolar la seva ploma i protegir-la de les agressions externes i internes contra la nostra llengua i els seus parlants. És de doldre, tanmateix, que arran de certes discrepàncies lingüístiques i personals (1916), aguditzades amb el trencament amb l'Institut el 1917, llancés atacs forassenyats i sovint sense fonament als que ell anomenava *instituters*, *superhomos*, *revetlers*, *capverjos*, *Secció antiFilològica*, etc., especialment —i injustament— adreçats a Pompeu Fabra; els retreia que haguessin vertebrat l'ortografia i la llengua literària en el «putrefacte» dialecte barceloní, enlletgit de castellanismes; que haguessin expurgat de mallorquinismes la traducció de *Mireia* feta per Maria A. Salvà, que *quedar* no era un castellanisme, etc.; alguna part de raó hi havia en aquestes acusacions, però no tanta com volia el filòleg, que les exagerava, ressentit i obcecat, sobretot utilitzant un to aspre, agressiu i a voltes groller. Els cinc manifestos eren progressivament més virulents, i semblava que Alcover creixia més davant els seus contrincants. Això va provocar l'hostilitat dels seus col·legues i el distanciament dels intel·lectuals del Principat. Només pocs anys abans de la seva mort havia de venir la reconciliació amb Fabra, que mai no havia replicat als atacs del canonge.

Allò de què no podem dubtar és el seu amor pur, ardent, a la llengua, que el portà a desenvolupar una activitat frenètica en la difusió del català, ço que li valgué el títol d'*Apòstol de la llengua*. En entrar a col·laborar a *La Aurora*, la seva presència es va notar en la catalanització d'aquest periòdic. Ell va ser qui va predicar en català el sermó de la Conquista de Mallorca a la seu de Palma, trencant així una tradició que havia consagrat el castellà en la commemoració de tal efemèride. A través del *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana* (1901-1926), de conferències o d'actes públics, feia proselitisme català: ara convidant els rossellonesos a acostar-se al català cispirenaic, ara intentant convèncer els valencians de parlar quotidianament la seva llengua i a servir-se'n també en actes formals, etc. Va ser aquest mateix amor l'únic títol que el va esperonar en l'organització del Congrés Internacional de la Llengua Catalana, concebut inicialment com a congrés de sintaxi, però convertit en Congrés de la Llengua per consell del catalanista alemany Bernhard Schädel. Es tractava d'una con-

venció multitudinària reunida no pas per a resoldre qüestions lingüístiques, sinó «per escitar, per encendre, per enardir la gent a favor de l'estudi d'aqueixes qüestions» (1908). Deu anys després de la publicació del primer volum del *Bolletí* (l'any 1910), Alcover recordava que l'organització d'aquell Congrés figurava entre una de les satisfaccions de la seva vida: les altres dues eren haver aconseguit que tres becaris —Barnils, Griera i Montoliu—, estipendiats per la Diputació de Barcelona, haguessin anat a Alemanya per rebre una sòlida formació en filologia romànica, i, finalment, la fundació de la Secció Filològica i d'Expansió de la Llengua Catalana —així ho diu—, fets que considera tres «èxits de les nostres campanyes, però no que's deguin just a elles», referint-se probablement al paper de Schädel i al suport de Prat de la Riba.

Centrem-nos ara en la faceta de lingüista d'Alcover. És un fet que la passió per la llengua li va arribar a través de la literatura oral. Lector dels contes de Trueba, per mimetisme, va començar a recollir rondalles de boca del poble i les va redactar en castellà. El seu amic i futur bisbe, Josep Miralles, li va aconsellar que era més convenient per a l'ambientació presentar-les en la llengua del país. Així ho va fer. Tenia disset anys. Però, anys més tard, tot veient que en les peces recollides apareixien mots arcaics i dialectals no enregistrats als diccionaris mallorquins publicats fins aleshores i que els materials lexicogràfics aplegats per Marià Aguiló romanien inèdits i sense expectatives de publicació, comença a pensar en la preparació del futur diccionari de la llengua catalana.

Els seus primers mestres van ser Tomàs Fortesa, autor d'una important *Gramática de la lengua catalana*, de fet una gramàtica històrica, que es feia ressò dels principis de la lingüística romànica establerts pel fundador d'aquesta disciplina, Friedrich Diez, i Marià Aguiló (1825-1897), al qual Alcover, als vint-i-un anys, ja havia escrit una carta on li deia que patia de «mal de mallorquí»; de fet, aquell l'arribà a considerar com el seu continuador. Un any abans, el jove Alcover ja havia estat guardonat amb mitja unça d'or, en un certamen organitzat per la revista *La Ignorància*, per un treball sobre *Mostra de diccionari mallorquí: anar, dur y fer*, completat amb dues col·laboracions més. La dèria lexicogràfica havia germinat ben d'hora en el seu esperit i en la seva voluntat. Serà més tard, però, prop dels quaranta anys, quan es posa al capdavant de la gran empresa del *Diccionari*. Conscient de la seva precària formació filològica, decideix aprendre alemany —no en tenia prou amb el francès— i visitar les universitats europees davanteres en filologia romànica. I és així com el 1907, el 1912 i el 1913 realitza viatges d'estudi, «eixides» en deia ell, a Alemanya, bressol d'aquella disciplina, on es posa en contacte amb els romanistes més rellevants del moment. La relació més estreta va ser amb Schädel, amb qui va fer diverses enquestes pel Pirineu, i Meyer-Lübke, autor d'un diccionari i una gramàtica històrica romànics que van fer època; tots dos es desplaçaren a Mallorca per impartir un curset de dialectologia i lexicografia al col·laborador d'Alcover, Francesc de B. Moll.

Alcover és bàsicament un dialectòleg. El fet d'haver recorregut pam a pam tota la geografia dels Països Catalans i conèixer les seves varietats dialectals *in situ*, directament, li forní una preparació que ningú aleshores no posseïa. El 1900 feia la primera «eixida» a la Catalunya Vella, i encara el 1928 feia enquesta a Palma. «Viatger de mots», com ell deia, aconseguí un bagatge impressionant de dades directes referents a la nostra llengua històrica o conjunt de dialectes. Tant és així que el seu llarg article, de cent deu pàgines, *Una mica de dialectologia catalana* (BDLLC, 1908-1909), meticulosa recensió dels tractats de Morel-Fatio i Saroïhandy publicats al *Grundriss der romanischen Philologie* de Gröber, constitueix, per Meyer-Lübke,

la fundació de la dialectologia catalana. I tot amb l'objectiu d'elaborar un gran diccionari on, juntament amb la llengua antiga, tenia un paper essencial la recollida dels parlars vivents.

Les «eixides» alcoverianes donaven una visió global de l'aspecte diatòpic de la llengua, que permetia traçar unes àrees lèxiques interessants, amb un valor aproximatiu, que donaren al *Diccionari* un valor complementari d'atles lingüístic. Però era evident que aquelles enquestes del director de l'obra havien d'anar acompanyades, com ell mateix propugnava (1906), de recerques més denses i intenses en cada àrea dialectal; alguns corresponsals, que Alcover qualifica de «notables», realitzaven aquesta tasca, reconeguda pel filòleg en el seu *Pertret* bibliogràfic (1915), la primera gran contribució en aquest gènere: Camil Albareda contribueix al vocabulari de Vic amb 2.450 mots, mossèn Josep Alborà al de Bigues del Vallès amb 2.990, etc.

El canonge filòleg anota meticulosament una gran quantitat de trets fonètics, morfològics, sintàctics i lèxics en les seves llibretes. A partir d'un esbós de qüestionari (*-r* final articulada o no, *o* molt o poc oberta, [ʃ] o [tʃ] inicials, [ʃ] o [jʃ] intervocàlics, etc.), transcriu les respostes fonèticament, i ho fa amb finesa i precisió: així, a Granollers la ɛ de *cel* és tan oberta com a Mallorca, però ho és poc en els diminutius en *-et*, *-eta*, «casi [e]»; hi registra l'ensordiment de palatal del tipus *fetxe, metxe*, ço que confirma l'antiguitat del fenomen i l'absència d'influx castellà (com ha demostrat Lídia Pons per a Barberà del Vallès); dóna compte de les alternances *cavalls, cavallx*; pren nota del verb *apellar* 'cridar (les gallines)'; a Caldes de Malavella sent encara *llur* (*pena*) i *ab* (*ell*); marca les variants socials (*mellor* 'millor' és propi dels «avis», *cotre* 'quatre', *igol* 'gual', dels pagesos), etc. (Perea, 1998). En la redacció del resultat de les seves recerques s'hi observa adesiara una osmosi del lèxic col·loquial propi, alcoverià, cap al científic (*endardellar, engirgolar, engarbullar*), ostensible especialment en les cròniques de les seves eixides, riques d'observacions dialectals («*espipellades* en el dialecte d'Alacant», «*ventim granat* an el dialecte xativench», etc.).

Quant al mètode de realització de l'enquesta, Alcover creia que aquesta s'havia de fer amb un grup d'informants; en certa manera es garantia així la bondat de la informació, és a dir, la resposta registrada no era una variant idiolèctica o una confusió de l'informant. Els subjectes eren dones, homes (especialment capellans i frares del lloc) i sobretot nens, nenes i adolescents. L'atreia la flexió verbal, com veurem, però també el lèxic. No manquen en la seva bibliografia treballs de caràcter onomasiològic entorn d'un camp semàntic, com el dels mobles d'un casal, els senyals del ramat, les peces del vestit d'una pagesa, el bestiar cabrum i de llana, etc. Com que és evident el caràcter interdisciplinari de la dialectologia, tant en sincronia com en diacronia, és obvi que cal conèixer, juntament amb els noms, els referents del món animal, de la flora, dels minerals, dels fenòmens atmosfèrics; per això, en el seu *Pertret* bibliogràfic, elenca un seguit d'obres d'aquesta naturalesa.

Les satisfaccions científiques del treball de camp són immenses, però els contratemps no hi manquen: fer un viatge llarguíssim, de vuit o deu hores a llom de mules, passant per camins anfractuosos, «pel cantell de l'abisme»; no trobar posada o haver de dormir a terra; sofrir una pujada de febre o una afonia aguda durant la campanya; patir per una maleta extraviada amb el treball dialectològic de setmanes; aguantar el sol juliolenc, abrusador, de Silla; suportar la susceptibilitat de l'estanquera creient que l'enquestador es reia d'ella o sofrir la indocilitat d'al·lots entremaliats que no s'acomoden al «joc de preguntes i repreguntes»... Però les satisfaccions científiques, com deia, i morals compensen amb escreix les adversitats davant les llibretes farcides d'informació que provoquen l'emoció a causa d'un mot nou, un

arcaisme arraconat, un sistema fonètic innovador, o, simplement, constatant la plena unitat de la llengua; també resulta reconfortant el contacte càlid, humà, cordial, amb la major part de pagesos, menestrals i mariners que han abocat, liberals, el tresor lingüístic del qual el lingüista esdevé dipositari.

S'hi afegeix encara, de passada, el gaudi de la contemplació d'un paisatge natural (com el de l'entrada en vaixell al port d'Eivissa), d'un monument artístic (com la portalada romànica d'Agramunt, davant la qual Alcover restà extasiat una nit de lluna) o d'un efecte sonor (com el so de les campanes en el marc incomparable de Sant Martí de Canigó).

A més d'assentar les bases de la dialectologia catalana amb l'obra esmentada (*Una mica de dialectologia catalana*), Alcover es va ocupar de les característiques de la llengua antiga, tot insistint en la gran homogeneïtat de la llengua medieval escrita i la dificultat, per tant, de distingir un text lleidatà d'un altre de rossellonès, valencià o mallorquí. La llengua parlada, en canvi, sí que presentava diferències, algunes vegades reflectides en el codi escrit (com la /ə/ tònica representada per *a*: *nagre* 'negre'); diferències que factors polítics, geogràfics, socials i interns havien d'incrementar, com en totes les llengües, donant lloc als dialectes que Alcover va intentar classificar; després dels esbossos de 1902 i de 1918, el 1926, xop d'experiència dialectològica, fa una tercera proposta de caràcter qualitatiu, basada en la isoglossa de la desinència de primera persona del present d'indicatiu, completada per a delimitar el valencià del nord-occidental amb la isoglossa de la desinència d'imperfet de subjuntiu en *-ara, -era, -ira / -às (-és), -és, -ís*, classificació que, en línies generals, continua amb vigència: 1) rossellonès («o pirinenc oriental»): *canti*; 2) central («oriental»): *cantu*; 3) nord-occidental («occidental»): *canto, cantés (-às)*; 4) valencià: *cante, cantara*; 5) balear: *cant*; 6) alguerès: *cant*. Alcover insisteix en la comunitat de trets del valencià i el català nord-occidental.

Expert en el coneixement dels nostres parlars vius, era lògic que figurés en la preparació futura de l'*Atles lingüístic de Catalunya* (1913), juntament amb mossèn Griera, un dels pensionats per la Diputació, que havia seguit cursos a París amb Gilliéron, fundador de la geolingüística. Ben aviat sorgiren diferències entre els dos eclesiàstics filòlegs: els separaven el mètode, el temperament i el rang jeràrquic. Alcover defensava l'enquesta amb diversos informadors, un qüestionari il·lustrat amb dibuixos i enriquit amb el nom científic de les plantes i dels animals, i un sistema de transcripció fonètica adaptat a la peculiaritat del català, i Griera no hi estava d'acord. Sumeu a tot això que Alcover no rebés les llibretes del qüestionari i tindreu el motiu per a la separació de l'obra; i, així, el canonge deixava llibertat a Griera per a continuar sol la realització de l'obra. El mateix dia 2 de juliol de 1917, quan la Secció Filològica adreçava al canonge manacorí un llarg escrit on li demanava que renunciés a la presidència de la Secció per les seves reiterades absències i l'actitud discrepant d'aquesta, ostensible en els seus escrits i davant la qual protestà (23.11.1917) «de la manera més formal i solemne del procediment irregular que heu seguit amb mi», el mateix dia, mossèn Alcover escrivia una postal a P. Fabra, des d'Eivissa, en què renunciava a la col·laboració a l'*Atles*: en cinc dies d'enquesta només havia obtingut 1.200 respostes de les 2.890 del qüestionari, i tenia un «cansament d'esperit» i un sentiment «de repugnància, d'avorriment», sobretot a causa de les divergències de criteri amb mossèn Griera, que considerava equivocat.

En la missiva esmentada, Alcover al·ludia a uns altres treballs peremptoris que podria fer o completar, alliberat de les feines de l'*Atles*, com el de la flexió verbal. Es tracta de cent quaranta-nou enquestes fetes per Alcover a poblacions de tot el domini, ordenades després i publicades per Moll en forma de llistes, que es poden transformar fàcilment en mapes, que do-

nen compte de la variació flexiva verbal, una obra única en el seu gènere que pocs països poden vantar-se de posseir; Pilar Perea, del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona, a través d'un programa de recerca de l'Institut en prepara una nova edició amb materials inèdits i processament de dades, que es completarà amb un CD-ROM.

Què pensava Alcover de la llengua històrica, de la llengua literària, de la unitat de la llengua? No hi ha dubte que tenia una idea clara sobre la nacionalitat catalana. Diu el 1908:

> ¿Ho som nosaltres una nacionalitat, diferent de la castellana, de la gallega, de la vasca? I prou que hu som, per més que qualcú, sol de sentir-ho, tregui foc p'els caxals, i mos tiri carrerons de llamps i pestes, que, gràcies a Déu, no mos tocarán ni un fil de roba, perque mos abriga una corassa incontrastable: la fonda convicció del nostre dret i la seguredat del nostre triunf definitiu. Prou que hu som una nacionalidat; en tenim tots els síntomes, distintius i caràcters. Tenim l'idioma (Alcover, 1983, 19).

Paraules xopes d'actualitat. Una nacionalitat vertebrada en la llengua i recolzada en drets indiscutibles. Una nacionalitat, però, que molesta, indigna, fa enrabiar la resta de l'Estat, tributari d'un monolingüisme empedreït:

> ¿Qui no sap qu'axò que'n diuen català, rossellonès, mallorquí, menorquí, eyvissenc, valencià, tortosí, pallarès, alicantí, no són més que modalitats diferents d'un matex i únic idioma, que'l poreu anomenar com volgueu, mentre no fasseu la toxarrudesa de negarli la egzistència, que, després de tot, la tendrà, tant si la hi negau com si la hi regonexeu?

Per si fos poc, el mot *pàtria* brota més d'un cop de la seva ploma; escoltem el que escriu en el seu dietari el 1906 en el monestir de Ripoll:

> ¡Prou que me som embadalit una bona estona davant la inefable portalada i pòrtic de la basílica! ¡Prou que hi som entrat, ple de respecte i de veneració i he recorregudes devotíssimament les cinc naus i el creuer amb les set àbsides...! ¡Què de viva i d'intensa la sent un, la Pàtria, dins aqueixa excelsa basílica!

Quant al nom de la llengua, rebutja el de *llemosí*, que en realitat és un dialecte de l'occità, per defensar el de *català*. Si més tard va canviar el títol del diccionari pel de *Diccionari català-valencià-balear*, va ser simplement per oportunisme, per captar l'adhesió dels parlants de les Balears i el País Valencià. Però el nom originari fou mantingut al *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*, i el nou no modificava gens la concepció d'unitat de la llengua del nostre filòleg. És interessant de constatar en aquest propòsit que, fora de les *Rondaies*, Alcover sempre usava l'article literari, fins i tot en la correspondència familiar; i que, a través de les *Rondaies*, es pot comprovar com molts de mots, considerats catalans del Principat pels gonellistes (*caldre*, *gaubança*, *enuig*, *consirós*, *muller*, *vaixell*, etc.), eren de ple ús a la Mallorca de principis de segle.

Respecte a l'origen del català, qualque punt de la seva doctrina esdevé vulnerable, com quan considera que la nostra llengua, en la seva fase antiga, formava part de la llengua d'oc, una varietat que se sumava a les altres varietats dialectals de l'occità (provençal, llemosí, montpellerenc, tolosà, etc.), i, per això, inclou tractats occitans en el seu *Pertret* bibliogràfic (1915). Ara bé, després de l'època antiga, Alcover la declara llengua autònoma, formada de

dialectes, llengua *pròpia* —així ho diu— que el temps i les contingències adverses de la història han mestallat de forasterismes o que molts parlants han abdicat per llur influència. Remarquem l'ús de l'expressió *llengua pròpia*, tan útil i tan actual, en un text de 1902. Per això, exhorta els rossellonesos i especialment els valencians a no abandonar la seva llengua (el seu francès o castellà provoca somriures maliciosos), a parlar-la en família i en actes formals, a expurgar-la d'elements espuris. Diu als rossellonesos que s'acostin al català cispirenaic, discrepant d'Amades i acceptant el punt de vista de Josep S. Pons, que deia: «Tenim una reserva, una mina natural, el català d'Espanya» (Alcover, 1915, 21). Als valencians els explica que, si parlen valencià, és perquè famílies de Lleida anaren a colonitzar aquelles terres des del segle XIII, aspecte avui reforçat amb nova documentació; que, si no volen dir-li *català*, que no l'hi diguin, però que no neguin una realitat lingüística evident.

Pel que fa a la relació entre llengua històrica, o conjunt de dialectes, i llengua literària, sembla que Alcover no tenia les idees clares del tot, o almenys no eren pragmàtiques. Quin ha de ser el model de llengua escrita, de llengua literària? Per ell, no ha de basar-se «amb el catalá adulterat, corromput i mutilat que's parla actualment a les grans poblacions, sinó amb el català que viu encara, gracies a Deu, a n-aquelles regions mes allunyades y eczentes de la maleïda influencia castellana y prenint com a norma nostres grans escriptors dels sigles XIV, XV i XVI» (1902; *ap.* Alcover, 1983, 105-106). Alcover és contrari a una alternativa monodialectal, a una proposta uniforme com a l'època medieval, i es decanta per una alternativa plural: no s'ha d'imposar una varietat a les altres, perquè cap d'aquestes —diu— no es voldria sacrificar; totes han de tenir la mateixa categoria, sense voler-ne fer una de senyora i esclaves les altres. Pensa en el sànscrit, en el grec i en la llengua d'oc i d'oïl dels segles XI, XII i XIII (1902; *ap.* Alcover, 1983, 139). Les tres grans comarques catalanes han de prendre part en la fixació de la llengua literària, que no s'ha de basar en el barceloní, dialecte «putrefacte», «mestayat i sollat de castellanisme» (1918; *ap.* Massot, 1985, 157-158), «que invaeix els altres dialectes, sobretot els veïns, amenassant la vida de tots» (1918; *ap.* Alcover, 1983, 36).

Malgrat aquesta concepció, Alcover va acceptar les normes de 1913, això sí, de cap de dent pel que fa a algunes qüestions. Aviat va enfrontar-se amb el dissident Jaume Collell, i fins i tot va defensar la grafia de *i* llatina en comptes de *y* contra certs discrepants. El 1915 va publicar un fulletó on reproduïa les normes oficials aprovades, complementades amb unes *Normes especials pels escriptors balears* (p. 14-22). Hi diu en nota: «Aquestes són exclusivament nostres, sensa que l'Institut d'Estudis Catalans hi tenga art ni part» (p. 14). Tot i que sura un respecte general per les propostes de l'Institut, Alcover va, ortogràficament, al seu bell aire tant en el text mateix (*aczentuaran*, *sensa*) com en algunes normes baleàriques, que no tenen en compte el conjunt illenc (*ature't* i no *atura't*), presenten varietat de formes per a un mateix element (*ho*, *hu*) i exhibeixen diacrítics innecessaris (paral·lelament a *cel·la*, proposta de *des·suar* i *ser·ra* , amb punt volat) que no crec que mai s'apliquessin. La veritat és que Alcover no era gaire sistemàtic en el seu sistema ortogràfic, ple de fluctuacions. Arran del trencament amb l'Institut, amb els successius cinc virulents manifestos contra la docta corporació, restarà consagrada durant uns quants anys la secessió ortogràfica, reflectida en els primers volums del *Diccionari* (*poch*, *ab*, *y*, *dirles*, etc.). Afortunadament, Moll obtingué l'autorització d'Alcover, poc abans de morir aquest, de publicar una *Ortografia mallorquina* (1931) d'acord amb les normes de l'Institut, i, després del seu traspàs (1932), a partir de la *c*, el diccionari ja aparegué amb l'ortografia unitària.

Així, doncs, les idees d'Alcover sobre la llengua literària eren: 1) que la qüestió de l'or-

tografia era secundària i que aquesta convenia que s'acostés a la fonètica; ara bé, una llengua estàndard, una llengua de cultura ha de començar per una ortografia uniforme que faciliti la comunicació entre els parlants cultes; 2) que, segons ell, la uniformitat era pròpia de llengües com el francès o el castellà, afaiçonades per acadèmies, mentre que, en el cas del català, la llengua literària havia de partir del respecte a les varietats dialectals amb un pla de coordinació i no de subordinació, netejant-les de forasterismes i bevent en els clàssics, i que només s'havia d'imposar una sobre les altres d'una manera natural. Ara bé: sembla que Alcover no tenia present les diferències entre llengua parlada i llengua escrita, entre dialectes i llengua literària o estàndard. El reny adreçat a Llorenç Riber pel seu acostament a les normes és ben significatiu: «La vostra mareta, modesta i humil campanetera, Mn. Riber, era un guia més segur en matèria de llengua que no En Fabra!» (1918). La llengua històrica (els dialectes) tendeix a la disgregació; la llengua literària, estàndard, tendeix a la unificació. La primera s'aprèn en família, al carrer; la segona, a l'escola, en els llibres. Totes dues són cares d'una mateixa moneda, i, per tant, es complementen. La llengua històrica catalana es realitza mediatament a través d'un parlant mallorquí, balear o barceloní que en el seu àmbit geogràfic i per tradició se serveix de la seva modalitat per a actes informals; per als formals, ha de disposar d'un registre més alt, amb participació dialectal variable, incorporació de cultismes i tecnicismes per tal de poder expressar conceptes abstractes i les necessitats de la vida moderna; un registre del qual hem estat privats durant molts anys i que ha ocupat el castellà (o el francès o l'italià). Tot i que algun punt de raó assistia Alcover a causa de posicions centralistes dels col·legues, cal reconèixer que no sé on seríem avui si s'hagués arribat a posar en pràctica la seva proposta. Les paraules pronunciades per Fabra als Jocs Florals de Mataró (1928) semblen directament adreçades a rebatre una tal concepció de la llengua literària:

> També és incontestable que convenia d'enriquir i envigorir la llengua escrita amb les aportacions dels dialectes. Per això s'havia de veure amb joia que cada escriptor es complagués a usar en els seus escrits el major nombre de paraules i expressions pròpies del seu parlar regional. Això no podia perjudicar gens la unitat de la llengua escrita si era practicat per veritables literats, que tinguessin un concepte just del que és una llengua literària: cadascun d'ells, dins d'una morfologia una i una sintaxi una, ens faria ofrena de les paraules i expressions aportades pels escriptors de les altres contrades catalanes. Però això és tot diferent del que alguns pretenen, segons els quals cadascú hauria d'escriure exactament en el català de la seva regió, amb totes les seves particularitats morfològiques i sintàctiques: estranya manera de treballar per la restauració de la nostra llengua literària.

Superada l'alternativa unitarista de *L'Avenç*, Fabra va aplicar un criteri participatiu en el qual, tot i donar una certa prioritat al català central (la capitalitat, la demografia i la floració d'escriptors hi convidaven), va elaborar un model de llengua respectuós amb els grans dialectes, fet possible pel caràcter poc disgregat de la llengua catalana. A més, la Secció Filològica dels darrers temps n'ha accentuat la participació, especialment en lèxic, i ha confegit un estàndard oral que fa de pont entre escriptura i oralitat, que, tot eliminant vulgarismes, localismes i contaminacions i respectant la idiosincràsia dels nostres parlars, els acosta més i els fa aptes per a una llengua de cultura.

En suma, si oblidem la seva proposta, caòtica perquè és massa plural, sobre la llengua literària i la seva hostilitat a l'Institut, manifestada de manera intemperant i mordaç, ens quedem amb un Alcover enardit per un immens amor a la llengua i al país, que ens ha llegat una

obra de rondallística de gran valor estilístic i dialectològic, que va ser el promotor d'iniciatives, campanyes i obres a favor de l'estudi i el redreçament del català, que amb la seva extensa obra dialectològica consagra els fonaments d'aquesta disciplina i que, amb entusiasme i generositat, va promoure i posar les bases del *Diccionari català-valencià-balear*, obra que per la seva magnitud i qualitat marca una fita en el desenvolupament de la nostra lexicografia i la situa en un lloc privilegiat dins el concert de la romanística.

Bibliografia

ALCOVER, Antoni M. *Pertret per una bibliografia filològica de la llengua*. Ciutat de Mallorca: Estampa d'Amengual i Muntaner, 1915.

— «Carta a Pompeu Fabra» (2 juliol 1917). Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans. [Inèdita]

— *Contarelles*. Vol. I. Palma de Mallorca: Moll, 1982. [Edició i pròleg de Josep A. Grimalt]

— *Doctrina sobre la llengua de les Balears i de València*. Mallorca: Moll, 1982. [Selecció comentada per Francesc de B. Moll]

— *Dietari de l'excursió filològica 1906*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1983. [Edició a cura de Francesc de B. Moll]

— *Per la llengua*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1983. (Biblioteca Marian Aguiló; 2) [A cura de Josep Massot i Muntaner]

— *Aplec de Rondaies mallorquines d'En Jordi d'es Racó*. Vol I. Mallorca: Moll, 1996. [Edició a cura de Josep A. Grimalt amb la col·laboració de Jaume Giscafrè]

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Normes ortogràfiques*. Ciutat de Mallorca, 1913. [Amb unes «Normes especials pels escriptors balears» signades per Antoni M. Alcover]

JANER MANILA, Gabriel. *Com una rondalla. Els treballs i la vida de mossèn Alcover*. Palma: Moll, 1996.

LLULL, Antoni. *El lèxic de mossèn Alcover*. Manacor: Patronat de l'Escola Municipal de Mallorquí, 1987. (Papers de sa Torre; 5)

MASSOT I MUNTANER, Josep. *Antoni M. Alcover i la llengua catalana*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1985.

MOLL, Francesc de B. *Un home de combat (mossèn Alcover)*. Palma de Mallorca: Moll, 1962.

— *Epistolari de Pompeu Fabra a mossèn Antoni Mª Alcover*. Tàrrega: Els Llibres d'Or, 1969.

— *Aspectes d'un home de combat (mossèn Antoni M. Alcover)*. Barcelona: Curial: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1983. (Textos i Estudis de Cultura Catalana; 6)

PEREA, Pilar. *Recull de materials dialectals inèdits provinents d'una llibreta de camp d'Antoni M. Alcover*. 1998. [Treball inèdit]

REQUESENS, Joan (1997): «L'epistolari de Jaume Collell a Antoni M. Alcover». A: MASSOT I MUNTANER, Josep [ed.]. *Estudis de llengua i literatura en honor de Joan Veny*. Vol. I. Barcelona: Universitat de Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997, p. 165-187.

NOUS MEMBRES

Secció de Ciències Biològiques

Lluís Garcia i Sevilla

Nat a València el 1944, es llicencià en medicina el 1969.

És una reconeguda autoritat en el camp de les ciències del comportament, en el qual ha treballat en temes que van des de la psicofisiologia o la psicofarmacologia fins a l'estudi de les sociopaties, l'etoteràpia, el model experimental de personalitat o les tècniques de modificació de conducta.

El 1971, com a professor ajudant de classes pràctiques, inicià la seva ininterrompuda activitat docent i de recerca al Departament de Psicologia i Psiquiatria de la Universitat Autònoma de Barcelona, on més tard fou encarregat de les matèries més biològiques —la psicofisiologia i la psicologia mèdica. Posteriorment hi fundà el Laboratori de Conducta, que, en el seu camp, fou durant molt de temps l'únic laboratori de recerca bàsica de l'Estat espanyol.

A partir del curs 1975-1976 fou responsable de la docència de la psicologia mèdica al Departament de Psiquiatria del professor Obiols. Retornat a la Universitat Autònoma l'any 1980, fou cap del Departament i després cap de Divisió de Psicologia Mèdica. Actualment és professor titular de psicologia mèdica en el Departament de Psiquiatria i Medicina Legal.

En els diferents llocs de responsabilitat que ha ocupat ha donat exemple d'acurat rigor crític i d'absoluta independència, qualitats que l'han dut a la formulació d'autèntiques innovacions en el terreny científic, tant de recerca com de docència.

Ha aconseguit que al seu costat hi hagués sempre un equip inquiet, amb el qual s'han format un gran nombre de deixebles. Ha dirigit quinze tesis de llicenciatura i dotze tesis de doctorat i ha publicat més de cent treballs en revistes catalanes i estrangeres, tant europees com americanes.

El prestigi de Garcia i Sevilla l'ha dut a merèixer els nomenaments de consultor del Departament de Selecció de l'Ertzaintza i consultor del Gabinet de Selecció de la Direcció General de Seguretat Ciutadana de la Generalitat de Catalunya.

Participà activament en les resolucions de l'àmbit de recerca del Congrés de Cultura Catalana (1977), presentà propostes sobre recerca al III Congrés Universitari Català (1978) i exposà quatre comunicacions al II Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1986). Ha estat un congressista actiu —amb exposició de ponències— al Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana en la seva dotzena edició (Benicàssim i Castelló, 1984) i en la seva quinzena edició (Lleida, 1996).

L'any 1976 obtingué el Premi Martí i Julià de l'IEC pel treball *Anàlisi de la psicoanàlisi*, i el 1978 rebé el Premi Marià Aguiló, també de l'IEC, pel treball *Vocabulari de la psicologia del condicionament i de l'aprenentatge*, fet en col·laboració amb Adriana Garau. La Societat Espanyola de Psicologia li concedí el Premi Borràs el 1982, i el 1993 la Societat Catalana de Recerca i Teràpia de Comportament li atorgà el primer Premi Pavlov per la seva trajectòria científica. D'altra banda, l'Obra Cultural Balear li concedí el Premi Gabriel Alomar l'any 1987 pel seu llibre *Mallorca, ara*.

El 1994 fundà, amb el nom de Sus, Balears!, un fòrum de debat que aglutina els intel·lectuals compromesos més significats i que està destinat a despertar o vigoritzar a les Illes el sentiment de pertinença a una nació concreta.

Francesc Asensi i Botet

Nat a Benifaió (Ribera Alta) el 1939.

Cursà el batxillerat a Xàtiva i es llicencià en medicina a València el 1962. Obtingué el títol de l'especialitat a l'Escola Professional de Pediatria i Puericultura, també de València, el 1964.

Fou becari de la universitat bavaresa de Würzburg, on del 1964 al 1966 amplià estudis i realitzà la tesi doctoral, que presentà el 1967 i que obtingué la qualificació d'excellent *cum laude*. Després tornà a Alemanya i treballà al Kinderzentrum de Munic.

Actualment, és cap de la Secció de Malalties Infectocontagioses a l'hospital infantil La Fe de València i exerceix de professor associat de pediatria a la Facultat valenciana, on ha dirigit dues tesis de llicenciatura i dues tesis de doctorat. Com a professor invitat, ha impartit lliçons a la Societat Ucraïnesa d'Investigació Pediàtrica, a la Societat Llatinoamericana d'Infectologia Pediàtrica (a Acapulco) i a l'Associació Mexicana d'Infectologia Pediàtrica.

És membre de diverses societats internacionals de la seva especialitat i ha publicat més de vuitanta treballs d'investigació en revistes europees i americanes.

A més de la seva dedicació a la pediatria, Asensi féu cursos de llengua i literatura sota la direcció del poeta i gramàtic Carles Salvador i obtingué el títol de professor de llengua valenciana. Cursà també els estudis de magisteri, que finalitzà amb l'obtenció del premi extraordinari de fi de carrera, i té el títol de mestre d'ensenyança primària. Ha estat professor a l'Escola d'Estiu del País Valencià per a mestres d'ensenyament primari.

Ha col·laborat assíduament a la revista *Saó* de ciència i tècnica, la qual li concedí el Premi Josep Espasa pel seu estudi sobre *Aspectes ètics de les actituds personals davant la qüestió nacional*, i ha estat durant molts anys secretari de redacció de la revista d'humanitats *Folia Humanística*.

Ha treballat i publicat sobre temes socials i culturals de la medicina i la ciència, com la sectorització i el respecte a la comarca, el compromís social del científic o la relació entre medicina i justícia, i també sobre qüestions d'història de la medicina i història del pensament científic, com els aspectes sociològics de l'obra de Lluís Vives o la ciència islàmica al País Valencià durant els segles XI i XII.

Ha col·laborat en la redacció del *Diccionari enciclopèdic de medicina* amb l'aportació de les varietats dialectals valenciana, septentrional i meridional. A més, ha estat la veu que ha fet presents, amb apunts biogràfics, les absències de diverses persones del món cultural, com Josep Rodrigo, el fundador del Museu Paleontològic de València, l'escriptor Martí Domínguez o metges decisius com Cèsar Sainz o Jordi Gol.

Des de l'any 1976, en què es reprengué el Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, ha participat en totes les edicions i fou el vicepresident de la dotzena. Així mateix, des de l'any 1978, en què tingué lloc el Primer Congrés de Pediatres de Llengua Catalana, ha estat present en cada edició, i actualment és el president organitzador del Congrés que se celebrarà la tardor de l'any 1998 a l'Alacantí.

És membre fundador d'Acció Cultural del País Valencià i membre dels patronats de la Fundació Ausiàs March i de la Fundació Alsina i Bofill. Ha estat membre del consell de redacció de la col·lecció «Monografies Mèdiques» i col·laborà activament a fer realitat l'Àmbit d'Estructura Sanitària del Congrés de Cultura Catalana.

Secció de Ciències i Tecnologia

Damià Barceló i Cullerés

Nat a Menàrguens (Noguera) el 1954.

Es doctorà en química analítica a la Universitat de Barcelona l'any 1984 amb una tesi sobre la utilització dels polímers porosos en cromatografia de gasos i la seva aplicació en la determinació de compostos volàtils.

Fou professor col·laborador al Departament de Química Analítica de la Universitat de Barcelona del 1982 al 1986, i amplià estudis al Departament de Química Analítica de la Universitat Lliure d'Amsterdam els anys 1985 i 1986. Posteriorment ingressà al Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), on des del 1992 és professor investigador al Centre d'Investigació i Desenvolupament (CID-CSIC) de Barcelona. Ha estat professor associat al Departament d'Hidrologia de la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Porto (Programa Praxis de la Unió Europea) del 1995 al 1997.

És editor de la prestigiosa col·lecció de química analítica «Wilson and Wilson Comprehensive Analytical Chemistry» (Amsterdam). És també editor associat de les revistes *Trends in Analytical Chemistry* (Amsterdam) i *Analisis* (París) i editor associat per a Europa de *Current Protocols in Field Analytical Chemistry* (Nova York). Forma part del comitè editorial de diverses revistes científiques, com *Química Analítica* (Barcelona), *International Journal of Environmental Analytical Chemistry* (Londres), *Journal Mass Spectrometry* (Regne Unit) i *Journal of Chromatography serie A* (Amsterdam), prestigiosa revista de cromatografia en el comitè editorial de la qual no havia estat mai abans cap català ni cap espanyol.

Ha publicat més de dos-cents articles científics de recerca experimental, cent setanta-quatre dels quals han estat publicats en revistes estrangeres, i vint-i-cinc capítols de llibres. Ha estat també editor i coautor de diversos llibres. Estudis bibliomètrics recents el consideren el químic català més citat internacionalment aquests darrers anys.

L'objectiu general de la seva activitat investigadora se situa en la resolució de problemes ambientals mitjançant el desenvolupament de sistemes de mesurament, recerca que es troba en el camp de la química ambiental.

Les línies bàsiques de recerca del grup que dirigeix al Departament de Química Ambiental del CID-CSIC de Barcelona se situen en el desenvolupament de noves metodologies analítiques per a la determinació de compostos orgànics en el medi aquàtic, amb especial èmfasi en la influència de les diferents matrius aquoses, així com en la transformació en el medi dels compostos orgànics contaminants i la formació dels corresponents metabòlits, moltes vegades desconeguts. En aquest sentit, ha desenvolupat mètodes de pretractament de mostres basats en nous absorbents, sistemes de preconcentració, de postcolumna i de derivatització per a cromatografia líquida i detecció per espectrometria de masses amb diferents interfases, com la termopolvorització i la ionització química a pressió atmosfèrica. En els darrers anys ha incorporat tècniques d'immunoassaig o ELISA.

El grup de Damià Barceló és un dels pioners en les aplicacions mediambientals i de les tècniques cromatogràfiques i en la determinació de nous analits en el medi aquàtic. El grup que dirigeix és un dels més avançats d'Europa en l'analisi i la transformació de pesticides i de llurs productes de degradació en el medi aquàtic, així com en la determinació, en general, de compostos orgànics polars en efluents industrials.

Ha estat membre de la Junta Directiva de la Secció de Química de la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques, i fou director de publicacions d'aquesta societat filial de l'Institut del 1982 al 1988. Ha estat també vocal de la Junta de la Societat Catalana de Física, secretari redactor de la Secció de Ciències de l'IEC i, durant molts anys, coorganitzador de les Jornades Científiques de les Societats Filials de l'IEC (Física, Química) de la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent.

MEMBRES EMÈRITS

Ramon Parés i Farràs

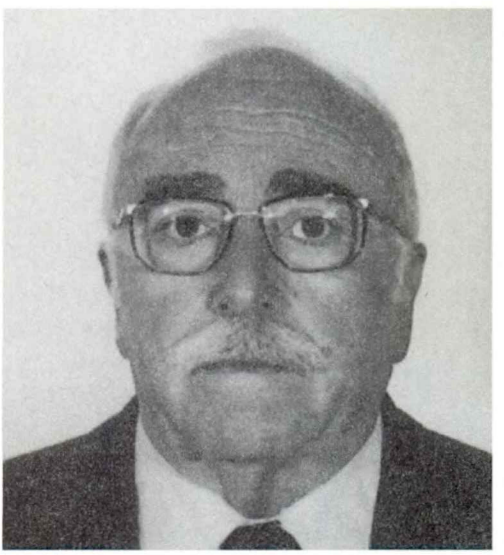

Nat a Barcelona l'1 de desembre de 1927.

Doctor en ciències naturals per la Universitat de Barcelona (1956) amb una tesi sobre el transport de la glucosa a través de la membrana cel·lular en les cèl·lules del llevat. És catedràtic de Microbiologia de la Facultat de Ciències de la Universitat de Barcelona des del 1964.

El 1958 obtingué per oposició una plaça de col·laborador científic del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC). Durant aquest període dugué a terme nombrosos treballs de microbiologia aplicada a través de contractes amb la indústria. Com a conseqüència d'aquesta activitat fou nomenat membre de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona el 1962.

A partir del 1964, l'organització d'un laboratori i la formació d'un equip investigador foren els objectius primordials del seu treball, objectius que no aconseguí plenament fins força anys més tard. El 1966 publicà el llibre *Problemas de microbiología*, assaig didàctic que fou utilitzat durant molts anys pels estudiants.

L'any 1973 pronuncià el discurs inaugural del curs a la Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona, en el qual exposà la història del principal tema d'investigació seguit en el seu laboratori des del 1964. Es tracta de l'excreció de glutamat per la soca C3 de *Klebsiella pneumoniae*, que presenta la propietat de produir descendències clonals amb individus excretors i uns altres de no excretors. Posteriorment ha continuat fent noves aportacions sobre aquest tema, com «Caracterización de la cepa CBC315 de *Klebsiella pneumoniae* C3» (amb J. Tomás, M. Regué i J. Jofre), a *Genética Ibérica* (1983).

Durant aquesta època inicià una sèrie de publicacions relatives a un aspecte de què ha continuat tractant fins a l'actualitat. Ens referim als seus estudis sobre la història i la filosofia de la ciència («Nucleares ¿sí o no? ¿Por qué?», *El Ciervo*, 1979; «Meditacions sobre la llibertat. La llibertat en la ciència», acte inaugural del curs 1987-1988 de la Universitat de Barcelona).

D'altra banda, els treballs sobre un nou bacteri de l'hidrogen, iniciats cap al 1976 amb J. Lalucat després de la seva estada amb el professor Schlegel a l'Institut de Microbiologia de la Universitat de Göttingen, portaren al descobriment del primer *R-bodie* d'un bacteri lliure. Aquest descobriment ha tingut un impacte important sobre els fenòmens d'hiperparasitisme i de l'expressió de profags. Posteriorment, s'han trobat *R-bodies* en uns altres bacteris de vida lliure. Sobre aquest tema, ha publicat treballs com «Genes asesinos en bacterias de vida libre» (amb J. Lalucat), a *Investigación y Ciencia* (1980).

La microbiologia de la contaminació de l'aigua és una altra de les qüestions de què ha tractat. Els seus estudis sobre aquest tema tenen dos vessants: el purament microbiològic i el relatiu a un programa integrat de control i protecció del medi ambient. Ha publicat molts treballs sobre el tema, com «Detección, aislamiento y caracterización de *Bifidobacterium* en aguas libres superficiales» (amb J. Muñoa i J. Vives Rego), a *Microbiología Española* (1986), a més de nombroses memòries oficials. En reconeixement als seus estudis sobre la contaminació de l'aigua, el 1986 li fou concedida la Medalla Narcís Monturiol de la Generalitat de Catalunya per les aportacions científiques i tecnològiques.

La genètica de *Klebsiella pneumoniae* C3, els *R-bodies* en bacteris lliures i la microbiologia de la contaminació de l'aigua són els temes de què ha tractat fonamentalment, juntament amb la història i la filosofia de la ciència. En total, ha publicat dotze llibres i més de dos-cents articles en diferents llengües.

Fou degà de la Facultat de Biologia del 1968 al 1973 i president de la Societat Catalana de Biologia (filial de l'IEC) del 1972 al 1974. Membre de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts des del 1986, n'és el president des del 1995. Ha dirigit quaranta tesis doctorals i nombroses tesines, i entre els seus deixebles hi ha destacats investigadors i professors universitaris. És doctor *honoris causa* per la Universitat de Nancy (1987).

Octavi Fullat i Genís

Nat a Alforja (Baix Camp) el 12 de gener de 1928.

Doctor en filosofia per la Universitat de Barcelona (1961) amb una tesi sobre la moral atea d'Albert Camus. L'any 1958 ingressà com a professor ajudant de metafísica a la mateixa Universitat, d'on l'expulsaren el 1966 per haver-se oposat al règim franquista. Des de l'any 1986, és catedràtic de Filosofia de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona.

És professor de filosofia de l'educació del Diploma Europeu d'Estudis Aprofundits de Ciències de l'Educació (DEEA) a la Universitat de Rouen (França) des del curs 1994-1995. Anteriorment (curs 1992-1993), ho havia estat a la Universitat Louis Pasteur

d'Estrasburg (França). El 1995 impartí cursos de doctorat a la Universitat Educares de Santiago de Xile.

Durant el curs 1970-1971 residí a París amb una beca del Govern francès per a estudiar al Collège de França amb Lévi-Strauss i Michel Foucault. El mateix 1971 es responsabilitzà de l'àrea d'investigació de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona. L'any 1972 fou proposat per la UNESCO com a consultor.

Ha estat president del Consell Escolar de Catalunya de la Generalitat de Catalunya (1989-1993) i del Consell Assessor d'Avaluació de la Reforma Educativa del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya (1991-1993). Representa Catalunya a la Fundació de les Regions Europees per a la Recerca en Educació i en Formació des del 1991, i des del 1994 presideix el Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu de Catalunya del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

Ha publicat un centenar de llibres, entre aquests *La moral atea d'Albert Camus* (1963), resum de la seva tesi; *La educación soviética* (1973); *Marx y la religión* (1974), resultat dels seus estudis sobre el marxisme, i *Filosofías de la educación* (1978), tractat universitari que s'introduí ràpidament a Espanya i a l'Amèrica Llatina i que el 1982 fou traduït a Stuttgart (Alemanya).

Ha escrit també *Las finalidades educativas en tiempo de crisis* (1982), una anàlisi antropològica de la teleologia; *Verdades y trampas de la pedagogía* (1984), una epistemologia dels sabers pedagògics; *La peregrinación del mal* (1988), estudi metafísic de la violència; *El atardecer del bien* (1990), amb J. C. Mèlich, on es presenta una pedagogia freudoexistencialista, i *Final de viaje* (1992), una anàlisi narrativa del problema axiològic. El mateix 1992 aparegué *Filosofies de l'educació. Paideia*, un nou tractat universitari.

Així mateix, és autor d'abundants articles, com «El educar como absolución imposible o el fracaso teleológico» (1984), a *Bordón*, on s'elabora una anàlisi metafísica de la teleologia; «Heurística del telos de la paideia» (1990), a la *Revista Española de Pedagogía*, on proposa una solució per al tema teleològic que es basa en la memòria immemorial d'Occident; «Hombre y civilización: 1492. La educación imposible» (1991), a *Analecta Husserliana*, estudi estructuralista sobre la impossibilitat de la relació intercivilitzatòria, i «La mort, deu d'axiologia educativa» (1993), a *Qüestions de Vida Cristiana*, on estudia el problema dels valors des del fet d'haver de morir.

El 1993 la Universitat Ramon Llull li publicà la lliçó inaugural del curs 1993-1994, en la qual, amb el títol *Problemes d'axiologia antropològica*, defensava que el tema axiològic no pot superar l'estatut de problematicitat. El mateix any, l'editorial Armand Colin de París publicà *Les grands pédagogues*, on ell havia redactat el capítol sobre Makarenko. La seva biobibliografia ha aparegut a *Histoire de la philosophie espagnole* (1983) i al *Dictionnaire des philosophes* (1984).

El 1995 presidí el Congrés Iberoamericà de Pedagogia a Lima (Perú). Ha rebut el Premi Balmanya de Pedagogia (1964) i la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (1994). És doctor *honoris causa* per la Universitat del Valle de México (1992).

Josep Vaquer i Timoner

Nat a Maó (Menorca) el 1928.

Doctor en matemàtiques per la Universitat de Barcelona (1960), el 1961 obtingué la Càtedra de Geometria Mètrica i Geometria Diferencial de la mateixa Universitat.

Ha treballat al Seminari Matemàtic d'Hamburg amb el professor E. Witt i a l'Institut Politècnic de Zuric sobre àlgebra i geometria diferencial.

Amb els cursos explicats a la Universitat de Barcelona, col·laborà amb Josep Teixidor en la modernització dels mètodes d'ensenyament de les matemàtiques a l'Estat espanyol.

És secretari de la revista *Collectanea Mathematica* i ha estat degà de la Facultat de Matemàtiques de la Universitat de Barcelona.

És autor de treballs com «Sobre el producto ordinal de dos conjuntos fijos», «Sobre la parte *p*-fundamental del grupo de Brauer» i «Geometría diferencial de las familias de planos», en col·laboració amb Josep Teixidor.

Fou president de la Societat Catalana de Matemàtiques, filial de l'IEC, del 1991 al 1995.

Josep Perarnau i Espelt

Nat a Avinyó (Bages) el 8 de juliol de 1928.

Doctor en teologia per la Facultat de Teologia de Catalunya. Del 1941 al 1952 cursà estudis eclesiàstics al Seminari de Solsona, i posteriorment féu estudis universitaris a la Universitat Pontifícia de Salamanca, a la Universitat Gregoriana de Roma i a la Universitat de Munic. És llicenciat en filosofia per la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona i en història per la Facultat de Geografia i Història de la mateixa Universitat.

En erigir-se la Facultat de Teologia de Catalunya, fundà el Seminari de Teologia als Països Catalans, el qual continua dirigint. És fundador i director també de la col·lecció «Studia, Textos, Subsidia» de la Facultat de

Teologia i de l'anuari *Arxiu de Textos Catalans Antics*, en els primers setze volums del qual ha publicat un gran nombre d'obres catalanes desconegudes o inèdites (Ramon Llull, Arnau de Vilanova, Nicolau Eimeric, Vicent Ferrer, catàlegs de biblioteques medievals, etc.) i resums bibliogràfics de les publicacions de tot arreu sobre textos, documents o inscripcions anteriors al segle XIX d'autors o països catalans.

Ha concentrat el seu treball en els manuscrits medievals dels autors catalans. Ha publicat en dos volums el catàleg dels manuscrits lul·lians de Munic (assumit per la Bayerische Staatsbibliothek com l'oficial d'aquells volums) i té preparat el dels manuscrits de l'Ambrosiana de Milà.

És autor de nombrosos articles, com «Sobre una nova font de notícies de Miramar», a *Estudios Lulianos* (1979); «Activitats i fórmules supersticioses de guarició a Catalunya en la primera meitat del segle XIV», *Arxiu de Textos Catalans Antics* (1982); «Noves edicions d'antics teòlegs catalans», *Revista Catalana de Teologia* (1983), i «Els jurats de Girona indiquen al rei que els escrigui en català (1336)», *Revista de Girona* (1983). Ha escrit també diversos llibres, entre aquests *Constitució sobre litúrgia sagrada* (1964), *Decret sobre mitjans de comunicació social* (1965), *Constitució dogmàtica sobre la revelació divina* (1966) i *Felip de Malla: Correspondència política (1425-1428)* (1978). Ha fet alguns llibres en col·laboració amb uns altres autors, com *El Concili vinent* (1962), *La reforma litúrgica* (1966), la *Miscel·lània B. M. Xiberta* (1975) i la *Miscel·lània Manyà* (1979).

És *magister* de la Maioricensis Schola Lullistica i membre ordinari de la Societat Internacional d'Estudis Franciscans d'Assís-Perusa. Fou secretari executiu del VI Centenari del Cisma d'Occident a Catalunya, les Illes i el País Valencià, commemoració patrocinada per l'Institut. És membre de la Societat Catalana de Filosofia, filial de l'IEC.

NECROLOGIES

Durant el curs 1997-1998, l'Institut d'Estudis Catalans ha hagut de lamentar la mort dels senyors Eusebi Colomer i Pous, membre emèrit de la Secció de Filosofia i Ciències Socials; Arcadi Garcia i Sanz, membre corresponent de la mateixa Secció, i Pere Alberch i Vié, membre corresponent de la Secció de Ciències Biològiques.

Eusebi Colomer i Pous
(14.5.1923 - 27.11.1997)

En un fresc matí tardoral, el passat 27 de novembre, va morir sobtadament, fulminat per un infart, Eusebi Colomer i Pous, jesuïta, historiador de la filosofia, membre emèrit de la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'Institut i professor emèrit de les universitats de Deusto i Ramon Llull. Va morir mentre feia ús de la paraula en un cicle de conferències precisament sobre Ramon Llull (organitzat per la Universitat del mateix nom), a setanta-quatre anys, en un moment d'esplèndida plenitud, pocs dies abans de l'anunciada presentació dels seus dos darrers llibres i amb diversos projectes entre mans.

La seva mort en tals circumstàncies, encara que des d'algun punt de vista pugui ser considerada una mort envejable, va ser un cop de maça per a familiars, amics, companys i deixebles, i costa encara retrobar l'esma per a evocar amb serenor el mestre admirat, que amb el temps havia esdevingut un amic cordial.

Aquest home savi (en el doble sentit de la paraula: ple de ciència i ple de saviesa), bondadós, afable i discret, gran senyor de l'esperit, havia nascut a Girona el 1923. La seva biografia no té més moments de relleu que els relacionats amb la seva condició de religiós, amb la seva activitat professional i amb la publicació de les seves obres.

El 1941 va entrar a la Companyia de Jesús i hi va ser ordenat capellà el 1952, any en què va començar una estada d'estudis a Alemanya, coronada per la seva tesi doctoral —*Nikolaus von Kues und Raimund Llull. Studien aus Handschriften der Kueser Bibliothek*—, llegida a la Universitat de Colònia el 1957 i publicada el 1961 per la prestigiosa editorial berlinesa Walter de Gruyter.

Des del 1958 fou professor d'història de la filosofia, successivament a la Facultat de Filosofia dels jesuïtes a Sant Cugat, a la Facultat de Teologia de Catalunya i a la Facultat de Filosofia de la Universitat Ramon Llull. Simultàniament, des del 1967 fou professor també a la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació de Deusto, a més de les universitats de diversos països en què va ensenyar com a professor invitat. El seu pas a emèrit, el 1993, va re-

presentar només una reducció de les seves tasques docents. En el present any acadèmic, encara professava a la Universitat Ramon Llull un curs d'història del pensament català.

Eusebi Colomer havia fet des de molt jove una decidida opció per la cultura catalana, i no pas sense mèrit, atès que aleshores en el seu orde això era lluny de ser la regla. Aquesta opció i el seu prestigi, molt aviat, com a medievalista li van valer, el 1968, ja fa gairebé trenta anys, de ser elegit membre numerari de l'Institut, quan s'hi va crear la Secció de Filosofia i Ciències Socials. Aquesta, en efecte, es va constituir amb un únic membre procedent de la Secció de Ciències, l'historiador de la filosofia Joaquim Carreras i Artau (que va morir aquell mateix any), i sis membres nous: el geògraf Pau Vila, el pedagog Alexandre Galí, els economistes Joan Sardà i Ramon Trias Fargas, el jurista Ramon Faus i Esteve i l'ara traspassat Eusebi Colomer, que era l'únic supervivent d'aquella primera fornada i que durant més de dues dècades fou l'únic representant del món de la filosofia a l'Institut, ocupant un lloc en el qual l'havien precedit només Eugeni d'Ors, Ramon Turró, Jaume Serra i Húnter i l'esmentat Joaquim Carreras i Artau.

Colomer va ser també membre de diverses societats científiques, del país i de l'estranger, com ara la Maioricensis Schola Lullistica (en grau de *magister*) o la Cusanus Gesellschaft (que el va incorporar un quant temps a la seva Junta Directiva).

Jo l'admirava sobretot com a professor i com a historiador de la filosofia: diguem, per abreujar, com a professor d'història de la filosofia. Com un dels més grans professors que he conegut. Excel·lia pel coneixement extraordinari de tota la tradició filosòfica, per l'instint dreturer amb què identificava el nucli del pensament de cada autor distingint entre l'essencial i l'accessori, per la simpatia metodològica amb què abordava les filosofies més allunyades de la seva, per la formidable capacitat expositiva, per l'habilitat pedagògica amb què ajudava l'alumne a estructurar-se el cap i a desenvolupar la capacitat de judici, convençut com estava de la veritat de la coneguda dita de Montaigne que «val més un cap ben fet que un cap ben ple». D'altra banda, prou elegant per a no exhibir la seva immensa erudició, ell no es considerava un investigador, sinó simplement un estudiós (val la pena de recordar-ho, quan es fa tant ús i abús del terme *investigació*). I pertanyia a aquella espècie de professors, en vies d'extinció, que fan un ensenyament sapiencial de la filosofia. Potser, en comptes de referir-m'hi com a professor, l'hauria d'haver qualificat directament de mestre, que és una altra categoria. De professors n'hi ha molts, i fins i tot segur que n'hi ha bastants de bons, però la penúria actual de mestres ens fa sentir més cruelment la pèrdua d'un d'aquests savis admirables.

No era un filòsof d'escola. Com a filòsof, no crec pas que es pugui dir que estigués adscrit a cap tendència especial, si no és, més enllà de qüestions secundàries i de tota polèmica, a la tradició de la metafísica espiritualista i de l'humanisme cristià. L'interessava sobretot la problemàtica metafisicoteològica, per alguna forma d'afinitat electiva —li agradava de recordar el mot de Fichte segons el qual la filosofia que un escull depèn de la mena d'home que un és—, però també perquè sabia, com va deixar escrit en algun lloc, que per les venes de la filosofia corre sang teològica. Però l'ofici d'historiador li feia relativitzar moltes coses i li havia donat aquella saviesa bonhomiosa i tolerant que la familiaritat amb la història acostuma a donar.

Com a historiador de la filosofia, en línia amb la millor historiografia filosòfica, estava igualment allunyat de l'escepticisme i del dogmatisme clàssics: de l'escepticisme, que considera la història de la filosofia com una rapsòdia de les fantasies i les ocurrències dels filòsofs, sense cap més interès que satisfer una curiositat que podríem qualificar de turística, i del

dogmatisme, que exclou d'aquella rapsòdia una escola determinada, la que estaria en possessió de la veritat i des de la qual es podrien jutjar totes les altres.

Estava també igualment allunyat de dues formes modernes d'escepticisme i de dogmatisme, que acostumen a presentar-se abillades amb el prestigi de la consciència històrica: en podríem dir historicisme relativista i historicisme especulatiu. El primer tendeix a reduir les filosofies a un simple reflex del medi en què s'esdevenen; el segon vol fer creure que hi ha un progrés necessari en la història de la filosofia —lineal o dialèctic, tant se val— i que aquesta desemboca en l'apoteosi de l'últim filòsof (Auguste Comte o Hegel, per exemple), l'únic que estaria en possessió de la veritat rodona.

Enfront d'escepticismes i de dogmatismes —clàssics o moderns—, que en la pràctica signifiquen la negació de la filosofia o la negació de la història, Eusebi Colomer pensava que la història de la filosofia és una successió imprevisible de creacions i de crisis, d'aprofundiments i de represes, de renaixements i de vies mortes, amb un desenvolupament mai no acabat, que és el resultat de la conjunció de les iniciatives lliures dels individus, d'una certa dinàmica interna de les doctrines i dels condicionaments de cada època i de cada situació. Un desenvolupament que pot ser narrat, que té una certa trama argumental i que s'assembla a un inacabable diàleg platònic, on els personatges són els diversos filòsofs, considerats quasi com a contemporanis. I, de la mateixa manera que el pensament de Plató no és adequadament expressat per cap dels personatges d'un diàleg, sinó que és el saldo de tot el diàleg, així la veritat de la filosofia no és adequadament expressada per cap dels filòsofs en exclusiva, sinó que és el saldo de tota la història de la filosofia, assumida reflexivament i críticament. La història de la filosofia, entesa així, resulta un element fonamental —potser l'element fonamental— de la formació filosòfica.

Penso que és aquesta concepció de la història de la filosofia el que presideix tota l'obra escrita d'Eusebi Colomer, la qual, si no es redueix a aquesta disciplina, s'hi pot relacionar fàcilment. Aquesta obra escrita, que s'acosta als tres-cents títols (en mitja dotzena d'idiomes), entre els quals hi ha una vintena de llibres (alguns amb unes quantes edicions i amb traduccions a unes altres llengües), es podria distribuir entre quatre centres d'interès principals:

1) Hi ha, en primer lloc, el medievalista eminent, un dels nostres millors coneixedors actuals del pensament medieval (i renaixentista) en general i del català en particular, amb una presència continuada, des de fa prop de quaranta anys, en els circuits internacionals. Hi va entrar per la porta gran el 1961 amb la seva monografia, ja esmentada, sobre Nicolau de Cusa i Ramon Llull, i ha coronat aquesta línia de treball amb el seu darrer llibre, *El pensament als Països Catalans durant l'Edat Mitjana i el Renaixement*, que ha vist la llum just ara fa uns quants mesos (coeditat per l'Institut i per Publicacions de l'Abadia de Montserrat), un llibre que enllaça amb el primer tot ampliant el ventall de temes i autors. Entremig hi ha dotzenes d'articles i dos llibres més: *De la Edad Media al Renacimiento. Ramon Llull, Nicolás de Cusa, Juan Pico della Mirandola* (1975) i el recent *Movimientos de renovación. Humanismo y Renacimiento* (1997), un d'aquells llibres de síntesi aparentment fàcils que només els molt savis poden escriure.

2) Però la seva qualitat de medievalista prestigiós no li va impedir de ser un coneixedor excepcional del pensament modern i contemporani, especialment de la filosofia alemanya —i aquest és el segon centre d'interès—, a la qual va dedicar el seu *magnum opus*, els tres compactes volums d'*El pensamiento alemán de Kant a Heidegger* (1986-1990), a més d'un

parell de llibres sobre aquest darrer autor: *Heidegger. Pensament i poesia en absència de Déu* (1964) i *La qüestió de Déu en el pensament de Martin Heidegger* (1990).

3) Un tercer centre d'interès (íntimament relacionat amb el segon, ja que pertany també al món contemporani) el constitueix la figura de Teilhard de Chardin. Colomer va ser un dels millors especialistes en aquest autor, al qual va dedicar, en els anys seixanta i setanta, fins a quatre llibres, conscient que calia contribuir a desfer en els medis catòlics les reticències envers l'evolucionisme. Són: *Pierre Teilhard de Chardin, un evolucionisme cristià?* (1961), *Mundo y Dios al encuentro. El evolucionismo de Teilhard de Chardin* (1963), *El pensament de Teilhard de Chardin* (1967) i *Hombre y Dios al encuentro. Antropología y teología en Teilhard de Chardin* (1974).

4) Finalment, va dedicar quatre llibres a tractar de problemes fronterers entre filosofia i teologia i a dialogar amb el pensament contemporani més crític. Es poden considerar d'aquest grup *El ateísmo en nuestro tiempo* (1967) i *Déu viu o mort? Una aproximació històrico-crítica a la teologia radial* (1970), a més dels dos llibres ja esmentats sobre Heidegger.

Cal recordar, especialment a propòsit d'aquest quart punt, que Eusebi Colomer, que havia rebut una formació filosòfica i teològica pròpia dels medis eclesiàstics del seu temps, va saber assumir coratjosament, sota la influència del Concili Vaticà II, el repte dels catòlics de la seva generació de sortir del gueto de la subcultura eclesiàstica defensiva per treballar a l'aire lliure de la gran cultura. Era home de conviccions fermes, però receptiu i dialogant. *Pensar en diàleg* és el títol encertadíssim de la miscel·lània d'homenatge que li va ser oferta amb motiu de la seva jubilació.

Hi ha uns altres llibres d'Eusebi Colomer que són transversals a aquests quatre centres d'interès, com, per exemple, *Hombre e historia* (1962) o *Església en diàleg* (1967), que són bones mostres del seu estil de pensament més personal.

Ens queda, doncs, a més del record inesborrable, una vasta producció escrita que assegura la presència d'Eusebi Colomer com un punt de referència important per a un ampli sector del nostre món intel·lectual.

Deixeu-me remarcar, per acabar, que la casualitat ha volgut que aquest gran coneixedor i admirador devot del patriarca de les lletres catalanes morís un 27 de novembre, festa del beat Ramon Llull segons el calendari.

Descansi en pau el mestre i l'amic.

Pere Lluís i Font
Secretari de la Secció de Filosofia i Ciències Socials
de l'Institut d'Estudis Catalans

Pere Alberch i Vié
(2.11.1954 - 14.3.1998)

El proppassat 14 de març de 1998 donàrem el darrer adéu a l'amic Pere Alberch, mort inesperadament a Madrid el dia abans. Encara no feia quatre anys que vaig fer la seva presentació a l'Institut d'Estudis Catalans, quan hi ingressà com a membre corresponent. Sembla oportú, ara, recordar alguns dels fets que motivaren aquella candidatura.

Si haguéssim de definir la personalitat científica de Pere Alberch en poques paraules, ens decantaríem per dues coses. La primera, un esperit crític insubornable i constant. La segona, una capacitat atlètica per a saltar les barreres de l'especialització i ser capaç de pensar i actuar des d'una òptica veritablement transdisciplinària. Això queda ben palès en els seus treballs per a conciliar els problemes de l'evolució i del desenvolupament, que són els que li donaren el gran prestigi internacional de què gaudí. Fascinat per la morfogènesi i l'evolució de l'estructura i la forma corporals i per la mecànica de la morfogènesi, fou capaç de combinar a la vegada conceptes d'enginyeria, de matemàtiques, de genètica i d'evolució. Un repte no gens fàcil, a l'abast tan sols d'un tarannà renaixentista però familiaritzat amb totes les armes de la *hightech*.

Com que no puc explicar tot allò que voldria, hauré d'adreçar el lector a les notes bibliogràfiques ja publicades. Tal vegada la millor és la de David B. Wake (publicada a *Nature*, núm. 393, 1998, p. 632), que fou un dels directors de la seva tesi doctoral. Una altra, segurament més subjectiva, és la que vaig fer jo mateix fa uns quants mesos per a la Universitat de València (publicada a *Mètode*, núm. 19, 1998, p. 6). Tanmateix, no puc deixar d'esmentar que Pere Alberch va néixer a Badalona l'any 1954. Que féu els estudis de biologia a la Universitat de Kansas i a la Universitat de Califòrnia, a Berkeley, on va fer la seva tesi doctoral, que acabà el 1980. Que aquest mateix any es traslladà a la Universitat de Harvard, a Cambridge (Massachusetts), on ocupà els càrrecs de professor ajudant de biologia i de conservador ajudant d'herpetologia al Museu de Zoologia Comparada. I que el 1985 fou nomenat professor associat de biologia de la Universitat de Harvard, càrrec que exercí fins al 1989, any en què es traslladà a Madrid per ingressar en el Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) com a professor d'investigació i com a director del Museu Nacional de Ciències Naturals.

Val a dir que el seu pas per la direcció del museu de Madrid fou escadusser i no gaire agraït. Em consta que hi posà el millor del seu entusiasme i que se l'arribà a estimar, el museu. Però les circumstàncies, en especial les generals —vull dir de política científica, si és que aquests mots tenen algun sentit en aquest país—, no hi van contribuir gaire. Tal vegada fou un amor incomprès, com passa sovint amb els amors. En els darrers temps els seus ulls s'adreçaven a València, vers el projecte de l'Institut de Biodiversitat, del qual parlava sovint i amb molta il·lusió. Com sempre, hi hauria abocat el bo i millor del seu entusiasme. No va poder ni començar. Una gran pèrdua. Per a tots.

Xavier Bellés i Ros
Secretari de la Secció de Ciències Biològiques
de l'Institut d'Estudis Catalans

Arcadi Garcia i Sanz
(1926 - 30.7.1998)

El proppassat 30 de juliol morí al seu domicili de la Vall d'Uixó, a causa d'una malaltia cardíaca, el jurista i historiador Arcadi Garcia i Sanz, membre corresponent de la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'IEC.

Fill d'Honori Garcia i Garcia, signant de les *Normes de Castelló* (1932), Arcadi Garcia va néixer a la Vall d'Uixó el 1926. Especialista en dret medieval, es va formar a Vic i a Barcelona, on inicià la carrera de dret (1943-1946); es llicencià a València (1948) i es doctorà a Barcelona (1983). Exercí d'advocat a València i a Castelló.

El 1989 entrà a formar part del Consell Valencià de Cultura i el 1991 ingressà a la Universitat Jaume I de Castelló, on fou degà de la Facultat de Ciències Jurídiques i Econòmiques. Després de la seva jubilació, el 1992, va ser nomenat professor emèrit d'aquesta mateixa universitat.

Seguint els passos del seu pare en l'especialitat de dret foral valencià, Garcia va publicar, en col·laboració amb Germà Colón, el millor treball que es coneix sobre els Furs de València: *Furs de València I* (1970), *II* (1974), *III* (1978) i *IV* (1983). Garcia hi féu una anàlisi de les normes forals des d'una perspectiva històrica i jurídica que fou complementada amb la visió exclusivament lingüística de Germà Colón. De la seva producció també sobresurten *Comandas comerciales barcelonesas de la baja edad media* (1973), en col·laboració amb Josep M. Madurell; *Història de la marina catalana* (1977); *Assegurances i canvis marítims medievals a Barcelona* (en dos volums, 1983), en col·laboració amb M. Teresa Ferrer, i *Llibre del Consolat de Mar I* (1981), *II* (1982) i *III* (1984), també en col·laboració amb Germà Colón.

Garcia va dur a terme també uns altres treballs, entre aquests *Mudéjares y moriscos de Castellón* (1952), *La Generalitat Valenciana en la història* (1955), *El censal* (1959) i *Institucions de dret civil català* (1996). En el seu darrer treball, publicat fa uns quants mesos, en col·laboració amb Vicent Garcia Edo, proposava que l'autor dels Furs de València va ser un canonge català de la cort de Jaume I.

Arcadi Garcia presidia la Fundació Ausiàs March, organitzadora dels Premis Octubre, des de feia sis anys. Fou un dels socis fundadors d'Acció Cultural del País Valencià i forma-

va part de la seva directiva. Era membre del Patronat d'Estudis Ausetans, de Vic, des de la seva fundació (1952), de la Societat Castellonenca de Cultura i de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona. El 1990 va rebre el Premi d'Honor de les Lletres Valencianes de la Generalitat Valenciana, i el 1995, la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya.

PRESSUPOST

RESUM D'INGRESSOS
DE L'1.1.1997 AL 31.12.1997

		De lliure disposició		*De disposició afectada*	
1. *Ingressos institucionals*			497.599.321		244.415.169
1.1. Generalitat de Catalunya		381.740.000		80.749.363	
— Comissionat per a Universitats i Recerca	381.000.000		27.610.000		
— Departament de Justícia	640.000				
— Departament de Cultura	100.000		44.292.811		
— Departament de Política Territorial i Obres Públiques			1.500.000		
— Departament d'Ensenyament			450.000		
— Departament de Medi Ambient			6.896.552		
1.2. Estat espanyol		90.300.000		93.490.000	
— Ministeri d'Educació i Cultura	90.300.000		93.490.000		
1.3. Diputacions	25.559.321	25.559.321	1.500.000	1.500.000	
1.4. Unió Europea			36.773.487	36.773.487	
1.5. Institucions privades			30.221.069	30.221.069	
1.6. Institucions públiques			1.681.250	1.681.250	
2. *Ingressos propis*			39.985.000		28.863.951
2.1. Venda de llibres		5.119.348		2.507.595	
2.2. *Diccionari de la llengua catalana*		8.326.305			
2.3. Llegats i fundacions		17.878.315		3.877.155	
2.4. Ingressos diversos		8.661.032		22.479.201	
Total d'ingressos			537.584.321		273.279.120

LIQUIDACIÓ DE DESPESES
DE L'1.1.1997 AL 31.12.1997

		De lliure disposició		*De disposició afectada*	
1.	*Despeses institucionals*		60.387.979		2.350.000
1.1	Despeses de membres	13.399.413			
1.2.	Desplaçaments i dietes	1.065.628			
1.3.	Cartell de premis i borses d'estudi	7.679.998		2.350.000	
1.4.	Altres actes acadèmics	4.734.893			
1.5.	90è aniversari de l'IEC	33.508.047			
2.	*Seccions de l'IEC*		53.839.045		497.932
2.1.	Publicacions, recerca i despeses generals	38.362.514		497.932	
2.2.	Secretaries de les seccions	12.778.597			
2.3.	Desplaçaments de membres a les reunions	2.697.934			
3.	*Societats filials*		37.500.865		18.947.067
3.1.	Publicacions	13.495.444		2.913.713	
3.2.	Activitats científiques	8.202.487			
3.3.	Secretaries de les societats	15.802.934		3.101.927	
3.4.	Altres despeses			12.931.427	
4.	*Programes*		74.424.568		134.500.713
4.1.	Art Romànic Català (ARCAT)	7.094.801			
4.2.	Arxiu de Textos Catalans Antics (ATCA)	3.550.640			
4.3.	Diccionari del Català Contemporani (DCC)			81.301.475	
4.4.	Catalunya Carolíngia	2.451.775			
4.5.	Laboratori de Fonètica ESPRIT-ACCOR			34.174	
4.6.	Reports de la Recerca a Catalunya	4.645.419			
4.7.	Jornades Científiques de l'IEC	2.815.599			
4.8.	Gramàtica de l'IEC			27.345.119	
4.9.	Atles Lingüístic del Domini Català (ALDC)			6.074.303	
4.10.	Segona edició del *Diccionari de la llengua catalana*	9.030.932			
4.11.	LE-PAROLE			18.611.900	
4.12.	Projectes aprovats pel Consell Permanent	44.835.402		1.133.742	
4.12.1.	Repertori de Manuscrits Catalans (segle XVI)	2.352.944		882.354	
4.12.2.	Corpus documental de les relacions internacionals de la Corona d'Aragó	2.025.000			
4.12.3.	Tabula Imperii Romani - Forma Orbis Romani	3.460.573			
4.12.4.	Corpus Vitrearum Medii Aevi	9.401.614			
4.12.5.	Diccionari d'Antroponímia Catalana (PATROM)	1.506.665			
4.12.6.	Tria de llengües, discurs i identitat entre joves barcelonins	1.979.000			
4.12.7.	Flora i cartografia de les plantes i la vegetació	10.996.307			

4.12.8.	Aportacions catalanes en el camp de l'urbanisme i l'ordenació del territori	1.287.263			
4.12.9.	Modelització de la dispersió atmosfèrica de virus	873.951			
4.12.10.	Diccionari de Geologia	936.761			
4.12.11.	Diccionari Jurídic Català	2.500.000			
4.12.12.	Diccionari de Ciències Ambientals	2.110.470			
4.12.13.	CREAF	1.835.292			
4.12.14.	Estratègia catalana per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica	3.314.562		251.388	
4.12.15.	Diccionari Manual de la Llengua Catalana	0			
4.12.16.	Corpus Scriptorum Cathalauniae	255.000			
4.12.17.	Clàssics de la Ciència	0			
5.	*Centres de l'IEC*		27.622.396		74.432.001
5.1.	Oficines de la Secció Filològica	24.622.396		141.880	
5.2.	Centre de Recerca Matemàtica			48.833.239	
5.3.	Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè	3.000.000		4.382.708	
5.4.	Centre de Referència de Lingüística Aplicada			21.074.174	
6.	*Desenvolupament de convenis*		3.000.000		
6.1.	Conveni amb la Universitat de Girona	3.000.000			
7.	*Fundacions i llegats*		3.000.000		13.283.895
7.1.	Fundació Mercè Rodoreda			3.641.369	
7.2.	Pompeu Fabra	3.000.000		9.642.526	
8.	*Administració general*		144.210.629		
8.1.	Remuneracions del personal	64.873.124			
8.2.	Despeses d'immobles	42.910.355			
8.3.	Despeses de béns corrents i serveis	36.427.150			
9.	*Serveis comuns*		99.541.362		15.369.692
9.1.	Departament de Publicacions	21.289.768			
9.2.	Centre d'Estudis i Desenvolupaments Informàtics	35.939.266		15.369.692	
9.3.	Servei de Correcció	18.728.754			
9.4.	Servei de Documentació i Arxiu	4.518.126			
9.5.	Servei de Premsa i Relacions Exteriors	7.557.254			
9.6.	Nova plataforma informàtica	11.508.194			
10.	*Inversions*		29.152.401		32.896.219
10.1.	Inversions ordinàries	16.755.124			
10.2.	Inversions extraordinàries	12.397.277		32.896.219	
11.	*Dèficit del 1996*		8.478.932		31.493.459
Total de despeses			541.158.177		323.770.978

PRESSUPOST D'INGRESSOS
PER A L'ANY 1998

	De lliure disposició		*De disposició afectada*	
1. *Ingressos institucionals*				
1.1. Generalitat de Catalunya		395.400.000		
110.600.000				
— Comissionat per a Universitats i Recerca	335.000.000			
— Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica (CIRIT)	50.000.000		91.000.000	
— Departament de Justícia	400.000			
— Departament de Cultura			2.100.000	
— Departament de Medi Ambient			16.000.000	
— Departament de Política Territorial i Obres Públiques			1.500.000	
— Direcció General de Recerca	10.000.000			
1.2. Estat espanyol		131.000.000		50.000.000
— Ministeri d'Educació i Cultura (subvenció)	121.000.000			
— Ministeri d'Educació i Cultura (projectes)			50.000.000	
— Ministeri d'Educació i Cultura (infraestructura)	10.000.000			
1.3. Diputacions	15.000.000	15.000.000		
1.4 Ajuntament de Barcelona			48.134.415	48.134.415
1.5. Unió Europea			6.000.000	6.000.000
1.6. Altres institucions	4.000.000	4.000.000	32.200.000	32.200.000
2. *Ingressos propis*		21.300.000		23.400.000
2.1. Venda de llibres	5.300.000			
2.2. *Diccionari de la llengua catalana*	6.000.000			
2.3. Fundacions i llegats			8.500.000	
2.4. Altres ingressos	10.000.000			
2.5. Previsió de romanent afectat			14.900.000	
Total d'ingressos per al 1998		566.700.000		270.334.415

PRESSUPOST DE DESPESES PER A L'ANY 1998

		De lliure disposició		*De disposició afectada*	
1.	*Despeses institucionals*		48.800.000		3.800.000
1.1.	Despeses de membres	20.000.000			
1.2.	Desplaçaments i dietes	1.500.000			
1.3.	Cartell de premis i borses d'estudi	9.300.000		3.800.000	
1.4.	Altres actes acadèmics	3.500.000			
1.5.	90è aniversari de l'IEC	12.500.000			
1.6.	Secretari científic	2.000.000			
2.	*Seccions de l'IEC*		56.000.000		
2.1.	Publicacions, recerca i despeses generals	40.000.000			
2.2.	Secretaries de les seccions	13.000.000			
2.3.	Desplaçaments de membres a les reunions	3.000.000			
3.	*Societats filials*		50.100.000		
3.1.	Publicacions	25.000.000			
3.2.	Activitats científiques	11.000.000			
3.3.	Secretaries de les societats	14.000.000			
3.4.	Altres despeses	100.000			
4.	*Programes*		90.900.000		131.000.000
4.1.	Secció Històrico-Arqueològica		24.300.000		4.000.000
4.1.1.	Repertori de Manuscrits Catalans (segle XVI)	1.900.000			
4.1.2.	Corpus documental de les relacions internacionals de la Corona d'Aragó	2.400.000			
4.1.3.	Tabula Imperii Romani - Forma Orbis Romani	3.000.000			
4.1.4.	Corpus Vitrearum Medii Aevi V	7.000.000			
4.1.5.	Estudi del paisatge arqueològic antic a la Cossetània oriental			4.000.000	
4.1.6.	Centre d'Art Romànic Català	7.000.000			
4.1.7.	Catalunya Carolíngia	3.000.000			
4.2.	Seccions de Ciències Biològiques i de Ciències i Tecnologia		2.100.000		
4.2.1.	Clàssics de la Ciència	2.000.000			
4.2.2.	Història de la Ciència als Països Catalans	100.000			
4.3.	Secció de Ciències Biològiques		10.100.000		16.000.000
4.3.1.	Flora i cartografia de les plantes i la vegetació (Casas)	1.700.000			
4.3.2.	Flora i cartografia de les plantes i la vegetació (Vigo)	3.700.000			
4.3.3.	Flora i cartografia de les plantes i la vegetació (Bolòs)	2.600.000			
4.3.4.	CREAF	2.100.000			
4.3.5.	Estratègia catalana per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica			16.000.000	
4.4.	Secció de Ciències i Tecnologia		2.400.000		
4.4.1.	Aportacions catalanes en el camp de l'urbanisme	1.000.000			
4.4.2.	Modelització de la dispersió atmosfèrica de virus	1.400.000			
4.5.	Secció Filològica		3.000.000		111.000.000
4.5.1.	Patronymica Romanica (PatRom)	3.000.000			

4.5.2.	Diccionari del Català Contemporani (DCC)			100.000.000	
4.5.3.	Atles Lingüístic del Domini Català (ALDC)			5.000.000	
4.5.4.	LE-PAROLE			6.000.000	
4.5.5.	Programa de Fonètica ESPRIT - Speech Maps/ACCOR				
4.6.	Secció de Filosofia i Ciències Socials		11.000.000		
4.6.1.	Diccionari Jurídic Català	3.000.000			
4.6.2.	Arxiu de Textos Catalans Antics (ATCA)	5.000.000			
4.6.3.	Diccionari de les Ciències Ambientals	3.000.000			
4.7.	Nous projectes		12.000.000		
4.7.1.	Caracterització experimental i descriptiva de les tendències fonètiques				
4.7.2.	Estudi i desenvolupament de microsensors de flux en telecirurgia				
4.7.3.	Constitució del Centre Català de Nutrició				
4.7.4.	Repertori de manuscrits catalans (1474-1610)				
4.7.5.	El català en els mitjans de comunicació. Situació actual i perspectives				
4.7.6.	La flexió verbal en els dialectes catalans				
4.7.7.	Estudi biològic de l'Almesquera a Catalunya				
4.8.	Jornades Científiques de l'IEC		10.000.000		
4.9.	Reports de la Recerca a Catalunya		15.000.000		
4.10.	Corpus Scriptorum Cathalauniae		1.000.000		
5.	*Centres de l'IEC*		38.100.000		77.100.000
5.1.	Oficines Lexicogràfiques, DIEC i Diccionari Manual	26.100.000			
5.2.	Oficina de Consulta	5.000.000			
5.3.	Oficina d'Onomàstica	5.000.000			
5.4.	Oficina de Gramàtica			30.600.000	
5.5.	Centre de Recerca Matemàtica			15.000.000	
5.6.	Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè	2.000.000		5.500.000	
5.7.	Centre de Referència de Lingüística Aplicada			26.000.000	
6.	*Fundacions i llegats*				10.300.000
6.1.	Fundació Mercè Rodoreda			5.500.000	
6.2.	Fundació Ferran Sunyer i Balaguer			1.800.000	
6.3.	Altres llegats			3.000.000	
7.	*Administració general*		161.000.000		
7.1.	Remuneracions del personal	84.000.000			
7.2.	Despeses d'immobles	41.000.000			
7.3.	Despeses de béns corrents i serveis	36.000.000			
8.	*Serveis comuns*		91.800.000		
8.1.	Publicacions	23.500.000			
8.2.	Centre d'Estudis i Desenvolupaments Informàtics	36.000.000			
8.3.	Servei de Correcció	16.000.000			
8.4.	Servei de Documentació i Arxiu	8.000.000			
8.5.	Servei de Premsa i Relacions Exteriors	8.300.000			
9.	*Inversions*	30.000.000	30.000.000	48.134.415	48.134.415
Total de despeses per al 1998			566.700.000		270.334.415

DEBATS

Els drets individuals i els drets col·lectius

Coincidint amb la commemoració del cinquantè aniversari de la Declaració Universal dels Drets Humans, l'Institut va preparar un debat sobre *Els drets individuals i els drets col·lectius* que va tenir lloc el 18 de maig de 1998.

El debat fou resultat d'un procés que s'inicià amb dues conferències pronunciades el dia 11 de febrer de 1998: *Els col·lectius funcionals*, a càrrec del senyor Xavier Rubert de Ventós, catedràtic d'Estètica de la Universitat Politècnica de Catalunya, i *La democràcia en estats de pluralisme cultural*, a càrrec del senyor Ferran Requejo, catedràtic de Ciència Política i de l'Administració de la Universitat Pompeu Fabra.

D'altra banda, els senyors Josep M. Terricabras i Isidre Molas, que van ser designats ponents del debat, elaboraren uns documents bàsics de treball que foren debatuts per cadascuna de les seccions de l'Institut en una de les seves reunions.

Cada secció va enviar la seva opinió sobre els textos dels ponents a la Secretaria General de l'IEC, que va fer arribar a tots els membres de l'Institut els documents elaborats pels ponents juntament amb les observacions de les seccions.

Finalment, el dia 18 de maig de 1998 es debaté el tema *Els drets individuals i els drets col·lectius* en un Ple extraordinari, en el qual actuà com a moderador el senyor Pere Lluís. Els senyors Isidre Molas i Josep M. Terricabras hi presentaren les seves ponències i posteriorment tingué lloc el debat.

PREMIS I BORSES D'ESTUDI DICTAMINATS

El Ple de l'Institut d'Estudis Catalans concedí el dia 30 de març de 1998 els premis i les borses d'estudi convocats en el *Cartell de premis* de l'any 1997. El resultat del concurs ha estat el següent:

Premi Prat de la Riba
Ponència: Albert Balcells i González, Núria de Dalmases i Balañà i Josep Guitart i Duran.

Atorgat a Enric Pujol (de Figueres) pel treball *Ferran Soldevila: Els fonaments de la historiografia catalana contemporània.*

Premi Internacional Catalònia
Ponència: Antoni Pladevall i Font, Oriol Casassas i Simó, Manuel Ribas i Piera, Joan A. Argenter i Giralt i Joan Vilà i Valentí.

Atorgat a Yvette Barbaza (de París) per les seves recerques sobre la Costa Brava i el litoral gironí, tant des del punt de vista físic com humà, amb una especial insistència en llurs transformacions econòmiques, socials i paisatgístiques.

Premi Jaume Vicens i Vives d'Història Moderna i Contemporània
Ponència: Manuel Ardit i Lucas, Albert Balcells i González i Concepció Mir i Curcó.

Atorgat a Jordi Olivares i Periu (de Barcelona) pel treball *Comunitats rurals en terres de baró: Conflictes camperols i litigació a la Reial Audiència (1591-1662).*

La ponència vol fer una menció especial del treball de Josep Colomé i Ferrer, *L'especialització vitícola a la Catalunya del segle XIX: La comarca del Penedès*, i també del treball de Benet Oliva i Ricós, *Els orígens de la primera industrialització del rerepaís. Un cas emblemàtic: Vilassar i el capítol comercial barceloní (1828-1875)*, pel seu interès i per la seva qualitat.

Premi Josep Pijoan d'Història de les Arts
Ponència: Xavier Barral i Altet, Núria de Dalmases i Balañà i Francesc Fontbona i de Vallescar.

Atorgat a Rosa M. Subirana Rebull (de Barcelona) pel treball *La calcografia catalana del segle XVIII: Dels argenters als acadèmics.*

Premi August Pi i Sunyer de Bioquímica o Ciències Fisiològiques
Ponència: Josep Egozcue i Cuixart, Jesús Andrés Garcia Sevilla i Jordi Sans i Sabrafen.

Atorgat a Núria Bel Fernández (de Barcelona) pel treball *Acció dels fàrmacs antidepressius sobre el sistema serotoninèrgic cerebral.*

Premi Josep R. Bataller de Geologia

Ponència: Oriol Riba i Arderiu, Salvador Reguant i Serra i Pere Santanach i Prat.

Atorgat *ex aequo* a Carles Ferràndez i Cañadell (de Barcelona) pel treball *Morfoestructura i paleobiologia dels ortofragmínids de la Mesogea (Discocyclinidae i Asterocyclinidae, Foraminifera)* i a Raimon Pallàs i Serra (de Barcelona) pel treball *Geologia de l'illa de Livingston (Shetland del Sud, Antàrtida): Del Mesozoic al present.*

Premi Josep Teixidor de Matemàtiques

Ponència: Joan Girbau i Badó, Sebastià Xambó i Descamps i Julià Cufí Sobregrau.

Atorgat a Joaquim Ortega Cerdà (de Sant Cugat del Vallès) pel treball *Varietats de zeros i successions d'interpolació.*

Premi Lluís Nicolau d'Olwer de Filologia

Ponència: Germà Colón i Domènech, Antoni Ferrando i Francès i Joan Miralles i Monserrat.

Atorgat a Joan Perera i Parramon (de Barcelona) pel treball *Tirant lo Blanch: Edició crítica.*

Premi Josep Carner de Teoria Literària

Ponència: M. Àngels Anglada i d'Abadal, Carles Miralles i Solà i Jordi Sarsanedas i Vives.

Atorgat a Mary Ann Newman (de Nova York) pel treball *El pecat de la naturalesa, la redempció de la cultura: L'al·legoria a les novel·les d'Eugeni d'Ors.*

Premi Francesc Flos i Calcat de Pedagogia

Ponència: Octavi Fullat i Genís, Josep González-Agàpito i Granell i Jordi Galí i Herrera.

Atorgat a Roser Ros i Vilanova (de Barcelona) pel treball *Les rondalles d'animals: El cas del cicle de la guineu i el llop.*

Premi Joan Givanel i Mas de Periodisme

Ponència: Josep M. Casasús i Guri, Miquel de Moragas i Spà i Josep M. Martí i Martí.

Atorgat a Jaume Guillamet Lloveras (de Barcelona) pel treball *Els orígens de la premsa a Catalunya: De la* Gazeta *al* Diario de Barcelona *(1641-1808).*

Premi Mercè Rodoreda

Ponència: Joaquim Molas i Batllori, Jordi Sarsanedas i Vives i Joan Triadú i Font.

Atorgat a Roser Porta Espluga (de la Seu d'Urgell) pel treball *Mercè Rodoreda humorista.*

Premi Internacional Ferran Sunyer i Balaguer de Matemàtiques

Ponència: Friedrich Hirzebruch, Paul Malliavin, Joseph Oesterlé, Joan Solà-Morales i Alan Weinstein.

Atorgat a Juan J. Morales-Ruiz (de Barcelona) pel treball *Differential Galois Theory and Non-integrability of Hamiltonian Systems.*

Premi Jaume Sarri d'Història del Solsonès

Ponència: Gaspar Feliu i Montfort, Manuel Riu i Riu i Josep Massot i Muntaner.

No ha estat adjudicat.

Premi Miquel Mas Molas a la Investigació Tèxtil
Ponència: Carmen Mas de Alcover, Ascensió Riva Juan, Liberto Coll Tortosa, Manuel Ribas i Piera i Albert Barella i Miró.

No ha estat adjudicat.

Accèssit atorgat a M. Rueda Rueda (de les Franqueses del Vallès) pel treball *Estudio comparativo entre una sábana de calada y una de tejido de punto por urdimbre.*

Premis per a estudiants

Premi de la Institució Catalana d'Estudis Agraris
Ponència: Joan Pere Vilà i Hors, Ramon Lluís Lletjós i Castells, Josep M. Alcañiz i Baldellou i Joan Ràfols i Casamada.

Atorgat a Iris Frigolé Vilaró (de Rubí) pel treball *Una metodologia per a la generalització automatitzada de mapes detallats de sòls: Aplicació al full 360-1-2 Bellvís del Mapa de sòls de Catalunya 1:25.000.*

Accèssits atorgats a Neus Martí i Sanz (de Barcelona) pel treball *Evolució de la pràctica arrossera al delta de l'Ebre: Consideracions per a una gestió agroambiental*, i a Alexandra Chavarria i Arnau (de Sant Adrià de Besòs) pel treball *El món rural al llevant de la Tarraconesa durant l'antiguitat tardana.*

Premi de la Institució Catalana d'Història Natural
Ponència: David Serrat i Congost, Ferran Rodà i de Llanza i Maria Sala i Sanjaume.

Atorgat a Núria Sanz Ball-llosera (de Girona) pel treball *Anàlisi electroforètica de la truita comuna,* Salmo trutta, *a la conca alta de la Noguera Ribagorçana.*

Accèssit concedit a Montserrat Badia i Vila (de Torelló) pel treball *L'anàlisi del paisatge vegetal i la seva aplicació a l'ordenament municipal: El cas de Torelló (Osona).*

Premi de la Societat Catalana d'Estudis Històrics
Ponència: Mònica González Fernández, Pere Molas i Ribalta i Mercè Renom i Pulit.

Atorgat a Alexandra Chavarria i Arnau (de Sant Adrià de Besòs) pel treball *El món rural al llevant de la Tarraconesa durant l'antiguitat tardana.*

Premi de la Societat Catalana de Biologia
Ponència: Mercè Durfort i Coll, Pilar Aluja i París i Antoni Fernández-Tiburcio.

Atorgat a Antoni Valero Cabré (de Barcelona) pel treball *Aspectes neurobiològics de la lesió i la regeneració del sistema nerviós perifèric: Una aproximació neurofuncioanl i terapèutica.*

Accèssits atorgats a Eva M. Tomàs Falcó (de Barcelona) pel treball *Arquitectura molecular de les vesícules d'emmagatzematge del transportador de glucosa Glut4: Identificació de la fosfoproteïna p110*, i a Jordi Martínez i Vilalta (de Barcelona) pel treball *Conductivitat hidràulica, embolisme i resistència a la sequera en* Quercus ilex *i* Phillyrea latofolia.

Premi de la Societat Catalana de Matemàtiques
Ponència: Jaume Aguadé Bover, Pilar Bayer Isant i Francesc Planas Vilanova.

Atorgat a Francesc Bars Cortina (de Cervera) pel treball *Determinació de les corbes X_0 (N) bielíptiques.*

Accèssit concedit a Ramon Antoine Riolobos (de Banyoles) pel treball *Anells repetitius.*

Premi de la Societat Catalana de Química

Ponència: Joaquim Sales i Cabré, Oriol Rossell i Alfonso i Virtudes Moreno Martínez.

Atorgat a Antoni Solsona i Palau (de Barcelona) pel treball *Compostos ambifílics: Noves vies sintètiques, estudis d'agregació i possibles aplicacions com a radiofàrmacs.*

Accèssits atorgats a José Besora Moral (de Rubí) pel treball *Síntesi i caracterització estructural de complexos de Zn (II), Cd (II), Ni (II) i Cu (II) amb el lligand (2-dimetilaminoetil) metilditiocarbamat: Aplicació de l'espectroscòpia de RSE a l'estudi del complex de Cu (II),* i a Esther de la Encarnación i Gradaïlla (de Sant Cugat del Vallès) pel treball *Síntesi i aplicacions catalítiques de complexos arens de ruteni (II) amb lligands fosfina.*

Premi de la Societat Catalana de Tecnologia

Ponència: Joaquim Casal i Fàbrega, Francesc Serra i Mestres i Estanislau Tomàs i Morera.

Atorgat a David Jiménez Jiménez (de la Llagosta) pel treball *Un sensor òptic interferomètric en tecnologia de silici per mesurar índexs de refracció.*

Premi Jordi Porta i Jué de la Societat Catalana de Física

Ponència: Josep M. Pons Ràfols, Josep Lluís Morenza i Gil i Josep Calderer i Cardona.

Atorgat a Joan Marc Rafí Tatjer (de Terrassa) pel treball *Degradació de transistors NMOSFET submicrònics per efecte de portadors calents.*

Premi Lluís Casassas i Simó de la Societat Catalana de Geografia

Ponència: Jesús Burgueño Rivero, Jordi Clua Mercadal i Jordi Martí Henneberg.

No ha estat adjudicat.

Accèssits atorgats a Jordi Nadal Tersa (de Rubí) pel treball *Efectes de l'abandonament dels camps de conreu en els sòls del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac: Proposta metodològica,* a Iris Frigolé Vilaró (de Rubí) pel treball *Una metodologia per a la generalització automatitzada de mapes detallats de sòls: Aplicació al full 360-1-2 Bellvís del Mapa de sòls de Catalunya 1:25.000,* i a Anna Ortiz Guitart (de Barcelona) pel treball *La flexibilitat laboral de les dones al sector del comerç a Barcelona.*

Borses d'estudi

Borses d'estudi Generalitat de Catalunya

Ponència: Marc Taxonera (Fundació Congrés Cultura Catalana), Marta Gustà (Consorci Català de Promoció Exterior de la Cultura), August Bover i Font (Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes), M. Teresa Ferrer i Mallol (Institut d'Estudis Catalans) i Josep Gifreu i Pinsach (Institut d'Estudis Catalans).

Atorgada a Brian Aivars Catlos (canadenc) per la proposta de treball «Els vencedors i els vençuts: Cristians i musulmans a la Corona catalanoaragonesa, segles XI-XIII».

Atorgada a Witold Jan Maciejewski (polonès) per la proposta de treball «Elaboració d'un diccionari català-polonès, polonès-català».

Atorgada a Christian Münch (alemany) per la proposta de treball «Desenvolupament de la competència escrita a Catalunya com a resultat de la política lingüística des de 1975».

Borsa d'estudi Abelard Fàbrega

Ponència: Miquel Crusafont i Sabater, Eduard Feliu i Mabres i Manuel Riu i Riu.

Atorgada a Xavier Sanahuja Anguera (de Barcelona) per la proposta de treball «La moneda catalana del segle XVI».

Borsa d'estudi Eusko-Ikaskuntza / Sociedad de Estudios Vascos - Institut d'Estudis Catalans

Ponència: Josep Moran i Ocerinjauregui, Jordi Carbonell i de Ballester i M. Teresa Cabré i Castellví.

Atorgada a M. Pilar Ferriol i Bruixola (de Carpesa) per la proposta de treball «Anàlisi de les possibles isoglosses bascocatalanes a la Catalunya nord-occidental. El testimoni toponímic, literari i patrimonial».

ACTE DE LLIURAMENT DELS PREMIS I LES BORSES D'ESTUDI
(Sala Prat de la Riba, 22 d'abril de 1998)

PARLAMENT DEL PRESIDENT DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

No vull deixar per al final les paraules d'agraïment als participants i de felicitació als guanyadors d'aquesta seixanta-setena edició dels premis de l'Institut d'Estudis Catalans i de les seves societats científiques. Un cartell de premis que s'inicià el dia de Sant Jordi de l'any 1915 amb l'afany d'estimular la recerca científica i les inherents publicacions basades en aquells criteris fundacionals de l'Institut: rigor, catalanitat i obertura a l'exterior. L'elevat nombre de participants i la qualitat dels treballs guanyadors mostren clarament que el català ha estat, és i seguirà essent una llengua apta per a pensar, per a expressar-se, per a comunicar-se i per a transmetre el coneixement en tots els àmbits de les humanitats, de les ciències i de les tecnologies.

Amb aquesta voluntat d'estimular la recerca i les publicacions en català, aquest any passat vam reorganitzar el *Cartell de premis* per dotar-lo d'una major coherència, evitant indefinicions i interseccions entre els diversos premis. Amb un esforç pressupostari no negligible, la dotació dels premis fou augmentada sensiblement, d'un cinquanta per cent de mitjana. Crèiem que amb aquestes modificacions introduïdes la convocatòria seria més atractiva; el gran nombre de participants ha corroborat aquesta opinió.

Ho repeteixo, doncs: l'enhorabona a aquells que fa uns moments han recollit els premis i gràcies a tots els que han presentat amb il·lusió els seus treballs als premis convocats ara fa un any, per la seva fidelitat a la llengua i per la seva confiança en la institució que en vetlla l'estudi i la normativització. L'Institut d'Estudis Catalans, que té un àmbit de competència que s'estén a totes les terres de llengua i cultura catalanes, se sent ben recompensat quan constata que participen en les seves activitats estudiosos de tot el domini lingüístic.

Precisament amb aquesta voluntat d'ésser presents en tots els territoris on la llengua catalana és viva, avui tenim l'honor de compartir aquesta festa amb el senyor Carlo Sechi, alcalde de la ciutat de l'Alguer, a qui agraeixo sincerament no solament la seva presència, sinó també la seva decidida voluntat de mantenir i estimular l'ús del català en aquesta bonica ciutat de l'illa de Sardenya.

Des d'aquell any de 1372, en què Pere III expulsà la primitiva població sardolígur i repoblà la vila amb gent principalment del Penedès i del Camp de Tarragona, el català fou la llengua de l'Alguer. La desmembració de la Confederació catalanoaragonesa i la continuada pèrdua de poder polític, juntament amb la política econòmica i militar dels Habsburg a la Mediterrània i les pestes, menaren a la decadència de la ciutat durant els segles XVI i XVII; l'ús del català seguí el mateix procés que la ciutat, i arribà al nivell més baix del seu ús la segona meitat del segle passat.

> Després de quasi un segle i mig de total llunyania entre Catalunya i Sardenya, l'any 1864, als V Jocs Florals de la Llengua Catalana arriba un primer senyal de catalanitat de Sardenya; no ve de l'Alguer, però ma arriba de Càller. És Ignazio Pillito, arxiver de Càller, que concorre als Jocs, aclarint que la llengua que ell empra en aquella ocasió no és la sua habitual, ma l'ha apresa consultant los documents de l'Arxiu que ell dirigeix, i afegeix que lo català és encara parlat a l'Alguer. Milà i Fontanals és colpit d'aquesta notícia. Quatre anys després (1868), Francesc Martorell i Penya, arqueòleg, arriba a l'Alguer i amb sorpresa sent parlar la llengua catalana. Coneix Josep Frank i tornat a Catalunya parla de la sua descoberta i posa en contacte Milà i Fontanals amb Josep Frank; com a conseqüència, *Lo Gay Saber*, de l'1 de maig de l'any 1869, publica una poesia de Frank, «Vetlla en lo Camp Sant sobre la tomba de ma filla». Aquests són los fets precedents de la vinguda d'Eduard Toda a l'Alguer l'any 1887.

Amb aquestes paraules explica Joan Ibba la represa de contacte entre l'Alguer i Catalunya. La història posterior és segurament prou coneguda: la creació de l'entitat catalanista La Palmavera (nom alguerès per a indicar el nostre margalló) i la participació dels algueresos Antoni Ciuffo i Joan Palomba al I Congrés Internacional de la Llengua Catalana de l'any 1906. Un any després era creat a Barcelona l'Institut d'Estudis Catalans, que l'any 1922 enviava a l'Alguer una delegació oficial constituïda per Antoni Griera, Josep Maria de Casacuberta i Josep Maria Batista i Roca. El mateix Griera escrivia poc després: «Vaig fer l'enquesta [per a l'*Atles lingüístic*] dels dies 8 al 14 de març del mentat any 1922. Serviren de subjectes per [a] l'enquesta el mestre Don Joan Palomba i l'arxiver Don Carmen Dore. Els dos degueren subjectar-se al torturador interrogatori de més de 2.800 preguntes del meu qüestionari.»

El passat dia 2, en ocasió de la inauguració a l'Alguer de l'exposició «Institut d'Estudis Catalans, 90 anys (1907-1997)» i de la presentació del llibre *Estudis de llengua i literatura*, editat per la Secció Filològica per a commemorar el norantè aniversari de Ramon Aramon, el municipi de l'Alguer i l'Institut d'Estudis Catalans signàrem un important conveni. L'Institut, com a acadèmia de la llengua, reconeix explícitament el valor de la modalitat algueresa de la llengua i es compromet a considerar aquesta especificitat en el procés de normativització; l'Ajuntament, com a responsable de l'educació escolar, es compromet a difondre el català d'acord amb la normativa fixada per l'Institut d'Estudis Catalans. Aquesta col·laboració, que en el futur s'ha de completar amb unes altres accions, ha de permetre que la important tasca de difusió de la llengua que duen a terme tant l'Ajuntament de l'Alguer com altres entitats culturals, com són el Centre de Recursos Maria Montessori, l'Obra Cultural, Òmnium Cultural o altres, es consolidi, de manera que la tasca duta a terme durant aquest segle es vegi enfortida i permeti mantenir l'ús del català a l'Alguer davant la forta amenaça que representen tant l'italià com els processos de globalització o les noves tecnologies de la societat de la comunicació.

Com és tradicional, l'Institut anuncia avui mateix la seixanta-vuitena convocatòria del seu *Cartell de premis*, que podran recollir tots vostès en sortir d'aquesta sala. Un cartell de premis que és possible, any rere any, gràcies a la cooperació d'allò que alguns anomenen la *societat civil* i que jo prefereixo anomenar, simplement, la *societat*. La gran majoria dels premis que componen el *Cartell* actual tenen el seu origen en la voluntat de particulars d'aquesta societat, i no són fruit de subvencions públiques. Hem viscut darrerament uns anys en què aquesta implicació de la societat en l'estímul del progrés científic i cultural del país havia disminuït notablement. Cal que entitats, empreses i indústries sentin l'obligació de

col·laborar en el desenvolupament científic i cultural i la sentin amb il·lusió. Com han pogut comprovar, algunes entitats i fundacions privades ja ho fan, i els ho vull agrair públicament. En aquesta línia d'actuació, avui, just abans d'aquest acte, hem signat un conveni de col·laboració per al finançament anual d'un dels premis de l'Institut amb el president de la Fundació Caixa d'Estalvis de Sabadell.

No vull acabar el meu parlament sense agrair a la senyora Mary Ann Newman, guanyadora del Premi Josep Carner, que s'ha desplaçat des de Nova York, les paraules que ens ha adreçat en representació de tots els premiats; a la senyora Yvette Barbaza, Premi Internacional Catalònia d'enguany, la gentilesa que ha tingut de desplaçar-se des de París, i, finalment, a la senyora Maria del Mar Bonet la seva bona i generosa disposició per a delectar-nos abans d'acabar aquest acte amb unes cançons, alguna de bon regust alguerès.

INTERVENCIONS PÚBLIQUES DEL PRESIDENT

PARLAMENTS

El Institut d'Estudis Catalans, 90 años (1907-1997)
(Presentació de l'IEC amb motiu de la inauguració de l'exposició a la Residència d'Estudiants de Madrid el dia 6 de maig de 1998)

El 18 de junio de 1907 Enric Prat de la Riba, que sería el primer presidente de la Mancomunidad de Cataluña, creaba el Institut d'Estudis Catalans con unos objetivos tan claros como «el restablecimiento y organización de todo aquello que se refiere a la cultura genuinamente catalana», basados en la exigencia científica i en la apertura exterior.

En aquel entonces las universidades no eran centros de investigación y estaban en uno de los momentos más bajos de su historia. Movimientos parecidos a los de Cataluña aparecieron también en Madrid con la creación de la Junta de Ampliación de Estudios e Investigaciones Científicas, el mismo año 1907, y la Residencia de Estudiantes, que tan amablemente acoge la exposición que hoy presentamos, tres años más tarde.

Hoy, más de noventa años después, el Institut d'Estudis Catalans se presenta por primera vez aquí en Madrid. La exposición que presentamos es eminentemente retrospectiva, porque, en palabras de Josep Pla, «en un país en el cual todo tiende al olvido, hay que conocer el trabajo de aquellos que han dejado su huella en nuestra historia para poder encarar un mañana prometedor».

El Institut d'Estudis Catalans nació impregnado de las ideas del llamado *Noucentisme*, movimiento cultural que intenta acabar con el «caos» del Modernismo, imponiendo la razón y la sistemática en un proceso de ordenamiento de todos los conceptos de la vida, desde la política al arte, la literatura o las ciencias. Con un núcleo inicial formado por historiadores, historiadores del arte, escritores, hombres de leyes y economistas, la institución se amplió en 1911 constituyéndose en tres secciones: la Histórico-Arqueológica, la de Ciencias y la Filológica. Esta última, de la mano de Pompeu Fabra —del cual este año se conmemora el cincuentenario de su muerte—, llevó a cabo la gran labor de codificación de la lengua catalana moderna. En el ámbito de las ciencias naturales se llevaron a cabo importantes estudios sobre flora, vegetación y fauna, así como los primeros datos experimentales sobre meteorología —de la mano de Eduard Fontserè—, que llevarían más tarde a la creación del Servicio Meteorológico.

El Institut d'Estudis Catalans acoge actualmente una buena representación de la élite científica del ámbito lingüístico catalán, lo cual genera confianza en los poderes públicos y configura el papel de una institución con un fuerte nivel de influencia en la sociedad. Ciento treinta miembros numerarios y eméritos, cincuenta y nueve miembros correspondientes

estructurados en cinco secciones y cerca de nueve mil estudiosos e investigadores agrupados en veinticinco sociedades científicas configuran actualmente una institución académica, con una estructura moderna que le permite contemplar con optimismo su futuro y, tal como establecen sus Estatutos, llevar a cabo el estudio y la codificación de la lengua catalana, fijar su normativa i velar para que su proceso de normalización sea coherente en todo el ámbito lingüístico; y le permiten, también, contribuir a la planificación, la coordinación y la realización de la investigación en las diferentes áreas de la ciencia, la tecnología y las humanidades y, principalmente, la de todos los elementos de la cultura catalana.

El Institut d'Estudis Catalans no ha querido nunca refugiarse en el concepto de una corporación más bien honorífica de consagración del prestigio de sus miembros. No era este el espíritu de 1907, ni fue el espíritu de 1976, cuando, mediante un Real decreto, se otorgaba «reconocimiento oficial al Institut d'Estudis Catalans, corporación académica, científica y cultural [...] cuyo ámbito de actuación se extenderá a las tierras de lengua y cultura catalanas»; ni es el espíritu del Institut hoy. Es con esta mentalidad, más próxima a las academias en su origen que a las del siglo pasado, que el Institut d'Estudis Catalans centra sus actividades en tres líneas de actuación: como academia de la lengua catalana, como instituto de catalanística y como asesor de los poderes públicos y promotor y coordinador de estudios e investigaciones.

La función de academia de la lengua catalana le fue reconocida tradicionalmente por la comunidad lingüística —la balear, la catalana y la valenciana—, científicamente por la comunidad académica internacional, y jurídicamente por las atribuciones que le confiere el Real decreto de 1976 antes mencionado y la ley del Parlament de Catalunya de 1991 sobre la autoridad lingüística. Desde los primeros años la institución acogió la obra de codificación lingüística —ortográfica, gramatical y lexicográfica— llevada a cabo por Pompeu Fabra y sus colaboradores. Recientemente, la publicación del *Diccionari de la llengua catalana* y de la *Proposta per a un estàndard oral*, y también la actual preparación de una nueva *Gramàtica catalana*, dan fe de la continuidad de la actividad normativizadora.

Pero es más, la presencia de la lengua catalana en los medios desarrollados por las nuevas tecnologías es una condición *sine qua non* para que esta lengua entre con buen pie en el siglo XXI. El desarrollo de los recursos lingüísticos necesarios para hacer realidad estos objetivos es una de las dimensiones de que se hace cargo actualmente el Institut d'Estudis Catalans, entendido como un centro de investigación lingüística. El programa del Diccionari del Català Contemporani, cuya primera fase —con la colaboración del MEC y de la CIRIT— ha concluido con la producción de un corpus textual informatizado con más de 52 millones de palabras, debidamente lematizadas, y de un diccionario de frecuencias, así como la participación en proyectos de investigación lingüística promovidos por la Unión Europea dan buena prueba de esta actividad.

El Institut d'Estudis Catalans es, pues, el equivalente a la Real Academia Española para la lengua catalana. Y, con independencia del número de hablantes, la magnitud y la variedad de los problemas lingüísticos son análogos en todas las lenguas. Pero el Institut d'Estudis Catalans es mucho más.

Como he dicho antes, es un centro de catalanística, entendiendo con este nombre «el estudio de la lengua y la cultura catalanas»; se entiende, obviamente, de la cultura catalana en todos sus aspectos, es decir, la literatura, el arte, la historia, las ciencias (naturales y humanas), el pensamiento, el derecho, etc. Programas como el Corpus Vitrearum Medii Aevi

—estudio de las vidrieras de las grandes iglesias medievales—, o el ARCAT —gran base de datos informatizada de los edificios románicos de Cataluña—, o la Catalunya Carolíngia —recopilación y estudio de los documentos oficiales anteriores al año 1000— son muestras de esa actividad en el campo de la historia o del arte. Pero también —siguiendo el espíritu de racionalización y de sistematización que siempre ha caracterizado la institución— en el campo de las ciencias naturales se trabaja en una Flora i Cartografia dels Països Catalans o en la elaboración de una estrategia para la conservación y el uso sostenible de la diversidad biológica en Cataluña.

Finalmente, el Institut d'Estudis Catalans actúa y debe actuar, también, como promotor y realizador de investigación, promoviendo infraestructuras como el Centre de Recerca Matemàtica —centro para investigadores visitantes al servicio de la comunidad matemática catalana— o el Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè, que colabora en el estudio de la actividad sísmica en Cataluña. Con este espíritu, la institución organiza jornadas científicas del más alto nivel sobre temas de interés científico o impacto social —sobre neurolingüística, sobre problemas jurídicos y éticos de la clonación, sobre urbanismo, etc.— y elabora una serie de informes sobre el estado de la investigación en Cataluña, valioso instrumento para los propios investigadores y para los responsables de la gestión de la investigación.

Pero, aparte de la academia en sí, con unos académicos elegidos por cooptación, el Institut d'Estudis Catalans engloba veinticinco sociedades científicas de temáticas tan variadas como pueden ser la biología, la ordenación del territorio, la física, los estudios clásicos o la numismática, por citar unos ejemplos. Estas sociedades, cada una con su propia actividad autónoma, organizan conferencias, simposios y cursos y llevan a cabo publicaciones periódicas o no del más alto nivel científico.

Puesto que en las democracias actuales no es suficiente convencer a los gobernantes sino que hay que hacerlo a la sociedad en general, es por ello que el Institut d'Estudis Catalans se presenta hoy en Madrid, porque sólo a través del conocimiento se llega al respeto y al aprecio de los valores de las instituciones.

HOMENATGE A POMPEU FABRA
(Conferència pronunciada amb motiu de l'acte d'homenatge a Pompeu Fabra celebrat al Palau de la Generalitat el dia 6 de maig de 1998)

Ens hem aplegat aquí per homenatjar la memòria d'una persona i d'una obra que ben aviat esdevingueren patrimoni de tot un poble: Pompeu Fabra i la codificació de la llengua catalana moderna. Aquesta obra, tanmateix, per molt gran que n'hagués estat la perfecció intrínseca o per molta astúcia persuasiva que hi hagués posat l'autor, no hauria reeixit si no s'haguessin donat certes condicions prèvies i necessàries, com la voluntat de pervivència popular al llarg dels segles obscurs i la decisió amb què les institucions polítiques, administratives i acadèmiques emergents contribuïren a la seva implantació. Fins i tot després de la maltempsada històrica, de caràcter absolutament imprevisible pel que fa a l'abast de la seva acció destructiva de la personalitat nacional catalana i a la seva llarga durada, podem ben afirmar que, en matèria de llengua, ens n'hem sortit gràcies a la solidesa dels fonaments i a l'acceptació social de què gaudí —i gaudeix encara— l'obra del Mestre, sense que amb això vulgui menystenir el coratge, l'esforç o simplement la fidelitat de tants catalans anònims que han sabut servar-nos els mots.

Pompeu Fabra no fou una personalitat singular en la seva experiència radical de trobar-se, de sobte, lingüísticament mancat per a expressar per escrit en mots senzills, però propis, sentiments comuns a qualsevol mortal. «Queridos sobrinos...» conten que va escriure... i va esquinçar el paper, en un acte de retrobament. Molts de nosaltres, catalans d'abans i de després que ell, hem viscut alguna vegada una experiència similar, i ben segur que hi hem reaccionat d'alguna manera: amb ràbia, amb dolor, amb vergonya, amb resignació i adaptació, o bé lliurant-nos a un esforç, no sempre reeixit, d'aprenentatge suplementari i, durant molt de temps i per a molts, no gens afavorit per un context advers. Fabra, però, féu una passa més i volgué posar-s'hi —i posar-nos-hi— remei. Fou una passa de gegant, i en fer-la Fabra es convertí, tant si es vol com si no, en una personalitat providencial.

És clar que ell no partia del no-res. El català havia estat una llengua escrita i fortament unificada en els temps en què els peixos de la Mediterrània duien les quatre barres al llom. La història, però, ens n'havia estroncat la tradició. El català havia estat també una llengua conreada en els segles de decadència literària. Hi havia hagut, a més, la Renaixença i, més encara, la figura cabdal de Verdaguer. Però la manca d'unes institucions fortes i comunes n'havia diversificat i fragmentat els usos allí on no havia entrat ja en un greu procés de recessió. La llengua catalana escrita havia esdevingut un desgavell i, segons on, el català, ras i curt, es batia en retirada davant unes altres llengües poderoses. La malaltia s'havia covat al bell cim de l'Imperi, s'havia estès al llarg de l'edat moderna, i feia de mal augurar l'efecte de la revolució industrial.

Pompeu Fabra es lliurà a l'obra d'unificació ortogràfica, gramatical i lèxica del català literari modern, i ho féu amb la disciplina i el rigor de l'estudiós i del científic, amb el seny de qui se sentia compromès en una empresa cívica —el sentit de la qual romania més en el con-

sens social que en l'objectivitat científica o en la fermesa de les conviccions pròpies— i, en fi, amb la passió del patriota —per dir-ho amb el mot que ell mateix s'hauria aplicat.

I és que l'obra de Fabra, per transcendental que hom la consideri i per indesllligable que sigui del seu nom, cal veure-la com una obra col·lectiva de redreçament lingüístic immersa en un procés de reconstrucció nacional. Deixant de banda les seves propostes primerenques de reforma lingüística, la seva obra de descripció gramatical del català actual, els estudis lingüístics més estrictament professionals, la seva tasca de divulgació i propagació del català normatiu, les seves gramàtiques francesa i anglesa, les seves traduccions literàries, deixant de banda tot això, que no és pas poc, l'obra fabriana de codificació lingüística és una contribució col·lectiva —que trasllueix sens dubte una forta empremta personal— a un projecte col·lectiu.

Parlar de l'obra de Fabra, doncs, és parlar també de l'obra normativitzadora de l'Institut d'Estudis Catalans i de la política de reconstrucció institucional d'Enric Prat de la Riba, com també de la seva continuació republicana. Malauradament, els esdeveniments posteriors van desbaratar l'un i l'altra, i només la voluntat de pervivència col·lectiva va empènyer de bell nou uns homes coratjosos i, val a dir-ho, agosarats a fer renèixer de les cendres l'Institut, i la llavor que hom havia sembrat en temps de bonança no es va perdre per sempre.

La continuïtat de les actuacions acadèmiques de l'Institut d'Estudis Catalans malgrat l'adversitat; el seu reconeixement oficial el 1976; la recuperació de la seva seu el 1982; la represa de la seva activitat científica; la profunda renovació que hi obriren els nous Estatuts de 1989; el reconeixement de la seva autoritat lingüística pel Parlament de Catalunya el 1991; la seva contribució recent a la institucionalització i l'establiment del català mitjançant la *Proposta per a un estàndard oral*, el nou *Diccionari de la llengua catalana* i la *Gramàtica catalana* (en curs d'elaboració), a més d'uns altres projectes de recerca lingüística, com l'*Atles lingüístic del domini català*, el *Diccionari d'antropònims catalans*, la constitució del Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana, ja acomplerta, i la publicació, ensems com a llibre i com a CD-ROM, dels tres volums del *Diccionari de freqüències*, que n'és un dels primers resultats tangibles, i la preparació d'un *Diccionari descriptiu del català modern*; la seva participació en la tasca de normalització terminològica del TERMCAT; la presència pública, com més va més evident, de l'IEC en la vida col·lectiva, i l'assumpció oberta i inequívoca de les seves responsabilitats estatutàries en el conjunt de la comunitat lingüística —no solament de manera simbòlica, sinó mitjançant actuacions concretes—, tot això són algunes de les fites que l'IEC actual ha assolit ja o s'ha proposat assolir, i, en aquest sentit, són testimoniatge ferm que l'obra que Fabra contribuí tan substancialment a fundar serà continuada i adaptada a les noves i emergents necessitats socials i tecnològiques del segle XXI.

La figura de Pompeu Fabra, ho he dit al començament, no és patrimoni de cap grup, com no ho és de cap govern ni de cap institució, sinó del poble català. Però l'Institut d'Estudis Catalans la sent també ben seva, i no podria ser altrament. La Secció Filològica de l'Institut, a la qual Fabra pertanyé i de la qual fou president, ha fet les seves previsions i fa mesos que treballa en la preparació d'unes publicacions —talment com l'IEC ha col·laborat ja en aquesta que avui se us presenta— i d'un simposi internacional sobre el Mestre i la seva obra lingüística. La finalitat és contribuir a un millor coneixement objectiu d'allò que Fabra va fer per la llengua catalana i pel poble català en el seu moment històric, i a una avaluació i una contextualització de la seva obra tenint en compte la teoria i la pràctica de la planificació lingüística en uns altres indrets.

D'altra banda, i per gentilesa de la Generalitat de Catalunya, l'exposició sobre Pompeu Fabra que aquesta ha organitzat serà exhibida en breu a la seu de l'IEC. Hi sou tots convidats.

Aquestes iniciatives volen contribuir a homenatjar la memòria d'un home de ciència i de consens. El seu nom no hauria mai de ser instrumentalitzat per justificar posicions fonamentalistes ni per introduir la dissensió. Lluny de voler una llengua feta a la mida dels seus gustos personals, Fabra volia una llengua per a tothom i no s'amagava del conflicte entre la necessitat de depuració de la llengua i —com ell mateix deia— «el perill de caure en un llenguatge excessivament distanciat del llenguatge parlat i poc apte, doncs, a ésser adoptat per tothom» que contravingués a l'objectiu «d'oferir a la gent una llengua assequible i uniforme». Ell sabia molt bé que en matèria d'ortografia, per exemple, allò que importa és que n'hi hagi i que n'hi hagi una. Una i només una, com diem sovint els matemàtics. I, perquè n'estava convençut, va saber renunciar sovint a algunes de les seves opinions a favor de l'únic objectiu que s'ho valia i que constitueix un dels seus llegats inestimables: l'existència d'una forma unitària d'escriure el català, arreu acceptada i practicada. Heus ací com renunciar esdevé de vegades una manera de construir.

L'*Obra completa* de Prat de la Riba
(Presentació a l'Institut d'Estudis Catalans el dia 18 de juny de 1998)

L'Institut d'Estudis Catalans se sent hereu d'Enric Prat de la Riba. No és només que se'n senti hereu, és que n'és fill des d'aquell 18 de juny de 1907, avui fa exactament noranta-un anys, en què l'aleshores president de la Diputació de Barcelona, mitjançant un dictamen-acord, creava l'Institut d'Estudis Catalans amb aquells objectius tan clars que vaig exposar aquí mateix ara fa un any: «el restabliment i organització de tot el que es refereix a la cultura genuïnament catalana», basats en l'exigència científica, la catalanitat i l'obertura exterior.

Però l'Institut també és hereu de l'esperit del Noucentisme, moviment cultural i ideològic nascut com a contraposició del Modernisme, que ja havia perdut puixança. El *Glosari* d'Eugeni d'Ors, les *Horacianes* de Costa i Llobera i *Els fruits saborosos* de Josep Carner marcaren el naixement del Noucentisme, un moviment que va pretendre, i en part va aconseguir, fixar unes normes i uns models a seguir en les diferents manifestacions de la societat. En aquesta nova manera de pensar hi ha un predomini de la raó sobre el sentiment i s'intenta bastir una nova societat en què cultura i liberalisme siguin els trets predominants.

La burgesia catalana, que fou al capdavant del Noucentisme, n'utilitzà la ideologia per a convèncer i dominar mitjançant les idees i la cultura. I d'això alguns també n'han volgut fer hereu l'Institut, propiciant que algunes institucions s'entestessin, desconeixent la realitat actual, a associar l'Institut d'Estudis Catalans a un determinat tipus de catalanisme, que els justificava llurs actituds. Sortosament això està canviant, com hem pogut comprovar darrerament, i esperem que podrem seguir convencent tothom de quin és el nostre veritable servei al país.

Perquè, tot i que l'Institut continua fidel als principis fundacionals, la realitat d'aquest final de segle és ben diferent de la que el va veure néixer. Per això, juntament amb la recopilació i l'estudi dels documents de la Catalunya Carolíngia —fonamentals per al coneixement dels nostres orígens—, els membres de la Secció Històrico-Arqueològica editen també l'obra completa de Prat de la Riba, peça important de la nostra història més recent. I per això homenatgem aquest any Pompeu Fabra en ocasió del cinquantè aniversari de la seva mort, al mateix temps que hem iniciat l'elaboració d'un diccionari descriptiu de la llengua basat en el recentment acabat Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana. I per això hem organitzat unes jornades científiques sobre els aspectes biològics, jurídics i ètics del clonatge —que TV3 va convertir en «clonació»— mentre uns altres membres de la Secció de Ciències Biològiques treballen en la *Flora i cartografia de la vegetació dels Països Catalans* o uns altres elaboren els estudis necessaris per a un *Estratègia per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica a Catalunya*. I, per això, la Secció de Filosofia i Ciències Socials, commemorant el cinquantè aniversari de la Declaració universal de drets humans, ha organitzat un ric i intens debat sobre el tema *Els drets individuals i els drets col·lectius*, les conclusions del qual, sense entrar en les diferents opcions polítiques, han de representar una bona base de partida per a futures actuacions en el nostre país. I, per això, la Secció Filològi-

ca és capaç d'estudiar els antropònims catalans d'origen romànic al mateix temps que ens il·lustra sobre la pronunciació de la futura moneda europea, aquesta que jo, ciutadà de Barcelona, anomeno «euru» malgrat que alguns mitjans de comunicació de titularitat pública en segueixin dient «euro».

Senyor president, per aquests exemples que he posat, però també pels *Reports de la recerca a Catalunya* —que elaborem d'acord amb la CIRIT—, i per la nova *Gramàtica* que sortirà l'any que ve, i per la presència de l'Institut d'Estudis Catalans a Andorra i a l'Alguer i, recentment, a Madrid i a les Illes i a València, naturalment, i per tantes altres coses en què no em vull allargar, dic, per tot això, l'Institut és novament reconegut per la societat de llengua i cultura catalanes. Ja no és aquella institució mitificada pel treball dels anys vint i per la resistència a la dictadura, sinó que és reconeguda per la seva presència en la societat actual, per la seva adequació als temps presents i futurs, per la quantitat i la qualitat dels seus treballs i pel nivell d'exigència i pel rigor científic de totes les seves obres; totes. El país ha recuperat l'Institut d'Estudis Catalans, quan alguns no fa gaire anys l'haurien volgut enterrar. És clar, però, que dels esdeveniments dolorosos més recents algú podria deduir-ne que, a certs cercles que defensen un catalanisme que a mi em sembla mal entès, aquell Institut, sortosament ja superat, que no actuava o no podia actuar, ja els anava prou bé.

Però el cert és que l'Institut és novament reconegut per la societat. I a aquest reconeixement de la societat científica i cultural li ha de correspondre el reconeixement ple, decidit, sense ambigüitats, amb tot el suport polític i econòmic —sí, econòmic també— necessari i imprescindible a fi que l'Institut pugui desenvolupar tota aquesta tasca dignament sense angúnies ni estretors.

L'Institut d'Estudis Catalans, que exerceix amb autoritat d'acadèmia de la llengua —i ho fa bé, molt bé; ho puc dir clarament jo, que no sóc filòleg ni lingüista—, hauria d'ésser també el més important centre de catalanística del país. Nosaltres tenim la voluntat de ser-ho, i amb aquesta finalitat multipliquem els projectes i les accions en aquesta àrea, però caldria una decidida acció política del Govern que permetés convertir-ho en una realitat. Jo crec, senyor president, que el país necessita aquest centre de catalanística; el necessita i se'l mereix. Com es mereix que la primera institució acadèmica del país disposi d'un edifici que no solament sigui una joia de l'art català, com és aquesta Casa de Convalescència on ens trobem, sinó que, a més, estigui dignament restaurat i rehabilitat i permeti desenvolupar la nostra tasca amb funcionalitat i eficàcia.

Però tornem al començament, i amb això acabo. L'Institut d'Estudis Catalans honora amb aquesta recopilació de les obres completes de Prat de la Riba el seu creador i compleix un deure. Quan ja havíem decidit publicar aquestes obres completes, vam descobrir que l'any 1917 la Diputació de Barcelona ja ens havia encarregat l'edició de les obres completes de Prat de la Riba, encàrrec que fou reafirmat l'any 1921 per la Mancomunitat de Catalunya. Hem trobat un esborrany de pròleg manuscrit de Puig i Cadafalch que acredita que l'Institut hi havia començat a treballar, però la realitat és que hem hagut d'esperar aquest 1998 perquè aquest vell projecte veiés la llum. Honorem, doncs, Enric Prat de la Riba, un polític del qual també el nostre Govern se sent hereu. Un polític amb una gran visió d'allò que convenia fer per a Catalunya a l'inici de segle; i una de les coses que calia era crear l'Institut d'Estudis Catalans. La història posterior li va donar la raó. La història del segle XXI, estiguin-ne segurs, també donarà la raó a aquells polítics actuals que apostin per l'enfortiment i la consolidació d'aquesta vella renovada institució.

ARTICLES PUBLICATS A LA PREMSA

UN NOU PAS CAP A LA NORMALITZACIÓ
(Article publicat a *El Periódico* el dia 7 de desembre de 1997)

No és gaire freqüent en les democràcies occidentals que una iniciativa del Govern —com ara el cas d'una nova llei que estimuli l'ús social del català— esdevingui una proposició de llei, en ésser traslladada la iniciativa al Parlament i elaborada la Proposició per una ponència conjunta de totes les forces parlamentàries. Aquest sol fet és, sens dubte, una mesura de la singularitat que la llengua pròpia de Catalunya representa en el conjunt dels actius sociopolítics del país, especialment a l'hora de configurar una identitat nacional.

Ara, amb el text ja aprovat per la Comissió de Cultura del Parlament, ens sembla oportú de fer unes consideracions sobre quatre aspectes: la conveniència d'una nova llei, el fet mateix de l'actual Proposició de llei, el seu contingut i les condicions d'aprovació en què ens movem.

Pel que fa a la conveniència d'una nova llei que reguli els drets i usos lingüístics a Catalunya, entenem que la iniciativa de la Generalitat —Govern i Parlament actuant conjuntament— respon a una conveniència pública: primer, perquè s'han assolit alguns dels objectius primordials de la Llei del 1983; segon, perquè s'ha constatat que era errònia la hipòtesi que la normalització de l'Administració autonòmica, l'escola i altres sectors públics havia d'arrossegar la de les altres administracions i de la societat civil; i, tercer, s'han fet evidents les limitacions d'aquella Llei en el context de les transformacions sociopolítiques i tecnològiques actuals.

La conveniència d'una nova iniciativa parlamentària, l'havia expressada ja l'Institut d'Estudis Catalans en la seva declaració del 18 d'abril de 1990, i la ratificà davant la Ponència de la Llei el 17 d'abril de 1997.

Quant al fet mateix de l'actual Proposició de llei, creiem que és inqüestionable valorar que, en proposar una nova llei, i no una mera modificació de l'anterior, la Ponència ha volgut significar la importància de la qüestió per al conjunt de la ciutadania, ja que afecta l'ordenació d'un aspecte primordial de la seva convivència quotidiana amb la seva alta càrrega simbòlica.

Una llei no és sinó això: un instrument per a l'expressió de la voluntat popular, per a la legitimació de l'acció política i per a l'orientació de la conducta dels diversos agents socials en una situació històrica determinada. No és mai l'última paraula sobre res, i, sobretot, no és res si el poder polític i els agents socials no n'extreuen totes les conseqüències. Això és el que caldrà esperar-ne tan bon punt s'aprovi. I la perspectiva de nous avenços graduals en el camí

d'una veritable igualtat de drets i deures dels ciutadans de Catalunya en aquest terreny ha de restar oberta, malgrat les limitacions que, com qualsevol text legal, aquest pugui tenir.

La valoració que hom pot fer del contingut de l'actual Proposició de llei és, sens dubte, diversa, i depèn no solament dels criteris de consens i d'oportunitat política, sinó, sobretot, del projecte nacional per al nostre país de qui en faci la valoració. És clar que aquest no és el lloc ni el moment de fer una anàlisi de l'articulat, però sí que desitgem comentar-ne diversos aspectes importants.

L'establiment d'un concepte jurídic —i no simplement sociolingüístic o simbòlic— de llengua pròpia dóna justificació per ell mateix a la resta de la Llei. Pel que fa a l'ensenyament, cal considerar positiu que s'atorgui rang de llei a un conjunt de mesures fins ara aplicades com a conseqüència de decrets diversos, la qual cosa es repeteix en l'àmbit de les administracions catalanes. Pel que fa a l'àmbit de les activitats socioeconòmiques i laborals, és positiu que s'hi incideixi amb mesures o objectius concrets —com són la retolació comercial i les comunicacions de les empreses de serveis públics—, tot i que caldria garantir l'ús normal del català en aquest àmbit i ampliar el nombre de sectors que han d'etiquetar en català, de manera que hom mostrés la mateixa sensibilitat envers els catalans que la que hom mostra d'ofici envers altres ciutadans de l'Estat. Quant a l'àmbit de l'Administració de justícia, dels registres públics i de l'Administració perifèrica de l'Estat, la futura Llei hi incideix de manera clara, a fi de subordinar els interessos corporatius als dels ciutadans, i no viceversa.

Finalment, quant als mitjans de comunicació i a les noves tecnologies caldrà considerar un avenç notable l'establiment de quotes de distribució i de cinema en català, que hauran de permetre veure ampliada l'oferta de cinema en aquesta llengua —si bé no s'hauria d'acceptar negativament l'acceptació d'una quota mínima—, oferta que també haurà de millorar en els mitjans de ràdio i de televisió arran de l'establiment de quotes de català. Igualment seria un gran avenç garantir una oferta bàsica i actual en català de programari informàtic de tota mena; només així el català podrà entrar amb bon peu en el món de les tecnologies de la comunicació, un dels factors determinants en aquest proper inici de mil·lenni.

A l'últim, no podem oblidar el fet que la Llei de normalització lingüística del 1983 fou aprovada sense cap vot en contra, i aquest era un dels seus actius polítics més grans i significatius, alhora que era una expressió de l'acord nacional en una matèria d'aquesta naturalesa. Les raons d'aquest acord foren diverses: des del reconeixement de la necessitat d'una reparació històrica fins a la voluntat d'integració nacional.

Certament fóra desitjable que es repetís un acord amb un consens tan ampli, sobretot perquè creiem que l'objectiu de la normalització lingüística no hauria d'estar subjecte a les contingències de la legítima lluita política ni dels resultats electorals; ben al contrari, és un dels supòsits en els quals s'assenta la convivència cívica en una societat com la nostra. Però, si aquest consens no pogués assolir-se, tampoc no s'ha d'oblidar que aquesta Proposició de llei, per molt delicada i simbòlica que sigui la matèria de què tracta, esdevindrà una llei en virtut del suport qualificat que obtindrà.

També, com qualsevol altra llei, la futura Llei de política lingüística haurà de preveure els mecanismes de control adients i un finançament adequat que n'han de possibilitar l'aplicació. Aquest és un aspecte en el qual cal fer un èmfasi especial: del control, se n'ha parlat molt; però del finançament, poc. I, sense l'un o l'altre, cal dir obertament que la Llei restaria en el terreny de les actuacions emblemàtiques.

No ens podem estar, en acabar aquestes consideracions, de recordar que la llengua catalana

segueix vivint en un estat de feblesa, d'una feblesa gairebé crònica malgrat els importants avenços dels darrers anys. Per a ajudar a establir la teràpia adequada, encara que sigui avui amb dosis que hauran d'augmentar en el futur, hom voldria poder veure compromesos en el consens entorn d'aquesta iniciativa legislativa tots els grups que a hores d'ara representen l'ampli ventall del catalanisme polític, i d'una manera especial els que, a més, en representen també el capital històric.

NOSTÀLGICS A LA UNIVERSITAT?
(Article publicat a *El Periódico* el dia 15 de gener de 1998)

En una societat satisfeta d'ella mateixa escasseja sovint l'esperit crític, i és difícil, manta vegada, discernir entre el *cofoisme* producte d'una manca de capacitat d'analitzar les situacions —o tal vegada de manca de coratge d'actuar en conseqüència amb les anàlisis fetes— i el convenciment que, certament, és millor no modificar el nostre comportament. Si a un sector social no se li pot aplicar la frase inicial, aquest és, sens dubte, el món universitari i acadèmic en general. La crítica sistemàtica de les pròpies actuacions i institucions és una de les característiques primeres dels acadèmics; una crítica que es torna a vegades dura i agra arran de la incapacitat del mateix acadèmic o del sistema en el qual està immers de provocar els canvis necessaris.

És aquesta una realitat que condueix a vegades a una certa inhibició davant del temor de no ésser comprès per una societat que interpreta negativament la crítica i creu sovint que quan hom practica l'autocrítica és senyal inequívoc que el seu comportament està per sota del dels altres sectors socials. I no és així. El nostre sistema universitari no és pitjor que el polític, el judicial o l'empresarial, per citar uns quants exemples; però és més crític.

M'ha semblat pertinent fer aquesta precisió inicial per poder afirmar sense escrúpols que la institució universitària, de la qual formo part, se'ns ha tornat descaradament conservadora, malgrat que contingui un munt d'ingredients per no ésser-ho: un capital humà intel·lectualment format i una massa d'estudiants en aquella edat en què tot s'hauria de considerar possible. Però, tanmateix, la universitat que veurà néixer aquest tercer mil·lenni és conservadora.

Recordo que feia aquesta afirmació ara fa poc més de deu anys davant d'un claustre de facultat, en un intent d'il·lusionar tots els estaments implicats en un projecte engrescador de renovació material i conceptual d'allò que haurien d'ésser els ensenyaments universitaris. Era el temps en què uns quants proposàvem una reforma profunda d'aquests ensenyaments, de la seva estructura i dels seus mètodes, que fou àmpliament discutida a l'inici d'aquesta dècada i que ha estat en tot moment qüestionada, tant per aquells que crèiem que s'havia d'anar més enllà com pels sectors més immobilistes i proteccionistes. Ara, deu anys després, les veus d'aquells que enyoren allò que sempre havíem fet tornen a sentir-se, i no són pocs els que busquen les causes de l'anomenat *fracàs escolar* en la semestralització, en el nombre de crèdits o en el nombre d'alumnes per aula, en comptes d'analitzar la coherència del sistema educatiu de l'Estat espanyol o la incongruència de reformar només alguns aspectes parcials de l'ensenyament, motivada per la incapacitat d'assumir una veritable renovació.

Ens agradi o no, el sistema educatiu no universitari espanyol ha estat ben definit (i quan dic «ben» vull dir «coherentment»; a uns els pot satisfer i a altres no, però coherent ho és) i ha estat assumit i aprovat per les instàncies parlamentàries (que, en un estat de dret, repre-

senten la voluntat dels seus ciutadans). Però el sistema educatiu universitari no: qui ha discutit en profunditat la conveniència d'uns estudis universitaris *aptes per a tothom* (a l'estil nord-americà), o reservats només a aquells que, per la seva capacitat intel·lectual i de treball i per la seva motivació, siguin capaços d'assolir un determinat nivell (a l'estil germànic)?; qui ha discutit en profunditat si els ensenyaments han d'ésser professionalitzats o no? Una universitat al servei de la societat es pot assolir també (i potser més fàcilment) amb uns ensenyaments bàsics, de formació conceptual, d'estructuració del pensament, de raonament intel·lectual i científic, i amb una certa independència dels llocs de treball concrets que hauran de recórrer els futurs llicenciats. En una societat tan canviant com l'actual són més importants la qualitat de les capacitats adquirides i l'habilitat d'adaptar-se a les noves situacions.

No defenso ara l'un model o l'altre, però sí que reclamo una definició d'allò que volem per al nostre país i un comportament coherent. Sembla clar que anem cap a un model (el nord-americà), però no com a conseqüència d'un raonament i una presa de decisió, sinó, més aviat, enduts pel pendent, i moltes vegades a contracor. Això provoca que no hàgim dissenyat uns tercers cicles de qualitat discriminatoris, o uns estudis realment professionalitzats complementaris dels més acadèmics. O que hàgim semestralitzat les assignatures, però no hàgim estat capaços d'adequar els sistemes d'avaluació a aquesta nova estructura: és lícit exigir una expertesa en matèries que requereixen un llarg procés de maduració al cap de quinze dies d'acabar el quadrimestre?; hem configurat uns plans d'estudis tenint en compte, fonamentalment, la formació dels estudiants, o més aviat —d'una manera a vegades subconscient— pensant en interessos corporativistes dels departaments, les unitats o els grups de treball?

Tot aquest nivell d'indefinició està duent la nostra universitat a un estat d'inestabilitat que, en ocasions, deixa els seus estudis sotmesos a l'atzar de la rosa dels vents, amb accions individuals sovint contradictòries, i a la tradicional llei del pèndol, que ens fa oscil·lar entre l'elitisme (entès com la necessitat d'assolir nivells de qualitat competitius) i la voluntat d'absorbir un segment de la nostra societat com més ampli millor i donar-li formació intel·lectual i professional. En tot aquest anar i venir es produeix una inútil pèrdua d'energia i es malversen els limitats recursos humans i materials de què disposem.

Aquestes, i altres, són les preguntes que ens hauríem de fer en plantejar-nos la revisió dels plans d'estudis que vam estrenar fa poc. Atribuir els mals resultats a la renovació estructural feta, amb el desig de retornar allà on érem, és una actitud nostàlgica que només corrobora el conservadorisme del qual parlava. Catalunya ha de trobar els mecanismes adients per fer aquesta reflexió; per fer-ne una anàlisi objectiva i actuar d'una manera conseqüent, amb valentia i una bona dosi d'imaginació. Els acadèmics serem els principals responsables de la formació superior que rebin aquells que hauran de dirigir el país d'aquí a pocs anys.

«LA LLENGUA NO ES PACTA; ES DEFÈN»... USANT-LA!
(Article publicat a *Avui* i *Levante* el dia 5 de març de 1998)

«La llengua no es pacta; es defèn.» Així, sense fixar cap prioritat en aquesta anhelada defensa, fou el lema amb el qual un miler de persones s'aplegaren fa pocs dies a València per manifestar-se contra la unitat lingüística. Potser tenen raó, però permetin-me que posi en dubte el seu interès per una veritable defensa del valencià en el cas que no siguin capaços de completar el seu lema amb el títol que encapçala aquest article: «usant-la». Usar una llengua no és l'única manera de defensar-la; però, en tot cas, n'és la primera.

Defensar el valencià és, sobretot i en primer lloc, usar-lo. Malament defensen la seva llengua les persones, els professionals, les entitats i les empreses que no la utilitzen mai o quasi mai. I sobretot si es tracta de mitjans de comunicació. Aquells que no usen preferentment el valencià no tenen gaire credibilitat ni legitimitat per a erigir-se en defensors seus. Així ho han entès la intel·lectualitat valenciana i tots els estaments de l'ensenyament, des de l'educació primària fins a la universitat, estimulant, i exigint quan cal, l'ús del valencià a l'escola, en els llibres de text, en la comunicació, etc.

Ningú no desitja tant com nosaltres que els valencians usin la seva llengua. Que sàpiguen tots els valencians que, quan afirmem la unitat lingüística, no volem dir que el nostre parlar —el de Catalunya— hagi de ser el seu, sinó que sentim i apreciem el seu com a nostre. Per això considerem que també són nostres les produccions culturals valencianes, des del *Tirant lo Blanc* fins a *Herència de sang*, i ens agrada veure que molts valencians —molts més dels que surten als carrers— consideren també seves les produccions culturals de Catalunya, des de l'obra d'Eiximenis fins a *Nissaga de poder*.

La unitat de la llengua parlada de Salses a Guardamar de Segura i de Fraga a Maó i l'Alguer és un fet, no un objecte d'estipulació ni res que pugui o hagi de ser decretat per cap instància parlamentària. És un fet preexistent al reconeixement jurídic o a la forma específica d'aquest reconeixement, que deriva d'una continuïtat lingüística mil·lenària, la qual ha donat lloc a una realitat lingüística unitària dins la seva diversitat i amb una fesomia pròpia en relació amb d'altres llengües veïnes, tal com reconeix la lingüística romànica partint dels criteris i les pràctiques científiques habituals i vigents en les disciplines lingüístiques.

Creiem que és francament dubtós que defensar el valencià sigui no usar-lo i aïllar-lo de les altres terres amb les quals els valencians han constituït històricament una cultura compartida, tan valuosa com qualsevol altra cultura europea. És més, volem que els valencians sàpiguen que la nostra idea d'unitat lingüística parteix de la base que la varietat valenciana de la llengua comuna és igual en dignitat i riquesa expressiva a qualsevol altra de les insulars o de Catalunya.

Però cal ser conscients que una conseqüència raonable de la unitat de la llengua, en el nostre context històric, és l'existència d'una normativa lingüística unitària, això és, la cons-

trucció d'una sola imatge normativa de la llengua (respectant i equiparant totes les modalitats territorials), amb els objectius de garantir-ne una sola forma escrita, universalment acceptada, com a model de referència (amb les variants necessàries i enriquidores) i d'induir una identificació dels parlants d'arreu amb aquesta forma. Aquesta normativa unitària és respectuosa envers les diverses modalitats regionals de la llengua i es nodreix de llurs aportacions al patrimoni lingüístic comú. Al País Valencià, aquest objectiu fou assolit amb l'acceptació de les *Normes ortogràfiques* de Castelló i l'aplicació de la doctrina ortogràfica i gramatical de Carles Salvador.

D'altra banda, la presència del valencià/català en els mitjans desenvolupats per les noves tecnologies és una condició *sine qua non* perquè la nostra llengua entri amb bon peu al segle XXI. Els usos lingüístics dependents de les noves tecnologies de la informació imposaran o estan imposant ja la necessitat d'estandardització, un procés que només es podrà assolir amb una llengua forta que doni cohesió a les diverses modalitats.

Per això convidem els valencians, les seves institucions acadèmiques i polítiques i la societat en general a compartir d'igual a igual la coresponsabilitat normativa i a articular-se, amb aquesta finalitat, amb l'Institut d'Estudis Catalans en una xarxa institucional, tal com estan fent ja tots els altres territoris que comparteixen la mateixa llengua.

PRIORITATS POLÍTIQUES
(Article publicat a *El Periódico* el dia 23 d'abril de 1998)

És probable que un bon nombre de lectors hagi començat a llegir aquest article confiant trobar-hi una sèrie de reflexions sobre la sobirania, l'economia, la producció o qualsevol dels altres aspectes que, sovint, se'ns presenten com els eixos fonamentals que marquen en quina direcció avança un país. A fi que ningú no se senti enganyat, ensenyaré les cartes: no penso escriure sobre cap dels temes esmentats, sinó sobre recerca i política científica, sense que això representi cap desviació respecte al títol d'aquest article, sinó tot el contrari. Per coherència, precisament.

M'explicaré. Sovint hom té la impressió que la recerca és només una qüestió de països rics o de situacions de bonesa econòmica; és a dir, la recerca com a activitat no prioritzada, al disseny de la qual només té sentit dedicar esforços si el país gaudeix de bona salut econòmica. El punt de vista que vull presentar és l'oposat: una bona política científica i unes raonables i justificades inversions en recerca —bàsica i aplicada— contribueixen a millorar el nivell de desenvolupament tecnològic del país, la qualitat dels processos de producció i, per tant, l'economia i el benestar. L'assoliment d'aquests objectius ens ajudarà a millorar les quotes de sobirania. I que ningú no s'escandalitzi: la meva afirmació no és radical, però sí que és ferma, conscient que la línia que acabo d'esbossar no és absoluta ni única, sinó compatible i necessàriament «compartible» amb unes altres.

Els països tecnològicament i econòmicament més avançats sempre han tingut en compte aquestes consideracions. Sé que els exemples només són això i que no demostren res, però a vegades són molt indicatius: durant els anys cinquanta, la marina nord-americana va finançar projectes de recerca tan «inútils» com l'estudi de les funcions gairebé periòdiques (en els quals, tot sigui dit de passada, participà el nostre malaguanyat Ferran Sunyer i Balaguer). Alemanya, abans i després de la guerra, dedicà importants pressupostos als estudis de romanística. El Japó invertí durant els anys seixanta en recerca bàsica —pròpia o importada—, abans d'ésser una potència industrial i econòmica. Són tres exemples de països actualment capdavanters que van saber veure en el moment adequat que invertir en recerca —i, sobretot, en recerca bàsica— seria rendible a mig i a llarg termini. La inversió en recerca a Catalunya, malgrat els esforços del Comissionat, encara és baixa, entre altres raons perquè pràcticament no existeix la recerca finançada amb fons privats i per manca de competències plenes. Això porta indefectiblement a no poder definir clarament una política científica pròpia —com passa en qualsevol país de les nostres mateixes dimensions— que sigui avantguardista, no subsidiària.

El cert és, tot cal dir-ho, que fa cinc anys vam iniciar el primer Pla de Recerca de Catalunya, i ara, fa poc, el segon. No vull menystenir aquestes iniciatives del Govern, que han representat un gran avenç; però són uns plans que, conscientment, van a remolc d'unes al-

tres circumstàncies i no marquen suficientment una línia de cap a on vol anar el país. De fet, el nostre Pla de Recerca és subsidiari o complementari del pla del Govern espanyol, tant en les línies com en les accions, llevat d'alguns aspectes puntuals, a causa, en part, com he dit abans, del fet que Catalunya no té competències plenes en recerca. I és cert també que no hem de duplicar accions ni esforços i que, per tant, en la situació actual, no tenim gaire més llibertat d'actuació; però, precisament per això, si encara no ens ha estat transferida la recerca, caldrà que aquesta sigui una de les accions prioritàries del Govern; i, si és així, no dubto que ho aconseguirem, de la mateixa manera que hem aconseguit competències en àmbits en què semblava realment difícil.

Catalunya no és un país ric en el context occidental, ni financerament, ni industrialment, ni en recursos materials; però sí que som un país tan ric com els del nostre entorn — o potser més i tot— en capital humà, no per cap qüestió genètica, sinó, probablement, perquè la lluita constant durant segles per a sobreviure com a país, per a conservar la nostra pròpia identitat, ens ha fet forts i sabem combinar harmònicament la constància en el treball amb la iniciativa i l'enginy, condicions bàsiques per a investigar amb èxit. I, aquesta riquesa en capital humà, l'hem de saber explotar. La sèrie de *Reports de la recerca a Catalunya* que elabora l'Institut d'Estudis Catalans amb el suport de la CIRIT mostra un conjunt de potencialitats humanes, d'infraestructures i de recursos no gens negligibles, que en algunes àrees ens fan plenament competitius en el nostre entorn europeu, sobretot en recerca bàsica. Caldrà, doncs, fer un pas més endavant, i potenciar aquestes àrees ja competitives, a fi de poder esdevenir capdavanters. En alguns casos, l'única diferència que ens separa dels països en els quals ens emmirallem és el nombre d'investigadors doctorals i postdoctorals, ja que nosaltres no assolim la mínima massa crítica.

Hi insisteixo, cal exigir les transferències en matèria de recerca, encara que hi hagi sentències que ens ho posin realment difícil. Havent estat transferides les universitats i les acadèmies, hauria d'estar-ho també la recerca; només aleshores hom podrà dissenyar una decidida política científica per al país. Amb aquesta finalitat, cal elaborar documents objectius sobre l'estat de la recerca, cal organitzar simposis d'opinió qualificada, cal saber en què podem ésser competitius i en què no, cal fixar prioritats d'actuació en línies de recerca rendibles a mig i a llarg termini, etc.; i això no pot ésser una tasca exclusiva de l'Administració, la qual ha d'elaborar, posseir i subministrar les dades a fi que els governants puguin prendre les decisions polítiques. Enmig queda, però, un buit, i omplir-lo és competència dels senats científics, de les societats científiques no corporativistes i, sobretot, de les acadèmies qualificades; d'aquelles que, pel procés rigorós de selecció dels seus membres, acullen una bona part de l'elit científica i humanística del país, generen confiança en els poders públics i es configuren com a institucions amb un fort nivell d'influència en la societat catalana.

FABRA, PRESERVACIÓ I ÚS SOSTENIBLE DE LA LLENGUA
(Article publicat a *Avui* i *Levante* el dia 21 de maig de 1998)

Cinquanta anys poden semblar un llarg període, però no representen gaire en la història d'una llengua, sobretot si entremig hi ha hagut, forçadament, una llarga etapa de foscor després d'una maltempsada històrica, de caràcter absolutament imprevisible pel que fa a l'abast de la seva acció destructiva de la personalitat nacional catalana. Tanmateix, podem ben afirmar que, en matèria de llengua, ens n'hem sortit gràcies a la solidesa dels fonaments de l'obra de Fabra i a l'acceptació social de què gaudí —i gaudeix encara—, sense que amb això vulgui menystenir el coratge, l'esforç o simplement la fidelitat de tants catalans anònims que han sabut preservar-nos els mots. La persona, Pompeu Fabra, i l'obra que ell dirigí, la codificació de la llengua catalana moderna, han esdevingut patrimoni de tot un poble.

Malauradament, a vegades, els arguments s'han de repetir cíclicament. Per això ve a tomb citar les paraules que Pompeu Fabra adreçava l'any 1920 a un escriptor valencià: «elevant la vostra llengua escrita per damunt dels parlars valencians actuals, [...] produiríeu un valencià que no seria pas una llengua altra que la catalana nostra, sinó la modalitat valenciana de la llengua catalana, al costat de la nostra modalitat catalana i de la modalitat balear. [...] No, no es pretén supeditar cap varietat a una altra [...].»

Aquestes frases de Fabra adquireixen avui plena vigència, i de ben segur que les adreçaria de bell nou no als escriptors precisament, sinó a alguns altres sectors de la comunitat lingüística, tot i que fa seixanta anys, des de l'aprovació de les *Normes* de Castelló i la posterior doctrina ortogràfica i gramatical de Carles Salvador, hom creia ja superades aquestes qüestions. Així ho hem recordat al Consell Valencià de Cultura tant les universitats valencianes com l'Institut d'Estudis Catalans.

Fabra féu un pas endavant en aquest procés de poder expressar per escrit en mots senzills, però propis, els sentiments comuns a qualsevol mortal, posant-hi —i posant-nos-hi— remei. Fou una passa de gegant i, en fer-la, Fabra es convertí, tant si es vol com si no, en una personalitat providencial. És clar que ell no partia del no-res. El català havia estat una llengua escrita i fortament unificada a l'edat mitjana. La història, però, ens n'havia estroncat la tradició. Hi havia hagut la Renaixença i, més encara, la figura cabdal de Verdaguer, però la manca d'unes institucions fortes i comunes n'havia diversificat i fragmentat els usos allí on no havia entrat ja en un greu procés de recessió.

Pompeu Fabra es lliurà a l'obra d'unificació ortogràfica, gramatical i lèxica del català literari modern, i ho féu amb la disciplina i el rigor de l'estudiós i del científic, amb el seny de qui se sentia compromès en una empresa cívica —el sentit de la qual romania més en el consens social que en l'objectivitat científica o en la fermesa de les conviccions pròpies— i, en fi, amb la passió del patriota —per dir-ho amb el mot que ell mateix s'hauria aplicat. I és que l'obra de Fabra, per transcendental que hom la consideri i per indestriable que sigui del seu

nom, cal veure-la com una obra col·lectiva de redreçament lingüístic inserida en un procés de reconstrucció nacional. Deixant de banda les propostes primerenques de reforma lingüística, la seva obra de descripció gramatical del català actual, els estudis lingüístics més estrictament professionals, la seva tasca de divulgació i propagació del català normatiu, les seves gramàtiques francesa i anglesa, les seves traduccions literàries, deixant de banda tot això, que no és pas poc, l'obra fabriana de codificació lingüística és una contribució col·lectiva —que deixa traslluir sens dubte una forta empremta personal— a un projecte col·lectiu.

Parlar de l'obra de Fabra, doncs, és parlar també de l'obra normativitzadora de l'Institut d'Estudis Catalans i de la política de reconstrucció institucional d'Enric Prat de la Riba, com també de la seva continuació republicana. Malauradament, els esdeveniments posteriors van desbaratar l'una i l'altra, i només la voluntat de pervivència col·lectiva va empènyer de bell nou uns homes coratjosos i, val a dir-ho, agosarats a fer renéixer de les cendres l'Institut, i la llavor que hom havia sembrat en temps de bonança no es va perdre per sempre.

La continuïtat de les actuacions acadèmiques de l'Institut d'Estudis Catalans malgrat l'adversitat; el seu reconeixement oficial el 1976 «amb un àmbit d'actuació que s'estén a les terres de llengua i cultura catalanes»; la represa de la seva activitat científica; la profunda renovació que hi obriren els nous Estatuts de 1989; el reconeixement de la seva autoritat lingüística pel Parlament de Catalunya el 1991; la seva contribució recent a la institucionalització i l'establiment del català mitjançant la *Proposta per a un estàndard oral*, el nou *Diccionari de la llengua catalana* i la *Gramàtica catalana* (en curs d'elaboració), a més d'uns altres projectes de recerca lingüística, com l'*Atles lingüístic del domini català*, el *Diccionari d'antropònims catalans*, la constitució del Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana, ja acomplerta, la publicació del *Diccionari de freqüències* i la preparació d'un *Diccionari descriptiu del català modern*; la presència pública, com més va més evident, de l'IEC en la vida col·lectiva, i l'assumpció oberta i inequívoca de les seves responsabilitats estatutàries en el conjunt de la comunitat lingüística —no solament de manera simbòlica, sinó mitjançant actuacions concretes—; tot això que acabo d'esmentar són algunes de les fites que l'IEC actual ha assolit ja o s'ha proposat assolir, i, en aquest sentit, són un testimoniatge ferm que l'obra que Fabra contribuí tan substancialment a fundar serà continuada i adaptada a les noves i emergents necessitats socials i tecnològiques del segle XXI.

La figura de Pompeu Fabra, ho he dit al començament, no és patrimoni de cap grup, com no ho és de cap govern ni de cap institució, sinó del poble català. Però l'Institut d'Estudis Catalans la sent també ben seva, i no podria ser altrament. La Secció Filològica de l'Institut, a la qual Fabra pertanyé i de la qual fou president, ha fet les seves previsions i fa mesos que treballa en la preparació d'unes publicacions —talment com l'IEC ha col·laborat ja en el llibre *Homenatge a Pompeu Fabra, 1868-1948*, recentment presentat— i d'un simposi internacional sobre Fabra i la seva obra lingüística. La finalitat és contribuir a un millor coneixement objectiu d'allò que va fer per la llengua catalana i pel poble català en el seu moment històric, i a una avaluació i una contextualització de la seva obra tenint en compte la teoria i la pràctica de la planificació lingüística en uns altres indrets.

Aquestes iniciatives volen contribuir a homenatjar la memòria d'un home de ciència i de consens. El seu nom no hauria mai de ser instrumentalitzat per justificar posicions fonamentalistes ni per introduir la dissensió. Lluny de voler una llengua feta a la mida dels seus gustos personals, Fabra volia una llengua per a tothom i no s'amagava del conflicte entre la necessitat de depuració de la llengua i —com ell mateix deia— «el perill de caure en un llen-

guatge excessivament distanciat del llenguatge parlat i poc apte, doncs, a ésser adoptat per tothom» que contravingués a l'objectiu «d'oferir a la gent una llengua assequible i uniforme». Ell sabia molt bé que en matèria d'ortografia, per exemple, allò que importa és que n'hi hagi i que n'hi hagi una. Una i només una, com diuen sovint els matemàtics. I, perquè n'estava convençut, va saber renunciar sovint a algunes de les seves opinions a favor de l'únic objectiu que s'ho valia i que constitueix un dels seus llegats inestimables: l'existència d'una forma unitària d'escriure el català, arreu acceptada i practicada.

Reprenent les paraules citades de Fabra, hem de ser conscients que el nostre àmbit de competència lingüística ha estat sempre una unitat basada en la diversitat. Una unitat establerta a partir d'una llengua comuna amb les seves diverses modalitats, que configuren un àmbit lingüísticament, culturalment i històricament ben definit, però al mateix temps amb una diversitat cultural que ha propiciat sempre una rica intercomunicació; una unitat i una diversitat per la conservació i l'ús sostenible de les quals cal vetllar.

L'Institut d'Estudis Catalans: de la foto fixa a la realitat canviant

(Article publicat a *Avui* el dia 8 de juny de 1998)

Tot i que el moviment en la imatge —diguem el cinema— fou inventat fa més de cent anys, artistes, reporters i comunicadors que desitgen transmetre una instantània continuen utilitzant la fotografia com a mitjà d'expressió i, sovint, la fotografia en blanc i negre és preferida a la de color perquè despulla la situació puntual —puntual en el temps— que es pensa reflectir de tot allò que no es vol que sigui l'objecte de l'atenció de l'observador.

També és cert, tanmateix, que, en un terreny no tan professional, l'ús de la càmera fotogràfica —de la foto fixa— és degut, a vegades, al desconeixement d'una tecnologia més sofisticada, a la incapacitat d'utilitzar amb cura i precisió uns aparells amb el funcionament no sempre fàcil d'entendre o a la volguda voluntat de no reflectir una realitat en moviment —una realitat canviant— perquè el clixé que un dia vam captar ja ens està prou bé.

Són dos aspectes de la comunicació en l'anàlisi dels quals jo —que no hi sóc un expert— no entraré, tot i que em confesso admirador de totes dues tècniques, de les fotografies de List i de Mapplethorpe i de les pel·lícules de Kubrick i de Bertolucci. Cada un d'aquests mitjans d'expressió és adequat o deixa de ser-ho en funció d'allò que es vol comunicar. La vida, la societat, les institucions són canviants per pròpia naturalesa —i ai qui cregui o desitgi fer creure que no és així! Un magnífic clixé de la Setmana Tràgica no serà una anàlisi adequada dels moviments socials d'aquest final de segle: la fotografia de la nena de napalm —corprenedora, injusta i de gran qualitat— serveix per reflectir la duresa i la crueltat de la guerra, però no pas l'evolució de la societat vietnamita en els darrers deu anys. La societat vietnamita —i la nord-americana— és una realitat canviant que ha de ser analitzada en moviment, no estàticament.

Noranta anys de clixés

Ara fa noranta anys, algú féu una fotografia —prengué una instantània—: Enric Prat de la Riba creava l'Institut d'Estudis Catalans i, al cap de quatre anys, el 1911, l'estructurava segons el model —jacobí, diu la foto— de l'Institut de France. Alguns anys després la Secció Filològica de l'Institut duia a terme l'obra de codificació lingüística —ortogràfica, gramatical i lexicogràfica— de la mà de Pompeu Fabra: nova fotografia, amb l'admirat mestre al centre d'una realitat dels anys vint. El nostre observador pren de nou la càmera un cop finalitzada l'ensulsiada de 1936-1939 —una càmera que potser ja és una mica antiquada per les circumstàncies del moment— i immortalitza la represa d'activitats de l'Institut, d'un Institut minvant i mancat d'una bona part dels seus membres més destacats: és un dels principals

nuclis de resistència cultural del país, amb un nombre reduït de membres, que es va ampliant lentament amb un criteri que el nostre observador qualifica de propi d'una capelleta, i amb una metodologia que el clixé dels anys quaranta i cinquanta del nostre fotògraf vol reflectir com a obscurantisme o ocultisme. És quan Joan Coromines s'allunya de la Secció Filològica de l'Institut —o, amb més precisió, d'alguns membres d'ella—: nova fotografia per a la posteritat.

Aquestes són les imatges en les quals es recrea el nostre observador, ara que fa norantaun anys d'aquell 18 de juny de 1907, ara que en fa vuitanta-cinc de les *Normes ortogràfiques* o seixanta-sis de la publicació del *Diccionari general de la llengua catalana*. I durant aquests anys la societat de la llengua i la cultura catalanes ha evolucionat —ha canviat— en tots els aspectes, però també en el sociolingüístic. I la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans ha evolucionat —ha canviat— en la seva composició, en la seva metodologia de treball, en els seus objectius. És cert que no hi són ni Pompeu Fabra ni Carles Riba, però actualment és composta per dinou membres numeraris, vuit d'emèrits i setze membres corresponents, que representen una bona part de l'elit dels filòlegs, lingüistes i escriptors de l'àmbit lingüístic català. Qui pot titllar d'*obscura* o d'*oculta* la metodologia que se segueix per a l'elaboració de la nova gramàtica, amb un Consell Consultiu en el qual són presents tots els sectors implicats?

El nostre observador —el de les fotos fixes— segurament no es va adonar que la manera de treballar de l'Institut des dels seus inicis no ha estat mai jacobina, que Fabra no fou inqüestionable ni als anys vint, que l'Institut que arrenca del 1976 i es consolida a partir del 1989 no té res a veure amb el de la resistència, que Coromines sabé sempre distingir entre les persones i la institució —la qual respectava profundament—, que les necessitats de codificació de la llengua seran unes altres al segle XXI, perquè seran imposades pels usos lingüístics dependents de les noves tecnologies de la informació.

La Secció Filològica avui

Perquè la realitat és canviant. I ho és, també, afortunadament, la de la Secció Filològica, que ha sabut guiar l'Institut per produir un *Diccionari de la llengua catalana* de qualitat i acceptació en el conjunt de la societat, amb innovacions integradores; que ha publicat una encertada *Proposta per a un estàndard oral*, que ha sabut adonar-se que la presència del català en els mitjans desenvolupats per les noves tecnologies és una condició *sine qua non* perquè la nostra llengua entri amb bon peu al segle que ve i, per a això, està desenvolupant els recursos lingüístics necessaris com el *Diccionari del català contemporani*, amb els diversos productes que se'n deriven, i participa en projectes de recerca d'àmbit europeu i en el Centre de Referència en Enginyeria Lingüística, creat recentment per la Generalitat de Catalunya.

La crítica és un dels elements essencials de les democràcies actuals i, doncs, ha de ser sempre ben rebuda, però al mateix temps contrastada i contestada quan calgui. La crítica, però, s'ha de basar en fets objectivables —encara que siguin fruit d'apreciacions subjectives—, en l'anàlisi d'aquesta realitat canviant —mai en un clixé ja esgrogueït—, i, en qualsevol cas, cal que sigui exercida amb un esperit constructiu, probablement més fàcil de transmetre amb la delicada ploma d'alguna escriptora sensible i admirada que amb un objectiu caduc situat en el propi melic o en el melic.de terceres persones. Sembla evident que hi ha qui enyora aquells temps, no tan llunyans, en què l'Institut havia quedat estancat i paralitzat, fossilitzat, com en una foto fixa. Potser ja els anava bé.

Nota: El canemàs d'aquest article fou escrit el dia 8 de juny de l'any passat a Sant Joan les Fonts, quan el qui el signa rebia cartes amenaçadores d'un il·lustre patrici i algú havia publicat un article feridor sota la seva inspiració. Ha estat un any com un document de Microsoft Word en el meu ordinador personal, però, avui, en les circumstàncies actuals, crec que, convenientment farcit, tinc l'obligació de fer-lo públic.

L'Institut d'Estudis Catalans, reflexió a mig camí
(Article publicat a *El País* el dia 9 de juliol de 1998)

Arribats a l'equador del període presidencial màxim de sis anys —després del procés electoral que culminà dilluns passat—, em sembla pertinent fer una reflexió pública, essencial i sincera sobre l'Institut d'Estudis Catalans; sobre les seves competències, assoliments i propòsits, però especialment sobre què n'espera —o, millor, què n'hauria d'esperar— la societat i en quines condicions es troba ara l'Institut per a dur a terme la tasca que històricament li pertoca i que ha renovat i reprès amb decidida voluntat de servei al conjunt de la societat.

En l'arrencada i en la brillant consolidació, ben cert que són gloriosos el seny ordenador i l'empenta de Prat de la Riba, i benemèrits els esforços de tants membres il·lustres per la ciència i l'acció —amb Fabra al capdavant, que capitanejà l'endreç de la llengua. En la nit de la dictadura, foren providencials la tossuderia i el sacrifici d'uns altres membres, el primer dels quals, per l'obstinació i el tremp amb què preservà la institució durant trenta anys, fou Ramon Aramon. Però ara el meu propòsit no és ni la lloança del temps passat ni la melangia de la forçada resistència, gairebé sense vida. Ni tampoc l'ancoratge dels deu primers anys de la transició, en què s'ha retret a l'Institut d'Estudis Catalans que va deixar passar el tren; un retret just, en termes absoluts, però que no considera la impotència, llavors, d'una institució que havia de començar per renovar-se ella mateixa. Va caldre, doncs, recuperar aquells deu anys d'aïllament i de manca de definició interna i externa, en els quals l'Institut no sabé adequar-se a la nova realitat.

L'Institut actual, i el del futur, es configura a partir d'una sèrie de fets tangibles que tenen lloc entre 1988 i 1991 i d'uns altres de més intangibles, d'una sembra constant i fina que dóna ja els seus fruits. Són massa recents per a citar-ne noms; però, sens dubte, han estat marcats per les persones més pròximes a la Presidència i a la Secretaria General d'aquests darrers vuit o nou anys.

La reforma estatutària del 1989 —singular en el món de les acadèmies— permeté ampliar el nombre de membres numeraris de vint-i-vuit a cent cinc, incorporant-hi un bon nombre dels científics de més prestigi de l'àmbit lingüístic català; permeté rejovenir i dinamitzar la institució i incorporar-hi plenament el treball de les seves societats científiques; i permeté recuperar la confiança dels poders públics, confiança que es materialitzà en tres accions concretes: el conveni entre la Generalitat i l'IEC, la Llei del Parlament de Catalunya sobre l'autoritat lingüística de l'IEC i el Decret de reorganització de la CIRIT, que reconeix l'Institut com un assessor regular de la política científica. Són tres accions de reconeixement de l'Institut que, entre altres coses, obligaven l'Institut d'Estudis Catalans a actuar com a tal, definint les seves línies d'actuació i recuperant les responsabilitats que uns tercers havien assumit en una funció que només podia ésser de suplència.

És assumint aquestes responsabilitats que l'Institut centra actualment la seva activitat en

tres línies d'actuació: com a acadèmia de la llengua catalana, com a institut de catalanística i com a assessor dels poders públics i promotor i coordinador d'estudis i investigacions. I, això, ho duu a terme en tot el seu àmbit de competència, les terres de llengua i cultura catalanes, amb una clara voluntat integradora, però amb les limitacions que les circumstàncies actuals imposen.

Aquests darrers tres anys han estat cabdals per a impulsar aquest nou encaix de l'Institut en el marc de la societat de llengua catalana i, particularment, de les institucions acadèmiques. Han estat cabdals per a obrir grans finestres i agafar el tren, tecnològicament més avançat, que havíem vist passar de llarg fa vint anys. Creiem que estem aconseguint allò que legítimament se'ns demanava: definir, entre la història i el futur, la pròpia identitat; millorar les relacions públiques i la presència en la vida científica i cultural de la nostra societat; acostar-nos als centres d'estudis locals i comarcals; obrir-nos al conjunt de la societat. I l'Institut, això, ho ha fet augmentant considerablement el ritme de treball de les seves seccions i societats, multiplicant el nombre d'actuacions i d'obres publicades, i sempre amb el ferm propòsit de mantenir el màxim d'exigència i de rigor científics en tot el seu treball. L'Institut d'Estudis Catalans no ha deixat d'ésser fidel en cap moment als principis fundacionals d'«exigència científica, catalanitat i obertura exterior».

Conscients que la realitat sociocultural i sociolingüística de la nostra comunitat no és la mateixa ara que durant els anys vint o setanta, cal reconèixer que els temps de la defensa aferrissada d'un determinat model lingüístic com a instrument per a preservar una part de la nostra identitat han quedat enrere. La societat ha evolucionat i la nostra acadèmia de la llengua ha evolucionat també, perquè ha de donar resposta a allò que la societat actual té el dret de demanar-li. L'acadèmia ha de continuar exercint el seu paper principal irrenunciable de mantenir i posar al dia quan cal la norma, de vetllar per la unitat i la dignitat de la llengua. Aquesta funció cohesionadora, que l'Institut ha tingut des del seu inici, és avui del tot vigent, encara, en una comunitat tan fragmentada —per raons històriques, polítiques i administratives— com és la nostra. Però també és cert que hi ha unes altres raons aparentment menys socials, més tecnològiques i més abocades cap a un futur que es promet immediat. I ho és, per exemple, la necessitat d'estandardització que imposaran o imposen ja els usos lingüístics dependents de les noves tecnologies de la informació. Tot fa pensar que la comunicació entre l'home i la màquina demanarà uns usos lingüístics més estandarditzats i, doncs, relativament convencionals, i l'Institut treballa en el desenvolupament dels recursos lingüístics necessaris per a fer realitat aquest objectiu.

L'Institut d'Estudis Catalans no és tan sols l'acadèmia de la llengua. És un centre de catalanística, entès aquest mot com «l'estudi de la llengua i la cultura catalanes»: òbviament, de la cultura catalana en tots els seus aspectes, és a dir, la literatura, la història, les arts i les ciències (naturals i humanes), el pensament, el dret, etc. A diferència del que passa si considerem la institució com un institut general de recerca —àmbit en el qual pot fer un paper important d'assessorament, de coordinació, de promoció i de difusió, però s'ha d'acontentar amb un paper molt més modest pel que fa a la realització (infraestructures i publicacions bàsiques de referència, grans edicions crítiques, corpus documentals)—, si la considerem com un centre d'estudis de la cultura catalana —l'únic existent al país—, l'Institut ha d'abordar tot l'àmbit de la catalanística i, per tant, hauria de dissenyar la planificació i, en una bona mesura, impulsar i coordinar la realització de la recerca.

Aquests darrers anys hem potenciat tots aquells aspectes que tenen relació amb la coor-

dinació i la promoció de la recerca, des de l'elaboració dels *Reports de la recerca a Catalunya*, d'acord amb la CIRIT, passant per una sèrie de jornades científiques, com a fòrum de debat científic al més alt nivell sobre temes d'interès científic i impacte social, i sobretot per mitjà del treball de les vint-i-cinc societats científiques, que apleguen més de nou mil associats i que són una peça fonamental en aquesta complexa estructura que permet una enriquidora comunicació entre l'Institut i la societat, a través dels estudiosos i investigadors.

Aquest model d'Institut és el que pretenem consolidar en aquests propers tres anys. Amb entusiasme i dedicació, i amb la consciència del treball que això representa i de la necessitat de convèncer, bo i superant —dins i fora— tota mena de dificultats: internes, per l'existència de models i criteris diferents, com ha d'ésser en una institució científicament i intel·lectualment molt rica, i externes —manca de suport polític i econòmic adequat, consideració social fruit del coneixement dels propòsits i dels assoliments, pressions dels sectors més immobilistes. Però, en una pàtria «que encara no és nascuda com l'han somniada els seus fills» —com escrivia Josep Carner—, la societat no pot permetre's ni podria perdonarnos que l'Institut d'Estudis Catalans, definits ja clarament els seus objectius, no disposés de tots els mitjans, mecanismes i suports necessaris per a acomplir-los, amb la qualificació i la dedicació abnegada de cada un dels seus membres.

SECCIÓ HISTÒRICO-ARQUEOLÒGICA

La Secció s'ha reunit, com és habitual en tots els cursos, en sessions ordinàries de treball, les quals han tingut lloc els dies 10 de setembre, 8 d'octubre, 12 de novembre i 17 de desembre de 1997, i 21 de gener, 11 de febrer, 25 de març, 29 d'abril, 6 de maig i 10 de juny de 1998.

A més de les activitats de tràmit, d'execució i de revisió d'acords, de seguiment del pressupost, de preparació de publicacions, etc., la Secció ha emès els informes que detallem a continuació.

Informes

La Secció ha emès vint-i-quatre informes preceptius sobre els expedients de declaració com a bé cultural d'interès nacional (BCIN), sol·licitats a l'IEC per la Direcció General del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Informes d'expedients en la categoria de monument històric

Casa natal de Rafael Casanova, església de Sant Blai del Fonoll, els Hostalets d'en Bas, masia de can Manent, monestir de Santa Maria de Lillet i Seu Nova de Lleida.

Informes d'expedients en la categoria de conjunt històric

Besalú, cases Cerdà de Barcelona, Santa Pau.

Informe d'expedient en la categoria de jardí històric

Parc de la Devesa de Girona.

Informes d'expedients sobre delimitació de l'entorn de protecció

Amfiteatre romà de Tarragona, Besalú, casa natal de Rafael Casanova, cases Cerdà de Barcelona, castell de la Sala de Comalats, conjunt històric de Llívia, església de Sant Andreu de València d'Àneu, els Hostalets d'en Bas, monestir de Santa Maria de Lillet, parc de la Devesa de Girona, plaça Major de Banyoles, Santa Pau i Seu Nova de Lleida.

Informe d'expedient en la categoria de zona arqueològica

Vil·la romana de can Terrés.

La Secció ha dictaminat també sobre vuit escuts heràldics i vint-i-dues banderes després d'haver estudiat els expedients presentats a l'IEC per la Direcció General d'Administració Local del Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya.

Escuts heràldics municipals dictaminats

Bellaguarda, Forallac, Montoliu de Segarra, Navàs, Puigdàlber, la Torre de Claramunt, Torredembarra, Vilagrassa i Vilalba dels Arcs.

Banderes municipals dictaminades

Aiguafreda, Avinyó, Badia del Vallès, les Borges del Camp, Castellfollit de la Roca, Gimenells i el Pla de la Font, Ginestar, la Llagosta, Llorenç del Penedès, Maçanet de Cabrenys, Malla, Mieres, Monistrol de Calders, Navès, Palau-sator, Puiggròs, Sant Aniol de Finestres, Sant Hipòlit de Voltregà, Sant Llorenç de Morunys, Seva, el Soleràs, Tàrrega, Vallmoll i Verges.

El senyor Josep Guitart féu un informe sobre el poblat ibèric de puig Castellar, del terme de Santa Coloma de Gramenet, terreny donat a l'IEC per Ferran de Sagarra. Les excavacions que s'hi han de portar a terme s'han confiat al senyor Joan Sanmartí, professor de la Universitat de Barcelona, i el senyor Guitart en farà el seguiment.

La Secció estudià els textos elaborats pels senyors Josep M. Terricabras i Isidre Molas que serviren com a document de base per al debat del Ple del 18 de maig sobre *Els drets individuals i els drets col·lectius* i en passà unes reflexions escrites a la Secretaria General de l'Institut.

Treballs conjunts amb altres seccions

Alguns membres de la Secció han intervingut en la revisió de propostes de termes referents a matèries que són competència de la Secció Històrico-Arqueològica per al *Diccionari de la llengua catalana* de l'IEC, que van revisant les Oficines Lexicogràfiques de la Secció Filològica.

Comissions

El senyor Josep Guitart forma part de la Comissió d'Investigació de l'Institut.

La senyora Eulàlia Duran i els senyors Albert Hauf i Antoni Pladevall formen part de la Comissió per a redactar el projecte Corpus Scriptorum Cathalauniae, a més del senyor Manuel Mundó com a president de la Secció.

La senyora Núria de Dalmases i els senyors Xavier Barral, Francesc Fontbona, Josep Guitart, Manuel Mundó i Antoni Pladevall estudiaren l'avantprojecte de remodelació de la Casa de Convalescència. L'estudi es basà en dos aspectes: la qüestió històrica de l'edifici i la filosofia de la funcionalitat de l'Institut. D'aquest estudi en sorgí una proposta d'acord que fou presentada al Consell Permanent.

Les senyores Maria Teresa Ferrer i Eulàlia Duran i els senyors Albert Balcells, Xavier Barral, Josep Guitart i Manuel Mundó com a Comissió de la Secció coordinaren els nous projectes de la Secció per a lliurar-los després a la Comissió d'Investigació de l'IEC.

El senyor Manuel Mundó forma part de la Comissió de Lexicografia com a representant de la Secció.

Els senyors Pere de Palol i Josep Guitart, juntament amb els senyors Manuel Mundó, Antoni Pladevall i Manuel Riu, visitaren els descobriments arqueològics de Cabrera de Mar per donar suport a la realització de les excavacions, atès que es vol edificar en una zona on s'han trobat forns del segle I dC i termes romanes de finals del segle II aC, les més antigues trobades fins ara a la Península.

Actes acadèmics

En les sessions ordinàries de la Secció s'han portat a terme les comunicacions científiques següents: «Els magistrats de Roma», pel professor Géza Alföldy; «Sobre la suposada itinerància dels artistes del romànic català», pel senyor Xavier Barral; «Postguerra i justícia franquista», per la senyora Concepció Mir; «Entorn del volum XXVI de *Catalunya Romànica*», pel senyor Antoni Pladevall; «Les excavacions de Cabrera de Mar», pel senyor Josep Guitart, i «Les nostre relacions amb el Comitè Espanyol de Ciències Històriques», per la senyora Eulàlia Duran.

El 25 de setembre es presentà al cor de la catedral de Barcelona, amb la presència del cardenal arquebisbe de Barcelona, senyor Ricard Maria Carles, *Els vitralls de la catedral de Barcelona i del monestir de Pedralbes,* quart volum per a Catalunya del programa Corpus Vitrearum Medii Aevi, de la Unió Acadèmica Internacional, dirigit per Joan Ainaud i de Lasarte (†) i Manuel Mundó. L'acte fou presidit pels senyors Manuel Castellet, president de l'Institut d'Estudis Catalans, i Joan Guiteras, degà president del capítol catedral. Hi intervingueren Manuel Mundó, membre de l'IEC, i Josep M. Martí i Bonet, canonge arxiver capitular.

El senyor Josep M. Font i Rius va formar part, en nom de l'IEC, del patronat d'honor del col·loqui del vuitè centenari de la Carta de Perpinyà, *La ciutat i els poders*, que tingué lloc del 23 al 25 d'octubre al Palau de Congressos de Perpinyà. Fou organitzat per l'Institut Catalan de Recherche en Sciences Sociales i la vila de Perpinyà, amb la cooperació de la Universitat de Perpinyà i de la Regió Llenguadoc-Rosselló.

El 4 de novembre tingué lloc la conferència «Passat, present i futur dels estudis de literatura catalana», a càrrec del senyor Joaquim Molas, dins del cicle de conferències organitzat per les societats filials amb el títol comú de *Ciència i cultura al llindar del segle XXI.*

Juntament amb la Societat Catalana d'Estudis Històrics (SCEH), la Secció participà en l'organització del vintè aniversari del Congrés de Cultura Catalana. L'àrea d'història va exposar les conclusions i en va fer la síntesi. Sota la direcció del principal organitzador de l'acte científic, senyor Gaspar Feliu, president de la SCEH, les ponències foren presentades per èpoques i foren exposades, entre altres, pels membres de la Secció senyors Josep Guitart i Manuel Riu. El senyor Francesc Fontbona també hi col·laborà aportant informació sobre aspectes temàtics per a la disciplina d'art. La síntesi final fou proposada pel senyor Antoni Riera i, després d'una taula rodona animada per diverses intervencions, el president de la Secció, senyor Manuel Mundó, féu una conclusió. L'acte se celebrà el 23 de novembre al Centre Cívic Les Planes de Sant Joan Despí. L'acte final es féu el 14 de desembre al Palau de Congressos.

El dia 1 de desembre, amb motiu de l'acte commemoratiu del 600è aniversari del naixement d'Ausiàs March, l'Institut presentà a la Sala Prat de la Riba de l'IEC l'obra *Ausiàs March: Obra completa*, edició de Robert Archer, d'Editorial Barcanova. El senyor Albert Hauf hi participà amb la conferència *Ausiàs March: la veu del silenci.*

El dia 3 de febrer es presentà a la Sala Pi i Sunyer de l'IEC l'obra de Flocel Sabaté *El territori de la Catalunya medieval: Percepció de l'espai i divisió territorial al llarg de l'edat mitjana*. Hi intervingueren la senyora Maria Teresa Ferrer i els senyors Manuel Mundó i Antoni Riera.

Del 14 al 18 de maig tingué lloc a Cracòvia el XIX Congrés Internacional del Corpus Vitrearum Medii Aevi. Els senyors Manuel Mundó i Xavier Barral hi participaren amb la conferència *État actuel d'avancement du CVMA, Catalogne (vol. IV et V).*

En el marc dels actes celebrats a la Residència d'Estudiants de Madrid amb motiu de l'exposició «El Institut d'Estudis Catalans, 90 años (1907-1997)», el dia 27 de maig el senyor Marc Mayer participà en la taula rodona que tractà del tema *Ciencia y humanidades en Cataluña.*

El dia 18 de juny es presentà el llibre *Obra completa* de Prat de la Riba a la sala de l'Institut que porta el mateix nom. L'acte comptà amb l'assistència del president de la Generalitat de Catalunya, senyor Jordi Pujol, que presidí la taula juntament amb el president de l'IEC, senyor Manuel Castellet; del senyor Albert Balcells, curador de l'obra, i del senyor Isidre Molas, que presentà el llibre.

Del 21 al 27 de juny els senyors Manuel Mundó i Josep Guitart assistiren com a representants de l'IEC a la 72a reunió de la Unió Acadèmica Internacional, celebrada a Brusselles. Hi intervingueren en els programes del Corpus Vitrearum Medii Aevi, de la Tabula Imperii Romani, de la Forma Orbis Romana, del Corpus de Marques Amfòriques i del Corpus d'Antiguitats Precolombines. També participaren en reports sobre uns altres programes i en diverses comissions internes.

El dia 8 de juliol es presentà a la Sala Prat de la Riba de l'IEC el *Report de la recerca a Catalunya* en l'àmbit d'història. És un estudi sobre el sexenni 1990-1995 que tracta de la recerca a les universitats i als centres de recerca i de problemes generals i dóna unes conclusions. La presentació fou a càrrec del senyor Albert Balcells.

Congressos

Del 16 al 19 d'abril se celebrà a la ciutat de Cartagena la V Reunió d'Arqueologia Cristiana Hispànica, organitzada per la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC amb la col·laboració de la Universitat de Múrcia, la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona i el Museu Arqueològic de Cartagena. Fou presidida pel professor Pere de Palol, i els professors Sebastián Ramallo, Josep Guitart i Josep M. Gurt formaren el comitè científic.

Les quatre sessions de treball se celebraren a la seu de la Universitat Nacional d'Educació a Distància, on es presentaren i s'estudiaren els temes següents: «La realitat històrica i l'arqueologia bizantina de la Mediterrània occidental»; «Cartagena i l'arqueologia d'època bizantina a Hispània»; «Problemes socioeconòmics. Fiscalitat, moneda i circulació monetària; comerç i explotació del territori; productes manufacturats» i «L'Església i l'estament eclesiàstic sota la influència bizantina».

Aquesta reunió, que ha donat continuïtat a unes altres trobades anteriors, ha estat motivada per les recents i molt importants troballes arqueològiques a la ciutat de Cartagena, que per primera vegada en l'arqueologia hispànica han posat al descobert restes de l'ocupació bizantina a la mateixa capital que ocuparen els bizantins a Hispània. És el darrer nivell arqueològic que se sobreposa a un mercat baix imperial que amortitza un esplèndid teatre romà d'època d'August. La successió de nivells en el temps feia necessària aquesta reunió.

L'assistència fou important. S'hi van presentar cinquanta-set comunicacions i cada tema va tenir el suport de dues ponències presentades per il·lustres professors. Es van editar unes preactes i està en preparació per a finals d'any la impressió del volum científic corresponent.

Distincions

El senyor Emili Giralt ha estat honorat per la Generalitat de Catalunya amb la Creu de Sant Jordi.

El senyor Antoni Pladevall i Font ha estat nomenat membre de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi.

La Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona ha nomenat acadèmic honorífic el pare Miquel Batllori, el qual ha estat honorat amb unes sessions de treball sobre la seva obra del 17 de febrer al 17 de març. També ha estat guardonat amb la Medalla d'Or del Govern Balear.

Del 25 al 28 de març se celebrà al castell de Sant Ferran de Berga el I Simpòsium d'Arqueologia Medieval en homenatge al professor Manuel Riu i Riu. Fou organitzat per la Universitat de Barcelona i el Grup de Recerca d'Arqueologia Medieval i Postmedieval (GRAMP) del Departament d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica de la Universitat de Barcelona, amb l'adhesió de la Secció.

El senyor Joaquim Molas i Batllori ha estat honorat amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, i també li ha estat atorgat el Premi de la Institució de les Lletres Catalanes.

Publicacions

Tabula Imperii Romani: Full K/J-31: Pyrénées Orientales - Baleares: Tarraco - Baliares. Madrid: Unió Acadèmica Internacional, 1997. [Editat pel Comitè Espanyol, del qual forma part el senyor Josep Guitart]

PROGRAMES DE RECERCA

▼ Centre d'Art Romànic Català

Director: Joan-F. Cabestany i Fort

Enguany, la tasca del Centre d'Art Romànic Català (ARCAT) ha tingut dos moments diferents. Des del mes de setembre de 1997 fins al mes de febrer de 1998, l'activitat de recerca i introducció d'informació bibliograficodocumental dins la base de dades de l'AS400 ha prosseguit a un ritme normal, tal com s'ha anat fent en cursos anteriors. A partir del mes de març del 1998, en iniciar-se la migració de la informació i el disseny del nou programari, hem hagut d'iniciar una acurada tasca de revisió de la informació fins ara introduïda per tal d'assolir un traspàs correcte de dades al nou sistema. Paral·lelament s'ha dut a terme la classificació de l'arxiu gràfic ARCAT i de documents d'hemeroteca.

La tasca portada a terme en el curs 1997-1998 ha consistit en:

1. ***Estudi de fonts bibliogràfiques***

L'estudi de fonts bibliogràfiques ha significat ampliar i completar l'anàlisi historicodocumental i arquitectònica d'un total de 560 edificis, que s'han estudiat per comarques. El nombre concret d'edificis que s'han estudiat a cada comarca és el següent: Alt Urgell, 522; Andorra, 1; Baix Llobregat, 1; Baix Penedès, 1; Baixa Cerdanya, 1; Conca de Barberà, 1; Gironès, 2; Pallars Jussà, 7; Pallars Sobirà, 14; Ripollès, 1; Selva, 7; Urgell, 1; Vall d'Aran, 1.

2. ***Creixement del Corpus d'edificis religiosos dels segles IX al XIII***

L'increment respecte al curs passat ha estat de 178 noves esglésies (Alt Urgell, 173; Selva, 1; Pallars Jussà, 1; Pallars Sobirà, 2; Vallès Oriental, 1), amb un total de 3.028 edificis codificats.

3. ***Enriquiment dels diferents grups de documentació***

La bibliografia consultada i el treball de camp realitzat han permès aportar informació d'un total de 541 esglésies.

4. ***Buidatge i introducció de documentació***

Durant el curs s'han analitzat 31 documents. Cadascun pressuposa la realització de les tasques següents:

— Recerca de la documentació dels diferents edificis inventariats.

— Transcripció de les fonts documentals originals en llatí.

— Revisió de les transcripcions i traduccions al català dels documents ja publicats pels autors consultats.

— Traducció al català dels documents no traduïts anteriorment.

— Introducció a l'ordinador de la informació analitzada.

Cal assenyalar que, d'aquests 31 documents, 29 han estat traduïts al català per l'ARCAT, i la resta procedeixen de traduccions fetes pel senyor A. Pladevall.

5. *Àrea d'anàlisi arquitectonicoartística: treball de camp*

L'ARCAT ha dut a terme l'estudi i la comprovació *in situ* d'un total de 31 monuments: Sant Jaume de Frontanyà, Sant Pere de Besalú, Santa Maria de Besalú, Sant Vicenç de Besalú, Sant Quirze de Colera, Santa Maria de Terrassa, Sant Vicenç de Rus, Sant Miquel de la Pobla de Lillet, Sant Pere d'Albanyà, Santa Maria de Sant Quirze de Colera, Santa Maria del Palau, Sant Llorenç de la Muga, Santa Maria de la Pobla de Lillet, Santa Maria del Priorat de Castellfollit de Riubregós, Santa Maria del Camí, Sant Feliu de Rocabruna, Santa Cecília de Molló, Sant Martí de Mura, Sant Cristòfol de Beget, Santa Maria de Gerri de la Sal, Santa Maria de Siurana, Sant Pere de Rodes, Santa Maria de Talamanca, Santa Maria de Sarral, Sant Pere de Terrassa, Santa Maria de Scala Dei, Sant Vicenç de Castell de l'Areny, Santa Justa i Santa Rufina de Prats de Molló, Mare de Déu de Bell-lloc, Sant Esteve de Pelagalls i Sant Miquel de Terrassa.

6. ***Publicacions***

CABESTANY I FORT, Joan-F. «El culte de santa Eulàlia a la catedral de Barcelona (s. IX-X)». *Lambard. Estudis d'Art Medieval* [Barcelona], vol. IX (1997), p. 159-166.

— «Sant Andreu de la Serra, un *unicum* del segle XI». *Circular dels Amics de l'Art Romànic* [Barcelona], núm. 169 (gener 1998), p. 163-165.

CABESTANY I FORT, Joan-F.; MATAS I BLANXART, M. Teresa. «Sant Jaume de Frontanyà». *Circular d'Amics de l'Art Romànic* [Barcelona], núm. 171 (març 1998), p. 179-182.

— «La representació d'artesans en els claustres romànics catalans». *Actes del Congrés sobre l'Artista-artesà Medieval a la Corona d'Aragó*. [Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs] [En premsa]

«Le Centre d'Art Roman Catalan (ARCAT), un instrument informatique pour l'analyse de l'art de la période romane». *Cahiers de Civilisation Médiévale* [Poitiers], núm. 159 (juliol-setembre 1997). [Sense paginar]

MATAS I BLANXART, M. Teresa. «El bàcul del bisbe Arnau de Gurb: Una peça litúrgica o funerària?». *Lambard. Estudis d'Art Medieval* [Barcelona], vol. IX (1997), p. 167-173.

7. *Activitats acadèmiques*

7.1. *Organització de sessions científiques*

Enguany, dins el cicle *Problemes i suggeriments a la recerca i estudi de l'art i la història del romànic català*, l'ARCAT ha organitzat la taula rodona següent:

— El dia 18 de febrer de 1998, la IX Taula Rodona «La pintura romànica: noves descobertes», moderada pel senyor Joan-F. Cabestany i Fort, amb la participació dels senyors Antoni Pladevall, Olivier Poisson i Joaquín Yarza i de la senyora Àngels Planell, i l'assistència de 127 persones.

7.2. *Assistència a sessions científiques*

Participació del senyor Joan-F. Cabestany i Fort en el XV Curset d'Arqueologia Medieval, *Els treballs i els jocs a l'edat mitjana (materials arqueològics)*, organitzat per la Institució Milà i Fontanals (Consell Superior d'Investigacions Científiques) amb la conferència «L'utillatge artesà» (Barcelona, 29 d'octubre de 1997).

Participació del senyor Joan-F. Cabestany i Fort en el XIV Cicle de Conferències *Imatge i contingut dels claustres romànics catalans*, organitzat pels Amics de l'Art Romànic, amb la conferència «El claustre, estructura arquitectònica i religiosa» (Barcelona, 3 de novembre de 1997).

Participació del senyor Joan-F. Cabestany i Fort i de la senyora M. Teresa Matas i Blanxart en el *Simpòsium sobre l'Aportació Cultural i Científica de l'Institut d'Estudis Catalans (1907-1997)*, organitzat per l'Institut d'Estudis Catalans, amb la conferència «ARCAT: Una tasca d'investigació a partir de l'obra científica de Josep Puig i Cadafalch» (Barcelona, 9 de desembre de 1997).

Participació del senyor Joan-F. Cabestany i Fort i de la senyora M. Teresa Matas i Blanxart en la presentació del Centre d'Art Romànic Català (ARCAT), organitzada per l'Institut d'Estudis Ilerdencs, amb la conferència *Informàtica i romànic: dos mons unificats per l'ARCAT* (Lleida, 16 de desembre de 1997).

Participació del senyor Joan-F. Cabestany i Fort i de la senyora M. Teresa Matas i Blanxart en el *Congrés sobre l'Artista-artesà Medieval a la Corona d'Aragó*, organitzat per l'Institut d'Estudis Ilerdencs, amb la conferència «Les representacions d'artesans en els claustres romànics catalans» (Lleida, 14 de gener de 1998).

Assistència del senyor Joan-F. Cabestany i Fort i de la senyora M. Teresa Matas i Blanxart a la inauguració de la restauració de Sant Pere d'Albanyà (Albanyà, 27 de juny de 1998), organitzada per l'Ajuntament d'Albanyà i la Diputació de Girona.

Assistència del senyor Joan-F. Cabestany i Fort i de la senyora M. Teresa Matas i Blanxart a la reunió d'aprovació de la tasca de restauració de la cartoixa de Scala Dei (la Morera de Montsant, 2 de juliol de 1998), organitzada pel Servei de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya.

Assistència del senyor Joan-F. Cabestany i Fort i de la senyora M. Teresa Matas i Blanxart a la inauguració oficial de la restauració del Palau de l'Abat de Sant Pere de Rodes (el Port de la Selva, 11 de juliol de 1998), organitzada per la Conselleria de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Participació del senyor Joan-F. Cabestany i Fort en les XXX Journées Romanes (Cuixà, 5-12 de juliol de 1998), organitzades per l'Association Culturelle de Cuxa, amb la conferència *L'organisation et division du territoire: les paroisses du Berguedà et du Lluçanès (IX-XI siècles)*.

8. *Consultes*

Han fet consultes al Centre ARCAT les persones o les institucions següents:

— Senyora Géraldine Mallet (Universitat de Montpeller III).

— Senyor Michel Saint-Tizier (tinent d'alcalde del Voló).

— Senyor Pere Llabrés i Bofarull (propietari del castell i de l'església de Santa Maria de Ribelles).

— Senyor Tomàs Navarro i Bravo (llicenciat en geografia i història per la Universitat de Barcelona).

— Senyors Antoni González i Albert López (Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona).

La base de dades ARCAT s'utilitzà com a suport per al cicle de conferències *Imatge i contingut dels claustres romànics catalans*, organitzat pels Amics de l'Art Romànic i en el qual pronunciaren conferències els senyors Joan-F. Cabestany i Fort («El claustre, estructura arquitectònica i religiosa», el dia 3 de novembre de 1997), Joan Albert Adell («Els primers claustres de Catalunya: Sant Pere de Rodes i Sant Pere de Casserres», el dia 5 de novembre de 1997), Pere Beseran («El claustre de la Seu d'Urgell», el dia 10 de novembre de 1997), Olivier Poisson («El claustre d'Elna», el dia 12 de novembre de 1997), Jordi Camps («Imatge i cicles al claustre de Tarragona», el dia 17 de novembre de 1997), Gaspar Coll («Oració, música i ornament als claustres monàstics i catedralicis medievals», el dia 24 de novembre de 1997) i Xavier Barral («La construcció dels claustres medievals», el dia 26 de novembre de 1997), i la senyora Teresa Vinyoles («Representacions de la vida quotidiana als capitells», el dia 19 de novembre de 1997).

9. ***Connexions amb el Centre d'Art Romànic Català (ARCAT)***

El Centre ARCAT està connectat amb:

— El Centre d'Informació i Documentació Científica (CINDOC).

— La Xarxa de Biblioteques dels Museus d'Art de Catalunya.

— La Biblioteca de la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona.

— El Departament d'Història de l'Art de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de València.

10. ***Difusió del Centre d'Art Romànic Català (ARCAT)***

— Article: «Le Centre d'Art Roman Catalan (ARCAT), un instrument informatique pour l'analyse de l'art de la période romane». *Cahiers de Civilisation Médiévale* (Poitiers), núm. 159 (juliol-setembre de 1997), sense paginar.

— Article: «El programa ARCAT lleva a la informática el románico de los siglos IX al XIII». *La Mañana* (Lleida), 13 de desembre de 1997, p. 53.

— Entrevista a la senyora M. Teresa Matas i Blanxart sobre el contingut i els sistemes de contacte de la base de dades ARCAT. Ràdio Lleida Cadena SER, 16 de desembre de 1997.

— Article: «Presenten un programa informàtic sobre el romànic». *Segre* (Lleida), 16 de desembre de 1997, p. 51.

— Article: «La Alta Ribagorça es la comarca con más iglesias románicas». *La Mañana* (Lleida), 17 de desembre de 1997.

— Article: «Catàleg informàtic del romànic català que conté dades de 4.000 esglésies. Presenten a Lleida el programa ARCAT». *Segre* (Lleida), 17 de desembre de 1997.

— Anunci de la IX Taula Rodona organitzada per l'ARCAT. *Circular d'Amics de l'Art Romànic*, núm. 169 (gener de 1998).

— Informació sobre la IX Taula Rodona organitzada per l'ARCAT. *Circular d'Amics de l'Art Romànic*, núm. 170 (febrer de 1998).

— Article: «Nuevos hallazgos de pinturas románicas». *La Vanguardia* («Agenda Cultural»), 18 de febrer de 1998, p. 15.

▼ Catalunya Carolíngia

Directors: Josep M. Font i Rius
Manuel Mundó i Marcet
Antoni Pladevall i Font
Manuel Riu i Riu

Les reunions plenàries dels quatre membres de la Secció Històrico-Arqueològica susdits amb els equips que hi treballen han estat tres: 8 d'octubre de 1997 i 3 d'abril i 12 de juny de 1998. Els col·laboradors, per comtats, hi han exposat la feina i s'han discutit els problemes que sorgien.

Els responsables han lliurat aquest curs els documents transcrits i nets, tal com es resumeix per comtats, a més de donar compte de tasques pendents d'exploració, de transcripcions i de revisions de documents pendents d'una redacció definitiva.

Comtats d'Osona-Manresa

La sèrie documental, enllestida virtualment al final del curs anterior, ha estat enriquida amb l'addició de 46 documents nous, fruit de l'exploració de fons escadussers; fins al moment, s'han pogut ajuntar uns 1.880 documents. A més, s'han completat la introducció general del que ha de constituir el volum quart de la col·lecció general, la bibliografia corresponent i l'apèndix dels documents falsos, i està en marxa la confecció dels diferents índexs que han de tancar tot el volum.

A més, s'ha procedit a una revisió general de tots els documents reunits, especialment de les seves dates, i s'ha donat nombre a la seva seriació en el volum. També s'han escanejat els documents del Diplomatari de la Catedral de Vic, i finalment s'han fet la impressió per ordinador de les 1.305 pàgines en cinc toms resultants, les cobertes per a l'enquadernació i les fotocòpies auxiliars. Els integrants de l'equip han lliurat a la Comissió vuit disquets que comprenen el text de tota la col·lecció, és a dir, els documents núm. 1-1873 i l'apèndix.

Es preveu que a finals del curs 1997-1998, si no abans, l'obra quedarà totalment enllestida per a entrar en premsa.

Comtat de Barcelona

Aquest curs s'ha fet un avenç positiu en la preparació de la nova col·lecció documental, i pot dir-se que s'ha dedicat finalment a la fixació del text definitiu dels documents de l'Arxiu Capitular de Barcelona partint de l'edició Fàbregas però adaptant-la a les característiques de la nostra col·lecció. Poden sumar-s'hi la revisió i la redacció definitiva dels petits grups de documents solts de l'Arxiu Capitular de Vic, la cartoixa de Montalegre i algun altre fons més escadusser. Sumant els documents presentats als lliurats anteriorment, s'arriba ja aproximadament al miler.

Comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada

Reunits ja virtualment tots els documents d'aquests comtats, prossegueix la revisió paleogràfica i diplomàtica, començada en anys anteriors i actualitzada progressivament. Per finir l'elaboració crítica textual dels documents gironins i limítrofs, els senyors Manuel Rovira i Sebastià Riera han mantingut reunions de treball periòdiques amb els senyors Manuel Mundó i Ramon Ordeig, responsables de la revisió general dels documents en els aspectes històric i filologicolingüístic. Aquesta tasca es confia que estarà enllestida també quan acabi el curs 1998-1999. Simultàniament es realitza una tasca de control de les transcripcions d'alguns documents existents a la Biblioteca de Catalunya, així com la complementació de les taules de la tradició dels documents amb les edicions recents.

La documentació dels comtats d'Urgell i de Cerdanya i la dels de Rosselló i limítrofs esperen rebre, més endavant, una empenta dels senyors Manuel Riu i Riu i Pere Ponsich respectivament. Pel que fa als primers, també hi ha prevista la col·laboració del senyor Ramon Ordeig un cop llesta la tasca corresponent als comtats d'Osona-Manresa, que fins ara el senyor Ordeig ha tingut al seu càrrec de manera fonamental.

▼
Repertori de manuscrits catalans del segle XVI (1474-1620)

Directora: Eulàlia Duran i Grau

La tasca del present curs es pot dividir en dues línies de treball:

1. *Volum primer del* **Repertori de manuscrits**

Es troba en la darrera fase d'edició per l'IEC. Això vol dir que ja s'han fet les revisions sobre galerades i s'ha confeccionat l'índex onomàstic del volum, que té prop de quatre-centes pàgines i conté la descripció d'uns 250 manuscrits de les biblioteques de l'Arxiu Històric Municipal de Barcelona i de la Biblioteca de Catalunya. Figura a la introducció l'especificació dels criteris seguits, que valdran per a tots els volums següents. És previst que surti a la llum a la tardor d'enguany.

Aquest primer volum aporta ja algunes novetats interessants, com un fragment de *La fi del comte d'Urgell* que obliga a replantejar el procés d'elaboració d'aquest text tan discutit; una còpia de la *Crònica de Catalunya* del canonge i historiador Francesc Tarafa anterior a la que existeix a la Biblioteca Nacional de Madrid, fins ara considerada única; fragments del Tractat d'Armoria del beneficiat de la seu Jaume Ramon Vila; fragments de cursos universitaris dictats pel matemàtic i astrònom valencià Jeroni Munyós, i un dietari desconegut de Rafael Sunyer, entre uns quants exemples més. Alguns dels manuscrits han estat descrits detalladament per primera vegada, com el certamen barceloní en honor de la Immaculada Concepció de 1580 o els dos volums de poesies de Galceran Durall.

2. *Volum segon del* **Repertori de manuscrits**

Paral·lelament es treballa en la confecció del volum segon, que contindrà, essencialment, la descripció dels manuscrits de la Biblioteca del Seminari Diocesà de Barcelona i de la Biblioteca Universitària de Barcelona. La temàtica religiosa (sermons, tractats religiosos, etc.)

predomina en els manuscrits, però també la historiogràfica. De moment, la recerca ja ha aportat novetats importants.

Es preveu per al volum tercer la descripció de la resta de biblioteques barcelonines (Arxiu de la Corona d'Aragó, biblioteques de la Catedral i Diocesana, de l'Ateneu Barcelonès i de la Reial Acadèmia de Bones Lletres, i biblioteques privades). Es preveu que quedarà llest per a la impressió el 1999.

El projecte compta amb l'ajuda econòmica de l'Institut d'Estudis Catalans (que n'assumeix l'edició), del Ministeri d'Educació i Ciència, de la Generalitat de Catalunya i de la Universitat de Barcelona.

▼
Recerca arqueològica a Guissona

Directors: Josep Guitart i Duran
Joaquim Pera i Isern

La constitució del parc arqueològic de la ciutat romana de *Iesso*, gestionat pel Patronat d'Arqueologia de Guissona, en el qual participa activament l'IEC, entra en la seva fase decisiva amb la compra imminent per la Direcció General del Patrimoni Cultural de tres noves parcel·les, amb una extensió total de prop de 14.000 m^2, que s'afegiran a les parcel·les comprades anteriorment per l'Ajuntament de la vila. En la mateixa línia, enguany s'ha procedit a l'ampliació i la remodelació arquitectònica del museu monogràfic del jaciment i a l'elaboració del projecte museogràfic, que és previst que s'executi en els propers mesos.

La campanya d'excavació portada a terme enguany s'ha centrat en l'excavació en extensió de part d'una gran casa senyorial situada a la zona nord, al costat de la muralla que tancava la ciutat romana per aquesta banda. L'estudi estratigràfic, encara en curs, mostra molt bé com aquesta casa va ser construïda en època d'August, amb amortització prèvia de part d'un barri de cases més antigues, d'època romanorepublicana, i com va anar evolucionant fins al segle III dC.

L'objectiu de la recerca per a la pròxima campanya s'ha fixat en l'acabament de la zona d'excavació iniciada (uns 600 m^2), l'elaboració de la memòria amb l'estudi estratigràfic i dels materials, i l'inici de les tasques de consolidació, restauració i presentació al públic de les restes posades al descobert fins al moment.

▼
Forma Orbis Romani (FOR) - Tabula Imperii Romani (TIR)

Director: Josep Guitart i Duran

Ha aparegut el volum de la TIR corresponent al *Full K/J-31: Pyrénées Orientales - Baleares: Tarraco - Baliares*, en el marc del projecte promogut per la Unió Acadèmica Internacional. Aquest volum ha estat elaborat per l'IEC en col·laboració amb el Comitè Espanyol

de la TIR. El full, que presenta el mapa a escala 1:1.000.000, inclou, en el nostre cas, dos quadres amb l'ampliació a escala 1:250.000 del territori del voltant de *Tarraco* i del territori costaner al nord del Llobregat, és a dir, una part del territori de l'antiga Laietània, on hi havia, a més de *Barcino*, dues ciutats antigues més, *Baetulo* i *Iluro*, i una densa implantació rural.

El projecte FOR, promogut també per la Unió Acadèmica Internacional, té com a finalitat la confecció de mapes a escala 1:25.000 en què se situen els jaciments d'època romana i les referències geogràfiques antigues. Cada mapa va acompanyat del volum corresponent amb la descripció de tots els punts cartografiats i un estudi topograficoarqueològic del conjunt del territori. L'IEC, que ja havia publicat un primer full el 1928, elaborat per J. de C. Serra Ràfols, i que va ser aleshores la primera carta arqueològica elaborada científicament a la península Ibèrica, ha begut aquest projecte marcant com a primer objectiu l'elaboració dels fulls corresponents a les principals ciutats romanes de Catalunya. El full corresponent a *Baetulo*, pel qual es compta amb la col·laboració del Museu de Badalona, està ja molt avançat, i s'ha iniciat també el corresponent a *Iluro*, en el qual hi ha prevista la col·laboració del Museu de Mataró. L'Institut Cartogràfic de Catalunya, que ha participat des de l'inici en el projecte ajudant a definir aspectes tècnics i aportant-hi informació i mitjans, coeditarà amb l'IEC els resultats.

▼
Repertori dels catàlegs d'exposicions individuals d'art a Barcelona (1900-1939)

Director: Francesc Fontbona i de Vallescar

Acabada la tasca, l'original és al Servei de Publicacions de l'IEC per a la seva publicació, que es preveu que es farà efectiva a final del 1998, amb una extensió de quatre-centes pàgines.

▼
Obra completa d'Enric Prat de la Riba

Directors: Albert Balcells i González
Josep Maria Ainaud de Lasarte

El volum primer, corresponent als textos de 1887 a 1898, s'ha publicat el maig de 1998 en coedició amb Proa. S'ha acabat la revisió del volum segon, dedicat als escrits de 1898 a 1905, i s'ha entregat per a la seva publicació el juny de 1998. Dins el mateix any s'espera tenir llest el tercer i darrer volum (1906-1917) a fi que es pugui publicar dins l'any 1999, tal com s'havia previst inicialment.

▼ Corpus documental de les relacions internacionals de la Corona d'Aragó

Directors: Maria Teresa Ferrer i Mallol
Manuel Riu i Riu

El projecte de publicació, en edició crítica, dels tractats internacionals de Catalunya i de la Corona d'Aragó ha prosseguit durant aquest curs reunint material bibliogràfic, amb la col·laboració dels senyors Roberto Pili i Rafael Ginebra. Hem fotocopiat edicions de diversos tractats, documentació de negociacions diplomàtiques i anàlisis de les relacions internacionals.

Ha continuat també la informatització del material en una base de dades a fi de poder controlar ràpidament els tractats, les ambaixades, etc., tant cronològicament com per països, per persones que intervingueren en la negociació, per autors que han publicat o comentat la documentació, etc. En aquest moment tenim informatitzades 4.198 entrades documentals i encara cal incorporar a la base de dades una part de la informació que cal convertir. Malgrat que segurament encara podrem afegir-hi noves aportacions de publicacions recents o d'unes altres que no han estat al nostre abast fins ara, creiem que hem aconseguit una bona base bibliogràfica i que tenim tota la informació necessària per a passar a un altre estadi de la nostra tasca. Per això hem iniciat la preparació dels textos dels tractats dels segles XII i XIII per tal de publicar el primer volum l'any que ve.

Amb relació a aquest tema, la senyora Maria Teresa Ferrer ha publicat «Catalans i genovesos a la darreria del segle XIII. El declivi d'una amistat» —*Anuario de Estudios Medievales*, 26/2 (1996 [1997]), p. 783-823—, on s'analitzen les relacions amb Gènova des del segle XII, època en què els genovesos col·laboraren en la conquesta de Tortosa, fins a la fi del segle XIII, quan les relacions començaren a deteriorar-se fins a arribar a la guerra a la fi del primer quart del segle XIV. Els primers tractats amb Gènova són dels més antics dels conservats. També ha publicat, en relació amb aquest projecte, «La conquesta de les comarques meridionals valencianes per Jaume II» (*Quaderns de Migjorn*, 3 [1998], p. 9-26).

Maria Teresa Ferrer ha lliurat també per a la publicació la ponència presentada al I Conveni Internacional d'Estudis (1997) *Giudicato d'Arborea e Marchesato di Oristano: Proiezioni mediterranee e aspetti di storia locale* (Oristano [Itàlia], 5-8 de desembre de 1997), titulada «La guerra d'Arborea alla fine del secolo XIV», i la comunicació presentada a les IV Jornades Lusitanoespanyoles d'Història Medieval *As relaçoes de fronteira no século de Alcanices* (27-29 de novembre de 1997) titulada «Ramón de Cardona, militar y diplomático al servicio de cuatro reinos».

▼ Corpus de manuscrits il·luminats medievals de Catalunya (CMIMC)

Directors: Manuel Mundó i Marcet
Xavier Barral i Altet

S'ha acabat la tasca de buidatge de la bibliografia. S'ha confeccionat una bibliografia bàsica de treball, ordenada per fons, subsceptible d'ésser ampliada a mesura que avancin els estudis concrets sobre cadascun dels manuscrits.

S'ha fet un primer inventari i catalogació dels manuscrits conservats, tant físic (carpetes) com informatitzat, a partir de les notícies de la bibliografia. En aquest sentit, s'ha confeccionat una fitxa bàsica d'identificació per a cadascun dels manuscrits ressenyats fins ara.

Aquest inventari consta de les parts següents: documentació sobre els escriptoris medievals catalans, documentació sobre els copistes i els il·lustradors i documentació sobre els manuscrits. Així mateix, la documentació sobre els manuscrits és estructurada segons els fons, és a dir, segons els arxius i les biblioteques, i es diferencia entre fons de Barcelona, fons de Catalunya (comprenent-hi el Rosselló i Mallorca), fons de la resta d'Espanya i fons de l'estranger.

▼ Corpus Vitrearum Medii Aevi (CVMA)

Directors: Manuel Mundó i Marcet
Xavier Barral i Altet

Un cop sortit a la llum, el dia de Sant Jordi de 1997, el volum IV, dedicat a la catedral de Barcelona i al monestir de Pedralbes, amb complements menors, els directors del CVMA estableixen la planificació detallada del contingut del volum V i dels col·laboradors que hi havien de treballar, tant en la part tècnica com en la redacció dels textos introductoris. Aquests, en gran part, hauran de ser la síntesi de tot el que s'ha dit entorn de l'art del vitrall a Catalunya i en relació amb l'art internacional, aprofitant els materials recollits en els cinc volums del CVMA català.

La reunió comuna de tots els col·laboradors responsables fou el 3 d'octubre de 1997; abans i després hi ha hagut reunions del senyor Manuel Mundó amb grups de treball (tècnics del vitrall, fotògraf, documentalistes).

A la fi de l'estiu es començà per l'estudi, la restauració i les fotografies dels fragments de vitralls que conserva el Museu Episcopal de Vic, després d'obtenir permís el senyor Mundó del senyor bisbe de Vic per carta, i, oralment, del director del museu. El treball es pogué fer a Barcelona gràcies a les facilitats donades pels responsables al·ludits.

La feina aparentment més important ha estat el treball de camp a la catedral de la Seu d'Urgell i a la col·legiata de Santa Maria de Cervera, on es troben els vitralls més valuosos que han de formar part del volum V.

El senyor Mundó va començar per demanar les autoritzacions degudes als senyors bisbes de la Seu i de Solsona, així com al senyor rector de la parròquia de Cervera, que depèn del darrer. Les gestions personals dels senyors Vila-Grau i Vila Delclòs també hi han ajudat molt, ja que no sempre ha estat fàcil obtenir els permisos per als períodes en què s'hi podia treballar, tant per exigències pastorals com per la interposició d'arquitectes i alguns altres càrrecs diocesans. Totes les dificultats, però, han estat superades satisfactòriament.

L'estudi de la rosassa de la catedral de la Seu d'Urgell es desenvolupà entre setembre i octubre de 1997, període en què les bastides estigueren muntades i es pogué extreure el vitrall i fer-lo restaurar a la Seu mateix (a càrrec de l'obra de la catedral que subvenciona la Generalitat de Catalunya) per un tècnic que ja havia treballat en uns altres vitralls dels volums

anteriors. L'estudi de la composició dels vidres originals i de les restauracions posteriors, la descripció iconogràfica i les fotografies *in situ* foren fets en estades successives dels nostres tècnics a la Seu.

La campanya local de Cervera es dividí en dues temporades. Per començar, la rosassa gran, amb les bastides muntades per l'empresa Mundus, fou estudiada i fotografiada entre el 13 d'octubre i el 10 de desembre de 1997. A més de les gestions complexes fetes ja pels tècnics, encara hi hagué una visita del senyor Mundó per a assegurar la lectura dels filacteris, per a parlar amb l'alcalde i per a tractar d'obtenir recursos d'autoritats comarcals.

La segona campanya, que comprengué els vitralls dels quatre finestrals del presbiteri de Cervera, fou precedida de noves dificultats, com la fallida de l'empresa de bastides Mundus, que hagué d'ésser substituïda per Mecanotubo amb unes condicions de seguretat similars però una mica més costoses. Això retardà el muntatge, instal·lat des de l'1 de maig fins al 5 de juny d'enguany, que és una mala època ja que hi ha les funcions pastorals de la parròquia. Per a vèncer les objeccions del rector, calgueren noves visites i gestions del senyor Mundó davant de les autoritats eclesiàstiques, les quals, per sort, acabaren bé, fins al punt que el permís per a endur-nos a restaurar un fragment de vitrall redescobert durant la campanya, molt bonic encara que en molt mal estat, fou firmat solemnement a la Casa de la Ciutat en presència del paer en cap, del rector de Cervera i d'unes altres autoritats eclesiàstiques de Solsona.

En aquest moment, el senyor Joan Vila-Grau revisa i redacta les descripcions detallades per a l'inventari, el senyor Antoni Vila i Delclòs continua amb la restauració dels fragments de Cervera i el senyor Ramon Roca i Junyent ha anat fent proves de lluminositat i de color dels clixés obtinguts durant la campanya de la Seu i de Cervera.

Mentrestant, la senyora Sílvia Cañellas ha continuat fent reunions amb el senyor Mundó i ha fet una relació molt detallada dels arxius i fons on hi ha documentació dels edificis antigament envitrallats (en total 26) de la ciutat de Barcelona (9) i d'algunes altres poblacions de Catalunya (17). A l'extensa relació ha reunit la bibliografia de la majoria d'aquests edificis amb vitralls. La recerca documental, sovint lenta i entretinguda, prossegueix amb l'ajut de més col·laboradors.

El dia 17 de juny es planificà amb els tècnics la tasca a fer tot seguit, el mes de setembre. Després de gestions ja començades per a obtenir permisos, s'anirà al Palau dels Reis de Mallorca a Perpinyà a estudiar els fragments que queden de vitralls i de pintures al fresc. La mateixa operació es farà amb els frescos de la capella del bisbat de Tortosa, amb alçament de bastida petita.

Cal informar encara de dues activitats relacionades amb el CVMA. D'una banda, la redacció d'una *Memòria* molt detallada sobre el projecte, adreçada al Ministeri d'Educació i Cultura de Madrid, a fi d'obtenir-ne recursos per als anys 1998-2000. A més de la descripció de la feina que encara queda per fer, s'hi han afegit els currículums dels dos directors. De l'altra, l'assistència a congressos; primer, al XIX Col·loqui Internacional del Corpus Vitrearum Medii Aevi, celebrat a Cracòvia del 14 al 18 de maig d'enguany. Hi participaren els senyors Manuel Mundó, Xavier Barral i Joan Vila-Grau, els dos primers llegint una comunicació, «État actuel d'avancement du CVMA Catalogne (vol. IV et V)», i el tercer intervenint en el grup de restauració. Poc després, en la 72a sessió de la Unió Acadèmica Internacional, celebrada a Brussel·les el 23 de juny passat, el senyor Mundó va incloure l'informe preceptiu del CVMA català dins del programa general del projecte XVI/6, presentat per la senyora

Madelin Caviness. El senyor Joan Vila-Grau havia proporcionat també material escrit i gràfic per a la conferència inaugural de la 72a sessió, pronunciada el dia 22 de juny per la susdita senyora Caviness, que va tractar d'«Au delà du *Corpus Vitrearum*: Le vitrail à la croisée des disciplines». En la conferència, la senyora Caviness, que ha estat elegida presidenta de la UAI, féu un elogi de la riquesa dels arxius catalans per a la història de la vitralleria i de les recerques que s'hi fan.

▼
Banc de dades de monedes catalanes

Director: Miquel Crusafont i Sabater

L'objectiu és la realització del projecte definitiu amb la quantificació de la tasca que cal efectuar i la reglamentació de la consulta, un element bàsic per a poder comptar amb l'acord dels eventuals cedents d'informació documental i gràfica. S'han fet consultes per al reglament i es va comptabilitzant el volum d'informació que podria incloure's en una primera fase. Es compta de tenir acabat el projecte definitiu a final d'any.

▼
Corpus d'argenteria catalana medieval: l'obrador de Girona

Directora: Núria de Dalmases i Balañà

S'ha iniciat la base d'infraestructura per a la continuació del corpus d'argenteria catalana, del qual l'Institut ja ha publicat els dos primers volums (*Orfebreria catalana medieval: Barcelona, 1300-1500*, Barcelona, 1992). La feina feta s'ha centrat en la recerca sistemàtica de totes les publicacions periòdiques referents a l'àmbit de les terres gironines. També es van repassant tots els inventaris iniciats per la Diputació Provincial de Girona en la dècada dels seixanta i la continuació dels diferents inventaris eclesiàstics per tal de poder saber si hi ha alguna referència a peces d'orfebreria procedents de l'obrador de Girona.

▼
La cova de l'Arbreda i els altres jaciments paleolítics de Serinyà (el Pla de l'Estany)

Director: Narcís Soler i Masferrer

Aquest projecte inclou dues menes d'actuacions. Per una banda, la represa de les excavacions a la cova de l'Arbreda i la publicació progressiva dels materials que aquest jaciment ha proporcionat. En aquesta línia, hem preparat una ponència sobre la civilització de l'aurinyacià arcaic, que en aquest jaciment presenta la datació més vella de la Península i una de les més velles d'Europa (38.500 anys abans de l'actualitat), i comparem les seves manifestacions

amb les altres d'aquell mateix moment a Europa. La ponència es presentarà el mes d'octubre en un congrés de la Comissió VII (Paleolític Superior) de la Unió Internacional de Ciències Prehistòriques i Protohistòriques, de la Unió Acadèmica Internacional, que tindrà lloc a Foz Coa (Portugal). Per l'altra, pretenem completar l'estudi i la publicació de les velles excavacions i dels materials de la resta de les coves prehistòriques de Serinyà, tant les del paratge del Reclau (cova del Reclau Viver, cova de Mollet, cova d'en Pau) com la de la Bora Gran d'en Carreres.

En aquesta primera fase, i d'acord amb la disponibilitat econòmica que hem tingut, hem centrat la tasca en la transcripció d'un manuscrit inèdit de Pere Alsius i Torrent (1939-1915) que es titula *El Magdalénico en la provincia de Gerona*. Aquesta tasca, realitzada per l'arqueòleg Xavier Sintes i Norte, ja està pràcticament acabada. També ens hem començat a ocupar de restituir les figures que l'acompanyaven, que amb els anys s'han anat dispersant. El banyolí Pere Alsius, farmacèutic, geòleg i historiador, està considerat el pare de la prehistòria catalana.

Anem preparant la publicació anotada i comentada d'aquesta obra. El manuscrit pertany a la família Alsius de Banyoles i és l'obra de maduresa del seu autor, el qual només en va poder veure publicats els dos primers capítols. Pòstumament es va publicar el que fa referència a la mandíbula de Banyoles. Aquesta serà una edició important per a la historiografia prehistòrica de Catalunya perquè completarà el panorama ofert per la publicació, feta fa dos anys per l'equip que excava l'abric Romaní (Capellades, Anoia), de l'altre paleolitista pioner de Catalunya, Amador Romaní, i serà alhora un primer pas dins del nostre programa.

▼
Arnau de Vilanova, obres traduïdes al grec

Director: Manuel Mundó i Marcet

Aquest projecte data de molts anys. Comprèn les *Obres espirituals* d'Arnau de Vilanova i és patrocinat des de 1963 per la Unió Acadèmica Internacional dins del programa IX/5: *Corpus Philosophorum Medii Aevi*. L'impulsor del projecte fou Joaquim Carreras i Artau († 1968), membre de la Secció de Ciències de l'IEC, que en publicà un volum i estudis diversos. Posteriorment, Miquel Batllori s'ha ocupat d'estudiar Arnau, de qui va descobrir els nou tractats que es coneixen traduïts al grec en ambients espirituals de la Itàlia meridional.

El febrer d'enguany, i a instància de Miquel Batllori, s'ha renovat la Comissió que pugui respondre de l'obra davant de la UAI, que ha quedat constituïda de la manera següent: Ramon Aramon i Serra, president honorari; Anscari Manuel Mundó, vicepresident; Joan Sergi Nadal i Cañellas, secretari; Miquel Batllori, Joan Bastardas i Josep Perarnau.

Miquel Batllori va encomanar fa alguns anys a Joan S. Nadal l'elaboració de l'edició i del comentari dels nou tractats en grec i la comparació amb els textos llatins i catalans respectius. A més de la revisió i el comentari, s'han fet fer microfilms de manuscrits a la Biblioteca Vaticana i els textos en grec han estat computats per un especialista.

Per la seva banda, a part del projecte de la UAI, el senyor Josep Perarnau i Espelt, mem-

bre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, ha editat en aquests darrers anys uns quants tractats menors d'Arnau de Vilanova en la publicació periòdica de l'IEC *Arxiu de Textos Catalans Antics*. El senyor Mundó ha procurat donar notícia de tots en les diverses sessions de la UAI fins a la d'enguany.

▼

Fonts municipals per a l'estudi del mercat urbà de cereals a Catalunya (segles XIV i XV)

Director: Antoni Riera i Melis

Finalitats del projecte

1. Reunir la documentació municipal relativa a la regulació dels mercats cerealistes locals pels consistoris conservada als arxius centrals, provincials, comarcals i locals de Catalunya, fer-ne el regest i editar-la.

2. Delimitar amb rigor les aportacions respectives del consell i de la iniciativa privada en l'abastament cerealista de les grans ciutats, tant en les èpoques de normalitat com en les de mancança.

3. Establir amb precisió la cronologia de les fams i de les bones collites a Catalunya, tot relacionant-les amb les del context mediterrani i ibèric, per tal de distingir-ne les específiques de les genèriques.

4. Analitzar els mecanismes creats pels consistoris per a incrementar l'oferta de gra en les èpoques d'escassetat i per a reduir-ne els estocs en els anys d'abundor.

Tasques realitzades durant el primer semestre de 1998

Hom ha concentrat els esforços a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. S'ha seleccionat, per començar, la secció *Consell de Cent*, de la qual s'han consultat les sèries *Registres d'ordinacions* (reg. 1-8), *Ordinacions especials* (reg. 2-9), *Lletres closes* (reg. 1-2) i *Ordinacions originals* (caixes 1-9). El resultat de la recerca ha consistit en la redacció d'uns 350 regests de documents inèdits corresponents al període comprès entre el 1312 i el 1460. D'aquest ampli conjunt es transcriuran íntegrament els més importants i es revisaran els regests dels menys expressius.

▼

Corpus Inscriptionum Latinarum II

Director: Marc Mayer i Olivé

La redacció de Barcelona del Corpus Inscriptionum Latinarum II ha tingut cura de la revisió i la il·lustració fotogràfiques del fascicle 7, corresponent al *Conventus Astigitanus*, a càrrec d'A. U. Stylow. També ha continuat la tasca engegada l'any anterior de la redacció llatina del fascicle corresponent al *Conventus Caesaraugustanus*, que comprèn una part de la Catalunya occidental i que es lliurarà a la central de Berlín el primer trimestre de 1999. El fit-

xer ubicat ara a la Universitat de Barcelona ha continuat augmentant la documentació corresponent als territoris encomanats.

El 1998 es publicarà com a treball preparatori la *Sylloge epigraphica Barcinonensis* volum III, i s'ha avançat en la preparació del volum V d'*Inscriptions romaines de Catalogne*, que quedarà enllestit a mitjan any 1999. Igualment, mitjançant el grup de recerca Littera, s'ha mantingut una pàgina web actualitzada en el marc d'Internet.

El membre corresponent de l'IEC senyor Géza Alföldy ha fet durant aquest any una estada com a investigador visitant en el si d'aquest grup.

Les publicacions fetes en el curs del 1998 sumen vint-i-dos articles i dos llibres a càrrec dels investigadors implicats en aquesta recerca.

SOCIETATS FILIALS

▼ Amics de l'Art Romànic

Junta Directiva

President:	JOAN-F. CABESTANY I FORT
Vicepresidenta:	M. TERESA MATAS I BLANXART
Secretari:	DAVID DALMASES I PONS
Tresorera:	ÀNGELA MAJÓ I RAIS
Vocals:	JOSEP M. DOMINGO I ABADIA
	ROSA ALCOY I PEDRÓS
	PERE BESERAN I RAMON
	JORDI CAMPS I SÒRIA
	FERNANDO LANDA I MARTÍNEZ
	MARIA PORTER I MOIX
Vocal delegat de Sabadell:	FELIU CARRERAS I VIDAL
Delegat de l'IEC:	ANTONI PLADEVALL I FONT
Nombre de socis:	470

La inauguració del curs es va portar a terme el dia 6 d'octubre de 1997 a la Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans i va anar a càrrec de la doctora Rosa M. Martín, directora del Museu Tèxtil i de la Indumentària, que va impartir una lliçó sobre el tema *El tern de Sant Valeri (segle XIII)*.

La delegació dels Amics de l'Art Romànic de Sabadell va inaugurar el curs el dia 23 d'octubre de 1997 a la sala d'actes del Museu d'Història de Sabadell, seu de la delegació, amb la lliçó *Monestir-catedral d'Ely (Cambridgeshire, Anglaterra)*, a càrrec del doctor Antoni Estapé.

Cal assenyalar també la celebració, els dies 3, 5, 10, 12, 17, 19, 24 i 26 de novembre de 1997, del XIV Cicle de Conferències, organitzat per AAR i dedicat en aquesta ocasió al tema *Imatge i contingut dels claustres catalans*. Les conferències, pronunciades a la Sala Prat de la Riba de l'IEC, foren les següents:

— «El claustre, estructura arquitectònica i religiosa», per Joan-F. Cabestany.

— «Els primers claustres de Catalunya: Sant Pere de Rodes i Sant Pere de Casserres», per Joan-Albert Adell.

— «El claustre de la Seu d'Urgell», per Pere Beseran.

— «El claustre d'Elna», per Olivier Poisson.

— «Imatges i cicles al claustre de Tarragona», per Jordi Camps.

— «Representació de la vida quotidiana als capitells», per Teresa Vinyoles.

— «Oració, música i ornament als claustres monàstics i les catedrals medievals», per Gaspar Coll.

— «La construcció dels claustres medievals», per Xavier Barral.

Aquest mateix cicle de conferències es féu a la delegació de Sabadell, a la sala d'actes del Museu d'Història de Sabadell, els dies 6, 13, 20 i 27 de novembre, 11 i 18 de desembre de 1997 i 8 de gener de 1998.

El dia 19 de desembre de 1997 es va fer la presentació del volum IX de la revista *Lambard. Estudis d'Art Medieval*, on es recull la segona part de les comunicacions del cinquè col·loqui sobre «Les catedrals catalanes. Arquitectura i art medievals», celebrat els dies 8, 9 i 10 de novembre de 1995. La presentació, que es va fer a la Sala Prat de la Riba de l'IEC, anà a càrrec de l'arquitecte restaurador senyor Antoni González Moreno-Navarro.

Un cop publicades aquestes actes, AAR ha convocat, per als propers dies 4, 5 i 6 de novembre de 1998, el sisè col·loqui, dedicat en aquesta ocasió al tema «Les canòniques catalanes. Arquitectura i art medievals».

Al llarg del curs es portaren a terme també sis sessions de treball organitzades per AAR que desenvoluparen diferents aspectes relacionats amb el món medieval. Les conferències, celebrades a la Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans, foren les següents:

— 12.01.98. *Monestir-catedral d'Ely (Cambridgeshire, Anglaterra)*, per Antoni Estapé.
— 09.02.98. *Nuclis de poblament d'alta muntanya. La vall de Sierb (Pallars Sobirà)*, per Albert Roig.
— 09.03.98. *El Servei de Catalogació i Conservació de Monuments de la Diputació de Barcelona. La fundació i els primers trenta anys d'activitat*, per Raquel Lacuesta.
— 06.04.98. *Geofísica i arqueologia a la catedral de Girona*, per Pere Freixa i Josep M. Nolla.
— 11.05.98. *Aproximació als resultats de la recerca històrica i de la restauració de l'església de Sant Iscle i Santa Victòria de les Feixes (Cerdanyola del Vallès)*, per Marta Argelagués.
— 08.06.98. *El pintor Pere Garcia de Benavarri i el seu cercle (1450-1500)*, per Ernest Alcoba.

També s'han dut a terme set sessions de treball de camp a diferents comarques de Catalunya: l'Alt Empordà, el Vallès Occidental, l'Anoia, el Berguedà, la Garrotxa i el Barcelonès.

Per la seva part, la delegació de Sabadell ha organitzat nou sessions de treball de camp a l'Alt Empordà, el Vallès Occidental, la Garrotxa, el Baix Penedès, la Cerdanya, el Barcelonès i el Bages.

D'altra banda, Amics de l'Art Romànic ha col·laborat també en la presentació de l'exposició fotogràfica *Arquitectura religiosa monàstica de la Selva*, organitzada per l'Arxiu

Romànic de la Unió Excursionista de Catalunya de Sants. El president d'AAR, senyor Joan-F. Cabestany, fou l'encarregat de fer-ne la presentació el dia 16 de setembre de 1997 al Centre Cívic Can Basté de Barcelona.

Així mateix, la societat ha col·laborat amb el Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) en la celebració del XV Curset d'Arqueologia Medieval, dedicat en aquesta ocasió al tema *Els treballs i els jocs a l'edat mitjana (materials arqueològics)*. El curset, que tingué un valor acadèmic atorgat per la Universitat de Barcelona d'un crèdit, es portà a terme a la Institució Milà i Fontanals del CSIC els dies 27, 28, 29 i 30 d'octubre i 3, 4, 5, 6, 10 i 11 de novembre de 1997, i s'hi desenvoluparen les conferències següents:

— «L'utillatge de la llar», per Teresa M. Vinyoles.
— «L'utillatge agrícola», per Mercè Aventin.
— «L'utillatge artesà», per Joan-F. Cabestany.
— «Outils et matériaux de la construction à Girona», per Sandrina Batlle.
— «Les indústries tèxtils al segle XIV», per Josep Hernando.
— «Eines i materials de les indústries del ferro», per Marta Sancho.
— «Els testimonis materials dels jocs i joguines», per Manuel Riu.
— «Els objectes sagrats», per Núria de Dalmases.
— «Armes i armadures», per Victòria Cirlot.

Amics de l'Art Romànic ha col·laborat també amb la resta de les societats filials de l'Institut d'Estudis Catalans en la celebració d'un simpòsium sobre *L'aportació cultural i científica de l'Institut d'Estudis Catalans (1907-1997)*, celebrat els dies 9 i 10 de desembre de 1997 a la Sala Prat de la Riba de l'IEC.

La delegació de Sabadell ha col·laborat amb el Museu d'Història de Sabadell en el curs sobre *Arqueologia de les esglésies i poblament medieval del Vallès*, celebrat a la sala d'actes del Museu d'Història de Sabadell. Durant el curs, que tingué lloc els dies 3, 10, 17, 24 i 31 de març i 1 d'abril de 1998, es pronunciaren les conferències següents:

— «El Vallès en l'època medieval», per Antoni Pladevall.
— «La fortalesa romana, la basílica i el monestir de Sant Cugat del Vallès o d'Octavià. Les excavacions de 1993-1995», per Lluís Artigues, Mònica Blasco, Eduard Riu i Josep M. Vila.
— «La seu episcopal d'Egara. Superposició i interpretació dels edificis religiosos (segles IV-XII)», per Antonio Moro i Francesc Tuset.
— «Les esglésies de Sant Menna (Sentmenat) i de Sant Esteve de Castellar Vell (Castellar del Vallès). Dos exemples de parroquialització i ensagrerament al Vallès», per Joan Manuel Coll i Jordi Roig.
— «Aproximació als resultats de la recerca històrica i de la restauració de l'església de Sant Iscle i Santa Victòria de les Feixes (Cerdanyola del Vallès)», per Marta Argelagués.
— «Sant Julià d'Altura (Sabadell), la continuïtat de culte i el ritual d'enterrament a l'edat mitjana. Resultats de la intervenció arqueològica d'urgència (estiu de 1990)», per Marta Sancho.

El president d'Amics de l'Art Romànic, senyor Joan-F. Cabestany, representà la societat en els actes organitzats amb motiu de la inauguració de l'església de Sant Pere d'Albanyà (Alt Empordà).

Dins les activitats habituals, s'ha continuat publicant la *Circular* (núm. 165 a 175), la qual té com a finalitat servir de mitjà d'informació dels associats.

Finalment, se celebrà, el dia 16 d'abril de 1998, l'Assemblea General Ordinària, en la qual es van aprovar la memòria d'activitats del curs 1996-1997 i la gestió administrativa de la Junta Directiva i, en compliment de l'acord pres en assemblea, es va fer lectura dels socis de l'entitat que van causar òbit en el transcurs de l'any anterior.

Publicacions

Lambard. Estudis d'Art Medieval, vol. IX.

▼

Societat Catalana d'Estudis Hebraics

Junta Directiva

President:	EDUARD FELIU I MABRES
Secretari:	JORDI CASANOVAS I MIRÓ
Tresorer:	PERE CASANELLAS I BASSOLS
Vocals:	ESPERANÇA BARJAU I RICO
	PRIM BERTRAN I ROIGÉ
	JOAN FERRER I COSTA
	MANUEL FORCANO I APARICIO
Delegada de l'IEC:	MARIA TERESA FERRER I MALLOL
Nombre de socis:	70

De les activitats realitzades durant el curs 1997-1998, cal destacar l'avenç en el procés de consolidació de la Societat Catalana d'Estudis Hebraics (SCEHB), el nombre de socis de la qual ha augmentat fins a setanta, i sobretot la publicació del primer número de la revista *Tamid*, que conté els articles que segueixen:

— Yom-Tov Assis, «Diplomàtics jueus de la Corona catalanoaragonesa en terres musulmanes (1213-1327)».

— Josep Maria Llobet i Portella, «Dos testaments i uns capítols matrimonials de jueus de Cervera (1395)».

— Jordi Casanovas, «Nous fragments d'inscripcions hebrees localitzades a Barcelona».

— Eduard Feliu, «La controvèrsia sobre l'estudi de la filosofia en les comunitats jueves occitanocatalanes a la primeria del segle XIV. Alguns documents essencials del llibre *Minhat Quenaot*, d'Abamari ben Mossé de Lunel».

— Eduard Feliu i M. Esperança Barjau, «Amir Guilboa o els esbarzers del somni».

— Eduard Feliu i Pere Casanellas, «Bibliografia sobre la història dels jueus de la Corona de Catalunya-Aragó i Provença: 1985-1994».

L'article del professor Yom-Tov Assis, de la Universitat Hebrea de Jerusalem, ha estat traduït de l'hebreu modern. El treball d'Eduard Feliu sobre l'estudi de la filosofia conté un gran nombre de documents traduïts de l'hebreu medieval. L'article sobre el poeta israelià Amir Guilboa inclou també la traducció catalana d'una bona quantitat de poemes seus.

«Bibliografia sobre la història dels jueus de la Corona de Catalunya-Aragó i Provença: 1985-1994» és el fonament d'una base de dades informàtica dissenyada per Pere Casanellas que anirà augmentant no solament amb tot el que es vagi publicant posteriorment sobre aquest tema a tot el món, sinó també amb tot el que fou publicat abans de 1985. Minuciosament classificat, aquest material bibliogràfic es posarà en format informàtic a disposició dels membres de la Societat i dels estudiosos que demanin informació a la SCEHB sobre qualsevol tema concret del període històric que comprèn aquesta bibliografia.

En resposta a una demanda de la Secció Filològica, la Societat Catalana d'Estudis Hebraics ha començat a elaborar un sistema de transliteració i transcripció de mots hebreus al català. Hi treballen uns quants membres de la Societat que ja s'han ocupat individualment en uns altres llocs de qüestions relatives a la transcripció de l'hebreu. Aquest document serà proposat a la Secció Filològica perquè el discuteixi i, si convé, l'aprovi al començament del curs vinent.

La publicació d'una *Crestomatia de textos hebraics de la Catalunya medieval* bilingüe (hebreu-català), adreçada tant a l'estudiant d'hebreu com al lector català interessat en la història i la literatura medievals, és un projecte ambiciós de la Societat Catalana d'Estudis Hebraics en el qual ja han començat a treballar diversos hebraistes. L'obra constarà d'uns vint-i-cinc autors jueus catalans que representen tots els camps de la ciència, de la filosofia i de la literatura.

El dia 30 d'abril de 1998 tingué lloc la primera Assemblea General de la Societat Catalana d'Estudis Hebraics, durant la qual es van comentar els temes de l'ordre del dia, que incloïen la renovació de la Junta de Govern, la presentació d'alguns projectes i la proposta de modificacions de mots referits al judaisme dins el *Diccionari de la llengua catalana* de l'IEC. L'únic canvi en la composició de la Junta de Govern fou el de Victòria Mora per Manuel Forcano entre els vocals.

Conferències

— Presentació del llibre de Miquel Pujol *La conversió dels jueus de Castelló d'Empúries*, a càrrec d'Eduard Feliu. Castelló d'Empúries, 10 de setembre de 1997.

— *Josep Maria Millàs i Vallicrosa, epigrafista*, per Jordi Casanovas i Miró. Girona, Centre Bonastruc Saporta, 9 de desembre de 1997.

— *L'excavació arqueològica de la sinagoga medieval de Tàrrega*, per Jaume Badias i Mata i Oriol Saula i Briansó. Institut d'Estudis Catalans, Sala Prat de la Riba, 17 de febrer de 1998.

— *Mossé ben Nahman*, per Eduard Feliu. Girona, Centre Cultural La Mercè, 24 de febrer de 1998.

— *La vida de cada dia dels jueus catalans*, per Dolors Bramon. Girona, Centre Cultural La Mercè, 10 de març de 1998.

(Aquestes dues darreres conferències foren fetes dins el Curs d'història de la cultura jueva, organitzat per Sílvia Planas.)

— *Corrents i contracorrents en el pensament filosoficoreligiós del judaisme medieval a Catalunya*, per Eduard Feliu. 26 de març de 1998.

— *La defensa dels estudis filosòfics en el marc de la controvèrsia antimaimonidiana a Catalunya i Provença*, per Manuel Forcano. 26 de març de 1998.

(Aquestes dues ponències foren presentades al Congrés Internacional Cultura Sefardita al Mediterrani, celebrat a Girona del 26 al 28 de març de 1998.)

Societat Catalana d'Estudis Històrics

El dia 6 de maig de 1998 se celebrà l'Assemblea General ordinària, amb les eleccions per a la renovació parcial de la Junta Directiva, en què s'han substituït els càrrecs de vicesecretari pel de secretari suplent, i el de vicetresorer pel de tresorer suplent. En la reunió del dia 22 de maig es féu la renovació de càrrecs. La Junta ha quedat formada de la manera següent:

Junta Directiva

President:	GASPAR FELIU I MONTFORT
Vicepresident:	GENER GONZALVO I BOU
Secretària:	MÒNICA GONZÁLEZ I FERNÁNDEZ
Secretària suplent:	MERCÈ RENOM I PULIT
Tresorer:	PERE MOLAS I RIBALTA
Tresorer suplent:	ORIOL OLEART I PIQUET
Vocals:	CORAL CUADRADA I MAJOR
	ARMAND DE FLUVIÀ I ESCORSA
	CARME MOLINERO I RUIZ
	MANUEL ROVIRA I SOLÀ
Delegat de l'IEC:	ALBERT BALCELLS I GONZÁLEZ
Nombre de socis:	210

La Societat Catalana d'Estudis Històrics (SCEH) organitza fonamentalment conferències, debats i seminaris amb la participació de destacats especialistes del país i estrangers, i dinamitza així l'intercanvi de coneixements, de mètodes i d'experiències entre els investigadors. Edita també el *Butlletí de la SCEH* (un volum cada any) i, en col·laboració amb l'editorial L'Avenç, la col·lecció «Còrsia».

La SCEH ha convocat per tercera vegada el premi per a estudiants dins del *Cartell de premis* de l'IEC. El premi, que s'ha concedit per segona vegada, ha estat per al treball *El món rural al llevant de la Tarraconesa durant l'antiguitat tardana*, de la senyora Alexandra Chavarría i Arnau.

D'altra banda, s'ha celebrat el II Curs d'Estudis del Comtat d'Urgell de Balaguer.

Conferències

— *El tarannà dels catalans al segle XVIII*, per Ernest Lluch. Acte inaugural del curs 1997-1998. Institut d'Estudis Catalans, 29 d'octubre de 1997.

— *20 anys del Congrés de Cultura Catalana. Àmbit: Història.* Organitzada per la Societat Catalana d'Estudis Històrics, la Secció Històrico-Arqueològica, la Fundació Congrés de Cultura Catalana, el Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, l'Ajuntament de Sant Joan Despí i el Consell Comarcal del Baix Llobregat. Sant Joan Despí, 23 de novembre de 1997.

— *Els celtes del centre d'Europa: estat de la qüestió*, per Miklós Szabó. Organitzada per la Societat Catalana d'Estudis Històrics i la Societat Catalana d'Estudis Clàssics. Institut d'Estudis Catalans, 11 de febrer de 1998.

— Presentació del llibre coordinat pel senyor Ramon Arnabat *Moviments de protesta i resistència a la fi de l'Antic Règim.* Organitzada conjuntament per la SCEH i la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana. Institut d'Estudis Catalans, 16 de març de 1998.

— *La nostra memòria històrica i les manipulacions*, per Coral Cuadrada i Majó. Institut d'Estudis Catalans, 6 de maig de 1998.

Publicacions

Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics, núm. VIII (1997).

Societat Catalana d'Estudis Litúrgics

Junta Directiva

President:	ALEXANDRE OLIVAR I DAYDÍ
Secretari:	RAFAEL M. BOFILL I FRANSÍ
Vocals:	JOAN BELLAVISTA I RAMON
	MIQUEL DELS SANTS GROS I PUJOL
	CRISTINA GODOY I FERNÁNDEZ
Delegat de l'IEC:	MANUEL MUNDÓ I MARCET
Nombre de socis:	22

Com de costum, l'activitat corporativa de la Societat Catalana d'Estudis Litúrgics (SCEL) s'ha concretat aquest curs en les reunions de tardor i d'estiu (57 i 58), celebrades el dimarts 2 de desembre de 1997 i el dimecres 1 de juliol de 1998 respectivament.

Al marge de les activitats científiques individuals dels membres, en les actuacions pròpiament socials d'aquest curs cal destacar: la presentació, en la darrera reunió, de l'extens volum VIII de la *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, dedicat a monsenyor Aimé-Georges Martimort, degà honorari de la Facultat de Teologia de Tolosa i un dels membres més antics de la nostra Societat; la preparació del volum següent d'aquesta publicació, el IX, que per raons econòmiques potser quedarà posposat a un segon volum de la «Biblioteca Litúrgica Catalana» integrat pels treballs de dom Francesc Xavier Altés sobre Luculenci; la participació de la SCEL en els actes commemoratius del norantè aniversari de l'Institut amb la comunicació «La Societat Catalana d'Estudis Litúrgics: 28 anys d'activitats», i l'ampli debat sorgit en la segona reunió del curs entorn del text musiu aportat per la senyora Godoy i base de la seva dissertació.

Entre la resta d'esdeveniments, cal esmentar l'extensa informació epistolar del canonge Lemarié referent a la nova edició que prepara de l'obra de Cromaci d'Aquileia sobre l'Evangeli de Mateu, i la substitució de mossèn Gabriel Roura per la senyora Cristina Godoy en una de les vocalies, una vegada acabat el període reglamentari i mitjançant l'elecció corresponent.

Conferències

— Gabriel Roura: *El martirologi d'Usuard al Museu Diocesà de Girona*. Barcelona, 2 de desembre de 1997.

— Cristina Godoy: *Identificació d'un text litúrgic musiu de procedència, data i funció desconegudes*. Barcelona, 1 de juliol de 1998.

Publicacions

Miscel·lània Litúrgica Catalana, núm. VIII (1997).

▼

Societat Catalana d'Estudis Numismàtics

Junta Directiva

President:	MIQUEL CRUSAFONT I SABATER
Vicepresident:	LEANDRE VILLARONGA I GARRIGA
Secretària:	ANNA M. BALAGUER I PRUNÉS
Tresorer:	RAFAEL COMAS I EZEQUIEL
Vocal 1r:	JORDI VENTURA I SUBIRATS
Vocal 2n:	ANTONI TURRÓ I MARTÍNEZ
Delegat de l'IEC:	MANUEL RIU I RIU
Nombre de socis:	110

Aquest curs ha estat ple d'activitat, amb un marcat accent en l'àmbit de les publicacions i també en l'atenció a les nombroses consultes que ens han arribat.

Presentacions de publicacions

— Presentació del volum *Obra numismàtica esparsa i inèdita de Joaquim Botet i Sisó.*

Coincidint amb el norantè aniversari de l'IEC, la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics (SCEN) ha publicat en un volum de 444 pàgines el recull de tota l'obra numismàtica esparsa i inèdita de Joaquim Botet i Sisó. L'edició ha estat a cura de Miquel Crusafont i Sabater, que és també l'autor dels capítols introductoris, que contenen una detinguda i documentada biografia i un recull de l'extensa bibliografia de l'il·lustre autor gironí, dins i fora de l'àmbit numismàtic, i que comprenen l'arqueologia, la història, la geografia, la política i el dret. El president de l'IEC, senyor Manuel Castellet, prologà l'obra.

Cal assenyalar que es donà al volum un aspecte formal del tot semblant als tres que formen *Les monedes catalanes*, l'obra cabdal de J. Botet i Sisó, editada entre el 1908 i el 1911 per l'IEC, aleshores acabat de crear.

El volum ara editat fou presentat el dia 18 de desembre en un acte d'homenatge a Joaquim Botet i Sisó organitzat conjuntament per la Secció Numismàtica del Cercle Filatèlic i Numismàtic de Barcelona, l'Associació Numismàtica Sabadell, el Grup Numismàtic de Terrassa i la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics.

— Presentació de «Complements d'Acta Numismàtica».

El dia 27 de gener es presentà el llibre de L. Villaronga *Monedes de plata emporitanes dels segles V-IV aC*, dins de la col·lecció «Complements d'Acta Numismàtica» que edita la SCEN. La presentació fou a càrrec del senyor Eduard Ripoll, que durant molts anys fou director de les excavacions d'Empúries i actualment és president de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona. Ripoll glossà l'obra de L. Villaronga i els seus mereixements.

— Presentació d'*Acta Numismàtica*.

Al llarg del curs 1997-1998 s'ha preparat l'edició del volum 27 d'*Acta Numismàtica*. A primers de maig sortia de la impremta i el 19 de maig se'n feia la presentació en un acte celebrat a la seu de l'IEC. Aquest volum conté dotze articles d'investigació, a més de les habituals seccions «Troballes monetàries», «Recensions bibliogràfiques» i «Memòria de les activitats de la SCEN durant el 1996». La introducció és, en aquest volum, del senyor Manuel Riu i Riu, delegat de l'IEC a la SCEN.

Assemblea General ordinària

El dia 18 de juny se celebrà l'Assemblea General de socis, que transcorregué segons l'ordre del dia previst. D'acord amb la reforma dels Estatuts, aprovada en l'Assemblea extraordinària del 26 de juny de 1997, s'amplià la Junta en dues vocalies més, càrrecs per als quals foren elegits per unanimitat els senyors Jaume Benages i Xavier Sanahuja. Aquests dos càrrecs seran efectius a partir del curs vinent.

Atenció a consultes

Durant aquest curs ens ha arribat un nombre creixent de consultes que ens adreçaven estudiosos de la història de la moneda i també dels altres camps que s'hi relacionen. Entre totes les consultes mencionarem les més rellevants i, sobretot, les que han originat la redacció d'alguna classe d'informe.

En el primer trimestre del curs vam rebre una consulta de la senyora Almudena Domínguez Arranz, de la Universitat de Saragossa, que s'interessava per obtenir una bibliografia determinada sobre la moneda local catalana. Es remeteren també informes al senyor E. Roman, d'Alacant, i al senyor Förster, d'Alemanya, que es referien a la classificació d'una moneda d'or medieval europea i a la d'un ral de dos hispanoamericà respectivament. S'atengué igualment el senyor Carol, de Banca Catalana, que demanava informació sobre preus i salaris de finals del segle XIX. Ja dintre de l'any 1998, ens arribaren diferents consultes de caràcter bibliogràfic, com les dels senyors M. Mozo Monroy i S. Domingo Soriano. Dues consultes més es referien a monedes; la primera era sobre un mancús, i la segona sobre una nova moneda local de Blanes. Es remeteren al senyor J. Labrot, de Versalles, fotografies i dades d'un nombre considerable de jetons medievals europeus que ens havia demanat per al seu estudi. Al senyor J. Clarà, historiador de Girona, se li facilitaren referències documentals i bibliogràfiques sobre Narcís Botet i Sisó, germà de l'il·lustre numismàtic, que cursà la carrera militar. S'atengué també la consulta de la senyora Joana Escobedo, de la Biblioteca de Catalunya, i se li donà la informació que demanava sobre mestres de seca de finals del segle XV i sobre terminologia monetària, tot en relació amb un tractat d'aritmètica del 1482. Sobre el mateix tema s'interessà després la senyora Hélène Labarthe, de la Universitat de Perpinyà. Darrerament s'han rebut encara dues consultes del senyor Jeff

Schrader, de la Universitat de Nova York, sobre medalles hispàniques del segle XVII que també s'han atès.

Participació en simposis, congressos, actes d'homenatge i guardons rebuts per membres de la SCEN

El mes de setembre se celebrà a Berlín el Congrés Internacional de Numismàtica, al qual assistí, en representació de la nostra Societat, el senyor Leandre Villaronga. Durant el congrés es reuní l'Assemblea de la Comissió Internacional de Numismàtica, que acordà proposar el senyor Villaronga com a membre d'honor en reconeixement de la seva tasca en la Directiva de la Comissió durant dotze anys, en què ocupà el càrrec de tresorer.

El mes de desembre, la nostra Societat participà en el simposi organitzat per totes les societats filials de l'IEC amb motiu del norantè aniversari de l'Institut. Es tractava d'analitzar el que ha estat l'aportació cultural i científica de l'IEC des de la seva creació. La SCEN hi aportà l'anàlisi del que han estat els antecedents en els estudis numismàtics al nostre país i les actuacions de la nostra entitat en aquest camp. L'estudi fou realitzat per la senyora Anna M. Balaguer i duia per títol *De la numismàtica a la història de la moneda. La Societat Catalana d'Estudis Numismàtics*.

El mes de març, la SCEN feia arribar la seva adhesió al I Simposi d'Arqueologia Medieval, celebrat a Berga, dedicat a homenatjar el senyor Manuel Riu i Riu, delegat de l'IEC a la nostra Societat.

El mes de març vam rebre també la invitació per a participar en el IV Congrés Nacional de Numismàtica, que se celebrarà el mes de juliol a Lisboa i que organitza l'Associació Numismàtica de Portugal. La SCEN forma part del Comitè d'Honor d'aquest congrés. De moment hi participaran el senyor M. Crusafont amb l'estudi *Noves dades sobre els coures visigots* i la senyora A. M. Balaguer amb una aportació sobre l'inici dels ponderals monetaris a Castella i a Portugal.

El senyor Leandre Villaronga ha estat convidat per la Directiva del X Congrés Nacional de Numismàtica que s'ha de celebrar el proper mes d'octubre a Albacete per a tractar de la moneda d'Ikalesken.

Cal assenyalar, finalment, que el senyor Pere Pau Ripollès, de la Universitat de València, membre i col·laborador actiu de les tasques de la SCEN, ha estat darrerament distingit amb el Jeton de Vermeil que atorga la Societat Francesa de Numismàtica.

Conferències

El dia 19 de maig s'organitzà una conferència a càrrec del senyor Jaume Benages Pàmies, doctor en medicina i especialista en numismàtica. El tema de la seva dissertació fou la *Salus* representada a la moneda romana. En la conferència ens presentà els resultats de la seva tesi doctoral, llegida a la Universitat Autònoma de Barcelona el juliol de 1997. La conferència, que s'il·lustrava amb una selecció de diapositives en dues sèries paral·leles (numismàtica i historicomèdica), se celebrà a la Sala Prat de la Riba de l'IEC.

Publicacions

Acta Numismàtica, núm. 27 (1997). 255 p.

Obra numismàtica esparsa i inèdita de Joaquim Botet i Sisó. Barcelona, 1997. 444 p. [Edició i capítols introductoris de M. Crusafont i Sabater]

VILLARONGA, Leandre. *Monedes de plata emporitanes dels segles V-IV aC*. Barcelona, 1997. 179 p. (Complements d'Acta Numismàtica; 2)

▼

Societat Catalana de Musicologia

Junta Directiva

President:	ROMÀ ESCALAS I LLIMONA
Vicepresident:	JOAQUIM GARRIGOSA I MASSANA
Secretari:	JOSEP MARIA GREGORI I CIFRE
Tresorer:	JORDI RIFÉ I SANTALÓ
Vocal 1r:	MONTSERRAT ALBET I VILA
Vocal 2n:	SERGI CASADEMUNT I FIOL
Vocal 3r:	DANIEL CODINA
Vocal 4t:	FRANCESC CRESPÍ (Balears)
Delegat de l'IEC:	MANUEL MUNDÓ I MARCET
Delegat honorífic de l'IEC:	RAMON ARAMON I SERRA
Nombre de socis:	60

Activitats i trobades generals

— Simposi *La musicologia a Catalunya. Propostes de futur*. Santuari de la Mare de Déu del Miracle al Solsonès, 8, 9 i 10 d'octubre de 1997. Hi participaren 55 persones, representants de les principals institucions pedagògiques i centres de recerca musicològica dels Països Catalans, entre els quals cal esmentar la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona, l'Institut de Recerca Ricart i Matas, el Museu de la Música de Barcelona, el Conservatori Superior de Barcelona, la Universitat de les Illes Balears i el Centre Joan Baptista Comes de València.

Les ponències i comunicacions encomanades van ser les següents:

— Jordi Rifé: «Recerca i metodologia».
— Joaquim Garrigosa: «Medieval I».
— Bernat Cabero: «Medieval II».
— Josep M. Gregori: «Renaixement».
— Francesc Crespí: «La musicologia balear».
— Jaume Aiats: «Etnomusicologia».
— Anna Cazurra: «Estètica musical».

— M. Lluïsa Cortada: «L'obra de teclat del pare A. Soler».
— S. Casademunt: «El violó com a instrument històric».
— E. Moreno: «La recerca interpretativa».
— Romà Escalas: «El patrimoni organològic».
— Josep Climent: «La musicologia valenciana».
— Francesc Bonastre: «El segle XVII».
— Josep M. Vilar: «El segle XVIII».
— Francesc Cortés: «El segle XIX».
— Xosé Aviñoa: «El segle XX».

S'hi van presentar catorze comunicacions lliures. Com a conclusió, podem considerar que vam assolir amb escreix els objectius proposats i la SCM s'afermà com a plataforma de diàleg neutra entre les diferents organitzacions i institucions docents i musicals. El balanç econòmic resultà positiu.

— Trobada de treball i conferència sobre *La importància de la música tradicional a l'educació musical*, a càrrec de la senyora Maria Àngels Subirats, que ens oferí plantejaments diferents, des del camp teòric i pràctic, de l'ús i l'aplicació de la música popular en els diferents nivells pedagògics de la formació musical. Institut d'Estudis Catalans, Sala Puig i Cadafalch, 26 de febrer de 1998.

— Sessió informativocientífica oberta per a tots els participants del darrer simposi. El tema central de la sessió va ser *La polifonía aragonesa del siglo XVII, relaciones con Cataluña*, a càrrec del senyor Antonio Ezquerro, del Consell Superior d'Investigacions Científiques. La visió del senyor Ezquerro, basada en un relaxament de les relacions tradicionals entre les capelles renaixentistes catalanes i aragoneses, ens formulà uns interrogants sobre l'aparició d'elements de bloqueig i separació de classe política i administrativa en el segle XVII. Institut d'Estudis Catalans, Sala Puig i Cadafalch, 15 d'abril de 1998.

— *Els pianistes catalans a París, a cavall dels segles XIX i XX*, a càrrec de Montserrat Berguedà. La conferència considerà la importància del nucli de músics catalans amb relacions professionals o establerts a França, autèntics creadors d'una escola parisenca, i la relació amb uns altres artistes de la seva època i del seu entorn. Institut d'Estudis Catalans, Sala Puig i Cadafalch, 21 de maig de 1998.

Propostes i acords de la Junta en les sessions anteriors

26 de febrer de 1998. Presentació de socis nous: Xavier Daufí, Carme Russinyol, Montserrat Berguedà i Agustí Bruach.

21 de maig. Presentació del projecte d'un minisimposi sobre el segle XVII amb la preparació interpretativa d'una obra de l'època.

Proposta al Ple de l'Institut de modificació de la Junta.

Sessions especials

27 de novembre de 1997. Junta General de la Societat Catalana de Musicologia. Es prengueren els acords següents respecte als punts de l'ordre del dia previstos:

1. Nomenar vicepresident de la SCM el senyor Joaquim Garrigosa i Massana en substitució de la senyora Montserrat Albet i Vila, que restarà a la Junta com a vocal primera.

2. Ratificar el nomenament provisional com a secretari del senyor Josep Maria Gregori i Cifre.

3. Nomenar tresorer de la SCM el senyor Jordi Rifé i Santaló en substitució del senyor Sergi Casademunt i Fiol, que passarà a ocupar-hi el càrrec de vocal segon.

4. Nomenar vocal tercer el senyor Francesc Crespí i Cañellas.

5. En la línia d'aquesta remodelació de la Junta, motivada pel creixement de la Societat i pel lògic increment d'activitats, substituir com a delegat de l'Institut a la SCM el senyor Aramon i Serra, atès el seu estat de salut, pel senyor Manuel Mundó. El senyor Aramon hi restarà com a delegat honorífic.

Reunions mensuals de Junta per a la programació i l'organització de les trobades.

Reunions de la comissió de publicacions per a l'elaboració dels criteris de presentació dels originals del nou *Butlletí* i les actes del simposi.

Participació del president en la convocatòria i el jurat del concurs musical per a commemorar el norantè aniversari de l'Institut d'Estudis Catalans, patrocinat per la Fundació Jaume Callís.

SECCIÓ DE CIÈNCIES BIOLÒGIQUES

Actualment, la Secció de Ciències Biològiques té 20 membres numeraris, 9 membres emèrits i 4 membres corresponents. Dels 29 membres, 16 són biòlegs i 13 són metges.

Les àrees temàtiques que cobreixen llurs especialitats són: anatomia, antropologia, biologia cel·lular, bioquímica, botànica, ciència i humanitats, ciències clíniques, ecologia, endocrinologia, fisiologia animal, genètica, medicina interna, microbiologia, neurociències, virologia i zoologia.

La Secció de Ciències Biològiques s'ha reunit en sessions ordinàries de treball cada mes, les quals han tingut lloc els dies 15 de setembre, 13 d'octubre, 10 de novembre i 9 de desembre de 1997, i 12 de gener, 9 de febrer, 9 de març, 20 d'abril, 11 de maig, 8 de juny i 13 de juliol de 1998. La Secció s'ha reunit els dies 10 de novembre i 9 de desembre de 1997 en sessions extraordinàries. Les reunions dels dies 10 de novembre de 1997 i 9 de febrer i 11 de maig de 1998 foren conjuntes amb la Secció de Ciències i Tecnologia.

La Secció ha hagut de lamentar el traspàs del senyor Pere Alberch i Vié (13 de març de 1998), membre corresponent de la Secció. Són particularment importants, entre altres, les seves contribucions sobre les bases mecàniques de la morfogènesi. Va publicar nombrosos treballs científics. Evolucionista heterodox, la societat perd un científic de talla veritablement internacional. (Vegeu el subapartat «Necrologies», dins l'apartat «El Ple».)

En el transcurs de la sessió extraordinària del dia 10 de novembre de 1997, el senyor Oriol Casassas presentà com a candidats a membres numeraris els senyors Lluís Garcia i Sevilla, metge mallorquí, i Francesc Asensi i Botet, metge pediatre valencià.

El dia 9 de desembre de 1997, a dos quarts de set del vespre, la Secció de Ciències Biològiques es reuní en sessió extraordinària per tal de procedir a l'elecció de dos candidats a membres numeraris. El resultat de la votació fou favorable als senyors Lluís Garcia i Sevilla i Francesc Asensi i Botet. A partir del Ple del dia 15 de juny, en què foren escollits membres numeraris de l'IEC, els senyors Francesc Asensi i Botet, de l'àrea de ciència i humanitats, i Lluís Garcia Sevilla, de l'àrea de neurociències, s'han incorporat a la Secció.

Actes acadèmics i presentació de publicacions

En quasi totes les sessions hi ha hagut exposicions científiques dels membres de la Secció o d'uns altres especialistes convidats.

Cronològicament, les ponències han estat les següents:

— *Els gàmetes, portadors d'alguna cosa més que cromosomes*, a càrrec de la senyora Mercè Durfort (13 d'octubre de 1997).

— *L'obesitat: un problema de salut. Factors socioculturals, psicològics o genètics?*, a càr-

rec del senyor Màrius Foz (10 de novembre de 1997). Sessió celebrada conjuntament amb la Secció de Ciències i Tecnologia.

— *Gènesi i resultats del* Catàleg de fauna vertebrada de Catalunya, a càrrec del senyor Joaquim Gosálbez (12 de gener de 1998).

— Acte de presentació de les monografies de les Seccions de Ciències *Textos dels cursos de ciències impartits a la Universitat Catalana d'Estiu i publicats per l'Institut d'Estudis Catalans,* a càrrec dels senyors Enric Casassas, Salvador Alegret i Miquel Porter (9 de febrer de 1998).

— *Aplicacions dels antiinflamatoris no esteroïdals en la prevenció del càncer colorectal,* a càrrec del senyor Ramon Bartrons (9 de març de 1998).

— *Catalunya, terra de tècnics,* a càrrec del senyor Antoni Roca (11 de maig de 1998).

— Presentació de la nova versió de la taula periòdica dels elements a càrrec de la senyora Pilar González, presidenta de la Societat Catalana de Química (11 de maig de 1998), en la reunió conjunta de les dues seccions de Ciències.

— Presentació del diccionari químic per a incorporar als editors de textos a càrrec del senyor Joan Suades, secretari de la Societat Catalana de Química (11 de maig de 1998).

— Intervenció del president de l'Institut d'Estudis Catalans, senyor Manuel Castellet, per a explicar alguns aspectes de les notes de premsa aparegudes durant les darreres setmanes en els mitjans de comunicació sobre el *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans (8 de juny de 1998).

Totes les intervencions han anat acompanyades de col·loqui.

Activitats i comissions

La Secció ha discutit àmpliament sobre temes referents a la biodiversitat, a problemes del medi ambient i a la contaminació, així com sobre terminologia científica. També ha parlat de les activitats de tràmit, del seguiment del pressupost, de la preparació de publicacions, etc.; ha estudiat la sol·licitud d'ingrés de noves societats filials i ha emès informes i resolucions sobre aquesta qüestió.

La senyora M. Durfort, en la seva qualitat de delegada del president de l'IEC a les societats filials, ha format part de la comissió del norantè aniversari de l'IEC i ha participat activament en l'organització del cicle de conferències *Ciència i cultura al llindar del segle XXI,* que se celebrà la tardor de 1997 (27 d'octubre - 26 de novembre de 1997).

Membres de la Secció han participat en diferents tasques representatives i han format part de diferents comissions de treball i de ponències de premis.

En el transcurs de la reunió de la Secció del dia 13 d'octubre de 1997 s'acordà crear el Premi d'Ecologia.

El senyor Màrius Foz, com a membre de la Comissió d'Investigació, ha assistit a les reunions corresponents i ha donat informació puntual dels acords presos.

El senyor Joaquim Gosálbez, com a representant de l'Institut al Consell de Caça de Catalunya de la Direcció General del Medi Natural, ha informat puntualment de les reunions tingudes.

La Secció ha participat també en el programa de la Setmana de la Ciència amb el cicle de conferències *Ciència i cultura al llindar del segle XXI* (13-20 de novembre de 1997).

La senyora Mercè Durfort coordinà la sessió extraordinària *Aspirina: fàrmac del segle XXI* (20 de novembre de 1997).

Jornades científiques

El senyor Josep Egozcue, dins del programa Jornades Científiques de l'IEC, va organitzar, els dies 20 i 21 d'abril de 1998, les jornades científiques «Respostes al clonatge humà». (Vegeu el subapartat «Jornades científiques», dins l'apartat «Altres programes de treball».)

Premis i distincions

El senyor Ramon Margalef i López, membre de la Secció, ha estat distingit amb la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya 1997 (octubre de1997).

El senyor Josep Laporte i Salas, membre de la Secció, ha obtingut el Guardó d'Honor de la Universitat Pompeu Fabra (novembre de 1997).

El senyor Josep Egozcue i Cuixart, membre de la Secció, ha obtingut la Medalla d'Or del Departament d'Obstetrícia i Ginecologia de l'Institut Universitari Dexeus. Ha estat també nomenat membre electe de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Catalunya (abril de 1998).

El senyor Josep Carreras i Barnés, membre de la Secció, ha ingressat com a membre corresponent en la Reial Acadèmia de Medicina (abril de 1998).

Publicacions

CARRERAS I BARNÉS, Josep. *August Pi i Sunyer: semblança biogràfica*. 1998.

CASTELL I PUIG, Carles. *Ecofisiologia de dues espècies rebrotadores mediterrànies: l'arboç* (Arbutus unedo) *i l'alzina* (Quercus ilex). Barcelona, 1997. 262 p. [Premi Francesc Vives 1993]

YLLA I ULLASTRE, Josep. *Història natural del lepidòpter* Graellsia isabelae. 1997. [Premi Artur Bofill i Poch 1994]

PROGRAMES DE RECERCA

▼ Flora i cartografia de les plantes i la vegetació

Director: Oriol de Bolòs i Capdevila

Aquest programa comprèn els projectes següents:

a) Cartografia de la distribució de les plantes vasculars als Països Catalans (ORCA)

Director: Oriol de Bolòs i Capdevila

Durant el curs 1997-1998 han continuat els treballs per a augmentar el coneixement de la distribució geogràfica dels tàxons en els Països Catalans i per a difondre la informació existent relativa a aquesta part tan important de la biodiversitat.

Les publicacions d'ORCA han rebut el Premi de la Crítica Serra d'Or de l'any 1998.

Les activitats més importants fetes durant el curs han estat les següents:

1. Publicació del setè volum de l'*Atles corològic de la flora dels Països Catalans*, amb 374 mapes. En l'elaboració d'aquest volum han intervingut unes setanta persones, la majoria de les quals eren dels Països Catalans, i algunes, botànics d'Aragó i de Madrid.

2. S'ha acabat la informatització del material que s'inclourà en el volum extraordinari de síntesi que reunirà les dades disponibles actualment sobre la totalitat de la flora de l'àrea estudiada. Aquest volum serà publicat ben aviat.

b) Cartografia de la vegetació de Catalunya

Director: Josep Vigo i Bonada

L'objectiu d'aquest programa és l'aixecament —ja iniciat anys enrere— i la publicació dels mapes de vegetació de Catalunya a escales 1:250.000 (un sol full) i 1:50.000 (en una primera fase, els vint-i-tres fulls corresponents al territori pirinenc). Hi han intervingut, globalment i amb dedicacions diverses, dotze persones.

Durant aquest curs han prosseguit les tasques iniciades l'estiu de 1996. La feina feta i les accions dutes a terme són les següents:

Convenis i contractes

El proppassat mes de març foren signats dos nous contractes entre l'Institut Cartogràfic de Catalunya i l'IEC, adreçats a la publicació dels fulls 181 (Esterri d'Àneu) i 220-221 (la Jonquera - Portbou) del mapa de vegetació de Catalunya a escala 1:50.000 respectivament.

El mes de febrer es va signar un contracte de vuit mesos de durada a favor d'un ajudant d'investigació, expert en sistemes d'informació geogràfica, que té encarregades diverses feines de digitalització, generació de topologia i creació i actualització de macros per a processos concrets.

Publicacions

Tal com s'havia programat, s'han publicat (en coedició entre l'IEC i l'Institut Cartogràfic de Catalunya) dos fulls del mapa de vegetació 1:50.000, concretament els números 254 (Gósol) i 215 (la Seu d'Urgell), que han estat distribuïts pel Servei de Publicacions, d'acord amb la llista d'institucions i de persones feta expressament.

Aixecament de mapes de vegetació

Han continuat les tasques de camp i de laboratori per a l'elaboració dels fulls 213 (Sort) i 214 (el Pont de Suert), que han de quedar enllestides a final de l'estiu de 1998.

Preparació de documents cartogràfics

S'està preparant la versió definitiva del mapa de vegetació de Catalunya 1:250.000, que hauria de quedar llest per a publicar-se a final d'aquest any.

S'ha fet una versió definitiva dels fulls 181 i 220-221 del mapa de vegetació a escala 1:50.000, s'han elaborat les càrtules accessòries i s'han redactat les memòries respectives. Els documents corresponents al full 181 van ser lliurats a l'Institut Cartogràfic el mes d'abril passat i ja hem vist proves del mapa principal i de la memòria. Els documents dels fulls 220-221 (fosos en un de sol) es lliuraran la primera setmana de juliol.

Conferències

Presentació al II Congrés de la Federació Internacional de Fitosociologia, celebrat a Bailleul l'any passat, de la comunicació *L'aplication des données phytosociologiques à la cartographie de la végétation. L'exemple de la carte 1:50.000 de la Catalogne.*

c) Flora i cartografia de briòfits

Directora: Creu Casas i Sicart

En complir-se el segon any del projecte d'elaboració de la Flora i cartografia de briòfits, hem acabat la redacció de les claus i les il·lustracions dels ordres tetrafidals i fissidentals, especialment el gènere *Fissidens,* amb moltes espècies al nostre país, que ofereix problemes taxonòmics reconeguts pels especialistes del gènere, els quals constaten la dificultat en la delimitació d'algunes espècies. Una bona part dels gèneres de l'ordre Pottials, com *Tortula* i *Didymodon*, en procés encara d'elaboració, presenten també complicacions taxonòmiques que cal esbrinar, sovint amb la intervenció d'especialistes.

Com a resultat immediat, després de les correccions taxonòmiques dels gèneres estudiats fins ara, hem comprovat les novetats següents per a la brioflora dels Països Catalans: *Brachythecium mildeanum*, *Bryoerythrophyllum recurvirostrum* var. *robustum*, *Bryum barnesii*, *Bryum cyclophyllum*, *Bryum sauteri*, *Campylopus oerstedianus*, *Didymodon nicholsonii*, *Didymodon sinuosus*, *Entosthodon mouretii*, *Phascum cuynetii*, *Phascum cuspidatum* var. *retortifolium*, *Pohlia andalusica* i *Rhizomnium magnifolium*; i a més són novetat per a

la península Ibèrica *Campylium elodes*, *Cinclidotus danubicus*, *Didymodon mamillusus* i *Mnium spinulosum*. D'una bona part d'aquestes espècies tenim entregades i acceptades notes per a publicar en diferents revistes.

En algun cas també hem d'eliminar de la brioflora alguna espècie mal determinada anteriorment, com *Tortula solmsii*, *Tortula guepinii* o *Didymodon icmadophilus*, forma molt semblant de *Didymodon acutus*.

▼ Especificitat de teixit dels autoantígens perifèrics diana a les malalties autoimmunitàries endocrines

Director: Màrius Foz i Sala

L'objectiu d'aquest projecte ha estat trobar una explicació de la tendència de les malalties autoimmunitàries d'associar-se dins d'un mateix individu i/o família.

Com ja es va informar l'any passat, mitjançant RT-PCR hom demostrà que alguns autoantígens com l'albúmina, el GAD67 o la tiroglobulina presentaven una distribució molt més ubiqua que l'esperada. Mitjançant *northern blot* de RNA total, únicament es va poder confirmar l'expressió d'albúmina al pàncrees.

Durant el curs 1997-1998 s'ha intentat confirmar per *northern blot* de RNA poly A+ (tècnica més sensible que el *northern blot* de RNA total) l'expressió d'aquests autoantígens perifèrics a teixits no clàssics. S'han escollit per a aquest estudi els autoantígens per als quals el senyal per RT-PCR als teixits no clàssics havia estat més alt.

Mitjançant *northern blot* de RNA poly A+ no hem pogut detectar expressió d'antígens perifèrics en teixits no clàssics. Únicament hem pogut detectar l'expressió d'albúmina al pàncrees.

Durant aquest curs també hem intentat determinar quines cèl·lules de l'òrgan secundari són les responsables de l'expressió d'aquests antígens específics d'un altre òrgan. Aquest estudi s'ha iniciat amb el timus. Per tal d'identificar el tipus cel·lular responsable de l'expressió d'aquests antígens, hem fet un fraccionament cel·lular. A continuació, hem determinat per RT-PCR l'expressió antígens no tímics a les diferents fraccions cel·lulars tímiques.

En el futur intentarem identificar el tipus cel·lular responsable de l'expressió d'antígens no clàssics en teixits com el fetge, l'estómac i la glàndula suprarenal. També s'intentarà detectar expressió proteica dels autoantígens en els teixits no clàssics on se n'hagi detectat transcripció.

▼ Estudis sobre la reproducció de paneroles, plaga de les nostres àrees urbanes (ecdisteroides i vitel·logenina en *Blattella germanica*)

Director: Xavier Bellés i Ros

El projecte continua en la línia d'aprofundir l'estudi dels mecanismes que governen la reproducció de la panerola *Blattella germanica* (soca Barcelona), que és una plaga important

dels nostres ambients urbans. En aquesta espècie ja sabem que l'hormona juvenil indueix la síntesi de vitel·logenines en el cos gras, les quals, al seu torn, s'incorporen a l'oòcit en curs de maduració. Els objectius assolits en els darrers anys es polaritzaren en l'estudi de la producció de vitel·logenina al cos gras i dels efectors que la regulen (projecte 1996: *Estudis sobre la reproducció de paneroles plaga de les nostres àrees urbanes. Caracterització de la sensibilitat envers les al·latostatines en la femella adulta de la panerola* Blattella germanica, *soca Barcelona*), i en la caracterització del DNA complementari de la vitel·logenina (projecte 1997: *Estudis sobre la reproducció de paneroles plaga de les nostres àrees urbanes. La vitel·logenina de* Blattella germanica). En aquest curs, l'objectiu era estudiar els efectes dels ecdisteroides ecdisona i 20-hidroxiecdisona sobre la transcripció i la traducció de la vitel·logenina en el cos gras de *Blattella germanica.*

Els nivells de RNA missatger foren estudiats per mitjà de tècniques de *northern blot*, utilitzant com a sonda el DNA complementari de vitel·logenina seqüenciat en el curs del nostre projecte de l'IEC del 1997 ja esmentat. Els nivells de vitel·logenina s'estudiaren per mitjà de tècniques de *western blot*, utilitzant l'anticòs policlonal de vitel·logenina obtingut en el curs del nostre projecte de l'IEC de l'any 1994 (projecte 1994: *Estudis sobre la reproducció de paneroles plaga de les nostres àrees urbanes. Regulació del cos gras en* Blattella germanica). Els tractaments amb ecdisteroides (aplicació per injecció d'una dosi de 5 ug) es feren en femelles recentment emergides i els resultats s'estudiaren tres dies després. En tots els paràmetres investigats, els valors foren significativament més baixos en els tractats que no pas en els controls. Aquests resultats indiquen que la presència de nivells alts d'ecdisteroides després de la metamorfosi impedeix temporalment la transcripció de la vitel·logenina i retarda el primer cicle gonadotròfic. Des d'un punt de vista més general, els resultats suggereixen que, tal com passa en la muda i en la metamorfosi «morfològica», la disminució de nivells circulants d'ecdisteroides després de la muda a adult és imprescindible perquè s'hi doni la metamorfosi «funcional» que mena a la producció de vitel·logenina.

▼
La diversitat del genoma humà: manteniment d'un banc de recursos genètics

Director: Jaume Bertranpetit i Busquets

L'estudi de la diversitat del genoma humà és considerat ja com un camp de gran expansió, especialment perquè el projecte del genoma humà aviat s'haurà acomplert (és previst per a l'any 2004). Els laboratoris que estudiem la variació genètica humana hem començat un important esforç de coordinació per tal de compartir recursos. Els més importants són mostres de DNA que es puguin cedir a uns altres laboratoris per tal que siguin analitzades utilitzant tecnologies en desenvolupament pel mateix laboratori interessat. Això possibilita que es puguin accelerar les anàlisis de mostres ja recollides i que cada laboratori pugui obtenir mostres de poblacions que no estan a l'abast d'una manera independent.

Gràcies al present projecte hem pogut fer una recol·lecció de mostres per tal d'obtenir DNA, i continuem fent línies cel·lulars per tenir un repositor indefinit de DNA d'uns individus determinats. Així ha estat possible el que detallem a continuació:

— Immortalització cel·lular seguint uns protocols estàndard.

— Extraccions de DNA, ja sigui directament de teixits humans (usualment sang) o de cèl·lules procedents de la immortalització.

— Emmagatzematge i distribució de DNA, amb intercanvis amb nombrosos laboratoris de tot el món.

▼

Estudi biològic de l'almesquera (*Galemys pyrenaicus Geoffroy*, 1811) (Insectivora, Talpidae) a Catalunya

Director: Joaquim Gosálbez i Noguera

Entre gener i maig de 1998 s'ha desenvolupat la primera fase de l'estudi de la dinàmica poblacional i l'ús de l'hàbitat de l'almesquera. S'ha seleccionat com a àrea d'estudi la conca Baztan-Bidasoa-Ezkurra (nord de Navarra). Els primers treballs s'han fet al riu Ezpelura.

En els primers mesos de treball s'han dut a terme tres mostratges (el gener, el febrer i el març) en un tram d'1,2 km. Els exemplars van ser capturats vius mitjançant nanses semisubmergides i mantenint una distància entre nanses de 50 m. En la primera captura, s'ha inserit sota la pell de cada exemplar un *transponder* (petit dispositiu electrònic que permet la identificació de cada exemplar). En el moment de la captura hom valorà l'edat de l'animal (mitjançant el desgast dentari) i n'anotà el pes, el sexe i l'estat d'activitat sexual. Se'n prengueren mostres de sang i pèl i se li instal·là un radiotransmissor. El pes del transmissor és de 3 g, i la seva durada, de 22 setmanes. Posteriorment, cada exemplar fou reintegrat al medi al mateix lloc de la seva captura.

S'han fet dos tipus de localitzacions: intensives (seguiment cada 24 hores, amb una localització cada hora per cada animal) i senzilles (una única localització diària cada 3-4 dies). Per tal de poder controlar les localitzacions, s'ha dut a terme un aixecament topogràfic del lloc d'estudi, de manera que la situació d'un animal en un moment donat es pot referir als diferents elements estructurals, que poden ésser diferències al llit del riu i a les riberes (tipus de corrent, pous, vegetació, talussos, prats, rocallam, etc.). A més, per tal de valorar la disponibilitat d'aliment, s'han pres mostres mensuals de macroinvertebrats mitjançant un mostratge tipus Sauber. L'esforç de mostratge ha estat de 180 nanses/nit. S'han capturat nou exemplars (5 mascles i 4 femelles) i s'han efectuat 28 localitzacions senzilles i 4 seguiments intensius de cada animal.

Els primers resultats posen de manifest una densitat elevada en el tram estudiat, sobretot si es comparen amb els valors obtinguts (7,5 individus/km^2), amb els quals indiquen nores et al (1992) (entre 2 i 7 individus/km^2), i amb els de Stone (1987) (entre 4 i 6 individus/km^2).

La distribució espacial dels individus durant el període estudiat posa de manifest que, si bé, segons Stone (1987), sembla que existeixi un repartiment de l'espai, en contraposició a les observacions d'aquest investigador no sembla que existeixi un patró temporal diari de l'ús del domini vital i no s'observa una major utilització dels extrems de l'àrea ocupada per cada exemplar, circumstància que indicaria l'existència d'un comportament territorial individual. Les dimensions del domini vital observat varien entre 200 m i 320 m per als mascles i entre

130 m i 210 m per a les femelles, valors notablement inferiors als indicats per Sotgen (1987) (430 m per als mascles i 300 m per a les femelles). No obstant això, cal dir que les dimensions mostrals emprades en ambdós treballs són encara petites per a poder fer comparacions altament fiables. Sens dubte, l'ús de l'espai presenta variacions estacionals en funció de les disponibilitats d'aliment i de la incorporació dels joves a la població. D'acord amb Stone (1987), els dominis vitals de les femelles es troben inclosos en els dels mascle i s'hi poden observar parelles aparentment estables.

S'han observat les característiques dels refugis emprats per l'almesquera i la constància de la seva utilització. Les primeres observacions posen de manifest la utilització de diferents elements com a refugi (roques grosses, talperes abandonades, troncs d'arbres, talussos de carretera, etc.) i indiquen una utilització curta d'un mateix refugi.

La continuació dels treballs en els propers mesos permetrà consolidar les observacions iniciades i fer una primera valoració de la dinàmica poblacional anual i, després de capturar i d'equipar amb radiotransmissors la fracció juvenil (la qual ha d'aparèixer en el cicle de reproducció de 1998), es podran obtenir les primeres observacions sobre l'estratègia de la dispersió de la població i la colonització de noves àrees.

Els mesos vinents és previst iniciar l'anàlisi de les mostres de sang i dels teixits amb l'objectiu de conèixer les relacions de parentiu que puguin existir entre els animals estudiats.

En el marc del projecte, s'ha fet un estudi de la variació morfològica interpoblacional de l'espècie pel que fa a tota la seva àrea de distribució. S'ha estudiat material propi i provinent de diferents institucions científiques (Estació Biològica de Doñana, Sevilla; Facultat de Biologia, Lleó; Museu Luis Iglesias, Santiago de Compostel·la).

▼ Biodiversitat micològica de Catalunya (fase V)

Director: Xavier Llimona i Pagès

Els objectius generals i l'equip de col·laboradors són els mateixos que els expressats a la memòria de la fase anterior, amb l'afegit de tres nous micòlegs i amb una concentració de les prospeccions als estatges subalpí i alpí del Pirineu (Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, Andorra, la Cerdanya, Núria i Ulldeter, principalment) i al recentment creat Parc Natural del Cap de Creus i Serra de Verdera. Les prospeccions a la part occidental i meridional de Catalunya han estat menys intenses a causa de les condicions ambientals desfavorables durant els mesos d'octubre i de novembre.

Això ens ha portat a dedicar més temps a l'estudi i l'ordenació del material recol·lectat abans i a acabar i publicar articles. Els resultats han aparegut, o estan a punt d'aparèixer, en més de vint-i-cinc articles, publicats en revistes catalanes o internacionals.

La síntesi de resultats, amb 789 espècies del SW de Catalunya, de la qual parlàvem l'any passat, ha estat acceptada per la Comissió de Fongs de l'Organització per a la Investigació Fitotaxonòmica de l'Àrea Mediterrània (OPTIMA) com a document de base per a establir una selecció d'espècies fúngiques d'òptim mediterrani, ja que és la llista més recent, crítica i completa disponible d'espècies de fongs mediterranis extreta d'una recerca directa i no pas de la bibliografia.

Un dels nostres col·laboradors, el senyor Jaume Llistosella, ha acabat la seva tesi doctoral sobre les Russulals de Catalunya i Balears, una obra que, quan es publiqui, serà de referència obligada per a tot el que es relacioni amb aquest interessant grup de fongs micorizògens, que conté tantes espècies comestibles.

El punt on hem avançat més és l'estudi dels fongs alpins i subalpins del Pirineu, entre els quals destaquem els següents: *Chlorosplenium cenangium*, *Colpoma juniperi*, *Octospora borealis*, *Amanita nivalis*, *Collybia alpicola*, *Cortinarius chamaesalicis*, *C. epsomiensis* var. *alpicola*, *C. polaris*, *Entoloma exile*, *Hygrocybe glacialis*, *H. salicis-herbaceae*, *Lactarius robertianus*, *Melanoleuca stridula* i *Omphalina philonotis*.

Mereix una menció a part la nostra contribució al coneixement de la biodiversitat micològica del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, on hem pogut establir la presència i l'ecologia d'espècies com ara *Crysomphalina grossula*, *Clitocybula lacerata*, *Collybia racemosa*, *Entoloma kuehnerianum*, *Hypsizygus ulmarius*, *Lactarius luridus*, *Nidularia deformis* i *Russula rhodopoda*, a més d'un conjunt interessant de mixomicets nivícoles (que fructifiquen en fondre's la neu), molts dels quals són estemonitals mai no observades a Catalunya, com ara *Comatricha suksdorfii*, *Lamproderma atrosporum*, *L. carestiae*, *L. sautieri*, etc.

S'ha dedicat un esforç especial a l'estudi de les suredes i, sobretot, dels esteperars i dels prats, que caracteritzen grans extensions de la península del cap de Creus, inclosa en el parc natural de nova creació. El gènere *Cistus* forma ectomicorizes amb nombrosos fongs especialitzats, i n'anem fent un seguiment florístic i fenològic. Entre les novetats que passen a enriquir la nostra experiència sobre la biodiversitat fúngica de l'àrea, podem destacar *Cortinarius scobinaceus*, nou per a Catalunya, *Macrolepiota subsquamosa*, *Clitocybe gyrans*, *Cl. pachyphylla*, *Mycena psedopicta* i dues espècies encara no descrites de *Clitocybula* i de *Cortinarius*. El nou parc natural ens reserva encara moltíssimes sorpreses i ocupa un lloc privilegiat entre les àrees protegides de Catalunya per la seva diversitat d'hàbitats mediterranis.

La línia de recerca de fongs hipogeus ha acusat també, en els seus resultats, la temporada poc favorable. Malgrat tot, ha estat possible detectar noves localitats de *Rhizopogon rocabrunae* i *Hydnangium aurantiacum*, dues espècies descrites a Catalunya i que hi tenen el seu òptim. Entre les espècies més interessants de l'any, esmentem també *Hydnobolytes cerebriformis*, *Pachyphloeus conglomeratus*, *Arcangeliella borziana*, *Stephanospora caroticolor* i *Elaphomyces anthracinus*. Continua avançant la revisió del gènere *Hymenogaster*, que es va fent sobretot a partir de material d'herbari.

Parlant d'herbaris, el nostre, BCC-Myc., que reuneix el de la Universitat de Barcelona i el de la Societat Catalana de Micologia, continua creixent i es pot considerar el més important de Catalunya. És hora ja d'informatitzar-lo. També és cada vegada més necessari reunir tota la informació publicada sobre els fongs de Catalunya en una base de dades fàcilment consultable.

▼

Estratègia catalana per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica

Directors: Joaquim Maluquer i Sostres
Joandomènec Ros i Aragonès

Una de les etapes principals del procés de planificació estratègica de la diversitat biològica és l'elaboració de la diagnosi —la valoració dels coneixements i de les mesures de conservació i les possibilitats d'utilització sostenible de la diversitat biològica—, pas previ i necessari per a poder acomplir les etapes següents, l'establiment d'objectius i la realització d'un pla d'acció, i garantir-ne l'execució posterior.

D'acord amb el que hem dit, el pas més important en l'elaboració de l'Estratègia catalana per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica s'ha fet enguany amb l'encàrrec a diferents experts dels cinquanta-set apartats en què s'estructura l'Estratègia. Cadascun dels experts que hi participa s'encarrega de fer la diagnosi de la situació en què es troba el seu àmbit d'especialitat amb relació a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica, i també de formular els objectius que s'han d'assolir per a millorar la situació actual i elaborar una proposta d'accions concretes que es dugui a terme per tal d'aconseguir els objectius indicats.

Unes altres iniciatives similars dutes a terme, tant a l'Estat espanyol com en l'àmbit europeu, es diferencien d'aquesta proposta en la importància que es dóna a la diagnosi en l'Estratègia catalana. És fàcil trobar diferents estratègies que han elaborat el pla d'acció corresponent sense disposar d'una diagnosi acurada de la situació actual. Difícilment es podran establir mesures concretes i eficaces d'acció si hom no té aquest coneixement clar i complet sobre els diferents components de la diversitat biològica i les seves necessitats de conservació i possibilitats d'utilització sostenible.

Paral·lelament a l'encàrrec dels treballs de la diagnosi, es tenen contactes amb representants dels diferents sectors relacionats amb la conservació i l'ús dels recursos biològics (administració, institucions científiques i museus, empreses, organitzacions no governamentals, mitjans de comunicació, etc.) per facilitar la seva participació en les diferents etapes del procés estratègic. Igualment, es duen a terme reunions en diferents àmbits territorials per tal de garantir una participació encara més àmplia.

Amb l'objectiu de mantenir informats els diferents participants, els experts i les entitats interessats en l'Estratègia, s'ha elaborat el primer exemplar d'un butlletí de notícies que es proposa assabentar dels diferents treballs que es duen a terme en relació amb l'Estratègia i facilitar notícies sobre unes altres iniciatives i uns altres projectes, estatals i internacionals, relacionats amb la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica.

A escala estatal i internacional, s'ha treballat intensament per garantir que els treballs que s'efectuen amb relació a l'Estratègia catalana per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica estiguin coordinats amb unes altres iniciatives similars. En aquest sentit, cal remarcar que es participa en la taula d'investigadors i universitats de l'Estratègia espanyola per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica, que s'han presentat algunes esmenes i propostes al Pla Estratègic per a la Conservació i l'Ús Racional dels Aiguamolls d'Espanya, que internacionalment es fa el seguiment de l'aplicació de l'Estratègia Paneuropea per a la Diversitat Biològica i Paisatgística i que es va participar en la presenta-

ció de l'Estratègia de la Comunitat Europea per a la Biodiversitat, la qual tingué lloc a Brussel·les el passat mes de gener.

▼ Aspectes poblacionals i genètics rellevants per al desenvolupament de la biologia de la conservació a Catalunya

Director: Jaume Terradas i Serra

Aquest programa té com a finalitat promoure la recerca en el camp de la biologia de la conservació a Catalunya per mitjà de l'estudi de processos ecològics i de l'estructura genètica de les poblacions salvatges. El programa es basa en l'aplicació de tècniques de biologia molecular a l'estudi i la gestió de la fauna i la flora catalanes.

Activitats

Arxiu de DNA

Aquest segon any hem expandit l'arxiu de mostres animals de manera considerable, tant amb animals catalans com de fora de Catalunya. També hem consolidat les relacions amb un bon nombre d'institucions nacionals i estrangeres que ens han proporcionat mostres. En aquests moments tenim un total de 294 mostres de catorze estats diferents (Alemanya, Àustria, Bielorússia, Canadà, Dinamarca, Espanya, França, Grècia, Japó, Noruega, Regne Unit, Rússia, Suècia i Suïssa) que han estat catalogades. A més a més, hem establert vies de col·laboració amb museus i institucions catalans i de fora de Catalunya que ens han proporcionat llistes de mostres a les quals podem tenir accés sempre que calgui. Algunes d'aquestes institucions, com ara el Museu de Zoologia de Barcelona o el Museu d'Història Natural de la Universitat d'Oxford, ens han demanat consell i suport per establir bancs de teixits animals adequats per a portar a terme estudis genètics en el futur.

A causa del fet que ja tenim el sistema de recollida de mostres establert, que hem obtingut bona part de les mostres necessàries per a desenvolupar els nostres projectes a curt i a mitjà termini o hi tenim accés, i que el projecte té unes altres prioritats que no es troben en un estadi tan avançat, hem hagut de disminuir la intensitat de mostratge per a la confecció d'aquest arxiu de DNA. En aquests moments, només contactem amb noves institucions si creiem que poden tenir mostres d'espècies especialment rellevants per a la col·lecció. Si es considerés convenient continuar avançant en la confecció d'aquest arxiu de DNA, seria necessària una persona amb una dedicació de mitja jornada. Com que els mètodes de conservació de mostres dels museus no solen ser els adequats per a portar a terme extraccions de DNA, val a dir que aquest arxiu de DNA ja es troba sens dubte entre les millors col·leccions nacionals de mostres per a estudis genètics i evolutius.

Establiment d'una zona d'estudi i gestió de fauna a Catalunya

Ja informàrem l'any passat del nostre desig d'establir una zona per a dur a terme treball de camp a Catalunya en col·laboració amb la Universitat d'Oxford. Durant aquest darrer any hem visitat set llocs diferents on es podria establir una estació de camp (les Gavarres, Sa-

vallà del Comtat, Montnegre-Corredor, Montseny, Sant Llorenç del Munt, la Bisbal i el cap de Creus). Entre aquests llocs, vam triar una zona propera a Sant Mateu de Montnegre, a les Gavarres, on hi ha colònies de teixons i presència d'uns altres carnívors (com per exemple genetes). La vegetació de la zona és típicament mediterrània, amb pins i alzines sureres com a arbres dominants. A més a més, és una zona amb uns altres avantatges, com una bona relació amb els propietaris i la disponibilitat d'un lloc per a dormir-hi a menys de deu quilòmetres. La realització de treball de camp en aquesta zona depèn ara del fet que es trobi el finançament necessari.

Durant el mes d'abril d'enguany havíem de mostrejar animals a la zona de Savallà del Comtat en col·laboració amb el club de caça de la zona. Aquest treball de camp havia de servir per a obtenir mostres per a fer estudis genètics i de parasitologia, així com per a marcar individus de diverses espècies depredadores per tal de conèixer-ne les abundàncies i establir un pla de control de depredadors basat en coneixements científics. A darrera hora hi va haver problemes econòmics entre els propietaris dels terrenys i el gestor del club de caça, i aquest treball es va haver d'ajornar fins que acabi la propera temporada de caça.

Aïllament de DNA d'animals per mètodes no invasius

Els resultats de l'amplificació de DNA a partir del semen de macaco van ésser presentats durant la lectura de la tesi doctoral del becari. Aquesta tesi doctoral ja ha estat distribuïda a tot Espanya en format de microfitxa.

Durant la primavera de 1998 vam recollir excrements i secrecions anals de teixons a Anglaterra. Es va provar l'extracció de DNA a partir de les secrecions anals utilitzant el mateix protocol que es fa servir per a extreure DNA del muscle, però els resultats foren negatius. De moment no hem provat d'aïllar DNA d'aquestes mostres seguint protocols més específics. L'extracció de DNA d'aquestes mostres seria útil per a identificar els individus encarregats de marcar el territori a les colònies de teixons. L'experiència també va servir per a conèixer la metodologia necessària, els problemes i les possibilitats del treball amb aquest tipus de mostres.

Desenvolupament i aplicació de la tecnologia microsatèl·lit en carnívors catalans

Hem continuat dissenyant i provant marcadors microsatèl·lit en espècies de mustèlids. En aquests moments tenim desenvolupats sis marcadors que són polimòrfics en el teixó i quatre marcadors més que, tot i ésser monomòrfics en el teixó, presenten al·lels diferents entre el teixó i unes altres espècies de mustèlids. Aquest projecte es va desenvolupant cap a dues línies de resultats: l'una ens ha de donar els valors d'heterozigosis i de nombre d'al·lels detectats per cada marcador abans de la seva publicació, i l'altra ens ha de donar informació sobre l'evolució d'aquestes regions microsatèl·lit en els mustèlids. Aquesta darrera línia ens podria donar resultats que fossin útils per a clarificar la filogènia de la familia *Mustelidae*, que presenta encara molts interrogants.

Aplicació de la tecnologia microsatèl·lit a la gestió de la flora

En aquesta línia, es van recollir mostres de *Zea diploperennis* a la Reserva de la Biosfera Sierra de Manantlán. S'ha aconseguit l'aïllament de DNA d'algunes d'aquestes mostres, però no s'han amplificat encara regions microsatèl·lit d'aquests individus. Aquesta part del

projecte es troba encara en la posada a punt en plantes de les tècniques moleculars que utilitzem habitualment en animals.

▼ Diccionari de les Ciències Ambientals

Director: Pere Riera i Micaló
Ponent: Mercè Durfort i Coll

El projecte del Diccionari de les Ciències Ambientals consisteix en la redacció d'un diccionari que aplegui en unes vuit mil entrades la definició dels conceptes més usats en l'estudi i el tractament d'allò que s'anomena medi. Es pretén aportar-hi una visió àmplia i pluridisciplinària del medi ambient i, en aquelles entrades que ho justifiquin, hom té la intenció d'incloure-hi unes definicions enciclopèdiques d'alguns temes.

El projecte del diccionari, fins ara, ha consistit en l'anàlisi i el buidatge parcial d'obres anàlogues en francès i anglès i en l'establiment dels termes amb unes propostes de definicions de les entrades que formaran el cos del diccionari. El treball és coordinat per una comissió de treball formada per coneixedors de les diferents àrees temàtiques que comprèn el diccionari, la qual, després de supervisar els treballs de buidatge, n'ha debatut algunes definicions i alguns criteris i ha elaborat unes pautes que han servit per a fer una primera lectura completa del text del diccionari, amb la conseqüent primera correcció de les definicions, i per a elaborar les pautes que hauran d'utilitzar els experts temàtics durant els treballs de revisió.

Actualment, es van acabant d'introduir aquestes correccions a la base de dades informàtica, i tot seguit es procedirà a la revisió de les definicions per experts en cada una de les matèries que componen l'arbre temàtic del diccionari. És previst que aquests treballs de correcció acabin durant el primer trimestre de l'any 1999 i que durant la resta de l'any es duguin a terme els treballs de correcció lingüística i d'edició del diccionari.

▼ Centre de Nutrició

Director: Màrius Foz i Sala

Les tasques realitzades fins ara han estat només de preparació del projecte. Després de la celebració d'una reunió entre membres de l'IEC i de la xarxa temàtica en nutrició, es va elaborar un document en el qual es resumien els diversos aspectes del projecte.

El dia 10 de juliol de 1998 se celebrà una reunió entre el director de la CIRIT, senyor David Serrat; el president de l'IEC, senyor Manuel Castellet; el vicepresident de l'IEC, senyor Josep Carreras, i el director del programa, senyor Màrius Foz, per a estudiar la viabilitat del projecte.

▼

Estudi comparatiu-evolutiu de les espècies d'interès biològic i pesquer a la costa catalana

Director: Carles Bas i Peired

D'acord amb la proposta presentada en la petició de l'ajut per a dur a terme el projecte, tot el material disponible s'ha posat a la disposició de la persona encarregada del procés d'informatització de les dades. Aquest material comprèn la informació de la quantitat desembarcada per cada espècie en les captures diàries efectuades per cada barca de ròssec al port de Blanes; al mateix temps, a cada full d'informació consta quin ha estat el lloc de pesca en cada cas. Aquesta informació fa referència a un conjunt de nou anys pel que fa al port de Blanes (1950-1959) i de tres anys pel que fa al port de Barcelona (1962-1965).

Tan sols considerant en primer lloc el material antic, és possible adonar-se que el nombre de dades que han d'ésser introduïdes en el banc de dades, creat especialment per a aquest objectiu, és elevadíssim. Quan s'hagi acabat la introducció de les dades antigues, es continuarà amb el maneig de les dades actuals, que es van recollint amb càrrec a uns altres projectes desenvolupats per membres que col·laboren en el present projecte.

Actualment, s'han introduït aproximadament la meitat del conjunt de les dades antigues i es va recollint informació documental per tal que en el futur, introduïda al banc de dades tota la informació disponible, es puguin tenir les pautes per a elaborar una hipòtesi que, una vegada confirmada, expliqui l'evolució demogràfica de les poblacions marines explotades, així com els canvis en l'estratègia de la pesca. En aquest cas, la possibilitat que comporta disposar d'informacions fidedignes i minucioses separades per un període d'uns quaranta anys ens facilitarà no tan sols elaborar amb molta viabilitat la diagnosi suara esmentada de l'evolució del conjunt, sinó també assajar una teoria relacionada amb aquesta evolució tenint en compte els factors econòmics i socials bàsics en aquesta.

Així mateix, es pretén que aquest treball proporcioni pautes a l'Administració per tal d'assegurar una millor execució del control del procés extractiu.

Cal, però, assenyalar que l'objectiu bàsic no és altre que contribuir a conèixer i modelar el procés evolutiu de poblacions sotmeses a explotació.

SOCIETATS FILIALS

▼ Institució Catalana d'Estudis Agraris

Junta Directiva

President:	JOAN PERE VILÀ I HORS
Vicepresident:	RAMON LLETJÓS I CASTELLS
Secretari:	ALBERT TEHÀS I PUIG
Tresorer:	JOSEP ARGEMÍ I RELAT
Coordinadors:	EDUARD ALCAÑIZ I BALDELLOU
	JOAN BASSETS I PAGÈS
	IGNASI CASTELLÓ I VIDAL
	JOAN ISART I SABI
	JOSEP MONTANER I GIRÓ
	JOSEP MONTASELL I DORDA
	JOSEP M. PUIGGRÒS I JOVÉ
	JORDI TICÓ I MALUQUER
Vocals:	CLAUDI BARBERÀ I GAYOSO
	ANNA JACAS I BENAGES
	JOSEFINA PLAIXATS I BOIXADERA
	JOAN SAUS I ARÚS
Delegat de l'IEC:	JOSEP VIGO I BONADA
Nombre de socis:	429

En l'Assemblea del dia 18 de desembre de 1997 es renovaren els membres de la Junta Directiva de la manera següent: Ramon Lluís Lletjós i Castells, vicepresident; Joan Isart i Sabi, coordinador de la Secció d'Agricultura; Josep Montaner i Giró, coordinador de la Secció d'Ornamentals, i Joan Saus i Arús, vocal. En la propera Assemblea s'han de confirmar els càrrecs següents: Albert Tehàs i Puig, secretari, i Josefina Plaixats i Boixadera, vocal.

La Institució Catalana d'Estudis Agraris té vuit seccions, que són les següents:

— Secció d'Agricultura
— Secció d'Estudis Rurals
— Secció de Forestal
— Secció d'Ornamentals
— Secció de Protecció Vegetal
— Secció de Ramaderia
— Secció de Sòls
— Secció de Viticultura i Enologia.

Debats

La Catalunya agrària en l'horitzó del 2001 (debat itinerant). A fi de commemorar el vintè aniversari de la Institució Catalana d'Estudis Agraris i el norantè aniversari de l'Institut d'Estudis Catalans, la ICEA desenvolupà un cicle de conferències en diferents universitats i escoles universitàries de Catalunya que imparteixen ensenyament agraris.

S'hi desenvoluparen cinc temes, exposats per cinc ponents diferents:

— «Les noves funcions del medi rural en el 2001: el turisme, la conservació del medi natural». Ponent: Lourdes Viladomiu (Departament d'Economia Aplicada de la Universitat Autònoma de Barcelona). Escola d'Enologia de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, 14 d'octubre de 1997; Escola Politècnica Superior de la Universitat de Vic, 21 d'octubre de 1997.

— «L'escenari del 2001 per a l'agricultura i el món rural». Ponent: Miren Etxezarreta (Departament d'Economia Aplicada de la Universitat Autònoma de Barcelona). Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrària de la Universitat de Lleida; Escola Politècnica Superior de la Universitat de Girona.

— «L'agricultura catalana i la Unió Europea en el 2001. Noves reformes per a la PAC». Ponent: Albert Massot (Parlament Europeu). Direcció General d'Estudis, Facultat de Veterinària, Universitat Autònoma de Barcelona.

— «Desenvolupament rural, agricultura i territori a Catalunya. Horitzó per al 2001». Ponent: Alexandre Checchi (Comissió Europea). Direcció General del VI Desenvolupament Rural. Institut d'Estudis Catalans, 13 de novembre de 1997.

— «La projecció de l'agroindústria sobre l'agricultura del 2001». Ponent: Vicente Caballer (Escola Tècnica Superior d'Enginyers Agrònoms de València). Escola Superior d'Agricultura de Barcelona, 2 de desembre de 1997.

CLOENDA

— «Reflexions des de Catalunya sobre el document *Agenda 2000 de la política agrària comunitària*», a càrrec del conseller d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya, Hble. Sr. Francesc Xavier Marimon i Sabaté. Col·loqui amb els ponents del debat itinerant. Moderadora: Anna Jacas.

Cursos

XIV MONOGRAFIES DE PAISATGISME I JARDINERIA

Coordinades pel senyor Josep Montaner i Giró, coordinador de la Secció d'Ornamentals de la ICEA. Institut d'Estudis Catalans, del 24 de febrer al 14 de maig de 1998.

MONOGRÀFIC I. *Representacions gràfiques dels projectes de jardineria*

Professorat: Josep Lluís Ros Pérez, doctor arquitecte i professor de dibuix a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona.

MONOGRÀFIC II. *L'arbust ornamental en jardineria*

Professorat: Xavier Argimon i de Vilardaga, enginyer tècnic agrícola; Xavier Bellido i Ojeda, expert en jardineria; Josep Maria Vives de Quadras, enginyer agrònom del Servei de Protecció dels Vegetals del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya i vicepresident dels Amics dels Jardins de Barcelona, i Josep Montaner i Giró, enginyer tècnic agrícola i coordinador de la Secció d'Ornamentals de la ICEA.

MONOGRÀFIC III. *Aplicacions de la flor en jardineria*

Professorat: Lluís Abad i Garcia, tècnic especialista en jardineria, mestre jardiner i professor de jardineria; Pere Cabot i Roig, enginyer agrònom del Departament de Tecnologia Hortícola de l'IRTA; Josep Salamero i Baños, enginyer tècnic agrícola, de Vivers Comafreda de Breda; Carmina Montón i Romans, llicenciada en ciències biològiques, del Servei de Protecció dels Vegetals del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya.

Conferències

Lluís Giralt, Josep Izquierdo, Joan Reyes i Maria Puiggraciós Villaronga: *Fauna benèfica en el cultiu de la vinya a Catalunya*. Institut d'Estudis Catalans, 14 d'octubre de 1997.

Jesús Avilla i Hernández i M. José Sarasúa i Saucedo, del Centre UdL-IRTA de R+D de Lleida: *Fauna benèfica en els cultius de pomera i perera a Catalunya*. Institut d'Estudis Catalans, 10 de desembre de 1997.

Josep M. Argilés i Bosch, professor de l'Àrea d'Economia Financera i Comptabilitat del Departament d'Economia de la Universitat Pompeu Fabra: *Viabilitat comparada de l'agricultura catalana en relació a la de la Unió Europea*. Institut d'Estudis Catalans, 15 de gener de 1998.

Ignasi Castelló i Vidal, coordinador de la Secció Forestal de la ICEA: *La fàbrica de cel·lulosa al riu Jari a la Baixa Amazònia*. Institut d'Estudis Catalans, 12 de març de 1998.

Adriano Raddi, economista forestal: *Les plantacions de pollancres a l'Uzbekistan*. Institut d'Estudis Catalans, 25 de març de 1998.

Carlos Morla Juaristi, professor titular de la Càtedra Botànica de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Forestal de Madrid: *Consideracions paleobotàniques i històriques en la interpretació del paisatge vegetal*. Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrària de la Universitat de Lleida, 29 d'abril de 1998.

Jordi Soler i Insa, director del Parc Natural del Montseny: *L'ecoturisme al Parc de Manú a l'Alta Amazònia*. Institut d'Estudis Catalans, 14 de maig de 1998.

Rosa Gabarra, Josep Izquierdo, Montserrat Martí i Jordi Ariño: *Fauna útil en els conreus d'horta de Catalunya*. Institut d'Estudis Catalans, 18 de maig de 1998.

Enric Van Ranst, de la Universitat de Gant (Bèlgica): *Status of European forest soils: results of a large scale survey*. Institut d'Estudis Catalans, 21 de maig de 1998.

Debats agraris

Els negocis agroalimentaris a Internet. Organitzat per la Institució Catalana d'Estudis Agraris (ICEA) i l'Associació de Periodistes i Escriptors Agraris de Catalunya (AGROPRES), en el marc de les Jornades Tècniques de la Fira de Sant Miquel, 28 de setembre de 1997. Comitè organitzador: Carles Bernat, Josep Prat, Salvador Puig i Francesc Reguant. Objectiu: proporcionar als professionals de l'agroalimentació una visió de les possibilitats que Internet posa a la seva disposició i de com cal treballar-hi.

— «Internet, una revolució en la informació». Ponent: Luis Ángel Fernández Hermana, d'*El Periódico de Catalunya.*

— «Desenvolupament i implantació d'Internet al món de l'empresa». Ponent: Francesc Marchán, de Telefónica de España, SA.

— «Programa Eurosur Cooperatives». Ponent: Miquel Subirà, de la Direcció General de Cooperatives de la Generalitat de Catalunya.

— «Horticom: la comunitat virtual dels agronegocis». Ponent: Pere Papaseit, d'Ediho, Edicions d'Horticultura, SL.

— «L'aplicació d'Internet als mercats agroalimentaris». Ponent: Pedro Rodrigo, de Xarxa Hispanet.

CLOENDA

A càrrec del conseller d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya, Hble. Sr. Francesc Xavier Marimon i Sabaté.

La introducció de l'euro i la competència en el sector agroalimentari. Ponent: Òscar Alfranca Burriel, professor titular d'economia de l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, 2 de juny de 1998.

Jornades

Les Agrupacions de Defensa Vegetal (ADV): pilar bàsic de la producció de qualitat (fruites i hortalisses). Organitzada per la Secció de Protecció Vegetal de la ICEA i la Fira de Lleida. Saló Segrià. Fira de Lleida, 28 de setembre de 1997. Objectius: manifestar que les ADV són un pilar per a la producció integrada; presentar experiències que representin beneficis per als associats; intercanviar experiències de recerca i empresarials, i examinar les subvencions que ofereix l'Organització Comuna del Mercat de Fruites i Hortalisses.

Actuacions i perspectives del tècnic d'ADV. Ponent: Teresa Aniz, presidenta de l'Associació de Tècnics d'ADV de Lleida. Enginyer de l'ADV de la Cooperativa de Soses, Lleida.

Plantejament de l'assessorament tècnic a través del tècnic d'ADV

PONÈNCIA 1

«Tasca desenvolupada per les ADV en la implementació de producció integrada». Ponent: Marià Vilajeliu, enginyer de l'ADV de fructicultors de Girona - Baix Empordà i de la Fundació Mas Badia, Girona.

PONÈNCIA 2

«ADV d'Horta: Què s'ha aconseguit després de deu anys d'assessorament tècnic». Ponent: Jordi Ariño, enginyer de l'ADV de l'Alt Maresme, Barcelona.

PONÈNCIA 3

«Paranys sexuals més adients per al control de vol de plagues: *Cydia pomonella L, Adoxophyes orana, Cacoecimorpha pronubana, Pandemis heparana, Anarsia lineatella, Grapholita molesta*». Ponent: Maria Teresa Pastoret, enginyer de l'ADV de La Bordeta Fruits, Lleida.

PONÈNCIA 4

«Desenvolupament i extensió de tècniques per al control de la psil·la». Ponent: Dolors Pifarré, enginyer de l'ADV de Vilanova de Bellpuig, Lleida.

Col·laboració entre les ADV i altres entitats: universitat, recerca i administracions

PONÈNCIA 1

«Projecte d'inspecció de màquines de tractaments fitosanitaris dins el marc d'actuacions mediambientals previst pel Reglament 2200/96». Ponent: Santiago Planas, del Centre de Mecanització Agrària del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya.

PONÈNCIA 2

«Avanç dels resultats del projecte CE-DGVI *Air assisted sprayers*. Reducció de dosis de pesticides i eficiència de l'aplicació en fruita, vinya i cítrics». Ponent: Francesc Solanelles, del Centre de Mecanització Agrària del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya.

PONÈNCIA 3

«Viabilitat i futur de les ADV: convenis amb la Universitat i el Laboratori d'Anàlisis i Fertilitat de Sòls». Ponent: Ferran Accensi, president de l'Associació d'ADV de Lleida.

PONÈNCIA 4

«La col·laboració entre la recerca i les ADV en el control integrat de plagues: un exemple i possibilitats per al futur». Ponent: Jesús Avilla, investigador responsable del projecte de R+D de control integrat. Universitat de Lleida. Centre UdL-IRTA.

La producció integrada de fruites i verdures: poma, pera, cítrics i tomata

PONÈNCIA 1

«La necessitat del tècnic per a l'aplicació de la normativa de producció integrada». Ponent: Celestí Franch, secretari del Consell Regulador de la Producció Integrada de Catalunya.

PONÈNCIA 2

«L'experiència en la producció integrada de tomata». Ponent: Ramon Ribot, gerent de l'AIE Conca de la Tordera, Barcelona-Girona.

PONÈNCIA 3

«L'experiència en la producció integrada de poma». Ponent: Josep M. Pareta, president del Consell de la Denominació Genèrica de Producció Integrada de Catalunya.

PONÈNCIA 4

«L'experiència en la producció integrada de cítrics». Ponent: Ramon Reverté, vicepresident del Consell de la Denominació Genèrica de Producció Integrada de Catalunya.

Subvencions comunitàries a les mesures mediambientals en el sector de fruites i hortalisses

Ponents: Justo Lorenzo, cap de la Secció d'Indústries i Comercialització Agrària del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca a Lleida; Joaquim García de Otazo, cap de la Secció de Protecció Vegetal del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca a Lleida.

II JORNADA DE PROTECCIÓ VEGETAL

Organitzada per la Secció de Protecció Vegetal de la ICEA. Institut d'Estudis Catalans, 7 de novembre de 1997.

Els objectius de la Jornada van ser els següents:

— Avaluar els nous mitjans de lluita i les seves millores
— Conèixer les noves perspectives
— Comentar els nous problemes fitosanitaris
— Facilitar el contacte personal dels qui ens dediquem a la protecció vegetal.

S'hi van presentar vint comunicacions.

CONFERÈNCIA INAUGURAL

A càrrec del senyor Emili Montesinos i Seguí, catedràtic de Protecció Vegetal de la Universitat de Girona: *Foc bacterià: situació actual i perspectives de control.*

III JORNADA DE PROTECCIÓ VEGETAL

Preparació de la III Jornada de Protecció Vegetal, que se celebrarà el dia 20 de novembre de 1998, a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans.

Les xarxes ecològiques i la conservació de la diversitat biològica i paisatgística a Catalunya

Sessió conjunta amb la Institució Catalana d'Història Natural, la Societat Catalana de Biologia, la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, la Societat Catalana de Geografia, la Societat Catalana d'Ordenació del Territori i la Institució Catalana d'Estudis Agraris. 16, 17 i 18 de desembre de 1997.

— «Importància dels espais agrícoles i forestals en les polítiques de conservació: la seva funció connectiva». Ponent: Josep Montasell i Dorda, coordinador de la Secció d'Estudis Rurals de la ICEA.

La fauna útil en els cultius de cítrics. Organitzada per la Institució Catalana de Estudis Agraris, l'Institut de Recerca i Tecnologies Agràries i el Servei de Protecció dels Vegetals de la Generalitat de Catalunya. Consell Comarcal del Montsià d'Amposta, 4 de febrer de 1998.

— «Possibilitats de control natural a les plantacions de cítrics del Baix Ebre i Montsià». Ponent: José Miguel Fibla, IRTA/EEE.

— «Biologia dels enemics naturals de les plagues i efectes dels fitosanitaris, per assegurar-ne el bon ús». Ponent: José Manuel Llorens, cap del Servei de Protecció dels Vegetals d'Alacant.

— «Situació actual del control biològic del minador dels cítrics a Catalunya». Ponent: Valentín Marco, del Servei de Protecció dels Vegetals d'Amposta.

— «Possibilitats de la utilització d'entomòfags per mitjà de "soltes" a les comarques del Baix Ebre - Montsià». Ponent: Carles Fàbregues, del Servei de Protecció dels Vegetals d'Amposta.

Projecció del vídeo *Lluita biològica en cítrics.*

Simpòsiums

I Simpòsium sobre Arbres Monumentals i Singulars

Organitzat pel Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, Direcció del Medi Natural, amb la col·laboració de la Institució Catalana d'Estudis Agraris. Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, 6, 7 i 8 d'octubre de 1997.

Presentació de llibres

Míldiu 1960-1995. La primera xarxa d'avisos antimíldiu de l'Estat espanyol. Organitzada conjuntament amb la Fundació Caixa Penedès. Auditori del Museu de Vilafranca, Vilafranca del Penedès, 25 d'octubre de 1998.

Gramíneas. Aplicaciones agronómicas, del nostre consoci Miquel Pujol i Palol, professor de l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona. «Politext», núm. 67, Edicions UPC. Institut d'Estudis Catalans, 21 de maig de 1998.

Premi per a estudiants

Al Premi per a estudiants de la Institució Catalana d'Estudis Agraris convocat el 1997 es van presentar sis treballs. El jurat, format pels senyors Josep M. Alcañiz i Baldellou, Ramon Lluís Lletjós i Castells, Joan Ràfols i Casamada i Joan-Pere Vilà i Hors, va proposar a la Junta Directiva de la ICEA d'atorgar el premi a la senyora Iris Frigolé i Vilaró per la seva obra *Una metodologia per a la generalització automatitzada de mapes detallats de sòls: Aplicació al full 360-1-2 Bellvís del Mapa de sòls de Catalunya 1:25.000*, i atorgar dos accèssits, l'un a la senyora Neus Martí i Sanz per la seva obra *Evolució de la pràctica arrossera al delta de l'Ebre: Consideracions per a una gestió agroambiental*, i l'altre a la senyora Alexandra Chavarría i Arnau per la seva obra *El món rural al llevant de la Tarraconesa durant l'antiguitat tardana.*

Publicacions

Comunicacions de la II Jornada de Protecció Vegetal. *Quaderns Agraris*, núm. 21.
Quaderns Agraris, núm. 22.

▼
Institució Catalana d'Història Natural

Junta Directiva

President:	SALVADOR MALUQUER I SOSTRES
Vicepresident:	JOSEP GERMAIN I OTZET
Secretari:	JOAQUIM M. NOGUÉS I CARULLA
Tresorer:	FERRAN RODÀ I DE LLANZA
Vocals:	RAMON BATALLA I VILLANUEVA
	JOSEP BIOSCA I MUNTS
	CARLES CASTELL I PUIG
	MARIA PERY I VENTOSA
	JORDI PIETX I COLOM
	JOAN PINO I VILALTA
	MARIA SALA I SANJAUME
	ANTONI SÁNCHEZ I CUXART
Delegat de l'IEC:	ORIOL RIBA I ARDERIU
Nombre de socis:	888

23 de març de 1998. Assemblea ordinària, amb renovació de càrrecs de la Junta Directiva.

Sessions científiques

2 d'octubre de 1997. Sessió inaugural del curs 1997-1998: *L'impacte de les activitats extractives. Súria i Cardona*, a càrrec de Josep Font Soldevila, Departament d'Enginyeria Minera i Recursos Naturals, UPC, i Josep M. Mata Perelló, director del Museu de Geologia, UPC. Tinguda a l'IEC.

26 de novembre de 1997. Sessió científica: *L'impacte de la xarxa viària. L'eix Transversal*, a càrrec de Carme Rosell, directora tècnica de Minuartia, Estudis Ambientals, SL. Tinguda a l'IEC.

15 de desembre de 1997. Sessió científica: *L'impacte dels embassaments*, a càrrec d'Antoni Palau, Departament de Medi Ambient i Ciències del Sòl, UdL. Tinguda a l'IEC.

21 de gener de 1998. Sessió científica: *L'impacte del lleure a l'alta muntanya. Arinsal*, a càrrec de Joan Manuel Vilaplana, Departament de Geografia Dinàmica i Geologia, UB. Tinguda a l'IEC.

19 de febrer de 1998. Sessió científica: *Els parcs eòlics*, a càrrec de Puri Canals, presidenta de DEPANA; Rosa Barba, arquitecta, i Josep Lascurain, biòleg. Tinguda a l'IEC.

18 de març de 1998. Sessió científica: *Modificació de la dinàmica costanera. De la Tordera al Francolí*, a càrrec de Jordi Serra, Facultat de Geologia, UB. Tinguda a l'IEC.

16 d'abril de 1998. Sessió científica: *Gestió forestal. Impactes i sostenibilitat*, a càrrec de Josep Valero, enginyer tècnic forestal, Centre de la Propietat Forestal. Tinguda a l'IEC.

13 de maig de 1998. Sessió científica: *L'agricultura intensiva. Els hivernacles*, a càrrec d'Oriol Marfà, IRTA. Cambris. Tinguda a l'IEC.

Activitats coorganitzades amb unes altres entitats

27 d'octubre de 1997. Sessió conjunta ICHN-SCB: *Atapuerca*. Hi intervingueren: Juan Luis Arsuaga, Universitat Complutense de Madrid; Eudald Carbonell, Universitat Rovira i Virgili, i José M. Bermúdez de Castro, Museu Nacional de Ciències Naturals, CSIC. Tinguda a l'IEC, dins dels actes commemoratius del norantè aniversari.

28 de novembre de 1997. Sessió conjunta ICHN-SCOT: *Paisatge i turisme: perspectives de futur*, a càrrec de Joan Cals, catedràtic d'Economia Aplicada, UAB. Tinguda a l'IEC, dins dels actes commemoratius del norantè aniversari.

29 de novembre de 1997. Sessió conjunta ICHN-SCL: X Sessió Conjunta d'Entomologia. Tinguda a l'IEC.

16, 17 i 18 de desembre de 1997. Sessió conjunta ICEA-ICHN-SCB-SCEJ-SCG-SCOT: Jornades sobre Xarxes Ecològiques i la Conservació de la Diversitat Biològica i Paisatgística a Catalunya. Hi intervingueren: Joan Tort i Donada (SCG), Josep Germain i Otzet (ICHN), Jordi Flos i Bassols (SCB), Josep Montasell i Dorda (ICEA), Jordi Cañas i Sala (SCOT), Josep Manuel Gómez i González (SCEJ), Jordi Portabella (biòleg, diputat al Parlament de Catalunya), Xavier Mateu (geògraf, director general de Patrimoni Natural i Medi Físic del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya) i Jordi Bertran (arquitecte, coordinador de l'Àrea d'Espais Naturals de la Diputació de Barcelona). Tinguda a l'IEC.

Cursos organitzats conjuntament amb la CIRIT

Del 2 al 5 d'octubre de 1997. *Seminari internacional sobre deltes i costes baixes: la seva sostenibilitat i conservació. El cas del delta de l'Ebre*. Hi intervingueren: John W. Day, Departament d'Oceanografia i Ciències Costaneres, LSU, Lousiana, EUA; Didier Pont, Universitat Claude Bernard, Lió, França; Francisco Comín, Departament d'Ecologia, UB; Norbert Psuty, Institut de Ciències Costaneres i Marines, Universitat de Rutgers, EUA; Antonio Canicio, geòleg consultor i investigador del projecte MedDelt (UB-UPC); Pat Doody, Unió Europea per a la Conservació de les Costes (EUCC); Armando Gariboldi, Lliga Italiana per a la Protecció dels Ocells (LIPU), i Carles Ibáñez SEO/BirdLife. Fou organitzat per la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Barcelona, la Universitat Rovira i Virgili, la Unió Europea per a la Conservació de les Costes, SEO/BirdLife, la Institució Catalana d'Història Natural i la Lliga per a la Defensa del Patrimoni Natural i Ecomediterrània. Hi col·laboraren l'Ajuntament de Sant Carles de la Ràpita, el Comissionat per a Universitats i Recerca, la CIRIT i la Caixa d'Estalvis de Catalunya.

Del 23 al 26 de febrer de 1998. *Dinàmica de l'aigua i els sediments en rius de muntanya: aplicacions per a la gestió dels recursos hídrics.* Organitzat conjuntament amb el Centre Tecnològic Forestal de Catalunya. Impartit per Peter Ergerzinger, Universitat Lliure de Berlín, Alemanya, i Alan Werrity, Universitat de Dundee, Escòcia. Tingut a Barcelona i a Solsona.

Premi per a estudiants

El premi per a estudiants d'enguany s'ha atorgat al treball *Anàlisi electroforètica de la truita comuna,* Salmo trutta, *a la conca alta de la Noguera Ribagorçana,* de Núria Sanz Ballllosera, del Laboratori d'Ictiologia Genètica, UdG. Així mateix, s'ha concedit un accèssit al treball *L'anàlisi del paisatge vegetal i la seva aplicació a l'ordenament municipal: El cas de Torelló (Osona),* de Montserrat Badia i Vila, llicenciada en Ciències Ambientals, UAB.

Publicacions

Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural, núm. 65 (1997). 154 p.

Guia d'espais d'interès natural del Bages. Barcelona, 1997. 295 p. (Guies; 1) [Coedició amb el Centre d'Estudis del Bages]

Notícies de la Institució, núm. 14-18.

IX Sessió Conjunta d'Entomologia. Barcelona: ICHN-SCL, 1995.

Vies verdes i xarxa viària. Propostes per a un model d'ordenació del territori integrat i sostenible. [Terrassa: Fòrum Terrassenc per a la Protecció i Ordenació del Medi Natural i del Paisatge, març 1998] [Tríptic]

Estratègia per a la diversitat biològica

La ICHN assumeix el secretariat tècnic en el procés d'elaboració de l'*Estratègia catalana per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica* (EDB).

Participació i assessorament

— Estratègia nacional per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica. Participació en la Taula Sectorial d'Investigadors i Universitats.

— Estratègia europea per a la diversitat biològica. Participació en les diferents etapes d'elaboració i en la presentació del document a l'European Environmental Bureau.

— Pla Territorial Metropolità de Barcelona. Assessorament en l'elaboració de les propostes de conservació dels sistemes naturals.

— Pla estratègic per a la conservació i l'ús racional de les zones humides d'Espanya. Presentació de propostes i esmenes als diferents esborranys.

— Presentació del projecte Alba-Ter.

— Participació en la Fundació Fòrum Ambiental.

— La ICHN forma part de la xarxa temàtica *Estudi de la biodiversitat.*

— Assessorament al Consell Comarcal del Bages en relació amb el Pla de Protecció del Medi Natural i del Paisatge del Bages.

— Col·laboració amb el Fòrum Terrassenc per a la protecció i l'ordenació del medi natural i del paisatge.

Delegació del Bages

Junta Directiva

President:	RAMON SOLÀ I FERRER
Vicepresident:	FLORENCI VALLÈS I SALA
Secretari:	JORDI BADIA I GUITART
Tresorer:	MARC VILARMAU I MASFERRER
Vocals:	JOSEP BIOSCA I MUNTS
	JOSEP M. GASOL
	JOSEP ILLA I ANTICH
	JORDI MORATÓ I FARRERAS

Sessions científiques

7 de setembre de 1997. Amb motiu de la Festa Major de Manresa, la ICHN-Bages va col·laborar amb el Col·lectiu Ecologista L'Alzina en l'organització de la caminada popular *La natura desconeguda que tens a tocar*. Amb sortida i arribada a peu des de la ciutat, aquesta excursió va mostrar algunes de les zones de natura més interessants de les valls de Rajadell i de Guardiola. La participació va ser notable.

11 d'octubre de 1997. Presentació de la *Guia d'espais d'interès natural del Bages*, a la Casa-Museu Torres Amat, de Sallent.

Taula rodona sobre *Els espais naturals en el marc de l'ordenació territorial*, amb la participació de Josep Germain, vicepresident de la ICHN-Barcelona; David Closes, arquitecte; Francesc Torres, tècnic ambiental, president d'El Fanal, i Jaume Rabeya, president del Consell Comarcal del Bages.

Sortides als tres espais següents descrits a la *Guia*:

La font de les Tàpies (Calders).

El pla del Reguant i la falla de Migmon (Súria).

La Corbatera (Sallent).

Conferència: *Els aiguamolls de la Bòbila*, a càrrec de Josep Illa.

28 de febrer de 1998. Conferència audiovisual: *Aventura entomològica a la selva peruana*, a càrrec de Joan Condal. Tinguda a la UPC, Manresa.

15 de març de 1998. Cicle de sortides naturalistes *Els espais naturals del Bages. El corredor natural del meandre de Castellbell*, guiada per Jordi Badia i Jordi Morató.

25 de març de 1998. Presentació de la col·lecció Josep Closes i Miralles de minerals. Museu de Geologia, UPC. Manresa.

26 d'abril de 1998. Cicle de sortides naturalistes *Els espais naturals del Bages. La vall de Marfà*, guiada per Pilar Clapers.

22 de maig de 1998. Conferència: *El règim de cabals al riu Cardener. Estudi de les avingudes*, a cura de Teresa Clotet, geòloga. Tinguda a la UPC, Manresa.

31 de maig de 1998. Cicle de sortides naturalistes *Els espais naturals del Bages. La plana de les Torres*, guiada per Josep Illa i Marc Vilarmau.

Convenis de col·laboració

— Conveni de col·laboració amb la Diputació de Barcelona per a la creació d'un marc de reflexió, debat i treball conjunt pel que fa a temes territorials, activitats i projectes que afecten els espais naturals de l'àmbit de competència. Signat el 5 de maig de 1997.

— Conveni de col·laboració amb el Consell Comarcal del Bages en relació amb el Pla de Protecció del Medi Natural i del Paisatge del Bages. Signat el 24 de novembre de 1997.

— Conveni de cessió del fons bibliogràfic de la Institució Catalana d'Història Natural a la Biblioteca de la Universitat de Girona.

Entitats adherides a la ICHN

Societat Catalana de Lepidopterologia. Representant a la ICHN: Jordi Dantart.

Centre d'Estudis de la Natura del Barcelonès Nord. Representant a la ICHN: Joan Vicente.

Grup Mineralògic Català. Representant a la ICHN: Joan Rosell.

Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà. Representant a la ICHN: Jordi Llorens.

▼

Societat Catalana de Biologia

Junta Directiva

President:	RAMON BARTRONS I BACH
Vicepresident 1r:	JAUME BERTRANPETIT I BUSQUETS
Vicepresident 2n:	LLUÍS CORNUDELLA I MIR
Secretària general:	CRISTINA JUNYENT I RODRÍGUEZ
Vicesecretària:	CÈLIA MARRASÉ I PEÑA
Tresorer:	ANTONI FERNÁNDEZ-TIBURCIO
Vocal 1r, Lexicografia:	MERCÈ PIQUERAS I CARRASCO
Vocal 2n, Recerca:	PILAR ALUJA I PARÍS
Vocal 3r, Sessions:	MONTSERRAT VENDRELL I RIUS
Vocal 4t, Relacions Exteriors:	XAVIER PASTOR I DURAN
Vocal 5è, Publicacions:	ANNA MARIA GÓMEZ-FOIX
Vocal 6è, Estudiants:	MAR CABEZA I JAIMEJUAN
	CRISTIAN CAÑESTRO I GARCIA
Delegat de l'IEC:	CARLES BAS I PEIRED
Nombre de socis:	1.580

La Societat Catalana de Biologia conté les seccions especialitzades següents:

— Secció d'Antropologia Biològica
— Secció de Biofísica
— Secció de Biologia del Desenvolupament
— Secció de Biologia de la Reproducció
— Secció de Biologia Molecular
— Secció d'Ecologia
— Secció d'Endocrinologia Experimental
— Secció d'Enzimologia i Regulació Metabòlica
— Secció de Fisiologia Vegetal

— Secció d'Hepatologia Bàsica i Experimental
— Secció d'Immunologia Experimental
— Secció de Microbiologia
— Secció de Neurobiologia Experimental
— Secció d'Oncologia Experimental
— Secció d'Estudiants
— Secció de la SCB a Lleida
— Secció de la SCB a les Comarques de Tarragona
— Secció de la SCB a València.

Sessió inaugural del curs 1997-1998

Atapuerca. Hi intervingueren: Juan Luis Arsuaga, Facultat de Ciències Geològiques, UCM; Eudald Carbonell, URV, Tarragona, i José M. Bermúdez de Castro, SCSIC, Museu Nacional de Ciències Naturals, Madrid. Institut d'Estudis Catalans, Sala Prat de la Riba, 27 d'octubre de 1997.

Conferències

— *La unión de proteínas de la heterocromatina depende del ciclo celular.* J. Suso Platero, Institut Mèdic Howard Hughes, Fred Hutchinson Cancer Research Center, Seattle, EUA. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 1 d'octubre de 1997.

— *Anfibios y planarias: modelos para descifrar las bases moleculares de la regeneración.* Alejandro Sánchez Alvarado, Departament d'Embriologia, Institut Carnegie, Baltimore, EUA. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 6 d'octubre de 1997.

— *El factor de crecimiento para fibroblastos: estudios estructurales e ingeniería de proteínas con vistas a posibles aplicaciones clínicas.* Guillermo Giménez, CIB, CSIC, Madrid. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 8 d'octubre de 1997.

— *Patologia tiroïdal relacionada amb el receptor de TSH.* Roser Casamitjana, Servei d'Hormonologia, HCP, UB. Aula del Servei de Ginecologia, HCP, UB. Barcelona, 9 d'octubre de 1997.

— *Interacción de la histona H5 con el nucleosoma.* Fermín Goytisolo, Departament de Bioquímica, Universitat de Cambridge, Regne Unit. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 15 d'octubre de 1997.

— *DNA-modified electrodes: new tools in DNA analysis, molecular recognition and detection of DNA damage.* Emil Palecek, Institut de Biofísica, Acadèmia de Ciències de la República Txeca, Brno, Txèquia. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 22 d'octubre de 1997.

— *Mecanismes d'acció del TGFb.* Joan Massagué, Memorial Sloan-Kettering Cancer Center, Institut Mèdic Howard Hughes, Nova York, EUA. Sala d'actes, HCP, UB. Barcelona, 27 d'octubre de 1997.

— *L'estimulació per agonistes dels receptors NMDA de les motoneurones en desenvolupament provoca, alternativament, efectes excitotòxics o bé neurotròfics.* Jerònia Lladó, DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 29 d'octubre de 1997.

— *Paper de la calmodulina en la regulació de l'activitat MAP quinasa.* Marta Bosch,

Departament de Biologia Cel·lular, Facultat de Medicina, UB. Sala d'actes, HCP, UB. Barcelona, 3 de novembre de 1997.

— *Integrinas y morfogénesis en* Drosophila. María Dolores Martín-Bermudo, Institut Wellcome/CrC, Regne Unit. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 7 de novembre de 1997.

— *Molecular mechanisms of glucocorticoid action in asthma.* Peter J. Barnes, National Heart and Lung Institute, Londres, Regne Unit. Sala d'actes, HCP, UB. Barcelona, 17 de novembre de 1997.

— *El genoma de l'anfiox: cruïlla evolutiva o cul-de-sac?* Jordi Garcia-Fernández, Departament de Genètica, Facultat de Biologia, UB. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 18 de novembre de 1997.

— *Papel de la p42 y p44 MAP-quinasas en la proliferación y diferenciación inducidas por IGF-1 e insulina en adipocitos marrones.* Almudena Porras, Facultat de Farmàcia, UCM, Madrid. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 21 de novembre de 1997.

— *Nivells circulants de metal·loproteïnases i els seus inhibidors en la fibrosi hepàtica alcohòlica.* Amèrica Giménez, Unitat d'Hepatologia, Fundació Clínic, Barcelona. Sala d'actes, HCP, UB. Barcelona, 24 de novembre de 1997.

— *Biliverdin reductases A and B; are these enzymes involved in tetrapyrrole signalling?* Tim Mantle, Trinity College, Dublín, Irlanda. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 3 de desembre de 1997.

— *Metilació del DNA: un mecanisme de memòria de la cèl·lula bacteriana.* Josep Casadesús, Facultat de Biologia, Universitat de Sevilla. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 3 de desembre de 1997.

— *El Niño-Southern oscillation: noves teleconnexions extratropicals. Mecanismes per a una resposta a latituds mitjanes.* Xavier Rodó, Departament d'Ecologia, Facultat de Biologia, UB. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 19 de desembre de 1997.

— *Isolation and characterization of ESD4, a gene that delays flowering in* Arabidopsis thaliana. Giovanni Murtas, Centre John Innes, Norwich, Regne Unit. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 22 de desembre de 1997.

— *Bases moleculars de l'acció de les poliamines en el desenvolupament vegetal.* Rosa Farràs, Institut Max-Planck, Colònia, Alemanya. Aula III, Facultat de Farmàcia, UB. Barcelona, 23 de desembre de 1997.

— *Funció del receptor de llum fitocrom B en el control fotoperiòdic de la tuberització: implicació de les hormones gibberel·lines en el procés d'inducció.* Salomé Prats, CID-CSIC, Barcelona. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 14 de gener de 1998.

— *Receptors d'andrògens: el seu paper en la síndrome de Morris, el càncer de pròstata i la malaltia de Kennedy.* Josep Oriola, Servei d'Hormonologia, HCP. Aula del Servei de Ginecologia, HCP, UB. Barcelona, 15 de gener de 1998.

— *Simbiosis y evolución.* Lynn Margulis, Universitat de Massachusetts-Amherst, EUA. Sala d'actes, Institut de Ciències del Mar. Barcelona, 16 de gener de 1998.

— *Biomecànica de la columna vertebral.* Sala Albertí, monestir de Sant Feliu de Guíxols (Baix Empordà), 23 de gener de 1998.

«Estudi del raquis». Concepció Aviñó, Servei de Rehabilitació, Hospital de Palamós.

«Control postural del raquis». Montserrat Alcañiz, Hospital de Palamós.

«Ortesis i ajudes físiques per a la columna vertebral». Emi Sallés, Hospital de Palamós.

— *Estudi de la plasticitat de les unions neuromusculars regulada per determinants neuronals intrínsecs.* Olga Tarabal, Facultat de Medicina, UdL. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 28 de gener de 1998.

— *Anàlisi i interpretació de la variació genètica de STRs en poblacions humanes.* Anna Pérez, Unitat d'Antropologia, Facultat de Biologia, UB. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 2 de febrer de 1998.

— *Microsatelite allelic homoplasy due to variable flanking sequences.* Brigitte Crouau-Roy, Universitat Paul Sabatier, Tolosa de Llenguadoc, França. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 2 de febrer de 1998.

— *Modelo transgénico tumoral por sobreexpresión de N-ras y su utilización en terapia.* Ramon Mangues, Laboratori d'Investigació Gastrointestinal, Institut de Recerca de l'Hospital de Sant Pau. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, 7a planta, Facultat de Química, UB. Barcelona, 6 de febrer de 1998.

— *Receptor de vitamina D i osteoporosi.* M. Jesús Martínez, Servei d'Hormonologia, HCP. Aula del Servei de Ginecologia, HCP, UB. Barcelona, 12 de febrer de 1998.

— *Regulación del crecimiento y de la muerte celular programada durante el desarrollo del oído interno: IGF-I versus NGF.* Isabel Valera, IIB-CSIC, Madrid. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, 7a planta, Facultat de Química, UB. Barcelona, 13 de febrer de 1998.

— *Fluids amb memòria i models estructurals tixotròpics.* Ricard Torres, Departament de Mecànica de Fluids, UPC. Aula de Reologia, Departament Mecànica de Fluids, ETSEI, UPC. Barcelona, 13 de febrer de 1998.

— *Inhibición de la síntesis de proteínas durante el envejecimiento: papel de los radicales libres.* Antonio Ayala, Facultat de Farmàcia, Universitat de Sevilla. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 17 de febrer de 1998.

— *Origen i evolució de la vida i dels ecosistemes.* Ricard Guerrero, Departament de Microbiologia, UB. Aula Magna, Facultat de Medicina i Ciències de la Salut, URV. Tarragona, 19 de febrer de 1998. (Amb aquesta conferència s'inicien les activitats d'aquesta secció.)

— *De Warburg a Racker, con pasajes de ida y vuelta. Estudios en vivo sobre la utilización de glucosa en oocitos de anfibio.* Tito Ureta, Universitat de Xile, Santiago de Xile. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, 7a planta, Facultat de Química, UB. Barcelona, 20 de febrer de 1998.

— *Glucose-6-phosphatase and cell calcium homeostasis.* Angelo Benedetti, Institut de Patologia General, Universitat de Siena, Itàlia. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, 7a planta, Facultat de Química, UB. Barcelona, 27 de febrer de 1998.

— *Neurociències clíniques: una visió interdisciplinària de les malalties del sistema nerviós.* II Cicle de Conferències de l'Associació d'Estudiants de Neurociències de la UAB. Sala de juntes, Facultat de Medicina, UB. Barcelona, febrer-març de 1998.

— *p532: desde un oncogen a un factor intercambiador de nucleótidos de guanina involucrado en tráfico intracelular.* José Luis Rosa, Departament de Ciències Fisiològiques, UB. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 4 de març de 1998.

— *Regulation of storage protein genes in lepidopteran insects.* Krishna Kumaran, Universitat Marquette, Milwaukee, Wisconsin, EUA. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 5 de març de 1998.

— *Dinàmica de boscos tropical.* Agustín Lobo, Institut Jaume Almera, CSIC, Bar-

celona. Aula del Departament d'Ecologia, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 5 de març de 1998.

— *Identificació computacional de gens en seqüències de DNA.* Roderic Guigó, IMIM, Barcelona. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, 7a planta, Facultat de Química, UB. Barcelona, 6 de març de 1998.

— *El ciclo celular secretor y su importancia en la regulación de la función endocrina.* María del Mar Malagón, Departament de Biologia Cel·lular, Universitat de Còrdova. Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 6 de març de 1998.

— *Cuantificación en tiempo real de la expresión del gen de prolactina en células adenohipofisarias individuales vivas.* Justo P. Castaño, Departament de Biologia Cel·lular, Universitat de Còrdova. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 6 de març de 1998.

— *La diversitat del genoma humà i la història de les poblacions.* Jaume Bertranpetit, Departament d'Antropologia, UB. Aula Magna, Facultat de Medicina i Ciències de la Salut, URV. Tarragona, 9 de març de 1998.

— *Molecular approaches to study lignification.* Jacqueline Grima-Pettenati, Universitat Paul Sabatier, Tolosa de Llenguadoc, França. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 11 de març de 1998.

— *Neurotransmissió inhibidora en la musculatura circular del budell.* Marcel Jiménez, Departament de Biologia Cel·lular i Fisiologia, Facultat de Veterinària, UAB. Aulari del campus de Bellvitge, UB. L'Hospitalet de Llobregat, 11 de març de 1998.

— *Mecanismes fisiopatològics de les malalties autoimmunes endocrines.* Ricard Pujol Borrell, Hospital Germans Trias i Pujol, Badalona. Sala A, ACMCB. Barcelona, 12 de març de 1998.

— *Inactivació de les vies de TGF-beta en càncer de pàncrees.* Gabriel Capella, Laboratori d'Investigació Gastrointestinal, HSP, Barcelona. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, 7a planta, Facultat de Química, UB. Barcelona, 13 de març de 1998.

— *La ruta de retinoblastoma en plantas: implicaciones en el ciclo celular, crecimiento e infección por geminivirus.* Crisanto Gutiérrez, CBM-CSIC, Madrid. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 18 de març de 1998.

— *Heterologous transposon tagging strategies.* Andy Pereira, CPRO-DLO, Wageningen, Holanda. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 20 de març de 1998.

— *Trànsit de membranes en l'endocitosi.* Fernando Aniento Company, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Farmàcia, UV. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 20 de març de 1998.

— *Regulació coordinada de trànscrits que inclouen seqüències repetitives de la família Alu. Tenen algun paper els Alu?* Estanis Navarro, IMIM, Barcelona. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 25 de març de 1988.

— *Inhibidors del cicle cel·lular en oncologia.* Carlos Cordón Cardo, Memorial Sloan Kettering Cancer Center, Nova York, EUA. Sala d'actes, Casal del Metge. Barcelona, 26 de març de 1997.

— *Alteracions de la transducció del senyal i dels reguladors del cicle cel·lular als limfomes.* Àngel C. Pellicer, NYU, Nova York, EUA. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, 7a planta, Facultat de Química, UB. Barcelona, 27 de març de 1998.

— *Cinètica de degradació de medicaments.* Josep M. López Bes, Departament de Fisi-

coquímica, Facultat de Farmàcia, UB; Pedro Bago López, Laboratoris Garrigó. Aula de Reologia, Departament de Mecànica de Fluids, ETSEI, UPC. Barcelona, 27 de març de 1998.

— *La pol·lució atmosfèrica i les vies respiratòries.* Mercè Durfort, Biologia Cel·lular, Facultat de Biologia, UB. Aula Magna, Facultat de Medicina i Ciències de la Salut, URV. Tarragona, 27 de març de 1998.

— *Immunoreactivitat a c-jun i mort cel·lular programada.* Victòria Ayala, Facultat de Medicina, UdL. Sala de Reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 1 d'abril de 1998.

— *Modulación de la gluconeogénesis hepática por insulina, glucosa y sulfonilureas en la rata Zucker (fa/fa).* Juan Emilio Feliu, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, UAM. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, 7a planta, Facultat de Química, UB. Barcelona, 3 d'abril de 1998.

— *Resistència a l'efecte pressor dels vasoconstrictors endògens en la cirrosi. Paper de l'òxid nítric.* Vladimiro Jiménez, Servei d'Hormonologia, HCP. Aula del Servei de Ginecologia, HCP, UB. Barcelona, 16 d'abril de 1998.

— *Resolución de estructuras de ácidos nucleicos en solución por NMR.* Carlos González, Institut d'Estructura de la Matèria, CSIC, Madrid. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, 7a planta, Facultat de Química, UB. Barcelona, 17 d'abril de 1998.

— *The yeast CDK inhibitor Sic1 and the necessity to sharpen cell cycle transitions.* Etienne Schwob, Institut de Genètica Molecular, CNRS, Montpeller, França. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL, Lleida. 17 d'abril de 1998.

— *Comparative biology in prospect: reconstructing the past or implementing evolutionary models?* Philippe Grandcolas, Laboratori d'Entomologia, Museu Nacional d'Història Natural, París, França. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 22 d'abril de 1998.

— *Intermediates and transition states in protein folding.* A. R. Clarke, Departament de Bioquímica, Universitat de Bristol, Regne Unit. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, 7a planta, Facultat de Química, UB. Barcelona, 24 d'abril de 1998.

— *Metabolitos y proteínas de defensa de plantas: efectos sobre el taladro del maíz.* Pedro Castañera, CIB-CSIC, Madrid. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 29 d'abril de 1998.

— *Activadores del plasminógeno en el proceso de la metástasis.* Lola García, Facultat de Medicina, UdL. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 6 de maig de 1998.

— *The keys to access chromatin: energy-dependent nucleosome remodeling.* Peter Becker, Laboratori Europeu de Biologia Molecular, Heidelberg, Alemanya. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 8 de maig de 1998.

— *Retinoides y desarrollo cardiovascular: Análisis de modelos mutantes.* Pilar Ruiz-Lozano, La Jolla, Califòrnia, EUA. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 8 de maig de 1998.

— *Implicació del compartiment dels endosomes en el cicle de la caveolina a l'hepatòcit.* Carles Enrich, Departament de Biologia Cel·lular i Anatomia Patològica, UB. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, 7a planta, Facultat de Química, UB. Barcelona, 15 de maig de 1998.

— *The role of transposable elements in the structure and evolution of grass genomes.* Jeffrey Bennetzen, Universitat de Purdue, West Lafayette, Indiana, EUA. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, 7a planta, Facultat de Química, UB. Barcelona, 15 de maig de 1998.

— *Vida en la foscor: intimitat en les cavernes.* Tomàs Barranco, Facultat de Biologia, UB. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 18 de maig de 1998.

— *Infeccions emergents i reemergents.* Joan Jofre, Departament de Microbiologia, Facultat de Biologia, UB. Aula Magna, Facultat de Química, URV. Tarragona, 21 de maig de 1998.

— *JNK and p38 signaling in* Drosophila. Stéphane Noselli, Centre de Biologia del Desenvolupament, CNRS, Tolosa de Llenguadoc, França. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 22 de maig de 1998.

— *Mecanismos de inducción del gen vPA por factores de crecimiento y radiación ultravioleta.* Pura Muñoz, IRO, l'Hospitalet de Llobregat. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 22 de maig de 1998.

— *Paper de la calmodulina en la fase G1 del cicle cel·lular.* Neus Agell, Departament de Biologia Cel·lular i Anatomia Patològica, UB. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, 7a planta, Facultat de Química, UB. Barcelona, 29 de maig de 1998.

— *Motores y movimiento cromosómico en* Drosophila. Pedro Ripoll, CBM Severo Ochoa (CSIC-UAM), Madrid. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 3 de juny de 1998.

— *Differential gene expression in the planarian regeneration blastema.* Phillip Allan Newmark, Institut Carnegie de Washington, EUA. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 4 de juny de 1998.

— *Biosíntesi d'isoprenoides en plantes: una via metabòlica per al segle XXI.* Albert Boronat, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, UB. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, 7a planta, Facultat de Química, UB. Barcelona, 5 de juny de 1998.

— *Análisis genético de la regulación del ciclo celular en vivo.* Mariano Barbacid, Institut Carles III, Madrid. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 10 de juny de 1998.

— *Els discs imaginals de* Drosophila*: un model per aïllar gens que regulen la proliferació i la formació de patró.* Montserrat Coromines, Departament de Genètica, UB. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, 7a planta, Facultat de Química, UB. Barcelona, 12 de juny de 1998.

— *Life-history evolution in a cyclic environment: some theory and the Ural owl.* Jon Brommer, Div. Population Biology, Universitat d'Hèlsinki. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 18 de juny de 1998.

— *Papel de los inhibidores de ciclinas-cdks en el ciclo celular.* Manuel Serrano, Centre Nacional de Biotecnologia, Madrid. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, 7a planta, Facultat de Química, UB. Barcelona, 19 de juny de 1998.

— *El isoenzima bueno: ¿maniqueísmo científico o el camino hacia el fármaco perfecto?* David Mauleon, Laboratoris Menarini, Barcelona. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, 7a planta, Facultat de Química, UB. Barcelona, 26 de juny de 1998.

— *Bases moleculars de la cistinúria.* Virginia Nunes, IRO, l'Hospitalet de Llobregat. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 30 de juny de 1998.

— *Aldehyde Dehydrogenase: a journey from mitochondrial import to the active site as found from the three dimensional structure.* Henry Weiner, Universitat de Purdue, West Lafayette, Indiana, EUA. Sala de graus, Facultat de Ciències, UAB. Bellaterra, 9 de juliol de 1998.

— *Interaction of polyamines with cell components.* Nello Bagni, Departament de Bio-

logia Evolucionista Experimental, Universitat dels Estudis de Bolonya, Itàlia. Aula de Fisiologia, Facultat de Farmàcia, UB. Barcelona, 9 de juliol de 1998.

Congressos i simposis

— Minisimposi: *Gens del patró i desenvolupament*

Aula Magna, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 20 de març de 1998. Coordinadors: Jordi Garcia-Fernández, Departament de Genètica, Facultat de Biologia, UB, i Sergi González Crespo, Departament de Biologia Molecular i Cel·lular, CID, CSIC. Organitzat per la Secció de Biologia del Desenvolupament de la SCB.

— *34th Annual Meeting of the European Association for the Study of Diabetes.* Palau de Congressos de Barcelona, Fira de Montjuïc. Del 8 al 12 de setembre de 1998. Organitzadors: Fundació DIABEM, Servei d'Endocrinologia i Nutrició, HSCSP.

Cursos

ASSAIGS BIOLÒGICS EN INVESTIGACIÓ DE PRODUCTES NATURALS

Aula 3, Facultat de Farmàcia, UB. Barcelona, del 26 al 30 de gener de 1998. Curs teoricopràctic. Coordinador: Carles Codina, Unitat de Fisiologia Vegetal, Facultat de Farmàcia, UB. Organitzat per la Secció de Fisiologia Vegetal de la SCB.

«Desenvolupament i aplicacions d'immunoassaigs», a càrrec de Pilar Marco, CID-CSIC, Barcelona.

«Realism and perspectives of immunomodulatory plant drug research», a càrrec de Rudi P. Labadie, Departament de Química Mèdica, Universitat d'Utrecht, Holanda.

«Química y actividad biológica de plantas alimenticias y medicinales chilenas», a càrrec de Guillermo Schmeda, Institut de Química de Recursos Naturals, Universitat de Talca, Xile.

«Metodologías para la evaluación de la actividad antioxidante», a càrrec d'Alfredo Rosas, Departament de Química, Universitat Simón Bolívar, Caracas, Veneçuela.

«Antiprotozoal natural products», a càrrrec de Colin W. Wright, Universitat de Bradford, West Yorkshire, Regne Unit.

IX CURS SOBRE AVENÇOS EN L'ESTUDI DEL METABOLISME

Sala de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, del 3 al 13 de febrer de 1998. Coordinadors: Ramon Bartrons, Emili Itarte, Manuel Palacín, Xavier Testar, Antoni Zorzano. Curs de doctorat.

CURS CIRIT-IEC SOBRE RECONSTRUCCIÓ DE L'EVOLUCIÓ: FILOGÈNIES DEL DNA

Sala de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 25 i 26 de febrer i 4 i 5 de març de 1998. A càrrec dels professors Montserrat Aguadé, Hans Bandelt, Francesc Calafell, Josep Fortiana, Julio Rozas i Naoyuki Takahata. Coordinadors: Montserrat Aguadé, UB, i Jaume Bertranpetit, UB. Curs d'especialització i postgrau.

II CURS BÀSIC DE PROGRAMACIÓ EN LLENGUATGE C

Aula d'Informàtica 5, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, de març a juny de 1998. A càrrec del professor Gregorio Luque. Organitzat per la Secció d'Estudiants de la SCB.

VIII CURS AVANÇAT D'ECOLOGIA MICROBIANA

Delta de l'Ebre, del 25 al 28 de maig de 1998. A càrrec dels professors Isabel Esteve, UAB; Núria Gaju, UAB; Steve Goodwin, UMASS, Amherst, EUA, i Mary Rothermick, UMASS, Amherst, EUA. Coordinador: Ricard Guerrero, UB. Curs d'especialització i postgrau.

CURS D'AQÜICULTURA DE BIVALVES A MÈXIC

Institut de Ciències del Mar, CSIC. Barcelona, del 8 al 10 de juny de 1998. A càrrec del professor Carlos Cáceres Martínez, Estació Experimental d'Aqüicultura, Universitat Autònoma de Baja California Sur, Mèxic. Coordinadora: Rosa Flos, Institut de Ciències del Mar.

Seminaris

SÈMINARI EN IMMUNOAL·LÈRGIA

Sala d'actes, Hospital Joan XXIII. Tarragona, 6 de novembre de 1997. Organitzat per la Secció d'Immunologia Experimental de la SCB.

«Genètica de l'al·lèrgia», a càrrec de Carlos Lahoz, Servei d'Immunologia, Fundació Jiménez Díaz, Madrid.

«Factors ambientals de l'al·lèrgia», a càrrec de Pilar García Ortega, Unitat d'Al·lèrgia, Hospital Joan XXIII, Tarragona.

MICROBIOLOGIA A INTERNET

Aula de Formació, CINET, Edifici FCR. Barcelona, 18 de novembre de 1997. Coordinador: Jordi Mas-Castellà.

«Avaluació de la informació disponible a Internet», a càrrec de Mercè Piqueras, SCB.

«Internet: eines de laboratori per al microbiòleg», a càrrec de José M. Nieto, Departament de Microbiologia, UB.

«La diversitat del món microbià per Internet», a càrrec de Jordi Mas Gordi, Departament de Genètica i Microbiologia, UAB.

XII CICLE DE SEMINARIS: ASPECTES GENERALS I D'INVESTIGACIÓ BÀSICA EN CÀNCER DE MAMA

Biblioteca Unitat de Fisiologia Mèdica, Facultat de Medicina, UAB. Bellaterra, 2, 10 i 16 de desembre de 1997. Organitzat pel Grup Multidisciplinari per a l'Estudi del Càncer de Mama.

«Estratègies de la biologia molecular en el valor pronòstic i la quimiresistència del càncer», a càrrec de Maria Monzó, Servei d'Oncologia Mèdica, Hospital Germans Trias i Pujol, Badalona.

«Alteracions de molècules reguladores del cicle cel·lular en la progressió de tumors humans», a càrrec d'Elías Campo, Servei d'Anatomia Patològica, HCP, Departament de Biologia Cel·lular i Anatomia Patològica, UB.

«Absorció, transport i metabolisme de retinoides», a càrrec de Xavier Parés, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, UAB.

SEMINARIS SOBRE POLIAMINES I ALCALOIDS TROPÀNICS

Aula Magna, Facultat de Farmàcia, UB. Barcelona, 22 de desembre de 1997. Organitzat per la Secció de Fisiologia Vegetal de la SCB.

«Polyamine transport in plants», a càrrec de Nello Bagni, Departament de Biologia Evolucionista Experimental, Universitat dels Estudis de Bolonya, Itàlia.

«Regulation of tropane alkaloid biosynthesis in *Hyoscamus muticus*», a càrrec de Kirsi-Marja Oksman-Caldentey, Departament de Farmàcia, Universitat d'Hèlsinki, Finlàndia.

FRONTERAS EN NEUROGENÉTICA

Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques, UdL. Lleida, 27 de febrer de 1998. Organitzat per la Societat Espanyola de Genètica, en col·laboració amb el Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques de la Universitat de Lleida

LA INFLUÈNCIA DE MALTHUS EN L'OBRA DE DARWIN

Biblioteca de Ciències, Campus Burjassot, UV, València. De març a juny de 1998. Organitzat per la Secció de la SCB a València.

«The new neodarwinian synthesis of microevolution and macroevolution», a càrrec de Douglas Futuyma, Departament d'Ecologia i Evolució, Universitat de l'Estat de Nova York, EUA.

«Malthus i els models demoeconòmics actuals», a càrrec de Roser Nicolau, Departament d'Història Econòmica, UAB.

«The human ecological niche and history. Ecological causes of societal troubles», a càrrec de Paul Colinvaux, Smithsonian Tropical Research Institute, Panamà.

«Malthus and evolution: two centuries of influence», a càrrec de Michael Ruse, Departament de Filosofia, Universitat de Guelph, Ontario, Canadà.

«Darwin with and without Malthus», a càrrec d'Elliot Sober, Departament de Filosofia, Universitat de Wisconsin, EUA.

ESTIMULACIÓN DIFERENCIAL DE LAS GTPASAS RHO POR ONCOPROTEÍNAS DE LA FAMILIA VAV

Sala d'actes, campus de Bellvitge, UB. L'Hospitalet de Llobregat, 11 de maig de 1998. A càrrec de Xose Bustelo, Departament de Patologia, SUNY, Stony Brook, EUA. Seminari organitzat per la Xarxa de Tràfic Intracel·lular de Proteïnes i la Societat Catalana de Biologia.

II TROBADA NEUROCIENTÍFICA DE LA UAB

Auditori de Lletres, Facultat de Psicologia, UAB. Bellaterra, 15 de maig de 1998. Organitzada per l'Associació d'Estudiants de Neurociències de la UAB.

ASIMETRÍAS EN LAS HEBRAS DEL DNA

Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 8 de juny de 1998. A càrrec d'Antonio Marín, Departament de Genètica, Universitat de Sevilla.

SEMINARIS A LA FACULTAT DE BIOLOGIA DE LA UB

Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 18 i 19 de juny de 1998. Coordinador: Eduardo Soriano, Biologia Cel·lular, Facultat de Biologia, UB.

«El problema de la regeneración de los circuitos del cerebelo», a càrrec de Constantino Sotelo, Iserm U-106, Hospital de la Salpêtrière, París, França.

«Los circuitos neuronales de la corteza cerebral durante el desarrollo: análisis con Fura-2», a càrrec de Rafael Yuste, Universitat de Columbia, Nova York, EUA.

VI SEMINARI CONJUNT DE LES SECCIONS DE BIOLOGIA MOLECULAR I DE BIOLOGIA DEL DESENVOLUPAMENT

Palau Maricel de Sitges, 16 i 17 de juny de 1998. Coordinadors: Jordi Gómez, F. Xavier Gomis-Rüth, Imma Ponte i Virginia Stiefel.

CICLE CEL·LULAR, APOPTOSI I CÀNCER

Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 4 de juny de 1998.

«El resveratrol indueix apoptosi en cèl·lules tumorals», a càrrec de Neus Carbó, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, UB.

«Activació de les caspases en les cèl·lules de la leucemilimfàtica crònica de tipus B», a càrrec de Beatriz Bellosillo, Unitat d'Hematopatologia, HCP.

«La inhibició de la calmodulina indueix l'activació sostinguda d'ERK2 i l'expressió de p21», a càrrec de Neus Agell, Departament de Biologia Cel·lular i Anatomia Patològica, UB.

«Alteracions de la maquinària reguladora del cicle cel·lular en el càncer colorectal i pancreàtic», a càrrec d'Oriol Bachs, Departament de Biologia Cel·lular i Anatomia Patològica, UB.

«Aspirina i antiinflamatoris no esteroïdals en la prevenció del càncer de còlon», a càrrec d'Esther Castaño, Departament de Ciències Fisiològiques II, Facultat d'Odontologia, UB.

«Contribució de les citoquines a l'organoespecificitat de les metàstasis», a càrrec d'Àngels Sierra, Departament de Càncer i Metàstasis, IRO, l'Hospitalet de Llobregat.

Jornades

XI JORNADA D'ACTUALITZACIONS I AVENÇOS EN IMMUNOLOGIA

Auditori Novartis. Barcelona, 21 de novembre de 1997. Organitzat per la Societat Catalana d'Immunologia.

JORNADES CIENTÍFIQUES IEC: RESPOSTES AL CLONATGE HUMÀ

Institut d'Estudis Catalans, Sala Prat de la Riba. 20 i 21 d'abril de 1998. Organizat per la Secció de Ciències Biològiques de l'IEC. Coordinadors: Josep Egozcue, IEC i UAB, i Françoise Shenfield, UCL, Regne Unit. Moderadors: Mercè Durfort, IEC i UB; Maria Casado, UB, i Josep González-Agàpito, IEC i UB.

IX JORNADES DE BIOFÍSICA I REOLOGIA APLICADA: BIOFÍSICA NUTRICIONAL

Sala del primer pis del monestir de Sant Feliu de Guíxols (Baix Empordà), 22 de maig de 1998. Organitzades per la Secció de Biofísica de la SCB.

«El magnesio en la alimentación», a càrrec d'Ana María Lajusticia.

«Nutrició adequada al creixement», a càrrec de Rosa Maria Rustullet.

LA RECERCA QUE FEM

Aula Magna de l'edifici central de la UB. Barcelona, del 13 al 16 de juliol de 1998.

JORNADES DIVULGATIVES SOBRE LA RECERCA QUE ES DESENVOLUPA AL DEPARTAMENT DE BIOQUÍMICA I BIOLOGIA MOLECULAR DE LA UB

Organitzades pel Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, per la UB i per la Secció de Biologia Molecular de la SCB, amb el suport de la FCR i la SEBBM.

«Els nous gens de l'obesitat», a càrrec de Francesc Villarroya, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, UB.

«Alcohol y gestación», a càrrec de Dolores López, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, UB.

«Biotecnologia vegetal: com seran les plantes del futur?», a càrrec d'Albert Boronat, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, UB.

«Nuevas armas para la lucha contra el SIDA», a càrrec de Rafael Franco, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, UB.

UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU - VII JORNADES DE BIOLOGIA

UCE. Prada de Conflent, del 20 al 24 d'agost. Organitzades per la UCE i la SCB. Coordinadors: Ramon Bartrons i Jaume Bertranpetit.

Tema: *DNA i societat*

1. «Principis bàsics: estructura i funció del DNA».
2. «Malalties d'origen genètic i teràpies genètiques».
3. «Gens i societat».

Altres activitats

LA SINAPSI: CENT ANYS

Aula Magna, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 12 de novembre de 1997.

«Genèsi i evolució del concepte de sinapsi», a càrrec de Josep Esquerda, DCMB, Facultat de Medicina, UdL.

«Formación de la sinapsis: quimiotropismo y quimioafinidad, cien años después», a càrrec d'Eduardo Soriano, Departament de Biologia Cel·lular, Animal i Vegetal, Facultat de Biologia, UB.

«Les neurotoxines, substàncies mortíferes que ajuden a entendre la sinapsi», a càrrec de Joan Blasi, Departament de Biologia Cel·lular i Anatomia Patològica, Facultat de Medicina, UB.

ASPIRINA: FÀRMAC DEL SEGLE XXI

Aula Magna, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 20 de novembre de 1997. Coordinadora: Mercè Durfort, Secció de Ciències Biològiques, IEC.

«Breu revisió històrica d'un fàrmac molt familiar», a càrrec de Glòria Pueyo, Departament Mèdic i de Comunicació, Bayer.

«Aplicacions de l'aspirina en la prevenció del càncer», a càrrec de Ramon Bartrons, Departament de Ciències Fisiològiques, Facultat de Medicina, UB.

LES ILLES DEL MAL TEMPS (UNA EXPEDICIÓ A L'ARXIPÈLAG DE FÈROE)

Aula Magna, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 3 de desembre de 1997. A càrrec de Joaquim Montoriol, professor emèrit, Facultat de Geologia, UB.

LES XARXES ECOLÒGIQUES I LA CONSERVACIÓ DE LA DIVERSITAT BIOLÒGICA I PAISATGÍSTICA A CATALUNYA

Institut d'Estudis Catalans, Sala Prat de la Riba, 16, 17 i 18 de desembre de 1997. Sessió conjunta ICEA-ICHN-SCB-SCEJ-SCG-SCOT.

PRESENTACIÓ DE LA FUNDACIÓ ALSINA I BOFILL I DEL LLIBRE D'ACTES DEL QUINZÈ CMBLC

Saló de Cent, Ajuntament de Barcelona, plaça de Sant Jaume. Barcelona, 20 de febrer de 1998.

(La Fundació Alsina i Bofill serà l'entitat encarregada de l'organització dels CMBLC en el futur. L'IEC, representat per la SCB, és patró de la Fundació.)

GENS I LLENGÜES. DIVERSITAT GENÈTICA A EUROPA

Institut d'Estudis Catalans, Sala Puig i Cadafalch, 26 de març de 1998. A càrrec de Jaume Bertranpetit, Laboratori d'Antropologia, Facultat de Biologia, UB. Acte organitzat per la Societat Catalana de Llengua i Literatura i la Societat Catalana de Biologia.

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE *Les confidències del comte de Buffon*, de Martí Domínguez, UV

Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 3 d'abril de 1998. Hi intervingueren Martí Domínguez, Jaume Bertranpetit i Mercè Piqueras.

SANT JORDI A LA FACULTAT DE BIOLOGIA DE LA UB

Aula Magna, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, del 17 al 24 d'abril de 1998.

CENTENARI DEL DESCOBRIMENT DE L'APARELL DE GOLGI

Coordinadors: Mercè Durfort, Departament de Biologia Cel·lular, Facultat de Biologia, UB; Ángel Velasco, Departament de Biologia Cel·lular, Universitat de Sevilla, i Ignacio Sandoval, Centre de Biologia Molecular Severo Ochoa, Universitat Autònoma de Madrid.

PRESENTACIÓ DEL *Diccionari de geologia*, dirigit per Oriol Riba

QUANG GANH. DEL TONQUÍN AL DELTA DEL MEKONG, VIETNAM

A càrrec de Joaquim Montoriol.

BASES MOLECULARES DEL PROCESAMIENTO DE LOS RNA. EL CUERPO ACCESORIO DE CAJAL

A càrrec de Miguel Lafarga, Departament de Biologia Cel·lular i Anatomia, Universitat de Cantàbria.

ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA

Institut d'Estudis Catalans, Sala Prat de la Riba, 29 d'abril de 1998.

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE *Viatge als orígens*, de Jaume Bertranpetit i Cristina Junyent

Observatori de la Comunicació Científica, UPF. Barcelona, 4 de juny de 1998. Hi par-

ticipen també: Félix Ovejero, Departament de Sociologia i Metodologia de les Ciències Socials, UB; Adolf Tobeña, Departament de Psiquiatria, de Toxicologia i de Legislació Sanitària, UAB, i José María Mendiluce, eurodiputat.

DEVELOPMENT OF THE CEREBRAL CORTEX AND CEREBELLUM: WHAT WE LEARN FROM MOUSE MUTANTS

Aula Magna, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 3 de juliol de 1998. Organitzat per Human Frontiers Science Project Organization amb el suport de la SCB. Coordinadors: Eduardo Soriano, Facultat de Biologia, UB, i Montserrat Vendrell, Parc Científic de Barcelona.

«A tale of two genes: reelin and disabled», a càrrec de Tom Curran, St. Jude Children's Research Hospital, Memphis, TN, EUA.

«What reeler and scrambler chimeras can tell us about the developmental events that underlie neuronal migration», a càrrec de Daniel Goldowitz, Universitat de Memphis, TN, EUA.

«Cell and molecular analysis of corticogenesis using the reeler and yotari mice», a càrrec de Kazunori Nakajima, Riken, Vako, Japó.

SECCIÓ DE CIÈNCIES I TECNOLOGIA

En el moment actual, la Secció de Ciències i Tecnologia té divuit membres numeraris, nou membres emèrits i deu membres corresponents.

Els membres numeraris actuals cobreixen les àrees científiques següents: matemàtiques, física, química, geologia, tecnologia, telecomunicacions i agronomia.

Contribueixen a equilibrar fins a un cert punt les disciplines representades en la Secció els qui ara són membres emèrits, entre els quals figuren enginyers industrials, un arquitecte, geòlegs i químics.

El dia 10 de març la Secció es reuní per tal de procedir a l'elecció dels membres numeraris. El resultat de la votació fou el següent: Damià Barceló i Cullerés, 16 vots a favor; cap en contra i 5 en blanc. Els altres dos candidats presentats obtingueren respectivament 7 vots a favor, 3 en contra i 7 en blanc, i 7 vots a favor, 5 en contra i 7 en blanc. Així, a partir del Ple del dia 15 de juny de 1998, en què fou escollit pels membres del Ple, s'ha incorporat a la Secció un nou membre numerari, el senyor Damià Barceló i Cullerés, de l'àrea de química ambiental.

La Secció de Ciències i Tecnologia ha dut a terme durant el curs 1997-1998 les activitats següents.

Reunions

La Secció de Ciències i Tecnologia ha tingut reunions ordinàries cada mes (excepte a l'agost), els dies 9 de setembre, 6 d'octubre, 10 de novembre i 9 de desembre de 1997 i 13 de gener, 9 de febrer, 10 de març, 20 d'abril, 11 de maig, 9 de juny i 13 de juliol de 1998.

Les reunions dels dies 10 de novembre, 9 de febrer i 11 de maig foren conjuntes amb la Secció de Ciències Biològiques.

Cal explicar que, d'ençà de la divisió en dues noves seccions continuadores del que fou Secció de Ciències de l'Institut, les seccions de Ciències Biològiques i de Ciències i Tecnologia es reuneixen conjuntament cada quatre sessions, és a dir, cada quatre mesos, amb la presidència alternativa de l'una secció i l'altra. D'aquesta manera, perviu l'origen comú d'ambdues.

Com és habitual, a cada reunió de la Secció el president ha presentat un informe oral sobre els temes discutits en les reunions del Consell Permanent i els acords que s'hi han pres que tenen alguna relació amb la vida o els interessos de la Secció. A més, a les reunions s'han dut a terme, segons que ha correspost, les activitats de tràmit, de crònica, d'execució i de revisió d'acords, de seguiment dels treballs dels programes de recerca que depenen de la Secció, de discussió i seguiment del pressupost, de gestió administrativa, de discussió de consultes sobre terminologia i unes altres consultes cientificotècniques, de preparació de publicacions i de relació exterior.

S'ha continuat amb l'exigència de començar sempre amb una breu comunicació científica (de trenta a quaranta-cinc minuts) a càrrec dels membres o, excepcionalment, d'algun convidat. Hom proposa des d'ara, que pràcticament tots els membres han fet la seva primera aportació, continuar el costum acadèmic de celebrar una lliçó inaugural a càrrec de cada nou membre numerari. Així, s'invitarà a fer-ho el nou membre elegit en el Ple del dia 15 de juny, senyor Damià Barceló.

Comunicacions científiques i presentacions de llibres

— *Report de recerca en física a Catalunya*, a càrrec del senyor David Jou, 9 de setembre de 1997.

— *Robòtica submarina*, a càrrec del senyor Josep Amat, 6 d'octubre de 1997

— *L'obesitat: un problema de salut. Factors socioculturals, psicològics o genètics?*, a càrrec del senyor Màrius Foz. 10 de novembre de 1997. Sessió celebrada conjuntament amb la Secció de Ciències Biològiques.

— Presentació de la versió catalana de les normes de la IUPAC, *Nomenclatura de química inorgànica: recomanacions de 1990*, a càrrec dels traductors de l'obra, senyors Enric Casassas i Joaquim Sales. 9 de desembre de 1997.

— *Report de recerca en matemàtiques*, a càrrec del senyor Joan Girbau. 13 de gener de 1998.

— Presentació de la col·lecció «Monografies de les Seccions de Ciències». Textos dels cursos de ciències impartits a la Universitat Catalana d'Estiu i publicats per l'Institut d'Estudis Catalans. Hi intervenen els senyors Enric Casassas i Salvador Alegret, curadors de les obres, i Miquel Porter i Moix, rector de la Universitat Catalana d'Estiu. 9 de febrer de 1998.

— Presentació del *Diccionari de geologia*, a càrrec dels senyors Manuel Castellet, Enric Casassas, Salvador Reguant i David Serrat. 19 de febrer de 1998.

— Presentació del llibre *Mètode*, d'Arquimedes, que, seguint una iniciativa de la Secció de Ciències i Tecnologia, organitzen conjuntament l'IEC i la Fundació Bernat Metge. Hi intervenen els senyors Manuel Castellet, Carles Perelló Joan Vaqué i Pedro Miguel González Urbaneja. 10 de març de 1998.

— *Generació en laboratori i detecció d'ones gravitatòries*, a càrrec del senyor Ramon Lapiedra. 20 d'abril de 1998.

— *Catalunya, terra de tècnics*, a càrrec del senyor Antoni Roca. 11 de maig de 1998.

— Presentació davant les seccions de la nova versió de la *Taula periòdica dels elements*, a càrrec de la senyora Pilar González, presidenta de la Societat Catalana de Química. 11 de maig de 1998.

— Presentació del *Diccionari químic* per a incorporar als editors de textos, a càrrec del senyor Joan Suades, secretari de la Societat Catalana de Química. 11 de maig de 1998.

— *Síntesi en fase sòlida i química combinatòria*, a càrrec del senyor Josep Castells. 9 de juny de 1998.

El senyor Manuel Castellet sol·licita intervenir en la reunió del dia 9 de juny per fer unes consideracions sobre les crítiques aparegudes darrerament als mitjans de comunicació amb relació al *Diccionari de la llengua catalana* de l'IEC.

Conferències

A proposta del senyor Manuel Ribas i Piera, els dies 21, 23, 28 i 30 d'octubre de 1997 té lloc a la Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans el cicle de conferències sobre *Presents i futurs de les arts a Catalunya.* Hi intervenen els senyors Albert Ràfols Casamada, pintor; Andreu Alfaro, escultor; Oriol Bohigas, arquitecte; Xavier Montsalvatge, Carles Guinovart, Joan Guinjoan i Josep Soler, compositors de música, i Narcís Comadira, poeta.

Programes de recerca

Programes finançats amb el pressupost general de l'IEC

— Aportacions catalanes en el camp de l'urbanisme i l'ordenació del territori en els darrers cent anys: director, Manuel Ribas i Piera.

— Física i geometria: directors, David Jou (IEC) i Sebastià Xambó (SCM).

— Estudi i desenvolupament de microsensors per a l'estimulació elèctrica funcional: director, Josep Amat.

Programes de recerca de la Secció

— Centre d'Estudis de Risc Tecnològic (CERTEC): director, Joaquim Casal.

— Modelització de la dispersió atmosfèrica de virus: director, Joaquim Casal.

— Grup de Física Matemàtica: director, Josep Llosa.

— Grup de Física de les Radiacions: director, Francesc Salvat.

— La Farga Catalana: director, Estanislau Tomàs.

— Grup d'Astrofísica: director, Jordi Torra.

— Grup d'Història de la Ciència i de la Tècnica: directors, Antoni Roca i Josep M. Camarasa.

Cal fer esment de la proposta sorgida i aprovada per la Secció d'editar una revista en anglès amb el títol *Contributions to Science*, publicació amb una periodicitat anual que vol ser el testimoniatge de la recerca que es fa a Catalunya. Hom proposa dedicar una partida d'1.500.000 pessetes per al primer número (projecte conjunt amb la Secció de Ciències Biològiques).

Nomenaments i distincions

El senyor David Serrat ha estat nomenat director general de Recerca (setembre de 1997).

El senyor Gabriel Ferraté ha rebut la Medalla al Mèrit Científic, en la categoria d'or, de l'Ajuntament de Barcelona (juny de 1998).

Els senyors Joaquim Agulló i Joan Girbau han rebut la Medalla Narcís Monturiol de la Generalitat de Catalunya per la seva contribució al progrés científic i tecnològic (juliol de 1998).

Publicacions

ALEGRET, Salvador; PERETÓ, Juli [cur.]. *Fronteres de la ciència.* 1997.

CASASSAS, Enric; SALES, Joaquim. *Nomenclatura de química inorgànica, recomanacions de 1990.* 1997. [Versió catalana]

CASASSAS, Enric; TAULER, Romà [cur.]. *Del plaer dels sentits al plaer de les xifres.* 1997.

«Monografies de les Seccions de Ciències».

PROGRAMES DE RECERCA

Centre d'Estudis de Risc Tecnològic

Director: Joaquim Casal i Fàbrega

El Centre d'Estudis de Risc Tecnològic (CERTEC) ha treballat en diversos projectes de recerca en el camp del risc associat a unes instal·lacions (indústries, ports) i operacions (transport) determinades. A continuació exposem un breu resum de cadascun.

Programes de recerca

Acabats

— Modelització de l'alliberament de gasos en l'incendi d'un vaixell que transporta productes químics. Recerca efectuada per a l'Autoritat Portuària de Barcelona.

En curs

— Modelització dels efectes d'incendis de bases d'hidrocarburs i de la dispersió dels fums. Projecte subvencionat per la CICYT. S'ha dissenyat una instal·lació experimental (obra civil, sistema de presa de dades, instrumentació, etc.) que pròximament serà construïda en un camp de proves. S'ha desenvolupat un model matemàtic per a la predicció de la distribució de temperatures en un incendi d'aquest tipus.

— Dispersió atmosfèrica de virus. S'ha acabat la modelització dels efectes protectors del confinament. S'ha establert una metodologia per a l'anàlisi del risc en instal·lacions susceptibles de tenir una fuita de virus.

— ECO-Information in European Ports. S'ha elaborat una primera versió d'un mètode d'autodiagnosi per a l'avaluació de la situació mediambiental en ports de mar. Pròximament s'efectuarà una prova pilot en uns quants ports europeus.

— Operació al buit de llits fluïditzats. S'ha desenvolupat un model matemàtic que permet calcular la influència del buit sobre els límits d'inflamabilitat, fet que possibilita fixar unes condicions d'operació que eliminin la possibilitat d'explosió.

— Elaboració d'un sistema informàtic per a la predicció de fuites i vessaments de productes perillosos. Projecte subvencionat per l'Ajuntament de Barcelona. S'han implementat alguns models matemàtics en un entorn informàtic d'utilització fàcil en temps real.

Conferències

— *Modelling of fire effects on equipment engulfed in a pool-fire*, a càrrec de Joaquim

Casal. NATO Advanced Research Workshop on Civil Applications of Experiences on Prevention of Hazardous Fires and Explosions. Novosibirsk, 14 de maig de 1998.

Comunicacions a congressos

— *The effects of hydrocarbon pool-fires on process equipment*, a càrrec d'E. Planas-Cuchi i J. Casal. Third European Symposium on Fire Safety by Design Engineering and Management. Brussel·les, 12 de març de 1998.

— *Fidgas: prediction of jet-fire hazards by accidental gas releases*, a càrrec de H. Montiel, J. A. Vílchez, J. Casal i J. Arnaldos. Third European Symposium on Fire Safety by Design Engineering and Management. Brussel·les, 12 de març de 1998.

▼
Modelització de la dispersió atmosfèrica de virus

Director: Joaquim Casal i Fàbrega

Aquest projecte es desenvolupa simultàniament al Departament d'Enginyeria Química de la Universitat Politècnica de Catalunya i al Departament de Medicina Veterinària i Producció Animal (Unitat d'Epidemiologia) de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Les activitats dutes a terme han permès finalitzar la modelització matemàtica de l'efecte del confinament enfront de la dispersió atmosfèrica de virus per a les diferents situacions possibles: emissió contínua, emissió discontínua i emissió instantània. S'ha acabat també l'anàlisi estadística de la probabilitat d'infecció en funció de les condicions atmosfèriques i d'emissió. S'ha establert una metodologia per a l'anàlisi del risc en instal·lacions susceptibles de tenir una fuita de virus.

Conferències

El senyor Jordi Casal (UAB) ha impartit la conferència *Transmisión aerógena de enfermedades víricas*, en el marc de les Segundas Jornadas de Porcino de la UAB (4 de juny de 1998).

▼
Grup de Física Matemàtica

Director: Josep Llosa i Carrasco
Ponent: Enric Casassas i Simó

L'equip és constituït per investigadors dels Departaments de Física Fonamental de la Universitat de Barcelona i de Física Aplicada i Energia Nuclear de la Universitat Politècnica de Catalunya.

El treball se centra en diversos temes de la relativitat general:

— Els problemes relacionats amb la detecció d'ones gravitatòries
— La cosmologia relativista

— Les solucions de les equacions d'Einstein
— La geometria de les congruències temporals i els sistemes de referència
— L'aplicació de les àlgebres de Clifford a la física relativista
— El desenvolupament d'un paquet de càlcul tensorial.

El treball també tracta d'uns altres temes de física matemàtica, com ara l'estudi dels sistemes estocàstics: transport en medis desordenats i activació ressonant estocàstica.

Grup de Física de les Radiacions

Director: Francesc Salvat i Gavaldà
Ponent: Enric Casassas i Simó

Línies de recerca

El grup treballa en les línies de recerca següents:

— Interaccions inelàstiques d'electrons i de positrons de baixa energia en medis materials.
— Interacció de radiació X i gamma.
— Simulació Monte Carlo del transport de radiació en medis materials.
— Aplicacions a la física mèdica: dosimetria i radioteràpia.
— Simulació de la resposta de detectors (centelleig i càmeres d'ionització).

La Farga Catalana

Director: Estanislau Tomàs i Morera

S'ha procedit a la traducció i l'estudi de diversos textos en llengua alemanya sobre tecnologia de la farga escrits en la primera meitat del segle XIX.

S'han fet exploracions a la Vallferrera (Pallars Subirà) per a la localització de meners i forns primitius de reducció, amb recollida de mostres de mineral i d'escòries.

El grup de treball que desenvolupa el programa s'ha incorporat a la xarxa temàtica titulada *L'home i el ferro a Catalunya*, en la qual participen també grups de treball de la Universitat de Barcelona, de la Universitat Politècnica de Catalunya i del Consell Superior d'Investigacions Científiques. La xarxa ha estat subvencionada pel Comissionat per a Universitats i Recerca de la Generalitat de Catalunya, i la seva missió és elaborar un programa general de recerca interdisciplinària sobre la siderúrgica antiga a Catalunya i, en especial, sobre la farga catalana, i establir lligams amb grups estrangers que treballen sobre el mateix tema o temes afins.

▼

Grup d'Astrofísica

Director: Jordi Torra i Roca
Ponent: Enric Casassas i Simó

L'equip que treballa en la missió *Hipparcos* de l'ESA ha tractat rigorosament de les dades obtingudes per satèl·lit. La implementació de tècniques estadístiques robustes, el tractament dels biaixos observacionals i l'eliminació d'efectes sistemàtics en les calibracions han permès d'abordar estudis fonamentals des d'un punt de vista totalment nou en el camp de l'estructura cinemàtica galàctica, en la calibració de lluminositats i en l'anàlisi de zones de formació estel·lar.

El grup de grans estructures extragalàctiques ha desenvolupat un model analític de formació de galàxies basat en els pics del camp primordial de fluctuacions de densitat. Aquest és un dels dos models més complets que existeixen actualment.

S'ha procedit a l'anàlisi de cúmuls rics de galàxies (com Abell 2390 i Abell 2218), identificant les prediccions teòriques per galàxies a alt *redsifht* (fins a z = 2.5).

S'han fet observacions VLA d'objectes protoestel·lars i de LSI + 61303. Ha estat una complexa observació radiocoordinada amb observació en raigs gamma (satèl·lit-observatori GRO). S'han descobert noves regions de formació estel·lar mitjançant observacions radiocentimètriques tant en el continu com en emissió molecular del CS i de l'amoníac.

Cal destacar les importants contribucions fetes en el camp de la modelització de l'emissió de les supernoves i l'aplicació d'aquestes a la mesura de l'escala còsmica de distàncies. S'ha organitzat el NATO ASI *Thermonuclear Supernovae*, que ha donat lloc al volum més complet aparegut sobre aquest tema. D'altra banda, els treballs d'aquest grup han permès l'aclariment de l'evolució final dels estels de masses intermitents/grans.

S'ha desenvolupat un codi per a modelitzar la programació de partícules en el medi interplanetari i la injecció d'aquestes des de xocs MHD generats per l'activitat solar. És l'únic codi existent.

Tots aquests resultats s'han reflectit en les publicacions, les comunicacions a congressos, els llibres i les tesis doctorals que s'han dut a terme.

Grup d'Història de la Ciència i de la Tècnica

Directors: Antoni Roca Rosell
Josep M. Camarasa i Castillo

El Grup de Treball d'Història de la Ciència fou creat el 1985 per a donar aixopluc a investigadors lliures en aquest camp i promoure el desenvolupament de la història de la ciència i de la tècnica. En funció d'aquests orígens i d'aquesta definició inicial, no existeix un programa conjunt de treball dels membres del grup tot i que han portat a terme estudis en comú en unes quantes ocasions. Per altra banda, la creació de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica el 1991, que representà un pas molt destacat en la promoció de la història de la ciència i de la tècnica a les terres de cultura catalana, fou resultat d'un acord entre grups i persones en el qual els membres del grup de l'IEC tingueren un paper prota-

gonista. De fet, des de llavors, alguns dels principals càrrecs de responsabilitat de la Societat han recaigut en membres d'aquest Grup de Treball.

Una concreció molt destacada de la tasca de promoure la recerca en història de la ciència i de la tècnica ha estat el reconeixement per la Direcció General de Recerca de la Generalitat de Catalunya d'una Xarxa Temàtica d'Història de la Ciència i de la Tècnica, que formen setze grups de diverses universitats i centres de recerca dels Països Catalans, el grup promotor de la qual és el Grup de Treball d'Història de la Ciència, amb Antoni Roca Rosell com a responsable. La Direcció General de Recerca comunicà aquest reconeixement el desembre de 1997. Amb aquest ajut de la Generalitat, es podran consolidar i desenvolupar les activitats d'estímul a la recerca i d'intercanvi entre els grups, per mitjà de les quals programa la Societat d'Història de la Ciència i de la Tècnica, que ha esdevingut l'àmbit de trobada natural dels historiadors de la ciència i de la tècnica dels Països Catalans.

▼
Aportacions catalanes en el camp de l'urbanisme i l'ordenació del territori en els darrers cent anys

Director: Manuel Ribas i Piera

Durant el curs 1997-1998 la Comissió acadèmica d'aquest programa de recerca, amb l'ajut dels dos becaris contractats, ha esmerçat el temps en les activitats de recollida dels textos o en les transcripcions de les deu ponències que van presidir les corresponents sessions de recerca per tal, per una banda, de preparar-ne la publicació i, per l'altra, un cop traduïdes a l'anglès, perquè puguin servir de base i orientació als conferenciants estrangers convidats per a exposar els seus punts de vista a les jornades que tindran lloc a l'IEC els dies 16 i 17 d'octubre vinents.

Les invitacions i el seguiment per a conèixer-ne l'acceptació han estat una altra de les tasques perseguides, i tot això s'ha portat a terme durant les diverses sessions de recerca de la Comissió acadèmica.

El senyor Manuel Ribas i Piera ha redactat un article científic que, després d'haver escoltat els deu ponents del curs passat, recull no solament la seva valoració personal sobre el programa «Les aportacions catalanes en el camp de l'urbanisme i l'ordenació del territori en els darrers cent anys», sinó també el ressò de les sessions de recerca que ha anat tenint periòdicament la Comissió acadèmica. Aquest escrit serà la base d'una de les conferències de les properes jornades.

El balanç dels resultats obtinguts fins avui és el següent:

— Acceptació dels professors o investigadors estrangers que poden opinar sobre els darrers cent anys d'urbanisme català «vist des de fora». Són els següents: Christiane Colemann-Collins, historiador (Massachusetts); John Celacia, biòleg (UNESCO, París); Carlo Aymonino, arquitecte (Milà, no confirmat); Jorge Gaspar, geògraf (Lisboa); Françoise Choay, historiador (París, no confirmat); Eduardo Leyra, arquitecte (Madrid), i Manuel Ribas i Piera (Barcelona).

— Obtenció de vuit dels deu textos de les ponències del curs 1996-1997, els quals estan pendents de ser traduïts a l'anglès.

La Comissió acadèmica ha estat formada, com en el curs anterior, pels senyors Enric Lluch (de la Secció de Filosofia i Ciències Socials), Oriol Nel·lo (geògraf, director de l'Institut d'Estudis Metropolitans de la UAB), Ricard Pié, arquitecte (president de la SCOT), i Robert Vergés, enginyer CCP (de la UPC), amb Manuel Ribas i Piera (president de la Secció de Ciències i Tecnologia).

▼
Col·laboració amb centres de l'Acadèmia de Ciències de Rússia

Director: Enric Casassas i Simó

Ja fa temps que alguns membres de la Secció de Ciències i Tecnologia de l'IEC (Manuel Font i Altaba i Enric Casassas i Simó) col·laboren amb científics de l'Institut de Cristal·lografia de Moscou, pertanyent a l'Acadèmia de Ciències de Rússia, dirigits per Borís P. Sobolev, membre corresponent de l'IEC, en treballs que inclouen l'estudi de les propietats i les determinacions estructurals corresponents de diversos tipus de compostos. Un fruit d'aquests treballs fou la publicació del volum 110 dels *Arxius de les Seccions de Ciències* (Secció de Ciències i Tecnologia), amb el títol «Multicomponent crystals based on heavy metal fluorides for radiation detectors», que fou editat a cura de B. P. Sobolev. Els resultats que s'hi exposaven sobre els fluorurs complexos o noestequiomètrics d'alguns elements trivalents del grup de les terres rares eren prou interessants per a justificar l'aprofundiment d'aquells estudis i la seva ampliació a tota la família dels elements de les terres rares.

Aquests són els treballs que han estat realitzats fins al present exercici, la descripció dels quals constitueix el text d'un nou llibre de títol més general, *Fluoride complexes of rare-earth elements*, que serà editat a cura del mateix B. P. Sobolev i del seu col·laborador P. P. Fedorov, amb la participació també de L. V. Medvedeva, i que es publicarà als *Arxius de les Seccions de Ciències*, també en anglès, com l'anterior. La redacció de la part russa d'aquest llibre s'ha retardat en relació amb la programació prevista a causa de les irregularitats que sofreix també la situació acadèmica en aquell país, però una fracció important d'aquesta part ha estat ja traduïda a l'anglès per Irina Alexeevna, la mateixa traductora del llibre anterior. Hom preveu que, malgrat tot, el text complet estarà llest per a la impremta durant els primers mesos de l'any 1999.

Un segon grup d'activitats no derivades dels convenis existents però sí d'un protocol d'intencions signat és l'existent amb el grup de química orgànica de Nixni Novgorod, on científics de la Societat Catalana de Física i de la Societat Catalana de Química col·laboren en programes de recerca del Centre Internacional d'Estudis Avançats d'aquella localitat. Primer Ramon Vilaseca, de la Junta de la Societat de Física, i després Josep Maria Ribó i Trujillo, antic president de la Societat de Química, i Carles M. Müller, membre d'aquesta Societat, han fet estades a Nixni Novgorod ocupats en el projecte de recerca que aquell centre designa per 98-3-06, que porta per títol «Propietats físiques i químiques de capes primes basades en complexos metàl·lics tetrapirròlics: modificacions de fase i aplicació com a capes sensibles de sensors electroquímics per a gasos», l'investigador principal del qual per la part russa és el professor Lev G. Pakhonov, de la Universitat de Nixni Novgorod.

Física i Geometria

Director: David Jou i Mirabent

Aquest programa va néixer com a prolongació de les Jornades sobre Física i Geometria que tingueren lloc a l'IEC el desembre de 1996. Els seus objectius són promoure les relacions entre els diversos investigadors de les universitats catalanes que estan interessats en aquest camp de la física matemàtica, que és d'una gran actualitat a causa dels progressos recents en àrees com ara les teories topològiques de camps, la geometria fractal dels atractors estranys o els estudis sobre defectes topològics en models cosmològics.

A mitjan hivern de 1998 va ser comunicat l'atorgament de l'ajut sol·licitat per a aquest programa, que tindrà una durada de tres anys. A principis de primavera hi hagué una primera reunió de representants de diversos grups interessats en el tema del programa. S'acordà invitar-hi, per a la propera tardor, els professors Luis Álvarez Gaumé, del CERN, per a parlar dels avenços recents en teories topològiques de camps i, en especial, dels desenvolupaments de Seiberg-Witten, i el professor Neil Turok, de Cambridge, especialista força conegut per les seves contribucions a l'estudi del paper dels defectes topològics en models cosmològics i la seva relació amb la formació de galàxies i d'estructures a gran escala de l'univers. Tots dos professors van comunicar l'acceptació de la nostra invitació. Durant la tardor de 1998 tindran lloc, a més d'aquestes conferències, tres seminaris a càrrec d'investigadors de les nostres universitats i s'iniciaran estudis concrets de posada al dia en temes diversos, com ara geometria i termodinàmica (D. Jou), geometria i inestabilitats òptiques (R. Vilaseca), dualitat i topologia en teoria de camps (S. Xambó, J. I. Latorre), geometria diferencial i relativitat general (E. Verdaguer, J. Girbau) i més temes que podran anar-se incorporant al programa si els investigadors hi estan prou interessats.

Estudi i desenvolupament de microsensors per a l'estimulació elèctrica funcional

Director: Josep Amat i Girbau

El projecte de recerca sobre l'estudi i el desenvolupament de microsensors per a l'estimulació elèctrica funcional té per objectiu el desenvolupament d'un sistema d'ajut per als fisioterapeutes per tal de poder comandar moviments preprogramats a les extremitats dels pacients que, a causa de lesions medul·lars, no poden fer-los voluntàriament. Aquests moviments es poden aconseguir per estimulació elèctrica muscular mitjançant equips ja existents, però que actualment operen amb moltes limitacions.

El treball de recerca que es duu a terme té com a objectiu el desenvolupament d'un microsensor que permeti mesurar el grau de fatiga muscular degut als moviments programats pel fisioterapeuta per poder adaptar així el treball a realitzar a l'estat real del pacient.

El treball desenvolupat fins ara ha consistit en el que segueix:

— En una primera etapa s'ha implementat un generador de polsos de tensió variable entre 100 i 200 volts per poder realitzar assaigs d'estimulació.

— Amb l'ajut del generador de polsos configurables s'ha efectuat un estudi de la resposta mecànica d'un múscul a causa de l'estimulació elèctrica impulsional en col·laboració amb el doctor Portell, de l'Institut Guttmann.

Hom ha estudiat l'eficiència de l'excitació en funció del potencial dels polsos elèctrics, la duració dels polsos, la freqüència dels polsos i la durada de l'excitació impulsional.

El treball que es duu a terme actualment és el desenvolupament d'un computador dedicat a l'estimulació de moviments i de seqüències de moviments que permeti programar exercicis, monitoritzar moviments i adquirir els potencials elèctrics dels prototips de sensors que s'han de desenvolupar al Centre Nacional de Microelectrònica.

▼ Diccionari de Geologia

Director: Oriol Riba i Arderiu

A partir de l'estiu de 1996 es van reorganitzar l'acabament i l'edició del *Diccionari de geologia*. Es va establir un acord de coedició entre Enciclopèdia Catalana i l'IEC. Aquest acord obligava a l'estructuració del diccionari en un sol volum, cosa que va comportar uns quants mesos de feina en la reunificació dels materials. També hi hagué una tasca de revisió lexicogràfica completa feta pel director i pels experts col·laboradors de l'obra. Es van completar algunes àrees temàtiques pendents, com la tectònica, els termes relacionats amb l'evolució i una part important de les roques endògenes, a càrrec dels senyors Santanach, Reguant i Vaquer.

Comptàrem amb la col·laboració de la senyora Esther Cadilla en tota la tasca de terminalista i de correcció de galerades.

Seguidament, tota l'obra fou sotmesa a la revisió del Servei de Correcció de l'IEC. Paral·lelament es va confeccionar mecànicament el vocabulari invers anglès-català, a càrrec del senyor Marcel Ferran, i a més foren dibuixades més de cinquanta figures i taules explicatives pel Servei de Dibuix i Disseny de la Facultat de Geologia.

Tota aquesta feina fou acabada el mes d'agost de 1997, moment que va ésser transferida mitjançant un suport magnètic a les oficines d'Enciclopèdia Catalana. Durant l'estiu i la tardor d'aquest any, el text fou novament revisat pel geòleg senyor A. Oosterhoff, i la part etimològica també fou corregida i completada pel senyor Josep Torras, de la GEC. L'edició va quedar enllestida el dia 17 de novembre de 1997. El dia 11 de desembre ja en teníem el primer exemplar imprès i enquadernat. A partir d'aquell dia es va començar la tramesa del diccionari a moltes persones interessades.

Aquesta edició, en un sol volum de 1.407 pàgines en paper bíblia, té unes vint-i-quatre mil entrades, un pròleg del senyor Enric Casassas i una introducció explicativa del director, a més del vocabulari anglès-català i de les figures ja esmentades.

El dia 19 de febrer de 1998 es va fer la presentació del *Diccionari de geologia* en una ses-

sió extraordinària i pública de l'IEC, presidida pel senyor Manuel Castellet i en la qual parlaren, a més, els senyors Enric Casassas, Salvador Reguant, David Serrat i Oriol Riba. Posteriorment, el dia 21 d'abril de 1998, es dugué a terme una altra presentació del diccionari a la Facultat de Geologia, destinada als professors i als estudiants de les disciplines de geologia, de geografia i de ciències biològiques en general.

SOCIETATS FILIALS

▼ Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació

Junta Directiva

Presidenta:	MERCÈ CENTRICH I SUREDA
Vicepresident:	ANDREU SÁNCHEZ I SORIANO
Secretària:	M. ANTÒNIA PLADELLORENS I IBARZ
Tresorer:	RICARD ZARZUELO I ARNAL
Vocals:	JORDI CARBONELL I CASAS
	FRANCESC CENTRICH I ESCARPENTER
	PILAR CUGAT I CORAL
	ANDREU FERRAN I CODINA
	JOSEP ANTONI MATEOS I GUARDIA
	MONTSERRAT PÉREZ I SUANA
	JAUME SERRA I FERRÓ

Elecció de la Junta Directiva

El dia 3 de desembre de 1997 l'Assemblea General de socis va elegir, en primera i sola votació, l'única candidatura presentada, que va quedar constituïda de la manera que s'indica més amunt. La senyora Mercè Centrich, el senyor Andreu Sánchez i la senyora M. Antònia Pladellorens foren reelegits respectivament presidenta, vicepresident i secretària de l'ACCA El senyor Ricard Zarzuelo va rellevar el senyor Manuel Subirà en el càrrec de tresorer.

Seminaris, sessions i conferències

Sessió sobre *Internet: una eina per al professional.* 22 d'octubre de 1997.

— «Internet i les comunicacions telemàtiques», a càrrec del senyor Àngel Trujillo, Institut Català de Telemàtica Aplicada.

— «Qualmed: una eina a Internet per a la millora de la qualitat», a càrrec del senyor Miquel Carreras, Qualmed.

Conferència *La nutrició del segle XXI*, a càrrec del senyor Ramon Clotet i Ballús, de la Universitat Politècnica de Catalunya. Organitzada per l'ACCA dins dels actes de commemoració del norantè aniversari de l'IEC.

Seminari sobre *Noves tècniques i perspectives en l'anàlisi de gluten als aliments*. 14 de novembre de 1997. Organitzat conjuntament amb Celíacs de Catalunya. Ponents: Enrique Méndez (Centre Nacional de Biotecnologia del CSIC) i Consuelo Santín (Servei de Química del Laboratori Municipal de Barcelona). Moderadora: Matilde Torralba (Celíacs de Catalunya).

Taules rodones

Mitjans de comunicació i alimentació. 26 de febrer de 1998.

Organitzada conjuntament amb la Societat Catalana de Comunicació. Ponents: Francesc Xavier Altarriba, doctor en psicologia i sociologia; Josep Cuní, periodista; Alfred Rexach, periodista, i Pere Tàpies, comunicador i gastrònom. Moderador: Jordi Garcia Soler, periodista.

Aliments modificats genèticament. 17 de juny de 1998.

Ponents: Eduard Mata, director del Programa de Reordenació de la Salut Pública a Catalunya; Rafael Tauler, químic, assessor de BCDOS, i Pere Puigdomènech, professor d'investigació del CSIC, Departament de Genètica Molecular. Moderador: Francesc Centrich, membre de la Junta Directiva de l'ACCA.

Cursos i jornades

Restauració col·lectiva (social i comercial). Aspectes nutricionals, higiènics, tecnològics i de distribució. Segona Jornada de l'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació. 3 de desembre de 1997.

L'objectiu fonamental de la Jornada va ser valorar els diferents aspectes de qualitat i donar a conèixer la tecnologia més avançada aplicada a la restauració col·lectiva, des dels inicis dels processos utilitzats en la preparació dels aliments, seguits de les tècniques de conservació i d'embalatge, fins als diferents tipus de xarxes de distribució, sempre amb la finalitat que l'aliment arribi en condicions òptimes al consumidor.

Curs bàsic d'enologia. Introducció al tast i al coneixement del vi. 10, 11, 16 i 18 de juny de 1998. Organitzat per l'ACCA i impartit per l'Associació Catalana d'Enòlegs.

Publicacions

Tecnologia i Ciència dels Aliments [TECA], núm. 1 (novembre 1997). 82 p.

▼

Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica

Junta Directiva

President:	ANTONI ROCA I ROSELL
Vicepresident:	JON ARRIZABALAGA VALBUENA
Secretari:	XAVIER ROQUÉ I RODRÍGUEZ
Tresorer:	PERE GRAPÍ I VILUMARA
Vocals:	FRANCESC X. BARCA I SALOM
	JOSEP L. BARONA I VILAR
	PASQUAL BERNAT I LÓPEZ
	GEORGINA BLANES I NADAL
	ÀNGEL CALVO I CALVO
	JOSEP M. CAMARASA I CASTILLO
	MARINA CASTELLS I LLAVANERA
	IRIS FIGUEROLA I PUJOL
	PERE DE LA FUENTE I CULLELL
	MANUEL GARCÍA DONCEL
	JAUME JOSA I LLORCA
	ANTONI MALET I TOMÀS
	VÍCTOR NAVARRO I BROTONS
	AGUSTÍ NIETO I GALÁN
	JOSEP M. PARRA I SERRA
	JOSEP PARDO I TOMÀS
	ROSER PUIG I AGUILAR
	CARLES PUIG I PLA
	JOSEP M. VIDAL I HERNÁNDEZ
Delegat de l'IEC:	DAVID JOU I MIRABENT
Nombre de socis:	232

Gener de 1998. Xavier Roqué substitueix Francesc X. Barca com a secretari.
Maig de 1998. Pere Grapí substitueix Carles Puig com a tresorer.

Activitats

Un dels objectius principals de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica (SCHCT) és coordinar i impulsar la recerca i la difusió de la història de la ciència i de la tècnica com a disciplina científica. Durant aquest curs, el treball en aquest sentit ha tingut un resultat concret: el desembre de 1997 la Direcció General de Recerca de la Generalitat de Catalunya va resoldre favorablement la sol·licitud de creació d'una Xarxa Temàtica d'Història de la Ciència i de la Tècnica. La sol·licitud fou presentada pel Grup d'Història de la Ciència de l'IEC i agrupa setze unitats de recerca vinculades a la SCHCT. Aquests grups pertanyen a diferents universitats de Barcelona, València, Alacant, Tarragona i Lleida, i es pot dir que són molt representatius del que és ara com ara la recerca en el nostre camp. L'ajut rebut, que és gairebé el màxim previst en aquesta convocatòria, ha permès i permetrà consolidar les activitats de la SCHCT, des dels col·loquis fins a les trobades, que són els mitjans que des de fa ja alguns anys tenim per a afavorir el contacte i l'intercanvi entre persones i grups i estimular la investigació. El suport material i moral que representa el reconeixement de la xarxa és sens dubte una peça important de l'estructuració d'una comunitat catalana d'historiadors de la ciència i de la tècnica.

L'eix de les activitats de la SCHCT continuen essent els Col·loquis d'Història de la Ciència i de la Tècnica. Aquests seminaris mensuals permeten als socis de contactar amb coneguts historiadors i historiadores de la ciència i de la tècnica a fi de conèixer-ne la tasca i intercanviar impressions sobre la disciplina. En aquest curs, els col·loquis s'iniciaren el mes d'octubre de 1997 amb una conferència de la senyora Mercè Viladrich (Universitat de Barcelona) sobre les tradicions oriental i europea dels quadrants horaris entre els segles X i XVIII. El mes de novembre, el senyor Eduardo Ortiz (Universitat de Harvard) va pronunciar una conferència sobre la política de Roosevelt envers l'Amèrica del Sud i el seu influx sobre les ciències exactes als anys quaranta. El mes de desembre, la senyora Ana Isabel Simoes (Universitat de Lisboa) parlà sobre la ciència en un país de la perifèria europea, com era el Portugal del 700. El senyor Pere Grapí tractà, el mes de gener de 1998, del paper de Berthollet en l'anomenada «revolució química». El mes de gener de 1998, el senyor John Krige, director actual del Centre d'Història de les Ciències de la Ciutat de les Ciències, de La Villette, París, parlà sobre l'impacte de les noves tecnologies en la ciència en el cas de la meteorologia dels anys quaranta i cinquanta.

El mes de febrer de 1998, la SCHCT organitzà un curs CIRIT que podia ser convalidat per un crèdit de tercer cicle. Es tractà d'un curs sobre *La ciència al segle XX* a càrrec de dos coneguts historiadors de la ciència, el senyor Dominique Pestre (Centre Koyré, París) i la senyora Ilana Löwy (INSERM, París). El curs se celebrà a la Universitat Autònoma de Barcelona els dies 12 i 13 de febrer de 1998 i tingué el suport del Centre d'Estudis d'Història de les Ciències d'aquesta Universitat. El curs va comptar amb més d'una vintena d'inscrits, i l'èxit obtingut fa que se'n prepari un de característiques similars per al curs vinent.

El mateix mes de febrer, el senyor Albert Ribas (UOC) parlà sobre el concepte de buit, sobre el qual acabava de publicar una interessant monografia. El mes de març, el senyor Francisco Pelayo (Universitat Complutense, Madrid) parlà sobre la religió i la ciència en el cas del debat darwinista i la paleontologia. El mes d'abril hi hagué dues conferències del senyor Walter Burkert (Universitat de Zuric), organitzades conjuntament amb la Societat Catalana d'Estudis Clàssics, sobre com contribueix la sociobiologia al coneixement de les religions primitives. Finalment, el mes de maig, el senyor Rafael Huertas (CSIC, Madrid) parlà

sobre la concepció de normalitat i de deficiència mental en el pensament pedagògic després de la Il·lustració.

Amb data de 1997 van aparèixer les *Actes de les IV Trobades d'Història de la Ciència i de la Tècnica*, editades per Georgina Blanes i Lluís Garrigós. Es tracta d'un volum de gairebé set-centes pàgines que conté una setantena de les comunicacions presentades a les Trobades celebrades a Alcoi el desembre de 1996.

El desembre de 1997, el Consell Directiu nomenà Josep Batlló president del comitè organitzador de les V Trobades, que se celebraran a l'Observatori de l'Ebre de l'11 al 13 de desembre de 1998. S'han constituït un comitè científic, un comitè organitzador i un comitè local. Entre les institucions que donen suport a les Trobades hi ha els ajuntaments de Roquetes, Tortosa i Amposta, els consells comarcals del Baix Ebre i del Montsià, l'Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre, el Museu del Montsià, l'IES de Roquetes, la Diputació de Tarragona i algunes entitats locals més de les terres de l'Ebre. Les Trobades compten amb un ajut de l'IEC pel seu caràcter de reunió de científics dels Països Catalans i hom espera obtenir els ajuts corresponents de diverses universitats, de la CIRIT i del Ministeri. Els conferenciants que estan convidats a participar-hi són Graziano Ferrari, Josep Bernabeu i Mathias Dörries. És prevista una sessió pòster sobre instruments científics.

La SCHCT va contribuir directament a l'organització del simpòsium sobre *L'aportació cultural i científica de l'Institut d'Estudis Catalans (1907-1997)*, que tingué lloc els dies 9 i 10 de desembre de 1997. S'hi van presentar una quarantena de comunicacions, que esperem que apareixeran publicades en un volum.

El juliol de 1997, el president de la SCHCT havia assistit a Lieja a l'Assemblea General de la Divisió de la Història de la Ciència (DHS) de la Unió Internacional de la Història i la Filosofia de la Ciència, dependent de la UNESCO. La Societat forma part del comitè espanyol juntament amb l'Associació per a la Història de la Ciència Espanyola i la Societat Espanyola d'Història de les Ciències i de les Tècniques. Una de les coses que hi constatàrem és la informació deficient que teníem procedent de la DHS. La sol·licitud de les tres societats de tenir cada una el seu propi canal d'informació va ser acceptada per la DHS el mes de desembre. Esperem que això facilitarà la participació dels socis en les activitats de la DHS.

A causa de la precària situació de l'Observatori de l'Ebre, seu de les properes Trobades, el president de la SCHCT va adreçar una carta al president de la Generalitat en la qual exposava la inquietud de la Societat sobre el destí del patrimoni científic i cultural d'un centre de recerca d'indubtable significació històrica. El president de la Generalitat ha mostrat interès a buscar solucions per a aquest problema, la qual cosa està en curs actualment. En relació amb una qüestió en què el patrimoni científic català també estava en perill, el juliol de 1998 ha culminat un procés complex pel qual el CSIC i l'Ajuntament de Barcelona han fet viable l'Institut Botànic de Barcelona. La Societat s'uní fa uns quants anys al moviment de resposta ciutadana, que ha acabat ara feliçment.

La SCHCT, juntament amb la Societat Catalana de Física, va preparant la commemoració del setanta-cinquè aniversari de la visita d'Albert Einstein a Barcelona. S'ha previst l'edició d'un quadern amb la traducció dels tres articles revolucionaris publicats per Einstein el 1905 i es farà un seguit de conferències coincidint amb la Setmana de la Ciència.

El Consell Directiu de la SCHCT ha fet una reunió cada mes, aproximadament. El juny de 1998, tanmateix, ha celebrat una reunió extraordinària a la qual han pogut assistir els vocals de fora de Catalunya i alguns representants dels grups components de la xarxa temàtica

que no són presents al Consell Directiu. Aquesta reunió, de caràcter no administratiu, amb la intenció de plantejar la marxa general de la història de la ciència i de la tècnica, ha estat considerada una iniciativa fructífera que caldrà repetir.

Un projecte que ha ocupat el Consell Directiu, a càrrec de la senyora Roser Puig, i que està a punt de culminar és l'edició del primer directori de socis, que tindrà un format més ampli i inclourà publicacions representatives dels socis, informes de diferents grups de treball i informació sobre museus que tenen vinculació amb la història de la ciència i de la tècnica i amb la preservació del patrimoni científic, tècnic, agrícola, comercial i industrial. Esperem que podrà aparèixer abans d'acabar l'any.

El 26 de maig de 1998 s'ha esdevingut la mort, a noranta anys, d'Antoni Quintana i Marí, soci d'honor de la nostra Societat i un dels seus animadors principals. Antoni Quintana fou un dels pioners de la història de la ciència entre nosaltres amb els seus treballs sobre Martí i Franquès, publicats a partir de 1932. L'any 1934 fou el secretari de la Secció Catalana de l'Acadèmia Internacional d'Història de les Ciències, que desaparegué arran de la Guerra Civil, tot i que fou represa als anys cinquanta per Millàs i Vallicrosa, que n'havia estat el president el 1934. La mort d'Antoni Quintana deixa un buit insubstituïble. La SCHCT prepara una sessió d'homenatge a la seva trajectòria per commemorar-la properament.

Pel que fa a les publicacions, a més de les *Actes*, han sortit els números 8 i 9 del butlletí de la Societat, *Ictineu*, on podem trobar-se ressenyes de les principals activitats organitzades per la SCHCT.

Conferències

Col·loquis d'Història de la Ciència i de la Tècnica

— Mercè Viladrich, de la Universitat de Barcelona: «Les tradicions oriental i europea de quadrants horaris, des dels orígens (Bagdad, segle X) fins al segle XVII». 24 d'octubre de 1997.

— Eduardo Ortiz, de la Universitat de Harvard: «La política de *buena vecindad* de Roosevelt y su impacto en el desarrollo de las ciencias exactas en la América del Sur: 1942-1943». 28 de novembre de 1997.

— Ana Isabel Simoes, de la Universitat de Lisboa: «A ciência num país periférico: assimilaçao e resistências no Portugal setecentista». 16 de desembre de 1997.

— Pere Grapí, del CEHIC, Universitat Autònoma de Barcelona: «Tot completant la revolució química: Berthollet i les afinitats». 16 de gener de 1998.

— John Krige, del CRHST, La Villette, París. «The transfer of new technologies from promoters to users: postwar meteorology as a case-study». 30 de gener de 1998.

— Albert Ribas: «La batalla del buit (segles XVII-XVIII)». 27 de febrer de 1998.

— Francisco Pelayo, del CSIC, Madrid. «Ciencia y creencia en España durante el siglo XIX: la paleontología en el debate darwinista».13 de març de 1998.

— Walter Burkert, de la Universitat de Zuric. «Fitness or opium: biology, sociobiology and ancient religions». 21 d'abril de 1998. (Activitat de la Xarxa Temàtica d'Història de la Ciència i de la Tècnica, amb el suport del Comissionat per a Universitats i Recerca).

— Rafael Huertas, del CEH-CSIC, Madrid: «Clasificar y educar. Historia natural y social de la deficiencia mental». 22 de maig de 1998.

Cursos

La ciència al segle XX. Universitat Autònoma de Barcelona, 12 i 13 de febrer de 1998. Participants: Dominique Pestre (Centre Koyré, París) i Ilana Löwy (INSERM, París). Curs de postgrau d'un crèdit.

Publicacions

BLANES, Georgina; GARRIGÓS, Lluís [coord.]. *Actes de les IV Trobades d'Història de la Ciència i de la Tècnica*. Alcoi; Barcelona: Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, 1997. 694 p.

Ictineu: Butlletí de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, núm. 8 i 9.

Societat Catalana de Física

Junta Directiva

President:	ANTONI GIRÓ I ROCA
Vicepresident:	RAMON VILASECA I ALAVEDRA
Tresorer:	IGNASI JUVELLS I PRADES
Secretari:	AGUSTÍ POCH I PARÉS
Vocals:	JOSEP CALDERER I CARDONA
	FRANCESC COMELLAS I PADRÓ
	NÚRIA FERRER I ANGLADA
	JOSEP LLOSA I CARRASCO
	ANTONI MÉNDEZ I VILASECA
	ANTONI ROCA I ROSELL
	SANTIAGO SURIÑACH CORNET
Delegat de l'IEC:	DAVID JOU I MIRABENT
Nombre de socis:	350

La Societat Catalana de Física col·labora actualment amb el Laboratori de Física Matemàtica, el Laboratori d'Astrofísica, el Laboratori de Física de les Radiacions i el Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè.

Activitats

— Publicació de la *Revista de Física*.

— Organització de les Trobades Científiques de la Mediterrània.

— Concessió del Premi Jordi Porta i Jué.

— Organització de l'Olimpíada de Física: sessions de preparació i realització de la fase catalana i de la fase estatal.

— Organització del cicle de conferències *Física oberta*.

— Participació en la publicació del *Butlletí de les Societats Catalanes de Física, Química, Matemàtiques i Tecnologia*.

Jornades

XIII Trobades Científiques de la Mediterrània: *Ordre, caos i complexitat*. Amb la col·laboració de la Direcció General de Recerca de la Generalitat de Catalunya, del Consell Insular de Menorca i de la Universitat Politècnica de Catalunya. Organitzades per la Societat Catalana de Física i la Secció de Ciència i Tècnica de l'Institut Menorquí d'Estudis. Maó, 10, 11 i 12 de setembre de 1997.

Aquesta vegada les Trobades van prendre la forma d'un curs d'estiu, amb el títol *Ordre, caos i complexitat*, i s'hi van introduir els conceptes i les tècniques que permeten analitzar i estudiar els sistemes anomenats complexos. Citarem exemples de sistemes que les anomenades ciències de la complexitat pretenen estudiar: el trànsit a les autopistes, el cervell, un formiguer, els ecosistemes, l'evolució, el desenvolupament embrionari, reaccions químiques fora de l'equilibri i l'economia. Com és possible aquesta transgressió evident de les acadèmicament ben establertes fronteres entre disciplines científiques? Per què les ciències de la complexitat creuen que poden donar resposta a preguntes obertes en camps que fa força temps que les estudien?

Les Trobades de Menorca van proposar-se donar un panorama multidisciplinari de l'estat de l'art de les ciències de la complexitat. S'hi presentaren una quinzena de treballs en forma de pòster. Els temes de les conferències de les persones convidades foren els següents:

— Ricard V. Solé, de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Les fronteres de la complexitat».

— Jordi Delgado, de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Càlcul col·lectiu».

— Bartolo Luque, de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Control de caos en redes booleanas».

— Jordi Bascompte, de la Universitat de Califòrnia (EUA): «Evolució i restriccions en biologia».

— Susanna C. Manrubia, de l'Institut Fritz-Haber (Berlín, Alemanya): «Criticitat autoorganitzada: teoria i aplicacions».

— Ricard Gavaldà, de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Complexitat computacional i xarxes neuronals».

— Fèlix Ritort, de la Universitat de Barcelona: «Vidrios de Espín».

Finalment, les Trobades van ser tancades amb una taula rodona en la qual, a més dels conferenciants, va participar el senyor Antoni Giró, president de la Societat.

Conferències

Topology and quantum field theory, a càrrec del professor Michael Atiyah, president del comitè científic del Tercer Congrés Europeu de Matemàtiques. Organitzada conjuntament amb la Societat Catalana de Matemàtiques. 24 d'octubre de 1997.

FÍSICA OBERTA: SISÈ CICLE DE CONFERÈNCIES

— Joan Bordas, coordinador del projecte de font de radiació sincrotró espanyola: «Les fonts de llum de sincrotró». Sala de graus de la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona, 3 de desembre de 1997.

— Josep Bernabeu, professor de la Universitat de València: «La física de l'accelerador LHC del CERN». Sala de graus de la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona, 19 de desembre de 1997.

— Ramon Morante, professor de la Universitat de Barcelona: «50 anys de transistor». Sala de graus de la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona, 27 de febrer de 1998.

— Ramon Vilaseca, professor de la Universitat Politècnica de Catalunya: «El darrer premi Nobel: cap al control total dels àtoms mitjançant la llum làser». Sala de graus de la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona, 18 de març de 1998.

— Antoni Planell, professor de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Biomaterials per a la substitució de teixits durs». Sala d'actes de la Facultat de Ciències de la Universitat Autònoma de Barcelona, 5 de maig de 1998.

— Jaume Miranda, director de l'Institut Cartogràfic de Catalunya: «L'Institut Cartogràfic de Catalunya». Aula Màster del campus nord de la Universitat Politècnica de Catalunya, 13 de maig de 1998.

Altres activitats

El físic Lluís Bel, especialista en relativitat general, el qual honora la Societat, que el compta entre els seus socis, ha estat guardonat amb el Premi de la Fundació Catalana per a la Recerca 1997.

El senyor Antoni Giró, president de la Societat Catalana de Física, féu la presentació de les III Jornades de Meteorologia Eduard Fontserè. 14 de novembre de 1997.

El Premi Jordi Porta i Jué de l'any 1998 fou concedit al senyor Joan Marc Rufí i Tatjer pel treball *Degradació de transistors NMOSFET submicrònics per efecte de portadors calents.*

Olimpíada de Física

Els passats dies 29 i 30 d'abril i 1 i 2 de maig es va celebrar la fase final de l'Olimpíada Espanyola de Física, fase de classificació de la XXIV Olimpíada Internacional de Física. Aquesta novena edició tingué lloc a la ciutat d'Ourense i fou organitzada per la Universitat de Vigo. Com ja és ben conegut, a la fase final es presenten els estudiants seleccionats a cada fase local, la qual és organitzada per cada districte universitari.

A Catalunya, la Societat Catalana de Física, en col·laboració amb la Coordinació de Física de les PAAU i gràcies al finançament de la Generalitat de Catalunya, va organitzar la fase local catalana. En aquesta edició, les proves de selecció van tenir lloc la tarda del dia 19 de febrer a la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona. S'hi van presentar 123 estudiants, pertanyents a 51 centres d'ensenyament secundari de Catalunya.

Després d'una acurada revisió de les proves realitzades pels estudiants presentats, la comissió catalana va seleccionar, per a la fase final, quinze estudiants com a representants de les universitats catalanes.

Els estudiants seleccionats van rebre de mans del president de la Societat Catalana de Física, en un acte públic celebrat el dia 20 de març a la seu de l'IEC, el diploma acreditatiu de la seva selecció i també un petit obsequi consistent en un lot de llibres de física que serviran per a ajudar a complementar la seva formació en el seu futur ensenyament universitari.

Cadascun dels set primers classificats rebé la quantitat de cinquanta mil pessetes de mans de les autoritats del Ministeri d'Educació i Cultura el dia del lliurament de premis de la fase final, quantitat que fou de trenta-cinc mil pessetes per als set classificats següents i de vint-i-cinc mil per a la resta de seleccionats.

Les proves de la fase final de l'Olimpíada de Física es van celebrar el dia 30 d'abril, en

sessió de matí i tarda. En aquesta fase van competir més d'un centenar d'estudiants pertanyents a trenta-nou universitats repartides per tot el territori de l'Estat espanyol. Les proves van consistir en la resolució de tres problemes pràctics i d'un problema experimental.

L'actuació dels estudiants catalans va ser bona, ja que van aconseguir una medalla d'or, dues medalles d'argent (de les set donades), quatre de bronze (de les divuit) i tres mencions honorífiques (de les vint). Aquest resultat ha permès que l'estudiant Alberto Hernández Mínguez, de l'IES Manuel Carrasco i Formiguera de Barcelona, representi els estudiants catalans a Hèlsinki, on a primers de juliol s'ha celebrat l'Olimpíada Internacional.

És digne d'esmentar el bon ambient entre tots els estudiants que es van desplaçar a Ourense, així com les experiències adquirides per aquests, que van servir per a fomentar encara més els seus sentiments envers la física.

Revista de Física

La Societat Catalana de Física publica dos números cada any de la *Revista de Física*. Aquesta revista d'alta divulgació de la física, que fa set anys que s'edita, té un alt grau d'acceptació entre tots els físics de parla catalana i ha permès una connexió més gran entre la nostra comunitat, com també un coneixement acurat del que fan companys escampats pertot arreu. Un altre aspecte que cal assenyalar és que la continuïtat i la seriositat de la publicació han servit per a donar a conèixer la Societat Catalana de Física a llocs i persones als quals no hauria estat fàcil arribar per uns altres camins.

El contingut de la *Revista de Física* d'aquest darrer any, a més de les ressenyes bibliogràfiques, de les cròniques, de l'editorial i de les seccions fixes «D'ací i d'allà» i «La rebotiga», consisteix en els articles següents:

Número 14

Marc Figueras, Josep Rius, Francesc Pi i Gaspar Orriols, «Què són els sistemes dinàmics?».

Marc Figueras, Josep Rius, Francesc Pi i Gaspar Orriols, «Què fan els sistemes dinàmics?».

Macarena Cagigal i Daniel Recasens, «La magnetometria aplicada a l'estudi dels moviments articulatoris».

Josep Grells i Carme Martín, «La fase de Berry. Evolució temporal cíclica de sistemes quàntics oberts».

Teresa Serra i Xavier Casamitjana, «Dinàmica d'agregació d'un sistema de partícules en un flux de Couette».

Jordi Velasco, «L'Institut de Física Corpuscular (IFIC)».

Publicacions

Revista de Física, núm. 13 (segon semestre de 1997).

Revista de Física, núm. 14 (primer semestre de 1998).

▼

Societat Catalana de Matemàtiques

Junta Directiva

President:	SEBASTIÀ XAMBÓ I DESCAMPS
Vicepresident:	JOAQUIM ORTEGA I ARAMBURU
Secretari:	ANTONI GOMÀ I NASARRE
Tresorer:	XAVIER MARTÍNEZ DE ALBÉNIZ
Vocals:	JAUME AGUADÉ I BOVER
	CLAUDI AGUADÉ I BRUIX
	JOSEP GRANÉ I MANLLEU
	ANNA POL I MASJOAN
	PELEGRÍ VIADER I CANALS
Delegat de l'IEC:	JOAN GIRBAU I BADÓ
Nombre de socis:	869

Sumari d'activitats

Un dels apartats d'aquesta MEMÒRIA es dedica a exposar la tasca del Comitè Executiu i del Comitè Organitzador del Tercer Congrés Europeu de Matemàtiques (3ECM-Barcelona 2000) perquè la SCM espera que, després que el Consell de la Societat Matemàtica Europea (EMS) hagi escollit la candidatura de Barcelona presentada per la nostra Societat, la celebració del Congrés serà un esdeveniment des del punt de vista institucional i ciutadà.

També amb la intenció de fer cada vegada més viva una identitat matemàtica a casa nostra, aquest any s'ha celebrat la Primera Trobada Matemàtica, amb la participació de quasi un centenar de assistents. El notable èxit d'aquesta Trobada ha impulsat la Societat a organitzar, a partir d'aquest any, una trobada anual.

Si bé la Primera Trobada va tenir un caràcter eminentment universitari, això no vol pas dir que la SCM estigui allunyada de l'ensenyament secundari. En aquest sentit, cal destacar els intercanvis amb les associacions de professorat que formen la FEEMCAT, amb una acció encaminada a proposar un currículum alternatiu per a una assignatura optativa de matemàtiques al nou batxillerat, i convé, també, comentar els cursos de Cabri i de Minitab, dues eines informàtiques amb moltes possibilitats de caràcter didàctic. I, naturalment, cal esmentar les organitzacions que s'indiquen seguidament.

Per tal d'incrementar el gust per les matemàtiques entre els alumnes i les alumnes de secundària, s'han desenvolupat dos concursos de problemes:

— XXXIV Olimpíada Matemàtica: sessions de preparació, publicació relativa al tema i realització de la fase catalana.

— Organització de la tercera edició catalana de les Proves Cangur per a alumnes de secundària, en el marc de l'organització europea Le Kangourou sans Frontières, i publicació d'un recull de problemes per a ajudar a la preparació de les proves.

Com a activitat encaminada a la captació de socis entre els estudiants, el dia de Sant Jordi es va muntar, a cadascuna de les tres universitats on es fan estudis de matemàtiques, una parada per a fer conèixer les activitats i les publicacions de la SCM, i d'aquesta manera es va aconseguir que quaranta-sis persones s'hi inscrivissin com a socis nous.

Intercanvis amb unes altres institucions i uns altres organismes: Universitat de Girona, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Mòdena, ADEMGI, FEEMCAT, ABEAM i algunes altres societats filials de l'IEC.

Publicacions i organització de conferències i cursos de caràcter divulgatiu.

Tercer Congrés Europeu de Matemàtiques 3ECM-Barcelona 2000

La primera reunió del Comitè Científic del 3ECM va tenir lloc a l'Institut d'Estudis Catalans el dia 25 d'octubre de 1997 sota la presidència del professor Sir Michael Atiyah. Aquest comitè és format per tretze investigadors i investigadores europeus de primera línia d'Alemanya, Espanya, Finlàndia, França, Holanda, Hongria, Polònia, el Regne Unit i Rússia. (Un dels acords presos en aquesta reunió fou que els noms dels membres del comitè no es fessin públics.)

En aquesta primera reunió es va discutir l'esquema del congrés i el procediment que se seguirà per a escollir els conferenciants. La característica comuna de tots els temes de què es tractarà al 3ECM serà el caràcter innovador i interdisciplinari.

El Comitè Executiu ha establert també els criteris d'actuació per a les propostes de congressos satèl·lit que es rebin d'aquí fins a l'any 2000. Es farà publicitat d'aquests congressos per mitjà del material imprès i electrònic del 3ECM, en concret la pàgina web del Tercer Congrés Europeu de Matemàtiques, que és la següent: *http://www.iec.es/3ecm*.

XXXIV Olimpíada Matemàtica

Per tal de millorar la qualitat dels participants catalans en les Olimpíades Matemàtiques, la SCM edita una publicació amb orientacions teòriques i pràctiques sobre temes diversos, problemes resolts i molts més de plantejats, i, alhora, organitza a Barcelona unes sessions de preparació i dóna suport a unes altres que es fan en diversos llocs de Catalunya.

La fase catalana de la XXXIV Olimpíada Matemàtica es va celebrar els dies 12 i 13 de desembre de 1997 i s'hi van presentar 88 alumnes (58 a Barcelona, 14 a Girona, 14 a Lleida i 2 a Tarragona), un nombre superior al de l'any anterior. El tribunal qualificador va decidir d'atorgar vuit premis que es detallen a l'apartat corresponent d'aquesta MEMÒRIA. Els alumnes premiats van participar amb notable èxit a la fase estatal de l'Olimpíada, celebrada a Tarassona.

Les Proves Cangur

La SCM, animada per l'èxit de la primera i la segona convocatòries, ha dut a terme les tasques d'organització de les Proves Cangur 1998. Ens complau constatar un augment de

participació, any rere any, tant pel que fa al nombre de centres com al nombre d'alumnes. En concret, enguany hi han participat 167 centres i s'hi ha inscrit 3.280 alumnes, la qual cosa representa un augment aproximat del 25 % respecte de la convocatòria anterior.

Per a l'organització, es va comptar amb el suport fonamental del professorat responsable en els diversos centres i, des d'un punt de vista econòmic, de l'IEC i del Departament d'Ensenyament, així com de les diverses universitats catalanes i de l'empresa Pont Reyes, SA, distribuïdora oficial de Hewlett Packard, que hi va col·laborar per poder oferir uns premis interessants.

Durant el curs 1996-1997, un equip de professors i professores va elaborar un recull de problemes agrupats en «pàgines de problemes» per facilitar als centres participants la tasca de preparació del seu alumnat. Durant el curs 1997-1998, aquest recull Cangur s'ha actualitzat i ampliat i s'ha enviat a tots els centres participants. També es va enviar una llista de problemes a la comissió europea que havia d'elaborar la proposta d'enunciats per a les proves.

Les Proves Cangur 1998 es van celebrar el dia 20 de març de 1998 en 45 seus diferents de tot Catalunya. La participació va ser de 2.605 alumnes, 563 dels quals eren de la ciutat de Barcelona; 1.004, de la província de Barcelona; 532, de la província de Girona; 303, de la província de Lleida, i 203, de la província de Tarragona.

Per nivells, els participants es van distribuir així: 833 de primer nivell, 867 de segon nivell, 576 de tercer nivell i 329 de COU. Cadascun dels participants va rebre un pin i un diploma commemoratiu.

En cada categoria s'atorgaren deu diplomes de premiat. Els tres primers classificats de cada nivell van ser obsequiats amb un viatge a l'Expo de Lisboa, que va tenir lloc del 25 al 30 de juny de 1998, i la resta de premiats van obtenir calculadores HP amb prestacions elevades i unes quantes publicacions per a completar el premi.

El repartiment de premis es féu el dia 20 de maig de 1998, en un acte solemne que tingué lloc a la Sala Prat de la Riba de l'IEC i que fou presidit pel president de l'Institut d'Estudis Catalans. En el transcurs d'aquest acte, el president de la SCM va donar compte de la creació del pin-Cangur de plata i de l'acord de la Junta de la SCM d'atorgar els primers d'aquests pins com a reconeixement al president de l'IEC, al sotsdirector general d'Ordenació Educativa del Departament d'Ensenyament, al senyor Enric Serra, de l'empresa, i a l'alumne Xavier Gratal, que acaba la seva participació al Cangur després d'obtenir el primer premi en totes les ocasions en què hi ha pogut participar.

El dia 3 de juny, també a l'IEC, es va celebrar una reunió amb els responsables dels centres per a fer una valoració del Cangur 1998 i recollir suggeriments i propostes per al Cangur 1999.

Premis

Al Premi per a Estudiants de la Societat Catalana de Matemàtiques convocat el 1997 es van presentar els treballs següents: *Determinació de les corbes $X_0(N)$ biel·líptiques*, de Francesc Bars Cortina, i *Anells repetitius*, de Ramon Antoine Riolobos. La ponència formada pels senyors Jaume Aguadé i Francesc Planas i la senyora Pilar Bayer acordà proposar que es concedís el premi al treball presentat per Francesc Bars Cortina, de la Universitat Autònoma de Barcelona, i d'atorgar un accèssit al treball presentat per Ramon Antoine Riolobos, de la Universitat Autònoma de Barcelona.

El tribunal qualificador de la fase catalana de la XXXIV Olimpíada Matemàtica, format pels senyors Josep Vaquer (president), Claudi Aguadé i Bruix (secretari) i Joaquim Ortega i Cerdà (vocal), va acordar d'atorgar els premis següents:

— Primers premis: Marc Martínez de Albéniz Margalef (Liceu Francès, Barcelona).
Lluís Acero Sistach (IES Menéndez y Pelayo, Barcelona).
Xavier Gratal Martínez (IES Màrius Torres, Lleida).

— Segons premis: Edgar González Pellicer (Madres Concepcionistas, Barcelona).
Aniol Llorente Saguer (IES Jaume Vicens Vives, Girona).
Àngel Faus Torras (Bell-lloc del Pla, Girona).

— Tercers premis: Eduard Viladesau Franquesa (Aula Escola Europea, Barcelona).
Antoni Conejero Cárceles (IES Jaume Vicens Vives, Girona).

Finalment, es fan constar els participants més destacats de cada categoria a les Proves Cangur 1998. Les proves foren valorades pels tribunals reunits a cada centre on es van celebrar i els resultats han estat acceptats per la Junta Directiva de la SCM.

— Primer nivell (1r de BUP; 1r de FP1, 3r d'ESO):
Primer premi: Maria Saumell Mendiola (Sant Miquel Arcàngel, Molins de Rei).
Segon premi: Martí Prats Soler (IES Montserrat, Barcelona).
Tercer premi: Miquel Oliu Barton (Aula Escola Europea, Barcelona).

— Segon nivell (2n de BUP; 2n de FP1, 4t d'ESO):
Primer premi: Albert Herrero Casas (Samuel Gili i Gaya, Lleida).
Segon premi: Ares Gratal Martínez (Joan Oró, Lleida).
Tercer premi: Domènec Martín Martínez (Alt Penedès, Vilafranca del Penedès).

— Tercer nivell (3r de BUP; 1r de FP2, 1r de Batxillerat):
Primer premi: Edgar González Pellicer (Madres Concepcionistas, Barcelona).
Segon premi: Darío Mora Portela (IES Barna Congrés, Barcelona).
Tercer premi: Ivan Barenys García (Salvador Vilaseca, Reus).
Eduard Viladesau Franquesa (Aula Escola Europea, Barcelona).

— Quart nivell (COU; 2n o 3r de FP2, 2n de Batxillerat):
Primer premi: Xavier Gratal Martínez (IES Màrius Torres, Lleida).
Segon premi: Àngel Faus Tomàs (Bell-lloc del Pla, Girona).
Tercer premi: Francesc d'Assís Puig Sadurní (IES Les Corts, Barcelona).
Aniol Llorente Saguer (Jaume Vicens Vives, Girona).

Conferències

— *Topology and quantum Field theory*, a càrrec del professor Sir Michael Atiyah. Sessió inaugural del curs 1997-1998, conjuntament amb la Societat Catalana de Física. Institut d'Estudis Catalans, Sala Prat de la Riba, 24 d'octubre de 1997.

— *La Societat Catalana de Matemàtiques a les portes del segle XXI*, a càrrec dels se-

nyors Sebastià Xambó i Descamps, de la Universitat Politècnica de Catalunya, i Joan Girbau i Badó, de la Universitat Autònoma de Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, Sala Prat de la Riba, 4 de novembre de 1997.

— *Caos de Wiener i aplicacions*, a càrrec de la senyora Marta Sanz i Solé, de la Universitat de Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, Sala Puig i Cadafalch, 11 de desembre de 1997.

— Primera Trobada Matemàtica. Institut d'Estudis Catalans, Sala Prat de la Riba, 27 de març de 1998.

«Monstres, cordes, fantasmes i clars de lluna», a càrrec de Pilar Bàyer (Universitat de Barcelona).

«Algunes aplicacions dins el tractament d'imatges», a càrrec de Bartomeu Coll (Universitat de les Illes Balears).

«Equació de Burgers pertorbada per un soroll aleatori», a càrrec de David Nualart (Universitat de Barcelona).

«Estructures geomètriques sobre varietats de dimensió 3», a càrrec de Joan Porti (Universitat de Tolosa).

«Representació i mostratge de funcions», a càrrec de Joaquim Bruna (Universitat Autònoma de Barcelona).

— *Mostreig i interpolació*, a càrrec del professor Joaquim Ortega Cerdà, Premi Josep Teixidor 1998. Institut d'Estudis Catalans, Sala Prat de la Riba, 4 de juny de 1998.

— *Teoria de Galois diferencial i no-integrabilitat de sistemes hamiltonians*, a càrrec del professor Juan José Morales, Premi Ferran Sunyer Balaguer 1998. Institut d'Estudis Catalans, Sala Prat de la Riba, 4 de juny de 1998.

Cursos

Sessions de preparació per a l'Olimpíada Matemàtica. Coordinades pel professor Josep Grané, a Girona, Lleida, Tarragona i Barcelona; obertes a tots els estudiants dels darrers cursos de secundària i completades amb unes altres sessions a Barcelona i Girona, durant els mesos de gener, febrer i març de 1998, i també coordinades pel professor Josep Grané, per a preparar els guanyadors per a l'Olimpíada estatal.

Curs de Cabri Géomètre. Impartit pels professors Lluís Bibiloni i Xavier Valls. Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona, del 24 de gener al 7 de març de 1998.

Curs de fonaments d'estadística i ús del programa Minitab. Impartit pel professor Antoni Gomà, de l'IES Joanot Martorell. Facultat de Matemàtiques i Estadística de la Universitat Politècnica de Catalunya, del 25 d'abril al 30 de maig de 1998.

Publicacions

Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques, vol. 12, núm. 2 (desembre 1997). 70 p.

Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques, vol. 13, núm. 1 (juny 1998). 80 p.

GRANÉ, Josep [cur.]. *Sessions de preparació per a l'Olimpíada Matemàtica.* 1997. 252 p. [Seccions: «Geometria», Sebastià Xambó; «Probabilitat», Josep Pla; «Aritmètica», Griselda Pascual; «Polinomis», Lluís Bibiloni i Pelegrí Viader; «Successions recurrents», Josep Maria Brunat; «Desigualtats», Ignasi Mundet; «Disseccions geomètriques», Joan Trias;

«Equacions funcionals», Claudi Alsina]

Recull de problemes Cangur 1998. 37 p.

SCM/Notícies, núm. 7 (novembre 1997). 28 p.

SCM/Notícies, núm. 8 (juliol 1998). 38 p.

Es pot consultar una edició electrònica del *Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques* a la pàgina web de la Societat, que és la següent: *http://www.iec.es/scm*.

▼ Societat Catalana de Química

Junta Directiva

Presidenta:	PILAR GONZÁLEZ I DUARTE
Secretari:	JOAN SUADES I ORTUÑO
Tresorer:	JOAN SOLA I CASADEVALL
Publicacions:	MIQUEL SECO I GARCIA
Vocals:	JOSEP ARMENGOL I ROCASPANA
	JOSEP M. BAYONA I TÉRMENS
	JOAN FERRÉ I BALDRICH
	LLUÏSA MATAS I JORDI
	JAUME PUY I LLORENS
	JOSEP M. RIBÓ I TRUJILLO
	LÍDIA RODRIGO I LLOPIS
Delegat de l'IEC:	SALVADOR ALEGRET I SANROMÀ
Nombre de socis:	550

L'actual Junta de la Societat Catalana de Química ha volgut continuar la línia d'actuació que s'havia traçat el curs anterior i en aquest curs ha continuat les seves activitats encaminades a la difusió i al desenvolupament de la química, principalment pel que fa a l'organització de conferències i debats.

Cal remarcar l'èxit d'assistència i el nivell científic assolit en els Debats de Química. Els debats que anaven especialment dedicats als professors d'ensenyament secundari van tenir una acollida molt bona. Volem assenyalar l'entusiasme i l'interès que ens ha fet arribar el col·lectiu d'ensenyants, el qual demana que els debats es puguin celebrar també en el curs vinent.

Conferències

Cicle de conferències sobre l'*Estat de les diferents àrees de la química a les portes d'un canvi de segle*. Institut d'Estudis Catalans, Sala Prat de la Riba. Aquest cicle s'inicià l'any passat a la seu de l'IEC i enguany continua amb la celebració de la tercera i la quarta conferències.

«La química analítica al llindar del segle XXI», a càrrec del professor Miquel Valcárcel, catedràtic de Química Analítica de la Universitat de Còrdova. 20 de novembre de 1997. Tercera conferència, que també es va incloure dins del simposi sobre *L'aportació cultural i científica de l'Institut d'Estudis Catalans (1907-1997)*.

«La química-física al llindar del segle XXI», a càrrec del professor Joan Bertran Rusca, catedràtic de Química i Física de la Universitat Autònoma de Barcelona. 25 de febrer de 1998. Quarta conferència.

Altres conferències

Biochemistry of organic matter in estuarine and coastal environments: the use of lipid biomarkers, a càrrec del professor Laurent Bodineau, de la Universitat de Lilla. Sala d'actes del CID, CSIC. Barcelona, 7 d'octubre de 1997.

Frontal polymerization: from microgravity to new materials, a càrrec del professor J. A. Pojman, del Departament de Química i Bioquímica de la Universitat de Southern Mississippi. Facultat de Química de la Universitat de Barcelona, 28 de maig de 1998.

Debats

Quart debat de química a l'Institut d'Estudis Catalans: *La relació entre les dues àrees frontereres de la química inorgànica: la química bioinorgànica i la química organometàl·lica*. Institut d'Estudis Catalans, Sala Prat de la Riba, 4 de desembre de 1997. Noranta assistents.

«La química inorgànica en la biologia i en la medicina», a càrrec de Virtudes Moreno, de la Universitat Autònoma de Barcelona.

«La química a Internet», a càrrec de Ramon Yáñez, de la Universitat Autònoma de Barcelona.

«La química organometàl·lica: entre la química orgànica i la química inorgànica», a càrrec de Joan Suades, de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Debat sobre els temes tractats i cloenda.

Cinquè debat: *El medi ambient*. Institut d'Estudis Catalans, Sala Prat de la Riba, 4 de març de 1998. Seixanta assistents.

L'objectiu de la Societat Catalana de Química és posar en contacte els professors d'ensenyament secundari amb especialistes universitaris en temes ambientals. Es parlà de temes ambientals relatius al conjunt del nostre planeta, de l'escala planetària a una visió segons una perspectiva més local i més propera i de les emissions dels gasos que produeixen l'efecte d'hivernacle a Catalunya. També es tractà de la tendència de la nostra societat de relacionar i responsabilitzar la química amb molts dels problemes generats pel desenvolupament econòmic (quimiofòbia).

«Les bases científiques del protocol de Kyoto», a càrrec de Josep E. Llebot, de la Universitat Autònoma de Barcelona.

«L'emissió de gasos d'efecte d'hivernacle. De l'escala global a l'escala local: exemples a Catalunya», a càrrec de José M. Baldasano, de la Universitat Politècnica de Catalunya.

«La química urbana», a càrrec de Xavier Domènech, de la Universitat Politècnica de Catalunya.

«La imatge social de la química», a càrrec de Xavier Duran, químic i periodista especialitzat en temes científics.

Presentació de la taula periòdica dels elements

Amb el desig de contribuir a l'estudi i al desenvolupament de la química en la nostra llengua, el dia 11 de juny de 1998 tingué lloc la presentació de la nova versió de la taula periòdica dels elements químics, amb la conferència *Les mil cares de la taula periòdica,* a càrrec de la senyora Pilar González i Duarte, presidenta de la Societat Catalana de Química, a la Sala Prat de la Riba de l'IEC. L'acte tingué un èxit notable i hi assistiren més de cent cinquanta persones.

Poques branques de la ciència tenen un element tan clarament identificador com la química, que disposa de la *taula periòdica dels elements.* Aquesta relació va, però, molt més enllà de la condició de símbol d'una ciència o d'una professió ja que, alhora, els químics consideren que la taula periòdica constitueix la base i l'eix vertebrador dels seus coneixements. En conseqüència, la taula periòdica és, encara avui, la referència indispensable dels professionals de la química i una eina molt valuosa per a l'aprenentatge d'aquesta disciplina.

Per tots aquest motius, la Societat Catalana de Química torna a oferir la versió catalana de la taula periòdica. Aquesta versió de 1998 presenta novetats significatives respecte a l'edició anterior de 1985. Així, inclou el nom i el símbol recentment assignats als elements pesants que tenen el nombre atòmic comprès entre el 104 i el 109. Els acords presos per la IUPAC en la reunió del proppassat mes d'agost a Ginebra han permès tancar una llarga controvèrsia per la paternitat d'aquests elements. Cal fer notar que, contravenint a la normativa existent, que no permetia anomenar cap element amb el nom d'una persona en vida d'aquesta, s'ha acceptat donar el nom del químic americà G. T. Seaborg a l'element 106.

Una altra característica de la nova taula fa referència als elements *lantà* i *actini,* que s'han situat encapçalant les sèries dels elements a les quals donen nom. Aquesta modificació obeeix a la major similitud de comportament del La amb Ce-Lu i de l'Ac amb Th-Lr, respectivament, més que no pas els elements del grup del Sc. Així mateix, en les caselles d'aquest grup, on es trobaven exclusivament La i Ac, s'indica l'existència de les dues sèries esmentades.

Aprofitant l'avinentesa d'una nova edició de la *Taula periòdica dels elements,* s'han actualitzat els pesos atòmics dels elements, els quals canvien segons la composició isotòpica de les seves fonts.

Premis per a estudiants

El premi de la Societat Catalana de Química 1998 fou atorgat al senyor Antoni Solsona i Palau pel treball *Compostos ambifílics: noves vies sintètiques, estudis d'agregació i possibles aplicacions com a radiofàrmacs.* Així mateix, es van concedir dos accèssits: l'un, al senyor José Besora Moral pel treball *Síntesi i caracterització estructural de complexos de Zn(II), Ni(II) i Cu(II) amb el lligand (2-dimetilaminoetil) metilditiocarbamat: aplicació de l'espectroscòpia de RSE a l'estudi del complex de Cu(II),* i l'altre, a la senyora Esther de la Encarnación Gradaïlla pel treball *Síntesi i aplicacions catalítiques de complexos arens de ruteni(II) amb lligands fosfina.*

▼

Societat Catalana de Tecnologia

Junta Directiva

President:	ESTANISLAU TOMÀS I MORERA
Secretari:	MARC BARRACÓ I SERRA
Tresorer:	ORIOL IZARD I BADIA
Vocals:	JOAQUIM CASAL I FÀBREGA
	JOSEP AMAT I GIRBAU
	M. CLARA TORRENTS I MAZZEI
	JOSEP ARNALDOS I VIGER
	ALÍCIA CASALS I GELPÍ
	RICARD BOSCH I TOUS
	JOSEP M. FUERTES I ARMENGOL
Delegat de l'IEC:	ENRIC FREIXA I PEDRALS
Nombre de socis:	98

Conferències

W. B. Hall, enginyer del grup Rolls Royce, Regne Unit: *Modelling and monitoring techniques use in the development of high voltage circuit breakers.* Acte organitzat conjuntament amb l'Associació Electrotècnica Espanyola. Institut d'Estudis Catalans, 18 de setembre de 1997.

Miquel Barceló i Garcia, de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Tecnologia i societat al tombant del segle». Dins del cicle de conferències *Ciència i cultura al llindar del segle XXI*, celebrat amb motiu del norantè aniversari de l'IEC. Institut d'Estudis Catalans, 18 de novembre de 1997.

Sessió commemorativa del centenari del naixement de Carles Buïgas i Sans. Institut d'Estudis Catalans, 29 d'abril de 1998.

Santiago Riera i Tuèbols, del Departament d'Història de la Universitat de Barcelona: *Carles Buïgas, la màgia de l'aigua i de la llum.*

Blanca Jiménez de Anta, cap de projecte de la Font Màgica i Fonts de l'Ajuntament de Barcelona: *Rehabilitació de la Font Màgica de Montjuïc.*

Doctor Dougal D. Drysdale, Unit of Fire Safety Engineering de la Universitat d'Edimburg: *Fire safety and its application to fire safety engineering*. Acte organitzat conjuntament amb el Centre d'Estudis del Risc Tecnològic (CERTEC). Escola Tècnica Superior d'Enginyers Industrials de Barcelona, 8 de juny de 1998.

Doctor Urbano Stenta, director del Consorci Aurora de Roma (Itàlia): *La technologie pour les handicapés. Collaboration entre universités et entreprises*. Hotel Carlemany, Girona, 11 de juny de 1998.

Jaime Ricart, professor del Departament de Ciència i Enginyeria Nàutica de la Universitat Politècnica de Catalunya: *L'aparell dels grans velers escola*. Acte organitzat conjuntament amb la Facultat de Nàutica de la UPC. Institut d'Estudis Catalans, 17 de juny de 1998.

Jornades

Impacte de la tecnologia en la societat actual. Acte celebrat amb motiu del norantè aniversari de l'IEC. Institut d'Estudis Catalans, 12 de novembre de 1997.

Joaquim Casal, catedràtic del Departament d'Enginyeria Química de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Desenvolupament industrial i risc tecnològic».

Xavier Obradors, investigador del CSIC, Departament de Ciència dels Materials: «Limitacions tecnològiques i nous materials».

Francesc Serra, catedràtic del Departament d'Enginyeria Electrònica de la Universitat Autònoma de Barcelona i director del Centre Nacional de Microelectrònica: «La microelectrònica a les portes del segle XXI».

Josep Amat, catedràtic del Departament d'Enginyeria de Sistemes d'Automàtica i Informàtica Industrial de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Vers la visió artificial».

Pere Caminal, catedràtic del Departament d'Enginyeria de Sistemes d'Automàtica i Informàtica Industrial de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Bioenginyeria i qualitat de vida».

Lluís Jofre, catedràtic del Departament de Teoria del Senyal i Comunicacions de la Universitat Politècnica de Catalunya i vicerector de Política Científica de la UPC: «L'impacte de les tècniques digitals a la televisió i les comunicacions».

Debat

Tecnologia elèctrica, cultura i societat. Organitzat amb la col·laboració del Departament d'Enginyeria Elèctrica de la UPC i del Museu FECSA (Grup ENDESA). Objectiu: plantejar la relació dels avenços tecnològics amb els aspectes humans, culturals i socials implicats entorn de la tecnologia elèctrica. Moderadora: Alícia Casals. Participants: Gabriel Ferraté, Jaume Pagès, Manuel Martí Recober, Claudi Alsina i Ton Sales. Institut d'Estudis Catalans, 21 d'abril de 1998.

Llorenç Sánchez i Vilanova, historiador: «El factor humà a les grans construccions de centrals elèctriques. L'experiència al Pallars».

Joan Carles Alayo i Manubens, doctor en enginyeria industrial: «L'evolució de la tecnologia elèctrica al període 1900-1920».

Joan Tatjer i Mir, enginyer industrial, coordinador general del Museu FECSA: «Les empreses elèctriques i el turisme industrial. Els projectes en marxa al Pallars».

Ricard Bosch, enginyer industrial, Departament d'Enginyeria Elèctrica de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Impacte social dels darrers avenços en tecnologia elèctrica».

Premi per a estudiants

El Premi per a estudiants de la Societat Catalana de Tecnologia 1997 ha estat concedit al treball *Un sensor òptic interferomètric en tecnologia de sicili per mesurar índexs de refracció*, de David Jiménez Jiménez.

Publicacions

CASALS I GELPÍ, Alícia [cur.]. *Ajuts tecnològics per a disminuïts físics*. 1998. 295 p. (Monografies de Tecnologia; 4)

SECCIÓ FILOLÒGICA

La Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans té actualment dinou membres numeraris, vuit membres emèrits i catorze membres corresponents. En la reunió de la Secció Filològica del 3 de juliol de 1998 es féu l'elecció d'un nou Consell de Govern, que ha passat a substituir el que fou elegit el 7 de juliol de 1995. Aquest nou Consell de Govern, com l'anterior, és presidit pel senyor Joan A. Argenter; la vicepresidència ha passat del senyor Joan Veny a la senyora M. Àngels Anglada, i la secretaria, del senyor Carles Miralles al senyor Isidor Marí. El senyor Vicent Pitarch hi continua com a tresorer.

La Secció ha hagut de lamentar el traspàs del membre corresponent Veikko Väänänen, que morí a Hèlsinki el dia 1 de juny de 1997.

Durant aquest curs, la Secció Filològica s'ha reunit els dies 19 de setembre, 10 d'octubre, 14 de novembre i 12 de desembre de 1997, i 16 de gener, 13 de febrer, 13 de març, 17 d'abril, 15 de maig, 12 de juny i 3 de juliol de 1998. Com és habitual, en aquestes reunions s'ha tractat de temes propis de l'àmbit filològic i del funcionament de la Secció.

Per tal de commemorar el norantè aniversari del membre emèrit Ramon Aramon i Serra, la Secció Filològica ha publicat el llibre d'homenatge *Estudis de llengua i literatura*, volum que recull alguns dels seus estudis més importants i que fou ofert a l'autor el 8 de desembre de 1997, dia del seu aniversari. El president de la Secció Filològica en féu una presentació pública a l'Alguer el dia 2 d'abril, en el marc de la inauguració de l'exposició commemorativa del norantè aniversari de l'IEC en aquesta ciutat.

La Secció Filològica té l'orgull de comptar a partir d'enguany amb dos nous doctors *honoris causa* entre els seus membres corresponents. El dia 27 de maig, en el marc del novè col·loqui de la Societat Catalana de Nord-amèrica (NACS), fou conferit aquest grau al membre corresponent Joseph Gulsoy (Toronto), a la Universitat de Barcelona. El dia 8 de juny, el membre corresponent Enric Valor fou investit doctor *honoris causa* per la Universitat de les Illes Balears. L'acte se celebrà a la Universitat de València per motius de salut del senyor Valor. El president representà la Secció en totes dues ocasions.

Quant a les tasques científiques desenvolupades durant aquest curs, cal destacar les següents:

— *Treballs d'elaboració de la segona edició del* Diccionari de la llengua catalana. La Comissió Lexicogràfica de la Secció Filològica hi treballa específicament de manera constant, i dels resultats de les seves reunions se'n tracta en els plens mensuals de la Secció. Amb la finalitat de coordinar les tasques de revisió del diccionari, el dia 5 de març de 1998 es constituí la Comissió Lexicogràfica ampliada, en la qual és present un representant de cada una de les altres seccions de l'IEC.

— *Treballs d'elaboració de la nova gramàtica de l'IEC.* La Comissió de Gramàtica s'ha

reunit cada quinze dies per tractar de qüestions relatives a la confecció de la nova gramàtica de l'IEC. Hom ha mantingut una relació assídua amb els membres del Consell Consultiu de la Gramàtica, i aquest s'ha reunit el dia 29 d'abril.

— *Treballs de la* Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana. La Comissió de Català Estàndard, dividida en dues subcomissions, elabora els dos darrers fascicles de la *Proposta*, dedicats a la sintaxi i al lèxic.

— *Inici dels treballs d'elaboració d'un* Diccionari abreujat de la llengua catalana, *partint del diccionari de l'IEC.*

— *Elaboració de dictàmens sobre la llengua.* La Secció Filològica ha fet i ha difós els acords *Termes que designen la unitat de moneda europea i la seva subdivisió: l'*euro *i el* cent i *Els termes jurídics* acte/aute *i* interlocutòria.

En aquest sentit, pel que fa a la difusió de la normativa, durant el primer trimestre d'aquest curs, i seguint una política acordada per la Secció Filològica el 1989, s'ha tramès l'obra *Documents normatius 1962-1996 (amb les novetats del diccionari)* a més de cinc mil destinataris (persones i institucions relacionades amb la llengua).

Així mateix, la Secció Filològica ha participat en iniciatives de tipus politicolingüístic, la principal de les quals ha estat col·laborar amb la Presidència de l'IEC en la tramitació de la documentació oportuna al Consell Valencià de Cultura i la fixació de la posició de l'Institut en l'afer sobre el qual aquest havia de dictaminar. També ha contribuït a la promoció exterior de la institució, especialment en aquells aspectes que s'han materialitzat amb la signatura de convenis entre l'IEC i diferents institucions de les terres de llengua catalana, i també mitjançant la participació en actes celebrats a Andorra, l'Alguer i Madrid, llocs on ha estat duta l'exposició preparada per l'Institut amb motiu del seu norantè aniversari. En aquesta última ciutat tingué lloc, a la Residència d'Estudiants, la taula rodona *La lengua catalana, hoy*, amb la participació dels senyors Joan A. Argenter i Isidor Marí, membres de la Secció Filològica; Ignacio Bosque, acadèmic de la Reial Acadèmia Espanyola, i Agustín Vera, director acadèmic de l'Institut Cervantes.

Pel que fa a la col·laboració amb unes altres institucions i entitats en activitats de normalització i d'elaboració lingüístiques, cal esmentar la participació de la Secció Filològica en el Consell Supervisor del TERMCAT i en el seu Consell de Direcció i l'establiment dels criteris —i la supervisió de llur aplicació— que han permès l'acreditació que l'IEC ha donat al *Gran diccionari de la llengua catalana*, d'Enciclopèdia Catalana, SA. En l'àmbit exterior, la Secció ha incrementat la relació amb les altres acadèmies de la llengua de l'Estat espanyol, especialment amb la basca i la gallega.

Les Jornades de la Secció Filològica d'aquest curs s'han celebrat a la Franja de Ponent els dies 17 i 18 d'octubre de 1997. Com ja és habitual, s'hi feren dues sessions. La primera tingué lloc el divendres 17 a Calaceit, a la seu de la Fundació Noesis, i hi participaren els senyors Jordi Carbonell, Joaquim Rafel, Joaquim Monclús i Miquel Blanc i la senyora Carme Alcover. L'endemà, el dissabte 18, se celebrà una altra sessió al Palau Montcada de Fraga, amb les intervencions dels senyors Josep M. Becana, Ramon Sistac, Josep Galan i Joan A. Argenter i la senyora M. Rosa Fort. Totes dues sessions es clogueren amb un col·loqui. Els membres de la Secció Filològica i els seus acompanyants foren extraordinàriament ben rebuts pels representants culturals i polítics d'aquestes dues poblacions, especialment pels alcaldes, Il·lm. Sr. Fernando Latorre Jasá (Calaceit) i Il·lm. Sr. Vicente Juan Juesa (Fraga).

Durant aquest curs, la Secció Filològica ha procedit a la preparació de diverses iniciati-

ves commemoratives del cinquantenari de la mort de Pompeu Fabra, que s'escaurà el 25 de desembre de 1998. Les activitats que es preparen són les següents: 1) unes jornades científiques sobre l'obra del mestre en el seu context històric, les quals han de contribuir també a una reflexió sobre la teoria i la pràctica de la codificació lingüística; 2) la publicació en edició facsímil de la *Miscel·lània Fabra* (Buenos Aires, 1943), amb un estudi preliminar d'Antoni M. Badia i Margarit, i 3) la publicació, en coedició amb l'editorial Proa, de l'edició crítica completa de les *Converses filològiques* del Mestre, a cura de Joaquim Rafel i Fontanals.

Publicacions

ARAMON I SERRA, Ramon. *Estudis de llengua i literatura.*

CALAFORRA CASTELLANO, Guillem. *Wilhelm Meyer-Lübke i Das Katalanische. Introducció i traducció.*

GIMENO BETÍ, Lluís. *Atles de la diòcesi de Tortosa.*

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Documents normatius 1962-1996 (amb les novetats del diccionari).*

Jornades de la Secció Filològica a Mallorca.

MIRALLES I MONTSERRAT, Joan. *Corpus d'antropònims mallorquins del segle XIV.*

SALVADÓ I JASSANS, Miquel. *Onomàstica de Poboleda.*

S'han reeditat els llibres següents:

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, I: Fonètica.* 3a ed.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, II: Morfologia.* 4a ed.

PROGRAMES DE RECERCA

▼ Observatori de Neologia

Directora: M. Teresa Cabré i Castellví

Activitats

1. Buidatge sistemàtic de neologismes:

— Durant el curs 1997-1998 s'han dut a terme, d'una banda, el buidatge bimensual, que correspon a tots els col·laboradors del projecte, i, de l'altra, el buidatge complementari, que correspon al personal becat.

— Buidatge de premsa catalana (*AVUI*, *Punt Diari*, *El Periódico* i *El Temps*), editada durant el curs, i automatització a la base de dades corresponent —BUITCAT97 i BUITCAT98—, a partir del gestor de bases de dades DBase IV.

— Total de registres corresponents a aquest període continguts a la base BUITCAT97: 4.252. El total de neologismes corresponents al buidatge de 1997 ha estat 7.126.

— Total de registres corresponents a aquest període continguts a la base BUITCAT98: 1.450.

2. Detecció semiautomàtica de neologismes (projecte en curs). S'ha continuat treballant en la detecció semiautomàtica de neologismes inclosos en la premsa escrita objecte de buidatge de l'Observatori i disponible en format electrònic, a partir de programes que presenten les paraules candidates a ser neològiques.

3. Elaboració d'un diccionari de neologismes per al català (projecte en curs) amb els neologismes més freqüents documentats al llarg del període 1989-1996. Durant aquest curs s'ha treballat bàsicament en la redacció de les definicions. Actualment es van elaborant els articles de diccionari definitius.

4. Difusió del projecte i intercanvi amb uns altres projectes de neologia:

— Presentació del projecte a la Facultat de Traducció i Interpretació de la Universitat Autònoma de Barcelona (20 d'abril de 1998) amb la conferència *L'observació de la neologia espontània: metodologia i resultats de l'Observatori de Neologia*, a càrrec de Judit Freixa, Elisabet Solé i M. Teresa Cabré.

— Presentació del projecte a la Facultat de Filologia de la Universitat de Barcelona (28 d'abril de 1998) amb la conferència *L'Observatori de Neologia: anàlisi de la neologia espontània*, a càrrec de Judit Freixa, Elisabet Solé i M. Teresa Cabré.

— Col·laboració amb la Facultat d'Humanitats de la Universitat de Vigo en l'elaboració d'un projecte sobre neologia (IULA, UPF, 14-15 de maig de 1998).

▼

Atles Lingüístic del Domini Català

Directors: Lídia Pons i Griera
Joan Veny i Clar

Etnotextos del català oriental

S'ha procedit a la revisió de la transcripció fonètica i normalitzada dels 152 etnotextos del català oriental, així com del glossari dels mots que no figuren al *Diccionari general*. S'han obtingut dibuixos de les fotografies que il·lustren diversos aspectes de cultura material, i s'ha redactat una introducció on es fa un panorama retrospectiu dels treballs realitzats en aquesta línia en l'àmbit romànic i especialment català i, a més, s'expliquen les característiques d'aquest primer volum d'etnotextos, que ha estat lliurat a la impremta juntament amb una casset on s'han enregistrat trenta-una mostres dels dialectes orientals. Se'n preveu una edició de sis-cents exemplars.

Base de dades

a) Aquest any s'ha donat prioritat a la preparació definitiva del volum d'etnotextos; tot i això, aquesta base ha estat ampliada amb la introducció de catorze noves enquestes corresponents a Guardamar, Crevillent, Tàrbena, la Font de la Figuera, Altea, Llobera, el Pinós de Monòver, Ontinyent, Beneixama, Novelda, Castellfollit de Riubregós, Muro del Comtat, Pego i Xàbia.

Així, doncs, la base de dades consta actualment de 167 enquestes i d'un total de 397.603 registres, 116.174 dels quals són respostes diferents, amb una forma fonètica o fonètica i lèxica diferent.

b) S'ha procedit a la revisió dels materials de 38 enquestes.

c) S'ha realitzat una enquesta complementària a Valljunquera.

Altres activitats

Conferència de Joan Veny sobre *Els gal·licismes del català* al Centre d'Estudis Catalans. París, 6 de novembre de 1997.

Intervenció de Joan Veny en l'homenatge a Joan Coromines organitzat per l'Institut Joan Lluís Vives. Girona, 19 de maig de 1998.

Publicacions

VENY, J. «Les dénominations catalanes du *Bothus Podas* (Delaroche 1809) et d'autres pleuronectiformes». A: *Les zoonymes*. Niça, 1997, p. 387-405.

— «Dialectologia contrastiva». A: *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Mallorca*. Barcelona; Palma, 1997, p. 17-31.

— «Ittionimia catalana: nuove proposte etimologiche». A: MARCATO, Gianna [ed.]. *I dialetti e il mare*. A: *Atti del Congresso Internazionale di Studi in Onore di Manlio Cortelazzo (Chioggia 1996)*, 1997, p. 9-21.

— «Llengua històrica i llengua estàndard». A: *Els anys vint en els Països Catalans (Noucentisme/avantguarda)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997. (Biblioteca Milà i Fontanals; 28), p. 7-30.

— «Els noms catalans del *mosquit*». *Revista de Filología Románica*, 14/1 (1997), p. 487-501.

Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae (segles IX, X i XI)

Director: Joan Bastardas i Parera

L'objectiu del programa Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae (GMLC), d'acord amb el conveni establert amb la Institució Milà i Fontanals, del Consell Superior d'Investigacions Científiques, és l'elaboració d'un amplíssim diccionari en què són consignats críticament les innovacions lèxiques i semàntiques del llatí medieval de l'alta edat mitjana catalana i també el lèxic pertanyent a la mateixa llengua catalana d'aquest període (han estat publicades les lletres A-D).

Els treballs del projecte GMLC en el curs 1997-1998 han estat portats a terme en la línia programada, que consisteix en la confecció d'un fitxer informàtic que ha de ser la base per a la redacció de nous articles.

Actualment, pot considerar-se enllestida la redacció dels articles corresponents a les lletres F i G, que seran editats en CD-ROM.

El projecte disposa d'una subvenció de la DGICYT, destinada principalment a material informàtic, per al període comprès entre l'1 de juliol de 1995 i l'1 de juliol de 1998.

Publicacions

BASTARDAS, Joan. *«Els camins del mar» i altres estudis de llengua i literatura catalanes*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998.

BASTARDAS, Joan; BASTARDAS, M. Reina. «El diccionari mallorquí-castellà de Pere Antoni Figuera (1840) i la fraseologia mallorquina». A: *Estudis de llengua i literatura en honor de Joan Veny*. Vol. I. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997.

Treballs de Sociolingüística. Tria de llengües, discurs i identitat entre joves de barris obrers a Barcelona

Director: Joan A. Argenter i Giralt

Aquest projecte es troba actualment en la fase de redacció de la memòria. Es tracta de l'anàlisi d'una enquesta feta a una mostra de cinc-cents joves barcelonins que es dugué a terme per tal de verificar quantitativament les troballes qualitatives d'una primera fase del projecte, les quals posaren de manifest l'existència de relacions importants entre ús lingüístic i identitat de gènere en la cultura juvenil. Les tasques d'explotació i anàlisi de l'enquesta es dugueren a terme entre el gener i el desembre de 1997.

El qüestionari sol·licitava als enquestats informació sobre dos aspectes fonamentals: *a*) usos lingüístics en diversos àmbits i amb diverses categories de persones o rols socials (per exemple, mestres, parella, pare, etc.), i *b*) hàbits de lleure (costums de diversió, gustos musicals, etc.). Partint d'aquesta informació, hem mesurat quantitativament la proporció d'ús de les diverses llengües i, a més, hem explorat si hi ha relacions entre uns esquemes determinats

de lleure juvenil i ús lingüístic. La forma d'anàlisi de les dades és relativament laboriosa en comparació de l'esquema d'explotació habitual de les enquestes. Es va optar per fer un qüestionari amb moltes preguntes i molt senzilles, a partir de les quals hem elaborat uns pocs índexs que es poden associar amb conceptes més abstractes. Així, l'ús del català en l'àmbit familiar és mesurat segons l'ús efectiu amb diversos membres de la família, o l'ús amb la colla d'amics, després d'haver ponderat el pes de la parella i de diverses colles a les quals hom pot pertànyer i també la freqüència de sortides amb cadascú. Variables comunes com el nivell d'instrucció, la categoria professional, l'extracció social i moltes més han estat subsumides en un índex que classifica els individus en funció d'unes tipologies de carrera educativa i d'integració laboral i que té en compte l'edat, l'experiència laboral, el tipus de contractació, etc. Les relacions entre llengua i lleure s'han explorat sobretot en relació amb els fenòmens observats en la primera fase del projecte, els quals suggerien relacions interessants entre l'ús lingüístic i la construcció de les diverses identitats de gènere. En aquest sentit, hem calculat els diferents models de gènere indirectament a partir dels hàbits de lleure (mitjançant operacions de correlació, anàlisi factorial simple, conglomerats i altres, segons les menes de variables) a fi d'explorar tot seguit si s'hi manifesten relacions amb l'ús lingüístic.

Actualment, hom compta amb un gran nombre de quadres i gràfics en suport informàtic i només resta la redacció de l'estudi pertinent, basat en la interpretació dels resultats i la reflexió sobre la seva significació.

A títol provisional, els resultats corroboren els publicats recentment quant a l'existència d'un 30 % de catalanoparlants familiars, un 10 % de bilingües i un 58 % de castellanoparlants entre els joves. La llengua de la colla dóna uns resultats similars, amb una tendència més gran al bilingüisme, però amb la dada interessant que hi ha uns nivells altíssims de canvi de llengua entre l'àmbit familiar i el dels amics en totes dues direccions, cosa que suggereix l'existència d'un delicat equilibri dinàmic entre els dos grups lingüístics majoritaris. També s'hi detecta una major tendència (estadísticament significativa, però no gaire acusada) al manteniment o al canvi cap al català entre les dones, la qual cosa apunta cap a una confirmació de la nostra hipòtesi sobre la relació entre l'ús lingüístic i la identitat de gènere. A la memòria final veurem fins a quin punt el conjunt de les dades corrobora aquestes valoracions.

Activitats

1. Participació de J. A. Argenter com a membre del comitè científic i com a conferenciant invitat en el I Simposio Internacional sobre o Bilingüismo: Comunidades e Individuos Bilingües. Universitat de Vigo, 21-25 d'octubre de 1997.

2. Conferència invitada de J. A. Argenter: *Identidad cultural y heteroglosia.* I Simposio Internacional sobre o Bilingüismo: Comunidades e Individuos Bilingües. Universitat de Vigo, 21 d'octubre de 1997.

3. Presentació del llibre de J. Pujolar *De què vas,* tio? davant els mitjans de comunicació, Barcelona, 10 d'octubre de 1997, i al Fòrum de Sociolingüistes, Universitat Autònoma de Barcelona.

4. Conferència invitada de J. A. Argenter: *L'etnografia de la comunicació.* Tarragona, Universitat Rovira i Virgili, 19 de novembre de 1997.

5. Participació de J. A. Argenter en la taula rodona sobre *La preservació de la diversitat lingüística: arguments, models, estratègies.* Universitat de Barcelona, 25 de maig de 1998.

6. Presentació conjunta de J. A. Argenter i J. Pujolar: «The ideological investment of bilingual practice in face-to-face interaction». *6th International Pragmatics Conference*, Reims, 19-24 de juliol de 1998.

7. Participació de J. Pujolar com a membre del Cercle d'Anàlisi del Discurs en les trobades de la Xarxa Temàtica sobre Anàlisi del Discurs, finançada per la Direcció General de Recerca.

8. Conferència de J. Pujolar: *De què van els joves?: llengua, escola i cultura juvenil.* VIII Tallers de Llengua i Literatura Catalanes, organitzats pel Servei d'Ensenyament de Català del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. Sant Cugat del Vallès, 12-13 de març de 1998.

9. J. Pujolar ha entrat a formar part també del consell editorial de la nova revista *Análisis Crítico del Discurso*, editada per GEDISA.

Publicacions

ARGENTER, J. A. «Els fenòmens de la variació i la diversitat lingüístiques i llur pertinència en l'estudi del llenguatge». A: *L'anàlisi de la variació lingüística*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona, 1997, p. 15-44.

— «Sprachkontakte und ihre Folgen». *Lexikon der Romanistischen Linguistik*, núm. VII (1998), p. 1-14.

ARGENTER, J. A.; PUJOLAR, J. «Projecte *Tria de llengües, discurs i identitat entre el jovent de Barcelona* (2a fase: estudi quantitatiu)». *Noves SL*, núm. 26 (1998), p. 14.

ARGENTER, J. A.; RINDLER-SCHJERVE, R. «Sprachen im Kontakt». *Lexikon der Romanistischen Linguistik*, núm. VII (1998), p. 1-41.

PUJOLAR, J. «Dialogismo y bilingüismo: explorando las relaciones entre lengua e identidad en el contexto catalán». A: *Discurso: teoría y análisis*. Mèxic D. F.: Universitat Nacional Autònoma de Mèxic, 1997, p. 183-212.

— «Masculinities in multilingual setting». A: JOHNSON, S.; MEINHOF, U. [ed.]. *Language and masculinity*. Londres: Blackwell, 1997, cap. 5, p. 86-106.

— «Planificació lingüística: un contrasentit?». A: *Actes del Congrés Europeu sobre Planificació Lingüística. Barcelona, novembre de 1995*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1997, p. 356-363.

— *De què vas,* tio? [*Gènere i llengua en la cultura juvenil*]. Barcelona: Empúries, 1997.

▼ Gramàtica Catalana

Director: Joan. A. Argenter i Giralt

Activitats

L'elaboració de la gramàtica durant aquest període ha significat prosseguir i intensificar les tasques de delimitació i processament de problemes gramaticals i les de plantejament i confecció de les diverses parts de la gramàtica. Subsidiàriament, ha calgut continuar el desenvolupament de recursos i d'eines de suport per a l'assistència d'aquestes tasques.

Problemes gramaticals

La delimitació i el processament de problemes gramaticals s'han dut a terme en dos fronts concrets: *a*) el buidatge de la bibliografia de crítica de la normativa gramatical i la prospecció de solucions aplicables als temes buidats, i *b*) la informatització i l'anàlisi del fitxer lingüístic desenvolupat a partir de les consultes d'usuaris i de professionals adreçades al Servei d'Assessorament Lingüístic (SAL) de la Direcció General de Política Lingüística (DGPL).

La recepció de les respostes als qüestionaris sobre aspectes gramaticals controvertits i llur processament immediat han permès la compleció de les dades disponibles sobre la trentena llarga de temes que s'hi plantejaven (de juliol a desembre de 1997). El resultat d'aquestes dades ha servit per a l'elaboració d'informes específics, a partir dels quals hom ha fet una anàlisi de cada problema i l'avaluació de les diverses solucions aplicables (de juliol de 1997 a juny de 1998), cosa que ha permès el plantejament d'unes primeres propostes de resolució per als aspectes d'ortografia i de fonologia i fonètica tractats als qüestionaris.

Mentrestant, s'ha completat la digitalització de la part de fitxes d'aspectes gramaticals del fitxer lingüístic del SAL (de juliol de 1997 a gener de 1998), d'acord amb els termes del conveni del 4 de setembre de 1997 entre l'Institut d'Estudis Catalans i el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Actualment es fa un estudi del conjunt de 1.794 registres en previsió de fer-ne un tractament selectiu amb vista a atendre en la nova gramàtica els principals problemes plantejats o els de major incidència d'ús.

Parts de la gramàtica

El plantejament global de la gramàtica ha comportat: *a*) l'establiment d'uns primers criteris generals d'aplicació al conjunt de la gramàtica, i *b*) el plantejament de diverses propostes de treball centrades a orientar i desenvolupar cadascuna de les parts de la gramàtica a partir dels estudis específics iniciats en el curs 1996-1997.

Els estudis monogràfics fets durant el curs 1996-1997 sobre el tractament de la variació lingüística, el to expositiu i la terminologia aplicables a la nova gramàtica han permès establir uns primers criteris generals reguladors dels aspectes de variació i prescripció (de setembre a novembre de 1997) que caldrà acabar de validar en l'elaboració de la gramàtica.

Al mateix temps s'han dut a terme el plantejament i el desplegament progressiu dels treballs en les diverses parts de la gramàtica. Així, la part d'ortografia que ja havia estat plantejada en el curs 1996-1997 ha assolit un grau d'elaboració força avançat després de la depuració d'esborranys successius de treball (sis versions fins al març de 1998). Mentrestant, els treballs a la part de fonologia i fonètica després del plantejament de les diverses opcions

d'organització i de contingut aplicables fet en el curs 1996-1997 s'han centrat en la selecció i el processament de les dades disponibles, amb la constitució d'un inventari sistemàtic de fonemes amb les corresponents realitzacions al·lòfones, els processos fonològics i fonètics que s'hi associen i el tractament prescriptiu rebut en la bibliografia (de juny a desembre de 1997), i el desenvolupament posterior de dues opcions de treball diferents que han donat uns quants esborranys de treball paral·lels que cal analitzar i depurar. Quant a morfologia, s'ha dut a terme el plantejament de l'apartat i se n'han fixat els criteris generals (de novembre de 1997 a maig de 1998), i s'han sistematitzat les dades de contingut en diversos inventaris de categories lèxiques, de morfemes derivatius i de flexió (de gener a maig de 1998). La part de sintaxi es troba encara en estat embrionari, ja que tot just s'ha iniciat la fase de documentació i estudi (juny de 1998) prèvia al plantejament general dels aspectes d'organització i contingut.

Conferències

Joan A. Argenter: *Gramàtica catalana de l'IEC*. Cicle de conferències i presentacions organitzades per la Direcció General de Política Lingüística i el Consorci per a la Normalització Lingüística. Barcelona, 17 de juny de 1998.

▼
Patronymica Romanica (PatRom)

Director: Antoni M. Badia i Margarit

Durant el curs 1997-1998 han continuat els treballs en les dues línies previstes i complementàries de preparació del diccionari d'antroponímia catalana i de contribució al diccionari d'antroponímia romànica.

L'aportació econòmica de l'Institut d'Estudis Catalans ha permès que els filòlegs que treballen en el projecte als centres de Barcelona, Mallorca i València hagin redactat en aquest curs 111 síntesis catalanes (és a dir, la part catalana de 111 ètims/lemes del diccionari romànic), que se sumen a les redactades en cursos anteriors. Com que ja es disposa d'un nombre considerable de síntesis, s'ha començat a treballar per elaborar el model de diccionari català, tant pel que fa a la seva macroestructura i als plans per a la publicació com a l'estructura dels articles individuals. Les primeres mostres s'han discutit a l'interior del grup de col·laboradors i també amb el Servei de Correcció de l'Institut.

Són responsabilitat de col·laboradors del centre català alguns dels articles panromànics publicats en el *Volum de presentació* (*cf. infra*), així com una vintena més dels que seran publicats en el diccionari panromànic. D'aquests, es preveu que una desena estiguin ja redactats i en fase de revisió a la fi del curs 1997-1998.

Així mateix, s'ha revisat i s'ha deixat preparada per a publicació la bibliografia de fonts documentals del domini lingüístic català. Aquesta bibliografia serà publicada, juntament amb les dels altres dominis lingüístics romànics, en la col·lecció «Patronymica Romanica» de l'editorial Niemeyer (Tübingen, Alemanya) sota la responsabilitat de Claudia Maas-Chauveau.

Ja han estat publicats el *Volum de presentació* del projecte panromànic (D. Kremer

[coord.]), el *Dictionnaire historique de l'anthroponymie romane (PatRom). Présentation d'un projet* (Tübingen, Niemeyer, 1997) i també l'edició de les fonts mallorquines del segle XIV (J. Miralles i Montserrat, *Corpus d'antropònims mallorquins del segle XIV*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1997), que havien estat anunciats en la MEMÒRIA del curs 1996-1997.

El centre català ha aplegat els seus col·laboradors de Barcelona, Mallorca i València en unes quantes reunions de treball i ha estat representat en el col·loqui anual, celebrat aquest cop a Sevilla (XI Col·loqui PatRom, Sevilla, octubre de 1997), i en les dues reunions de la redacció (febrer i maig de 1998) que s'han fet a la Universitat Catòlica de Lovaina-la-Nova (Bèlgica), on ha estat transferit el centre coordinador del projecte europeu. Es preveu també assistir al XII Col·loqui, que es farà a Bari (Itàlia) l'octubre de 1998.

▼
Programa de Fonètica ESPRIT - Speech Maps/ACCOR

Director: Daniel Recasens i Vives

Recerca

Durant el curs acadèmic 1997-1998 s'ha portat a terme l'anàlisi completa de dades de moviment lingual corresponents a un catalanoparlant enregistrat amb el magnetòmetre Carstens. Les seqüències VCV analitzades presenten set consonants i dues vocals i foren emeses en frases del català. Aquesta investigació té dos objectius: per una banda, completar el coneixement de l'articulació de les consonants del català; per l'altra, verificar les prediccions del model DAC (*degree of articulatory constraint*) sobre grau i direccionalitat dels efectes coarticulatoris en la cadena parlada. És previst que les dades corresponents a tres parlants més siguin processades al llarg dels anys 1998 i 1999.

S'ha explorat també la capacitat predictiva del model DAC de coarticulació elaborat per l'equip del Laboratori de Fonètica de l'IEC. El tractament numèric d'un banc de dades de variants lèxiques del català dialectal ha servit per a verificar l'existència d'una correlació força satisfactòria entre la direcció (anticipatòria/retardatòria) dels efectes coarticulatoris de consonant a vocal i la direcció (regressiva/progressiva) d'alguns processos assimilatoris. Així, per exemple, s'observa que /l/ velaritzada afavoreix, a la vegada, la coarticulació anticipatòria i els processos regressius d'assimilació i d'epèntesi del tipus *deler* > *daler* i *pèl* > *pial*, respectivament. Per la seva banda, les consònants alveolopalatals afavoreixen efectes coarticulatoris anticipatoris i retardatoris, i processos regressius i progressius d'assimilació i d'epèntesi vocàlica. Fruit d'aquesta investigació són les comunicacions següents:

— Daniel Recasens: «Predicting the direction of assimilatory processes from coarticulatory data». Laboratory Phonology VI, York (Anglaterra), juliol de 1998.

— Daniel Recasens: «A production and perceptual account of vocalic insertions in VC and CV sequences in the Romance languages». VIII Convegno dei Fonetisti Italiani, Escola Normal de Pisa (Itàlia), contribució per invitació, desembre de 1997.

Publicacions

Han estat acceptats per a publicació tres articles. Un d'aquests treballs s'ocupa de l'estudi de les diferències coarticulatòries entre /l/ fosca del català i /l/ clara de l'alemany; i els altres dos descriuen la tècnica magnetomètrica aplicada als estudis de producció de la parla.

CAGIGAL, M.; RECASENS, D. «El sistema de magnetometría EMA aplicado al estudio de la producción del habla». *Estudios de Fonética Experimental*. Universitat de Barcelona.

— «La tècnica magnetomètrica en fonètica experimental». *Revista de Física*.

RECASENS, D.; PALLARÈS, M. D; FONTDEVILA, J. «An EPG and acoustic study of temporal coarticulation for Catalan dark /l/ and German clear /l/». *Phonetica*.

També han estat presentats per a publicació els articles següents:

RECASENS, D.; PALLARÈS, M. D. «A study of /ɾ/and /r/ in the light of the *DAC* coarticulation model».

— «A study of F1 coarticulation in VCV sequences».

Ajuts concedits

Ajut de suport 1997 SGR 00290 de la Generalitat de Catalunya al Grup de Recerca Consolidat del Laboratori de Fonètica IEC/UAB (1998-1999). Els deu fonetistes del grup s'han reunit periòdicament durant el curs 1997-1998 a l'IEC i a la Universitat Rovira i Virgili. En aquestes reunions s'han presentat treballs en curs relatius a patrons entonacionals dels dialectes catalans, al tractament de les vocals mitjanes en l'adaptació de neologismes del català, a la relació entre efectes coarticulatoris i processos assimilatoris en català i a fenòmens de mescla gestual en assimilacions consonàntiques.

Projecte UAB-MEC/DGES PB96-0103, «Elaboración de un modelo coarticulatorio del habla basado en datos de movimiento lingual, labial y mandibular» (1997-2000), en col·laboració amb el lingüista J. Romero (URV) i amb el psicòleg A. Solanas (UB).

▼ Diccionari del Català Contemporani (DCC)

Director: Joaquim Rafel i Fontanals

Activitats

L'any 1997 ha representat la finalització de la primera fase del projecte Diccionari del Català Contemporani (DCC), que ha assolit els seus objectius amb la constitució del Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana (CTILC) i d'una base de dades lexicogràfica (BDLex), i amb la realització dels programes d'explotació lexicogràfica necessaris per a l'elaboració del *Diccionari descriptiu*, que constitueix la fase següent del projecte.

A principi de 1998 s'ha iniciat la segona fase del projecte, que té com a objectiu general l'elaboració d'un diccionari descriptiu de la llengua catalana contemporània a partir de l'anàlisi i l'explotació del CTILC com a principal font d'informació lexicogràfica. Hom pot calcu-

lar, en funció del nombre i de la naturalesa dels lemes del corpus, que l'extensió aproximada del diccionari serà de 70.000 entrades principals (nomenclatura bàsica), a les quals s'afegiran unes 40.000 entrades secundàries (subnomenclatura). El nombre de mots estudiats en total, doncs, seran unes 110.000.

Amb relació a aquesta segona fase del projecte, les tasques fetes durant el curs han estat les següents:

a) *Establiment de la nomenclatura*

Tal com s'exposa a l'informe preliminar del projecte, la selecció de la nomenclatura del diccionari es basa en els lemes del CTILC. A grans trets, podem dir que el principal factor de selecció que s'hi ha tingut en compte es basa en la informació freqüencial i de repartiment en el corpus. Aquest criteri, però, ha estat matisat per factors de correcció de naturalesa diversa (de repartició tipològica o entre unitats textuals, criteris de lematització, etc.).

b) *Concreció dels criteris lexicogràfics*

El conjunt de criteris establerts a l'informe preliminar s'han concretat i estudiat amb profunditat a fi d'elaborar un conjunt sistemàtic i organitzat de les opcions metodològiques que conformaran la compilació general de l'obra.

Alguns d'aquests criteris es refereixen a la diferenciació dels articles i al tractament de què seran objecte les variants gràfiques i les formals corresponents a un mateix lema. Aquests criteris es fonamenten en les normes que han estat tingudes en compte en el procés de lematització del CTILC; no en són, però, una simple transposició directa, sinó que se n'han adequat certs aspectes a la naturalesa del diccionari.

Uns altres criteris fan referència a l'organització i al tractament de les informacions microestructurals (això és, de l'interior de l'article), la qual cosa comporta, de fet, que el seu establiment s'ha de basar en una anàlisi de la casuística de què s'ha de tractar, que s'acosta molt a la tasca de redacció lexicogràfica; així, per a la determinació definitiva d'aspectes com ara la diferenciació dels significats i dels patrons sintàctics, la naturalesa de les definicions, la classificació de les accepcions, la selecció i la representació dels exemples, i el tractament de les coocurrències i de les unitats lèxiques complexes, hom ha comptat amb les eines que s'han constituït per a la integració del CTILC en l'estació de treball lexicogràfica.

Dins d'aquesta tasca de concreció de criteris, també s'han precisat els que fan referència a unes seccions determinades de l'article que no es deriven directament d'una anàlisi *lingüística* del corpus. Aquests són els referents a la incorporació selectiva d'informació lexicogràfica, provinent de la BDLex, i de la informació estadística, provinent de l'explotació del CTILC.

En el cas de la concreció dels criteris sobre les categories gramaticals, s'ha dissenyat un esquema de classificació que es basa en diversos aspectes de la naturalesa del mot, des de la categoria gramatical (o part de l'oració) fins a l'establiment de subtipus amb relació als diferents comportaments argumentals que presenten les categories gramaticals, el grau de relació existent entre aquests comportaments i els tipus generals que es poden establir en funció de diverses distincions subcategorials dels mots d'una categoria determinada.

El resultat concret de totes aquestes accions serà un document manual que tractarà de tots aquests aspectes i serà utilitzat com a referència per als lexicògrafs en les tasques de redacció del diccionari.

c) *Redacció d'un conjunt d'articles de prova*

Aquesta tasca específica té la doble finalitat de simular el procés de redacció sistemàtica de la fase següent i, alhora, de constituir un banc de proves dels criteris adoptats per a la compilació del *Diccionari descriptiu*. En la seva primera vessant, aquesta activitat constitueix, des del punt de vista tècnic, la primera prova «real» dels components integrats en l'estació de treball lexicogràfica i ha permès determinar-ne aspectes de productivitat, adequació, integració, etc., per a la fase de redacció sistemàtica. Des del punt de vista metodològic, la redacció d'aquest conjunt d'articles significa l'aplicació extensiva dels criteris de redacció establerts, la qual cosa produirà el *feed-back* necessari per a la seva fixació definitiva amb vista a la fase pròpiament productiva de la redacció del *Diccionari descriptiu*.

▼ LE-PAROLE (Preparatory Action for Linguistic Resources Organisation for Language Engineering)

Director: Joaquim Rafel i Fontanals

Activitats

L'activitat fonamental del projecte s'ha centrat en la constitució dels recursos (corpus i lèxic electrònic) que en constitueixen l'objectiu. Tal com ja es va esdevenir en el primer any del projecte, durant aquest segon any d'execució també s'han assolit completament les previsions descrites a l'annex tècnic del contracte amb la Comissió Europea.

Les dades quantitatives finals referides al corpus català de LE-PAROLE són les següents:

Mitjà	*Mots*	%
Llibres	4.259.172	19,93
Diaris	14.412.041	67,43
Revistes	1.089.151	5,10
Miscel·lània	1.611.704	7,54
Total	21.372.068	100,00

Tots els textos que formen part del corpus han estat classificats d'acord amb el tema i el gènere, seguint els criteris de classificació textual dissenyats en l'acció preparatòria del projecte.

Tal com establia la descripció del projecte, un mínim de 250.000 mots del corpus general s'havien d'etiquetar morfosintàcticament. En el cas del català, aquest conjunt de mots etiquetats i desambiguats morfosintàcticament és de 2.549.288

Pel que fa al lèxic, els treballs s'han realitzat també segons el calendari previst. La descripció de categories gramaticals que no s'havien abordat durant el curs anterior s'ha fet satisfactòriament; en conjunt, l'elaboració d'aquest lèxic electrònic ha fornit dades força

valuoses sobre la descripció d'un conjunt significatiu del lèxic català per a usos computacionals.

Les dades quantitatives finals referides al lèxic català de LE-PAROLE són les següents (les dades es refereixen a les entrades codificades sintàcticament):

Categoria	*Entrades*
Adjectius	3.101
Adverbis	511
Conjuncions	24
Determinants	44
Noms	13.983
Numerals	132
Preposicions	42
Pronoms	97
Verbs	3.067
Altres	129
Total	21.130

El lèxic català de LE-PAROLE codifica els aspectes relacionats amb el comportament sintàctic que no són directament deduïbles de la categoria o la subcategoria sintàctiques. Les categories predicatives (verbs, noms predicatius, adjectius o adverbis predicatius) són descrites per mitjà del seu esquema de subcategorització, mentre que per a les no predicatives s'indiquen els contextos d'inserció de l'entrada lèxica.

El model de LE-PAROLE té els següents conceptes clau per a la descripció de les variacions superficials del nivell sintàctic del lèxic:

a) *Unitat sintàctica*: equivalent a una entrada sintàctica, es compon d'una descripció de base i, opcionalment, d'algunes descripcions derivades.

b) *Descripció*: consisteix en un *self* i en una *construcció*.

c) *Self*: element que representa l'entrada lèxica com a tal i que indica les propietats morfosintàctiques de la descripció a la qual pertany.

d) *Construcció*: llista ordenada de *posicions*.

e) *Posició*: cada un dels elements que componen el context d'inserció d'un *self*, expressats com a categories sintagmàtiques.

Uns altres fenòmens sintàctics com ara l'alternança d'ergativitat, la pronominalització, l'opcionalitat de complements, el control de subjecte i d'objecte, etc., es codifiquen mitjançant la utilització de *framesets*, que relacionen parells de descripcions.

El projecte LE-PAROLE té la seva continuació en el projecte SIMPLE (LE4-8346), que consisteix en la incorporació d'informació semàntica als lèxics de LE-PAROLE.

La flexió verbal en els dialectes catalans

Director: Josep Moran i Ocerinjauregui

Les tasques desenvolupades en el marc del projecte «La flexió verbal en els dialectes catalans» durant el curs 1997 i 1998 han tingut dos àmbit d'acció. En primer lloc, el desembre de 1997 es clogué la segona fase del projecte, que preveia la transcripció dels materials inèdits provinents de dotze quaderns de camp que A. M. Alcover utilitzà per a aplegar els resultats de les seves enquestes i que permetien —a més de completar els verbs que haurien hagut d'integrar el cinquè volum inèdit de l'obra *La flexió verbal en els dialectes catalans* d'Alcover-Moll— la revisió, per confrontació directa, de la part editada en els quatre volums restants. La consulta d'aquestes fonts ha permès d'incrementar el nombre de verbs que contenia l'obra editada: de 149 localitats s'ha passat ara a 170, i de 74 verbs s'ha arribat a 117. El conjunt global de les formes verbals —editades i inèdites— s'introduí en una base de dades que integra, a més d'unes altres informacions rellevants que permeten fer cerques per camps definits, un total de 469.711 formes verbals transcrites fonèticament. En segon lloc, durant el curs 1998 s'ha dut a terme l'adequació d'aquestes dades verbals per tal que puguin ésser editades en dos formats: en edició convencional en forma de llibre i en edició informatitzada en CD-ROM, tal com preveu aquest projecte.

Edició del *Diccionari menorquí, espanyol, francès i llatí* d'Antoni Febrer i Cardona (Menorca, 1761-1841)

Director: Jordi Carbonell i de Ballester

Activitats

Durant el curs 1997-1998 s'han dut a terme les activitats següents:

a) *Revisió i correcció del text*

S'han fet dues revisions completes dels llistats sobre paper —que contenien unes 27.000 entrades, aproximadament— obtinguts a partir dels arxius informatitzats *Diccionari Febrer i Cardona* i *Apèndix Diccionari Febrer i Cardona*, bases de dades que es conserven a la seu de l'Institut.

S'han fet set reunions de treball al llarg del curs amb la finalitat d'unificar criteris que assegurin una màxima correcció en la fixació del text, sobretot pel que fa al tractament de les incoherències, dels doblets i de les errades de grafia, de les alteracions de l'ordre alfabètic habitual i de la notació de variants.

b) *Elaboració de l'aparat crític*

S'ha confeccionat l'aparat crític del text a partir de les variants que oferia l'acarament dels dos manuscrits complets conservats —els manuscrits Victory i Vidal— i d'un manuscrit parcial, el *Suplement*.

c) *Transcripció d'uns altres documents*

S'han transcrit uns altres manuscrits inèdits del mateix autor referents a qüestions de lèxic amb la finalitat d'incorporar-los com a apèndix a l'edició del *Diccionari*. Cal destacar-ne un petit vocabulari menorquí, francès i italià de termes musicals.

d) *Elaboració de l'estudi preliminar*

S'han redactat (encara de manera provisional) alguns apartats:

— Criteris d'edició.

— Descripció i datació dels manuscrits del diccionari.

— Criteris seguits per Febrer en l'elaboració del diccionari: selecció d'entrades, recopilació i elaboració de materials lèxics, fases d'elaboració i de redacció, fonts.

— Estudis de macroestructura: ordre de les entrades.

— Estudis de microestructura: estructura de la definició, elements de metallengua, descripció semàntica.

— Estudis del camp de la definició: polisèmia i homonímia.

OFICINES DE LA SECCIÓ FILOLÒGICA

Oficina d'Onomàstica

Director: Josep Moran i Ocerinjauregui

Activitats

1. *Atenció de consultes*

L'activitat principal de l'Oficina d'Onomàstica és atendre i respondre les consultes onomàstiques, tant de toponímia com d'antroponímia, adreçades a l'Institut d'Estudis Catalans. Durant aquest curs s'han rebut dues-centes consultes, algunes de les quals són simples (la forma ortogràfica correcta d'un antropònim, per exemple) i unes altres múltiples (una llista de més de cent topònims del Bages, per exemple).

Les consultes provenen dels centres de Normalització Lingüística del Consorci per a la Normalització Lingüística, de diversos departaments de la Generalitat de Catalunya (Política Territorial i Obres Públiques, Justícia, Medi Ambient, Cultura, etc.), dels serveis de Català dels ajuntaments i de les universitats (com la de les Illes Balears i la de València), d'algunes entitats públiques i privades (com ara associacions, editorials..., i també molt sovint dels mitjans de comunicació —premsa i ràdio) i de particulars.

2. *Presentació d'informes a la Secció Filològica*

Durant aquest darrer curs, l'Oficina d'Onomàstica ha presentat a la Secció Filològica informes sobre els topònims *Lliçà de Vall (Lliçà d'Avall)* (Vallès Oriental) i *Aguilar de Segarra* (Bages), a més de l'informe *Resposta a diverses consultes toponímiques del Gironès, la Selva i la Garrotxa fetes pel Departament de Medi Ambient.*

Així mateix, a partir dels informes de l'Oficina d'Onomàstica, la Secció Filològica ha ratificat la grafia del topònim *la Masó* (Alt Camp), s'ha pronunciat de manera favorable al canvi de nom del municipi de *Fogars de Tordera* per *Fogars de la Selva* (Selva) i ha acordat acceptar com a formes secundàries d'*Amèrica del Nord*, *Amèrica del Sud* i *Amèrica Central* les solucions *Nord-amèrica*, *Sud-amèrica* i *Centreamèrica*, respectivament. I, d'acord amb el canvi de la forma del gentilici *ruandès* en lloc de *rwandès*, ha aprovat la forma *Ruanda* (i no pas *Rwanda*) per al corònim.

3. *Canvi de nom del municipi de Fogars de la Selva (Selva)*

A partir de les gestions fetes durant el curs anterior amb el Departament de Governació amb l'objectiu de solucionar la situació d'incompliment de les atribucions lingüístiques le-

gals de l'IEC pel que fa als canvis de nom dels municipis, que portà a la redacció d'un avantprojecte de Decret de modificació del Reglament de demarcació territorial i població dels ens locals, l'Institut ha estat consultat en la sol·licitud de canvi de nom del municipi de Fogars de Tordera, que ha passat a denominar-se *Fogars de la Selva*, ja que el nom anterior provocava confusions amb el municipi veí de Tordera. Posteriorment, el 8 de juny de 1998 la Generalitat de Catalunya ha oficialitzat el canvi de nom d'aquest municipi.

4. *Col·laboració amb el projecte de la gramàtica*

Com a resposta a la informació sol·licitada des del projecte de la gramàtica, l'Oficina d'Onomàstica ha redactat un informe sobre els *Topònims amb accent diacrític* (9 de juny de 1998).

5. *Nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya*

El 7 de maig de 1998 el Parlament de Catalunya va aprovar l'elaboració, en un termini de dos anys, d'un *Nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya.*

En l'elaboració d'aquest nomenclàtor hi participen la Direcció General de Política Lingüística del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, el Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, l'Institut Cartogràfic de Catalunya del DPTOP de la Generalitat de Catalunya, l'Institut d'Estadística del Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya, la Direcció General d'Administració Local del Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya, les dues federacions municipals i l'Institut d'Estudis Catalans.

Durant els mesos de juny i de juliol de 1998 s'han fet les primeres reunions: la primera (12 de juny de 1998), per a constituir el projecte, formada per una comissió representativa de les entitats que hi participen; la segona (6 de juliol de 1998), per a constituir el grup de treball del nomenclàtor, a fi de delimitar-ne l'abast i fixar el sistema de treball, i la tercera (17 de juliol de 1998), a fi de concretar aquest sistema de treball i de veure un primer esbós del producte que n'ha de resultar.

6. *Reunió amb l'alcalde de la Masó (Alt Camp)*

Els membres de l'Oficina d'Onomàstica, juntament amb el membre corresponent de la Secció Filològica senyor Ramon Amigó i Anglès, es van reunir a Reus (12 de novembre de 1997) amb l'alcalde de la Masó, senyor Marcel Banús, amb motiu de la intenció del poble de demanar el canvi de la grafia del nom del poble, canvi que finalment no ha estat sol·licitat.

7. *L'autoritat de l'IEC en relació amb l'onomàstica en la Llei de política lingüística*

A partir de les converses amb el director general de la Direcció General de Política Lingüística, senyor Lluís Jou, la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística fa referència explícitament a l'autoritat de l'IEC en toponímia, la qual cosa no es reflectia en el text inicial del projecte d'aquesta llei.

8. *Expedició de certificats*

A partir de la promulgació de la Llei de política lingüística suara esmentada, i com a conseqüència de l'article 19, «L'antroponímia», del capítol II, «L'onomàstica», s'ha incrementat notablement l'expedició de certificats de regularització normativa de la grafia de noms i cognoms.

9. *Relacions amb el Quebec*

Per mitjà de les relacions amb la Comissió de Toponímia del Quebec, l'Oficina d'Onomàstica ha tingut notícia dels treballs que fan les Nacions Unides sobre normalització toponímica. En aquest sentit, és important la informació sobre la confecció d'una nomenclatura internacional, que es vol que sigui apta per als mitjans de comunicació, la cartografia i la documentació jurídica en les relacions internacionals, en la qual cal confirmar que aparegui la forma catalana per als topònims catalans.

10. *Col·loquis*

Els senyors Josep Moran i Joan Anton Rabella van participar en el XXIII Col·loqui de la Societat d'Onomàstica, que va tenir lloc a Ulldecona (Montsià) els dies 25 i 26 d'octubre de 1997, amb la comunicació *Horta de Sant Joan (etimologia i grafia).*

11. *Publicacions*

Durant aquest curs s'ha publicat el llibre de Miquel J. Jassans *Onomàstica de Poboleda* (1998), que correspon al tercer volum de la col·lecció «Treballs de l'Oficina d'Onomàstica».

Així mateix, s'ha col·laborat en la preparació i la correcció del llibre de Josep Llobera *Toponímia de Cornellà de Llobregat* (1998), que es presentà a Cornellà el 23 d'abril de 1998, acte en el qual va participar el president de l'Institut.

12. *Assessorament als reculls toponímics*

S'han fet unes quantes reunions amb la intenció d'estimular i d'assessorar la realització de reculls toponímics i, també, amb la voluntat de provar de facilitar la publicació d'uns altres reculls que ja s'han acabat a partir de la col·laboració d'alguns ajuntaments.

▼
Oficina de Consultes

Director: Joan Veny i Clar

Activitats

Durant el curs 1997-1998, l'Oficina de Consultes (OC) ha incrementat el volum de consultes adreçades a aquest servei. L'atenció d'aquestes consultes i totes les tasques que se n'han derivat han estat les tasques principals de l'OC. A causa de l'increment esmentat, les consultes s'han hagut d'ajustar a les possibilitats de la infraestructura de l'OC.

1. *Organització i funcionament*

— Inici i manteniment de l'alimentació i la gestió informàtica de la base de dades de l'OC (BADOC) amb les fitxes de consulta (senzilla i complexa) i els registres de control dels estudis, els informes elaborats i les respostes redactades.

— Elaboració d'informes (consultes, suggeriments, propostes d'esmena) per a les comissions corresponents, per a especialistes externs, etc. Redacció de reports mensuals d'activitats de l'OC per a la Secció Filològica.

— Durant aquest curs s'ha incrementat considerablement la base de dades documental gestionada pel programa Topic (tant la part compartida amb l'Equip de la Gramàtica com la pròpia de l'OC). S'hi han afegit nou col·leccions noves de documents provinents de material intern de l'IEC i de material d'assessorament fornit per la Direcció General de Política Lingüística, actes i documents del TERMCAT i documentació diversa provinent d'Internet.

— L'OC ha treballat amb les altres d'oficines de la Secció Filològica en el manteniment i l'adequació de la unitat compartida amb vista a facilitar a cada instància l'accés a la informació d'interès general i, així, enriquir i rendibilitzar les tasques pròpies de cada oficina. S'han unificat el disseny i la informació identificadora dels documents generats per cada servei a fi de facilitar-ne la localització i la gestió. L'OC ha posat a la disposició de les oficines i dels serveis de la Secció Filològica que no disposen del gestor Topic la possibilitat de fer recerques amb aquest programa, ja que s'agilita considerablement la feina.

2. *Atenció de consultes, dades estadístiques*

Les consultes adreçades a l'OC durant el curs 1997-1998 han estat rebudes per telèfon, per carta, per fax i, cada dia més, mitjançant el correu electrònic. Segons les classificacions establertes, se'n desprenen les dades estadístiques següents:

— Consultes rebudes: 332 (de les quals 180 han originat una fitxa de recerca per fer-ne el seguiment i resoldre-les).

— Informes elaborats per l'OC: 42 (33 d'adreçats a la Comissió Lexicogràfica, 5 a les Oficines Lexicogràfiques, 1 a la Comissió de Gramàtica, 1 a l'Oficina d'Onomàstica i 2 al Ple de la Secció Filològica).

— Usuaris (per ordre d'importància quantitativa):

• Serveis lingüístics institucionals i universitaris (aproximadament, el 22,5 %): Direcció General de Política Lingüística, Consorci per a la Normalització Lingüística, Comissió Assessora de Llenguatge Administrartiu, TERMCAT, serveis lingüístics de bona part de les universitats dels Països Catalans, departaments de la Generalitat de Catalunya, Generalitat Valenciana, Corts Valencianes, Campanya per a la Normalització de Mallorca, ajuntaments, consells comarcals, serveis locals de català, Comissió Europea, Escola de Policia.

• Particulars (aproximadament, el 18 %): corresponen majoritàriament a les consultes puntuals, classificades sense fitxa de recerca.

• Professionals de la llengua (aproximadament, el 14 %): correctors, assessors, professors, traductors, escriptors, etc.

• Internes de l'IEC (aproximadament, el 14 %): personal dels diferents serveis de la Secció Filològica i de l'IEC en general.

• Sector de l'ensenyament en general (aproximadament, el 14 %): escoles, instituts, estudiants estrangers, etc.

• Institucions i associacions diverses (aproximadament, el 8 %): biblioteques, arxius, Institució de les Lletres Catalanes, Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, Parlament de Catalunya, Acadèmia Basca, etc.).

• Empreses (aproximadament, el 7 %): caixes i bancs, editorials, empreses de serveis, etc.

• Mitjans de comunicació (aproximadament, el 4 %): TVC, Agència EFE, emissores de ràdio, publicacions diverses d'àmbit general o restringit de Catalunya i de fora. S'ha establert, a més, una col·laboració regular amb *El Periódico*, que tramet a l'OC les preguntes sobre llengua que li adrecen els seus lectors.

— Procedència geogràfica:
• Països Catalans, Estat espanyol, EUA, Anglaterra, el Japó, etc.
— Continguts:
• Consultes: 278.
• Demanda d'informació i de dictàmens: 69 + 4.
• Suggeriments i comentaris diversos: 12.
• Classificació temàtica:

Lèxic i terminologia	126
Morfosintaxi	37
DIEC	30
Onomàstica i toponímia	27
Ortografia	21
Convencions	17
Sociolingüística	12
Informació general	30
Altres (sense especificar)	10

3. *Altres activitats*

— La responsable de l'Oficina de Consultes ha atès les escoles que, a més del recorregut general de la visita guiada a l'IEC, han sol·licitat una informació complementària sobre les activitats de la Secció Filològica. S'han atès quinze visites.

— Assistència a la Jornada sobre Biolinguodiversitat organitzada per la Universitat de Barcelona.

— Relacions amb serveis lingüístics:

• Han continuat les reunions de treball i l'intercanvi continu d'informació. L'OC ha tramès als serveis lingüístics dos comunicats amb els acords lingüístics presos per la Comissió Lexicogràfica i la Secció Filològica. També se'ls han tramès els llistats de mots pendents d'estudi amb vista a la propera edició del *Diccionari de la llengua catalana* (DIEC) perquè serveixin de base per a prioritzar les consultes que aquests serveis adrecen a l'OC.

• Assistència a conferències i cursos de formació adreçats als assessors lingüístics i organitzats per la Direcció General de Política Lingüística (octubre-novembre de 1997 i maig de 1998).

▼ Oficines Lexicogràfiques

Directora: M. Teresa Cabré i Castellví

Les tasques de les Oficines Lexicogràfiques (OL) durant el curs 1997-1998 s'han centrat fonamentalment en diversos projectes lexicogràfics directament relacionats amb el *Diccionari de la llengua catalana* (DIEC) i amb la base de dades de les Oficines Lexicogràfiques (BDOL).

1. *La segona edició del* Diccionari de la llengua catalana *de l'Institut (DIEC)*

La feina prioritària de les OL durant el curs 1997-1998 ha estat la preparació de la segona edició del DIEC. Per a dur a terme les tasques pròpies de la segona edició, les OL han comptat amb el personal habitual i amb la col·laboració de dos llicenciats. A més de les tasques d'organització de la segona edició, s'han fet tasques específiques que incideixen directament en el nou text del diccionari.

1.1. *Numeració d'accepcions*

La numeració de les accepcions dels articles del DIEC es féu d'una manera semiautomàtica, amb un programa dissenyat al Centre d'Estudis i Desenvolupaments Informàtics que va atorgar un número a cada una de les accepcions. Les OL han revisat el resultat d'aquest procés; la revisió, feta majoritàriament durant el curs 1996-1997 i enllestida a l'inici del curs actual, ha estat el punt de partida d'unes altres feines que hi estan relacionades:

a) Reordenació d'articles del DIEC per tal d'adequar l'ordre de les accepcions al criteri fixat per la Secció Filològica. Aquesta reordenació ha menat a la introducció de modificacions que només comprenen la relació semàntica entre accepcions i subaccepcions i de modificacions que afecten la distribució i l'ordenació de les accepcions. Al final del curs s'han reordenat els articles correponents al 50 % del diccionari.

b) Elaboració d'uns quants estudis amb propostes de canvis lexicogràfics per a la segona edició del DIEC referits a la distribució dels codis de categoria gramatical i de valoratius lingüístics, a les informacions pròpies dels verbs pronominals, a la problemàtica de les accepcions que només contenen exemples i a l'ús de les relacions anafòriques entre definicions de fitònims i zoònims.

1.2. *Propostes d'esmena*

Les OL s'han ocupat de recollir, classificar i analitzar crítiques i propostes d'esmena que han aparegut a la premsa o que han estat trameses directament a la Secció Filològica o a les OL per institucions i persones de dins i de fora de l'Institut a fi de tenir-les en compte en la segona edició del DIEC. Paral·lelament a la recollida de propostes externes, a les Oficines s'ha completat la lectura del text del DIEC.

1.3. *Informes sobre les entrades*

A partir de la classificació anterior, una part important de la tasca d'aquest curs ha consistit a elaborar informes que analitzen les propostes que s'han rebut per a la modificació d'entrades del DIEC. Aquests informes són estudiats per la Comissió Lexicogràfica, la qual dóna la solució provisional, que es fa definitiva amb l'aprovació de la Secció Filològica.

Les decisions que aquests dos estaments prenen per a la segona edició del diccionari es recullen sistemàticament en una base de dades a les OL.

1.4. *Revisió de terminologia*

Una de les revisions que s'han de dur a terme amb vista a la segona edició del DIEC és la dels termes de les àrees científiques. L'objectiu d'aquesta revisió és doble: en primer lloc, completar i equilibrar la nomenclatura de cada àrea i, en segon lloc, refer les definicions que presenten un contingut massa tècnic per a un diccionari de llengua. Per tal d'aconseguir

aquests objectius, les OL han actuat de secretaria de la Comissió Lexicogràfica assistint a les reunions de la Comissió. Des del punt de vista tècnic i com a primer pas per a aconseguir els objectius, s'han preparat i tramès a cada una de les seccions de l'IEC llistats que contenen la nomenclatura dels camps del saber propis de cada secció.

2. *El diccionari manual*

El diccionari manual, versió simplificada del DIEC, ha deixat de ser un projecte en intenció i ha esdevingut un projecte en marxa. Les tasques de realització s'han iniciat en el darrer trimestre del curs amb la contractació de dos especialistes en lexicografia i amb la incorporació d'un coordinador, cedit per Enciclopèdia Catalana.

En els quatre mesos de funcionament, la tasca s'ha centrat en la selecció de la nomenclatura i en l'elaboració de models bàsics per a les definicions. S'espera dedicar el curs vinent a la redacció dels articles.

3. *Projecte d'un diccionari computacional*

En el si del Centre de Referència d'Enginyeria Lingüística (CREL), les OL han continuat treballant en el projecte de transformació de la base de dades del DIEC en un diccionari apte per a usos computacionals, tasca que es duu a terme en col·laboració amb l'equip d'especialistes de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada (IULA) de la Universitat Pompeu Fabra, membre del CREL.

La primera fase del projecte de conversió del DIEC en un diccionari computacional és l'elaboració d'un analitzador sintàctic, programa que és dissenyat a l'IULA. Per a aquesta primera fase, les OL, amb l'ajuda de dues becàries del CREL, han classificat els verbs del DIEC a partir de les informacions explícites i implícites que dóna el diccionari. Els verbs classificats han estat incorporats a una base de dades, dissenyada *ad hoc* en MS Access.

4. *Base de dades de les Oficines Lexicogràfiques (BDOL)*

La base de dades de les OL és l'eina bàsica dels seus treballs lexicogràfics i serveix de suport per a uns altres treballs lèxics que es duen a terme en les diferents seccions i societats filials de l'Institut i en algunes altres institucions científiques. Per aquest motiu, les OL dediquen bona part de la seva tasca a mantenir, actualitzar i millorar la BDOL i compten amb la col·laboració del CEDI.

Durant el període que reportem, s'han incorporat a la BDOL totes les decisions preses per la Comissió Lexicogràfica i per la Secció Filològica i s'han fet millores als programes informàtics que faciliten la consulta i la introducció de dades i l'extracció de llistats.

Una altra tasca de les OL que fa referència a la BDOL ha estat l'assessorament dels tècnics que elaboren els programes informàtics que permetran la migració de totes les dades de la BDOL a un nou entorn informàtic assequible als investigadors de les universitats i d'uns altres centres d'investigació.

5. *Altres activitats*

1. *Activitats de les Oficines Lexicogràfiques*

Entre les tasques lexicogràfiques i lèxiques que s'han dut a terme a les OL, cal remarcar el suport que aquestes han donat a l'Oficina de Consultes en tot allò que fa referència a

problemes lèxics i lexicogràfics i la resolució de problemes plantejats per diverses institucions, especialment la Fundació Enciclopèdia Catalana i la Direcció General de Política Lingüística.

Els membres de les OL han participat en les reunions del Consell Supervisor del TERMCAT, han exercit la tutoria de les pràctiques d'un estudiant del màster de lexicografia de la Universitat Pompeu Fabra i han assistit a diversos seminaris i conferències de temàtica sobre el lèxic, la lexicografia i la terminologia.

Finalment, les OL han elaborat un informe sobre la presència dels dialectes en el DIEC amb motiu de la visita a l'IEC del president de la Comissió de Cultura del Parlament Europeu.

2. *Activitats personals*

— M. Teresa Cabré: «El *Diccionari de la llengua catalana* i l'ús no sexista del llenguatge». Extracte de la intervenció davant el Parlament de Catalunya. *Diari de Sessions*, sèrie C, núm. 198, IV legislatura, cinquè període. *Revista del Col·legi*, p. 39-40. Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya. Barcelona, hivern de 1998.

— Maria Bozzo: «El procés de formació de termes en català» i «La terminologia de divulgació científica». Curs sobre *El català científic en el camp de les ciències de la salut*. Barcelona, SEIC.

— Cristina Busto i Carolina Santamaria: «L'aportació de la base de dades de les Oficines Lexicogràfiques de la Secció Filològica a la lexicografia catalana». Simpòsium sobre *L'aportació cultural i científica de l'Institut d'Estudis Catalans (1907-1997)*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 9 i 10 de desembre de 1997.

SOCIETATS FILIALS

▼ Societat Catalana d'Estudis Clàssics

Junta Directiva

President:	MARC MAYER I OLIVÉ
Vicepresident:	JAUME PÒRTULAS I AMBRÓS
Secretari:	XAVIER RIU I CAMPS
Tresorer:	JOSEP MARTÍNEZ GÁZQUEZ
Vocals:	JOSEP O'CALLAGHAN MARTÍNEZ
	ENRIC ROQUET I LLOVERA
Delegat de l'IEC:	CARLES MIRALLES I SOLÀ
Nombre de socis:	240
	30 estudiants adherits

Cursos i taules rodones

Taula rodona sobre *Els estudis clàssics a les portes del segle XX*. Moderador: Carles Miralles. Participants: Marc Mayer, Jaume Pòrtulas i Antoni Seva. 31 d'octubre de 1997.

Mitologia i ciències de l'antiguitat. Del 4 de novembre de 1997 al 31 de març de 1998. Curs de trenta hores reconegut pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

Conferències

— *Mite i pensament en la Grècia del s. VI*, a càrrec de Jaume Pòrtulas. 4 de novembre de 1997.

— *Mitologia clàssica i sants pares*, a càrrec de Josep O'Callaghan. 6 de novembre de 1997.

— *Topografía de Roma y textos literarios del s. I dC*, a càrrec d'Emilio Rodríguez. 10 de novembre de 1997.

— *La numismática como fuente*, a càrrec de Francisca Chaves. 13 de novembre de 1997.

— *Les religions antigues de la Península*, a càrrec de Javier Velaza. 18 de novembre de 1997.

— *La literatura jurídica romana en bronce*, a càrrec de Julián González. 20 de novembre de 1997.

— *Esvaint les ombres i sortint de la caverna. Lectura de* La caverna *de Rodolf Sirera*, a càrrec de Pau Gilabert. 25 de novembre de 1997.

— *Els celtes del centre d'Europa: estat de la qüestió*, a càrrec de Miklós Szabó. 11 de febrer de 1998.

— *Plato's quarrel with the poets*, a càrrec de Stanley Rosen. 23 de febrer de 1998.

— *An introduction to the Philebus*, a càrrec de Stanley Rosen. 24 de febrer de 1998.

— *Literatura i mite*, a càrrec de Carles Miralles. 3 de març de 1998.

— *Tradició clàssica i literatura*, a càrrec de Jaume Joan. 5 de març de 1998.

— *La substitució de mitologies. El s. IV dC, un segle frontissa*, a càrrec de Montserrat Camps. 10 de març de 1998.

— *Història i mite a Roma*, a càrrec de Marc Mayer. 12 de març de 1998.

— *Alguns temes mitològics a l'escultura*, a càrrec d'Eva Koppel. 17 de març de 1998.

— *Paisatges dèlfics*, a càrrec de Maite Clavo. 19 de març de 1998.

— *La epigrafía romana de la península Ibérica: problemas, esfuerzos, resultados*, a càrrec de Géza Alföldy. 24 de març de 1998.

— *Mosaicos de tema mitológico*, a càrrec de José M. Álvarez. 31 de març de 1998.

— *Purification in ritual and theatre: from Selinus to Aeschylus*, a càrrec de Walter Burkert, de la Universitat de Zuric. Conferència en col·laboració amb la SCHCT. 22 d'abril de 1998.

— *Famille et cité dans les tragédies thébaines*, a càrrec de Suzanne Saïd, de la Universitat de Columbia, en col·laboració amb el Departament de Filologia Grega de la Universitat de Barcelona. Facultat de Filologia de la Universitat de Barcelona, 12 de maig de 1998.

— *L'identité grecque dans la rhétorique de la démocratie à l'Empire*, a càrrec de Suzanne Saïd, de la Universitat de Columbia, en col·laboració amb el Departament de Filologia Grega de la Universitat de Barcelona. Facultat de Filologia de la Universitat de Barcelona, 13 de maig de 1998.

— L'Emperador dels grecs *a Desclot i Muntaner*, a càrrec d'Ernest Marcos, de la Universitat de Barcelona. 16 de juny de 1998.

Publicacions

MAYER, M.; NOLLA, J. M.; PARDO, J. [ed.]. *De les estructures indígenes a l'organització provincial romana. Ítaca.* Annexos, núm. 1 (1998). 590 p.

Societat Catalana de Llengua i Literatura

Junta Directiva

President:	AUGUST BOVER I FONT
Vicepresident:	JOSEP MASSOT I MUNTANER
Secretari:	JOAN ANTON RABELLA I RIBAS
Tresorera:	MONTSERRAT ALEGRE I URGELL
Vocals:	JOSEP PARÉ I JIMÉNEZ
	MILA SEGARRA I NEIRA
Delegat de l'IEC:	JOSEP MORAN I OCERINJAUREGUI
Nombre de socis:	330

Activitats generals

La Societat Catalana de Llengua i Literatura ha continuat enguany les seves activitats. La Societat centra la seva acció en dos aspectes: la publicació anual d'un número de la revista *Llengua & Literatura* i la realització de col·loquis o taules rodones de tipus monogràfic, a més de conferències aïllades de personalitats del món de la lingüística i la literatura.

Activitats del curs 1997-1998

— *Presentació de l'edició dels facsímils francesos del segle XVIII:* Partinuples. Précis sur la romance catalane *i* Histoire du vaillant chevalier Tirant le Blanc, a càrrec d'August Bover, president de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, i Pep Vila, editor d'aquests facsímils. Amb la col·laboració del Patronat Francesc Eiximenis, de la Diputació de Girona, de la UCET i de la Societat Catalana de Llengua i Literatura. Institut d'Estudis Catalans, 9 de desembre de 1997.

— *Presentació del volum X, 1-2 de la* Catalan Review, *dedicat a Pere Calders.* Amb les intervencions d'Avel·lí Artís-Gener, *Tísner*, escriptor; Manuel Duran i Bernat Puigtobella, curadors del volum, i August Bover, president de la Societat Catalana de Llengua i Literatura. Organitzada conjuntament per la Societat Catalana de Llengua i Literatura i la Societat Catalana de Nord-amèrica. Institut d'Estudis Catalans, 15 de gener de 1998.

— *Presentació de la* Miscel·lània d'homenatge a Joan Veny. A càrrec d'August Bover i

Font, president de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, i Josep Massot i Muntaner, director de Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Acte organitzat conjuntament per la Societat Catalana de Llengua i Literatura i Publicacions de l'Abadia de Montserrat sota la presidència de l'Il·lm. Sr. Manuel Castellet, president de l'Institut d'Estudis Catalans, i l'Hble. Sr. Joan M. Pujals, conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Institut d'Estudis Catalans, 22 de gener de 1998.

— *Debat sobre «L'aplicació del català a les empreses»*. Amb les intervencions de Josep Lluís Bonet, director general i conseller de Freixenet; Marc Monràs, secretari general tècnic del Banc de Sabadell; Josep Moran, professor de filologia catalana de la Universitat de Barcelona, i Joan Josep Tarragó, director de Gran Públic de Catalunya de Telefònica. Organitzat conjuntament per la Societat Catalana de Llengua i Literatura i la Societat Catalana d'Economia. Institut d'Estudis Catalans, 28 d'abril de 1998.

— *Taula rodona sobre «Problemes de la catalanística a l'Amèrica del Nord»*. Amb les intervencions de Josep Miquel Sobrer, president de la NACS, Universitat d'Indiana; Philip D. Rasico, Universitat de Vanderbilt; Joan Ramon Resina, Universitat Cornell, i Miquel Reniu, president de la Comissió de Lectorats de Català de la Generalitat de Catalunya. Moderador: August Bover i Font, president de la Societat Catalana de Llengua i Literatura. Organitzada conjuntament per la Societat Catalana de Llengua i Literatura i la Societat Catalana de Nord-amèrica. Institut d'Estudis Catalans, 28 de maig de 1998.

— *Jornada sobre «Jaume Balmes i el seu temps»*. Organitzada conjuntament per la Societat Catalana de Llengua i Literatura i la Societat Verdaguer. Institut d'Estudis Catalans, 10 de juliol de 1998. Inclogué els actes següents:

- Conferència «L'època de Balmes», a càrrec d'Anna M. Garcia.
- Conferència «La formació dels sons del llenguatge, segons Balmes», a càrrec de Josep Moran.
- Conferència «Pau Piferrer, escriptor romàntic (1818-1848)», a càrrec de Manuel Jorba.
- Taula rodona sobre «La figura i l'obra de Balmes», amb la intervenció del pare Miquel Batllori, Josep Benet, Pere Lluís Font, Joaquim Molas, Jordi Figuerola i Ignasi Roviró.
- Presentació del llibre de Jaume Balmes *Escrits sobre Catalunya*, a càrrec de Josep M. Fradera.

Conferències

— *Passat, present i futur dels estudis de literatura catalana*, a càrrec de Joaquim Molas. Conferència organitzada dins els actes de commemoració del norantè aniversari de l'IEC. Institut d'Estudis Catalans, 6 de novembre de 1997.

— *La codificació de la llengua catalana*, a càrrec de Mila Segarra. Conferència organitzada dins els actes de commemoració del norantè aniversari de l'IEC. Institut d'Estudis Catalans, 25 de novembre de 1997.

— *Gens i llengües. Diversitat genètica a Europa*, a càrrec de Jaume Bertranpetit, director del Laboratori d'Antropologia (Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona). Organitzada conjuntament per la Societat Catalana de Llengua i Literatura i la Societat Catalana de Biologia. Institut d'Estudis Catalans, 26 de març de 1998.

Publicacions

Llengua & Literatura, núm. 8 (1997).

SECCIÓ DE FILOSOFIA I CIÈNCIES SOCIALS

Composició i estructura de la Secció

La Secció té la mateixa estructura que ara fa un any. Quant a la composició, dos dels 21 membres numeraris (els senyors Octavi Fullat i Enric Lluch) han complert fa poc l'edat de passar a emèrits, i un altre (el senyor Josep Perarnau) està a punt de fer-ho. Hi haurà, doncs, tres places de numerari que hauran de ser cobertes en els propers mesos.

D'altra banda, hem hagut de lamentar la mort d'un membre emèrit, el senyor Eusebi Colomer, l'únic supervivent dels qui havien inaugurat la Secció l'any 1968, i d'un membre corresponent, el senyor Arcadi Garcia Sanz. (Vegeu «Necrologies», dins l'apartat «El Ple».) El recent *Directori dels membres de l'Institut d'Estudis Catalans, 1907-1997* ens ha descobert l'existència de tres membres corresponents (tots tres juristes) la memòria històrica dels quals inexplicablement s'havia perdut a la Secció i que s'afegeixen a un de més antic encara amb qui la Secció sí que manté relació, el senyor Robert Pring-Mill. Un d'aquests tres membres corresponents oblidats, segons la informació de què ara disposem, era precisament el ja esmentat senyor Arcadi Garcia i Sanz. Un altre és el senyor Joan Vallet de Goytisolo.

Així, doncs, la composició actual de la Secció és de 19 membres numeraris, 7 membres emèrits, 3 membres corresponents i 1 membre supernumerari, els quals estan distribuïts de la manera següent, segons les set àrees en què s'estructura la Secció (seguint l'ordre d'incorporació a l'Institut de la disciplina, o de la primera de les disciplines, de cada àrea):

— Filosofia: 3 membres numeris i 1 de corresponent.
— Dret: 3 membres numeraris, 1 d'emèrit i 2 de corresponents.
— Economia: 4 membres numeraris.
— Geografia i demografia: 3 membres numeraris i 3 d'emèrits.
— Pedagogia i psicologia: 1 membre numerari, 3 d'emèrits i 1 de supernumerari.
— Comunicació i antropologia: 2 membres numeraris.
— Sociologia i ciència política: 3 membres numeraris.

Renovació del Consell de Govern

En la sessió ordinària del 20 d'octubre de 1997 va ser elegida en primera i única votació l'única candidatura presentada, integrada pels mateixos membres que componien l'anterior Consell de Govern:

President:	Josep M. Muntaner i Pascual
Vicepresident:	Joan Vilà i Valentí
Secretari:	Pere Lluís Font
Tresorer:	Josep González-Agàpito

A més de les funcions inherents als càrrecs respectius, el vicepresident continuarà ocupant-se de les qüestions relatives a la recerca; el secretari, de l'organització de les comunicacions en les reunions de la Secció i de la relació amb les societats filials, i el tresorer, de les publicacions.

Sessions dutes a terme

La Secció ha celebrat nou reunions plenàries, en cada una de les quals, llevat d'una, hi ha hagut un punt fort de l'ordre del dia: una comunicació acadèmica, l'elecció del Consell de Govern, un debat, la discussió del pressupost o l'informe sobre els treballs de recerca en curs. N'hi ha hagut una de més breu (la del passat 18 de maig) per tal de fer lloc a una conferència del senyor Josep M. Puig Salellas sobre *La Llei de política lingüística*, oberta als altres membres de l'Institut i presidents de societats filials. La del passat 22 d'abril va ser dedicada a discutir els documents de treball redactats pels senyors Isidre Molas i Josep M. Terricabras sobre *Els drets individuals i els drets col·lectius* com a preparació del debat sobre el mateix tema en el Ple de l'Institut. Les sessions que han quedat disponibles per a la presentació d'una comunicació acadèmica han estat cinc, que s'han dedicat a continuar el projecte de fer un balanç de les disciplines científiques corresponents a les àrees de la Secció en el segle XX en l'àmbit dels Països Catalans i que han versat sobre els estudis jurídics (senyora Encarna Roca), la pedagogia (senyor Josep González-Agàpito), les ciències de la comunicació (senyor Josep M. Casasús), l'antropologia (senyor Joan Frigolé, antic director de l'Institut Català d'Antropologia) i la ciència política (senyor Josep M. Vallès). Comptem d'acabar aquest projecte en la sessió del proper mes de setembre, i després publicar el conjunt d'aquestes comunicacions amb el títol *Un segle de filosofia i ciències socials als Països Catalans.*

Altres activitats

El senyor Joan Estruch va fer el discurs reglamentari en la sessió inaugural de l'Institut el 22 de setembre de 1997 sobre el tema *La sociologia com a perspectiva.*

Diversos membres de la Secció o presidents de societat filials adscrites (Josep M. Casasús, Octavi Fullat, Jordi Galí, Josep González-Agàpito, Josep M. Martí, Miquel de Moragas i Joan Vilà i Valentí) han format part de les ponències per a l'adjudicació dels premis Francesc Flos i Calcat, Joan Givanel i Mas i Internacional Catalònia, atorgats el 1997.

El senyor Joan Vilà i Valentí ha coordinat la primera part de les jornades científiques sobre «La construcció d'Europa: estats, nacions, regions (aspectes geogràfics, socials i econòmics)», celebrades els dies 25 i 27 de novembre de 1997 i que tindran una segona part, el febrer de 1999, sobre aspectes culturals, lingüístics i pedagògics, que serà coordinada pel senyor Josep González-Agàpito.

Els senyors Isidre Molas i Josep M. Terricabras han redactat sengles documents de treball sobre *Els drets individuals i els drets col·lectius* i han participat com a ponents en el debat sobre aquest tema celebrat en el Ple de l'Institut el passat dia 18 de maig i moderat pel senyor Pere Lluís Font.

La senyora Encarna Roca i el senyor Josep González-Agàpito han participat en les jornades científiques sobre «Respostes al clonatge humà», celebrades els dies 20 i 21 del mes d'abril, la primera com a conferenciant i el segon com a moderador d'una sessió.

Durant aquest període, s'han esdevingut les designacions següents:

— Carlota Solé, delegada de l'Institut a la Societat Catalana de Sociologia.

— Josep M. Terricabras, representant de l'Institut al jurat del Premi Nacional de Literatura (assaig), atorgat pel Ministeri d'Educació i Cultura del Govern espanyol.

— Pere Lluís Font, representant de la Secció a la Comissió de Lexicografia, per a la preparació de la segona edició del DIEC.

Distincions i homenatges

L'Ajuntament de Sabadell ha posat a una plaça de la ciutat el nom de Lluís Casassas i Simó, que fou membre de la Secció i Filosofia i Ciències Socials.

El senyor Eusebi Colomer ha estat objecte d'uns quants homenatges pòstums a Barcelona i a Girona.

El senyor Marc-Aureli Vila ha rebut també alguns homenatges amb motiu dels seus noranta anys.

El senyor Miquel de Moragas ha estat guardonat amb l'Orde Olímpic, la màxima distinció atorgada pel Comitè Olímpic Internacional.

El senyor Joan Triadú ha estat nomenat doctor *honoris causa* per la Universitat Ramon Llull.

Publicacions

CASADEMUNT, Alexandre. *L'interès empresarial de les polítiques ambientals.* (Treballs de la Secció de Filosofia i Ciències Socials; XXIV)

GONZÁLEZ-AGÀPITO, Josep [cur.]. *Comunicacions dels membres de la Secció de Filosofia i Ciències Socials.* (Treballs de la Secció de Filosofia i Ciències Socials; XXII)

PUIG, Jaume de. *La filosofia de Ramon Sibiuda.* (Treballs de la Secció de Filosofia i Ciències Socials; XXIII) [Premi Joaquim Carreras i Artau 1993]

PROGRAMES DE RECERCA

▼ Arxiu de Textos Catalans Antics

Director: Josep Perarnau i Espelt

Articles

Continua el ritme de publicació d'un volum anual. El volum 16,* publicat durant el curs 1997-1998, inclou el contingut següent:

Josep Perarnau i Espelt, «De Ramon Llull a Nicolau Eimeric».

Josep Hernando i Delgado, «L'ensenyament a Barcelona, segle XIV. II part».

Jaume de Puig i Oliver, «El *Tractatus de quattuor sensibus Sacrae Scripturae* de Felip Ribot, OSC. Edició i estudi».

Notes i documents

Josep Perarnau i Espelt, *El volum manuscrit lul·lià de la Biblioteca Apostòlica Vaticana.* Ottob. Lat. 396.

Josep Perarnau i Espelt, *Quatre nous documents papals sobre l'herència de Joan de Tagamanent desviada de l'Escola Lul·liana del Puig de Randa.*

Josep M. Llobet i Portella, *Llibres esmentats en alguns inventaris notarials cerverins del segle XV.*

Ignasi Roviró i Alemany, *Les Reglas per los collegials del collegi de St. Joaquim en la Ciutat de Vich fundat per lo Rm. Señor don Gaspar Gil, bisbe de Vich, de 1635.*

Ramon Planes i Albets, *Representació al bisbe de Solsona Tomàs Broto contra el trasllat de la seu episcopal a Cervera (1720).*

Secció Bibliogràfica

Butlletí bibliogràfic.

Josep Perarnau i Espelt, *Feliu d'Urgell: fonts per al seu estudi i bibliografia dels darrers seixanta anys.*

Recensions.

* *Arxiu de Textos Catalans Antics*, vol. 16, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans (1997), 855 p.

Notícies bibliogràfiques:
I. Obres generals i bibliografies.
II. Estudis de referència local.
III. Estudis de referència cronològica.
IV. Sobre arxius, biblioteques i museus.

Taules
Taula de fons manuscrits i similars.
Taula de persones i de títols anònims.

▼

Història de l'Educació Catalana

Director: Josep González-Agàpito i Granell

Durant el curs 1997-1998, l'activitat del programa s'ha centrat en la investigació dels àmbits d'educació social i no formal del període 1898-1939, els quals han estat molt poc estudiats entre nosaltres. En concret, s'han treballat els aspectes següents:

1. La concepció de la infància i la joventut.
2. Les activitats educatives per a infants i joves: colònies escolars, colònies de refugiats, jardins d'infància, escoltisme i centres excursionistes.
3. L'associacionisme infantil i juvenil.
4. La literatura infantil i el cinema per a joves.
5. L'educació popular: la tasca de les associacions culturals, cíviques i religioses.
6. Protecció, assistència social i educació.

Ultra aquesta tasca, s'ha dedicat una atenció especial a la recerca de la història de l'educació en l'àmbit de la Catalunya Nord durant aquest període. També s'han fet els primers buidatges de la documentació historicopedagògica de l'Arxiu de la Guerra Civil de Salamanca, així com de la documentació referida al segle XIX d'arxius mallorquins.

▼

La integració lingüística i cultural dels immigrants a Catalunya

Directora: Carlota Solé i Puig

Durant el curs 1997-1998 s'ha cercat documentació de diversos arxius històrics i instituts de la llengua o sociolingüístics de l'àrea d'influència catalana a fi de fer una recopilació, com més exhaustiva millor, de documents relacionats amb la qüestió de la llengua, dels nacionalismes a Espanya, de les diferències econòmiques i socials per regions a Europa, etc. Tots aquests temes es relacionen amb la necessitat de renovació del marc jurídic de la llengua a Catalunya en el moment actual. La hipòtesi de partida que il·lumina la recerca documental i empírica és que actualment ja no es tracta pas de restituir una llengua minoritària com el català enfront d'una llengua dominant com el castellà, sinó que s'ha d'avançar en el reconeixe-

ment de la diferència i la dignitat igualitàries, elements fonamentals del procés de normalització lingüística a Catalunya.

S'ha procedit també a analitzar els textos del projecte de llei, els debats parlamentaris, els debats sobre la llengua entre actors socials o per part d'aquests, com ara el Govern de la Generalitat, els partits polítics, els empresaris, els treballadors, associacions (Foro Babel, Convivència Cívica de Catalunya, etc.), que han intervingut, a través dels mitjans de comunicació, en la discussió. S'han formulat les hipòtesis secundàries que es desprenen de la hipòtesi principal mencionada al paràgraf anterior per tal d'operacionalitzar les diverses variables (independents, dependents, intervinents) i trobar els diferents indicadors que donin contingut a aquestes variables per aplicar metodològicament la lògica dels conjunts borrosos. D'aquesta aplicació es derivaran els perfils d'integració en contrast amb els perfils de marginació. Ambdós conceptes, aparentment oposats, són complementaris si considerem la possibilitat o l'existència real de graus d'integració dels individus al llarg de la seva vida (anàlisi diacrònica) o bé en relació amb uns altres individus o subconjunts de població —o grups socials, o estrats, nascuts a Catalunya, no nascuts a Catalunya— (anàlisi anacrònica). En el moment present treballem en aquest punt.

▼ Diccionari Jurídic Català

Director: Josep M. Mas Solench

El Diccionari Jurídic Català és un projecte promogut per la Fundació Jaume Callís a què es va unir la Societat Catalana d'Estudis Jurídics atès que totes dues entitats tenen finalitats semblants, raó per la qual han fet conjuntament les gestions amb les institucions catalanes i europees per a aconseguir els ajuts econòmics necessaris per a la seva realització. El projecte definitiu, en el qual es preveien les normes de redacció i un primer nomenclàtor de veus, havia merescut l'aprovació de les facultats de dret de les universitats catalanes i de les corporacions i entitats jurídiques del país.

L'objectiu del *Diccionari jurídic català* és presentar la terminologia jurídica catalana en una obra de conjunt, de manera que cada entrada referida a una institució o a una figura jurídica sigui estudiada en tots els seus aspectes: definició del terme i accepcions, història, exposició de la doctrina, legislació que la regeix, jurisprudència del Tribunal Suprem i del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, bibliografia i traducció del terme als principals idiomes europeus. L'extensió prevista és de cinc volums d'unes set-centes pàgines cadascun i un sisè volum constituït pels vocabularis encreuats de les versions de la terminologia en alemany, anglès, castellà, francès i italià.

Per al treball del *Diccionari jurídic català* s'han establert dues seccions: l'una s'ocupa de la redacció, i l'altra, de l'administració i la consecució dels recursos necessaris. La redacció s'ha fet en dues etapes. En la primera s'ha dut a terme l'establiment dels encàrrecs de les àrees de dret següents: administratiu, canònic, constitucional, processal, notarial, romà i història del dret; i en la segona, de les àrees civil, fiscal, laboral, mercantil i penal. Actualment es treballa també en la introducció de la terminologia pròpia d'uns altres territoris de parla catalana: Andorra, les illes Balears, el País Valencià i el Rosselló.

S'han formulat encàrrecs, amb els contractes corresponents, a 157 col·laboradors i hom disposa ja de la redacció de 2.300 folis degudament informatitzats i alfabetitzats. Actualment es procedeix a la revisió científica i lingüística del material esmentat i es treballa en l'estructura interna de l'obra (veus de referència, expressions complementàries, etc.). El temps d'elaboració del *Diccionari jurídic català* va ser fixat des del començament en quatre anys i el ritme de redacció, malgrat estar supeditat a les disponibilitats econòmiques, és sostingut.

▼
El català en els mitjans de comunicació. Situació actual i perspectives

Director: Josep M. Martí i Martí

Finalitat del projecte

Malgrat que existeix una certa consciència al nostre país de la manca de mitjans de comunicació social en català, no es coneix la situació d'una manera rigorosa i fidedigna; els estudis realitzats fins ara són esparsos i no reflecteixen la realitat canviant. La recerca que es proposa pretén analitzar la presència de la nostra llengua des d'una perspectiva inèdita: la del consum social; és a dir, en el cas de la premsa, la circulació d'exemplars i el nombre de lectors; en el de la televisió, el de televidents; en el de la ràdio, el d'oients, etc., i sempre en relació amb el consum total de cada mitjà a Catalunya. Per altra banda, hom vol estudiar les tendències de creixement o de decreixement, la utilització del bilingüisme i l'evolució d'algunes experiències realitzades en l'àmbit de les noves tecnologies de comunicació.

Pla de treball

La investigació presenta unes quantes dificultats remarcables: l'amplitud de l'objecte d'estudi; l'existència d'un sistema de mitjans de comunicació social d'ubicació geogràfica, abast i problemàtica diferents; el fet que haurem de procedir a la recerca de dades que no estan sistematitzades enlloc i que es puguin analitzar des de diversos paràmetres; la necessitat d'aprofundir alguns aspectes qualitatius del consum, etc. A causa d'aquestes circumstàncies, cal afrontar el treball d'una manera sistematitzada i ordenada.

El nostre plantejament comprèn les fases següents:

a) Recerca i avaluació de tots els estudis de tipus quantitatiu fets en els darrers vint anys sobre la utilització del català en els mitjans de comunicació.

b) Realització d'un inventari de mitjans de comunicació que s'editen, s'emeten i es difonen a Catalunya. En quedaran exclosos els de periodicitat irregular o els de circulació restringida.

c) Buidatge lingüístic dels continguts redaccionals per a saber-ne el percentatge en català, en castellà i en totes dues llengües.

— En el cas de la premsa: nombre d'exemplars anuals i percentatge en cada llengua. Classificació segons periodicitat.

— En el cas de la televisió: hores emeses i percentatges.

— En el cas de la ràdio: hores emeses i percentatges.

— En el cas d'Internet: per decidir.

— En el cas d'uns altres suports: seran analitzats segons les seves característiques.

d) Elaboració d'una anàlisi de circulació i de consum de mitjans de comunicació utilitzant els estudis regulars disponibles a Catalunya sobre circulació i audiència al nostre país: EGM, OJD, Panel de la CCRTV, SOFRES TV, etc.

e) Encreuament de dades sobre oferta lingüística i consum. Avaluació dels fenòmens de barreja de llengües que es donen en alguns mitjans.

f) Enquesta valorativa als responsables de programació i als directius dels mitjans de comunicació sobre diferents aspectes: la política de cada institució, la seva problemàtica, els plans de futur, etc.

g) Elaboració de les conclusions.

Fases de desenvolupament i objectius de cada fase

Primera fase. Inventari dels estudis realitzats i dels mitjans de comunicació existents

L'objectiu és disposar de la base de dades necessària per a poder determinar els mitjans a investigar i també les estadístiques disponibles sobre consum.

Segona fase. Buidatge lingüístic

Establiment dels percentatges lingüístics, primer per mitjans i després per suports de difusió, en cadascuna de les llengües.

Tercera fase. Estudi de circulació i consum i encreuament de dades

Determinació del pes dels mitjans i dels suports analitzats a partir de les dades sobre audiència i determinar-ne el consum en català i en castellà.

Quarta fase. Enquesta als directius i responsables dels mitjans

Validació de les dades obtingudes en cada mitjà, dels problemes presents referits a la qüestió lingüística i de les polítiques actuals i futures que pensen engegar amb vista fonamentalment a establir algunes tesis prospectives.

Cinquena fase. Tractament del material recollit i elaboració de conclusions

Anàlisi global de la situació, aspectes més importants que se'n dedueixen i perspectives de futur.

SOCIETATS FILIALS

▼ Societat Catalana d'Economia

Junta Directiva

President:	JOSEP JANÉ I SOLÀ
Vicepresident:	PERE PUIG I BASTARD
Secretari:	JOSEP C. VERGÉS
Tresorer:	HUMBERT SANZ I GARCIA
Vocal d'Institucions Acadèmiques:	JORDI PASCUAL ESCUTIA
Vocal de Tesis i Publicacions:	JOAN M. SOLÀ I FRANQUESA
Vocal Territorial:	LLUÍS COMAS I ARÀJOL
Vocal de Promoció:	ÀNGELS ROQÙETA RODRÍGUEZ
Vocal de Premsa:	JORDI GOULA I SURINYACH
Delegat de l'IEC:	JOAQUIM MUNS I ALBUIXECH
Delegat a Brussel·les:	VÍCTOR POU I SERRADELL
Delegat a Madrid:	JOSEP M. NUS I BADIA
Nombre de socis:	265

Conferències

Inauguració del curs 1997-1998. Conferència inaugural del curs a càrrec de Fabià Estapé, catedràtic emèrit de la Universitat de Barcelona i membre d'honor de la Societat Catalana d'Economia: «Lloança a Joan Sardà Dexeus: l'origen del miracle econòmic espanyol». Institut d'Estudis Catalans, 14 d'octubre de 1997.

Commemoració del norantè aniversari de l'Institut d'Estudis Catalans, a càrrec de Jordi Pascual i Escutia, professor d'economia de la Universitat de Barcelona: «90 anys d'estudis d'economia a Catalunya i les perspectives a les portes del segle XXI». Institut d'Estudis Catalans, 11 de novembre de 1997.

Acte de lliurament del VI Premi Catalunya d'Economia, a càrrec del guardonat, Ernest Reig Martínez: «Capitalización y crecimiento de la economía catalana 1955-1995». Palau de la Generalitat de Catalunya, 9 de desembre de 1997.

Màxim Borrell, catedràtic d'Economia Financera i professor d'ESADE (Universitat Ramon Llull): *Els premis Nobel Merton i Scholes: aportacions sobre la valoració d'opcions financeres*. Presentació de l'*Anuari de la Societat Catalana d'Economia*, vol. 14, patrocinat per la Cambra de Comerç de Barcelona. Casa Llotja de Mar, 26 de gener de 1998.

Josep Lluís Oller, director general del Mercat de Futurs Financers de Barcelona MEFF: *Conflictes nacionals i mercats de capitals a Europa*. Institut d'Estudis Catalans, 25 de febrer de 1998.

Valentí Puig, Premi Josep Pla 1998 per l'assaig *L'home de l'abric: L'economia conservadora vista per Josep Pla*. Institut d'Estudis Catalans, 26 de març de 1998.

Conferència de les quatre direccions generals responsables de la Comissió Europea: «Les relacions exteriors d'Europa i l'Agenda 2000», a càrrec de Víctor Pou Serradell, conseller DG1 i delegat de la Societat a Brussel·les; Josep Maria Lloveras, administrador principal DG1A; Xavier Prats, del gabinet del comissari Manuel Marín (DGUB), i Francesc Granell, director DG8. Institut d'Estudis Catalans, 21 de maig de 1998.

Christopher Lingle, professor de Case Western Reserve University: *The rise and fall of the Asian markets with special reference to Singapore's authoritarian capitalism*. Universitat Pompeu Fabra, 9 de juliol de 1998.

Debats

Debat sobre *L'aplicació del català a les empreses*, a càrrec de Josep Lluís Bonet, director general i conseller de Freixenet; Marc Monràs, secretari general tècnic del Banc de Sabadell; Josep Moran, professor de filologia catalana de la Universitat de Barcelona, i Joan Josep Tarragó, director de Gran Públic de Catalunya de Telefònica. Organitzat conjuntament amb la Societat Catalana de Llengua i Literatura. Institut d'Estudis Catalans, 28 d'abril de 1998.

Premis

Convocatòria del II Premi Societat Catalana d'Economia. Maig de 1998.

Publicacions

Anuari de la Societat Catalana d'Economia, vol. 14 (1998).

▼

Societat Catalana d'Estudis Jurídics

Junta Directiva

President:	JOSEP M. MAS I SOLENCH
Vicepresident:	RAMON F. POU I SERRADELL
Secretari:	JOSEP CRUANYES I TOR
Tresorer:	XAVIER GENOVER I HUGUET
Vocals:	JOSEP ALFONS LÓPEZ I TENA
	MARIÀ CAPELLA I PIFARRÉ
	JORDI OLIVERAS I BADIA
Delegat de l'IEC:	JOSEP M. PUIG I SALELLAS
Nombre de socis:	47

Activitats generals

La Societat Catalana d'Estudis Jurídics (SCEJ) aplega estudiosos de tots els àmbits professionals del dret de totes les terres de llengua i cultura catalanes amb la finalitat de conrear, d'estudiar i d'investigar el dret. Per això, la SCEJ promou estudis del dret en general i específicament del dret català, entenent com a tal el dret produït a les terres del seu àmbit d'actuació, i, des d'ací, l'estudi de tot el dret europeu i de tot l'àmbit internacional.

La Societat vol ser també una plataforma permanent de conferències en les quals s'exposin els temes més actuals de debat del dret. Així mateix, la SCEJ promou simposis i algunes altres activitats, i està pendent la primera publicació dels estudis i dels debats realitzats fins ara en aquesta nova etapa de la Societat per tal d'afavorir-ne la difusió.

Activitats del curs 1997-1998

La jurisprudència civil del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya. Conferència a càrrec del senyor Lluís Puig i Ferriol, magistrat del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya. Institut d'Estudis Catalans, 15 d'octubre de 1997.

Jornades científiques de l'IEC: *La construcció d'Europa: estats, nacions, regions.* Institut d'Estudis Catalans, 25 i 27 de novembre de 1997.

Consideracions sobre la Llei d'associacions de Catalunya. Conferència a càrrec del se-

nyor Josep Ferrer i Riba, professor de dret civil de la Universitat Pompeu Fabra. Institut d'Estudis Catalans, 26 de novembre de 1997.

Les xarxes ecològiques i la conservació de la diversitat biològica i paisatgística a Catalunya. Sessió organitzada conjuntament per la ICEA, la ICHN, la SCB, la SCEJ, la SCG i la SCOT. Conferenciants: Joan Tort i Donada, Josep Germain i Otzet, Jordi Flos i Bassols, Josep Montasell i Dorda, Jordi Cañas i Sala i Josep Manuel Gómez i González. Institut d'Estudis Catalans, 16, 17 i 18 de desembre de 1997.

Cicle de conferències *Jornades de dret andorrà.* Conferències a càrrec del senyor Joan Josep López Burniol, notari; Antoni López, advocat; Joan Poch i Serrats, magistrat del Tribunal Superior de Justícia d'Andorra; Maite Bourgeaud, advocada; Antoni Font i Ribas, catedràtic de Dret Mercantil de la Universitat de Barcelona, i Eusebi Nomen, assessor del Cap de Govern d'Andorra. Institut d'Estudis Catalans, 24 de febrer i 5 i 11 de març de 1998.

Europa, una construcció de dret. Conferència a càrrec del senyor Ramon M. Mullerat, advocat. Institut d'Estudis Catalans, 19 de maig de 1998.

Publicacions

Memòria d'activitats de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics 1996.

▼

Societat Catalana d'Ordenació del Territori

Junta Directiva

President:	RICARD PIÉ I NINOT
Vicepresident:	ORIOL NEL·LO I COLOM
Secretari:	ROBERT VERGÉS I FERNÁNDEZ
Tresorer:	ÀNGELS GIL-VERNET
Vocals:	MARGARIDA CASTAÑER I VIVAS
	JORDI CAÑAS I SALA
	FRANCESC SANTACANA I PORTELLA
Delegat de l'IEC:	JOSEP M. MUNTANER I PASCUAL
Nombre de socis:	314

Activitats generals

Les activitats de la Societat Catalana d'Ordenació del Territori (SCOT) se centren en l'organització de conferències i jornades de debat adreçades a tots aquells qui hi estiguin interessats, així com en la coorganització i la difusió d'uns altres actes relacionats amb el món de l'ordenació territorial en tots els seus vessants. Amb una periodicitat anual, es publiquen alguns dels actes celebrats anteriorment.

Activitats del curs 1997-1998

Paisatge i turisme: perspectives de futur. Conferència a càrrec del senyor Joan Cals, catedràtic d'Economia Aplicada de la Universitat Autònoma de Barcelona. Organitzada conjuntament per la SCOT, la ICHN i la SCG. Institut d'Estudis Catalans, 28 de novembre de 1997.

Participació en les jornades científiques *La construcció d'Europa: estats, nacions, regions*, organitzades i coordinades pel senyor Joan Vilà i Valentí. Institut d'Estudis Catalans, 25 i 27 de novembre de 1997.

Jornades de debat *Quin futur per al Pirineu?*, organitzades conjuntament per la SCOT, l'Ajuntament de la Seu d'Urgell, la Universitat de Lleida, l'INEM, el Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, l'AAUC i l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona, amb el suport del Fons Social Europeu. La Seu d'Urgell, 15 i 16 de novembre de 1997.

Les xarxes ecològiques i la conservació de la diversitat biològica i paisatgística a Catalunya. Sessió organitzada conjuntament per la ICEA, la ICHN, la SCB, la SCEJ, la SCG i la SCOT. Conferenciants: Joan Tort i Donada, Josep Germain i Otzet, Jordi Flos i Bassols, Josep Montasell i Dorda, Jordi Cañas i Sala i Josep Manuel Gómez i González. Institut d'Estudis Catalans, 16, 17 i 18 de desembre de 1997.

Acte de celebració dels *20 anys del Congrés de Cultura Catalana. Àmbit vuitè. Ordenació del territori,* organitzat conjuntament per la SCOT i la Fundació Congrés de Cultura Catalana. Parlaments: Pau Verrié, Eugeni Giralt i Ricard Pié. Concert a càrrec del cor Lerània. Universitat Pompeu Fabra, 3 de desembre de 1997.

Jornada sobre *El PEIN, cinc anys després: balanç i perspectives*. Organitzada per la Universitat de Girona i la SCOT. Parlaments: Puri Canals, Josep Germain, Josep M. Mallarach, Xavier Mateu i Lluís Paluzie. Girona, 27 de febrer de 1998.

Jornada sobre *Doñana. Què va passar? Quin futur l'espera? Pot passar a Catalunya?* Organitzada conjuntament per la SCOT i la ICHN. Conferenciants: Javier Castroviejo, biòleg; Manuel Raya, periodista, i Narcís Prat, biòleg. Institut d'Estudis Catalans, 16 de juny de 1998.

▼

Societat Catalana de Comunicació

El 29 de gener de 1998 va tenir lloc, en l'Assemblea General ordinària, la votació per a la renovació parcial de la Junta Directiva. Els càrrecs que sortiren a elecció foren els de vicepresident, tresorer i dos vocals. Tal com estableixen els Estatuts de la Societat, les persones escollides van prendre possessió dels seus càrrecs en la reunió següent de la Junta Directiva, que s'acomplí a finals del mes de febrer. El resultat de la votació va ser el següent:

Junta Directiva

President:	JOSEP M. MARTÍ I MARTÍ
Vicepresidenta:	IMMA TUBELLA I CASADEVALL
Secretari:	ANTONI ESTEVE I AVILÉS
Tresorera:	MONTSERRAT BONET I BAGANT
Vocals:	LLUÍS COSTA I FERNÁNDEZ
	MONTSERRAT LLINÉS I SOLER
	LLÚCIA OLIVA DE LA ESPERANZA
Delegat de l'IEC:	JOSEP M. MUNTANER I PASCUAL
Nombre de socis:	109

En el decurs de l'Assemblea es van aprovar el tancament econòmic del 1997, els pressupostos per al 1998 i el pla d'activitats per al 1998.

Activitats generals

— Assemblea General ordinària. Institut d'Estudis Catalans, 29 de gener de 1998.

— Assemblea General extraordinària per a l'admissió de socis nous. Van ser acceptades totes les candidatures de socis nous: Ana Fernández Álvarez, Joan Ferrés i Prats, Miquel Francès i Domènec, Josep-Vicent Gavaldà i Roca, Joan Majó i Cruzate, Nel·lo Pellisser i Rossell i Albert Sáez i Casas. Institut d'Estudis Catalans, 29 de gener de 1998.

— Projecte de recerca *El català en els mitjans de comunicació. Situació actual i perspectives* (en curs).

— Sessions científiques: presentació pels investigadors de la seva darrera tesi o dels seus treballs de recerca.

— Manteniment i ampliació dels continguts de la pàgina web de la Societat (inauguració: 28 d'octubre de 1997).

— Consolidació de les activitats de la Coordinadora d'Investigadors de l'Audiovisual de Catalunya (CIAC).

Conferències

Conferència inaugural del curs 1997-1998: «La societat de la informació a Catalunya en el 2000», a càrrec de Joan Majó i Cruzate, dins del cicle de conferències *Ciència i cultura al llindar del segle XXI*. Institut d'Estudis Catalans, 27 de novembre de 1997.

Sessions científiques: presentació pels investigadors de la seva darrera tesi o dels seus treballs de recerca.

— *Els estudis de periodisme als Estats Units. Ètica i noves tecnologies*, a càrrec de Xavier Sitjà i Poch. Institut d'Estudis Catalans, 28 d'octubre de 1997.

Mitjans de comunicació i alimentació. Conferència organitzada conjuntament amb l'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació. Institut d'Estudis Catalans, 26 de febrer de 1998.

Atorgament del Premi Joan Givanel i Mas de Periodisme. Institut d'Estudis Catalans, 22 d'abril de 1998.

Sessions científiques: presentació pels investigadors de la seva darrera tesi o dels seus treballs de recerca.

— *Televisió i identitat. El cas de Televisió de Catalunya*, a càrrec d'Imma Tubella i Casadevall. Institut d'Estudis Catalans, 24 de març de 1998.

— *Internet: pors i esperances. Recerca sobre l'interfici d'un nou mitjà de comunicació*, a càrrec d'Antoni Esteve i Avilés. Institut d'Estudis Catalans, 28 d'abril de 1998.

Col·loqui: *La premsa, documentació històrica en perill*. En col·laboració amb la Universitat Pompeu Fabra i l'Associació d'Arxivers de Catalunya. Universitat Pompeu Fabra, 25 de maig de 1998.

VIII Conferència anual a Girona. Girona, 6 de juny de 1998.

— Presentació del projecte de recerca *El català en els mitjans de comunicació. Situació actual i perspectives*, a càrrec d'Imma Tubella.

— Taula rodona: *Què fan els mitjans de comunicació amb la llengua?* Participants: Ricard Fité, d'*El Periódico*; Emili Gispert, d'*El Punt*; Rafael Jorba, de *La Vanguardia*; Francesc Vallverdú, de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (CCRTV), i Mavi Dolç, de la Universitat Autònoma de Barcelona. Moderador: Antoni Esteve.

— Presentacions de tesis sobre comunicació (introducció: Montse Bonet) i de comunicacions pels socis (introducció: Llúcia Oliva).

— Informe sobre l'*Estat de la comunicació*, a càrrec de Josep Pernau, periodista i exdegà del Col·legi de Periodistes, demarcació de Barcelona. Presentació: Josep M. Martí. Participants en el debat, fila zero: Albert Sáez, Emili Gispert i Rafael Jorba.

Publicacions

Treballs de Comunicació, núm. 8.

▼

Societat Catalana de Filosofia

Junta Directiva

President:	JORDI SALES I CODERCH
Vicepresident:	SALVI TURRÓ
Secretari:	IGNASI ROVIRÓ I ALEMANY
Tresorer:	ROBERT VECIANA TORMO
Vocals:	MARIA ROSA BORRÀS I BORRÀS
	ANTONI BOSCH VECIANA
	JAUME CASALS I PONS
	MARIA RAMON CUBELLES I BARTOLOMÉ
	JOSÉ MANUEL DÍAZ FOUCES
	SARA ESTRADA
	VÍCTOR GÓMEZ PIN
	JOAN GONZÁLEZ
	ANDREU GRAU
	XAVIER IBÁÑEZ I PUIG
	FRANCISCO DE LARA
	CARME MERCHÁN CANTOS
	JOSEP MONSERRAT MOLAS
	JOAN NONELL
	JOSEP OLESTI VILA
	JOSEP M. PORTA
	ANTONI PREVOSTI MONCLÚS
	JORDI RAMÍREZ
	MANEL SATUÉ SILLUÉ
Delegat de l'IEC:	PERE LLUÍS FONT
Nombre de socis:	250
Seccions:	Secció d'Hermenèutica i Platonisme
	Secció de Filosofia Moderna
	Secció de Filosofia Medieval

Secció de Filosofia Pràctica
Grup d'Estudis Cartesians
Secció d'Estudis Kantians

La Societat Catalana de Filosofia (SCF) ha hagut de lamentar aquest curs la mort dels senyors Francesc Gomà, que fou president de la Societat, i Eusebi Colomer, que fou delegat de l'Institut. (Vegeu el subapartat «Necrologies», dins l'apartat «El Ple».)

Eleccions al Consell Directiu

El dia 22 d'abril de 1998, l'Assemblea General de socis va procedir, en sessió administrativa extraordinària, a l'elecció del nou Consell Directiu. El senyor Jordi Sales va ser reelegit com a president, i els senyors Salvi Turró i Ignasi Roviró i Alemany van rellevar el senyor Jordi Ramírez i Asensio i la senyora Maria Ramon Cubelles i Bartolomé en els càrrecs de vicepresident i secretària, respectivament.

Activitats generals

Els dies 9 i 10 d'octubre de 1997, la Societat va participar en l'organització dels Col·loquis de Vic, que van consistir en tres sessions monogràfiques entorn dels àmbits següents del tema *La llei*: 1) «Nocions de llei»; 2) «Aspectes racionals i socials de les legislacions»; 3) «La llei, entre la raó i les cultures».

El dia 30 d'octubre de 1997, el senyor Pere Lluís Font va pronunciar la lliçó inaugural del curs 1997-1998, que duia per títol *Tesis sobre Descartes*.

El dia 3 de novembre de 1997, la senyora Ursula Wolf, professora de la Universitat Lliure de Berlín, va parlar sobre *La noció de* vida feliç *en els primers diàlegs platònics*.

El dia 14 de novembre de 1997, el senyor N. Grimaldi, professor de la Universitat de la Sorbona de París, va pronunciar la conferència *El hechizo del porvenir o la pequeña fenomenología del desencanto*.

El dia 2 de desembre de 1997, el senyor Livio Rosseti, professor de la Universitat de Peruggia, va pronunciar la conferència *La comunicación asimétrica*.

Els dies 23 i 24 de febrer de 1998, el senyor Stanley Rosen, professor de la Universitat de Boston, va pronunciar les conferències *Plato's quarrel with the poets* i *An introduction to the Philebus*. Les sessions foren organitzades conjuntament amb la Societat Catalana d'Estudis Clàssics.

Del 30 de març al 3 d'abril de 1998, el senyor Konrad Cramer, catedràtic de Filosofia de la Universitat de Göttingen i membre numerari de l'Acadèmia de Ciències i Lletres de Göttingen, va impartir un curs sobre la filosofia de l'idealisme alemany que duia per títol *La deducción trascendental de las categorías del entendimiento puro en la segunda edición de la* Crítica de la razón pura *de Manuel Kant*.

El dia 19 de maig de 1998 es va fer l'acte de presentació pública dels quatres primers volums de la nova col·lecció en català «Filosofia». L'acte fou organitzat per Edicions de la Universitat de Barcelona i la Societat Catalana de Filosofia.

El dia 10 de juliol de 1998, la Societat va participar com a col·laboradora en la jornada sobre «Jaume Balmes i el seu temps», que va tenir lloc a Vic dins les commemoracions que se celebren en aquesta ciutat amb el lema «Any Balmes».

Activitats de les seccions

Secció d'Hermenèutica i Platonisme

Aquesta Secció ha continuat exposant durant aquest curs la investigació sobre l'estudi del platonisme i de les qüestions generals de filosofia antiga. Aquestes han estat les sessions:

— Joan González: *Daímon i acadèmia. Apunts sobre una possible crítica platònica al daímon socràtic al Tèages.* 16 d'octubre de 1997

— Beatriz Bossi: *Virtud y conocimiento en Aristóteles y Shakespeare.* 18 de desembre de 1997.

— Xavier Ibáñez: *La doble funció de Sòcrates com a parterot i matrimonier al Teetet.* 15 de gener de 1998.

— Francisco de Lara: *La seducción como puerta de entrada en la educación política en el Cármides.* 19 de febrer de 1998.

— Gregorio Luri: *Mito y persuasión en* Las aves *de Aristófanes.* 19 de març de 1998.

— Josep Monserrat: *El títol d'*El Polític. 16 d'abril de 1998.

Les activitats d'aquesta Secció es complementen amb les segones i terceres Jornades de Filosofia Antiga, celebrades els dies 17 de gener i 9 de maig de 1998 i destinades fonamentalment a preparar la participació en el Simposi Internacional de Platonistes de Toronto, celebrat el mes d'agost amb l'objectiu d'estudiar «El Lisis, el Càrmides i l'Eutidem».

Secció de Filosofia Moderna

Aquesta Secció ha desenvolupat les activitats següents:

Els dies 6 i 7 d'octubre de 1997, la senyora Maja Lukac, professora de la Universitat de Buenos Aires i investigadora del CENIC, va pronunciar les conferències *El bien en el sistema hobbesiano* i *El egoísmo individual como motivación para la praxis humana.*

El dia 10 de desembre de 1997, el senyor Juan González Guardiola va parlar de *La naturalesa de la definició de Spinoza: el problema de la situació humana com a situació de definició.*

Els dies 16, 17 i 18 de febrer de 1998, el senyor José Medina, professor del CNRS de París, va impartir el seminari *Kant, lector de Hobbes.*

El dia 25 de febrer de 1998, el senyor Pere Lluís Font va pronunciar la sessió *Pascal, filòsof postcartesià* a propòsit de la publicació del llibre *Introducció a la lectura de Pascal.*

El dia 18 de març de 1998, el senyor Salvi Turró va presentar el seu llibre *Lliçons sobre història i dret a Kant.*

El dia 22 d'abril de 1998, el senyor Dídac Ramírez va fer la presentació del seu llibre *Sobre la interpretació del pensament leibnizià. El laberint del lliure i del necessari.*

Secció de Filosofia Medieval

Durant el curs 1997-1998, aquesta Secció ha treballat el tema *L'ombra de l'Eriúgena. Filosofia del segle XII i influx eriugenià* al llarg de les sessions següents:

— José Manuel Díaz: «Matèria intel·ligible, pecat i negativitat creadora al DDN». 2 d'octubre de 1997.

— Francisco Tauste: «Influència de la doctrina trinitària d'Abelard en els mestres de Chartres». 6 de novembre de 1997.

— Andreu Grau: «Causes i categories (Escot Eriúgena, Siger de Brabant, Petrus Thomas)». 4 de desembre de 1997.

— Manoli Quejada: «Pere Abelard. *Diàleg entre un filòsof, un jueu i un cristià*». 8 de gener de 1998.

— José Manuel Díaz: «Imatges i simbolisme en els autors de Chartres». 5 de febrer de 1998.

— Francisco Tauste: «Thierry de Chartres. Comentaris als *Opuscula Sacra de Boeci*». 5 de març de 1998.

— Cande Gaitx: «Escot Eriúgena i neoplatonisme: intel·ligències separades i àngels». 7 de maig de 1998.

— Francesc J. Fortuny: «Teologia negativa, segles IX-XIV». 4 de juny de 1998.

Secció de Filosofia Pràctica

El grup ha fet la lectura de la traducció castellana del text de Fichte *Fonament del dret natural, segons els principis de la filosofia del dret*, en el curs de les sessions que s'indiquen tot seguit:

— «Introducció de FDN i exposició de les línies generals de la teoria del dret de Kant». Responsable: M. Pilar Fibla. 27 d'octubre de 1997.

— «Trànsit de la teoria de la ciència a la fonamentació del dret natural». Responsable: Manuel Satué. 10 de novembre de 1997.

— «Derecho e intersubjetividad en el Fichte de la *Grundlage des Naturrechts*». Responsable: Paco Tauste. 24 de novembre de 1997.

— Comentari de la tercera secció de la primera part: «Aplicació sistemàtica del concepte de dret o la doctrina del dret». Responsable: Montserrat Palou. 1 de desembre de 1997 i 12 de gener de 1998.

— Comentari de la segona part del FDN, escrita el 1797, és a dir, un any després de la primera. Responsable: Sara Estrada. 26 de gener i 9 de març de 1998.

— «El dret de família a *Fonaments del dret natural*». Responsable: M. Pilar Fibla. 23 de març de 1998.

— Comentari del segon apèndix al dret natural. Responsable: Montserrat Palou. 20 d'abril de 1998.

Grup d'Estudis Cartesians

Aquest grup ha celebrat les sessions següents, dedicades a presentar els estudis sobre l'obra cartesiana fets per alguns dels seus membres:

— Josep M. Porta: *Moral i sistema en Descartes*. 19 de novembre de 1997.

— Joan Albert Vicens: *El* Descartes *d'Ortega. La crítica d'Ortega a la filosofia moderna*. 21 de gener de 1998.

— Comentari del llibre de M. Kobayashi *La philosophie naturelle de Descartes*. 11 de febrer de 1998.

— Jordi Sales: *L'*heur *cartesià*. 11 de març de 1998.

— Comentari del llibre *Descartes. La exigencia filosófica*, publicat per Víctor Gómez Pin l'any 1996. 15 d'abril de 1998.

— Joan Nonell: *La geometria en els primers escrits cartesians*. 20 de maig de 1998.

D'altra banda, també cal incloure dins les activitats d'aquest grup de treball dues conferències pronunciades per professors estrangers: la primera, a càrrec del senyor N. Grimaldi, de la Universitat de Sorbona, que va parlar sobre *Tres metáforas de la doctrina de la*

ciencia en Descartes (13 de novembre de 1997), i la segona, a càrrec del senyor Alexander Broadie, de la Universitat de Glasgow, que va tractar del tema *La ilustración escocesa y la escuela catalana del sentido común* (18 de novembre de 1997).

Secció d'Estudis Kantians

Les activitats d'aquesta Secció s'han centrat en la celebració de les sessions següents:

— Salvi Turró: *Des de quan i per què la* Crítica de la raó pura *té un doble text?* 5 de novembre de 1997.

— Jordi Sadurní: *El destí de la sinopsi a l'estètica transcendental i la deducció transcendental.* 3 de desembre de 1997.

— Marcel Rea: *La relació entre l'esquematisme transcendental i el judici.* 14 de gener de 1998.

— Manfred Díez: *El concepte de raó a la* Crítica de la raó pura. 4 de febrer de 1998.

— Maria Rosa Borràs: *Funcions de la raó. Naturalesa de les idees.* 4 de març de 1998.

— Jordi Sales: *Què vol dir l'ús regulatiu de les idees?*

El dia 3 de juny es va fer la valoració general del curs.

Publicacions

Anuari de la Societat Catalana de Filosofia, núm. 8 (1996). 259 p.

Societat Catalana de Geografia

Junta Directiva

President:	VICENÇ BIETE I FARRÉ
Vicepresident:	JOSEP OLIVERAS I SAMITIER
Secretari:	ENRIC BERTRAN I GONZÁLEZ
Tresorera:	MONTSERRAT CUXART I TREMPS
Vocal primer:	JOAQUIM CABEZA I VALLS
Vocal segon:	PAU ALEGRE I NADAL
Vocal tercer:	JESÚS BURGUEÑO I RIVERO
Vocal quart:	FRANCESC NADAL I PIQUÉ
Vocal cinquè:	JOAN TORT I DONADA
Vocal sisè:	ENRIC MENDIZÁBAL I RIERA
Delegat de l'IEC:	MARC-AURELI VILA I COMAPOSADA
Nombre de socis:	467

Assemblea General ordinària

El 17 de juny de 1997 se celebrà l'Assemblea General ordinària de socis de la Societat Catalana de Geografia (SCG), corresponent al curs 1996-1997. En aquesta Assemblea s'aprovaren l'acta de l'anterior Assemblea General ordinària, la *Memòria d'activitats* del curs 1996-1997, l'estat de comptes de l'any 1996 i el pressupost de l'any 1997, i s'efectuà la renovació reglamentària de la Junta de Govern, que quedà constituïda de la manera indicada més amunt.

Moviment de socis

En acabar el curs 1996-1997, el nombre de membres de la SCG era 460; d'aleshores ençà, hi ha hagut 14 altes i 7 baixes. Ara, per tant, en tancar l'exercici 1997-1998, el nombre d'associats és 467, dels quals 14 són honoraris i 453 són numeraris (EB).

Activitats científiques

Conferències

El curs 1997-1998 començà oficialment el 23 d'octubre de 1997, data que el senyor Eduardo Martínez de Pisón, professor de la Universitat Autònoma de Madrid, pronuncià una conferència titulada *La imagen del paisaje en la generación del 98.*

El 28 de novembre de 1997, el senyor Joan Cals, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona, tractà de «Paisatge i turisme: perspectives de futur». Aquesta conferència fou organitzada conjuntament amb la Societat Catalana d'Ordenació del Territori i la Institució Catalana d'Història Natural en el marc del cicle *Ciència i cultura al llindar del segle XXI*, programat en ocasió del norantè aniversari de la fundació de l'IEC.

L'11 de desembre de 1997, el senyor Francesc Lleial, professor de l'Escola de Nàutica de la Universitat Politècnica de Catalunya, parlà sobre *Els catalans i el transport d'esclaus per via marítima durant el segle XIX.*

El 15 de gener de 1998, el senyor Xavier Mateu, director general de Patrimoni Natural i Medi Físic de la Generalitat de Catalunya, dissertà sobre *El Pla d'Espais d'Interès Natural de Catalunya.*

L'11 de febrer de 1998, el senyor Albert Serratosa, director del Pla Territorial Metropolità de Barcelona, tractà del tema *Justificació de les propostes del Pla Territorial Metropolità de Barcelona.*

El 26 de març de 1998, la senyora Gita Kewalramani, professora de la Universitat de Bombai, pronuncià una conferència titulada *Bombai/Mumbai, una metròpolis en creixement i motor de l'Índia.*

El 21 d'abril de 1998, el senyor Salvador Anton, professor de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, dissertà sobre *L'impacte geogràfic dels parcs temàtics: l'exemple de Port Aventura.*

El 14 de maig de 1998, la senyora Marie-Claire Robic, directora de recerca del CNRS i professora de la Universitat de París I, parlà de *L'identité nationale et ses enjeux: à propos du «Tableau de la géographie de la France» (Vidal de la Blache).*

El 10 de juny de 1998, el senyor Joan Vilà i Valentí, professor emèrit de la Universitat de Barcelona, pronuncià la lliçó científica que serví de cloenda al curs 1997-1998 i que versà sobre *La reconstrucció dels estudis geogràfics a Catalunya després de la Guerra Civil.*

Cicles de conferències

Cicle de conferències *Joan Coromines: l'home i el territori.* Coordinat pel senyor Joan Tort, professor de la Universitat de Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, 4, 5 i 6 de maig de 1998.

— «Aproximació biogràfica i bibliogràfica a Joan Coromines», a càrrec dels senyors Joan Pujades, periodista, i Josep Ferrer, filòleg. Completada amb la projecció d'uns fragments de l'entrevista que l'escriptor Josep M. Espinàs va fer a Joan Coromines. 4 de maig de 1998.

— «Joan Coromines i l'arrelament de la llengua a la terra», a càrrec del senyor Xavier Terrado, professor de la Universitat de Lleida. 5 de maig de 1998.

— «La geografia en l'excursionista Joan Coromines», a càrrec del senyor Àlvar Maduell, escriptor. 6 de maig de 1998.

Sortides d'estudi

El 25 d'abril de 1998 es féu una sortida d'estudi a Tarragona, coordinada pels senyors Josep Oliveras i Joaquim Cabeza. Al matí, el senyor Francesc Inglada, enginyer d'obres del port de Tarragona, donà una lliçó sobre la seva evolució històrica i tècnica, després de la qual hom efectuà un recorregut amb vaixell per les aigües del port. Abans de dinar, els assistents feren una visita a les ruïnes romanes de Tarragona, completada amb un recorregut posterior per la ciutat amb explicacions del senyor Josep Oliveras. A la tarda, se celebrà una taula rodona sobre *La situació econòmica i urbanística actual de Tarragona*. Hi intervingueren els senyors Santiago Roquer, professor de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona; Gabriel Mas, tinent d'alcalde de Promoció Econòmica de l'Ajuntament de Tarragona, i Josep Òscar Macian, del Col·legi d'Arquitectes de Tarragona. El moderador fou el senyor Josep Oliveras, professor de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona.

El 13 de juny de 1998, al matí, s'efectuà una sortida d'estudi a Terrassa i Sabadell, dirigida pel senyor Joan Tort, professor de la Universitat de Barcelona, que explicà les transformacions recents dels centres urbans d'aquestes ciutats. Cap a la una del migdia, els assistents anaren a un acte d'homenatge a l'Il·lm. Sr. Lluís Casassas, el qual tingué lloc a la plaça que la ciutat de Sabadell ha dedicat a la seva memòria.

Altres actuacions

Els dies 9 i 10 de desembre de 1998 se celebrà, organitzat per les societats filials de l'IEC i en ocasió del norantè aniversari de la seva fundació, el simpòsium titulat *L'aportació cultural i científica de l'Institut d'Estudis Catalans (1907-1997)*. La SCG hi va presentar dues comunicacions: «La Societat Catalana de Geografia, una història que comença el 1935», a càrrec dels senyors Enric Bertran i Enric Mendizàbal i la senyora Montserrat Cuxart, i «Notes sobre l'aportació de la Societat Catalana de Geografia a la geografia catalana (1935-1991)», a càrrec del senyor Joan Tort.

Els dies 16, 17 i 18 de desembre de 1997 se celebraren unes jornades sobre *Les xarxes ecològiques i la conservació de la diversitat biològica i paisatgística de Catalunya*, organitzades conjuntament per la ICEA, la ICHN, la SCB, la SCEJ, la SCOT i la SCG. La SCG va ser representada pel senyor Joan Tort, que el dia 16 hi presentà el tema «El medi i el paisatge a Catalunya, criteris i prioritats per a conservar-los».

La setmana santa d'enguany (del 3 al 13 d'abril de 1998) es féu un viatge al Marroc, organitzat per ARAC (A la Recerca d'Altres Cultures) i la Cultural Travel Association, sota els auspicis de la SCG.

El dia 13 de juny es féu un acte d'homenatge a l'Il·lm. Sr. Lluís Casassas i Simó, amb motiu d'haver-li estat dedicada una plaça a Sabadell pel consistori de la ciutat, a petició de la SCG. L'acte, presidit i clos pel tinent d'alcalde i regidor d'Urbanisme, senyor Jordi Sorolla, comptà amb la participació del senyor Vicenç Biete, president de la SCG, i de la família Casassas, representada pel senyor Jordi Casassas, els quals pronunciaren sengles parlaments entorn de la figura de Lluís Casassas i la seva vinculació a la ciutat.

Premi Lluís Casassas i Simó per a estudiants

El 22 d'abril de 1998 foren lliurats tres accèssits del tercer Premi Lluís Casassas i Simó, que anaren a parar al senyor Jordi Nadal Tersa pel treball *Efectes de l'abandonament dels camps de conreu en els sòls del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac: pro-*

posta metodològica, a la senyora Iris Frigolé Vilaró pel treball *Una metodologia per a la generalització automatitzada de mapes detallats de sòls: aplicació al full 360-1-2 Bellvís del Mapa de Sòls de Catalunya 1:25.000*, i a la senyora Anna Ortiz i Guitart pel treball *La flexibilitat laboral de les dones al sector del comerç a Barcelona*. Enguany, el Premi Lluís Casassas i Simó per a estudiants ha estat declarat desert. El jurat era format pels senyors Jesús Burgueño i Rivero, Jordi Clua i Mercadal i Jordi Martí i Henneberg.

Publicacions

Treballs de la Societat Catalana de Geografia, núm. 44 (setembre 1997). [Corresponent al vol. XII] [Subvenció de la Diputació de Barcelona]

Treballs de la Societat Catalana de Geografia, núm. 45 (desembre 1997). [Corresponent al vol. XII] [Subvenció de la Diputació de Barcelona]

VILA, Marc-Aureli. *Aportació a la terminologia geogràfica catalana*. Barcelona, 1998. 237 p.

Societat Catalana de Pedagogia

Junta Directiva

President:	JORDI GALÍ I HERRERA
Vicepresident:	RICARD TORRENTS I BERTRANA
Secretari:	JOSEP M. BOIXAREU I CORTINA
Tresorer:	ALBERT SANGRÀ I MORER
Vocals:	FRANCESC PEDRÓ I GARCIA
	JOSEP M. MOMINÓ I DE LA IGLESIA
Delegat de l'IEC:	JOAN TRIADÚ I FONT
Nombre de socis:	128

Activitats generals

La Societat Catalana de Pedagogia (SCP) va participar en els actes d'inauguració del curs de la Universitat de Vic amb la presentació, el dia 23 d'octubre de 1997, del llibre *Per a un sistema d'ensenyament nacional català. Bases, problemes i tendències*. Van intervenir-hi els senyors Jordi Galí, president de la Societat; Joan Triadú, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials i delegat de l'IEC a la Societat; Francesc Pedró, vicerector de la Universitat Oberta de Catalunya i coordinador i autor principal de l'obra; Ricard Torrents, rector de la Universitat de Vic i vicepresident de la Societat, i Antoni Tort, degà de la Facultat d'Educació de la Universitat de Vic, que hi va actuar de moderador.

El dia 4 de novembre de 1997, la Societat Catalana de Pedagogia, amb la col·laboració de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana i la Fundació Pere Vergés, organitzà la sessió acadèmica d'homenatge a Pere Vergés en l'avinentesa del centenari del seu naixement. En el transcurs de l'acte s'esdevingueren els parlaments dels senyors Conrad Vilanou (*A propòsit de Goethe en la pedagogia de Pere Vergés*) i Robert Vergés, fill de l'homenatjat (*Pere Vergés, l'home*), els quals foren seguits per les intervencions de la senyora Sara Blasi, que representava el conseller d'Ensenyament, i dels senyors Josep González-Agàpito, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, i Jordi Galí, president de la SCP.

El dia 11 de novembre de 1997, la SCP va fer un acte sobre l'evolució de l'ensenyament a Catalunya, a partir del document elaborat pel Congrés de Cultura Catalana ara fa vint anys.

El dia 9 de desembre de 1997, els membres de la Societat senyors Josep M. Ferran i Torrents i Josefina Masip i Tarragó van exposar la comunicació «Els treballs de recerca pedagògica catalana de la filial i el paper de l'Institut d'Estudis Catalans» en el marc del simpòsium *L'aportació cultural i científica de l'Institut d'Estudis Catalans (1907-1997)*, organitzat per les societats filials dins els actes de commemoració del norantè aniversari de l'Institut.

El dia 26 de febrer de 1998, la SCP va celebrar un sopar-debat per fer un primer plantejament del tema de les implicacions de la Unió Europea en l'ensenyament, que la Societat Catalana de Pedagogia vol treballar els dos pròxims anys. L'acte va comptar amb la presència de l'eurodiputat i membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials senyor Carles A. Gasòliba.

Publicacions

VILANOU, Conrad. *A propòsit de la presència de Goethe en la pedagogia de Pere Vergés*; VERGÉS, Robert. *Pere Vergés, l'home*. 1997. 28 p. [Parlaments en l'acte commemoratiu del centenari del naixement de Pere Vergés]

Societat Catalana de Sociologia

Junta Directiva

President:	SEBASTIÀ SARASA I URDIOLA
Secretari:	RAIMON BONAL I FALGÀS
Tresorer:	CARLES PRATS I MAESO
Vocals:	JOAQUIM CASAL I BATALLER
	ANNA GARCIA
	CARLES GIRONÈS I TIXÉ
	XAVIER GODÀS
	ENCARNA HERRERA I MARTÍNEZ
	EULÀLIA SOLÉ I ROMERO
	JOSEP PONT I VIDAL
Delegada de l'IEC:	CARLOTA SOLÉ I PUIG
Nombre de socis:	200
	15 estudiants adherits

Junta elegida el dia 12 de març de 1998 en convocatòria d'Assemblea ordinària.

Activitats

El dia 12 de març de 1998 es van lliurar els premis del II Concurs de Joves Sociòlegs. El comitè ponderà, sobretot, la qualitat de tots els treballs presentats. La decisió final fou atorgar un primer premi i un accèssit. Es lliurà als socis assistents a la reunió el número 5 de la *Revista Catalana de Sociologia* i posteriorment es féu un sopar de germanor al restaurant La Poma (la Rambla, 117).s

El mes d'abril de 1998 sortiren les bases per a participar en el III Concurs de Joves Sociòlegs.

Publicacions

Butlletí de l'Associació Catalana de Sociologia. [Publicació mensual]

Revista Catalana de Sociologia, núm. 5.

CENTRES DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

CENTRE DE RECERCA MATEMÀTICA

Consell Directiu

Director:	MANUEL CASTELLET I SOLANAS
Vocals:	EDUARD BONET I GUINÓ
	JOAN GIRBAU I BADÓ
	JOSEP VAQUER I TIMONER
	SEBASTIÀ XAMBÓ I DESCAMPS

L'objectiu del Centre de Recerca Matemàtica és estimular el desenvolupament de la recerca matemàtica a Catalunya quantitativament i qualitativament. Amb aquesta finalitat, el Centre de Recerca Matemàtica invita matemàtics rellevants a fer estades de recerca a Catalunya, facilita beques postdoctorals a investigadors joves, organitza programes de recerca, conferències, seminaris i congressos i dóna publicitat als resultats dels treballs de recerca amb una sèrie pròpia.

En aquest curs, el Centre de Recerca Matemàtica ha acollit seixanta-sis visitants, amb estades que globalment superen els cent disset mesos.

Cursos

CRM Advanced Course on Stocchastic Analysis. Coordinadors: D. Nualart (UB) i M. Sanz (UB). Organitzat pel Centre de Recerca Matemàtica. Bellaterra, de l'1 al 10 de setembre de 1997.

— G. da Prato, de l'Escola Normal Superior de Pisa (Itàlia): «Stochastic partial differential equations by semigroup methods» (curs de quinze hores).

— M. Yor, de la Universitat de París VI (França): «Some recent martingale problems» (curs de quinze hores).

Altres conferències impartides

— E. Alòs, de la Universitat de Barcelona: «An extension of It^o formula for anticipating processes».

— V. Bally, de la Universitat de Maine (França): «On the connection between stochastic semilinear PDE's and backward doubly stochastic differential equations».

— S. Bonaccorsi, de la Universitat de Trento (Itàlia): «The variation of constants formula».

— W. D. Brannath, de la Universitat de Viena (Àustria): «No arbitrage and absolutely continuous martingale measures».

— M. Ed-Dahbi, de la Universitat Cadi Ayyad (Marràqueix): «Estimations de grandes déviations et lois fonctionnelles des diffusions sur les espaces modulaires».

— M. Ferrante, de la Universitat de Pàdua (Itàlia): «Conditional independence properties for solutions of linear stochastic differential equations with lateral conditions».

— A. Filinkov, de la Universitat d'Adelaide (Austràlia): «Ill-posed differentialoperator problems and semigroups».

— V. Gasanenko, de l'Academia de Ciències d'Ucraïna: «The sojourn problems of Wiener process and evolution equations».

— F. Hubalek, de la Universitat de Viena (Àustria): «Weak convergence, contiguity and asymptotic arbitrage».

— M. Jolis, de la Universitat Autònoma de Barcelona: «An approximation of the two parameter Wiener process from a two parameter Poisson process».

— G. A. Karch, de la Universitat de Wroclaw (Polònia): «Long time behaviour of solutions of some evolution».

— A. Kohatsu-Higa, de la Universitat Pompeu Fabra: «A new method to find the rate of convergence for weak approximations».

— R. Peterson, de la Universitat de Lund (Suècia): «Numerical approximations for convex constrained SDEs».

— J. Schiltz, de la Universitat de Metz (França): «Nonlinear filtering with a high signal-tonoise ratio or how to survise an incoming cruise missile».

— A. Swishchuk, de l'Acadèmia de Ciències d'Ucraïna: «Martingale problem and stochastic integral equation driven by Wiener martingale measure».

— A. Uglanov, de la Universitat de l'Estat de Yaroslav (Rússia): «Differential equations for functions of infinite-dimensional argument and its applications».

— J. Vives, de la Universitat Autònoma de Barcelona: «Some characterizations of Wiener and Poisson processes in the class of normal martingales».

CRM Advanced Course on Statistical Inference for Mathematical Finance. Coordinadors: J. del Castillo (UB) i P. Viñolas (Borsa de Barcelona). Organitzat per la Borsa de Barcelona, pel Mercat Espanyol de Futurs Financers (MEFF) i pel Centre de Recerca Matemàtica. Bellaterra, del 17 al 22 de novembre de 1997.

— M. Sørensen, de la Universitat de Copenhaguen (Dinamarca): «Statistical inference for difussion-type models» (curs de divuit hores).

— J. Nielsen, de la Universitat d'Aarhus (Dinamarca): «Pricing and Hedging in continuous-time finance» (curs de divuit hores).

Altres conferències impartides

— P. Blaesild, de la Universitat d'Aarhus (Dinamarca): «Hyperbolic and related distributions with application to mathematical finance».

— A. Shiryaev, de l'Acadèmia de Ciències de Rússia: «American options: stocks and bonds markets».

Trimestre Intensiu d'Educació Matemàtica. Directors: A. J. Bishop (Universitat de Monash, Austràlia) i N. Gorgorió (UAB). Comitè organitzador local: J. Deulofeu (UAB), N. Gorgorió (UAB) i A. Vila. Bellaterra, del 16 de gener al 30 de març de 1998.

Durant aquest trimestre es van dur a terme els seminaris següents:

Innovació en l'ensenyament de la geometria

— A. Bishop, de la Universitat de Monash (Austràlia): «Per què hem d'ensenyar geometria en un món ple de calculadores i d'ordinadors?»

— N. Balacheff, del Laboratori Leibniz-IMAG (França): «D'un entorn informàtic per fer geometria a un entorn informàtic per demostrar».

— K. Clements, de la Universitat de Newcastle (Austràlia); B. Parzysz, de la Universitat de Metz (França): «Les representacions en geometria».

— P. Hilton, de la Universitat de Nova York a Binghamton (EUA); J. Pedersen, de la Universitat de Santa Clara (EUA): «Temes no estàndard per donar vida al currículum de geometria».

— B. Bolt, de la Universitat d'Exeter (Gran Bretanya): «Què és la geometria?»

Matemàtiques i ensenyament al nostre país: reptes i canvis des d'una perspectiva internacional

— A. Bishop, de la Universitat de Monash (Austràlia): «How can mathematics teaching Cater for all kind of pupils?»

— N. Balacheff, del Laboratori Leibniz-IMAG (França): «Computer-based environments for the learning of mathematics, didactical complexity and promises».

— N. Presmeg, de la Universitat de l'Estat de Florida (EUA): «The power and pitfalls of imagistic thinking in problem solving».

— P. Nesher, de la Universitat de Haifa (Israel): «Possible relations between natural language and mathematical language».

— K. Clements, de la Universitat de Newcastle (Austràlia): «School mathematics and questions of equity and justice».

— K. Clements, de la Universitat de Newcastle (Austràlia): «Problem posing and problem solving in school mathematics: is polya relevant to school mathematics in the 21st century?»

— P. Nesher, de la Universitat de Haifa (Israel): «The role of schemes in solving word problems».

— F. Goffree, de l'Institut Freudenthal (Holanda): «Principles and paradigms of realistic mathematics education in the Netherlands».

— T. Dreyfus, de la Universitat de Tel Aviv (Israel): «The role and nature of proof in high school».

— G. de Abreu, de la Universitat de Luton (Gran Bretanya): «The role of the context in mathematical problem solving».

— R. Cantoral, del CINVESTAV (Mèxic): «Epistemología y didáctica del análisis matemático».

— P. Hilton, de la Universitat de l'Estat de Nova York a Binghamton (EUA): «The need for reform».

— P. Hilton, de la Universitat de l'Estat de Nova York a Binghamton (EUA); J. Pedersen, de la Universitat de Santa Clara (EUA): «Blending geometry and algebra through Pascal's triangle».

— P. Hilton, de la Universitat de l'Estat de Nova York a Binghamton (EUA); J. Peder-

sen de la Universitat de Santa Clara (EUA): «Non standard topics to enliven the geometry curriculum».

— B. Bolt, de la Universitat d'Exeter (Gran Bretanya): «The magic of mathematics».

Seminari de Metodologia de Recerca en Educació Matemàtica

— A. Bishop, de la Universitat de Monash (Austràlia): «Issues in researching mathematics education: do we need more procedures or better methodologies?»

— N. Balacheff, del Laboratori Leibniz-IMAG (França): «A priori analysis, or the role of theory in methodology».

— N. Presmeg, de la Universitat de l'Estat de Florida: «A semiotic framework for research in mathematical education».

— K. Clements, de la Universitat de Newcastle (Austràlia): «Linking mathematics education research with the classroom».

— G. de Abreu, de la Universitat de Luton (Gran Bretanya): «Constructivism and social representations as frameworks for research in mathematical education».

— P. Hilton, de la Universitat de l'Estat de Nova York a Binghamton (EUA): «Recent changes in research methods in mathematics».

Semestre de Topologia Algebraica. Coordinador: J. Aguadé (UAB). Organitzat pel Centre de Recerca Matemàtica. Bellaterra, del 14 d'abril al 17 de juliol de 1998.

Durant el semestre es van impartir els seminaris següents:

Seminar on Algebraic Topology. Coordinador: C. Casacuberta.

— J. Greenlees, de la Universitat de Sheffield (Gran Bretanya): «Rational equivariant cohomology theories» (dues sessions).

— W. Chachólski, de l'Institut Max-Planck de Matemàtiques (Alemanya): «Homotopy meaningful constructions» (dues sessions).

— A. J. Berrick, de la Universitat Nacional de Singapur: «Construction of algebraic K-theory from the localization viewpoint».

— A. J. Berrick, de la Universitat Nacional de Singapur: «Algebraic K-theory and localization: matters arising».

— O. Cornea, de la Universitat de Lilla I (França): «The Conley index» (dues sessions).

— R. Levi, de la Universitat de Northwestern (EUA): «On the space of self homotopy equivalence of $B\,G^p$ and homotopy group extensions».

Seminar on Homotopy Lie Group Theory. Coordinador: J. Møller.

— C. Broto, de la Universitat Autònoma de Barcelona: «Multiplicative structures on the three-sphere».

— A. Viruel, de la Universitat de Màlaga: «Homotopy decompositions of classifying spaces».

— D. Notbohm, de la Universitat de Göttingen (Alemanya): «p-compact groups».

— J. Møller, de la Universitat de Copenhaguen (Dinamarca): «Classification of p-compact groups».

— J. Møller, de la Universitat de Copenhaguen (Dinamarca): «Homotopy representations of homotopy Lie groups».

— N. Kitchloo, de l'Institut de Tecnologia de Massachusetts (EUA): «Topology of Kac-Moody groups».

Seminar on Cohomology of Groups. Coordinador: A. Adem.

— D. Karagueuzian, de la Universitat de Northwestern (EUA): «Elementary cohomology of groups» (dues sessions).

— J. Scherer, del Centre de Recerca Matemàtica: «The Kan-Thurston theorem».

— A. Adem, de la Universitat de Wisconsin a Madison (EUA): «Cohomology and actions of finite groups».

— A. Adem, de la Universitat de Wisconsin a Madison: «Group cohomology and representation theory».

— R. J. Milgram, de la Universitat de Stanford (EUA): «Spherical space forms».

— F. Cohen, de la Universitat de Rochester (EUA): «Groups obtained from Lie algebras».

— B. Oliver, de la Universitat de París XIII (França): «Construction of fixed point free actions on acyclic 2-complexes».

— M. Bestvina, de la Universitat de Califòrnia a Los Angeles: «An infinitely presented FP groups».

— P. Kropholler, del Queen Mary and Westfield College (Gran Bretanya): «Groups with finitely many reduced homology classes».

— L. Potyagailo, de la Universitat de Lilla I (França): «Hierarchical accessibility of finitely presented groups».

Seminar on Stable Homotopy Theory. Coordinador: D. Ravenel.

— D. Ravenel, de la Universitat de Rochester (EUA): «Applying the thomified Eilenberg-Moore spectral sequence to the telescope conjecture».

— B. Shipley, de la Universitat de Chicago (EUA): «Equivariant stable homotopy theory».

— S. Wilson, de la Universitat Johns Hopkins (EUA): «Brown-Peterson cohomology from Morava K-theory; e.g. $Q\,S^n$ and $B\,\sigma_n$ ».

Advanced Course on Classifying Spaces and Cohomology of Groups. Coordinador: C. Broto (UAB). Organitzat pel Centre de Recerca Matemàtica. Bellaterra, del 27 de maig al 2 de juny de 1998.

— W. G. Dwyer, de la Universitat de Notre Dame (EUA): «Finite groups, homotopy colimits, and homology decompositions» (curs de nou hores).

— H.-W. Henn, de la Universitat Louis Pasteur (França): «Unstable modules over the Steenrod algebra and cohomology of groups» (curs de nou hores).

Altres conferències impartides

— D. Karagueuzian, de la Universitat de Northwestern (EUA): «The module structure of a symmetric algebra».

— K. Andersen, de la Universitat de Copenhaguen (Dinamarca): «The normalizer splitting conjecture for p-compact groups».

— M. F. Anton, de la Universitat de Notre Dame (EUA): «On a conjecture of Quillen».

— J. Martino, de la Universitat de l'Oest de Michigan (EUA): «A Minami-Webb formula for compact Lie groups».

— M. Brun, de la Universitat d'Oslo (Noruega): «Topological Hochschild homology of Z/p^r».

— S. Priddy, de la Universitat de Northwestern (EUA): «On stably decomposing products of classifying spaces».

— D. J. Pineda, de la Universitat Nacional Autònoma de Mèxic, Morelia: «Algebraic K-theory of discrete groups of isometries with finite volume orbit space».

— M. Cencejl, de la Univesitat de Ljubljana (Eslovènia): «The Berrick-Casacuberta plus construction space is a wedge of groups».

Congressos

Workshop on Statistical Inference for Mathematical Finance. Comitè organitzador: X. Aguilà (MEFF Renta Fija), J. del Castillo (UAB) i P. Viñolas (Borsa de Barcelona). Organitzat pel CRM, per la Borsa de Barcelona i pel Mercat Espanyol de Futurs Financers (MEFF). Assessorament científic: Professor O. Barndorff-Nielsen (Universitat d'Aarhus). Borsa de Barcelona, 13 i 14 de novembre de 1997.

Conferències impartides

— C. Alexander, Ivory House (Gran Bretanya): «Practical methods of incorporating Kurtosis and Skewness into VAR measures and the pricing and hedging of derivatives».

— O. Barndorff-Nielsen, de la Universitat d'Aarhus (Dinamarca): «Some modelling aspects of financial time series».

— P. Blaesild, de la Universitat d'Aarhus (Dinamarca): «Hyperbolic and related distributions with application to mathematical finance».

— J. Caballé, de la Universitat Autònoma de Barcelona: «The sources of volatility in a dynamic financial market with insider trading».

— E. Eberlein, de la Universitat de Friburg (Alemanya): «More realistic modeling in finance».

— C. Klüppelberg, de la Universitat Tecnològica de Munic: «Extreme value statistics in finance».

— M. Moreno, de la Universitat Pompeu Fabra (Barcelona): «Atwo-mean reverting-factor model of the term structure of interest rates».

— J. Nielsen, de la Universitat d'Aarhus (Dinamarca): «Pricing and hedging of Asian currency options under stochastic interest rate».

— W. Runggaldier, de la Universitat de Pàdua (Itàlia): «A stochastic filtering approach to hedging when the volatility is stochastic».

— A. Shiryaev, de l'Acadèmia de Ciències de Rússia: «Quickest detection problems».

— M. Sørensen, de la Universitat de Copenhaguen (Dinamarca): «Diffusion models for stock prices».

— M. Stephens, de la Universitat Simon Fraser (Canadà): «Cramer-von Mises tests of fit with application to the Pareto distribution».

Workshop on the Ramsey Theory of the Reals. Coordinador: J. Bagaria (UB). Centre de Recerca Matemàtica, 12 i 13 de desembre de 1997.

Conferències impartides

— L. Halbeisen, del Centre de Recerca Matemàtica: «Game families and partition properties».

— J. López, de la Universitat Autònoma de Barcelona: «Long projective systems and Mittag-Leffer's theorem».

— J. Llopis, de la Universitat Simón Bolívar (Veneçuela): «Homogeneous product in partitions of the reals».

— C. di Prisco, de l'Institut Veneçolà d'Investigacions Científiques (Veneçuela): «Perfect set properties and selective ultrafilters».

— O. Spinas, de l'ETH (Suïssa): «Ramsey theorems for Polish planes».

— J. Steprans, de la Universitat de York (Canadà): «Cardinal invariants related to geometrical and combinatorial properties of the reals».

— S. Todorcevic, de l'Acadèmia de Ciències de Belgrad: «Ramsey theory below θ. The leaves of measure and category».

The 4th Barcelona Logic Meeting. Comitè organitzador: J. Bagaria (UB), E. Casanovas (UB), R. Elgueta (UPC), S. Friedman (Institut de Teconologia de Massachusetts, EUA), D. Mundici (Universitat de Milà), B. Poizat (Universitat de Lió I) i J. Rebagliato (UB). Centre de Recerca Matemàtica, 5, 6 i 7 de febrer de 1998.

Conferències plenàries

— M. Baaz, de la Universitat Tècnica de Viena (Àustria): «On the generalization of proofs and calculations».

— J. L. Balcázar, de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Refining logical characterizations of advice complexity classes».

— A. Baudisch, de la Universitat de Humboldt (Alemanya): «Mekler's construction preserves CM-triviality».

— G. Cherlin, de la Universitat de Rutgers (EUA): «Tame groups».

— V. A. Gorbunov, de l'Institut de Matemàtiques de Novosibirk (Rússia): «Universal horn logic: an algebraic approach».

— A. Louveau, de la Universitat de París VI (França): «The topological Vaught conjecture for polish group actions».

— T. Recio, de la Univesitat de Santander: «Semialgebraic geometry: a personal tour».

— A. Torrens, de la Universitat de Barcelona: «Algebras of Product Logic».

— H. Woodin, de la Universitat de Califòrnia a Berkeley (EUA): «Iteration strategies, Π^1_2-singletons, and pathological core models».

Altres conferències impartides

— R. Bomboy, de la Universitat de Lió I (França): «Théorie de Galois des équations aux différences finies».

— R. Bosch, de la Universitat d'Oviedo: «Solovay models and ccc forcing extensions».

— R. Farré, de la Universitat Politècnica de Catalunya: «An algebraic characterization of existentially closed embeddings of ordered abelian groups».

— G. Fernández Díez-Picazo, de la Universitat de Múrcia: «The interpretation of the intuitionistic logical constants, revisited».

— J. M. Font, de la Universitat de Barcelona: «On the construction of substructures in generalized matrices».

— A. Gil, de la Universitat Pompeu Fabra (Barcelona): «Protoalgebraic Gentzen systems and the cut rule».

— J. Gispert, de la Universitat de Barcelona: «Embedding theorems preserving non divisibility properties in totally ordered abelian groups. Applications to MV-algebras».

— K. Jaber, de la Universitat de Lió I (França): «Équations génériques dans un groupe stable nilpotent».

— E. Jaligot, de la Universitat de Lió I (França): «Groupes de type mixtes».

— R. Jansana, de la Universitat de Barcelona: «Bisimulations and positive modal logic».

— M. Junker, de la Universitat de Friburg (Alemanya): «Equations in stable groups».

— V. Kanovei, de l'Institut d'Enginyers de Transport de Moscou (Rússia): «Linearization of Borel and analytic order relations».

— V. Kanovei, de l'Institut d'Enginyers de Transport de Moscou (Rússia): «What the internal set theory knows about standard sets».

— V. Krivtsov, de la Universitat de l'Estat a Moscou (Rússia): «The completeness of Heyting's predicate logic relative to a notion of intuitionistic validity in all structures».

— P. Kulicki, de la Universitat Catòlica de Lubelski (Polònia): «Axiomatic rejection in first-order theories».

— J. Llopis, de la Universitat Simón Bolívar (Veneçuela): «Borel partitions of products of finite sets and the Ackermann function».

— J. C. Martínez, de la Universitat de Barcelona: «A forcing version of the Juhász-Weiss theorem».

— N. Portier, de la Universitat de Lió I (França): «Le problème $P = NP$? dans les corps différentiels».

— K. Sasaki, de la Universitat de Nanzan: «An interpretation of implications in intuitionistic propositional logic and basic propositional logic».

— Z. Spasojević, de l'Institut Tecnològic de Massachusetts (EUA): «Mutual diamond».

Workshop on Current Trends in Research on Mathematical Education. Coordinadors: A. J. Bishop (Universitat de Monash, Austràlia) i N. Gorgorió (UAB). Centre de Recerca Matemàtica, 19, 20 i 21 de febrer de 1998.

Conferències impartides

— A. J. Bishop, de la Universitat de Monash (Austràlia): «On collaborative research in mathematics education».

— E. Castro, Universitat de Granada; K. Clements, Universitat de Newcastle (Austràlia); B. Parzysz, Universitat de Metz (França); A. Gutiérrez, Universitat de València: «Geometry and visualisation».

— M. Camacho, de la Universitat de La Laguna; R. Cantoral, CINVESTAV (Mèxic); T. Dreyfus, de l'Institut de Ciències de Weizmann (Israel); M. Sierra, de la Universitat de Salamanca: «Advanced mathematical thinking».

— G. de Abreu, Universitat de Luton (Gran Bretanya); F. Goffree, de l'Institut Freudenthal (Holanda); L. Puig, de la Universitat de València; E. Silver, de la Universitat de Pittsburgh (EUA): «Problem solving».

— R. Cantoral, CINVESTAV (Mèxic); T. Dreyfus, de l'Institut de Ciències de Weizmann (Israel); J. M. Fortuny, de la Universitat Autònoma de Barcelona; R. Luengo, de la Universitat d'Extremadura: «The role of computers in mathematics education».

— R. Cantoral, CINVESTAV (Mèxic); K. Clements, de la Universitat de Newcastle (Austràlia); G. de Abreu, de la Universitat de Luton (Gran Bretanya); F. Goffree, de l'Institut Freudenthal (Holanda); S. Linares, de la Universitat de Granada; L. Rico, de la Universitat de Granada: «Research methodology on mathematical education. Implications».

1998 Barcelona Conference on Algebraic Topology. Comitè organitzador: J. Aguadé (UAB), C. Broto (UAB) i C. Casacuberta (UAB). Facultat de Ciències de la UAB i Centre de Recerca Matemàtica, del 4 al 10 de juny 1998.

Conferències plenàries

— F. R. Cohen, de la Universitat de Rochester (EUA): «On the homology of *almost embedding spaces*».

— D. C. Ravenel, de la Universitat de Rochester (EUA): «The Thomified Eilenberg-Moore spectral sequence».

— A. K. Bousfield, de la Universitat d'Illinois a Chicago (EUA): «On the periodic homotopy theory of spaces and spectra».

— J. Greenlees, de la Universitat de Sheffield (Gran Bretanya): «Equivariant bordism and equivariant formal group laws».

— R. J. Milgram, de la Universitat de Stanford (EUA): «Relations between homotopy and finite group theory».

— L. Schwartz, de la Universitat de París XIII (França): «Kuhn's non-realization conjecture».

— W. Lück, de la Universitat de Münster (Alemanya): «The completion theorem in K-theory for proper actions of a discrete group».

— S. Stolz, de la Universitat de Notre Dame (EUA): «Multiplicities of isoparametric hypersurfaces».

— G. Mislin, ETH (Suïssa): «Groups acting on finite dimensional contractible spaces with finite stabilizers».

— J. Lannes, de l'Escola Politècnica (França): «Lattices and cohomology of O_n (Z[1/2])».

— B. Oliver, de la Universitat de París XIII (França): «Finite group actions on acyclic 2-complexes».

— W. G. Dwyer, de la Universitat de Notre Dame (EUA): «Symmetric powers and the Steinberg idempotent».

Altres conferències impartides

— J. H. Smith, de la Universitat Autònoma de Barcelona: «Constructing model categories».

— J. Strom, de la Universitat de l'Estat de Wayne (EUA): «Miller spaces».

— B. Shipley, de la Universitat de Chicago: «A classification of stable model categories».

— W. Chachólski, de l'Institut Max-Planck de Matemàtiques (Alemanya): «An A-complication, and an A-Blanc-Stover resolution».

— A. Viruel, de la Universitat de Màlaga: «Lusternik-Schnirelmann cocategory: a Whitehead dual approach».

— U. Tillmann, de la Universitat d'Oxford (Gran Bretanya): «The CFT-operad and infinite loop spaces».

— J. M. Møller, de la Universitat de Copenhaguen (Dinamarca): «Toric morphisms between p-compact groups».

— M. Karoubi, de la Universitat de París VII (França): «Non commutative differential forms in Topology».

— N. J. Kuhn, de la Universitat de Virginia (EUA): «Characterizations of spectra which satisfy the Brown-Gitler property».

— P. Fleischmann, de la Universitat GHS Essen (Alemanya): «On relative trace ideals and Cohen-Macaulay quotients of modular invariant rings».

— J. M. Boardman, de la Universitat Johns Hopkins (EUA): «A noncommutative Hopf ring».

— D. Scevenels, de la Universitat Catòlica de Lovaina (Bèlgica): «Universal epimorphic equivalences for localizations».

— H. Krause, de la Universitat de Bielefeld (Alemanya): «Smashing subcategories and the telescope conjecture —an algebraic approach».

— P. Symonds, de la UMIST (Gran Bretanya): «Cohomology of pro p-groups».

— P. Salvatore, de la Universitat d'Oxford (Gran Bretanya): «Configuration spaces with summable labels».

— M. P. Carrasco, de la Universitat de Granada: «Schreier theory for extensions of categorical groups and homotopy classification».

— O. Cornea, de la Universitat de Lilla I (França): «Homotopical dynamics: duality and smoothings».

— B. Johnson, del Union College (EUA): «Calculus of homotopy functors and universal degree n towers».

— N. Strickland, del Trinity College Cambridge (Gran Bretanya): «Duality in the Morava K-theory of groups».

— S. Prassidis, de la Universitat de Vanderbilt (EUA): «Lower Nil and K-groups».

— K. Lesh, de la Universitat de Toledo (EUA): «Identification of infinite loop spaces arising from group theory».

— D. J. Green, de la Universitat de Wuppertal (Alemanya): «Computing the cohomology of p-groups».

— B. Guerrero, de la Universitat Nacional de Colòmbia: «Quantization of the universal enveloping algebra U (ST (2))».

— P. Turner, de la Universitat d'Aberdeen (Gran Bretanya): «The homology of spaces representing exact cohomology theories».

— D. Blanc, de la Universitat de Haifa (Israel): «Algebraic invariants of homotopy types».

— J. Hunton, de la Universitat de Leicester (Gran Bretanya): «Homological invariants for quasi-periodic tilings».

— A. Adem, de la Universitat de Wisconsin a Madison (EUA): «Topological models and the cohomology of Galois groups».

— B. Gray, de la Universitat d'Illinois a Chicago (EUA): «Composition methods in the homotopy groups of V (0)».

— I. Leary, de la Universitat de Southampton (Gran Bretanya): «A variation on a theme of Kan-Thurston».

— W. S. Wilson, de la Universitat Johns Hopkins (EUA): «Unstable splittings related to B P».

— J. Rognes, de la Universitat d'Oslo (Noruega): «Cohomology of the smooth Whitehead spectrum».

— D. Christensen, de la Universitat Johns Hopkins (EUA): «Phantom maps: all or nothing».

— D. Arlettaz, de la Universitat de Lausana (Suïssa): «Spaces with torsion Postnikov invariants».

— S. Schwede, de l'Institut Tecnològic de Massachusetts (EUA): «Formal groups and stable homotopy of commutative rings».

— R. Levi, de la Universitat de Northwestern (EUA): «On combinatorial models for iterated loop spaces and some possible applications».

— D. Stanley, de la Universitat de Berlín (Alemanya): «Some examples in Lusternik-Schnirelmann category».

Conferències i seminaris

Setembre

— K. Seip, de la Universitat de Tronhdheim (Noruega): *Sampling and interpolation in Paley-Wiener and Bergman spaces* (tres sessions).

— F. Loray, de la Universitat de Lilla I (França): *Dynamique des groupes de germes de difféomorphismes fixant l'origine de C* (quatre sessions).

— E. Doubtsov, del Centre de Recerca Matemàtica: *Pluriharmonic Riesz products: applications* (dues sessions).

— R. Göbel, de la Universitat d'Essen (Alemanya): *Combinatorial strategies for constructing E-rings.*

Octubre

— D. Karagueuzian, de la Universitat de Northwestern (EUA): *Cohomology of W-groups of non-formally real fields.*

— V. Miquel, de la Universitat de València: *Tubos Kähler que son extremales para el primer valor propio de Dirichlet.*

— J. Ortega Aramburu, de la Universitat de Barcelona: *Convergencia en regiones no isotrópicas de algunos espacios de funciones armónicas en* B^n.

— D. Arlettaz, de la Universitat de Lausana (Suïssa): *Some recent progress in the algebraic K-theory of the ring of integers.*

— G. Gentile, de la Universitat de Roma I (Itàlia): *Exponentially small splitting for systems with three time scales.*

— V. Mastropietro, de la Universitat de Roma I (Itàlia): *Analyticity of invariant tori and convergence of Lindstedt series for a class of non analytic perturbations of integrable systems.*

— R. Brown, de la Universitat de Gal·les (Gran Bretanya): *What is and what should be higher dimensional group theory?*

— M. Agranovsky, de la Universitat de Bar Ilan (Israel): *Functions with zero means, nodal surfaces and spherical waves.*

— A. Gasull, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Ciclicitat per a equacions de Liénard via multiplicitat.*

— E. Gallego, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Geometria integral i singularitats complexes* (tres sessions).

— E. Casanovas, de la Universitat de Barcelona: *Familias de tipos en teorías simples.*

— M. Atiyah, de l'Institut Isaac Newton (Gran Bretanya): *Topology and quantum field theory.*

— V. I. Arnold, de l'Institut Steklov (Rússia): *From the Hilbert superposition problem to KAM.*

— V. I. Arnold, de l'Institut Steklov (Rússia): *Singularities of meromorphic functions and of polynomials at infinity.*

— E. Casanovas, de la Universitat de Barcelona: *Nuevos ejemplos en teorías simples.*

Novembre

— X. Tolsa, de la Universitat de Barcelona: *Valor principal per a la integral de Cauchy, sense condicions doblants.*

— C. Valls, de la Universitat de Barcelona: *The classical Arnold example of diffusion with two equal parameters* (dues sessions).

— X. Mora, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Cinemàtica de processos de mescla.*

— J. Haro, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *El límit clàssic de l'equació de Schrödinger.*

— J. Dydak, de la Universitat de Tennessee (EUA): *Epimorphisms and monomorphisms in homotopy.*

— A. Nicolau, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Funcions harmòniques de Block i funció d'àrea.*

— V. Mañosa, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Sobre un problema d'ones viatgeres que es pot tractar amb la teoria qualitativa de les edo al pla.*

— A. N. Shiryaev, de l'Acadèmia de Ciències de Rússia: *Stochastic Arbitrage (Asymptotic aspects of the financial mathematics and relations with the statistical invariance principle)* (dues sessions).

— P. Martín, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Pertorbacions de sistemes hamiltonians integrables analítics amb difusió d'Arnold.*

— J. Flum, de la Universitat de Friburg (Alemanya): *Homogeneidad pseudo-finita y saturación.*

— Z. Hajto, de la Universitat Autònoma de Madrid: *Some generalization of subanalytic sets.*

— J. Orobitg, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Conjunts de Besicovitch i Kakeya.*

— J. Bernat, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Sistemes integrables.*

— L. Halbeisen, del Centre de Recerca Matemàtica: *Ramsey properties of reals and partitions.*

— A. Reventós, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Geometria integral i singularitats complexes (IV).*

— J. Scherer, del Centre de Recerca Matemàtica: *Homotopy colimits* (tres sessions).

— E. Abakumov, de la Universitat de Marne-La-Vallée: *On the indexes of translation-invariant subspaces.*

— X. Jarque, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Inestabilitat estructural de l'exponencial complexa:* e^z (dues sessions).

— A. Reventós, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Geometria integral i singularitats complexes (V).*

Desembre

— J. Cannon, de la Universitat de Brigham Young (EUA): *3-manifolds via twisted face pairings.*

— A. Gulisahvili, de la Universitat d'Ohio (EUA): *Interpolation on families of characteristic functions.*

— J. Llibre, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Integrabilitat i hiperplans invariants per a sistemes polinomials n-dimensionals.*

— J. López, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Una generalización del teorema de Mittag-Leffler mediante* forcing.

— M. Mathieu, de la Universitat Nacional d'Irlanda: *Completely positive elementary operators on* C^**-algebras for non-specialists.*

— M. Kirkilionis, de la Universitat de Warwick (Gran Bretanya): *Spatial ecologies and their approximations.*

— E. Salem, de la Universitat de París VI (França): *Sur la classification topologique locale de feuilletages de* $(C^2,0)$.

— O. Blasco, de la Universitat de València: *Crecimiento de las medias de derivadas de funciones analíticas, BMO y funciones normales.*

— Ph. Jaming, de la Universitat d'Orleans: *Some examples of phase retrieval techniques.*

— M. Stephens, de la Universitat Simon Fraser (Canadà): *Cramér-von Mises Statistics: tests for distributions and statistical models* (dues sessions).

— H. Broer, de la Universitat de Groningen (Holanda): *Resonance tongues in Hill's equation: a geometric approach.*

— A. Giorgilli, de la Universitat de Milà (Itàlia): *Classical constructive methods in KAM theory.*

— E. Ventura, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Fixed subgroups of maximal rank.*

— J. M. Burgués, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Algunes aplicacions de l'anàlisi funcional.*

— N. Fagella, de la Universitat de Barcelona: *Fronteres de conques d'atracció de funcions exponencials.*

Gener

— J. M. Burgués, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Algunes aplicacions de l'anàlisi funcional (II).*

— J. M. Sagüillo, de la Universitat de Santiago de Compostel·la: *Universo del discurso y propiedades Omega.*

— A. Haro, de la Universitat de Barcelona: *The primitive function of an exact symplectomorphism.*

— J. Ortega Cerdà, de la Universitat de Barcelona: *Sobre la natura discreta de la transformada de Gabor.*

— E. Casanovas, de la Universitat de Barcelona: *Stable theories with a new predicate.*

— M. J. González, de la Universitat de Cadis: *Quasiconformal maps and interpolating sequences.*

— J. Smith, de la Universitat de Purdue (EUA): *Rigidifying the Steenrod algebra.*

— E. Formanek, de la Universitat de l'Estat de Pennsilvània (EUA): *Generic matrix rings.*

Febrer

— J. M. Ettinger, del Laboratori Nacional Los Alamos: *Introduction to Quantum Computing and the aplication of Harmonic Analysis on finite groups.*

— K. Dyakonov, de la Universitat d'Enginyeria Electrònica de Sant Petersburg (Rússia): *Approximate identities and geometric means of smooth positive functions.*

— M. Chas, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Teoría del punto fijo y aplicaciones* (dues sessions).

— S. Celani, de la Universitat del Centre de la Província de Buenos Aires: *Semánticas relacionales y algebraicas, y teoremas de dualidad, para lógicas de la relevancia.*

— J. Mateu, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Integral de Choquet y teoría del potencial.*

— J. Villadelprat, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Potencials isocrons.*

— M. Chas, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Períodos mínimos de homeomorfismos en superficies orientables.*

— A. Torrens, de la Universitat de Barcelona: *Àlgebres de Stone lliures* (dues sessions).

— L. Geyer, de la Universitat de Dortmund: *Siegel disks, Herman rings and the Arnold family.*

Març

— P. Mattila, del Centre de Recerca Matemàtica: *Vitushkin conjecture: Nazarov-Treil-Volverg approach.*

— A. Cima, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Separatrius complexes sense singularitats* (dues sessions).

— J. Torregrosa, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Ciclicitat per a equacions de Lienard* (dues sessions).

— J. Bruna, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Transformada de Hilbert bilineal i operadors de Hankel.*

— M. Farré, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Introducció als sistemes dinàmics aleatoris* (dues sessions).

— F. Esteva, del Centre Superior d'Investigacions Científiques: *Sistemes lògics basats en similaritats.*

— E. Gallego, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Geometria integral i singularitats complexes (VIII): fórmules cinemàtiques.*

— P. Hilton, de la Universitat de l'Estat de Nova York a Binghamton (EUA): *Calculating the genus of a class of topological spaces.*

— J. M. Font, de la Universitat de Barcelona: *Versions fortes de lògiques protoalgebraiques: condicions necessàries i/o suficients i teoremes de* transfer.

— Yong Lin, de la Universitat de Jyvaskyla (Finlàndia): *Analitic capacity and curvature.*

— J. Villadelprat, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Isocronia per algunes classes de camps hamiltonians* (dues sessions).

— J. L. Balcázar, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Refining logical characterizations of advice complexity classes.*

— E. Gallego, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Geometria integral i singularitats complexes (IX): fórmules cinemàtiques.*

— F. Borodich, del Centre de Recerca Matemàtica: *Some nonlinear effects of crack propagation in concrete and rock (fractal approach).*

— V. Vershinin, de l'Institut de Matemàtiques de Sobolev: *Cohomology of braids.*

— R. Jansana, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Ideals en quasivarietats d'àlgebres* (dues sessions).

— N. Marco, de la Universitat Paul Sabatier (França): *Interpolation in weighted Bergman spaces and finite union of interpolating sequences.*

— A. Calsina, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Equacions diferencials asimptòticament autònomes.*

— I. Jané, de la Universitat de Barcelona: *Sobre la paradoxa de Skolem.*

— B. Wirtz, de la Universitat de Brest: *Points fixes de pseudo-groupes de Diff (0, C) à paramètres.*

— A. López, del Centre de Visió per Computadors (Barcelona): *Línies de cresta i vall per a l'anàlisi d'imatges. Aplicació a la fusió d'imatges mèdiques CT i MR.*

— B. Coll, de la Universitat de les Illes Balears: *Models matemàtics dins el món de les imatges.*

— E. Hubbers, de la Universitat de Nijmegen: *Stably tame automorphisms.*

Abril

— S. Lamy, de la Universitat de Brest: *L'alternative de Tits pour* Aut$\mathbf{C}^2$.

— P. Viñolas, de la Borsa de Barcelona: *Utilització de mètodes quantitatius als mercats financers.*

— R. Jansana, de la Universitat de Barcelona: *Lògiques assercionals feblement algebritzables.*

— Vl. Eiderman, de la Universitat d'Enginyeria Civil de l'Estat de Moscou: *Decrease of analytic functions on a sequence of points.*

— X. Jarque, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Estabilitat hamiltoniana al pla* (dues sessions).

— J. Llopis, de la Universitat Simón Bolívar (Veneçuela): *Particiones borelianas de los números reales.*

— J. A. Rodríguez, de la Universitat d'Oviedo: *Codimensión mínima de una singularidad tridimensional desplegando genéricamente atractores extraños.*

— A. Pumariño, de la Universitat d'Oviedo: *Una familia de campos vectoriales con infinitos atractores persistentes.*

— S. Ibáñez, de la Universitat d'Oviedo: *Despliegues de singularidades.*

— R. Adillón, de la Universitat de Barcelona: *Sobre el càlcul proposicional intuïcionista amb implicació, conjunció, disjunció, fusió, zero i sense contracció (I).*

— J. Llibre, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Funció de desplaçament pels sistemes quadràtics* (dues sessions).

— J. Sueiro, del Banc de Sabadell: *Càlcul estocàstic, risc de mercat i valoració d'opcions.*

— J. M. Mazón, de la Universitat de València: *Atractores para problemas de difusión no lineal degenerados.*

Maig

— V. Verdú, de la Universitat de Barcelona: *Sobre el càlcul proposicional intuïcionista amb implicació, conjunció, disjunció, fusió, zero i sense contracció (II).*

— J. C. Leger, de la Universitat de París XI (França): *Flatness and finiteness in the Mumford-Shah problem.*

— T. Guillamon, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Equacions amb retard: qüestions bàsiques i algunes aplicacions recents* (dues sessions).

— E. Casanovas, de la Universitat de Barcelona: *Herederos y coherederos en teorías simples.*

— J. P. Marco, de la Universitat de París VI (França): *Dynamical properties in the vicinity of double resonance for perturbations of integrable systems.*

— V. Gelfreich, de la Universitat de Berlín (Alemanya): *Splitting of separatrices near a saddle-node bifurcation.*

— D. Gil, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Geometria integral i singularitats complexes (XI).*

— J. L. Fernández, de la Universitat Autònoma de Madrid: *Riesgo de crédito en mercados financieros.*

— A. Gil, de la Universitat Pompeu Fabra (Barcelona): *Sistemes de Gentzen protoalgebraics.*

— H. Joyce, de la Universitat de Jyvaskyla (Finlàndia): *Curvature, projections and analytic capacity.*

— R. Martínez, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Regularització en problemes de mecànica celeste* (dues sessions).

— J. Llibre, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Cicles límit que bifurquen de l'infinit per a sistemes quadràtics.*

— D. Gil, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Geometria integral i singularitats complexes (XII).*

— E. Casanovas, de la Universitat de Barcelona: *El orden fundamental en las teorías simples.*

— D. Sauzin, del Bureau des Longitudes, París (França): *Averaging and Borel transform.*

— V. Rothos, de la Universitat de Patras (Grècia): *Subharmonic Melnikov's function for 2D mappings.*

— J. Montlló, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Opcions exòtiques.*

— J. Rebagliato, de la Universitat de Barcelona: *Sistemes de Gentzen protoalgebraics* (dues sessions).

— A. Cantón, de la Universitat Autònoma de Madrid: *Martingalas y teoría geométrica de funciones.*

— D. Gil, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Geometria integral al pla hiperbòlic.*

— J. A. Weil, de la Universitat de Llemotges (França): *Some algebraic tools to study the differential Galois groups of parametrized families of linear differential systems.*

— C. Simó, de la Universitat de Barcelona: *Accurate numerical integration of ODE. Multiprecision and parallelism.*

— K. Goodearl, de la Universitat de Califòrnia a Santa Barbara (EUA): *The MoeglinRentschler-Vonessen theorem: transitivity of algebraic group actions on sets of primitive ideals.*

— X. Aguilà, del Mercat Espanyol de Futurs Financers: *Gestión y cálculo del riesgo de mercado en una cámara de compensación de futuros y opciones.*

— S. Pinchuk, de la Universitat de Marsella (França): *Reflection principle in higher dimensions.*

— Ll. Alsedà, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Transitivitat i entropia topològica* (tres sessions).

— J. Llibre, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Sobre un teorema i un problema obert de Leonhard Euler.*

— L. Halbeisen, del Centre de Recerca Matemàtica: *Cardinal arithmetic in the absence of the axiom of choice.*

Juny

— M. Rudnev, de la Universitat de Texas a Austin (EUA): *Splitting for a double resonance with symmetries. Small divisors may be worse than non-integrability.*

— R. de la Llave, de la Universitat de Texas a Austin (EUA): *Estimaciones y cálculo numérico de variedades centro.*

— J. M. Font, de la Universitat de Barcelona: *Filtres de Leibniz en lògiques multivalorades.*

— J. A. Raposo, de la Universitat de Barcelona: *Acotación de operadores sobre funciones características.*

— A. van den Essen, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *The differential equation* $y' = f$.

— S. Wiggins, de la Universitat de Caltech: *Lagrangian transport in geophysical fluid flows: a geometric approach using dynamical systems theory.*

— R. de la Llave, de la Universitat de Texas a Austin: *A geometric approach to existence of orbits with large increases of energy in periodic perturbations of geodesic flows.*

— J. Verdera, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Teoria de Calderón-Zygmund quan la mesura base no dobla.*

— J. Pau, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *El teorema de la corona en* $H^\infty D$. *Problemes relacionats.*

— J. Torregrosa, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Les funcions de Melnikov i la bifurcació de Hopf.*

Juliol

— A. van den Essen, de la Universitat de Nijmegen (Holanda): *The equation* $Y'' = r(x)\,y$: *a glimpse of differential Galois theory.*

Publicacions

Responsable de l'edició: Manuel Castellet. Col·lecció/sèrie «Publicacions del CRM». Lloc d'edició: CRM-Bellaterra.

Núm. 367: N. Privault, J. L. Solé i J. Vives. *Chaotic Kabanov formula for the Azéma martingales.* Setembre de 1997.

Núm. 368: E. Doubtsov. *Zygmund's dichotomy for pluriharmonic Riesz products.* Setembre de 1997.

Núm. 369: L. P. Belluce. *The going up and going down theorems in MV-algebras.* Setembre de 1997.

Núm. 370: L. P. Belluce. *Integral closure in MV-algebras.* Setembre de 1997.

Núm. 371: C. Casacuberta, J. L. Rodríguez i D. Scevenels. *Singly generated radicals associated with varieties of groups.* Setembre de 1997.

Núm. 372: Y. O. Hamidoune. *Set addition and the Frobenius problem.* Octubre de 1997.

Núm. 373: I. J. Dejter. *On the Östergård-Weakley covering code.* Octubre de 1997.

Núm. 374: E. Casanovas. *The number of types in simple theories.* Octubre de 1997.

Núm. 375: A. Millet i M. Sanz-Solé. *A stochastic wave equation in two space dimension: Smoothness of the law.* Octubre de 1997.

Núm. 376: C. Broto i R. Levi. *Loop structures on homotopy fibres of self maps of a sphere.* Octubre de 1997.

Núm. 377: R. Roy, A. Sarkar i D. G. White. *Backbends in directed percolation.* Novembre de 1997.

Núm. 378: J. Llopis i S. Todorcevic. *Borel partitions of products of finite sets and the Ackermann function.* Gener de 1998.

Núm. 379: W. Chachólski i J. Scherer. *Homotopy meaningful constructions: Homotopy colimits.* Març de 1998.

Núm. 380: F. M. Borodich. *Self-similar models of multiple fracture and size effect.* Març de 1998.

Núm. 381: F. M. Borodich. *Exact solutions to some contact problems of anisotropic elastodynamics.* Abril de 1998.

Núm. 382: J. L. Rodríguez i D. Scevenels. *Universal epimorphic equivalences for group localizations.* Maig de 1998.

Núm. 383: M. A. Martín i P. Mattila. *On the parametrization of self-similar and other fractal sets.* Maig de 1998.

Núm. 384: D. Karagueuzian i P. Symonds. *The module structure of a group action on a polynomial ring.* Maig de 1998.

Núm. 385: M. Carro, L. Pick, J. Soria i V. D. Stepanov. *On embeddings between classical Lorentz spaces.* Juny de 1998.

Núm. 386: A. Alabert, M. Farré i R. Roy. *Exit times from equilateral triangles.* Juny de 1998.

Núm. 387: L. Halbeisen. *On a problem in cardinal arithmetic in the absence of the axiom of choice.* Juny de 1998.

Núm. 388: J. Bagaria, L. Halbeisen i N. Hungerbühler. *Remarks on bases of Banach spaces.* Juliol de 1998.

Dins de la sèrie «Quaderns», que aplega el contingut d'activitats especialitzades i conté les conferències fetes durant un semestre, curs avançat, *workshop*, etc., s'han elaborat els números següents:

Núm. 10: *Workshop on Abstract Algebraic Logic* (gener 1998).

Núm. 11: *Stochastic Evolution Equations by Semigroups Methods* (gener 1998).

Núm. 12: *Wokshop on the Ramsey Theory of the Reals* (abril 1998).

Núm. 13: *Advanced Course on Classifying Spaces and Cohomology of Groups* (maig 1998).

CENTRE DE REFERÈNCIA EN ENGINYERIA LINGÜÍSTICA

El Centre de Referència en Enginyeria Lingüística (CREL), que té com a antecedent la Xarxa Temàtica de Lingüística Aplicada constituïda el 1994, és format per sis institucions diferents. La integració d'aquests equips, consolidats i complementaris entre si, permet augmentar la massa crítica i optimitzar els recursos humans i les infraestructures disponibles.

Els camps en què se centra la major part d'activitat del CREL són l'enginyeria lingüística, la lingüística computacional i la lingüística aplicada.

Composició del CREL

— Grup de Recerca de l'Institut d'Estudis Catalans.
— Grup de Recerca en Tractament del Llenguatge Natural (SLI-UPC i UB).
— Grup de Tractament de la Parla (UPC).
— Grup de Recerca en Lingüística Aplicada al Tractament del Llenguatge (IULA-UPF).
— Seminari de Filologia i Informàtica (UAB).
— Grup de Recerca en Variació en el Llenguatge (UB).
— Grup de Lingüística Aplicada (UdG).
— Grup de Gramàtica Teòrica (UAB).

El Grup de Recerca de l'Institut d'Estudis Catalans és format pels equips del *Diccionari del català contemporani* i de les Oficines Lexicogràfiques.

a) ***Equip del* Diccionari del català contemporani**
Director: Joaquim Rafel i Fontanals

Activitats

1. *Estandardització de formats de sortida*

L'objectiu d'aquesta activitat ha consistit en el disseny i la implementació d'una interfície de conversió de les dades contingudes en el Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana (CTILC) a un format de representació en SGML (*standard generalised markup language*) que permet la transportabilitat de la informació dels textos del CTILC, amb vista a la reutilització de les seves dades per a finalitats específiques, o la possibilitat d'explotació sobre unes altres plataformes diferents de la que ha servit per al seu desenvolupament.

La realització d'aquesta activitat ha integrat les línies d'acció següents:

a) Avaluació de formats existents de representació textual en SGML.

b) Establiment de la *document type definition* (DTD) del format de sortida.

c) Implementació de la interfície de conversió.

d) Proves de transportabilitat a *browsers* i bases de dades convencionals.

L'aparició de diferents estàndards de representació textual basats en SGML es va esdevenir posteriorment al disseny del CTILC i del seu sistema de representació de la informació en el text. Els estàndards d'etiquetatge que s'han desenvolupat després han adoptat l'SGML com a formalisme de representació. Aquests estàndards són, principalment, el Text Encoding and Interchange (TEI) i el Corpus Encoding Standard (CES) d'EAGLES (Expert Advisory Group on Language Engineering Standards). Com a característica comuna del formalisme SGML, es tendeix a acumular en una sola estructura lineal de dades tota la informació pertinent per a l'explotació del corpus: des de la representació de les característiques tipogràfiques del text fins a la representació de les característiques morfosintàctiques de cada ocurrència.

La interfície implementada dóna com a resultat una versió (que inclou la informació morfosintàctica) de cada un dels textos del corpus d'acord amb els estàndards d'EAGLES. La familiaritat de l'equip de treball del DCC amb la implementació d'EAGLES desenvolupada pel projecte LE-PAROLE féu que el format de representació textual fos l'adoptat per a la conversió de la informació del CTILC.

2. *Aspectes legals de l'accessibilitat pública del CTILC*

El criteri de l'Institut d'Estudis Catalans és facilitar al màxim la disponibilitat i l'accessibilitat del CTILC a tots els sectors (públics i privats) interessats en l'explotació del corpus. Per aquest motiu hom ha concebut la base de dades del CTILC com una base de dades multifuncional que, a més de la seva utilització principal per l'Institut per a la redacció del diccionari descriptiu de la llengua catalana i per a uns altres objectius que es pugui proposar aquesta institució, en permeti la reutilització amb finalitats diferents d'aquella que n'ha estat l'objectiu principal. La idea de reutilització és cada cop més un punt de referència i un objectiu en la producció de recursos i eines en el camp de l'enginyeria lingüística, i es pot concretar tant en la producció de dades específiques amb finalitats de recerca o industrials com en l'accessibilitat i la distribució dels recursos constituïts.

Aquesta línia de treball ha tingut com a objectiu fonamental l'elaboració d'un informe exhaustiu sobre els diferents aspectes (legals, tècnics, lingüístics, econòmics, etc.) relacionats no solament amb l'accés al CTILC, sinó també amb la distribució pública de les informacions que conté. Aquest informe tracta de qüestions com ara:

a) L'accés telemàtic al CTILC.

b) Els aspectes legals lligats a la propietat intel·lectual dels textos que conté el CTILC.

c) La distribució física de les dades en funció dels diferents tipus d'informació (textual, no textual) i de les finalitats (de recerca, industrials).

d) Els aspectes lligats al cost del servei d'accés públic i, fins i tot, els aspectes comercials en cas de possibles utilitzacions industrials.

Des del punt de vista tècnic, en aquest moment l'accés telemàtic al CTILC està plenament assegurat. Actualment ja és possible (per a les intitucions que han signat un conveni amb l'IEC, com la Universitat de València) l'accés per mitjà de TELNET a l'ordinador que dóna suport a la base de dades textual. D'una manera imminent serà possible aquest accés mitjançant WWW, amb la utilització de qualsevol navegador (Netscape, Internet Explorer, etc.), per a qualsevol usuari particular.

b) ***Equip de les Oficines Lexicogràfiques***

Les activitats que ha desenvolupat l'equip de les Oficines Lexicogràfiques han estat la creació i el manteniment d'una base de dades lexicogràfica, a partir de la qual s'ha elaborat el *Diccionari de la llengua catalana* de l'IEC. Actualment es va treballant en la segona edició de l'obra.

LABORATORI D'ESTUDIS GEOFÍSICS EDUARD FONTSERÈ

Director: Antoni M. Correig i Blanchar

El Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè (LEGEF) va ésser constituït l'any 1982 i és format per investigadors de diferents institucions amb la finalitat comuna de treballar en estudis en el camp de les ciències de la Terra i divulgar-los. Aquest laboratori centra la seva activitat en l'estudi de la sismicitat i l'estructura interna (litosfera) de Catalunya a partir de les dades de les estacions que gestiona o bé fent servir la informació proporcionada per unes altres institucions que treballen en el mateix camp.

Com a font pròpia d'informació, les estacions sísmiques que subministren dades de manera directa al LEGEF estan instal·lades a dues zones ben diferenciades: la Catalunya meridional, amb les estacions de Vandellòs (VAN), del monestir de Poblet (POB) i, ocasionalment, de l'Observatori de l'Ebre (EBR), i el Pirineu, on hi ha instal·lada l'estació de banda ampla del Túnel del Cadí (CAD). Els estudis que hom porta a terme es poden agrupar en dues parts:

a) Estudis de sismicitat local i de detectabilitat de les dues zones abans esmentades, amb l'emmagatzematge d'informació dins d'una base de dades en format CD-ROM per facilitar-ne l'accés posterior. Aquests treballs queden reflectits als informes o reports interns que anualment, semestralment o quadrimestralment duu a terme el laboratori.

b) Mitjançant l'anàlisi de les dades disponibles, es fan estudis dirigits a mirar de conèixer amb més precisió la localització d'esdeveniments sísmics i la resposta del terreny, temes necessaris per a treballs posteriors de perillositat sísmica tant pel que fa a neotectònica i enginyeria civil (disseny d'estructures sísmiques) com a risc sísmic. Per tal de portar-ho a terme es treballa a partir de les línies iniciades ja fa temps, tal com es reflecteix en resums d'anys anteriors. Aquestes línies són les següents:

— Tractament digital de senyals.
— Atenuació d'ones sísmiques.
— Estudi de ressonàncies locals.
— Cinemàtica de la propagació d'ones internes.
— Caracterització de la font sísmica.
— Caracterització del soroll de fons dels punts de registre.

A aquestes tasques cal afegir dos temes d'investigació començats més recentment, que són la determinació d'estructures mitjançant les funcions de transferència i de recepció, i la ressonància, la localització i la propagació caòtica.

Des del punt de vista tècnic, i relacionat amb l'apartat d'obtenció de dades, el LEGEF

duu a terme, de manera contínua, optimitzacions dels sistemes d'adquisició que gestiona. En aquest sentit, un dels projectes de futur a curt termini és la connexió de les estacions sísmiques mitjançant línies pròpies que permetin optimitzar la transferència d'informació, millorant la qualitat i la velocitat d'accés a l'estació de banda ampla del Túnel del Cadí per mitjà de suport, ja operatiu, TCP/IP Slip (*serial line internet protocol*) i implementant sistemes semblants a les altres estacions situades a la Catalunya meridional.

La tasca investigadora del LEGEF durant els ja més de quinze anys de vida ha estat reconeguda pel Comissionat per a Universitats i Recerca de la Generalitat de Catalunya, que l'ha inclòs al llibre *Recerca a Catalunya*, editat per aquesta institució. A continuació es presenta la relació d'activitats efectuades durant el curs 1997-1998.

Articles nacionals i internacionals

CORREIG, Antoni M.; URQUIZÚ, Mercè; VILA, Josep; MANRUBIA, Susanna C. «The aftershock series of event 18 February 1996. An interpretation in terms of self organizad critically». *Journal of Geophysical Research*, vol. 112, núm. B12 (1997), p. 27407-27420.

VILA, Josep. «The Broadband Seismic Station CAD (Túnel del Cadí, Eastern Pyrenees): Site characteristics and background noise». *Bulletin of the Seismological Society of America*, vol. 88, núm. 1 (1998), p. 297-303.

VILA, Josep; CORREIG, Antoni M. «El Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè (Institut d'Estudis Catalans): 15 anys de vida». *Revista de Física*, vol. 97-2 (1997), p. 44-49.

Reports interns de l'Institut d'Estudis Catalans

VILA, Josep. «Informe del funcionament de l'estació sísmica EBR (instrumentació IDS-3602A) de l'Observatori de l'Ebre. Període: gener 1997 - setembre 1997». Report LEGEF, núm. 97-9 (1998).

VILA, Josep; CORREIG, Antoni M. «Informe de funcionamiento nº 25 de la estación sísmica de la Central Nuclear Vandellós II. Período: julio 1997 - diciembre 1997». Report LEGEF, núm. 98-1 (1998).

VILA, JOSEP.« Informe del funcionament de l'estació sísmica del monestir de Poblet. Període: gener 1997 - desembre 1997». Report LEGEF, núm. 98-2 (1998).

— «Registres sísmics de les estacions sísmiques de Poblet, Vandellòs i Ebre (instrumentació IDS-3602A)». Recopilació en suport òptic CD-ROM del període corresponent a l'any 1997. Report LEGEF, núm. 98-3 (1998).

— «Informe del funcionament de l'estació sísmica de banda ampla del Túnel del Cadí (CAD-BB) [esdeveniments locals]. Període: gener 1997 - desembre 1997». Recopilació de dades en suport òptic CD-ROM del període corresponent. Report LEGEF, núm. 98-4 (1998).

— «Informe del funcionament de l'estació sísmica de banda ampla del Túnel del Cadí (CAD-BB) [telesismes]. Període: gener 1997 - desembre 1997». Recopilació de dades en suport òptic CD-ROM del període corresponent. Report LEGEF, núm. 98-5 (1998).

— «Selected teleseismic data from the broadband seismic station CAD (Túnel del Cadí (CAD-BB). Període: 1 de gener - 30 d'abril de 1998». Recopilació de dades en suport òptic CD-ROM del període corresponent. Report LEGEF, núm. 98-6 (1998).

VILA, Josep; CORREIG, Antoni M. «Informe recopilatorio de los eventos sísmicos mencionados en los informes de funcionamiento y comparación de la estación sísmica de Vandellós

con la del Observatorio del Ebro. Període: 1 de abril de 1994 - 31 de diciembre de 1997». Report LEGEF, núm. 98-7 (1998).

*Comunicacions presentades a congressos**

CORREIG, Antoni M.; VILA, Josep. «El Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè (IEC), 1982-1997». I: «Aportació instrumental i línies d'investigació». Simpòsium 90è aniversari IEC. *L'aportació cultural i científica de l'Institut d'Estudis Catalans (1907-1997)*. Barcelona, 9-10 de desembre de 1997. [O, 1997]

— «El Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè (IEC), 1982-1997». II: «Resultats de les investigacions realitzades». Simpòsium 90è aniversari IEC. *L'aportació cultural i científica de l'Institut d'Estudis Catalans (1907-1997)*. Barcelona, 9-10 de desembre de 1997. [O, 1997]

CHAVARRÍA, Laura; SUSAGNA, M. Teresa; OLMEDILLAS, Joan Carles; VILA, Josep; GOULA, Xavier. «Caracterización del ruido sísmico en emplazamientos de la Red Sísmica de Catalunya con sensor de banda ancha». 1ª Asamblea Hispano-Portuguesa de Geodesia y Geofísica, Aguadulce (Almeria), 9-13 de febrer de 1998. [O, 1998]

CORREIG, Antoni M.; URQUIZÚ, Mercè; VILA, Josep. «La serie de réplicas del terremoto de 18 de febrero de 1996». Part I: «Observaciones». 1ª Asamblea Hispano-Portuguesa de Geodesia y Geofísica, Aguadulce (Almeria), 9-13 de febrer de 1998. [O, 1998]

— «La serie de réplicas del terremoto de 18 de febrero de 1996». Part II: «Interpretación en términos de criticalidad autoorganizada». 1ª Asamblea Hispano-Portuguesa de Geodesia y Geofísica, Aguadulce (Almeria), 9-13 de febrer de 1998. [O, 1998]

CORREIG, Antoni M.; URQUIZÚ, Mercè; VILA, Josep; MANRUBIA, Susanna C. «The aftershock series of event 18 February 1996. An interpretation in terms of SOC». XXIII General Assembly of the European Geophysical Society. Niça (França), 20-24 d'abril de 1998. [P, 1998]

JULIÀ, Jordi; VILA, Josep; MACIÀ, Ramon. «Estructura basada en funciones receptoras para la Cuenca del Ebro». 1ª Asamblea Hispano-Portuguesa de Geodesia y Geofísica, Aguadulce (Almeria), 9-13 de febrer de 1998. [O, 1998]

MACIÀ, Ramon; VILA, Josep. «Parámetros focales de seísmos locales en la región nororiental de la península Ibérica». 1ª Asamblea Hispano-Portuguesa de Geodesia y Geofísica, Aguadulce (Almeria), 9-13 de febrer de 1998. [O, 1998]

VILA, Josep. «Influencia del ruido de fondo en registros de banda ancha: variaciones estacionales y correlación con variables meteorológicas en la estación del Túnel del Cadí (CAD)». 1ª Asamblea Hispano-Portuguesa de Geodesia y Geofísica, Aguadulce (Almeria), 9-13 de febrer de 1998. [O, 1998]

VILA, Josep; MARTÍ, Joan; MACIÀ, Ramon; RAMOS, Miguel; CORREIG, Antoni M. «Caracterización geofísica de la isla Decepción (Antártida): Estructura térmica interna». 1ª Asamblea Hispano-Portuguesa de Geodesia y Geofísica, Aguadulce (Almeria), 9-13 de febrer de 1998. [O, 1998]

URQUIZÚ, Mercè; CORREIG, Antoni M. «Analysis of seismic dynamical systems». XXIII General Assembly of the European Geophysical Society. Niça (França), 20-24 d'abril de 1998. [P, 1998]

* O = oral; P = pòster.

Estades de col·laboradors del LEGEF a l'estranger

Jordi Julià. Del 13 d'octubre al 12 de novembre de 1997 al Departament de Ciències de la Terra i de l'Atmosfera de la Universitat de Saint Louis, Saint Louis (Missouri), EUA.

Mercè Urquizú. Del 16 al 24 d'octubre de 1997 al Centre Internacional de Física Teòrica (UNESCO), Trieste (Itàlia), per assistir al IV Workshop on Non-linear Dynamics and Earthquake Prediction.

Mercè Urquizú. Del 20 de novembre al 20 de desembre de 1997 a l'Osservatorio Vesuviano (Consell Nacional de la Recerca), Nàpols, Itàlia.

Participació de col·laboradors del LEGEF en congressos o assemblees nacionals

Antoni M. Correig. Ponent al Simpòsium 90è aniversari IEC. *L'aportació cultural i científica de l'Institut d'Estudis Catalans (1907-1997)*. Barcelona, 9-10 de desembre de 1997.

Josep Vila. Ponent al Simpòsium 90è aniversari IEC. *L'aportació cultural i científica de l'Institut d'Estudis Catalans (1907-1997)*. Barcelona, 9-10 de desembre de 1997.

Participació de col·laboradors del LEGEF en congressos o assemblees internacionals

Antoni M. Correig. Moderador i ponent a la 1ª Asamblea Hispano-Portuguesa de Geodesia y Geofísica. Aguadulce (Almeria), 9-13 febrer de 1998.

Jordi Julià. Ponent a la 1ª Asamblea Hispano-Portuguesa de Geodesia y Geofísica. Aguadulce (Almeria), 9-13 febrer de 1998.

Ramon Macià. Ponent a la 1ª Asamblea Hispano-Portuguesa de Geodesia y Geofísica. Aguadulce (Almeria), 9-13 febrer de 1998.

Josep Vila. Moderador i ponent a la 1ª Asamblea Hispano-Portuguesa de Geodesia y Geofísica. Aguadulce (Almeria), 9-13 febrer de 1998.

Mercè Urquizú. Ponent a la XXIII Assemblea General de la Societat Europea de Geofísica. Niça (França), 20-24 abril de 1998.

Visites al LEGEF d'investigadors d'uns altres països

Cataldo Godano, de l'Osservatorio Vesuviano (Consell Nacional de la Recerca). Gener de 1998.

REPORTS DE LA RECERCA A CATALUNYA

L'Institut d'Estudis Catalans, en compliment de les funcions derivades de la condició d'institució que té per objectiu l'alta investigació científica que li donen els seus Estatuts, duu a terme diverses activitats en els àmbits d'assessorament, coordinació, promoció, realització i difusió de la recerca. Els poders públics tenen la responsabilitat última en el procés de planificació de la recerca, però la natura d'aquesta activitat i els coneixements especialitzats que implica fan essencial l'existència d'un alt assessorament que tingui independència de criteri i l'autoritat científica en cadascun dels àmbits on la recerca es realitza.

La tardor de 1995, el Consell Permanent de l'Institut acordà engegar el projecte *Reports de la recerca a Catalunya*, que consisteix en l'elaboració d'un estudi sobre l'estat de la recerca a Catalunya, en relació amb la comunitat científica internacional, a base d'una sèrie d'informes periòdics sobre cada una de les àrees en què es pot dividir l'activitat científica. El projecte, que s'inicià el desembre de 1995, divideix els treballs en l'elaboració d'informes en vint-i-cinc àrees temàtiques fonamentades en els àmbits i els sotsàmbits de la CIRIT. Cada informe proporciona informació global sobre els objectius generals de la recerca, l'evolució i les tendències, la situació actual i una anàlisi prospectiva. Inclou també dades sectorials sobre el finançament i els índexs de productivitat del sistema de recerca català. El projecte es realitza amb el suport i la col·laboració de la CIRIT.

Els informes són confiats a una persona de prestigi que actua com a director i que compta amb un grup de col·laboradors, experts tots ells en l'àrea. Durant el curs 1997-1998 s'han presentat públicament els informes següents:

— *Tecnologies de la informació i de les comunicacions.* Coordinador: Francesc Serra i Mestres. Col·laboradors: Jordi Aguiló, Josep Amat, Núria Barniol, Lluís Jofre i Antoni Olivé.

— *Les ciències socials: antropologia, ciència política, comunicació i sociologia.* Coordinador: Salvador Giner. Col·laboradors: Lluís Calvo, Isidre Molas, Miquel de Moragas i Sebastià Sarasa

— *La lingüística i les ciències del llenguatge (1990-1995).* Coordinador: Joan A. Argenter. Col·laboradors: Sergio Balari, Emili Boix, Joaquim Llisterri, Jordi Peña i Núria Sebastián.

— *Geologia.* Coordinadors: Salvador Reguant i David Serrat. Col·laboradors: Esteve Cardellach i Pere F. Santanach.

— *Matemàtiques.* Coordinador: Joan Girbau. Col·laboradors: Joaquim Bruna, Marta Sanz i Joan de Solà-Morales.

— *Història.* Coordinador: Albert Balcells. Col·laboradors: Jordi Casassas, Antoni Riera, Isabel Rodà i Antoni Simón.

JORNADES CIENTÍFIQUES

Secció de Filosofia i Ciències Socials

La construcció d'Europa: estats, nacions i regions. I: Aspectes geogràfics, socials i econòmics. 25 i 27 de novembre de 1997. Coordinador: Joan Vilà i Valentí.

Aquestes Jornades tingueren com a objectiu aplegar informació i motivar una reflexió sobre les característiques i els problemes actuals i en un futur immediat de les diferents unitats polítiques i administratives que existeixen, a diferents nivells, dins de la Unió Europea.

Les quatre sessions de les Jornades van ésser dedicades a l'estudi de diversos aspectes geogràfics, socials i econòmics. Cada sessió es dedicà a un conjunt de les qüestions esmentades, que fou presentat i estudiat en dues conferències, en les quals se cercà de poder mostrar uns enfocaments i unes experiències diferents. Hi va haver, en acabar, un col·loqui en forma de taula rodona amb la participació dels conferenciants, dos o tres especialistes invitats i els assistents a la sessió.

El programa de les Jornades fou el següent:

Sessió I: «Una presentació geogràfica: la diversitat de les unitats polítiques i administratives». Conferenciants: Paul Claval, de la Universitat París IV, i Joan Vilà i Valentí, membre de l'IEC i professor de la Universitat de Barcelona. Moderador: Bartomeu Barceló, membre de l'IEC i professor de la Universitat de les Illes Balears.

Sessió II: «Les possibilitats de les regions emergents». Conferenciants: Carles A. Gasòliba, membre de l'IEC i secretari general del Patronat Català Pro Europa, i Antoni Bayona, director de l'Institut d'Estudis Autonòmics. Moderador: Josep M. Muntaner, president de la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'IEC.

Sessió III: «El reforç de la competitivitat industrial en l'Europa de les regions». Conferenciants: Mario Pezzini, de la Divisió d'Assumptes Urbans, Servei de Desenvolupament Territorial de l'OCDE, i Jordi Conejos, director general d'Indústria de la Generalitat de Catalunya. Moderador: Antoni Serra i Ramoneda, membre de l'IEC i professor de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Sessió IV: «Anàlisi d'alguns problemes socials dins dels marcs regionals». Conferenciants: Riccardo Scartezzini, professor de la Universitat de Trento, i Salvador Giner, membre de l'IEC i professor de la Universitat de Barcelona. Moderador: Joan Vilà i Valentí, organitzador i coordinador de les Jornades.

Secció de Ciències Biològiques

Respostes al clonatge humà. 20 i 21 d'abril de 1998. Coordinadors: Josep Egozcue, membre de l'IEC i professor del Departament de Biologia Cel·lular de la Universitat Autònoma de Barcelona, i Françoise Shenfield, del Centre per a Ètiques Mèdiques, Institut Rayne, University College London (Regne Unit).

El clonatge de Dolly, a Escòcia, i el protagonisme atorgat a un científic oportunista que ha fet pública la seva intenció de clonar éssers humans adults han tornat a centrar l'atenció dels especialistes en un tema que, fins fa poc, es considerava un malson de ficció científica. Alguns estats europeus, mitjançant la signatura d'un conveni legal, i el Govern federal dels Estats Units d'Amèrica, bo i aturant el finançament de la recerca, han escomès frontalment els procediments de clonatge —potser d'una manera un pèl irreflexiva— i, com a mínim, han evitat les possibilitats d'aconseguir tal fita. Nogensmenys, algú, no sabem on, clonarà més aviat que no ens pensem un ésser humà. Les Jornades volien ésser una resposta científica, legal i ètica a una possibilitat tan esfereïdora.

El programa de les Jornades fou el següent:

Sessió I. Moderadora: Mercè Durfort, presidenta de la Secció de Ciències Biològiques de l'IEC i professora de la Universitat de Barcelona.

— «Bessons artificials i clonatge humà», a càrrec de Josep Santaló, de la Universitat Autònoma de Barcelona.

— «Implicacions científiques del clonatge», a càrrec d'Anne McLaren, de l'Institut Wellcome/CRC (Regne Unit).

— «Clonatge mitjançant transferència nuclear en animals de granja», a càrrec de Grahame Bulfield, de l'Institut Roslin (Regne Unit).

— «Clonatge humà i assessorament reproductiu», a càrrec de Montse Boada, de l'Institut Dexeus.

Sessió II. Moderadora: Maria Casado, de la Universitat de Barcelona.

— «Les respostes jurídiques al clonatge, una reflexió des del dret privat», a càrrec d'Encarna Roca, membre de l'IEC i professora de la Universitat de Barcelona.

— «Respostes jurídiques i juridicopenals a un hipotètic cas de clonatge humà ja realitzat», a càrrec de Jaume Peris, de la Universitat de Múrcia.

— «El clonatge humà a la llum de la filosofia del dret», a càrrec de Francesca Puigpelat, de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Sessió III. Moderador: Josep González-Agàpito, membre de l'IEC i professor de la Universitat de Barcelona.

— «El clon il·legal», a càrrec de Claude Sureau, de l'Institut Theramex, França.

— «Temes ètics en el clonatge. Tendències globals?», a càrrec de Françoise Shenfield, de l'University College London (Regne Unit).

— «Mites i racionalitat en el debat sobre el clonatge humà», a càrrec de Ramon Valls, de la Universitat de Barcelona.

PUBLICACIONS

Monografies

Actes de les IV Trobades d'Història de la Ciència i de la Tècnica. Barcelona, 1997. 694 p.

Actes del II Congrés Català de Sociologia [Girona, 15-17 d'abril de 1994]. Annex. Barcelona, 1997. 69 p.

ALEGRET, Salvador [cur.]; PERETÓ, Juli G. [cur.]. *Fronteres de la ciència.* Barcelona, 1997. 176 p. (Monografies de les Seccions de Ciències; 14)

ARAMON I SERRA, Ramon. *Estudis de llengua i literatura.* Barcelona, 1997. 773 p. (Biblioteca Filològica; XXXIII)

Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans. Mapes del 1146 al 1519. Barcelona, 1997. (ORCA: *Atlas Corològic*; 7)

CALAFORRA I CASTELLANO, Guillem. *Wilhelm Meyer-Lübke i Das Katalanische. Introducció i traducció.* Barcelona, 1998. 234 p. (Biblioteca Filològica; 24)

CAMARASA I CASTILLO, Josep M. *Ramon Turró. Un modernista al laboratori.* Barcelona, 1997. 31 p. [Conferència pronunciada davant el Ple per Josep M. Camarasa i Castillo el dia 5 de febrer de 1996]

CARRERAS I BARNÉS, Josep. *August Pi i Sunyer. Semblança biogràfica.* Barcelona, 1998. 19 p. [Conferència pronunciada davant el Ple per Josep Carreras i Barnés el dia 23 de febrer de 1998]

CASADEMUNT, Alexandre. *L'interès empresarial de les polítiques ambientals. La gestió dels residus sòlids urbans.* Barcelona, 1998. 401 p. (Treballs de la Secció de Filosofia i Ciències Socials; XXIV)

CASALS, Alícia. *Ajuts tecnològics per a disminuïts físics.* Barcelona, 1998. 295 p. (Monografies de Tecnologia; 4)

CASASSAS, Enric [cur.]; TAULER, Romà [cur.]. *Del plaer dels sentits al plaer de les xifres: Actes del seminari d'investigació que, ofert per la Universitat de Barcelona, fou impartit a la XXIII Universitat Catalana d'Estiu, a Prada de Conflent.* Barcelona, 1997. 255 p. (Monografies de les Seccions de Ciències; 13)

CASTELL PUIG, Carles. *Ecofisiologia de dues espècies rebrotadores mediterrànies: l'arboç (*Arbutus unedo*) i l'alzina (*Quercus ilex*).* Barcelona, 1997. 262 p. (Arxius de les Seccions de Ciències; 117)

CENTRE DE RECERCA MATEMÀTICA. *Conferències 1997.* Barcelona, 1998. 156 p.

— *Memòria d'activitats 1997.* Barcelona, 1998. 44 p.

— *Record of activities 1997.* Barcelona, 1998. 44 p.

ESTRUCH, Joan. *La sociologia com a perspectiva*. Barcelona, 1997. 92 p. [Discurs llegit en la sessió inaugural del curs 1997-1998]

Guia d'espais d'interès natural del Bages. Barcelona, 1997. 295 p. (Col·lecció Guies; 1) [Coedició amb el Centre d'Estudis del Bages]

GUITART I DURAN, Josep [ed.]; FATÁS CABEZA, Guillermo [ed.]; CEPAS PALANCA, Adela [ed.]. *Tabula Imperii Romani: Full K/J-31: Pyrénées Orientales - Baleares: Tarraco - Baliares*. Barcelona, 221 p. [Obra editada pel Ministeri d'Educació i Cultura] [Llibre editat simultàniament en les llengües catalana i espanyola]

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Catàleg de publicacions, 1907-1996*. Barcelona, 1997. 548 p.

— *Directori dels membres de l'Institut d'Estudis Catalans, 1907-1997*. Barcelona, 1997. 22 p.

— *Estatuts*. Barcelona, 1998. 10 p.

— *El Institut d'Estudis Catalans*. Barcelona, 1998. 28 p.

— *Institut d'Estudis Catalans (1907-1997)*. 3a reimpr. Barcelona, 1997. 29 p.

— *Institut d'Estudis Catalans, 90 anys (1907-1997)*. 1a reimpr. Barcelona, 1997. 116 p.

— *LXVIII Cartell de premis i de borses d'estudi*. Barcelona, 1998. 20 p.

— *Llista de títols disponibles (abril de 1998)*. Barcelona, 1998. 120 p.

— *Memòria: Curs 1996-1997*. Barcelona, 1998. 372 p.

— *Premis de l'Institut d'Estudis Catalans. Sant Jordi 1998*. Barcelona, 1998. 32 p.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, I: Fonètica*. 3a ed., rev. Barcelona, 1998. 24 p.

— *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, II: Morfologia*. 4a ed., rev. Barcelona, 1998. 47 p.

JASSANS, Miquel J. *Onomàstica de Poboleda*. Barcelona, 1998. 255 p. (Treballs de l'Oficina d'Onomàstica; 3)

Jornades sobre l'Obra de Miquel Batllori (Barcelona, 3 i 4 de març de 1997). Barcelona, 1998. 77 p. (Sèrie Jornades Científiques; 3)

Mapa de vegetació de Catalunya 1:50.000. Gósol 254 (35-11). Barcelona, 1997. 95 p. + mapa de vegetació. [Coedició amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya]

Mapa de vegetació de Catalunya 1:50.000. La Seu d'Urgell 215 (34-10). Barcelona, 1998. 73 p. + mapa de vegetació. [Coedició amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya]

MAYER, Marc [cur.]; NOLLA, Josep M. [cur.]; PARDO, Jordi [cur.]. *De les estructures indígenes a l'organització provincial romana de la Hispània citerior*. Barcelona, 1998. 590 p. (Ítaca. Annexos; 1)

MIRALLES I MONSERRAT, Joan. *Corpus d'antropònims mallorquins del segle XIV*. Barcelona, 1997. 776 p. (Repertoris de la Secció Filològica; III)

Nomenclatura de química inorgànica. Recomanacions de 1990. Unió Internacional de Química Pura i Aplicada. Barcelona, 1997. 394 p. [Versió catalana per Enric Casassas i Simó i Joaquim Sales i Cabré]

Obra numismàtica esparsa i inèdita de Joaquim Botet i Sisó. Barcelona, 1997. 444 p. [Edició i capítols introductoris de M. Crusafont i Sabater]

PETIT I AGUILAR, Joan. *Gramàtica catalana*. Barcelona, 1998. (Biblioteca Filològica; XXXV) [Edició i estudi de Jordi Ginebra]

PRAT DE LA RIBA, Enric. *Obra completa*. Vol I: *1887-1898*. Barcelona: coedició amb Edicions Proa, SA, 1998: 696 p. [A cura d'Albert Balcells i Josep M. Ainaud i de Lasarte, amb la col·laboració de Josep Marín i Maria Montané]

PUIG, Jaume de. *La filosofia de Ramon Sibiuda*. Barcelona, 1997. 409 p. (Treballs de la Secció de Filosofia i Ciències Socials; 23)

Reports de la recerca a Catalunya: Biologia cel·lular, molecular i bioquímica. Barcelona, 1997. 19 p. [Primera reimpressió de la primera edició] [Report elaborat sota la direcció de Josep Egozcue i Cuixart, amb la col·laboració de Francesc González i Sastre, Pere Puigdomènech i Rosell i Senén Vilaró i Coma]

Reports de la recerca a Catalunya: Economia. Barcelona, 1997. 35 p. [Primera reimpressió de la primera edició] [Report redactat per Antoni Serra i Ramoneda sobre les opinions i observacions, no sempre coincidents, dels professors Andreu Mas Colell, Josep Lluís Raymond i Bara i Joan Trullén i Thomas. L'obtenció de les dades estadístiques i el buidatge de les revistes han estat a cura de Lluís Jubell i Turró]

Reports de la recerca a Catalunya: Geologia. Barcelona, 1997. 19 p. [Report redactat sota la coordinació de David Serrat i Salvador Reguant, amb la col·laboració d'Esteve Cardellach i Pere F. Santanach]

Reports de la recerca a Catalunya: Història. Barcelona, 1998. 37 p. [Report redactat per Albert Balcells, amb la col·laboració de Jordi Casassas i Ymbert, Antoni Riera i Melis, Isabel Rodà de Llanza i Antoni Simon i Tarrés]

Reports de la recerca a Catalunya: La lingüística i les ciències del llenguatge (1990-1995). Barcelona, 1997. 35 p. [Report redactat sota la coordinació de Joan A. Argenter, amb la col·laboració de Sergio Balari, Emili Boix, Joaquim Llisterri i Núria Sebastián]

Reports de la recerca a Catalunya: Les ciències socials: antropologia, ciència política, comunicació i sociologia. Barcelona, 1997. 23 p. [Report redactat per Salvador Giner, amb la col·laboració de Lluís Calvo, Isidre Molas, Miquel de Moragas i Sebastià Sarasa]

Reports de la recerca a Catalunya: Matemàtiques. Barcelona, 1998. 58 p. [Report redactat per Joan Girbau, amb la col·laboració de Joaquim Bruna, Marta Sanz i Joan Solà-Morales]

Reports de la recerca a Catalunya: Medicina. Barcelona, 1997. 35 p. [Primera reimpressió de la primera edició] [Report redactat sota la coordinació de Joan Rodés, amb la col·laboració de Josep M. Antó, Jesús C. García-Valdecasas i Antoni Trilla]

Reports de la recerca a Catalunya: Tecnologies de la informació i de les comunicacions. Barcelona, 1997. 38 p. [Report redactat sota la coordinació de Francesc Serra i Mestres, amb la col·laboració de Jordi Aguiló i Llobet, Josep Amat i Girbau, Núria Barniol i Beumala, Lluís Jofre i Antoni Olivé]

Sessions de preparació per a l'Olimpíada Matemàtica (Barcelona, octubre de 1997). Barcelona, 1997. 252 p.

Taula periòdica dels elements. Barcelona, 1998. [Format 18 × 13 cm. Full plastificat rígid. Inclou, al dors, la llista alfabètica dels elements]

Taula periòdica dels elements. Barcelona, 1998. [Format 30 × 21 cm. Full plastificat rígid. Inclou, al dors, la llista alfabètica dels elements]

Taula periòdica dels elements. Barcelona, 1998. [Format 122 × 85 cm. Cartell mural. Superfície retolable amb tinta seca i que es pot esborrar. El cartell porta dos suports mòbils perquè es pugui penjar de la paret i es lliura enrotllat dins un tub protector]

VILA I COMAPOSADA, Marc-Aureli. *Aportació a la terminologia geogràfica catalana.* Barcelona, 1998. 236 p.

VILANOU, Conrad. *A propòsit de la presència de Goethe en la pedagogia de Pere Vergés*; VERGÉS, Robert. *Pere Vergés, l'home.* Barcelona, 1997. 28 p. [Parlaments en l'acte commemoratiu del centenari de Pere Vergés]

VILLARONGA I GARRIGA, Leandre. *Monedes de plata emporitanes dels segles V-IV aC.* Barcelona, 1997. 179 p. (Complements d'Acta Numismàtica; 2)

YLLA I ULLASTRE, Josep. *Història natural del lepidòpter* Graellsia Isabelae *(Graells, 1849).* Barcelona, 1997. 232 p. (Arxius de les Seccions de Ciències; CXVI)

Publicacions periòdiques

Acta Numismàtica, núm. 27 (1997).
Anuari de la Societat Catalana d'Economia, núm. 14 (1998).
Anuari de la Societat Catalana de Filosofia, núm. 8 (1996).
Anuari de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, núm. 1 (1996).
Arxiu de Textos Catalans Antics, núm. 16 (1997). [Coedició amb la Facultat de Teologia de Catalunya]
Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural, núm. 65 (1997).
Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques, vol. 12, núm. 2 (1997).
Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques, vol. 13, núm. 1 (1998).
Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics, núm. 8 (1997).
Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics, núm. 9 (1998).
Butlletí de les Societats Catalanes de Física, Química, Matemàtiques i Tecnologia, núm. XVII (juliol 1998): *Txernòbil, 10 anys després.*
Lambard. Estudis d'Art Medieval, núm. IX (1997).
Llengua & Literatura, núm. 8 (1997).
Miscel·lània Litúrgica Catalana, núm. 8 (1997).
Quaderns Agraris, núm. 21 (desembre 1997).
Quaderns Agraris, núm. 22 (juny 1998).
Revista Catalana de Sociologia, núm. 5 (desembre 1997).
Revista de Física, núm. 13 (2n semestre 1997): *Cal una reforma educativa de qualitat.*
Revista de Física, núm. 14 (1r semestre 1998): *En fa 100, 75, 50 o també 90.*
SCM/Notícies, núm. 7 (novembre 1997).
SCM/Notícies, núm. 8 (juliol 1998).
Sessió Conjunta d'Entomologia, núm. 9 (1995).
Tamid, núm. 1 (1997).
Tecnologia i Ciència dels Aliments, any I, núm. 1 (novembre 1997).
Tecnologia i Ciència dels Aliments, any I, núm. 2 (juliol 1998).
Treballs de Comunicació, núm. 8 (octubre 1997).
Treballs de la Societat Catalana de Geografia, núm. 44 (setembre 1997).
Treballs de la Societat Catalana de Geografia, núm. 45 (desembre 1997).

Obres vinculades a l'Institut d'Estudis Catalans

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Gran diccionari de la llengua catalana.* Barcelona, 1998. 1.781 p. [Publicat per Enciclopèdia Catalana]

Miscel·lània en homenatge a Joan Ainaud de Lasarte. Volum 1. Barcelona, 1998. 484 p. [Editat pel Museu Nacional d'Art de Catalunya i per Publicacions de l'Abadia de Montserrat]

LLOBERA I RAMON, Josep. *Toponímia de Cornellà de Llobregat.* Barcelona, 1998. 190 p. [Publicat per l'Ajuntament de Cornellà de Llobregat]

RIBA I ARDERIU, Oriol [dir.]. *Diccionari de geologia.* Barcelona, 1997. 1.407 p. [Publicat per Enciclopèdia Catalana]

RODOREDA, Mercè. *La mort i la primavera.* Barcelona, 1997. 452 p. (Arxiu Mercè Rodoreda; 1) [A cura de Carme Arnau] [Publicat per la Fundació Mercè Rodoreda]

AQUESTA OBRA S'HA ACABAT D'IMPRIMIR
A LA IMPREMTA ALTÉS, SL,
A L'HOSPITALET DE LLOBREGAT,
EL DIA 15 DE GENER DE 1999

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS
BARCELONA